



สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส
**Institution Administrators' Competencies Affecting the Educational
Effectiveness under the Office of Narathiwat
Secondary Educational Service Area**

นัสริน อาแว¹, ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี²

^{1,2}มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Nasrin Awac¹, Sajanun Kheowvongsri²

^{1,2}Hatyai University, Songkhla, Thailand

✉: nasrinawa026@hu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 11 May 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 26 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 78 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .985 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.28, S.D.=0.57) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ระดับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.26, S.D= 0.55) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และ 3) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก (R = .899) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพบว่า มีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลอย่างชัดเจน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการมีวิสัยทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมากที่สุด (β = .568) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (β = .300) และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (β = .145) ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้ $\hat{Y} = 0.544 + 0.260(x_5) + 0.530(x_6)$

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to investigate: 1) the competency levels of educational administrators under the Narathiwat Secondary Educational Service Area Office, 2) the effectiveness levels of schools, and 3) the influence of administrators' competencies on school effectiveness. The sample comprised 78 school administrators and secondary school teachers. A questionnaire, with a reliability coefficient of .985, was used as the research instrument. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The findings indicated that: 1) the overall competency level of school administrators was high ($\bar{x}= 4.28$, S.D.=0.57), focusing on the achievement orientation; 2) overall school effectiveness was also rated at a high level มาก ($\bar{x}= 4.26$, S.D= 0.55), regarding the capacity to improve student academic performance; and 3) administrators' competencies demonstrated a strong positive correlation with school effectiveness ($R = .899$), statistically significant at the .001 level. The most influential competency was personnel capacity development ($\beta = .568$), followed by visionary leadership ($\beta = .300$), and achievement orientation ($\beta = .145$), respectively. The predictive model can be expressed as follows: $\hat{Y} = 0.544 + 0.260(x_5) + 0.530(x_6)$

Keywords: Competency, Educational Administrator, Educational Effectiveness

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้เน้นย้ำว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการแปลงนโยบายทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นด่านหน้าของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพได้ในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากร การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 45) ด้วยความสำคัญที่หลากหลายของผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารจึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในบริบทของโลกยุคดิจิทัลและการแข่งขันที่สูงขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 53) ผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่ขับเคลื่อนกระบวนการทั้งหมดของการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารอย่างต่อเนื่องจึงไม่เพียงช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย แต่ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนและการศึกษาของประเทศในภาพรวมได้

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core Competency) และ สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) สมรรถนะหลักประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Orientation) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และการพัฒนาตนเอง (Self-Development) ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่สมรรถนะประจำสายงาน เช่น การสื่อสาร (Communication) การมีวิสัยทัศน์ (Visionary leadership) และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Staff development) เป็นทักษะ



เฉพาะที่ช่วยเพิ่มศักยภาพของทีมงานและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 45) ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 17 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการบริหาร

จัดการภายใต้ข้อจำกัดทางทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่หลากหลาย เช่น การจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัด การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในพื้นที่ และการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในท้องถิ่น ผู้บริหารต้องใช้สมรรถนะทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และวิสัยทัศน์ในการปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อให้สามารถสร้างประสิทธิภาพสูงสุดแก่โรงเรียนและนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส, 2562, น. 10) ดังนั้น สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสำเร็จของสถานศึกษา ในบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีความซับซ้อนและทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่นและสร้างสรรค์

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงความสามารถในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยขึ้นอยู่กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการจัดการทรัพยากร การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ผู้บริหารที่มีสมรรถนะในการบริหารทรัพยากรสามารถจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัย การพัฒนาสื่อการสอน และการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น. 50) อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ผ่านมาในหลายสถานศึกษา ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างประสิทธิผล เช่น การขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาบุคลากร ส่งผลให้ครูและเจ้าหน้าที่ ขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน รวมถึงการบริหารทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ ทำให้ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ การแก้ไขความขัดแย้งในองค์กรที่ไม่เป็นระบบยังสร้างความตึงเครียดในทีมงาน ส่งผลต่อบรรยากาศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส, 2562, น.15) ด้วยเหตุนี้ ความจำเป็นในการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและสร้างความสำเร็จในการบริหารจัดการ

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความพึงพอใจในงานของบุคลากร ในด้านการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้บริหารที่มีสมรรถนะในด้านการวางแผน การพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถกำหนดแนวทางการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ การพัฒนากิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และ การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ซึ่งช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น.48) ในด้านการจัดการทรัพยากร สมรรถนะของผู้บริหารในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น การบริหาร



งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพช่วยลดข้อจำกัดทางทรัพยากร และเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการศึกษา ตัวอย่างเช่น การจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Hannan & Freeman, 1977, p. 110) ในด้านการสร้างความพึงพอใจในงานของบุคลากร ผู้บริหารที่มีสมรรถนะในการสื่อสารและ สร้างแรงจูงใจสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาตนเองและให้โอกาสในการ แสดงความคิดเห็นช่วยเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพ ของบุคลากรโดยรวม (Barnard, 1968, p. 57) ดังนั้นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีผลสำคัญต่อการสร้างประสิทธิผลในทุกมิติของสถานศึกษา ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการทรัพยากร และการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารอย่างต่อเนื่องจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา

จากปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารทรัพยากร การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากร อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ผ่านมา เช่น การขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร และข้อจำกัดทางทรัพยากรในบริบทเฉพาะของพื้นที่ ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์สมรรถนะที่มีบทบาทสำคัญ เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การพัฒนาตนเอง และการสื่อสารเชิงวิสัยทัศน์ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ อีกทั้ง ผลการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารจัดการในสถานศึกษาอื่น ๆ รวมถึงการกำหนดนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการในระดับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส

2.3 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา นราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวน 533 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย (2549) ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยให้ใช้จำนวนข้อมูลมากกว่าจำนวนตัวแปรอย่างน้อย 5-10 เท่า ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรพยากรณ์ ทั้งหมด 6 ตัวแปร ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 107 คน หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มโดยการแบ่งตามขนาดของโรงเรียนและหลังจากนั้นจึงจับสลากตามสัดส่วน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน มีลักษณะ เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 33 ข้อ จำแนกเป็นรายด้านดังนี้

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	จำนวน 5 ข้อ
2. การทำงานเป็นทีม	จำนวน 6 ข้อ
3. การพัฒนาตนเอง	จำนวน 5 ข้อ
4. การสื่อสาร	จำนวน 5 ข้อ
5. การมีวิสัยทัศน์	จำนวน 6 ข้อ
6. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	จำนวน 6 ข้อ
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 33 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 42-43) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับ มาก
- ระดับ 3 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับ น้อย



ระดับ 1 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหาร อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 24 ข้อ ซึ่งได้มาจากกรอบแนวคิดของฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 1985) ดังนี้

- | | |
|---|--------------|
| 1. ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น | จำนวน 5 ข้อ |
| 2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก | จำนวน 6 ข้อ |
| 3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม | จำนวน 6 ข้อ |
| 4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา | จำนวน 7 ข้อ |
| รวมทั้งสิ้น | จำนวน 24 ข้อ |

ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert's rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 42-43) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก
- ระดับ 3 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ถึงผู้อำนวยการแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถาม
2. ส่งหนังสือราชการของคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส เพื่อให้ทราบแหล่งข้อมูลที่อยู่ โดยส่งแบบสอบถามผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 30 วัน ผลจากการดำเนินงานพบว่าได้รับคืนมาจำนวน 78 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด
3. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนพบว่า มีการตอบแบบสอบถามได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ทุกฉบับ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบ ในแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 ได้นำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักที่ได้มาเทียบเคียงกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2552, 121) โดยมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาหรือระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรีและจันทราธิวาส โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อดูว่าตัวแปรพยากรณ์ใดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ แล้วจึงนำตัวแปรที่มีนัยสำคัญไปสร้างสมการพยากรณ์

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสามารถในการร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis)

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของระดับ

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=78)

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.40	0.62	มาก
2. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.16	0.70	มาก
3. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.20	0.61	มาก
4. ด้านการสื่อสาร	4.26	0.63	มาก
5. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.35	0.64	มาก
6. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.30	0.59	มาก
รวม	4.28	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.28, S.D.=0.57$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.40$) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.35$) และด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X}=4.30$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X}=4.37$) รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.35$) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.27$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ($\bar{X}=4.08$) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=78)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.37	0.58	มาก
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก	4.08	0.62	มาก
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	4.35	0.56	มาก
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.27	0.63	มาก
รวม	4.26	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.26, S.D.= 0.55$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X}=4.37$) รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.35$) และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.27$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดกลาง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis)สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดกลาง

ตัวแปรพยากรณ์	B	β	S.E.	t	Sig.
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1)	.128	.145	.085	1.511	.135
2. การทำงานเป็นทีม (X_2)	.039	.049	.077	.502	.617
3. การพัฒนาตนเอง (X_3)	-.085	-.094	.101	-.839	.404
4. การสื่อสาร (X_4)	-.015	-.018	.096	-.159	.874
5. การมีวิสัยทัศน์ (X_5)	.260	.300	.092	2.830**	.006
6. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6)	.530	.568	.119	4.464***	.000

***อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีสมรรถนะที่ส่งผลอย่างชัดเจน 2 ด้าน (X) ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าสมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) มากที่สุด ($\beta=.568$) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X_5) ($\beta=.300$) และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) ($\beta=.145$) ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $\hat{Y} = 0.544 + 0.260(x_5) + 0.530(x_6)$

4. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดกลาง โดยนำตัวแปรพยากรณ์ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ (X_5) และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) มาวิเคราะห์หาค่าการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) นำเสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ แสดงรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์

ด้านการมีวิสัยทัศน์	ประสิทธิผลของสถานศึกษา
---------------------	------------------------



	B	β	S.E.	t	Sig.
1. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	.142	.178	.105	1.343	.184
2. มีความมุ่งมั่นในสิ่งที่เป็นไปได้เพื่อบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา	.174	.218	.096	1.817	.073
3. สามารถปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการทำงานเมื่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้	.003	.003	.104	.025	.980
4. มีการมองการณ์ไกลเพื่อวางแผนแนวทางในอนาคต	.247	.308	.081	3.057**	.003
5. มีการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปได้อย่างชัดเจน	-.046	-.069	.077	-.595	.554
6. มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา	.234	.329	.069	3.372***	.001

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

***อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ ข้อที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และข้อที่มีการมองการณ์ไกลเพื่อวางแผนแนวทางในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า ข้อที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ในการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มากที่สุด ($\beta=.329$) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่มีการมองการณ์ไกลเพื่อวางแผนแนวทางในอนาคต ($\beta=.308$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	ประสิทธิผลของสถานศึกษา				
	B	β	S.E.	t	Sig.
1. มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างเครือข่ายการพัฒนาบุคลากร	.174	.233	.077	2.258	.027
2. มีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม	.179	.229	.082	2.190	.032
3. มีการส่งเสริม สนับสนุน ครู และบุคลากร เข้ารับการอบรมสัมมนาเพื่อนำความรู้มาช่วยในการปฏิบัติงาน	-.004	-.005	.071	-.055	.956
4. มีการส่งเสริม สนับสนุน ครู และบุคลากร	.230	.289	.070	3.277**	.002

เข้ารับการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาทักษะความรู้

5. มีความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำ .122 .150 .080 1.535 .129

แก่ครูและบุคลากร

6. ผู้บริหารมีการประเมินการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุง .103 .124 .087 1.183 .241

พัฒนาศักยภาพของบุคลากร

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา 1 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ข้อที่มีการส่งเสริม สนับสนุน ครู และบุคลากรเข้ารับการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ โดยพบว่า ข้อที่มีการส่งเสริม สนับสนุน ครู และบุคลากรเข้ารับการศึกษาต่อเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ มากที่สุด ($\beta=.289$) รองลงมา เป็นข้อที่ไม่มีผลทางสถิติ ได้แก่ ข้อที่มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างเครือข่ายการพัฒนาบุคลากร ($\beta=.233$) และมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม ($\beta=.229$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการสื่อสาร ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการทำงานเป็นทีม เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากสมรรถนะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน การดำเนินงานขององค์กรและมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานบุคลากรขององค์กร โดยที่สมรรถนะมีผลทำให้การดำเนินการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ย่อมมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมวดี จิตอารีย์ (2560, น. 108) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราพร เขยเถื่อน (2561, 39) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ กัญญาณิชชุนประดิษฐ์ (2562, 142-144) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่าสมรรถนะหลักของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้าน



การมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อที่สะท้อนถึง "ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ" ซึ่งมีความเฉลี่ยสูงที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ให้ความสำคัญต่อเป้าหมาย ผลลัพธ์ และความสำเร็จของสถานศึกษาในเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน ลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากการตอบสนองต่อกรอบนโยบายและตัวชี้วัดจากส่วนกลางที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การสอบวัดผลระดับชาติ อาทิ O-NET และ NT ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษา แต่ยังสะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส และสาธารณชนโดยรวม ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารงานด้วยความมุ่งมั่นและมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาของตนบรรลุมาตรฐานตามที่กำหนด นอกจากนี้ ลักษณะทางบริบทของพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเผชิญกับข้อจำกัดด้านความมั่นคงทางสังคม ย่อมต้องการผู้นำทางการศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัว ทุ่มเท และมีแรงจูงใจภายในสูง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ซับซ้อน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องแสดงสมรรถนะที่เหนือกว่าปกติเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน และคงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นจากชุมชน ตลอดจน ระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา รวมถึงวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นผลลัพธ์อย่างชัดเจน (result-based culture) ก็มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารในหลายโรงเรียนอาจปฏิบัติตามผลตัวชี้วัดงานที่ชัดเจน และ การประเมินผลจากหน่วยงานภายนอกและภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนส่งเสริมให้เกิดภาวะผู้นำที่มุ่งเป้าและรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน ทั้งในเชิงวิชาการและการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ จากองค์ประกอบทั้งหมดนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า ระดับสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส มีรากฐานจากปัจจัยเชิงนโยบาย บริบทพื้นที่ และวัฒนธรรมการบริหารที่เกื้อหนุนกัน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ (2561, น. 64) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันนี้สมรรถนะมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กรทุกประเภท กล่าวคือ ช่วยสนับสนุนวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์กรได้ รวมทั้งสามารถใช้เป็นกรอบในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การพัฒนาและฝึกอบรม การเลื่อนระดับปรับตำแหน่งงาน การโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่งาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการบริหารผลตอบแทนเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะเป็นคุณลักษณะภายในที่มีและแสดงให้เห็นได้ภายในองค์กร ซึ่งมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความสำเร็จในการจัดองค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมวดี จิตอารีย์ (2560, น. 108) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ติดตามความก้าวหน้า และบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ช่วยให้สามารถปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การสื่อสารเป้าหมายร่วมกับทีมงานยังส่งเสริม

ความมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีสมรรถนะด้านนี้ในระดับสูง มักมีผลการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 มีคุณลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน อีกทั้งผู้บริหารยังสามารถสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานนั้นย่อมมีทักษะด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เข้าใจความต้องการและอารมณ์ของผู้อื่น ซึ่งช่วยให้เกิดการประสานงานที่ราบรื่น ลดความขัดแย้ง และเพิ่มพลังความคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน ต่อมา รวมถึงการแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการบริหาร ผู้บริหารสามารถก้าวขึ้นมาทำหน้าที่เมื่อสถานการณ์ต้องการ หรือถอยกลับไปเป็นผู้ฟังและสนับสนุนเมื่อเห็นว่าผู้อื่นมีความรู้หรือแนวคิดที่เหมาะสมกว่า นี่คือหัวใจของภาวะผู้นำร่วมสมัย นอกจากนี้ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนที่หลากหลายยังบ่งบอกถึงทักษะด้านความเข้าใจวัฒนธรรม ความแตกต่างส่วนบุคคล และการบริหารความหลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในองค์กรยุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับความหลากหลายในทุกมิติ ผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นและรับฟังอย่างตั้งใจส่งผลให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ความผูกพัน และการเรียนรู้ร่วมกันในทีม สุดท้าย การให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนทีมงานในทุกโอกาสและการให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอเป็นพฤติกรรมที่สร้างขวัญกำลังใจ เสริมพลังเชิงบวก และช่วยผลักดันให้ทีมสามารถเผชิญกับความท้าทายได้อย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้สมรรถนะในด้านนี้ได้รับการประเมิน อยู่ในระดับมากอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, น. 45) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม (Teamwork) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในองค์กร โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการแบ่งปันความคิดเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราพร เชนเถื่อน (2561, 39) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 มีความสามารถในการประสานงานกับบุคลากรที่หลากหลาย ทั้งในแง่ของความคิด ประสบการณ์ และบทบาทหน้าที่ รวมถึงสามารถสร้างบรรยากาศที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี และลดความขัดแย้งในทีม อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพลังขับเคลื่อนร่วม และพัฒนาแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมจึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ช่วยให้งานวิจัยสามารถประเมินคุณภาพของผู้นำและประสิทธิผลของการบริหารทีมได้อย่างชัดเจนและรอบด้าน

1.3 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 มีการตระหนักรู้ในศักยภาพของตนเอง

และมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงถึงวิจรรณญาณและทัศนคติที่พร้อมปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารมีความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ สะท้อนถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ช่วยส่งเสริมมุมมองที่หลากหลายและการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมต่อบริบท อีกทั้งการเปิดใจรับฟังองค์ความรู้ใหม่ ๆ และเชื่อมโยงกับการพัฒนานโยบาย ยังแสดงถึงภาวะผู้นำที่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนผู้บริหารมีการประเมินและปรับปรุง ตนเองอย่างต่อเนื่องสะท้อนถึงความตั้งใจในการเติบโตอย่างมีอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาตนเอง (Self-Development) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับการบริหารและการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดาราดพร เขยเถื่อน (2561, น.39) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ใฝ่รู้และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ แสดงถึงความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการส่งเสริมการเรียนรู้ขององค์กร การเข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ช่วยเสริมสร้างแนวคิดและทักษะที่จำเป็นต่อบทบาทผู้นำทางการศึกษา จากผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพในการบริหารงานสูง และสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

1.4 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส มีความสามารถด้านการสื่อสารอย่างชัดเจน เป็นระบบ และเหมาะสมกับบริบทของสถานการณ์ ส่งผลให้สามารถสร้างความเข้าใจร่วมภายในองค์กร ลดความคลาดเคลื่อนในการดำเนินงาน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีทักษะในการรับฟังอย่างลึกซึ้งและเปิดรับความคิดเห็นจากบุคลากรทุกระดับ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และบรรยากาศ ที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาองค์กรโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธนพล จันทรงาม (2563, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารที่มีศักยภาพเป็นความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล แนวคิด หรือคำแนะนำให้ชัดเจน ครบถ้วน และเหมาะสมกับผู้รับสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่มีศักยภาพไม่ได้จำกัดเพียงการพูดหรือเขียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการฟังอย่างตั้งใจ การใช้ภาษากาย และการเลือกวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือกลุ่มเป้าหมาย ในบริบทของการบริหารสถานศึกษา การสื่อสารที่ดีช่วยสร้างความไว้วางใจ ส่งเสริมความร่วมมือ และลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติชัย เทียนไข (2563, 52-54) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ลพบุรี ด้านการสื่อสาร โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ลพบุรี เป็นผู้บริหารที่สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน เป็นระบบ และเหมาะสมกับ บริบท ช่วยสร้างความเข้าใจร่วม ลดความคลาดเคลื่อนในการทำงาน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมี ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ พฤติกรรมในการฟังอย่างตั้งใจ เปิดกว้างต่อความคิดเห็น และให้ความสำคัญกับการ สื่อสารแบบสองทาง ยังช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือภายในองค์กร ซึ่งสะท้อนถึงภาวะผู้นำที่ เอื้อต่อการพัฒนาและสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีอย่างยั่งยืน

1.5 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้าน การมีวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนา องค์กรได้อย่างชัดเจน มีเป้าหมายระยะยาวที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและบริบทของ สถานศึกษา อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้บุคลากรเข้าใจและยึดถือเป็นเป้าหมายร่วม ส่งผลให้การ ดำเนินงานมีความเป็นเอกภาพและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิ์ แก้วใส (2565, น. 93) ได้กล่าวว่า การมี วิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถสร้างภาพลักษณ์ของอนาคตที่ชัดเจน และเป็นแรงผลักดันในการนำ องค์กรไปสู่ความสำเร็จ พร้อมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรมีความเข้าใจและเชื่อมั่นในเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของดาราวพร เขยเถื่อน (2561, 39) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ด้าน การมีวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการคิดเชิง ระบบ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การสื่อสารเป้าหมายร่วมกับบุคลากร ตลอดจนการสร้างแรงบันดาลใจและ ความเชื่อมั่นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กร สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และแปลงเป็นแนวทาง ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีผลการบริหารที่โดดเด่น ทั้งในด้านการพัฒนาองค์กร การสร้างนวัตกรรม และ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้าน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาสให้ความสำคัญกับการส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีพฤติกรรมที่ชัดเจน เช่น การวิเคราะห์ความ ต้องการพัฒนาของบุคลากร การจัดให้มีการอบรม สัมมนา หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาต่อยอดอย่างเหมาะสม จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารที่แสดง บทบาทเชิงรุกในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สามารถยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของครูและนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสุภัสสร สุริยะ (2563, น. 89) ได้กล่าวไว้ว่า การ พัฒนาศักยภาพบุคลากร หมายถึง การจัดการศึกษาและการฝึกอบรมให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในสายงาน พร้อมทั้งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของดาราวพร เขยเถื่อน (2561, 39) ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10

2. ระดับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส

ประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงการบริหารจัดการเรียนรู้ การวางแผนพัฒนาโรงเรียน และการส่งเสริมศักยภาพครูอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม มีการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ไข และติดตามผล ซึ่งแสดงถึงภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กร ตลอดจนมีความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ซึ่งสะท้อนถึงความใส่ใจในพฤติกรรม คุณธรรม และค่านิยมของผู้เรียน ไม่เพียงมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญต่อการสร้างพลเมืองดีตามอุดมการณ์ทางการศึกษาไทยอีกด้วย จึงทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร ศักดา (2567, น. 1) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา ทองกำ (2567, 1981) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ประสิทธิภาพคุณลักษณะของผู้เรียน โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ประสิทธิภาพคุณลักษณะของผู้เรียน โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีบทบาทเชิงรุกในการวางแผนและบริหารจัดการด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนของผู้เรียน และร่วมกับครู วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งการดำเนินงานที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมได้แก่ การจัดระบบการนิเทศภายใน การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการติดตามผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นลักษณะการบริหารสถานศึกษาที่โดดเด่น และสามารถสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร ศักดา (2567, น. 1) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดารารพร เขยเถื่อน (2561, 39) ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 พบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.2 ประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีราธิวาส ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีราธิวาส มีความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวกจะส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางอารมณ์-สังคม พฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถนี้ ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปลูกฝังค่านิยมและคุณธรรม การสนับสนุนให้ครูใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมิตรและปลอดภัย ผลการวิจัยหลายชิ้นชี้ว่าผู้เรียนที่มีเจตคติทางบวกต่อการเรียน จะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้สูงขึ้น และสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้ดีกว่า สอดคล้องกับฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 1985 อ้างถึงใน สุวะนิต สุระสังข์, 2554, น. 30 - 34) กล่าวว่าความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในการจัดการงานบริหารและการอบรมส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย การรู้จักพัฒนาตนเอง และการมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร ศักดา (2567, น. 1) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.3 ประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีราธิวาส ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีราธิวาส มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความทันสมัยและความพร้อมขององค์กรการศึกษา ผู้บริหารที่มีความสามารถในด้านนี้มักแสดงพฤติกรรมเชิงกลยุทธ์ เช่น การเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ การประยุกต์นวัตกรรมสู่การบริหารจัดการ การวิเคราะห์แนวโน้มของชุมชนท้องถิ่นและสังคมโลก และการวางแผนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานหรือหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การปรับตัวที่ดีทำให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดารารพร เขยเถื่อน (2561, 39)

ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.4 ประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส มีความสามารถบริหารจัดการความขัดแย้ง ปัญหาเฉพาะหน้า และความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ได้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ การระดมความคิดร่วมกับทีมงาน และการตัดสินใจอย่าง รอบคอบ พฤติกรรมสำคัญ เช่น การสื่อสารอย่างโปร่งใส การรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร การใช้ข้อมูล ประกอบการตัดสินใจ และการประเมินทางเลือกที่หลากหลายก่อนลงมือแก้ไข นอกจากนี้ ยังต้องสามารถ ติดตามผลการแก้ปัญหาและปรับแนวทางให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร ส่งผลให้สถานศึกษามีความมั่นคง มีบรรยากาศที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนา และสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของกิตติชัย เทียนไข (2563, 52-54) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ลพบุรี ด้านความสามารถ ในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุก ด้าน

3. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส

จากการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก ($R = .899$) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ โดยพบว่า มีจำนวน 2 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยด้านที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ได้แก่ ด้านการมี วิสัยทัศน์ (X_5) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_6) ที่เป็น เช่นนี้อาจเนื่องจาก บทบาทและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นราธิวาส มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของสถานศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาขนาด เล็กหรืออยู่ในพื้นที่ ที่มีข้อจำกัด ด้านทรัพยากรและบุคลากร การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะสูงจึงเป็น ปัจจัยสำคัญในการผลักดันคุณภาพการศึกษา และในเชิงบริบทพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นราธิวาส มักประกอบด้วยสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการบริหารเชิงรุกและสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดที่มีอยู่ ซึ่งสะท้อนผ่านด้านการมีวิสัยทัศน์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ $.01$ โดยผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางที่ชัดเจน มีการปรับตัวต่อสถานการณ์ และนำเทคโนโลยีมา ช่วยในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้ช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาไปในทิศทางที่มี เป้าหมายชัดเจนและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ดี นอกจากนี้ สมรรถนะด้านการพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ยังมีบทบาทสำคัญในบริบทของพื้นที่ ที่มีบุคลากรจำกัด

ผู้บริหารที่สามารถเป็นผู้นำด้านการพัฒนาครูและบุคลากรให้เติบโต มีความสามารถในการให้คำปรึกษา ส่งเสริมการศึกษาอบรม และประเมินผลเพื่อการพัฒนาต่อเนื่อง จะช่วยยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีข้อจำกัด บุคลากรจะยิ่งต้องการการสนับสนุนอย่างใกล้ชิด จากผู้บริหารที่มีศักยภาพและเข้าใจการพัฒนาทุนมนุษย์ ดังนั้น สมรรถนะทั้งสองด้านที่มีนัยสำคัญนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในพื้นที่จำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการระหว่างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามูลฐานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2566) ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีทักษะ สมรรถนะ และคุณสมบัติที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และ เป้าหมายขององค์กร เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษ ที่ 21 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประดิษฐ์ วิเชียรพันธ์ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องสมรรถนะของ ผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ ธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอภิปรายผลสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการที่ผู้บริหาร สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการ จัดอบรมสัมมนา การนิเทศภายใน หรือการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ล้วนเป็น ปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอน และส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางนี้สอดคล้องกับ แนวคิดการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ของ Peter Senge (1990) ที่เน้นว่าการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของสมาชิกในองค์กรเป็นหัวใจ สำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียน การพัฒนาครูและ บุคลากรคือการสร้างความรู้ใหม่ (knowledge creation) และการปรับตัวต่อบริบทการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน

ด้านการมีวิสัยทัศน์ นับว่าเป็นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ชัดเจน มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย และสามารถถ่ายทอดแนวทางการพัฒนา โรงเรียนได้อย่างมีระบบ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา เนื่องจาก “วิสัยทัศน์” เป็นเครื่องมือที่ช่วยกำหนดเป้าหมายระยะยาวขององค์กร และเป็นพลังขับเคลื่อนที่ทำให้บุคลากร ภายในโรงเรียนมีทิศทางร่วมกันในการดำเนินงานอย่างมีเอกภาพและมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน สอดคล้องกับ Senge (1990) นักทฤษฎีผู้พัฒนาแนวคิดเรื่อง The Learning Organization ได้กล่าวว่า “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) คือปัจจัยหลักที่ทำให้องค์กรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้นำสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดเป้าหมายที่ชัดเจน และทำให้บุคลากรทุกคนเห็นภาพของอนาคต



ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จึงมีความสามารถในการกำหนดทิศทางของโรงเรียน และสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของผู้บริหารไม่เพียงแต่ส่งผลเชิงนโยบายเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อบรรยากาศในการทำงาน ความสามัคคีภายในองค์กร และสุดท้ายคือการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนและความสำเร็จของสถานศึกษาโดยรวม

รวมถึงด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการสื่อสาร แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประสิทธิผลของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าสมรรถนะในด้านดังกล่าวไม่มีความสำคัญ เนื่องจากในทางปฏิบัติ สมรรถนะทั้งสี่ด้านยังคงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพโดยรวมในการบริหารสถานศึกษา ทั้งในด้านการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านที่ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ดังนี้

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งอาจขัดแย้งกับแนวคิดของ Boyatzis (1982) และ Spencer & Spencer (1993) ได้กล่าวไว้ว่าสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Orientation) คือแรงขับภายในที่ผลักดันบุคคลให้มุ่งบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และควรเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลงลึกในบริบทของพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส พบว่า แม้ผู้บริหารจะมีความตั้งใจในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ และการเน้นผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดต่าง ๆ แต่หากปราศจากกลไกสนับสนุนที่เหมาะสม เช่น การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการนำข้อมูลจากการประเมินไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ความมุ่งมั่นดังกล่าวก็อาจไม่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือ “การมุ่งผลสัมฤทธิ์” อาจถูกจำกัดให้อยู่ในกรอบของตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น จำนวนผลงาน การดำเนินกิจกรรมตามแผน หรือคะแนนการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด มากกว่าจะเป็นการเน้นคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิจัยและพัฒนาการบริหาร การศึกษา (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดภายนอกมากเกินไป อาจนำไปสู่การละเลยบริบทภายในของสถานศึกษา ทั้งในด้านคุณภาพผู้เรียน วัฒนธรรมโรงเรียน และความต้องการของชุมชนทางการศึกษา ผลการวิเคราะห์ยังสะท้อนว่า สมรรถนะด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามากกว่า โดยเฉพาะด้านการพัฒนา ศักยภาพบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิระพงษ์ สุวรรณกุล (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูให้สามารถเป็นผู้นำการเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในระยะยาว มากกว่าการเร่งผลลัพธ์เชิงตัวเลขนอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีและกระบวนการติดตามของผู้บริหารอาจยังไม่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์หรือบริบทเฉพาะของโรงเรียนในพื้นที่ ซึ่งบางแห่งอาจเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้าง พื้นฐาน ความพร้อมของบุคลากร หรือวัฒนธรรมการทำงานที่ยังเน้นอำนาจตามสายงานมากกว่าการมีส่วนร่วม

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุกิจ พันธุ์เพิ่มพูน (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน ได้ต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ซับซ้อน หากผู้บริหารขาดความเข้าใจในบริบทเหล่านี้ ความพยายามในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ก็อาจไม่บรรลุผลตามที่ตั้งใจไว้ ดังนั้น แม้ “ความมุ่งผลสัมฤทธิ์” จะเป็นคุณลักษณะเชิงบวกที่จำเป็นต่อผู้นำ แต่การจะทำให้สมรรถนะนี้ส่งผลจริงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากระบบบริหารจัดการที่เป็นองค์รวม มีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเชื่อมโยงเป้าหมายกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง การวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จของสถานศึกษาไม่อาจเกิดจากสมรรถนะรายบุคคลเพียงประการเดียว แต่ต้องเกิดจากการบูรณาการหลากหลายมิติของการบริหารอย่างรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทเฉพาะขององค์กร

ด้านการงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา แม้ว่าผลการประเมินสมรรถนะรายด้านจะแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีระดับความสามารถในการทำงานเป็นทีมในระดับสูง ทั้งในแง่ของการสร้างความร่วมมือ การเปิดรับฟังความคิดเห็น การปรับตัวเข้ากับบุคคลที่มีความหลากหลาย ตลอดจนการส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ทีมงานก็ตามผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาสโดยรวม มีแนวโน้มปฏิบัติตามหลักการของผู้นำที่สร้างสัมพันธ์ (Relationship-oriented leadership) ตามแนวคิดของ Northouse (2016) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงานมีบทบาทสำคัญในการเอื้อต่อความร่วมมือและประสิทธิภาพในการทำงาน อย่างไรก็ตาม ความสามารถเชิงสัมพันธ์ดังกล่าวอาจไม่เพียงพอ หากขาดการเชื่อมโยงกับ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ หรือทิศทางการพัฒนาอย่างชัดเจนขององค์กรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Katzenbach & Smith (1993) ได้กล่าวไว้ว่า “ทีมที่มีประสิทธิภาพ” ไม่ได้เกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสามารถแปรความร่วมมือให้เป็นผลลัพธ์หรือผลงานที่จับต้องได้ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น บริบทของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น จังหวัด นราธิวาส อาจมีข้อจำกัดเฉพาะด้าน เช่น โครงสร้างองค์กรที่เน้นระบบการสั่งการแบบลำดับชั้น ภาระงานที่กระจายไม่สมดุล หรือวัฒนธรรมการบริหารที่ยังไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ซึ่งมีผลต่อโอกาสในการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหากผู้นำไม่ได้รับการสนับสนุนเชิงระบบที่เพียงพอ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีรเดช รุจิระเปียบ (2560) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาองค์กรในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อมีการบูรณาการระหว่างภาวะผู้นำ ความร่วมมือ และโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การประเมินสมรรถนะด้านการงานเป็นทีมในครั้งนี้ อาจมีลักษณะเน้นไปในเชิงพฤติกรรม เช่น ความร่วมมือ การมีน้ำใจ การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งแม้จะมีคุณค่าในแง่การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน แต่ ตัวชี้วัดประสิทธิผลของสถานศึกษา กลับมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หรือความสำเร็จของโครงการตามแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งอาจไม่ได้สะท้อนอิทธิพลของพฤติกรรมเชิงสัมพันธ์ได้โดยตรง โดยเฉพาะในระยะสั้น ผลลัพธ์ที่ไม่แสดงความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงอาจสะท้อนถึง “ความไม่สอดคล้องของมิติการวัด” มากกว่าการขาดคุณลักษณะในตัวของผู้บริหารเอง ในประเด็นนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของวราภรณ์ ศรีโพธิ์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานเป็นทีม ในองค์การ การศึกษาจะส่งผลจริงต่อผลลัพธ์ของสถานศึกษาได้ ต้องอาศัยการมีเป้าหมายร่วม ที่ชัดเจน กระบวนการ

สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ซึ่งยังคงเป็นความท้าทายสำหรับหลายโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทพิเศษ ดังนั้น แม้สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมจะเป็นคุณลักษณะเชิงบวกที่ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานและความสัมพันธ์ที่ดีภายในสถานศึกษา แต่การที่ตัวแปรนี้ ไม่มีอิทธิพลอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อาจสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการทำงานเป็นทีมยังไม่ได้ถูก พัฒนาไปสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายขององค์กรอย่างแท้จริง หรือมีข้อจำกัดจากปัจจัยเชิงโครงสร้างและ วัฒนธรรมองค์กรที่ยังไม่เอื้อต่อการบูรณาการความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพในเชิงระบบ

ด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษานี้อาจขัดแย้ง กับแนวคิดของ Goleman (1995) และ Boyatzis (2008) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองใน ฐานะทักษะหลักของภาวะผู้นำ โดยระบุว่าผู้นำที่มีความสามารถในการเรียนรู้และเติบโตอย่างต่อเนื่องจะ สามารถบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิผลได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงลึกถึงบริบทเฉพาะ ของการวิจัยครั้งนี้ในเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานราธิวาส สามารถอภิปรายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลให้ สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของผู้บริหารยังไม่สามารถสร้างผลกระทบที่ชัดเจนต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษาได้ โดยแม้ว่าผู้บริหารหลายรายจะมีความสามารถในการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง มี ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนร่วมงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แต่อาจยังขาดการแปลงผลการเรียนรู้ไปสู่การจัดการ เชิงกลยุทธ์ ที่เป็นรูปธรรมในระดับองค์กรในเชิงทฤษฎี แนวคิดของ Argyris และ Schön (1978) อธิบายไว้ อย่างชัดเจนว่า การเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในระดับ single-loop learning แม้จะมีประโยชน์ในการพัฒนา ตนเอง แต่หากไม่ถูกยกระดับเป็น double-loop learning หรือ organizational learning ก็อาจไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในองค์กรซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตในงานวิจัยนี้ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารมักเกิดในระดับปัจเจก มากกว่าที่จะส่งผลเชิงระบบต่อองค์กรโดยรวม นอกจากนี้ งานวิจัยของวารสารณ พันธ์อร่าม (2562) พบว่า การพัฒนาตนเองของผู้บริหารจะมีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญเมื่อมีการนำผลจากการเรียนรู้ไปใช้จริงผ่านการวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนาครู และการสร้างระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพ หากขาดการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ของผู้นำกับ การดำเนินงานในโรงเรียน การพัฒนาตนเองอาจเป็นเพียงกระบวนการที่จำกัดผลไว้ในระดับความรู้หรือ ทักษะคิดของผู้บริหารเพียงคนเดียว ในบางกรณี ผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานราธิวาสอาจเผชิญ ข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงาน และนโยบายจากต้นสังกัดที่เน้นการพัฒนาเชิงรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมอบรมหรือ กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่เน้นด้านเนื้อหา มากกว่าการพัฒนาเชิงปฏิบัติที่สามารถปรับใช้กับสถานการณ์จริงของ โรงเรียนโดยตรง จึงทำให้แม้จะมีความตั้งใจในการเรียนรู้ แต่ผลลัพธ์ที่ได้อาจไม่สะท้อนออกมาในรูปของการ เปลี่ยนแปลงด้านประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างแท้จริง ยิ่งไปกว่านั้นในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนา และวัฒนธรรมอย่างจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้บริหารจะต้องสอดคล้องกับบริบท ของชุมชน เช่น ความเข้าใจในหลักศาสนาอิสลาม วิถีชีวิตชุมชนมุสลิม การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการ บริหารด้วยความเข้าอกเข้าใจ (empathetic leadership) ซึ่งหากการพัฒนาตนเองของผู้บริหารยังไม่ได้

ครอบคลุมถึงประเด็นเชิงบริบทเหล่านี้ ก็อาจทำให้การบริหารขาดความเข้าใจในระดับลึกและไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง กล่าวโดยสรุป การที่สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อาจสะท้อนถึงความเป็น “ปัจจัยสนับสนุนทางอ้อม” มากกว่า “ปัจจัยขับเคลื่อนหลัก” ในการนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุขุม นวลสกุล (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำทางการศึกษาไม่สามารถใช้สมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรได้ หากขาดการบูรณาการกับองค์ประกอบอื่น เช่น วิสัยทัศน์ ความสามารถในการพัฒนาครู และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริงเมื่อถูกหลอมรวมกับกระบวนการบริหารในมิติต่าง ๆ อย่างมีระบบและต่อเนื่อง

ด้านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งผลลัพธ์นี้อาจขัดแย้งกับแนวคิดของ Robbins และ Judge (2019) ได้กล่าวไว้ว่า “การสื่อสารของผู้นำ” เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างวิสัยทัศน์ การประสานงานระหว่างบุคลากร และการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรการศึกษาซึ่งความสามารถในการถ่ายทอดเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาถือเป็นหัวใจของความสำเร็จในการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงลึกถึงบริบทของงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส พบว่า แม้ผู้บริหารจะมีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการแจ้งข้อมูล การเขียนรายงานอย่างเป็นระบบ หรือการพูดในที่ประชุมอย่างชัดเจน แต่ทักษะเหล่านี้ อาจยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา หากขาดการบูรณาการเข้ากับสมรรถนะด้านอื่นที่มีบทบาทชี้ขาดต่อการบริหาร เช่น การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การวางแผนงาน หรือการกำหนดทิศทางองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารบางรายอาจให้ความสำคัญกับ “การสื่อสารเชิงเทคนิค” หรือ “การสื่อสารแบบทางเดียว” เช่น การส่งการผ่านไลน์ กลุ่ม การออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร หรือการรายงานผลแบบทางการ ซึ่งแม้จะสะดวกและรวดเร็ว แต่หากขาดองค์ประกอบของ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้สะท้อนความคิดเห็น หรือสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ก็อาจไม่สามารถสร้างความเข้าใจร่วมกันและความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารกับครู บุคลากร นักเรียน หรือชุมชนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Northouse (2021) ที่เสนอว่า การสื่อสารของผู้นำควรมีลักษณะโน้มน้าวใจ มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ และเชื่อมโยงระหว่าง “คำพูด” กับ “การกระทำ” หากผู้นำไม่สามารถทำให้บุคลากรมองเห็นความสอดคล้องระหว่างคำพูดและพฤติกรรมของตนได้ ก็ย่อมส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารลดลง และความสามารถในการจูงใจผ่านการสื่อสารจะไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย ในบริบทเฉพาะของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม และกลุ่มชาติพันธุ์ การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีลักษณะของ “การสื่อสารเชิงวัฒนธรรม” (Cultural-Sensitive Communication) และ “การสื่อสารด้วยความเข้าใจ” (Empathic Communication) ซึ่งไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแต่ความถูกต้องของเนื้อหาที่สื่อสารเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความคาดหวัง และคุณค่าทางวัฒนธรรมของผู้รับสารด้วย หากผู้บริหารขาดทักษะหรือประสบการณ์ในด้านนี้ ก็อาจทำให้การสื่อสารไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์

ที่แน่นแฟ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน งานวิจัยของ กนกพร พุทธิรักษา (2564) ยังชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการบูรณาการร่วมกับสมรรถนะด้านอื่น เช่น การมอบอำนาจ การสร้างภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) และการจัดการทีมงานอย่างมีระบบ หากขาดการประสานกับองค์ประกอบเหล่านี้ การสื่อสารเพียงลำพังอาจเป็นเพียงกลไกสนับสนุน แต่ไม่สามารถขับเคลื่อนผลลัพธ์ขององค์กรได้อย่างแท้จริง ดังนั้น แม้สมรรถนะด้านการสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารของผู้บริหารยังไม่เพียงพอที่จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารยังไม่สามารถเชื่อมโยงการสื่อสารกับกลยุทธ์ในการบริหาร หรือขาดทักษะในการใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมในระดับลึก หากการสื่อสารได้รับการพัฒนาอย่างสอดคล้องกับบริบทและสมรรถนะองค์กรรวมของผู้นำอาจจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการจัดอบรมหรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับผู้บริหารและครู เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และจิตวิญญาณความเป็นครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

1.2 ควรสนับสนุนการอบรมเชิงวิชาชีพที่เน้นการสร้างวิสัยทัศน์ การคิดเชิงระบบ และการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาได้อย่างมีทิศทางและตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น

1.3 ควรมีการออกแบบระบบประเมินที่สามารถสะท้อนความสามารถของผู้บริหารในการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งใช้ข้อมูลดังกล่าวในการพัฒนาผู้บริหารอย่างตรงเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโอกาสต่อไป

2.2 ควรศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในเชิงคุณภาพ หรือเป็นกรณีศึกษา เพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผลสูงสุด

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อดัชนีแปรตามอื่น ๆ เช่น สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนกพร พุทธิรักษา. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการสื่อสารภายในองค์กรสถานศึกษา. *วารสารวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 17(1), 45–58.



- กัญญาณิชช์ ขุนประดิษฐ์. (2562). สมรรถนะหลักของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(1), 73–85.
- กิตติชัย เทียนไข. (2563). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ลพบุรี. *วารสารพัฒนาทักษะทางวิชาการอย่างยั่งยืน*, 2(2), 49–61.
- จิระพงษ์ สุวรรณกุล. (2561). *การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ดาราทพร เชยเถื่อน. (2561). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 9(2), 25–46.
- ธนพล จันทร์งาม. (2563). *การพัฒนาประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมในองค์กรการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การบริหารและพัฒนา.
- ธีรเดช รุจิระเปียบ. (2560). การบริหารองค์กรแนวใหม่ในสถานศึกษาไทย. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 18(2), 41–56.
- ประสิทธิ์ แก้วใส. (2565). *การบริหารองค์กรด้วยวิสัยทัศน์แห่งอนาคต*. กรุงเทพฯ: สถาบันบริหาร.
- เปรมวดี จิตอารีย์. (2560). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 14(27), 108–115.
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2549). *หลักการและการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางการพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- วราภรณ์ พันธุ์อร่าม. (2562). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา: แนวทางการพัฒนาความสามารถเชิงกลยุทธ์. *วารสารวิชาการครุศาสตร์*, 47(3), 88–104.
- วราภรณ์ ศรีโพธิ์. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาทีมงานในสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรเรียนรู้. *วารสารวิชาการและวิจัยการบริหารการศึกษา*, 7(1), 12–29.
- สนธยา ทองกำ. (2567). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและคุณลักษณะของผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 1982–1996.
- สมพร ศักดา. (2567). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 5(2), 1–14.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานราธิวาส. (2562). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2562*. นราธิวาส: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานราธิวาส.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.



- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566–2570*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2568, จาก <https://ops.moe.go.th/wp-content/uploads/2024/11/แผนพัฒนาศักยภาพของ-สป.-ปี-67.pdf>
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพ. (2561). *ชุดวิชาการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาประจำการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการบริหารการศึกษา. (2562). *แนวทางการบริหารโดยใช้ผลสัมฤทธิ์เป็นฐานในสถานศึกษา*.
- สุกิจ พันธุ์เพ็ญ. (2564). ภาวะผู้นำทางการศึกษาในบริบทชายแดนใต้. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 14(1), 45–60.
- สุขุม นวลสกุล. (2561). การบริหารการศึกษากับบทบาทของผู้นำในศตวรรษที่ 21. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 9(1), 1–15.
- สุภัทสร สุริยะ. (2563). *การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- Barnard, C. I. (1968). *The function of the executive*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hannan, M. T., & Freeman, J. (1977). Obstacles to comparative studies. In P. S. Goodman & J. M. Pennings (Eds.), *New perspectives on organizational effectiveness* (pp. 106–131). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1985). *Educational administration: Theory, research, and practice* (8th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.



การบริหารแบบยืดหยุ่น: กุญแจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุค ปัญญาประดิษฐ์ (AI) Flexible Administration: The Key to School Administration in the Era of Artificial Intelligence (AI)

ณัฐปวิทย์ บรรยงศิริกุล¹, เสาวณี สิริสุขศิลป์², ปารย์พิชชา ก้านจักร³

^{1,2,3}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย

Nutpavee Banyongsiwakul¹, Saowanee Sirisooksil², Parnpitcha Kanjug³
^{1,2,3}Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand
✉: Missnutpavee.b@kkumail.com
(Corresponding Email)

Received: 17 April 2025; Revised: 21 May 2025; Accepted: 24 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ อธิบายแนวคิด หลักการการบริหารสถานศึกษาแบบยืดหยุ่น (Flexible Management) ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) คือ กุญแจสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการไปสู่ความสำเร็จได้ โดยทำการวิเคราะห์บนพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัย ซึ่งการบริหารสถานศึกษาแบบยืดหยุ่นเป็นหลักการที่สำคัญในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) เนื่องจากสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีหรือแม้แต่การดำเนินชีวิต การบริหารแบบยืดหยุ่นจะช่วยให้องค์กรสามารถยืดหยุ่นและฟื้นตัวจากสถานการณ์ที่ยากลำบากได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำขององค์กร ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารต้องมีความรู้และสามารถนำเทคโนโลยี AI มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ต่างๆ การบริหารแบบยืดหยุ่น จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารแบบยืดหยุ่น, การบริหารสถานศึกษา, ยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

Abstract

This academic article aims to elucidate the concepts and principles of Flexible Management in educational institutions during the Artificial Intelligence (AI) era, which is a key factor enabling educational administrators to manage their institutions toward success. The analysis is based on fundamental concepts, theories, and research. Flexible management in educational institutions constitutes an essential principle for guiding educational institutions to success in the AI era due to rapid global changes in both technology and daily life. This flexible management approach helps organizations remain resilient and recover quickly from difficult situations. Therefore, educational administrators, as organizational leaders, must adapt to continuously changing circumstances. Administrators must possess knowledge and capability to implement AI technology appropriately across various contexts and situations. Flexible

management thus serves as a crucial key that enables educational administrators to manage their institutions efficiently.

Keywords: Flexible Administration, School Management, Artificial Intelligence Era (AI)

1. บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ AI (Artificial Intelligence) ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเลียนแบบการทำงานของมนุษย์มีความสามารถในการประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติ เพื่อสร้างซอฟต์แวร์ทางปัญญา จึงมีความสามารถในการเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ (โชติวิทธิ ชัชชัชยาคิตต์, 2564) ผู้คนต้องเรียนรู้และเข้าใจถึงบทบาทใหม่ในหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันกับเทคโนโลยีในยุค AI เพื่อให้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่มีความซับซ้อนในองค์กรทำให้เพิ่มประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็วและความสะดวกสบายในการบริหารงาน (กิติพิเชษฐ์ ฐูปูชา และคณะ, 2566) ในด้านการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจัยหลักที่กำลังเข้ามาเปลี่ยนโฉมของโลก การศึกษาทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเผชิญกับอนาคต คาดการณ์ว่าจะทำให้เกิดการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ แบบก้าวกระโดด (Nguyen et al., 2020) เนื่องจากเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เริ่มเข้ามามีบทบาททำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน นำไปสู่การปรับเปลี่ยนการบริหารการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ผู้บริหารควรบริหารจัดการให้ครอบคลุมครบทุกด้านเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุค AI (พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเมธี, 2566)

การศึกษาไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวอย่างมาก ส่งผลทำให้ระบบการศึกษายังพบปัญหาหลายด้านมาแต่เดิม ทั้งมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ ซึ่งจุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร ด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังคงไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งผลให้การศึกษาไทยประสบปัญหามากยิ่งขึ้น (อัจฉรา นิยมภา, 2564) ดังนั้น องค์กรที่มีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จมักเป็น “องค์กรที่มุ่งเน้นความยืดหยุ่น” (Resilience Organization) เป็นองค์กรที่มีความสามารถในการฟื้นคืนกลับจากช่วงเวลาที่ยากลำบากได้อย่างรวดเร็ว สามารถพลิกสถานการณ์ที่โหดร้ายไม่เป็นมิตร (Adversity) และเปลี่ยนผ่าน (Transform) ไปสู่การเป็นองค์กรที่เข้มแข็งและมีขีดความสามารถมากยิ่งขึ้น (สุรพงษ์ มาลี 2563; ขวัญข้าว และคณะ, 2566) เห็นตรงกันว่าผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความยืดหยุ่น (Resilience Organization) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถอยู่รอดได้ภายใต้วิกฤตแห่งความผันผวนที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสภาพการณ์สามารถทำงานเชิงรุกโดยสร้างความสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนองค์กร (ปทุมพร เปี้ยถนอม, 2563) มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันกับ พิณภัทรา เวทย์วิทยานวัฒน์ และชนมณี ศิลาณุกิจ (2566) การบริหารแบบยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษา คือสามารถบริหารด้านหลักสูตร ช่วยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะกับผู้เรียน ผู้สอน โดยการปรับประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ไปสู่การพัฒนาการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายทำให้

เกิดผลลัพธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาต้องบริหารแบบยืดหยุ่น (Resilience Organization) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถอยู่รอดภายใต้วิกฤตแห่งความผันผวนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเลียนแบบการทำงานของมนุษย์ ผู้บริหารจึงต้องปรับประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยสนับสนุนคุณภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านส่งเสริมสนับสนุนการสอนของครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร และที่สำคัญต้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทุกสภาพการณ์ โดยการทำงานเชิงรุกเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนองค์กร ให้บรรลุตามเป้าหมายทำให้เกิดผลลัพธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาประสบความสำเร็จในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

2. การบริหารสถานศึกษาแบบยืดหยุ่น

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบยืดหยุ่น ประกอบด้วย 1) การบริหารสถานศึกษา 2) การบริหารแบบยืดหยุ่น 3) กุญแจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งจะขอเสนอรายละเอียดดังนี้

การบริหารสถานศึกษา พิกุล นามสูง (2565) และ พงศกร ศรีรงค์ทอง (2565) มีความคิดเห็นว่าการบริหารสถานศึกษา เป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ความรู้ ความชำนาญ ในการดำเนินกิจกรรมการบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะทางเทคนิค จริยธรรม และทักษะความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของพันธกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา อีกมุมมองของรสริน อางไธสง และคณะ (2564) และ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2562) เห็นตรงกันว่า การบริหารและความเป็นผู้นำขององค์กรแห่งวิชาการ รวมถึงสถานศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อื่น ๆ มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การตัดสินใจ และการดำเนินการตามนโยบายและการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินงานพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา รวมถึงความรับผิดชอบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา การออกแบบและการใช้หลักสูตร การจัดการทรัพยากรมนุษย์และการเงิน การดูแลภาวะเป็ยบ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวก การสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในเชิงบวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับให้เข้ากับความต้องการ และ ภัทรา จรรยาธรรม (2564) การบริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มุ่งสู่ผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้แก่ 1) การวางแผนการกำหนดกรอบ 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การคัดเลือกทรัพยากรบุคคล 5) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล 6) การวางแผนงบประมาณต้องครอบคลุม และ 7) การสนับสนุนและใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการ

กิจกรรมและการดำเนินงานภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารต้องมีทักษะที่หลากหลาย เช่น การสื่อสาร การคิดสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการจัดการทรัพยากร เพื่อให้สามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมายการศึกษา ออกแบบหลักสูตร เป็นต้น และต้องส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกพัฒนาครูและผู้เรียนพร้อมทั้งสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียน และสนับสนุนการเติบโตทางวิชาชีพของบุคลากร ภายใต้มาตรฐานและประสิทธิภาพที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การบริหารแบบยืดหยุ่น (Flexible Management) หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการที่เน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ยึดติดกับกฎระเบียบหรือกระบวนการทำงานแบบตายตัว เน้นการสร้างระบบการทำงานที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของตลาดหรือสถานการณ์ที่เผชิญ เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในองค์กรเมื่อมีวิกฤตเศรษฐกิจ การระบาดใหญ่ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค (Robbins et al., 2018) และอาจรวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ซึ่งการปรับโครงสร้างองค์กร อาจหมายถึงการลดขนาดองค์กร (Downsizing) หรือการแบ่งทีมงานออกเป็นหน่วยเล็กๆ ที่สามารถทำงานได้อย่างอิสระ (Decentralization) ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อาจรวมถึงการฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะใหม่ๆ ที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Mintzberg, H., 1979) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, (2565) มีแนวคิดในการบริหารแบบยืดหยุ่นว่า เป็นการบริหารที่เปลี่ยนวิธีการทำงานจากแบบเดิม ๆ ที่ทำงานเป็นขั้นตอน เปลี่ยนเป็นการวางแผนและส่งมอบงานที่ละเอียด เพื่อให้ปรับตัวสามารถรับมือกับปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ทันที่

สรุปได้ว่า การบริหารแบบยืดหยุ่น (Flexible Management) คือการบริหารจัดการที่เน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ยึดติดกับกฎระเบียบหรือกระบวนการทำงานแบบตายตัว "การบริหารแบบยืดหยุ่นเป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างระบบการทำงานที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของตลาดหรือสถานการณ์ที่เผชิญ เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในองค์กรเมื่อมีวิกฤตเศรษฐกิจ การระบาดใหญ่ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค และอาจรวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรหรือสถานศึกษา ทั้งนี้ "การปรับโครงสร้างองค์กรอาจหมายถึงการลดขนาดองค์กร (Downsizing) หรือการแบ่งทีมงานออกเป็นหน่วยเล็กๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถทำงานได้อย่างอิสระ (Decentralization) มีส่วนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการฝึกอบรมครู และบุคลากรให้มีทักษะใหม่ๆ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

3. คุณค่าสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบุญแจสำคัญในการบริหารแบบยืดหยุ่น ได้มีนักวิชาการและนักวิจัยให้ความหมายไว้หลายท่าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

บุญแจสำคัญในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อัจฉรา นิยามภา (2564) กล่าวว่า เนื่องจากการศึกษาไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมามาก จนทำให้ระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหามากมายแต่เดิม ไม่ว่าจะเป็นด้านมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ อีกทั้งจุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร ด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งผลให้การศึกษไทยประสบปัญหามากยิ่งขึ้น เนื่องจากการซ้ำเติมปัญหาที่มีอยู่แต่เดิม นอกจากนี้แนวคิดของนักศึกษาด้านการบริหารการศึกษา ยังพบว่า จากสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นการศึกษาไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับด้านคุณภาพผู้เรียน การปรับตัวขององค์กรและคุณภาพของผู้เรียนในบริบทที่เปลี่ยนแปลง สุรพงษ์ มาลี (2563) ทั้งนี้งานวิจัยส่วนมากถึงร้อยละ 70 ได้บอกไว้ว่า หากมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในองค์กรมักเกิดความล้มเหลว เพราะเหตุจากภาวะความเหนื่อยล้าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง (Organization Change Fatigue) แต่เมื่อเป็นการบริหารแบบยืดหยุ่นองค์กรยังสามารถยืนหยัดเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จมักเป็น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า “องค์กรที่มุ่งเน้นความยืดหยุ่น” (Resilience Organization) จึงเป็นองค์กรที่มีความสามารถในการฟื้นคืนกลับจากช่วงเวลาที่ยากลำบากได้อย่างรวดเร็ว สามารถพลิกสถานการณ์ที่โหดร้ายไม่เป็นมิตร (Adversity) และเปลี่ยนผ่าน (Transform) ไปสู่การเป็นองค์กรที่เข้มแข็งและมีขีดความสามารถมากกว่าเดิมยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า บุญแจที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จ นั่นคือการบริหารแบบยืดหยุ่นเนื่องจากระบบการศึกษาไทยเผชิญกับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ส่งผลให้พบปัญหาเชิงโครงสร้างเดิมที่สะสมมานาน ทั้งด้านมาตรฐานการศึกษา ความอ่อนแอในการพัฒนาบุคลากรทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ รวมถึงความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและการบริหารจัดการที่ขาดความคล่องตัว ดังนั้น องค์กรที่มุ่งเน้นความยืดหยุ่น (Resilience Organization) จะสามารถฟื้นตัวจากวิกฤตได้รวดเร็ว และพลิกผันสถานการณ์เลวร้าย (Adversity) นำสู่การพัฒนาขีดความสามารถใหม่ที่เข้มแข็งกว่าเดิม (Transform) จะสามารถบริหารองค์กรก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารนำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งถือว่าผู้บริหารมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยน นำพาองค์กรที่บริหารให้สามารถเกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในยุค AI (Artificial Intelligence) บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวได้

ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนศูนย์กลางพลังในการดำเนินงานขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างสำเร็จ จึงต้องมีลักษณะต่างๆ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น ในสภาวะที่องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว ความร่วมมือการทำงานเป็นทีมจะช่วยเสริมสร้างการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู (นางสาวกรรณิการ์ ทองใบ, 2562) ไม่เพียงแต่ต้องเรียนรู้เทคโนโลยีเปิดรับนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ยังต้องการเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับองค์กรหรือสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารองค์กรก้าวทันนวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคต (อำพรพรรณ กังวานพลนิชย์, 2566) การปรับใช้กับการศึกษานั้น พระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี (2566) กล่าวว่า AI ทำให้กิจกรรมพื้นฐานด้านการศึกษาดำเนินไปได้โดยอัตโนมัติ ทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องง่ายขึ้น ลดเวลาในการทำงาน สะดวกเข้ากับบริบท เหตุการณ์แบบเรียลไทม์รวดเร็วทันต่อการใช้งาน อีกทั้ง AI เรียนรู้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น นำปัญหาที่ผู้เรียนเจอมาวิเคราะห์ประมวลผลเป็นข้อมูลเชิงลึก และสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร สนับสนุนคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำองค์กร ซึ่งมีบทบาทบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถในการวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน และปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่รวดเร็วในยุคที่ AI จำเป็นต้องเข้าใจและใช้ประโยชน์จากเครื่องมือ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การประเมินผลอย่างแม่นยำ และการทำนายแนวโน้มทางการศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมรับมือ นอกจากนี้ AI ยังช่วยลดภาระงานซ้ำซ้อน ต้องรอบรู้ในเรื่องนวัตกรรมและเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ การปรับตัวและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้บริหารจะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืนในยุคยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

5. การบริหารแบบยืดหยุ่นมาปรับใช้ในสถานศึกษา

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารแบบยืดหยุ่นมาปรับใช้ในสถานศึกษา ได้มีนักวิชาการและนักวิจัยให้ความหมายไว้หลายท่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การบริหารแบบยืดหยุ่นมาปรับใช้ในสถานศึกษา Resilience เพื่อการบริหารจัดการองค์กรหรือสถานศึกษามีความหมาย คือเป็นความสามารถของผู้บริหารในการจัดการองค์กรเพื่อตอบสนองต่อวิกฤติหรือสถานการณ์ที่ผิดปกติที่เกิดขึ้นและสามารถฟื้นตัวจากวิกฤติดังกล่าวได้อย่างดี ไม่ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ยุคใด (พสุ เดชะรินทร์, 2564) เพราะว่าสถานศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน จึงมีความจำเป็นที่ต้องทบทวน และปรับเปลี่ยน เพื่อปรับตัวให้อยู่ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พลิกผันไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือได้ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต (กมลวรรณ จันท, 2564) ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายมีคุณภาพ ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความยืดหยุ่น (Resilience Organization) เพื่อให้สถานศึกษาได้อยู่รอดภายใต้วิกฤตแห่งความผันผวนเช่นนี้ได้ ซึ่งการบริหารแบบยืดหยุ่น ประกอบด้วย การบริหารองค์กรที่มุ่งเน้นความ



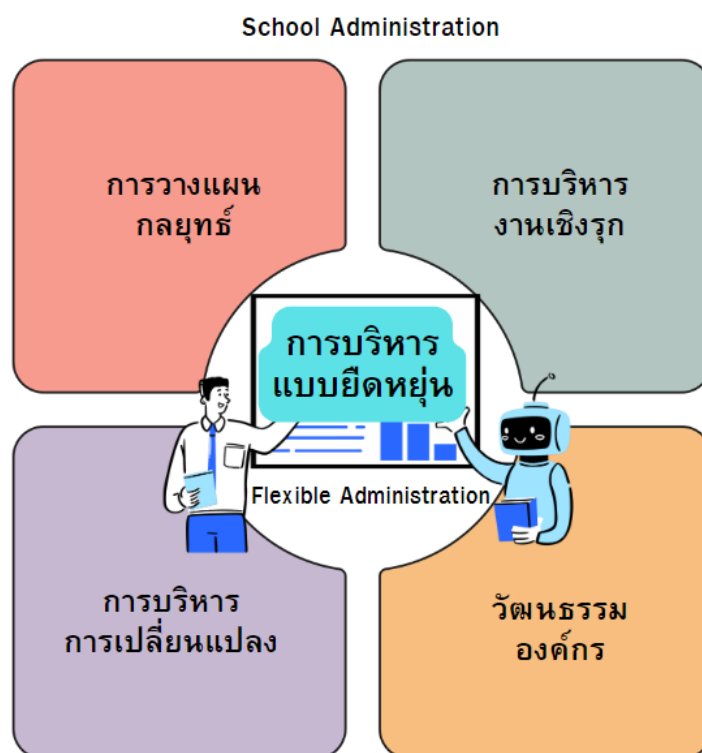
ยืดหยุ่น จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมองค์กร คือ ผู้บริหารต้องสร้างความผูกพันของคนในองค์กรระหว่างบุคลากรทุกฝ่าย และส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมควรสนับสนุนและให้ความสำคัญแก่บุคลากรในองค์กรอย่างเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติมีความเชื่อใจเชื่อมั่นในการทำงานของบุคลากรทุกคน โดยศึกษาข้อมูลของความถนัดและความชอบของบุคลากรเพื่อมอบหมายงานตามความถนัดของแต่ละบุคคล และต้องสร้างให้เกิดความรู้สึกว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรผู้บริหารควรมองหาจุดเด่นของบุคลากรในองค์กรให้เจอ และส่งเสริมบุคลากรเพื่อให้สร้างผลงานพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้รับความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งความก้าวหน้าในการทำงานนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นตำแหน่งที่สูงขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะเป็นการมอบหมายงานที่ยากและท้าทายความสามารถมากขึ้น ที่สำคัญ การสร้างค่านิยม ที่คำนึงถึงข้อห้ามและข้อปฏิบัติในองค์กรที่ยอมรับได้และผ่านการยอมรับจากที่ประชุมขององค์กร ทำให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจบทบาทในการทำงานของบุคลากรในองค์กร) การบริหารงานเชิงรุก คือ การบริหารจัดการด้วยความรอบคอบ โดยการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำกลยุทธ์หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีแนวทางในการพัฒนา เช่น ผู้บริหารต้องอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องบริหารให้องค์กรกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพร้อมที่จะพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รู้จักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยการเรียนรู้จากผู้บริหารท่านอื่น ผู้บริหารจะต้องรู้จักเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ใช้ความรู้ ความสามารถและศักยภาพของตัวเองสร้างการเปลี่ยนแปลง ผ่านการปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (Mindset) ในการพัฒนาองค์กร การบริหารสถานศึกษาหรือบริหารงานต้องบริหารโดยการเชื่อมโยง วิเคราะห์ และแสวงหาแนวทางต่างๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร การประสานงานระหว่างบุคลากรหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องทำให้เกิดการยอมรับได้รับความน่าเชื่อถือจากคนในสถานศึกษา และยังคงต้องเป็นผู้กระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรเกิดความร่วมมือ ยอมรับปรับตัว และปรับเปลี่ยนตามเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารต้องทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกเสมอ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน รับผิดชอบและแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน เป็นต้น 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารต้องบริหารสถานศึกษาหรือองค์กรวิถีใหม่ ดังนี้ การจัดโครงสร้างองค์กรแบบยืดหยุ่น ต้องมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว ทั้งด้าน วิสัยทัศน์ การตัดสินใจ ผู้บริหารจะนำระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นมาใช้และยังต้องสนับสนุนการทำงานของบุคลากรเพื่อให้ผ่านพ้นในช่วงวิกฤตที่เผชิญ ผู้บริหารต้องทำให้บุคลากรมี (Resilient Mindset) คือพร้อมปรับตัว ไม่ยอมแพ้ และเชื่อมั่นในการกลับมาฟื้นตัวขององค์กรและมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมแนวคิดองค์กรที่ยืดหยุ่น (Resilient Organization) และ 4) การวางแผนกลยุทธ์ คือ ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันกับบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งกระบวนการต้องคำนึงถึงการปรับตัวและความคล่องตัว เช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การจัดทำแผนกลยุทธ์ การออกแบบองค์กรและระบบปฏิบัติงาน การดำเนินการและประเมินผล การปรับใช้เทคโนโลยีหรือ ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเลือกวิธีการเรียนรู้และกำหนดเวลาเรียน (ขวัญข้าว และคณะ, 2566)

สรุปได้ว่า การนำการบริหารแบบยืดหยุ่นมาใช้ในสถานศึกษา เป็นความสามารถของผู้บริหาร

สถานศึกษาที่บริหารองค์กรในการรับมือและฟื้นตัวจากวิกฤตหรือสถานการณ์ไม่ปกติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนของโลกปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาปรับตัวได้ทันการณ์ เตรียมพร้อมสำหรับอนาคต และบรรลุเป้าหมายการศึกษาที่มีคุณภาพ องค์ประกอบหลักของการบริหารแบบยืดหยุ่น ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) วัฒนธรรมองค์กร 2) การบริหารงานเชิงรุก 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลง 4) การวางแผนกลยุทธ์ โดยการขับเคลื่อนผ่าน 4 องค์ประกอบดังกล่าว เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาแบบยืดหยุ่นช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้องค์กรอยู่รอดและพัฒนาต่อไปได้ในยุคปั่นป่วน โดยเน้นการมีส่วนร่วม การปรับตัวเชิงรุก และการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เพื่อสร้างการศึกษาที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลก

6. องค์ประกอบของการบริหารแบบยืดหยุ่น

การบริหารแบบยืดหยุ่น (Flexible Management) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารโดยมุ่งเน้นความยืดหยุ่น (Resilience Organization) เพื่อให้สถานศึกษาได้อยู่รอดภายใต้วิกฤตแห่งความผันผวน รับมือและฟื้นตัวจากวิกฤตหรือสถานการณ์ไม่ปกติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนของโลกปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาปรับตัวได้ทันการณ์ เตรียมพร้อมสำหรับอนาคต และบรรลุเป้าหมายการศึกษามีคุณภาพ ตามแนวคิดของขวัญข้าว ตะติยรัตน์ และคณะ (2566) สรุปได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารแบบยืดหยุ่น (Flexible Management)

7. บทสรุป

การบริหารแบบยืดหยุ่น: กุญแจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) หมายถึงความสามารถของผู้บริหารที่เป็นระบบ มีกระบวนการบริหารจัดการที่สำคัญเน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เน้นการมีส่วนร่วม การปรับตัวเชิงรุก และการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด เพื่อสร้างการศึกษาที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยไม่ยึดติดกับกฎระเบียบหรือกระบวนการทำงานแบบตายตัว "เน้นการสร้างระบบการทำงานที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของตลาดหรือสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการ ส่วนสำคัญคือผู้บริหารต้องมีทักษะหลากหลาย สามารถพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความสามารถและมีคุณธรรม พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียน และสนับสนุนการเติบโตทางวิชาชีพของบุคลากร ภายใต้มาตรฐานและประสิทธิภาพที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม นำพาองค์กรหรือสถานศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถรับมือและฟื้นตัวจากวิกฤตหรือสถานการณ์ไม่ปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพทันทั่วทั้งที่ ซึ่งการบริหารองค์กรที่ยืดหยุ่น ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมองค์กร 2) การบริหารงานเชิงรุก 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลง และ 4) การวางแผนกลยุทธ์ สรุปได้ดังภาพ



ภาพที่ 2 การบริหารแบบยืดหยุ่น: กุญแจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการบริหารแบบเก่า (Traditional Management) กับการบริหารแบบยืดหยุ่น

(Flexible/Agile Management)

คุณสมบัติ	การบริหารแบบเก่า (Traditional Management)	การบริหารแบบยืดหยุ่น (Flexible/Agile Management)
โครงสร้างองค์กร	เป็นลำดับขั้น, มีการบังคับบัญชา ที่ชัดเจน, เน้นสายการบังคับบัญชา	แบนราบ, เครือข่าย, ทีมทำงานอิสระ, เน้น การทำงานร่วมกัน
การตัดสินใจ	รวมศูนย์, ผู้บริหารระดับสูงตัดสินใจ, กระบวนการช้า	กระจายอำนาจ, ทีมตัดสินใจเองได้, รวดเร็วและปรับตัวได้
การวางแผน	ระยะยาว, เน้นความแน่นอน, กำหนด เป้าหมายตายตัว	ระยะสั้น, ทำซ้ำ, ปรับเปลี่ยนได้, เน้นการเรียนรู้และปรับตัว
การสื่อสาร	เป็นทางการ, ไหลจากบนลงล่าง, เน้น คำสั่ง	ไม่เป็นทางการ, เปิดกว้าง, สื่อสารสองทาง, เน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ
การควบคุม	เน้นกฎระเบียบ, ขั้นตอน, การ ตรวจสอบอย่างเข้มงวด	เน้นผลลัพธ์, ความรับผิดชอบร่วมกัน, ความไว้วางใจ
การเปลี่ยนแปลง	ต่อต้าน, ยืดหยุ่นน้อย, มองว่าเป็น อุปสรรค	เปิดรับ, มองว่าเป็นโอกาส, ปรับตัวได้อย่าง รวดเร็ว
บทบาทของ พนักงาน	ผู้ตาม, ปฏิบัติตามคำสั่ง, เน้นความ เชี่ยวชาญเฉพาะทาง	ผู้ร่วมสร้าง, มีความคิดริเริ่ม, ทำงาน หลากหลาย, พัฒนาตัวเอง
การประเมินผล	เน้นตัวชี้วัดทางการเงิน, ผลงานส่วน บุคคล	เน้นคุณค่าที่ส่งมอบ, การทำงานเป็นทีม, การเรียนรู้
วัฒนธรรมองค์กร	เน้นความมั่นคง, ความเป็นระเบียบ, การแข่งขัน	เน้นนวัตกรรม, การทำงานร่วมกัน, การเรียนรู้, การปรับตัว
เหมาะสำหรับ	องค์กรที่มีความมั่นคง, สภาพแวดล้อม ที่ไม่เปลี่ยนแปลงเร็ว	องค์กรที่ต้องการนวัตกรรม, สภาพแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง

8. เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ จันทร์. (2564). การบริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. ใน *ประชุมวิชาการ นำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 “Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021” วันที่ 8 สิงหาคม 2564* (หน้า 1002–1010). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กิติพิเชษฐ์ ฐูปุชา, สิทธิพร เขาอู่, และสุรพงษ์ วิริยะ. (2566). แนวทางการพัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุค AI. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(3), 271–284.
- ขวัญข้าว ตะตยรัตน์, ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิรักษ์, และสุพจน์ ดวงเนตร. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหาร

- สถานศึกษาที่มุ่งเน้นความยืดหยุ่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18(3), 236–245.
- โชติวริทธิ์ ชัชชัยากิตต์. (2564). การบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสถานการณ์ปัจจุบัน. *วารสาร มจร เลย์ ปริทัศน์*, 2(3), 175–189.
- ปทุมพร เปี้ยถนอม. (2563). ภาวะผู้นำทางการศึกษายุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่กับทิศทางการศึกษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 10(3), 115–123.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). *การบริหารวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ห.จ.ก.มีนเซอร์วิศชีพพลาย; คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พงศกร ศรีรงค์ทอง. (2565). สถานที่ทำงานที่มีความสุขจากมุมมองของอาจารย์มหาวิทยาลัย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 36(2), 150–169.
- พระมหาบัณฑิต ปนฺนิตเมธี. (2566). อนาคตภาพการบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในยุค AI. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 480–492.
- พสุ เดชะรินทร์. (2564). ผู้นำที่ต้องการในยุคโควิดควรเป็นอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/921804>
- พิกุล นามสูง. (2565). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(2), 30–43.
- พิณภัทรา เวทย์วิทยานวัฒน์, และชนมณี ศิลาณุกิจ. (2566). ภาวะผู้นำแบบยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารสหวิทยาการและการจัดการร่วมสมัย*, 2(2), 1–13.
- ภัทรา จรรยาธรรม. (2564). *การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รสริน อัจฉโรสง, ประหยัด ภูมิโคกรักษ์, และพิกุล ภูมิโคกรักษ์. (2564). กลยุทธ์การบริหารบุคคลของสถานศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวคิดการดำรงรักษาบุคลากรและองค์กรแห่งความสุข. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(7), 447–462.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2565). *การบริหารงานแบบยืดหยุ่นและคล่องตัว (Agile Methodology)*. สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2568, จาก <https://www.opdc.go.th/opdcinfographic/>
- สุรพงษ์ มาลี. (2563). คุณลักษณะขององค์กรและกำลังคนที่จะรอดพ้นวิกฤตในศตวรรษที่ 21. *วารสารข้าราชการ Civil Service E-Journal*, 62(2), 16–20.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2562). *การศึกษาภาควันตภาพเรียนได้ทุกหนทุกแห่งและทุกเวลา*. แพร่: แพร่ไทยอุตสาหกรรมพิมพ์.
- อัจฉรา นิยมมาภา. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่สู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 14(2), 178–195.



อำพรพรรณ กังวานพณิชย์. (2566). ภาวะผู้นำในยุค Next Normal: นวัตกรรมและเทคโนโลยีในยุคอนาคตทางการศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 5(2), 37-49.

Mintzberg, H. (1979). *The structuring of organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Nguyen, G., Dlugolinsky, S., Bobák, M., Tran, V., López García, Á., Heredia, I., Malík, P., &

Hluchý, L. (2020). Machine learning and deep learning frameworks and libraries for large scale data mining: A survey. *Artificial Intelligence Review*, 52(1), 77-124.

<https://doi.org/10.1007/s10462-018-09679-z>

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2018). *Organizational behavior* (18th ed.). London, England: Pearson Education.



An Analysis of Factors Affecting Undergraduates' Attitudes and Intention to Use Online Shopping in Zigong, China

Yu Zhang¹

¹Assumption University, Bangkok, Thailand

✉: 805152006@qq.com

(Author Corresponding Email)

Received: 04 April 2025; Revised: 28 April 2025; Accepted: 24 May 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

Purpose: The core of this paper is to explore and evaluate how many factors affect college students' attitude towards online shopping and their intention to use it. To this end, we construct a conceptual framework that systematically reveals the complex causal relationship path between the pre-factors of perceived usefulness (PU), perceived ease of use (PEOU), perceived enjoyment (PE), convenience (CON), and trust (TRU) with attitude (ATT) and ultimately intent to use (INT). **Research design, data and methodology:** The researchers used quantitative research methods to conduct a questionnaire survey among students majoring in brewing Engineering, materials Science and engineering, and law, three majors with a relatively large enrollment scale at Sichuan University of Science and Engineering, in Zigong, China, and effectively collected 500 responses. The sampling strategy combines a multi-stage approach, including purposeful sampling, stratified random sampling, convenient and snowball sampling. **Data analysis** used confirmatory factor analysis (CFA) and structural equation modeling (SEM) to comprehensively evaluate model fit, reliability, and structural validity to ensure the rigor and reliability of the study results. **Results:** The research results show that in the three majors of brewing engineering, materials science and engineering, and law of Sichuan University of Science and Engineering in Zigong, China, Perceived usefulness (PU), perceived ease of use (PEOU), perceived enjoyment (PE), convenience (CON) and trust (TRU) have significant effects on college students' attitudes about online shopping. Among them, attitude, as a key intermediary variable, also has a significant positive impact on their intention to use online shopping (INT). Notably, convenience (CON) has the most significant impact on attitude (ATT), followed by perceived usefulness (PU) and perceived ease of use (PEOU). **Conclusions:** The statistical analysis results of this study provide solid and powerful data support for the six research hypotheses, and successfully achieve the established research objectives. Based on these findings, we suggest that in order to further increase the interest and participation of college students in online shopping, all stakeholders, including policy makers, online platform operators and commodity suppliers, should focus



on and optimize the above key influencing factors. Especially the three key dimensions of convenience, perceived enjoyment and trust, effectively optimize the user experience in these aspects, effectively enhance the attractiveness of online shopping for college students, so as to improve their willingness to use.

Keywords: Perceived Usefulness (PU), perceived Ease of Use (PEOU), perceived enjoyment (PE), convenience (CON), Trust (TRU), Attitude (ATT), Intent to Use (INT), Online Shopping

1. Introduction

With the global popularization of Internet technology and the rapid development of digital infrastructure, online shopping has ushered in an unprecedented prosperity. It creates a seamless, convenient and efficient interactive platform for users around the world, enabling them to easily cross geographical boundaries and achieve different personal goals and aspirations. Braga and Jacinto (2022) define online shopping as a way for consumers to browse, select and purchase goods or services through Internet platforms, and enjoy convenient services such as home delivery and personalized recommendation. Harris et al. (2017) pointed out that online shopping, by combining information technology and commercial transactions, has greatly improved the convenience, flexibility and selectivity of shopping, not only changed consumption habits, but also promoted the global commodity circulation.

A number of studies have shown that factors such as shopping convenience (Bhatnagar et al., 2000), product category uniqueness (Chiang and Dholakia, 2003) and trust (Azam et al., 2013) significantly affect consumers' attitudes and online shopping intentions. Rogers and Harris (2003) found that men are more likely than women to trust online shopping. Mummalaneni and Meng (2009) emphasize that the online shopping environment seamlessly integrates the sales process and improves shopping efficiency. In recent years, the online shopping market has grown further due to pandemic lockdown measures (Mohiuddin, 2020) and changes in consumer shopping habits (Dannenberg et al., 2020).

According to a research report (2024) by Beijing Hengzhou Primus International Information Consulting Co., LTD., the global online shopping market sales will continue to grow, and China, the United States and India will become the main markets. Referring to the data of the National Bureau of Statistics of China, China's online retail sales continue to grow (Figure 1.1), and the number of online shopping users continues to grow (Figure 1.2), accounting for 83.8% of the total number of Internet users (as of December 2023). This trend reflects the high recognition and reliance of Chinese consumers on online shopping.





Figure 1.1: data sources: National Bureau of Statistics of China

https://dzswgf.mofcom.gov.cn/news_attachments/0b705cad272d2f27479e27aaba27ebe816731b07.pdf

2. Literature Review

2.1. Factors affecting undergraduates' attitude and intention to use online shopping

Harris et al. (2017) believe that "online shopping" means that consumers search and buy products with reliable quality and perfect after-sales through Internet platforms. Braga and Jacinto (2022) argue that online shopping is a way to enjoy services such as home delivery, personalized recommendation, diversified payment and flexible return and exchange. Tong (2010) found that in online shopping in China and the United States, perceived usefulness and risk affect purchase intention, and ease of use promotes usefulness, but the impact of online shopping experience is different between the two countries.

Maghrabi and Dennis (2011) point out that the sustainability of online shopping in Saudi Arabia is influenced by usefulness, enjoyment and social pressure, and there are gender differences. Arora and Aggarwal (2018) found that price, convenience, and variety drive Indian women's online shopping attitudes, especially diversity. Dharmesti et al. (2019) showed that young consumers in Australia and the United States had a positive attitude towards online shopping and enhanced their willingness to do so. Aziz and Khan (2022) found that utilitarian motivation promotes shopping intention, hedonic motivation leads to impulse shopping, and self-esteem motivation is negatively correlated with shopping intention. Mondal and Hasand (2023) point out that Bangladeshi users' perceived usefulness and ease of use influence their shopping habits and mediate relationships in online shopping intentions.

Davis (1989) first introduced the concept of perceived usefulness, describing it as an individual's subjective judgment on whether a new system or technology can improve his or her work effectiveness, that is, "the degree to which an individual believes that the use of a specific system can improve his or her work performance". Davis et al. (1992) view perceived usefulness as an external driving force in the application of information technology. Venkatesh and Davis (2000) reiterate that perceived usefulness plays a critical role in driving user behavior change, influencing both first-time users and subsequent adopters. Rogers (2003) perceived usefulness is a measure of superiority over previous innovations. In the study on "Consumers' motivations for online shopping", Monsuwe et al. (2004) explained that "perceived usefulness" refers to how online shopping helps consumers complete the shopping process more efficiently.

Davis (1989) defines perceived ease of use as "the degree to which an individual believes that a particular system can be implemented without effort". In the same year, Davis et al. further explained that perceived ease of use refers to the degree to which users expect a system or technology to meet their needs quickly and easily. Taylor and Todd (1995) argue that perceived ease of use reflects people's belief that adopting certain technologies can reduce their burden. According to the study of Hernández et al. (2009), perceived ease of use refers to the perception that a new system is easy to operate and can be used without extra effort. Rahmiati and Yuannita (2019) pointed out that the concept of perceived ease of use reflects consumers' satisfaction with the degree to which the information system meets their needs when shopping online, meaning that they do not need to put more effort into understanding and operating the website.

Davis et al. (1992) proposed the concept of perceived enjoyment, which occurs in the internal manifestation of an activity. Davis et al. (1992) found that perceived pleasure is the



extent to which the activity of using a computer is itself considered pleasurable in addition to any performance consequences that might be expected. Venkatech (2000) argues that perceived enjoyment refers to "the extent to which an activity using a particular system is perceived as pleasurable". According to Verhoef et al. (2007), perceived enjoyment refers to the intrinsic rewards that come from the use of technology. Dickinger et al. (2008) prove that perceived enjoyment is emotional and is defined as the degree of pleasure or enjoyment that consumers feel when using a particular technology. Sumi and Ahmed (2022) consider perceived pleasure as a predictor of consumer media use, focusing on assessing individual consumers' feelings of pleasure and pleasure when engaging in media interactions.

Hung et al. (2014) believe that in the context of online shopping, convenience is mainly reflected in time saving, which means that shopping can be done anytime and anywhere, and also includes the ability to easily compare prices when shopping online. Al-Debei et al. (2015) emphasize that the specific definition of convenience needs to be adjusted according to different situations. Referring again to the views of Xu and Jackson (2019), in the context of omnichannel retail, they interpret convenience as the time and energy saving benefits that cross-channel shopping brings to customers. Ray et al. (2019) argue that convenience is the ability to use objects without barriers. Yang et al. (2021) regard convenience as a utilitarian feature in the retail environment. Zhao et al. (2023) defined convenience in the OGS environment as the efficiency and convenience of consumers using GDP to quickly search, select stores and products, and complete payments.

Carter et al. (2014) propose that 'trust' is the customer's trust in an online provider to act in an impartial manner. Barney and Hansen (1994) point out that trust is mutual trust in which neither party takes advantage of the other's weaknesses. Mayer et al. (1995) defined trust as the willingness of one party to act in a vulnerable way to the influence of the other party in anticipation of the other party taking a particular action that is important to the principal. Gefen et al. (2003) explain that trust reflects the expectation that others will not act opportunistically. Lin (2011) argues that trust can also be understood as an individual's belief in the trustworthiness of others. Carter et al. (2014) further clarified that in the online shopping environment, trust refers to the customer's trust in the online supplier that it will handle the transaction in a fair manner.

Fishbein and Ajzen (1975) have described the concept of "attitude" as the degree to which an individual likes or dislikes an object. Rosenberg and Hovland (1960) defined it as a pattern of tendentious behavior that includes thoughts, feelings, and emotions. Davis (1989,1993) and his team (1989) define an attitude as a user's demonstrated preference when actually operating a particular device or technology. Ajzen (1991) further pointed out that the attitude towards a behavior is reflected in the degree to which an individual evaluates the behavior positively or negatively. Vijayarthi (2004) argues that attitudinal characteristics are the tendency of individuals to produce specific reactions to objects or concepts.

Fishbein and Ajzen (1975) view use intention as a comprehensive structure that integrates cognitive, emotional, and conscious dimensions. In their 1977 study, they further defined intent to use technology as the motivation that drives behavior, and quantified the extent to which an individual intentionally tries to perform a specific behavior when adopting a new technology. Davis (1989,1993) and Davis et al. (1989) describe usage intent as the extent to which users perceive the use of specific devices and technologies. Bhattacharjee (2001) points out that, from the definition level, adoption intention and use intention often have similar meanings. In their study on e-commerce, Daragmeh et al. (2021) proposed that usage intent is a key indicator for predicting user acceptance of fintech during the pandemic. Huang et al. (2012) believe that "intention" can reveal the relationship between individual



mentality and actual behavior. William et al. (2022) emphasize that use intention reflects the extent to which an individual consciously plans to take a specific action in the future.

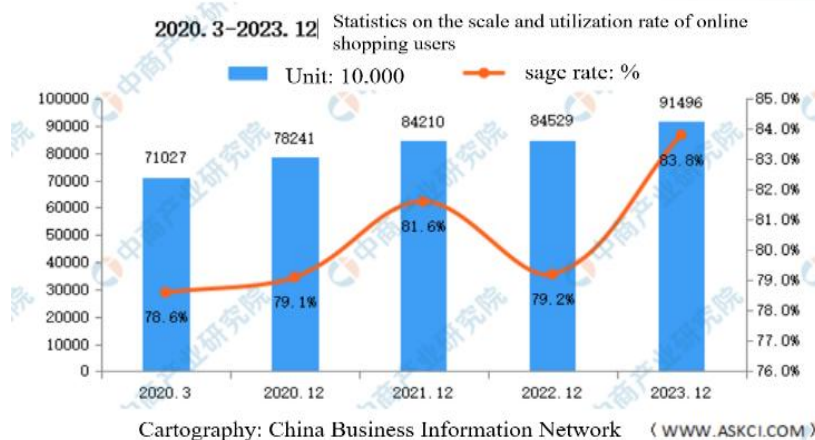


Figure 1.2: 2020.3-2023.12 Statistics on the scale and utilization rate of online shopping users
 Data source: CNNIC, China Business Industry Research Institute (Cartography: China Information Network WWW.ASKCI.COM)

<https://www.askci.com/news/chanye/20240327/085757271150107730571834.shtml>

However, while China's online shopping market is booming, it also faces multiple challenges, including fierce competition among platforms, potential market monopoly risks, unfair competition behaviors, uneven product quality, unsatisfactory after-sales service, personal information security risks, low logistics distribution efficiency, and the proliferation of counterfeit and shoddy goods (Parasuraman et al., 2005). These problems not only hinder the healthy development of the market, but also profoundly affect the overall attitude and intention of consumers towards online shopping, especially for college students, an active and sensitive consumer group, the impact is particularly significant, and it is urgent for the industry and all sectors of society to jointly deal with and solve.

This study aims to deeply analyze the key influencing factors of college students' online shopping attitude and usage intention in Zigong City, China, focusing on seven dimensions of perceived usefulness, perceived ease of use, perceived enjoyment, convenience, trust, attitude and usage intention. Through detailed statistical analysis, the researchers hope to provide insightful references for policy makers, e-commerce platforms and follow-up research, so as to continuously optimize the online shopping environment and better meet the diverse needs of consumers, especially college students.

2.2. Research Hypothesis and Relationship between Variables

2.2.1. Relation between Perceived usefulness and Attitude

In the research field of image interaction technology, Wu (1999) pointed out that image interaction technology is highly praised for its ability to improve customers' feedback on e-retailers or products, and concluded that customers' interactive perception is positively correlated with their attitude towards websites. Koufaris (2002) argues that perceived usefulness has a significant effect on the attitude of online retailers. Further, under the framework of the technology acceptance model (TAM), perceived usefulness is regarded as a key factor in determining users' attitudes toward virtual stores, and an important indicator to predict users' behavioral intentions when visiting organizational websites. The view of Rosen et al. (2013) shows that when users believe that new technologies are beneficial to them and meet their needs, they will have a positive attitude towards them.

Rese et al. (2017) validated the positive impact of perceived usefulness on attitudes in a study of Intelligent service systems (SST) and augmented reality (AR). Alalwan (2018), in his literature review, shows that consumers positively view advertising and marketing campaigns on social media because they perceive them to be useful. Dwivedi et al. (2019) proposed on the basis of TAM theory that the higher the practicality of the technology, the more positive the user's attitude towards the use



of the technology. To sum up, based on previous research literature, we propose the following hypotheses regarding consumers' cognition and attitude towards the usefulness of online shopping.

H1. Perceived usefulness has a significant influence on attitude.

2.2.2. Relation between Perceived ease of use and Attitude

Teo (2001) highlighted the ease of use of the system as a core factor driving its adoption. On the other hand, if the system is complex and difficult to master, it requires increased learning investment and user interaction in order to become proficient, which inevitably reduces its popularity. Shanmugam et al. (2014) revealed that user perception of ease of use has a significant impact on stimulating consumer interest. In Malaysia, people's perception of convenience and practicality plays a role in the adoption process of mobile banking through the intermediary variable of attitude, which means that the acceptance of mobile banking is not only limited by its ease of use and practicality, but also influenced by users' attitudes towards the technology. Research by Indarsin and Ali (2017) shows that perceptions of ease of use and usefulness have a positive and significant impact on the attitudes of mobile commerce users in the wholesale merchant applications of Ikens Group in Indonesia.

In their study, Zhang et al. (2018) emphasized that job seekers' perception of the ease of use of an e-recruitment system is critical, as it is directly related to their attitude and willingness to use the system. Nuryyev et al. (2020) clearly state that perceptions of ease of use have a positive effect on attitudes, driving adoption of blockchain technology. Lavuri et al. (2022b) further pointed out that the user's attitude towards digital technology or existing technology is mainly determined by two key factors: the perception of ease of use and the perception of usefulness. Based on this, we propose the following hypothesis on the relationship between consumers' perceptions of usability and attitudes towards online shopping.

H2. Perceived ease of use has a significant influence on attitude.

2.2.3. Relation between Perceived Enjoyment and Attitude

The findings of Hsu and Lin (2008) support the idea that perceived happiness has a positive promoting effect on an individual's attitude towards website use. When Wojciechowski and Cellary (2013) explored the augmented reality environment, they found that both perceived usefulness and pleasure had a significant and positive impact on users' attitudes towards media and usage intentions. Choi and Kim (2016) pointed out that customers' perceived enjoyment has a significant impact on their preferences, which in turn affects their attitudes towards the use of technology tools. By applying stimulus-response theory (SRT), it can be observed that high levels of perceived enjoyment by customers can drive their adoption of technology tools.

Research by Perumal et al. (2022) further reinforces this view, showing that when customers experience a high level of enjoyment while using technologies, they are more inclined to accept and adopt those technologies. In their study on online grocery shopping, Driediger and Bhatiasevi (2019) clearly pointed out a positive correlation between perceived enjoyment and customers' attitudes towards technology. The study shows that the more customers enjoy their online shopping experience, the more positive they are about using technology, which in turn increases the likelihood that they will accept and use online grocery shopping platforms. Based on the above research results, we can conclude that perceived enjoyment is the key factor affecting users' attitude towards technology and use behavior. Therefore, we further put forward the following hypothesis on this basis.

H3: Perceived enjoyment has a significant influence on attitude.

2.2.4. Relation between Convenience and Attitude

Meuter et al. (2000) pointed out that the key to attracting customers to technology-driven banking is its ease of use and convenience. Their research reveals that when banking services provide users with a simple and intuitive operating experience, this effectively changes customer attitudes and makes them more willing to adopt these services. Gerrard and Cunningham (2003) further revealed the positive correlation between perceived convenience and the use of online banking, emphasizing that the convenience of online banking services plays a crucial role in enhancing users' willingness to adopt them. This positive correlation suggests that improving the convenience of services can positively



influence user attitudes and make them more inclined to use online banking.

Anesbury et al. (2016) found that convenience is a core factor for consumers to choose online shopping in their research on online shopping motivations. They pointed out that consumers are increasingly inclined to make purchases through the Internet, mainly due to the great convenience provided by online shopping, such as flexibility of time and place, variety of products and personalized services. Ivanov and Webster (2018) mention in their research review that previous research has identified convenience as a significant advantage of smart technology use and confirmed its positive impact on consumer responses, including attitudes and behavioral intent. The study further deepens our understanding of how smart technology shapes consumer behavior by providing convenience. In their research on drone food delivery service, Hwang and Kim (2021) found that convenience and functionality are the two key factors that affect consumers' attitude towards this service. Consumers' perception of the convenience of drone delivery services, particularly the ease of use and time efficiency of the services, plays an important role in shaping their positive attitudes towards the services. Based on the above research, we propose the following hypothesis.

H4: Convenience has a significant influence on attitude.

2.2.5. Relation between Trust and Attitude

In the field of e-commerce, Ponte et al. (2015) discussed and revealed a significant positive correlation: consumers' trust in Internet providers is in direct proportion to their positive attitude towards online shopping and their purchase intention. In other words, a decline in trust tends to be accompanied by a corresponding decline in the willingness to shop online. According to the literature review by Seckler et al. (2015), trust is diversified, one of which is trust in a website. It is based on users' comprehensive consideration of the website's ability to protect personal information, past experience, website reputation, information transparency and other factors, and is related to whether a website can provide real and effective services or products. The research of Kaur and Khanam Quareshi (2015) emphasizes that customers' trust in online suppliers is crucial before online purchase, because online transactions often require consumers to disclose sensitive financial information. Therefore, building trust becomes an indispensable part to ensure transaction security and safeguard consumer privacy.

Hajiheydari and Ashkani (2018) pointed out that users' trust in mobile apps is the cornerstone of building a positive attitude, and this trust can significantly promote users' positive evaluation and attitude towards apps. An in-depth study by Sarkar et al. (2020) also focuses on this topic and reveals that trust has a significant and positive impact on user attitudes in a mobile commerce environment, further highlighting the importance of trust as a key driver of positive evaluation and behavioral intent in mobile commerce. Bugshan and Attar (2020) show that the trust established by customers on a company's website will have a significant and positive effect on their attitude towards the company, thus enhancing their willingness to buy products or services from the company's website. This finding emphasizes the core position of customers' trust in websites in driving changes in consumer behavior. In view of this, we propose the following hypothesis.

H5: Trust has a significant influence on attitude.

2.2.6. Relation between Attitude and Intention to use

Empirical research by Korvenmaa (2009) shows that there is a close correlation between tourists' willingness to use social networks when searching for travel information and their attitude towards interactive travel websites. Specifically, when visitors have a positive view of these sites, they tend to show a strong interest and desire to continue to obtain information about travel products through these platforms in the future. Amin et al. (2010) pointed out that individuals' positive attitude towards Qardhul Hassan's financing method can effectively promote them to choose and use this financing method, indicating that positive customer attitude is the key factor to promote the adoption of Qardhul Hassan's financing service. After in-depth analysis of Islamic insurance literature, Husin and Rahman (2016) clearly pointed out that attitude is an important variable to predict customers' intention to use Islamic insurance services.

Ibrahim et al. (2017), in their study of Islamic banking and finance, found that individuals'



attitudes towards Islamic banking products had a significant positive impact on their purchase intentions. Meanwhile, Ali et al. (2017b) came to a similar conclusion in their study from the same year, observing a positive correlation between an individual's attitude toward Islamic family financing and their willingness to use it. Together, these studies highlight the important role of attitudes in the willingness to use financial products, particularly in Islamic finance. In their latest findings, Jiang et al. (2023) further show that consumers' positive attitudes toward virtual travel experiences (VTO) have a significant positive impact on their willingness to use them, highlighting the importance of consumer emotional tendencies in predicting the adoption of new technologies or services. Based on the above research, we propose the following hypothesis.

H6: Attitude has a significant influence on intention to use online shopping.

3. Research Methods and Materials

3.1. Research Framework

This study is a conceptual framework based on three classical theories and three theoretical frameworks. The three classical theories include the Rational behavior theory (TRA) proposed by Fishbein and Ajzen (1975), the technology acceptance model (TAM) constructed by Davis (1986), and the Planned behavior theory (TPB) developed by Ajzen (1991).

(1) The three theoretical frameworks are as follows:

1. Raman's (2019) theoretical framework: Extending the theory of Rational Behavior (TRA) to construct a new framework including trust, convenience and customer service (Figure 1), and analyze Indian women's willingness to shop online. Through the empirical analysis of 909 female consumers with a three-part questionnaire, it is found that attitude, convenience, customer service and subjective norms significantly affect online shopping intentions; Trust directly affects online shopping attitude and indirectly affects purchase intention; Convenience and customer service are key pre-variables.

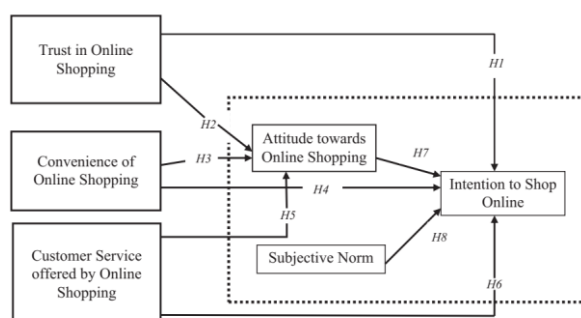


Figure 1: Understanding female consumers' intention to shop online

The role of trust, convenience and customer service

Source: Raman, P. (2019). Understanding female consumers' intention to shop online the role of trust, convenience and customer service, *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics* Vol. 31 No. 4, 2019 pp. 1138-1160.

(2) The theoretical framework of Lee et al. (2006). A model was built based on TAM (Figure2) to explore the influence mechanism of image interaction technology on American e-commerce consumers' attitudes and behavioral intentions. The model was constructed through literature review, interdisciplinary experiments were conducted, and 206 undergraduate students were tracked and investigated by LISREL 8.54 software. The results show that the model effectively reveals the action path, and the structural fitting degree and explanatory power are scientifically verified, demonstrating the robustness of the theoretical framework.

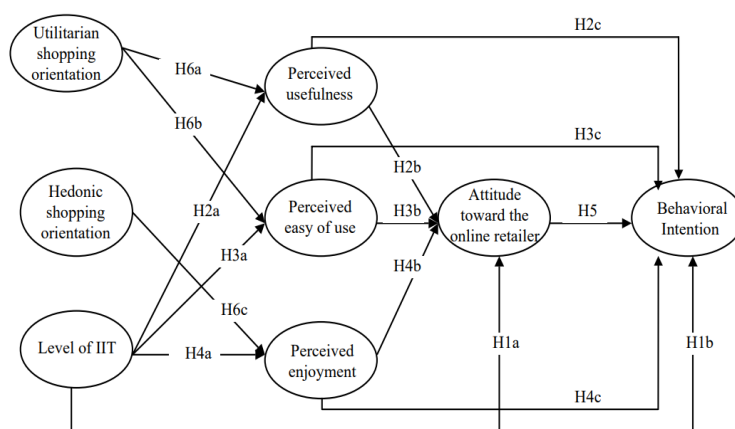
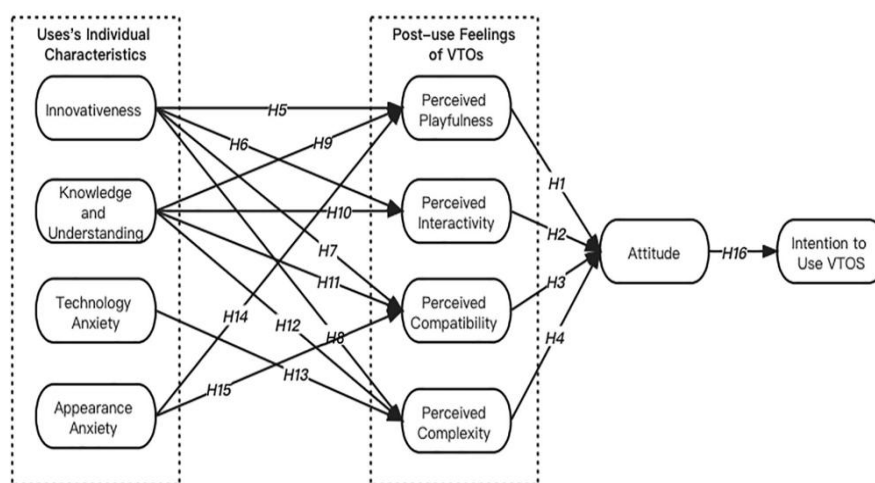


Figure 2: The role of the technology acceptance model in explaining effects of image interactivity technology on consumer responses

Source: Lee et al. (2006). The role of the technology acceptance model in explaining effects of image interactivity technology on consumer responses. *International Journal of Retail & Distribution Management* Vol. 34 No. 8, 2006 pp. 621-644.

(3) The theoretical framework of Hua et al. (2024). Developed an extended model (e-TAM) (Figure3), combined with electronic technology and TAM, to understand the determinants of young Chinese consumers' willingness to use VTO, detect the influence of consumer characteristics on their feelings, attitudes and intentions, and explore gender differences. Data were collected from 243 college students in a university, 227 valid questionnaires were collected, and structural equation model (SEM) was used for empirical evaluation and analysis to test the research hypothesis.



Source(s): Author's own creation

Figure 3: Exploring users' adoption intention of virtual try-on apps: how users' individual characteristics affect post-use feelings

Source: Hua et al. (2024). Exploring users' adoption intention of virtual try-on apps: how users' individual characteristics affect post-use feelings. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics* © Emerald Publishing Limited 1355-5855 DOI 10.1108/APJML-09-2023-0920.

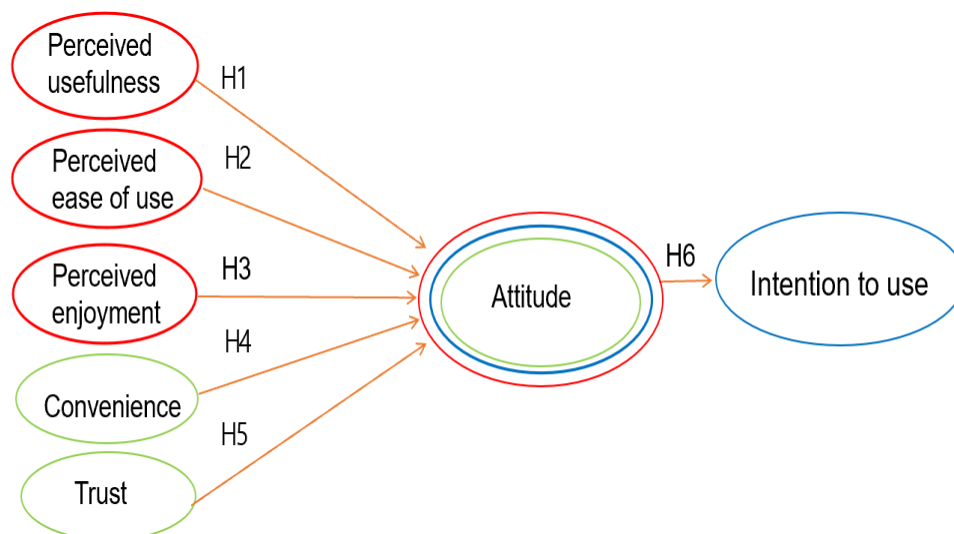


Figure 4: A conceptual framework for “Examining the influence of Multiple Factors on Undergraduates' Attitudes and Intention to Use Online Shopping in Zigong, China”
 Source: Established by the author

Based on the above theoretical cornerstones, this study constructs an innovative conceptual analysis framework (Figure 4), focusing on the research of online shopping behaviors of students from Sichuan University of Science and Technology in Zigong, China. The core goal of this study is to analyze the multidimensional driving mechanism of college students' online shopping attitude and usage intention, focusing on the interaction of the following key variables: perceived usefulness (PU), perceived ease of use (PEOU), perceived pleasure (PE), convenience (CON), trust (TRU), attitude (ATT) and usage intention (INT). By constructing a causal structure model among variables, this paper attempts to reveal how functional cognition (usefulness/ease of use), emotional experience (pleasure), situational factors (convenience) and social psychological factors (trust) jointly shape college students' online shopping attitudes and ultimately affect their use decisions under the consumption scenario enabled by digital technology. This research design not only expands the interpretation boundary of the traditional TAM model, but also provides a new theoretical perspective for understanding the behavioral characteristics of Generation Z consumer groups by introducing the perceived pleasure variable.

3.2. Methodology

This study adopts a quantitative method of non-probabilistic multi-stage sampling. The sampling process is carefully designed and consists of three progressive stages: the first stage is targeted sampling, the second stage is stratified random sampling, and the third stage is a combination of convenience sampling and snowball sampling techniques. Through an online questionnaire platform, we distributed questionnaires to a specific target group, namely, the large enrollment of students majoring in wine engineering, materials Science and engineering, and law at Sichuan University of Science and Engineering in Zigong, China.

This study focuses on the factors that affect the online shopping attitude and usage intention of the above major student. The questionnaire structure is carefully constructed and divided into three core parts: the first part is a screening question to ensure the pertinence and relevance of the sample; The second part contains 31 items based on seven variables, using a five-point likert scale to measure the six core hypotheses of the study, ranging from "1 - strongly disagree" to "5- strongly agree", covering the attitudinal tendencies of respondents. The third



part focuses on the basic demographic characteristics of the respondents, covering key information such as gender, age, grade, monthly shopping frequency, online shopping motivation, types of purchases and monthly online shopping expenditure.

In order to ensure the validity and reliability of the questionnaire before the formal large-scale survey, the research team conducted a pre-test on 30 pre-selected respondents. The pre-test questionnaire passed the expert review and obtained a high project goal consistency index (IOC) score, which laid a solid foundation for the smooth implementation of subsequent research.

Using Cronbach's Alpha coefficient evaluation method, this study successfully verified the validity and reliability of the questionnaire, which met the requirements of academic rigor (Dikko, 2016). The researchers then distributed the questionnaire to the intended target population and successfully collected and analyzed 500 valid data samples.

In the data analysis stage, researchers used SPSS AMOS 23 software as a statistical tool to conduct similar statistical tests and comprehensive analysis of the collected feedback data. To ensure the accuracy and validity of the convergence results, the scientific method of confirmatory factor Analysis (CFA) was used, a step that was essential to verify the applicability of the theoretical conceptual framework of the study. With CFA, we further solidify the foundation of model validity and reliability.

3.3. Population and Sample Size

This study adopts a well-designed non-probabilistic multi-stage sampling strategy, which is carried out in a quantitative way. The researchers focused on Sichuan University of Science and Engineering in Zigong, China, and specifically selected three majors with relatively large enrollments at the university: brew engineering, materials science and engineering, and law. In order to ensure the broadness and efficiency of data collection, we used the online questionnaire platform as a tool to send questionnaires to these student groups. Table 1 details the specific sampling scheme and its implementation in this study.

Table 1: Students and sample size of three majors in Sichuan University of Science and Engineering, Zigong, China

Subject	Number of Students	Proportional Sample Size
Brewing Engineering Students	720	154
Materials Science and Engineering Students	795	170
Law Major Students	825	176
Total	2340	500

Source : The data comes from Sichuan University of Science and Engineering population statistics 2023. https://lzcj.suse.edu.cn/p/O/?StId=st_app_news_i_x636088597402582838

From August 2024 to March 2025, the researchers carefully organized and conducted a questionnaire survey. In the data screening stage, we strictly ensured the suitability of the target interviewees, that is, they were all students from the three majors with large enrollment scale in Sichuan University of Science and Engineering in Zigong, brewing engineering, materials science and engineering, and law. It is worth mentioning that the teachers of these students gave active support and encouragement to this study. They mobilized and encouraged the students to participate enthusiastically and fill out the online questionnaire carefully, thus laying a solid foundation for the smooth progress of this study



4. Results and Discussion

4.1. Respondent's Demographic Profile

Table 2: Respondent's Demographic Profile

Tatret population: three major students			
Demographic and Behavior Data (N=500)		Frequency	Percentage
Gender	Male	193	38.6%
	Female	307	61.4%
College grade	freshman	148	29.6%
	Sophomore	165	33%
	Junior	127	25.4%
	senior	60	12%
Monthly shopping frequency	1-3times	39	7.8%
	4-6times	177	35.4%
	7-9times	179	35.8%
	More than 9 times	105	21%
Reasons for using online shopping	Perceived usefulness	87	17.4%
	Perceived ease of use	27	5.4%
	Perceived enjoyment	38	7.6%
	Convenience	343	68.6%
	Trust	5	1%
Types of products purchased online	Electronic product	19	3.8%
	Clothing	240	48%
	Beauty makeup	38	7.6%
	other	203	40.6%
Monthly spending on online shopping	1-200 RMB	244	48.8%
	201-400RMB	203	40.6%
	401-600RMB	37	7.4%
	Over 600 RMB	16	3.2%

Source: Created by the author

Through the collection of questionnaire data, it was found that among the three majors, there was no significant difference in the proportion of male and female students majoring in brewing engineering and materials science and engineering when using online shopping (male students accounted for 45.7% and 51.2%, respectively), showing more balanced shopping behavior. However, there is a significant gender gap in liberal arts law majors (23.9% for men), and a larger proportion of men and women shop online. In addition, from the grade distribution, the second and third grade students are the main group of online shopping, and their monthly shopping frequency is concentrated between 4-6 and 6-9 times. The main reason students choose to shop online is its convenience, with clothing having the largest number of buyers among the categories of goods purchased. In terms of consumption amount, the proportion of students who spend 100-200 yuan and 201-400 yuan per month is relatively high. This information will help us more accurately grasp the characteristics and differences of online shopping behaviors of college students of different majors, grades and genders in Zigong



Sichuan University of Science and Engineering, China, and provide strong data support for subsequent marketing strategy formulation, campus online shopping behavior research or related service optimization.

4.2. Confirmatory Factor Analysis (CFA)

In this study, confirmatory factor analysis (CFA) was used to measure each variable in the conceptual framework of the study. The measurement results showed that all scale items of each variable showed significance. Moreover, the factor load values of each scale item are in the acceptable range, which strongly indicates that the conceptual framework of this study has a high degree of fit. Specifically, most of the factor load values are over 0.70, and only the factor load value of "convenience" (CON) is 0.665, which is slightly lower than 0.70, but still in the acceptable range. In terms of statistical tests, all P-values are less than 0.05, all structural reliability coefficients are greater than 0.70, and all mean extraction variance (AVE) is greater than 0.50. These statistical indicators are crucial for evaluating the validity and reliability of the model, and the specific values are shown in Table 3.

Table 4 shows the square root of the mean extraction variance (AVE) of each construct. These values are all higher than the correlation coefficients among the constructs, which clearly indicates that each construct has good discriminative validity.

In terms of model fitting indicators, this study selected GFI, AGFI, NFI, CFI, TLI and RMSEA as indicators to evaluate the degree of model fitting in confirmatory factor analysis (CFA) tests. Table 5.1 presents the convergence validity and discriminant validity of this study. After testing, both of these two validity indicators have reached acceptable levels.

In summary, all the measured results strongly validate the validity of the structural model estimated in this study.



Table 3: Confirmatory Factor Analysis Result, Composite Reliability (CR) and Average Variance Extracted (AVE)

Variables	Source of Questionnaire (Measurement Indicator)	No. of Item	Cronbach's Alpha	Factors Loading	CR	AVE
Perceived Usefulness (PU)	Lee et al. (2006)	4	0.944	0.893	0.945***	0.811
Perceived Ease of use(PEOU)	Lee et al. (2006)	5	0.958	0.791	0.958 ***	0.821
Perceived enjoyment (PE)	Lee et al. (2006)	6	0.960	0.722	0.960 ***	0.800
Convenience (CON)	Raman. (2019)	4	0.938	0.665	0.938***	0.792
Trust (TRU)	Raman. (2019)	4	0.942	0.794	0.942***	0.804
Attitude (ATT)	Raman. (2019)	4	0.935	0.716	0.935 ***	0.783
Intention to Use (INT)	Wen Hua, (2024)	4	0.944	0.821	0.943***	0.804

Note: CR = Composite Reliability, AVE = Average Variance Extracted
 Source: Created by the auth

Table 4: Discriminant Validity

Factor Correlations

Variable	PU	PEOU	PE	CON	TRU	ATT	INT
PU	0.811						
PEOU	0.380	0.906					
PE	0.335	0.367	0.894				
CON	0.425	0.325	0.322	0.890			
TRU	0.377	0.331	0.373	0.307	0.897		
ATT	0.434	0.1353	0.394	0.429	0.345	0.885	
INT	0.320	0.295	0.315	0.321	0.315	0.322	0.897

Note: The diagonally listed value is the AVE square roots of the variables
 Source: Created by the author



Table 5.1 : Goodness of Fit for Confirmatory Factor Analysis (CFA)

Fit Index	Acceptable Criteria	Values
CMIN/df	<3 (Hair et al.2006)	581.408/413; 1.408
GFI	≥ 0.85 (Sica & Ghisi, 2007)	0.930
AGFI	≥ 0.80 (Sica & Ghisi, 2007)	0.916
NFI	≥ 0.80 (Wu & Wang, 2006)	0.965
CFI	≥ 0.80 (Bentler, 1990)	0.989
TLI	≥ 0.80 (Sharma et al., 2005)	0.988
RMSEA	< 0.08 (Pedroso et. al., 2016)	0.029

Remark: CMIN/DF = the ratio of the chi-square value to degree of freedom, GFI = goodness-of-fit index, AGFI = adjusted goodness-of-fit index, NFI = normalized fit index, IFI = Incremental Fit Indices, CFI = comparative fit index, TLI = Tucker Lewis index, and RMSEA = root mean square error of approximation

Source: Created by the author

Table 5.2: Goodness of Fit for Structural Equation Model (SEM)

Fit Index	Acceptable Criteria	Values
CMIN/df	<3 (Hair et al.2006)	1085.111/428; 2.535
GFI	≥ 0.85 (Sica & Ghisi, 2007)	0.854
AGFI	≥ 0.80 (Sica & Ghisi, 2007)	0.831
NFI	≥ 0.80 (Wu & Wang, 2006)	0.934
CFI	≥ 0.80 (Bentler, 1990)	0.959
TLI	≥ 0.80 (Sharma et al., 2005)	0.955
RMSEA	< 0.08 (Pedroso et. al., 2016)	0.055

Source: Created by the author

4.3. Structural Equation Model (SEM)

This study follows the fitting criteria proposed by authoritative scholars in the field of structural equation modeling (SEM) for comprehensive evaluation. According to the suggestions of Hair et al. (2006), the Chi-square freedom ratio (CMIN/DF) was controlled below 3.00 in this study, and the actual calculation result was 2.535, which met the requirements of the absolute fitting index. In terms of incremental fitting index, $GFI \geq 0.85$ (0.857 in this study) and $AGFI \geq 0.80$ (0.831 in this study) recommended by Sica and Ghisi (2007) met the criteria. The $NFI \geq 0.80$ standard proposed by Wu and Wang (2006) was exceeded with an excellent value of 0.934. For comparative fitting index, Bentler's (1998) $CFI > 0.80$ criterion and Sharma et al.'s (2005) $TLI > 0.80$ criterion obtained high scores of 0.959 and 0.955 respectively. The approximate root-mean-square error (RMSEA), using the strict criteria (< 0.08) recommended by Pedroso et al. (2016), performed well in this study with an error value as low as 0.055.

After parameter estimation and modification of the theoretical model by SPSS AMOS 23 software, all the core fitting indicators reached or exceeded the accepted standards in the academic field (see Table 5.2 for specific values), indicating a high degree of compatibility between the model and the observed data. This multi-dimensional fitting verification method not only ensures the rigor of model testing, but also fully confirms the high adaptability of theoretical framework and empirical observation through quantitative data.



4.4. Research Hypothesis Testing Result

In this study, through the path analysis framework, standardized regression coefficient (β) and determination coefficient (R^2) were used to systematically test the causal relationship strength and explanatory power of each variable in the theoretical model. Table 6 presents the core parameters of hypothesis testing, and all preset paths reach the level of statistical significance ($p < 0.05$), which fully supports the establishment of the research hypothesis.

Table 6: Hypothesis Result of the Structural Model

Hypotheses	Paths	Standardized Path Coefficients (β)	S.E.	T-Value	Tests Result
H1	ATT<---PU	0.197	0.035	5.615***	Supported
H2	ATT<---PEOU	0.108	0.037	2.917	Supported
H3	ATT<---PE	0.191	0.039	4.900	Supported
H4	ATT<---CON	0.245	0.041	5.953	Supported
H5	ATT<---TRU	0.095	0.037	2.566	Supported
H6	INT<---ATT	0.383	0.056	6.891***	Supported

Note: * $p < 0.05$

Source: Created by the author

The details are as follows:

First of all, attitude formation mechanism

Convenience has the most significant impact on technology acceptance attitude ($\beta=0.245$), highlighting the core position of service acquisition efficiency in user experience. Perceived usefulness ($\beta=0.197$) and perceived enjoyment ($\beta=0.191$) constitute the dual driving force of attitude formation, reflecting the dual role of functional value and emotional value respectively. Perceived ease of use ($\beta=0.108$) and trust ($\beta=0.095$) are relatively weak, but they are still important supplementary factors in attitude shaping

secondly, transformation path of behavior intention

Attitude variable has the strongest predictive power for use intention ($\beta=0.383$), indicating that attitude plays a key mediating role in the transformation of psychological cognition into behavioral tendency. This finding is highly consistent with the strong association mechanism of attitudinal and behavioral intention in the TRA/TPB paradigm.

Through multi-dimensional path coefficient matrix, this study not only validates the applicability of technology acceptance model (TAM) in the context of digital services, but also reveals the expanding value of emerging variables such as convenience and enjoyment to the traditional theoretical framework. All path coefficients in Table 6 were repeatedly sampled by Bootstrap method to ensure the robustness of the conclusion.

5. Conclusions and Recommendation

5.1. Conclusion

This study focuses on the analysis of factors that affect the attitudes and usage intentions of Zigong college students in China in the context of the digital age. From the perspective of integrating rational behavior theory, technology acceptance model and planned behavior theory, six hypotheses are proposed to deconstruct the multi-dimensional driving factors that affect the shopping attitudes and usage intentions of college students.

Quantitative research was carried out on 500 active users of online shopping in the three dominant majors of Sichuan University of Science and Engineering, and the measurement model was strictly tested through multiple rounds of cross-validation with JAMOVI and SPSS, combined with confirmatory factor analysis. The structural equation model showed that



shopping attitude had a significant mediating effect between perceived usefulness, perceived ease of use, perceived pleasure, convenience, trust and usage intention ($\beta=0.383$, $p<0.001$). Lee et al. (2006), Hua et al. (2024) and Raman (2019) form cross-context verification.

Based on data collected from 500 valid questionnaires, the researchers successfully passed the rigorous measurement of confirmatory factor Analysis (CFA). The analysis results show that the conceptual model constructed in this study performs well in validity and reliability tests, thus establishing its scientificity and rationality. Specifically, the convergent validity test covers multiple dimensions such as composite reliability, Cronbach's reliability, factor load and mean variance extraction, which, combined with the comprehensive evaluation of discriminant validity, fully proves the correctness of the conceptual framework of this study (Hair et al., 2006; Fornell and Larcker, 1981).

Further, this study uses structural equation model (SEM) to deeply analyze the behavioral psychological mechanism between college students' online shopping attitude and usage intention in Zigong region of China under the background of digital age. The analysis results show that all six research hypotheses proposed in this study have been effectively verified, showing a high degree of theoretical and practical fit.

Specifically, the study finds that in the tide of the digital age, key factors such as perceived usefulness, perceived ease of use, perceived pleasure, convenience and trust all have a direct impact on college students' shopping attitude, and shopping attitude further directly affects their usage intention. Convenience has the most significant effect on shopping attitude ($\beta=0.245$), followed by perceived usefulness ($\beta=0.197$) and perceived pleasure ($\beta=0.191$), while trust has a relatively weak effect ($\beta=0.095$). This finding reveals that when college students do online shopping, they not only attach great importance to the convenience of the shopping process, but also pay full attention to the practicability and pleasure of shopping, and college students' trust in online shopping needs to be further improved. These factors together form an important cornerstone of their shopping decisions.

In addition, the study also revealed that shopping attitude played a significant mediating role between perceived usefulness, perceived ease of use, perceived pleasure, convenience, trust and use intention ($\beta=0.383$, $p<0.001$). The discovery of this operation mechanism not only deepens our understanding of the psychological mechanism of college students' online shopping behavior, but also provides a solid theoretical support and empirical basis for Zigong, an old industrial city, to formulate policies targeting college students' online shopping behavior under the background of digital transformation. At the same time, this study also provides a new perspective and ideas for the innovative practice of digital literacy education in universities and the optimization and adjustment of localization operation strategies of e-commerce platforms, which effectively promotes the optimal allocation and efficient use of relevant resources.

5.2. Recommendation

Based on the research results of this paper, we propose the following suggestions, hoping to be helpful. First and foremost, online shopping platforms should focus on improving the five key elements - perceived usefulness, perceived ease of use, perceived enjoyment, convenience and trust, so as to optimize students' online shopping attitudes and usage intentions. Specific measures can include simplifying the shopping process, beautifying the interface design, and implementing personalized product recommendations, aiming to upgrade the shopping experience of students in all aspects, so as to strengthen their positive attitude towards online shopping and purchase intention.

Secondly, this study elucidates the internal relations among the seven variables, and



constructs a comprehensive conceptual framework accordingly. This framework closely links perceived usefulness, perceived ease of use, perceived enjoyment, convenience, trust, attitude and use intention, and reveals the internal mechanism that affects students' online shopping behavior in Sichuan University of Science and Engineering. Online shopping platforms and campus managers can learn from this framework and optimize the service mechanism to improve students' shopping satisfaction. For example, by improving the after-sales service system, providing clear return and exchange policies, strengthening payment security and showing real user evaluation measures to enhance students' trust; Through the launch of campus exclusive offers, limited time promotional activities, etc., to meet the diversified consumer needs of students; And through the establishment of campus express service center, providing free delivery service on campus, further convenient shopping experience for students.

In addition, this study provides valuable theoretical support for e-commerce platforms and campus administrators to further optimize online shopping services and improve college students' consumption experience. Through the implementation of precise strategic adjustments, online shopping platforms can more effectively fit the consumption preferences of college students and promote the widespread popularity and sustainable development of online shopping on campus.

5.3. Limitation and Further Study

There are some limitations in this study. First, the variables in this study were all at the individual level, and the data were collected from specific three majors in specific schools at a specific point in time, which may lead to limitations in the data and sample. Second, the study design is cross-sectional, which cannot determine the causal relationship between variables, and it is difficult to capture the change of variables over time.

In order to overcome these limitations, future research may consider the following improvement directions. First, expand the sample to collect data from more schools in different districts to improve the generality and representation of the results. Second, a longitudinal study design was used to collect data at multiple points in time to better understand the dynamic relationships between variables and causal mechanisms. In addition, experimental designs can be attempted to test hypotheses more rigorously by randomly assigning and controlling variables. Finally, qualitative and quantitative research methods, such as interviews and questionnaires, are combined to obtain more comprehensive and in-depth research results. These improvements will help to further validate and extend the findings of this study, and provide richer theoretical and empirical support for research in related fields.

References

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Alalwan, A. A. (2018). Investigating the influence of social media advertising features on customer purchase intention. *International Journal of Information Management*, 42, 65–77. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.06.001>
- Al-Debei, M. M., Akroush, M. N., & Ashouri, M. I. (2015). Consumer attitudes towards online shopping: The effects of trust, perceived benefits, and perceived web quality. *Internet Research*, 25(5), 707–733. <https://doi.org/10.1108/IntR-05-2014-0146>
- Ali, M., Raza, S. A., Pua, C. H., & Karim, M. Z. A. (2017). Islamic home financing in Pakistan: A SEM-based approach using modified TPB model. *Housing Studies*, 32(8), 1156–1177. <https://doi.org/10.1080/02673037.2017.1291910>
- Al-Mamary, Y. H., & Shamsuddin, A. (2015). Adoption of management information



- systems in context of Yemeni organizations: A structural equation modeling approach. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(1), 1–10.
<https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n1p120>
- Amin, H., Ghazali, M., & Supinah, R. (2010). Determinants of Qardhol Hassan financing acceptance among Malaysian bank customers: An empirical analysis. *International Journal of Business and Society*, 11(1), 1–16.
- Anesbury, Z., Nenycz-Thiel, M., Dawes, J., & Kennedy, R. (2016). How do shoppers behave online? An observational study of online grocery shopping. *Journal of Consumer Behavior*, 15(3), 261–270. <https://doi.org/10.1002/cb.1566>
- Arora, N., & Aggarwal, A. (2018). The role of perceived benefits in formation of online shopping attitude among women shoppers in India. *South Asian Journal of Business Studies*, 7(1), 91–110. <https://doi.org/10.1108/SAJBS-04-2017-0048>
- Awang, Z. (2012). Structural equation modeling: Applications in research. *International Journal of Marketing and Business Research*, 4(1), 1–10.
- Azam, A., Fu, Q., Abbas, A. S., & Abdullah, I. M. (2013). Structural equation modeling (SEM) based trust analysis of Muslim consumers in the collective religion affiliation model in e-commerce. *Journal of Islamic Marketing*, 4(2), 134–149.
<https://doi.org/10.1108/17590831311329325>
- Aziz, I. A., & Khan, F. U. (2022). Utilitarian, hedonic, and self-esteem motives in online shopping. *Spanish Journal of Marketing - ESIC*, 26(2), 231–246.
<https://doi.org/10.1108/SJME-06-2021-0113>
- Barney, J., & Hansen, M. (1994). Trustworthiness as a source of competitive advantage. *Strategic Management Journal*, 15(1), 175–190.
<https://doi.org/10.1002/smj.4250150912>
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238–246. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.107.2.238>
- Bhatnagar, A., Misra, S., & Rao, H. R. (2000). On risk, convenience, and Internet shopping behavior. *Communications of the ACM*, 43(11), 98–105.
<https://doi.org/10.1145/353360.353371>
- Bhattacharjee, A. (2001). Understanding information systems continuance: An expectation-confirmation model. *MIS Quarterly*, 25(3), 351–370.
<https://doi.org/10.2307/3250921>
- Braga, J. N., & Jacinto, S. (2022). Effortless online shopping? How online shopping contexts prime heuristic processing. *Journal of Consumer Behavior*, 21(4), 743–755.
<https://doi.org/10.1002/cb.2032>
- Bugshan, H., & Attar, R. W. (2020). Social commerce information sharing and their influence on consumers. *Technological Forecasting and Social Change*, 153, 119875. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.119875>
- Carter, M., Wright, R., Thatcher, J. B., & Klein, R. (2014). Understanding online customers' ties to merchants: The moderating influence of trust on the relationship between switching costs and e-loyalty. *European Journal of Information Systems*, 23(2), 185–204. <https://doi.org/10.1057/ejis.2013.15>
- Chiang, K. P., & Dholakia, R. R. (2003). Factors driving consumer intention to shop online: An empirical investigation. *Journal of Consumer Psychology*, 13(1–2), 177–183.
https://doi.org/10.1207/S15327663JCP13-1&2_16
- Choi, J., & Kim, S. (2016). Is the smartwatch an IT product or a fashion product? A study on factors affecting the intention to use smartwatches. *Computers in Human Behavior*, 61, 305–312. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.037>



- Dannenberg, P., Fuchs, M., Riedler, T., & Wiedemann, C. (2020). Digital transition by COVID-19 pandemic? The German food online retail. *Tijdschrift Voor Economische En Sociale Geografie*, 111(3), 543–560. <https://doi.org/10.1111/tesg.12453>
- Daragmeh, A., Lentner, C., & Sagi, J. (2021). FinTech payments in the era of COVID-19: Factors influencing behavioral intentions of ‘Generation X’ in Hungary to use mobile payment. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 32, 100574. <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2021.100574>
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340. <https://doi.org/10.2307/249008>
- Davis, F. D. (1993). User acceptance of information technology: System characteristics, user perceptions and behavioral influences. *International Journal of Man-Machine Studies*, 38(3), 475–487. <https://doi.org/10.1006/imms.1993.1022>
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1992). Extrinsic and intrinsic motivation to use computers in the workplace. *Journal of Applied Social Psychology*, 22(14), 1111–1132. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1992.tb00945.x>
- Dharmesti, M., Dharmesti, T. R. S., Kuhne, S., & Thaichon, P. (2019). Understanding online shopping behaviors and purchase intentions among millennials. *Young Consumers*, 22(1), 152–167. <https://doi.org/10.1108/YC-12-2018-0922>
- Dickinger, A., Arami, M., & Meyer, D. (2008). The role of perceived enjoyment and social norm in the adoption of technology with network externalities. *European Journal of Information Systems*, 17(1), 4–11. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ejis.3000726>
- Dikko, A. G. (2016). Using coefficient alpha to determine the internal consistency of scales: Some considerations. *Journal of Social and Behavioral Sciences*, 217, 20–25. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.02.003>
- Driediger, F., & Bhatiasevi, V. (2019). Online grocery shopping in Thailand: Consumer acceptance and usage behavior. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 48, 224–237. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2019.02.005>
- Dwivedi, Y. K., Rana, N. P., Jeyaraj, A., Clement, M., & Williams, M. D. (2019). Re-examining the unified theory of acceptance and use of technology (UTAUT): Towards a revised theoretical model. *Information Systems Frontiers*, 21(3), 719–734. <https://doi.org/10.1007/s10796-017-9774-y>
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. Addison-Wesley Publishing Co.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39–50. <https://doi.org/10.1177/002224378101800104>
- Gefen, D., Karahanna, E., & Straub, D. W. (2003). Trust and TAM in online shopping: An integrated model. *MIS Quarterly*, 27(1), 51–90. <https://doi.org/10.2307/30036519>
- Gerrard, P., & Cunningham, J. (2003). The diffusion of Internet banking among Singapore consumers. *International Journal of Bank Marketing*, 21(1), 16–28. <https://doi.org/10.1108/02652320310457776>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis*. Prentice Hall International.
- Hajiheydari, N., & Ashkani, M. (2018). Mobile application user behavior in the developing countries: A survey in Iran. *Information Systems*, 77, 22–33. <https://doi.org/10.1016/j.is.2018.05.003>
- Harris, P., Riley, F. D., Riley, D., & Hand, C. (2017). Online and store patronage: A



- typology of grocery shoppers. *International Journal of Retail and Distribution Management*, 45(4), 419–445. <https://doi.org/10.1108/IJRDM-07-2016-0123>
- Hernández, B., Jiménez, J., & José Martín, M. (2009). Adoption vs acceptance of e-commerce: Two different decisions. *European Journal of Marketing*, 43(9–10), 1232–1245. <https://doi.org/10.1108/03090560910976465>
- Huang, H. S., Chiou, C. C., Chiang, H. K., Lai, S. H., Huang, C. Y., & Chou, Y. Y. (2012). Effects of multidimensional concept maps on fourth graders' learning in web-based computer course. *Computers and Education*, 58(3), 863–873. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.10.019>
- Hua, W., Liu, Y., Zhang, Z., Li, M., & Yu, X. (2024). Exploring users' adoption intention of virtual try-on apps: How users' individual characteristics affect post-use feelings. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/APJML-09-2023-0920>
- Hung, S. Y., Chen, C. C., & Huang, N. H. (2014). An integrative approach to understanding customer satisfaction with e-service of online stores. *Journal of Electronic Commerce Research*, 15(1), 40–57.
- Husin, M. M., & Rahman, A. (2016). Do Muslims intend to participate in Islamic insurance? Analysis from theory of planned behavior. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 7(1), 42–58. <https://doi.org/10.1108/JIABR-05-2014-0012>
- Hwang, J., & Kim, J. J. (2021). Expected benefits with using drone food delivery services: Its influences on attitude and behavioral intentions. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 12(3), 593–606. <https://doi.org/10.1108/JHTT-05-2020-0123>
- Ibrahim, M. A., Fisol, W. N. M., & Haji-Othman, Y. (2017). Customer intention on Islamic home financing products: An application of theory of planned behavior (TPB). *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 8(2), 77–86. <https://doi.org/10.1515/mjss-2017-0008>
- Indarsin, T., & Ali, H. (2017). Attitude toward using m-commerce: The analysis of perceived usefulness, perceived ease of use, and perceived trust: Case study in Ikens Wholesale Trade, Jakarta – Indonesia. *Saudi Journal of Business and Management Studies*, 2(11), 995–1007. <https://doi.org/10.21276/sjbms.2017.2.11.7>
- Ivanov, S., & Webster, C. (2018). Adoption of robots, artificial intelligence and service automation by travel, tourism and hospitality companies – A cost-benefit analysis. In V. Marinov, M. Vodenska, M. Assenova, & E. Dogramadjieva (Eds.), *Traditions and innovations in contemporary tourism* (pp. 190–203). Cambridge Scholars Publishing.
- Jiang, Q., Gu, C., Feng, Y., Wei, W., & Tsai, W. C. (2023). Study on the continuance intention in using virtual shoe-try-on function in mobile online shopping. *Kybernetes*, 52(10), 4551–4575. <https://doi.org/10.1108/K-12-2021-1346>
- Kaur, G., & Khanam Quareshi, T. (2015). Factors obstructing intentions to trust and purchase products online. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 27(5), 758–783. <https://doi.org/10.1108/APJML-10-2014-0156>
- Korvenmaa, P. (2009). The growth of an online social networking service: Conception of substantial elements (Master's thesis). University of Technology, Helsinki, Finland.
- Lavuri, R., Jindal, A., & Akram, U. (2022). How perceived utilitarian and hedonic value influence online impulse shopping in India? Moderating role of perceived trust and perceived risk. *International Journal of Quality and Service Sciences*, 14(4), 615–634. <https://doi.org/10.1108/IJQSS-11-2021-0169>
- Lin, H. F. (2011). An empirical investigation of mobile banking adoption: The effect of innovation attributes and knowledge-based trust. *International Journal of*



- Information Management*, 31(3), 252–260.
<https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2010.07.006>
- Maghrabi, T., & Dennis, C. (2011). What drives consumers' continuance intention to e-shopping? Conceptual framework and managerial implications in the case of Saudi Arabia. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 39(12), 899–926. <https://doi.org/10.1108/09590551111183308>
- Mayer, R. C., Davis, J. H., & Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*, 20(3), 709–734.
<https://doi.org/10.2307/258792>
- Meuter, M. L., Ostrom, A. L., Roundtree, R. I., & Bitner, M. J. (2000). Self-service technologies: Understanding customer satisfaction with technology-based service encounters. *Journal of Marketing*, 64(3), 50–64.
<https://doi.org/10.1509/jmkg.64.3.50.18011>
- Mohiuddin, A. K. (2020). A pandemic review of Covid-19 situation in Bangladesh. *The American Journal of Medical Sciences and Pharmaceutical Research*, 2(5), 38–50.
<https://doi.org/10.37547/TAJMSPR/Volume02Issue05-06>
- Mondal, S., & Hasan, A. T. (2023). Online grocery shopping intentions in the post COVID-19 context: A case of millennial generations in Bangladesh. *South Asian Journal of Marketing*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/SAJM-01-2023-0001>
- Monuwe, T. P., Dellaert, B. G. C., & de Ruyter, K. R. (2004). What drives consumers to shop online? A literature review. *International Journal of Service Industry Management*, 15(1), 102–121. <https://doi.org/10.1108/09564230410523358>
- Mummalaneni, V., & Meng, J. (2009). An exploratory study of young Chinese customers' online shopping behaviors and service quality perceptions. *Young Consumers*, 10(2), 157–169. <https://doi.org/10.1108/17473610910964654>
- Nuryyev, G., Wang, Y. P., Achyldurdyeva, J., Jaw, B. S., Yeh, Y. S., Lin, H. T., & Wu, L. F. (2020). Blockchain technology adoption behavior and sustainability of the business in tourism and hospitality SMEs: An empirical study. *Sustainability*, 12(3), 1–21. <https://doi.org/10.3390/su12031256>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Malhotra, A. (2005). E-S-Qual: A multiple-item scale for assessing electronic service quality. *Journal of Service Research*, 7(3), 213–233.
<https://doi.org/10.1177/1094670504271156>
- Pedroso, C. B., Silva, S. L., & Tate, W. L. (2016). Sales and operations planning (S&OP): Insights from a multi-case study of Brazilian organizations. *International Journal of Production Economics*, 182, 213–229. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2016.08.035>
- Perumal, S., Qing, Y., & Jaganathan, M. (2022). Factors influencing attitudes and intentions towards smart retail technology. *International Journal of Data and Network Science*, 6(2), 595–602. <https://doi.org/10.5267/j.ijdns.2022.1.002>
- Ponte, E. B., Carvajal-Trujillo, E., & Escobar-Rodríguez, T. (2015). Influence of trust and perceived value on the intention to purchase travel online: Integrating the effects of assurance on trust antecedents. *Tourism Management*, 47, 286–302.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.10.009>
- Rahmiati, R., & Yuannita, I. I. (2019). The influence of trust, perceived usefulness, perceived ease of use, and attitude on purchase intention. *Jurnal Kajian Manajemen Bisnis*, 8(1). <https://doi.org/10.24036/jkmb.10884800>
- Raman, P. (2019). Understanding female consumers' intention to shop online: The role of trust, convenience and customer service. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 31(4), 1138–1160. <https://doi.org/10.1108/APJML-10-2018-0396>



- Ray, A., Dhir, A., Bala, P. K., & Kaur, P. (2019). Why do people use food delivery apps (FDA)? A uses and gratification theory perspective. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 51, 221–230. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2019.05.025>
- Rese, A., Baier, D., Geyer-Schulz, A., & Schreiber, S. (2017). How augmented reality apps are accepted by consumers: A comparative analysis using scales and opinions. *Technological Forecasting and Social Change*, 124, 306–319. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.10.010>
- Rodgers, S., & Harris, M. (2003). Gender and e-commerce: An exploratory study. *Journal of Advertising Research*, 43(3), 322–330. <https://doi.org/10.1017/S0021849903030338>
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). Free Press.
- Rosenberg, M. J., & Hovland, C. L. (1960). Cognitive, affective, and behavioral components of attitudes. In C. I. Hovland & M. J. Rosenberg (Eds.), *Attitude organisation and change: An analysis of consistency among attitude components* (pp. 1–14). Yale University Press.
- Sarkar, S., Chauhan, S., & Khare, A. (2020). A meta-analysis of antecedents and consequences of trust in mobile commerce. *International Journal of Information Management*, 50, 286–301. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.08.008>
- Seckler, M., Heinz, S., Forde, S., Tuch, A. N., & Opwis, K. (2015). Trust and distrust on the web: User experiences and website characteristics. *Computers in Human Behavior*, 45, 39–50. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.11.064>
- Shanmugam, A., Savarimuthu, M. T., & Wen, T. C. (2014). Factors affecting Malaysian behavioral intention to use mobile banking with mediating effects of attitude. *Academic Research International*, 5(2), 236–253.
- Sharma, S., Mukherjee, S., Kumar, A., & Dillon, W. R. (2005). A simulation study to investigate the use of cutoff values for assessing model fit in covariance structure models. *Journal of Business Research*, 58(7), 935–943. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2003.10.007>
- Sica, C., & Ghisi, M. (2007). The Italian versions of the Beck Anxiety Inventory and the Beck Depression Inventory-II: Psychometric properties and discriminant validity. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 38(2), 239–256. <https://doi.org/10.1016/j.jbtep.2006.10.001>
- Sumi, R. S., & Ahmed, M. (2022). Investigating young consumers' online buying behavior in COVID-19 pandemic: Perspective of Bangladesh. *IIM Ranchi Journal of Management Studies*, 1(2), 108–123. <https://doi.org/10.1108/IRJMS-09-2021-0127>
- Taylor, S., & Todd, P. A. (1995). Understanding information technology usage: A test of competing models. *Information Systems Research*, 6(2), 144–176. <https://doi.org/10.1287/isre.6.2.144>
- Teo, T. S. H. (2001). Demographic and motivation variables associated with Internet usage activities. *Internet Research*, 11(2), 125–137. <https://doi.org/10.1108/10662240110695089>
- Tong, X. (2010). A cross-national investigation of an extended technology acceptance model in the online shopping context. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 38(10), 742–759. <https://doi.org/10.1108/09590551011076524>
- Venkatesh, V. (2000). Determinants of perceived ease of use: Integrating control, intrinsic motivation, and emotion into the technology acceptance model. *Information Systems Research*, 11(4), 342–365. <https://doi.org/10.1287/isre.11.4.342.11872>
- Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model: Four longitudinal field studies. *Management Science*, 46(2), 186–204.



- <https://doi.org/10.1287/mnsc.46.2.186.11926>
- Verhoef, P. C., Neslin, S. A., & Vroomen, B. (2007). Multichannel customer management: Understanding the research–shopper phenomenon. *International Journal of Research in Marketing*, 24(2), 129–148. <https://doi.org/10.1016/j.ijresmar.2006.11.002>
- Vijayasathya, L. R. (2004). Predicting consumer intentions to use online shopping: The case for an augmented technology acceptance model. *Information & Management*, 41(6), 747–762. <https://doi.org/10.1016/j.im.2003.08.004>
- William, H. B., Emil, M., & Shailesh, R. (2022). A meta-analytic examination of the antecedents explaining the intention to use fintech. *Industrial Management & Data Systems*, 123(3), 886–909. <https://doi.org/10.1108/IMDS-03-2021-0162>
- Wojciechowski, R., & Cellary, W. (2013). Evaluation of learners' attitude toward learning in ARIES augmented reality environments. *Computers and Education*, 68, 570–585. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.02.014>
- Wu, J. H., & Wang, Y. M. (2006). Measuring KMS success: A respecification of the DeLone and McLean's model. *Information & Management*, 43(6), 728–739. <https://doi.org/10.1016/j.im.2006.05.002>
- Xu, X., & Jackson, J. E. (2019). Examining customer channel selection intention in the omni-channel retail environment. *International Journal of Production Economics*, 208, 434–445. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2018.12.009>
- Yang, F., Tang, J., Men, J., & Zheng, X. (2021). Consumer perceived value and impulse buying behavior on mobile commerce: The moderating effect of social influence. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 63, 102683. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2021.102683>
- Zhang, H., Jabutay, F., & Gao, Q. (2018). E-recruitment adoption among Chinese job-seekers. *Kasem Bundit Journal*, 19(June), 261–272.
- Zhao, Y., Zhao, X., & Liu, Y. (2023). Exploring the influence of online and offline channel advantages on brand relationship performance: The mediating role of consumer perceived value. *Behavioral Sciences*, 13(1), 16. <https://doi.org/10.3390/bs13010016>



บริบทการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล The Context of Teaching Social Studies in The Digital Era

ทัศนา หนูทวี¹

¹วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์, ประเทศไทย

Tassana Nootawee¹

¹Panyapiwat Technological College, Thailand

✉: Tassana741@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 28 April 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted 22 May 2025

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสาร (documentary research) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีส่งผลต่อวิถีชีวิตและระบบการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ จากเดิมที่มุ่งเน้นเพียงทักษะการรู้หนังสือ (Literacy) ไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการสร้างแรงบันดาลใจควบคู่กัน ครูสังคมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนการเรียนรู้แบบโต้ตอบ การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้อย่างอิสระ เพื่อเสริมสร้างทักษะสำคัญ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนยังต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการใช้สังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ การวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ควรสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ : บริบทการจัดการเรียนการสอน, วิชาสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล, สมรรถนะดิจิทัล, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic article is a documentary research aims to propose guidelines for teaching social studies in the digital era, focusing on developing students' digital competencies in response to the transformations of the 21st century. Technological advancements have significantly impacted lifestyles and education systems, shifting the emphasis from basic literacy to promoting experiential learning and inspiration. Social studies teachers play a crucial role in modeling the effective use of digital technology, supporting interactive, collaborative, and independent learning to enhance critical thinking, creativity, and problem-solving skills. Furthermore, instructional management should prioritize student-centered approaches,

encouraging active participation and ethical use of social media. Effective teaching strategies in the digital age must align with the principles of lifelong learning, equipping learners to apply knowledge creatively and sustainably in real-life contexts.

Keywords: Context of Teaching and Learning Management, Social Studies in the Digital Era, Digital Competency, 21st Century Learning

1. บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในรูปแบบดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และฐานความรู้ของประเทศอย่างกว้างขวาง หน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต่างนำนวัตกรรม ดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการ เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) การใช้ เทคโนโลยีดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยทักษะการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถสร้าง ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพในทุกภาคส่วน

ในด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ โดย บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาสนับสนุนทั้งในระดับการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลจึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้าง ความเป็นมืออาชีพของครูผู้สอน เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2564) ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีสมรรถนะที่ สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้ในโลกยุคดิจิทัล

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้ด้านเนื้อหาและศาสตร์การสอนอย่าง สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปัญญา รู้คิด และสามารถสร้างนวัตกรรมได้ สมรรถนะของครูในยุคดิจิทัลจึง ต้องครอบคลุมทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การ ประเมินผลการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม สอดคล้องกับแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่สามารถเข้าถึงแหล่ง ความรู้ได้จากหลากหลายช่องทางแบบไร้ขอบเขต สร้างกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (บรรจง ลาวะลี, 2560)

ดังนั้น ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก การเรียนรู้ที่มีหน้าที่ในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตได้ อย่างยั่งยืนในโลกดิจิทัล

2. ยุคดิจิทัล

ยุคดิจิทัล (Digital Era) เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและก้าวกระโดด ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลได้

เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมถึงส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยในยุคนี้ บุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ภาพ และวิดีโอได้อย่างรวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสูง

วิวัฒนาการของยุคดิจิทัลสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระยะ และในปัจจุบัน ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคดิจิทัล 4.0 ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนอย่างสิ้นเชิง ทั้งในด้านการสื่อสาร การทำงาน การศึกษา และการดำเนินธุรกิจรูปแบบใหม่ โดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สามารถเชื่อมต่อและสื่อสารกันได้ อัตโนมัติผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถควบคุมและสั่งการอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วควบคู่กับ IoT คือการพัฒนาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งถูกออกแบบให้มิมระบบการทำงานเหมือนสมองมนุษย์ สามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจจากข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ AI เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย อาทิ ระบบปลดล็อกโทรศัพท์ด้วยใบหน้า การสั่งงานด้วยเสียง และระบบคาดการณ์เส้นทางจราจรแบบเรียลไทม์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Maps (Rohidsathan, 2016) เทคโนโลยี IoT และ AI จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับทั้งบุคคลทั่วไปและองค์กรต่าง ๆ อย่างมหาศาล

กล่าวโดยสรุปว่ายุคดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาอย่างลึกซึ้ง เทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการศึกษาเทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมการศึกษา มาประยุกต์ใช้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการเรียนการสอนไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีนวัตกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21

3. การรู้ดิจิทัลสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล

การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) หมายถึง ความตระหนักรู้และความเข้าใจในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ สื่อการเรียนการสอน และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งการรู้ดิจิทัลนับเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (Rohidsathan, 2016) การรู้ดิจิทัลประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่

1. การใช้ (Use)

ความสามารถทางเทคนิคในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ครอบคลุมตั้งแต่การใช้งาน

โปรแกรมพื้นฐาน เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ (Word Processor) เว็บเบราว์เซอร์ (Web Browser) และ อีเมล (Email) รวมถึงการเข้าถึงและใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ โปรแกรมค้นหาข้อมูล (Search Engine) คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) และการดำเนินธุรกิจผ่านดิจิทัลคอมเมิร์ซ (Digital Commerce)

2. การเข้าใจ (Understand)

ความสามารถในการเข้าใจบริบทและประเมินข้อมูลที่พบในสื่อดิจิทัล เพื่อให้สามารถตัดสินใจและใช้งานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการตระหนักถึงผลกระทบของเทคโนโลยีต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตและการพัฒนาทักษะการจัดการสารสนเทศ

3 .การสร้าง (Create)

ความสามารถในการผลิตเนื้อหาและการสื่อสารผ่านเครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบและจริยธรรมในการสร้างและเผยแพร่สื่อในสังคมออนไลน์

4 .การเข้าถึง (Access)

ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้ดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น

นอกจากนี้การรู้ดิจิทัลยังประกอบด้วย 5 ทักษะสำคัญ ได้แก่

1. การอ่านภาพ

ความสามารถในการตีความสื่อสารด้วยภาพ และการนำเสนอข้อมูลผ่านรูปแบบดิจิทัล เช่น อินโฟกราฟิก แผนภูมิ และสื่อวิดีโอ

2. การสร้างความหมายใหม่

การผสมผสานข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์เนื้อหาใหม่ที่มีความสร้างสรรค์และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การสื่อสาร

3. การขยายแขนงความคิดที่หลากหลาย

การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งออนไลน์แบบไม่เป็นเส้นตรง (Nonlinear) โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายทิศทาง

4. การรู้สารสนเทศ

ความสามารถในการค้นหา ประเมิน และประยุกต์ใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักจริยธรรม

5. ทักษะทางอารมณ์และการเข้าสังคม

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ปลอดภัย และมีจริยธรรม รวมถึงการสื่อสารดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ และสามารถหลีกเลี่ยงภัยคุกคามจากการใช้งานออนไลน์ เช่น การล่อลวงหรือการโจมตีทางไซเบอร์ (Rohidsathan, 2016)

กล่าวโดยสรุปว่า การรู้ดิจิทัลเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยครอบคลุมทั้งทักษะการใช้เทคโนโลยี ความเข้าใจบริบทของสื่อ การสร้างเนื้อหาอย่างสร้างสรรค์ การเข้าถึงข้อมูลอย่างปลอดภัย และ



การดำรงชีวิตอย่างมีจริยธรรมในสังคมออนไลน์ ดังนั้น การส่งเสริมการรู้ดิจิทัลในผู้เรียนจึงเป็นแนวทางสำคัญในการเตรียมความพร้อมสู่สังคมไทยแลนด์ 4.0 อย่างยั่งยืน

4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

ในอดีตการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง โดยครูทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ผ่านการบรรยาย ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทเพียงการรับข้อมูลโดยไม่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต่อมาระบบการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนแนวทางมาสู่การเรียนรู้เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของครูบางส่วนเกี่ยวกับแนวทางนี้ อาจทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากผู้เรียนที่ยังไม่มีทักษะการคิดวิเคราะห์เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับการแนะนำและการชี้แนะแนวทางจากครูอย่างเหมาะสม

เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และกลายเป็นปัจจัยหลักในการบูรณาการการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การศึกษาในยุคดิจิทัลจึงเปรียบได้กับการเรียนรู้ที่ไร้พรมแดน อันสอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2560) ที่กล่าวถึงการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ว่า มีเป้าหมายในการสร้างสังคมนวัตกรรม โดยทุกคนจะต้องเป็น "ผู้ทำงานด้วยความรู้" มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถใช้เครื่องมือการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning Tools) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นประชาธิปไตย

อดิพร เกิดเรือง (2560) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนรูปของการศึกษาและสถานศึกษา

โรงเรียนควรปรับตัวจากระบบปิดสู่ระบบเปิด โดยสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรภายนอก เพื่อขยายขอบเขตการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมโยงแหล่งความรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครู ทั้งนี้ โรงเรียนยังคงมีความจำเป็นในการพัฒนาทักษะชีวิต การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตผ่านการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมจริง

2. การตอบสนองต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ครูควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าถึงเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตอย่างทั่วถึง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล รวบรวมแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

ควรส่งเสริมการจัดทำเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น การจัดทำคอร์สออนไลน์แบบเปิดขนาดใหญ่ (Massive Open Online Courses: MOOCs) รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ออนไลน์ระหว่างครูและนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนและพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน และเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถทำงานในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงอย่างต่อเนื่อง

อดิพร เกิดเรือง (2560) ได้เน้นย้ำว่าการจัดการศึกษายุคใหม่ควรเป็นการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง เข้าถึงได้สำหรับทุกคน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัล

กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากการสอนแบบถ่ายทอดความรู้มาเป็นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ครูต้องเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ และสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายดิจิทัล ทั้งนี้ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น ๆ รวมถึงการเร่งรัดการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2556) นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรงบประมาณและให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา โดยเน้นให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประเทศ

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาใน 3 ด้านหลัก คือ

1. ด้านนโยบาย

สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

2. ด้านการบริหารจัดการในสถานศึกษา

จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา พร้อมทั้งแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบดูแลและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างชัดเจน

3. ด้านการเรียนการสอน

ส่งเสริมให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงหลักกฎหมาย คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กัน

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูลในทุกมิติ ตั้งแต่การสร้าง การวิเคราะห์ การประมวลผล การจัดเก็บ และการนำข้อมูลมาใช้ใหม่อย่างเป็นระบบ ผ่านเครือข่ายการสื่อสารดิจิทัล ครูและผู้เรียนร่วมกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุปว่า การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการบูรณาการระหว่างนโยบายภาครัฐกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนและครู เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาเทคโนโลยี

เพื่อการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาคในการเข้าถึง ตลอดจนการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัล

6. เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยสื่อเทคโนโลยีหลากหลายประเภทได้ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สำคัญ ได้แก่

1. อินเทอร์เน็ตกึ่งทาบไวท์บอร์ด (Interactive Whiteboards: IWBs) กระดานอัจฉริยะที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและโปรเจกเตอร์ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีชีวิตชีวา ส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แท็บเล็ต (Tablet) อุปกรณ์พกพาขนาดเล็กที่ช่วยให้การเข้าถึงตำราเรียนและสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว

3. เครื่องถ่ายภาพสามมิติ (Document Cameras) อุปกรณ์ที่สามารถฉายภาพเอกสารไปยังจอภาพพร้อมทั้งบันทึกภาพและเสียง เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการเผยแพร่ข้อมูลออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. โครมบุ๊ก (Chromebook) คอมพิวเตอร์ราคาประหยัดที่พัฒนาโดยกูเกิล (Google) เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้รวดเร็วและเหมาะสมสำหรับการใช้งานในสถาบันการศึกษา

5. แอปเปิลทีวี (Apple TV) อุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ Apple อื่น ๆ กับโปรเจกเตอร์หรือโทรทัศน์ผ่านสาย HDMI เพื่อแสดงผลหน้าจอและเสริมสร้างสื่อการสอนในราคาที่ประหยัด

6. เนื้อหาสามมิติ (3-D Content) การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบสามมิติช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ผ่านภาพและสื่อที่สมจริง

7. บริการคลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) การจัดเก็บข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้นักเรียนและครูสามารถเข้าถึงเอกสารและโครงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

8. เว็บไซท์ 2.0 (Web 2.0 Applications) เครื่องมือในคลาวด์ที่ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการสร้างสรรค์ เช่น แอปพลิเคชันสำหรับการทำงานกลุ่มและการสร้างเนื้อหาพร้อมกัน

9. เทคโนโลยีมือถือ (Mobile Technology) การใช้สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตเพื่อการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ครอบคลุมทั้งการเรียนการสอน การประเมินผล และการบริหารจัดการการศึกษา

10. การประชุมทางไกล (Video Conferencing) การเชื่อมต่อผู้เรียนและครูจากระยะไกลผ่านอุปกรณ์ที่มีระบบกล้องถ่ายทอดสด เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ตที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

11. คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Course Ware: OCW) และระบบ MOOCs การเรียนออนไลน์แบบเปิดขนาดใหญ่ (Massive Open Online Courses: MOOCs) เป็นการขยายโอกาสการเรียนรู้แบบไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน โดยมีจุดเริ่มต้นจากสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (MIT)



12. โรงเรียนเสมือน (Virtual Schooling)การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบออนไลน์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้จากทุกที่ทุกเวลา และสามารถเลือกเรียนหลักสูตรตามความสนใจได้อย่างอิสระ

14. เกมเพื่อการเรียนรู้ (Gaming) การนำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ความคิดเชิงตรรกะ ภาษา และพีสิคส์ ผ่านเครื่องมือและแอปพลิเคชันเฉพาะทาง เช่น VR Quest

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษา ทั้งในด้านคุณลักษณะและบทบาทของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงลักษณะขององค์ความรู้ที่มีความหลากหลาย และเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การเพิ่มโอกาสในการประยุกต์ใช้ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

7. องค์ประกอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้

1. ด้านการออกแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การออกแบบ (Design) การออกแบบ ในระบบการสอนเป็นการระบุวิธีการสอนโดยใช้ ข้อมูลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ทั้ง 3 อย่างมาใช้ในการตัดสินใจว่าการสอนอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี่ วัตถุประสงค์ในการสอนคืออะไร ตัวบ่งชี้ที่กำหนดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คืออะไร ต้องใช้วิธีการและกลยุทธ์ใดบ้างในการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาบทเรียนควรมีอะไรบ้าง มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาอย่างไรผู้เรียนจึงจะเกิด การเรียนรู้สูงสุด ควรใช้สื่อและเทคโนโลยีใดบ้างมาช่วยเสริมการเรียนรู้ มีวิธีการสื่อสารหรือการส่งผ่านเนื้อหาอย่างไรที่จะให้ผลคุ้มค่าที่สุด มีวิธีการวัดผลประเมินผลอย่างไร ส่วนฉัฐกร สงคราม (2553) ได้กล่าวถึง การออกแบบ (Design) ขั้นตอนการออกแบบเป็นการใช้ผลลัพธ์จากขั้นตอน การวิเคราะห์ เพื่อวางแผนกลยุทธ์สำหรับพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยจะต้องเริ่มจากการระบุวัตถุประสงค์จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์ของการเรียนการสอนและออกแบบโครงสร้างของสื่อ

การออกแบบการเรียนรู้ แบบ Digital Learning เป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ซึ่งสามารถ ประยุกต์ใช้ได้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกระดับ ในรายวิชาสังคมศึกษาสามารถดำเนินการโดยมีแนวทางดังนี้

1. ออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานร่วมกัน (Collaborative working) ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และอาจนำไปสู่ การสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือนวัตกรรมที่ผู้เรียนสนใจ

2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ในลักษณะของการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized learning) ที่ผู้เรียนสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ของตนเองได้จะทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างหลากหลาย แต่ยังคงเชื่อมโยง กับ Collaborative working

3. เตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้อุปกรณ์การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ ที่ผู้สอนต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า ไม่ปล่อยให้ผู้เรียนสืบค้นเอง แบบไม่มีทิศทาง

4. จัดระบบหรือขั้นตอนการเรียนรู้ให้ชัดเจนว่ากิจกรรม ลำดับแรกคืออะไร ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอะไร กิจกรรมลำดับถัดไป คืออะไร ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอะไร หรือกิจกรรม ใดไม่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนติดตามหรือปฏิบัติกิจกรรม การเรียนรู้อย่างเป็นขั้น เป็นตอน ไม่สะเปะสะปะ ไร้ทิศทาง

กิจกรรมการออกแบบ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1. การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ที่สามารถสังเกตได้ วัดได้
2. การจัดลำดับเป้าหมายและจุดประสงค์ให้ง่ายต่อการเรียนและการปฏิบัติ
3. การวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ
4. การพิจารณากวีสวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดกลุ่มการทำกิจกรรม ของผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ ในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล
5. การคัดเลือกสื่อการเรียนการสอน (Richey, Klein, & Tracey, 2011)

2. ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คือการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ทำการออกแบบ การผลิตและการใช้ ซึ่งเป็นกระบวนการของการพัฒนามาใช้ในการพัฒนาสื่ออุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้ออกแบบต้องตรวจสอบว่าสิ่งที่ผลิตมานั้นมีคุณภาพดีและสามารถใช้ในการสอนและการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้รวมไปถึง การพัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อที่นำมาใช้สอนเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ก่อนที่จะนำไปใช้

ฐานีย์ ธรรมเมธา (2564, ออนไลน์) ให้แนวทางในการออกแบบ ดังนี้

1. เทคโนโลยีสิ่งพิมพ์(print technologies) เป็นการผลิต หรือส่งสาร สื่อด้านวัสดุ เช่น หนังสือ โสตทัศนวัสดุพื้นฐานประเภทภาพนิ่ง ภาพถ่าย รวมถึงสื่อข้อความ กราฟิก วัสดุภาพสิ่งพิมพ์ ทัศนวัสดุ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการพัฒนา การใช้สื่อวัสดุการสอนอื่น ๆ

2. เทคโนโลยีโสตทัศนอุปกรณ์ (audiovisual technologies) เป็นวิธีการในการจัดหา หรือส่งถ่ายสาร โดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเสนอสารต่าง ๆ ด้วยเสียงและภาพ โสตทัศนอุปกรณ์ จะช่วยแสดงสิ่งที่เป็นธรรมชาติจริง ความคิดที่เป็นนามธรรม เพื่อผู้สอนนำไปใช้ให้มีปฏิสัมพันธ์กับกับผู้เรียน

3. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์(computer-based technologies) เป็นวิธีการในการจัดหาหรือส่งถ่ายสารโดยการใช้ไมโครโพรเซสเซอร์ เพื่อรับและส่งข้อมูลแบบดิจิทัล ประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์จัดการสอน โทรคมนาคม การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าถึงและใช้แหล่งข้อมูลในเครือข่าย

4. เทคโนโลยีบูรณาการ (integrated technologies) เป็นวิธีการในการจัดหาหรือส่งถ่าย ข้อมูลกับสื่อหลาย ๆ รูปแบบภายใต้การควบคุมของคอมพิวเตอร์

ซึ่งการพัฒนากิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่ 1. การสร้างสื่อ / กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ 2. การทดสอบ (try out) สื่อ / กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมาย 3. การปรับปรุงสื่อ / กิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอน (Richey, Klein, & Tracey, 2011)

3. ด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยสื่อต่างๆ ดังนี้

1. แอนิเมชัน (Animation) คือการสร้างภาพเคลื่อนไหวโดยการฉายภาพนิ่ง ที่แสดงการเปลี่ยนแปลงตามลำดับของเวลา (In-betweens) หลาย ๆ ภาพต่อเนื่องกันด้วยความเร็วสูง ทำให้ผู้ดูเกิดการรับรู้ว่าเป็นภาพเคลื่อนไหว การสร้างภาพเคลื่อนไหวหรือแอนิเมชันสามารถทำได้ โดยการวาดด้วยมือหรือใช้โปรแกรมหรือชุดคำสั่งที่ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยในการสร้างภาพ ภาพต่อเนื่องที่เกิดขึ้นอาจเป็นภาพแบบสองมิติ หรือสามมิติขึ้นอยู่กับข้อมูลนำเข้า นั่นคือ เป็นภาพ ที่วาดด้วยมือ หรือเป็นวัตถุที่กำหนดในระบบภาพสามมิติ กล่าวคือ มีข้อมูลในส่วนที่เป็นความลึกของวัตถุนั้นเอง

2. เกม (Game) เป็นซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ ที่พัฒนาขึ้นตามกฎเกณฑ์ แนวทางและเป้าหมายของผู้สร้างเกม โดยมีการนำเทคนิคด้านการสร้างภาพกราฟิกมาใช้ในการสร้างภาพ

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ (e-Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยเครือข่าย คอมพิวเตอร์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการถ่ายทอดเรื่องราวผู้เรียนสามารถศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่มีขีดจำกัดเรื่องระยะเวลาและสถานที่โดยที่การเรียนการสอนนั้นสามารถที่จะ อยู่ในรูปของการสอนทางเดียว หรือการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ได้ e-learning มักใช้เทคโนโลยีของเว็บ (Web Based Technology) ในการถ่ายทอดเนื้อหา รวมทั้งระบบ การจัดการหลักสูตร (Course Management System) ในการบริหารจัดการงานสอนด้านต่างๆ ด้วย จากการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการถ่ายทอดความรู้ทำให้ระบบการเรียนการสอนแบบบนสามารถนำเสนอเนื้อหา ต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีมัลติมีเดีย (Multimedia Technology) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดง นำเสนอบทเรียน

4. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) คือการใช้สื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอสื่อประสม อันได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก แผนภูมิ กราฟ วิดีทัศน์ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อถ่ายทอด เนื้อหาบทเรียนหรือองค์ความรู้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการสอนจริงในห้องเรียนมากที่สุด โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นตัวอย่งที่ดีของสื่อการศึกษาในลักษณะตัวต่อตัว ซึ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ หรือการโต้ตอบพร้อมทั้งการได้รับผลป้อนกลับ (FEEDBACK) นอกจากนี้ ยังเป็นสื่อที่สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนได้เป็นอย่างดีรวมทั้งสามารถที่จะประเมินและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ตลอดเวลา

5. เนื้อหาต่างๆ บนโทรศัพท์มือถือ (Mobile Content) หมายถึง ไฟล์ภาพ เสียง หรือภาพเคลื่อนไหว หรือโปรแกรมเกม หรือโปรแกรมอื่นใดที่ผลิต ออกแบบและพัฒนาไว้เพื่อใช้งาน ได้บนโทรศัพท์มือถือ โดยผู้ใช้จะสามารถซื้อผ่านระบบเก็บค่าบริการของผู้ให้บริการที่เตรียมไว้ให้

6. การออกแบบเว็บ (Web Design) หมายถึง การออกแบบและวางแผนการแสดงผลและการจัดวางข้อมูลต่าง ๆ ของเว็บไซต์ให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการแสดงเนื้อหา หรือข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์ได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และเกิดความน่าสนใจเนื้อหาทั้งเว็บ ให้มากที่สุด

ซึ่งการนำไปใช้ (Implement) เป็นการนำสื่อไปใช้งานจริง โดยเริ่มจากการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านสื่อพิจารณาความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความเหมาะสมของสื่อ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองในลักษณะนำร่อง (Pilot Testing) กับกลุ่มตัวอย่างเพียงไม่กี่คน แล้วจึงนำไปทดลองภาคสนาม (Field Testing) กับกลุ่มเป้าหมายขนาดใหญ่

ดังนั้น เป็นการนำสื่อไปใช้งานจริง โดยพิจารณาด้านเนื้อหา ด้านสื่อ ความถูกต้องความสมบูรณ์และความเหมาะสมของสื่อ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการสื่อความหมายรวมถึงการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การสอนบนเว็บไซต์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ช่วยสอน การใช้โปรแกรมต่าง ๆ มาช่วยสอน การใช้แพลตฟอร์มและการใช้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ (e-Learning) ผู้สอนใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ตามบริบทสภาพแวดล้อม เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา พัฒนาความรู้ใหม่ๆ เทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

4. ด้านการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

เป็นการวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของเนื้อหา บทเรียน สื่อการเรียนการสอน และวิธีการสอน โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทักษะและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การประเมินการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย การสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ว่ามีปัญหาอุปสรรคใดบ้างในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้ออกแบบไว้ทั้งหมด เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขสื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบการประเมินของผู้สอนที่สอดคล้องกับบริบท การประเมินการเรียนรู้ในลักษณะ Digital Learning ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ดิจิทัลมาสนับสนุนการวัดและประเมิน เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนบนพื้นฐานแนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (assessment for learning) ใช้การประเมินเป็นสิ่งกระตุ้นศักยภาพของผู้เรียน (assessment for improvement) ไม่ใช่ประเมิน เพื่อตัดสินผู้เรียน (assessment for judgment) เครื่องมือและอุปกรณ์ดิจิทัลสนับสนุนการประเมินการเรียนรู้มีความหลากหลาย เช่น การประเมินผลงานผู้เรียนผ่านอีเมลส่วนตัว การประเมินผลงานกลุ่มผ่าน Software ที่เกี่ยวข้อง กับการเรียน หรือแม้แต่การให้ข้อเสนอแนะผ่าน Application ต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนทราบผล การประเมินอย่างรวดเร็ว อาจเป็นแบบ Real time feedback ก็สามารทำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ กรอบการประเมินของผู้สอนที่สอดคล้องกับบริบททางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จุดเน้นประการหนึ่งของการประเมินในลักษณะ Digital Learning คือ การทำให้ผู้เรียนทราบผลการประเมินและข้อมูล ย้อนกลับอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีจิตใจจดจ่ออยู่กับการเรียนรู้ ของตนเอง อีกทั้งเป็นการกระตุ้นแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้อีกด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนา, 2562)

กล่าวโดยสรุปว่า การออกแบบ พัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผลเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง โดยต้องอาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในแต่ละขั้นตอน และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสังคม

8. บทบาทในยุคครุดิจิทัล

ในยุคดิจิทัล ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ต่าง ๆ ถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลและแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้สะดวก (Accessible) และมีขีดความสามารถในการมองเห็นและจดจำเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Visibility) (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566) ส่งผลให้บทบาทของครูต้องเปลี่ยนจากการถ่ายทอดเนื้อหาตรงไปตรงมา มาเน้นการประยุกต์ใช้เนื้อหาและต่อยอดทางความคิด

ครูยุคดิจิทัลมุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่เน้นการโอนถ่ายความรู้ (Transfer Knowledge) แบบดั้งเดิม แต่ให้นักเรียนสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากข้อมูลที่ค้นคว้ามา (Infer Knowledge) ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Action Learning) และใช้เทคนิคสร้างแรงจูงใจ เช่น การใช้เกมในการเรียนรู้ (Gamification in Learning) เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความสนุกในการเรียนรู้ (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566)

บทบาทสำคัญของครู คือการเป็น "ที่ปรึกษา" (Mentor) คอยให้คำแนะนำและแนะแนวทางการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน ส่งเสริมทักษะการสืบค้น การคิดวิเคราะห์ การรวบรวมองค์ความรู้ใหม่ และการสร้างสรรค์นวัตกรรมจากการเรียนรู้ นอกจากนี้ ครูต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพื่อลดช่องว่างด้านสมรรถนะและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566)

นอกจากนี้ ครูในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Competency) สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom และแอปพลิเคชันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และปลูกฝังการรู้เท่าทันดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมแก่ผู้เรียน (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566)

กล่าวโดยสรุปว่า บทบาทของครูในยุคดิจิทัลมิใช่เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสังคมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของสังคมในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566)

9. บทบาทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

ผู้เรียนในยุคดิจิทัลเปรียบเสมือนวงจรที่สามารถควบคุมและนำทางตนเองได้ โดยต้องอาศัย "เชื้อเพลิง" ที่เหมาะสมจากครู เพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ไปสู่เป้าหมายที่กว้างไกลกว่าเดิม (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)



บทบาทของผู้เรียนในฐานะหุ้นส่วนการเรียนรู้มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. นักวิจัย (Researcher)

ผู้เรียนมีบทบาทเป็นนักวิจัยที่สามารถสืบค้นและค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาโดยตรง

2. ผู้ใช้และผู้เชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี (User and Technological Expert)

ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีความคุ้นเคยและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างคล่องแคล่ว บางรายถึงขั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยมีความสุขกับการเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ เกม บล็อก และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งสร้างบรรยากาศแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3. นักคิดและนักสื่อความคิด (Thinker and Communicator)

ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้คิดอย่างมีเหตุผลและมีการคิดวิเคราะห์ ไม่ควรถูกจำกัดด้วยกรอบความคิดของครู แต่ควรได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างอิสระ

4. ผู้เปลี่ยนแปลงโลก (World Changer)

ผู้เรียนที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในทางสร้างสรรค์และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนโลกด้วยองค์ความรู้ที่มี

5. ครูของตนเอง (Self-Directed Learner)

ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับตนเอง นอกจากนี้ Jukes และคณะ (2010) ได้เปรียบเทียบลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลกับครูหรือนักศึกษาทั่วไป พบความแตกต่างที่ชัดเจนดังนี้

1. ความเร็วในการเข้าถึงข้อมูล

ผู้เรียนในยุคดิจิทัลสามารถเข้าถึงข้อมูลจากสื่อหลากหลายช่องทางได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ครูหรือนักศึกษาเดิมมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อและแหล่งข้อมูล

2. รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ผู้เรียนในยุคดิจิทัลสามารถเรียนรู้หลายรูปแบบในเวลาเดียวกัน (Multitasking) ขณะที่ครูหรือนักศึกษาส่วนใหญ่มักทำงานตามลำดับขั้นตอนทีละอย่าง

3. ความชื่นชอบในการเชื่อมโยงข้อมูล

ผู้เรียนยุคดิจิทัลมีแนวโน้มชื่นชมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่งได้อย่างอิสระ ในขณะที่ครูหรือนักศึกษายังคงจำกัดอยู่กับข้อมูลที่ได้รับการคัดเลือกมา

4. ลักษณะการเลือกเรียนรู้

ผู้เรียนยุคดิจิทัลเลือกเรียนเฉพาะสิ่งที่ตนเองสนใจ ขณะที่ครูยังคงสอนในสิ่งที่กำหนดว่าควรเรียนรู้

5. ความต้องการการยอมรับและผลตอบรับอย่างรวดเร็ว

ผู้เรียนในยุคดิจิทัลต้องการการชื่นชมและการให้รางวัลทันทีหลังจากประสบความสำเร็จ ในขณะที่ครูและนักศึกษามักให้การตอบรับในภายหลัง

กล่าวโดยสรุปว่า ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีบทบาทเชิงรุกในการเรียนรู้ โดยสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วย



ตนเอง ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและสร้างองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งมีความสามารถในการปรับตัว เรียนรู้แบบบูรณาการ และพัฒนาศักยภาพของตนเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมและเปลี่ยนแปลงโลกอย่างมีความหมาย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561; Jukes et al., 2010)

10. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาบทบาทของครูและผู้เรียนในยุคดิจิทัล พบว่า การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อสอดคล้องกับบริบทของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยองค์ความรู้สำคัญที่ได้รับมีดังนี้

1. บทบาทใหม่ของครูในยุคดิจิทัล

ครูต้องพัฒนาไปสู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การสืบค้นข้อมูล และการสร้างนวัตกรรม มากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ครูยังมีหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะดิจิทัล

2. บทบาทเชิงรุกของผู้เรียนในสังคมดิจิทัล

ผู้เรียนยุคใหม่ต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึง สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงการมีจิตสำนึกในด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและปลอดภัย

3. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลต้องบูรณาการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์ การสร้างสรรค์ และการประเมินผลอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยไม่ละเลยคุณค่าความเป็นมนุษย์ในการเรียนรู้

4. แนวทางการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับสังคมดิจิทัล ต้องเน้นทั้งการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และการมีจิตสำนึกต่อสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และปรับตัวได้

องค์ความรู้เหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้นวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพกับการคงไว้ซึ่งคุณค่าพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

11. บทสรุป

ในยุคดิจิทัลผู้สอนเองจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ ปรับตัว ปรับแนวคิดทัศนคติของตัวผู้สอนเองและเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนและการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ทันกับยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วให้ได้ เพื่อจะได้สร้างผู้เรียนให้มีทักษะต่าง ๆ ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ นำองค์ความรู้ไปสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นและสามารถดำรงอยู่ในยุคดิจิทัลได้ โดยสิ่งที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนคือการตระหนักถึงในความแตกต่างของผู้เรียน ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของบุคคลไปในทิศทางที่ประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเกิดขึ้นมากเพียงใด แต่มนุษย์ก็ยังเป็นหัวใจสำคัญหลักในการจัดการเรียนการสอนยังเป็นผู้สอนให้ผู้เรียนรู้จักถึงคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม สอนให้มีทักษะชีวิตที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตเอาตัวรอดอยู่ในยุคดิจิทัลนั่นเอง

ผู้เรียนในยุคดิจิทัลเป็นชาวพื้นเมืองดิจิทัล คือ ผู้เกิดในยุคความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่มีการใช้เทคโนโลยีส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่อย่างมากมายได้ตลอดเวลา ด้วยการเชื่อมต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์พกพาหรือเครื่องมือสื่อสารต่างๆ มีความพร้อมในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสะดวกและรวดเร็ว ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย ดังนั้น การออกแบบและจัดการเรียนการสอนจึงต้องสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน

12. ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับครูผู้สอน

ควรพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลควบคู่กับการปลูกฝังทักษะชีวิต คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้ และสร้างนวัตกรรมด้วยตนเอง

2. สำหรับสถานศึกษา

ควรจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัย สนับสนุนการเรียนรู้รูปแบบใหม่ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครูและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีจริยธรรมภายในสถานศึกษา

3. สำหรับผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา

ควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและทั่วถึง

4. สำหรับผู้เรียน

ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี



อย่างสร้างสรรค์และมีจริยธรรม รวมถึงการมีจิตสำนึกต่อสังคม เพื่อเติบโตเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ

13. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *นโยบายการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในภาคการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2564). *เทคโนโลยีการศึกษาในยุคดิจิทัล*. เข้าถึงจาก <http://www.etedigitallearning.com>
- ณัฐกร สงคราม. (2553). *นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: ทิศทางการศึกษายุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560.
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนาผล. (2562). *เทคโนโลยีการศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *การศึกษาในศตวรรษที่ 21: การเรียนรู้ตลอดชีวิตในโลกยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุกัญญา แซ่มซอย. (2561). *การบูรณาการเทคโนโลยีในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ. (2566). *การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล: แนวทางสำหรับครูยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการศึกษา.
- Jukes, I., McCain, T., & Crockett, L. (2010). *Understanding the digital generation: Teaching and learning in the new digital landscape*. United States: Corwin Press.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracey, M. W. (2011). *The instructional design knowledge base: Theory, research, and practice*. New York: Routledge.
- Rohidsathan, K. (2016). *The impact of digital innovation on education and society*. Bangkok: Digital Learning Society.



การศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

A Study of Buddhist Communication Innovation Components in Vocational Education Institutions

ศิวกร อินภุษา¹, พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐาปณโณ², ยิ่งสรรค์ หาพา³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Siwakorn Inphusa¹, Phramaha Phisit Visiṭṭhapaṇṇo², Yingsak Hapa³
^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand
✉: siwakorn@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 29 April 2025; Revised: 18 May 2025; Accepted 23 May 2025

© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) สังเคราะห์องค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และ 3) ยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร และการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในระดับอุดมศึกษา 4 ท่าน ระดับอาชีวศึกษา 4 ท่าน และด้านการวัดผลประเมินผล 1 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสาร และการยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกณฑ์การพิจารณาคือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า พุทธนวัตกรรมการสื่อสารมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสันตัสสนา (อธิบายให้เห็นชัดเจน) 2) ด้านสมาทปนา (จงใจให้เห็นจริง) 3) ด้านสมุตเตชนา (เข้าใจให้แก้วกล้า) และ 4) ด้านสัมปหังสนา (สร้างความร่าเริง) โดยเฉพาะด้านสมาทปนา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงที่สุด (4.67 และ 4.69 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจงใจในการสื่อสารภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งนี้องค์ประกอบทั้งหมดได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและประสิทธิภาพการบริหารในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พุทธนวัตกรรม, พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร, สถานศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the components of Buddhist communication innovation in vocational education institutions, 2) synthesize the components of Buddhist communication

innovation, and 3) validate the components of Buddhist communication innovation. This study employed a mixed-methods research approach, combining document research and quantitative methods through questionnaires. The population and sample consisted of nine experts, including four experts in higher education, four in vocational education, and one in measurement and evaluation. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire, validated by expert judgment (IOC). Data collection was divided into two phases: synthesizing components from documents and confirming components through expert evaluations. Quantitative data were analyzed using mean and standard deviation, with an acceptance criterion of a mean score of 3.51 and above. The findings revealed that Buddhist communication innovation comprises four major components: 1) Sandassanā (clear explanation), 2) Samādapanā (motivating to realize the truth), 3) Samuttejanā (encouraging to be courageous), and 4) Sampahamsanā (creating delight and joy). Among these, Samadapana had the highest mean scores for both appropriateness and feasibility (Mean = 4.67 and 4.69, respectively), indicating the critical role of motivational communication within vocational education institutions. Overall, all components were evaluated as highly appropriate and feasible, suggesting that they could effectively guide the development of communication systems to promote ethical values and enhance management efficiency in the digital era.

Keyword: Buddhist Innovation, Buddhist Communication Innovation, Vocational Education Institutions

1. บทนำ

โลกในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสารสนเทศมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวให้ทันกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถของกำลังแรงงาน เพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูง การสื่อสารในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้เรียน และชุมชน (World Economic Forum, 2022) การสื่อสารในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทยยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การขาดระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลสารสนเทศที่กระจัดกระจาย และการขาดการบูรณาการแนวคิดทางพุทธศาสนาในการบริหารการสื่อสาร การนำแนวคิดพุทธนวัตกรรมการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างคุณค่าทางจริยธรรมและจิตสำนึกของผู้เรียนให้มีศักยภาพในการทำงานและใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2565)

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการสื่อสารเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริมการสื่อสารที่มีคุณภาพ ลดข้อขัดแย้ง และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน (Gamage and Zang, 2021) มีการศึกษาหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาตามแนวพุทธสามารถช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเผชิญกับโลกการทำงาน (Smith, 2020) แม้ว่าจะมีการศึกษาหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักพุทธศาสนามาใช้ในบริบทของการศึกษา แต่ยังคงขาดงานวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาองค์ประกอบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ งานวิจัยที่มีอยู่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารหรือ

ครูผู้สอนในมิติของพุทธจริยธรรม แต่ยังไม่มีการศึกษาที่ครอบคลุมโครงสร้างของการสื่อสารเชิงพุทธที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารและการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ (Jones and Li, 2023)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงองค์ประกอบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนา รูปแบบการสื่อสารที่มีคุณธรรม โปร่งใส และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน (Brown and Wong, 2024) ผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยนี้มีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยจะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา รวมทั้งได้รูปแบบและแนวทางในการพัฒนาระบบการสื่อสารที่มีคุณธรรม โปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ในระยะยาว การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีคุณธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทางพุทธนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่ผสมวิธีการวิจัยแบบผสมวิธีกับหลักศีลธรรมพุทธที่เข้ากันอย่างลงตัว มุ่งหมายที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยหลากหลายรูปแบบ เพื่ออธิบายความกว้างและความลึกและยืนยันผลการวิจัย (ศิวก ร อินทญา, 2567) มีกระบวนการที่เริ่มต้นจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบ จากนั้นนำผลที่ได้ไปยืนยันความเหมาะสมผ่านแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Mean, S.D.) เพื่อสรุปองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่เหมาะสมของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญ ที่ใช้ในการยืนยันองค์ประกอบ จำนวน 9 ท่าน โดยมีคุณสมบัติและประสบการณ์ ดังนี้ เชี่ยวชาญในระดับอุดมศึกษา จำนวน 4 ท่าน เชี่ยวชาญในระดับอาชีวศึกษา จำนวน 4 ท่าน เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือวิจัย



เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือวิจัย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบประเมินระดับ 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ มีเกณฑ์การให้คะแนน

4.51 - 5.00 = เหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 = เหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 = เหมาะสมปานกลาง

1.51 - 2.50 = เหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 = เหมาะสมน้อยที่สุด

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้ 1) วารสารวิชาการ 2) วิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย 3) รายงานวิจัย 4) หนังสือหรือตำรา และ 5) เอกสารที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 60 ขึ้นไป ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ สร้างแบบสอบถามและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ เกณฑ์การยอมรับมีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป (อยู่ในระดับ “เหมาะสมมาก” ขึ้นไป) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปองค์ประกอบ

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา (ปนัดดา รักษาแก้ว, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, และ บุญทัน ดอกไธสง, 2564; ปนัดดา รักษาแก้ว, 2564; พระครูวินัยธรรรธนา ญาณวโร และ ปาณจิตร สุขุมาลัย, 2565; พระครูสุทัศน์จิรคุณ, 2556; พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546; พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2564; สมชัย ศรีนอก, 2555; สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2564; เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2560; อภิชาติ พรหมจันทร์, 2566) จากการศึกษาได้องค์ประกอบหลักสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสันตัสสนา (การอธิบายให้เห็นชัดเจน) ด้านสมาทปนา (การจูงใจให้เห็นจริง) ด้านสมุตเตชนา (การเข้าใจให้แกลั้วกล้า) และ ด้านสัมปหังสนา (การสร้างความสำเร็จ) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้พุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่ามีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ 16 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบพุทธวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา



ศิวกร อินญา, 2568

รูปภาพที่ 1 องค์ประกอบพุทธวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

1) ด้านสันถัสสนา (การอธิบายให้เห็นชัดเจน) พุทธวัตกรรมการสื่อสารด้านสันถัสสนา เน้นการบริหารจัดการข้อมูลอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง การอธิบายให้ผู้รับสารเข้าใจอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญประกอบด้วย

1.1) การนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน หมายถึง การสื่อสารข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัยและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

1.2) การจัดระบบข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ หมายถึง การจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจัดเก็บหลักฐานและเอกสารอ้างอิงที่ชัดเจน สามารถสืบค้นและตรวจสอบความถูกต้องได้

1.3) การใช้เทคนิควิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้รับสาร หมายถึง การเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถในการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

1.4) การยึดหลักสัมมาวาจาในการสื่อสาร หมายถึง การสื่อสารด้วยวาจาที่เป็นจริง มีประโยชน์ ไพเราะ และถูกกาลเทศะ

2) ด้านสมาทปนา (การจูงใจให้เห็นจริง) พุทธวัตกรรมการสื่อสารด้านสมาทปนา มุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลอย่างจูงใจให้เห็นจริง เพื่อสร้างการรับรู้ การสร้างแรงจูงใจและความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้รับสาร โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญประกอบด้วย

2.1) การสร้างการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนข้อมูล

2.2) การใช้เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย หมายถึง การประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการสื่อสาร เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) การสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี หมายถึง การนำเสนอข้อมูลในแง่บวกที่สร้างสรรค์ เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธา

2.4) การกำหนดแผนการจูงใจที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย หมายถึง การวางแผนการสื่อสารที่สอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

3) ด้านสมุทเตชนา (การเข้าใจให้แก่วกถ้ำ) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารด้านสมุทเตชนา เน้นมีความแก่วกถ้ำ กำลังใจในการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ การสร้างความกล้าหาญและความมั่นใจในการดำเนินงาน โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญประกอบด้วย

3.1) การพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึง การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

3.2) การยึดมั่นในข้อมูลที่ถูกต้อง หมายถึง การนำเสนอข้อมูลผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ และมีหลักฐานอ้างอิง

3.3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน หมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสื่อสารและการปฏิบัติงาน

3.4) การดำเนินงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การสื่อสารและการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

4) ด้านสัมปหังสนา (การสร้างความร่าเริง) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารด้านสัมปหังสนา มุ่งการรับรู้เข้าใจ และเห็นคุณค่าประโยชน์เกี่ยวกับการสื่อสาร สร้างความเบิกบานและความหวังให้กับผู้รับสาร โดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญประกอบด้วย

4.1) การนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การสื่อสารข้อมูลที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้รับสาร

4.2) การประเมินผลและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การติดตามและประเมินผลการสื่อสารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนา

4.3) การสร้างทีมงานและพันธมิตรในการทำงาน หมายถึง การสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4) การบริหารงานตามหลักอริยสัจ หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ กำหนดเป้าหมาย และวางแผนการแก้ไขปัญหาในการสื่อสาร

โดยแสดงผลการยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ดังนี้



ตารางที่ 1 แสดงผลการยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษา
 อาชีวศึกษา

ที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{x}	S.D.	Result	\bar{x}	S.D.	Result
1	ด้านสันตัสสนา (การอธิบายให้เห็นชัดเจน)	4.19	0.62	Much	4.22	0.64	Much
1.1	การนำเสนอข้อมูลที่ต้องสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน	4.11	0.33	Much	4.22	0.44	Much
1.2	การจัดระบบข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้	4.33	0.50	Much	4.33	0.50	Much
1.3	การใช้เทคนิควิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้รับสาร	4.00	1.00	Much	4.00	1.00	Much
1.4	การยึดหลักสัมมาวาจาในการสื่อสาร	4.33	0.50	Much	4.33	0.50	Much
2	ด้านสมาทปนา (การจูงใจให้เห็นจริง)	4.67	0.48	Most	4.69	0.47	Most
2.1	การสร้างการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	4.67	0.50	Most	4.78	0.44	Most
2.2	การใช้เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย	4.22	0.44	Much	4.33	0.50	Much
2.3	การสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี	4.89	0.33	Most	4.89	0.33	Most
2.3	การกำหนดแผนการจูงใจที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.89	0.33	Most	4.78	0.44	Most
3	ด้านสมุตเตชนา (การเข้าใจให้แก่วัย)	4.39	0.49	Much	4.42	0.55	Much
3.1	การพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.22	0.44	Much	4.22	0.67	Much
3.2	การยึดมั่นในข้อมูลที่ถูกต้อง	4.22	0.44	Much	4.33	0.50	Much
3.3	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน	4.44	0.53	Much	4.44	0.53	Much
3.4	การดำเนินงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	4.67	0.50	Most	4.67	0.50	Most
4	ด้านสัมปหังสนา (การสร้างความสำเร็จ)	4.33	0.48	Much	4.28	0.51	Much
4.1	การนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.44	0.53	Much	4.44	0.53	Much
4.2	การประเมินผลและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.11	0.33	Much	4.00	0.50	Much
4.3	การสร้างทีมงานและพันธมิตรในการทำงาน	4.67	0.50	Most	4.56	0.53	Most
4.4	การบริหารงานตามหลักอริยสัจ	4.11	0.33	Much	4.11	0.33	Much



ที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	Result	\bar{X}	S.D.	Result
	รวมทั้งหมด	4.40	0.54	Much	4.40	0.57	Much

ผลการศึกษา พบว่า

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน โดยมีความสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า “หลักปาปนิกรธรรม 4” ประกอบด้วย ด้านสันตัสสนา (การอธิบายให้เห็นชัดเจน) ด้านสมาทปนา (การจงใจให้เห็นจริง) ด้านสมุตเตชนา (การเข้าใจให้แกลั้วกล้า) และด้านสัมปหังสนา (การสร้างความสำเร็จ) ซึ่งแต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อยที่สำคัญในการสื่อสารภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 60 ขึ้นไป นำไปสู่การค้นพบองค์ประกอบหลัก 4 ด้านที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการสื่อสารในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 ประการ รวมทั้งสิ้น 16 องค์ประกอบย่อย ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตรงตามหลักการของพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการสื่อสารยุคดิจิทัล

3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการยืนยันองค์ประกอบจากผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นมุมมองที่น่าสนใจ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านหลักและองค์ประกอบย่อยทั้ง 16 ประการ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นกรอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.54) และมีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57) ซึ่งผ่านเกณฑ์การยอมรับที่กำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป)

จากผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษา สังเคราะห์ และยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า องค์ประกอบด้านสมาทปนา (การจงใจให้เห็นจริง) มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านสมุตเตชนา (การเข้าใจให้แกลั้วกล้า) ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมาก ด้านสัมปหังสนา (การสร้างความสำเร็จ) ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากและด้านสันตัสสนา (การอธิบายให้เห็นชัดเจน) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับมากตามลำดับ สำหรับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ พบว่า ด้านสมาทปนา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) รองลงมาคือด้านสมุตเตชนา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55) ด้านสัมปหังสนา ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.51) และด้านสันตัสสนา ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ค้นพบมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. อภิปรายผล

การศึกษาขององค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และ 3) เพื่อยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

การศึกษาขององค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่าองค์ประกอบสำคัญมี 4 ด้าน ได้แก่ สันทัสสนา (อธิบายให้เห็นชัดเจน) สมာทปนา (จงใจให้เห็นจริง) สมุตเตชชา (เข้าใจให้แจ่มแจ้ง) และสัมปหังสนา (สร้างความร่าเริง) องค์ประกอบทั้งหมดได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ว่ามีความเหมาะสมในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ยรวม 4.40) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถอภิปรายเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

แผนผังแสดงองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา



ศิวกร อินญา, 2568

รูปภาพที่ 2 แผนผังแสดงองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

1. ศึกษาองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับหลัก “ปาปณิกธรรม 4” ตามที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวไว้ใน “พุทธวิธีในการสอน” คือ การสื่อสารต้องเน้นความชัดเจน การจงใจ การเข้าใจ และการสร้างความเบิกบาน สอดคล้องกับงานของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2546, 2564) และ สมชัย ศรีนอก (2555) ที่เน้นว่าการสื่อสารแบบพุทธต้อง “แจ่มแจ้ง จงใจ หาญกล้า ร่าเริง” เป็นองค์ประกอบหลัก

2. สังเคราะห์องค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา การสังเคราะห์ได้

16 ตัวบ่งชี้ย่อย (เช่น การนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง, การยึดหลักสัมมาวาจา, การสร้างการมีส่วนร่วม ฯลฯ) ซึ่งเน้นความทันสมัย โปร่งใส และคุณธรรม ผลการสังเคราะห์ สอดคล้องกับ ปันดดา รักษาแก้ว และคณะ (2564) ที่เสนอรูปแบบพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร 4 ด้าน และ เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2560) ที่ย้ำความสำคัญของ “การสร้างเครือข่าย ความกล้าหาญ และการสื่อสารเชิงบวก”

3. ยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน แสดงว่าทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับ “เหมาะสมมาก” และมี “ความเป็นไปได้สูง” ค่าเฉลี่ยรวม 4.40 ทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) (2564) ที่เสนอว่า พุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่ดีในยุคดิจิทัล ต้องยึดหลัก 4 ส. คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ร่าเริง และ อภิชาติ พรหมจันทร์ (2566) ที่เน้นว่าการเทศนาธรรมของพระพุทธรองค์ต้องมีองค์ประกอบครบ 4 ประการ เพื่อบรรลุผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงผู้เรียน

การศึกษานี้ไม่เพียงแต่ค้นพบองค์ประกอบที่สอดคล้องกับทฤษฎีเก่า แต่ยังขยายขอบเขตการนำ “พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร” มาใช้ในบริบท “สถานศึกษาอาชีวศึกษา” ได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมมิติทางศีลธรรม ทักษะการสื่อสาร และการสร้างเครือข่ายในยุคดิจิทัล

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง องค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารของสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษา สังเคราะห์ และยืนยันองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า พุทธนวัตกรรมการสื่อสารมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ สันติสนา (การอธิบายให้เห็นชัดเจน), สมာทปนา (การจูงใจให้เห็นจริง), สมุตเตชนา (การเข้าใจให้แกล้วกล้า) และ สัมปัทสนา (การสร้าง ความร่าเริง) ซึ่งสะท้อนถึงหลัก “ปาปณิกธรรม 4” ตามแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) โดยแต่ละด้านมีตัวบ่งชี้ย่อยรวม 16 ประการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีคุณธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการยืนยันองค์ประกอบกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน พบว่า องค์ประกอบทั้งหมดมีความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 4.40) และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้าน สมာทปนา (การจูงใจให้เห็นจริง) ได้รับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารที่สามารถจูงใจและสร้างศรัทธาได้นั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน

จากผลการวิจัยนี้ จึงเสนอแนะให้สถานศึกษาอาชีวศึกษานำองค์ประกอบพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร ทั้ง 4 ด้านไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ควรมีการอบรมครู บุคลากร และผู้บริหาร เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเชิงพุทธอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการนำพุทธนวัตกรรมการสื่อสารไปพัฒนาเป็นหลักสูตรอบรมสำหรับสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการสื่อสารในวงการการศึกษาไทยในระยะยาว

สำหรับแนวทางการวิจัยในอนาคต มีข้อเสนอแนะว่า ควรศึกษาการนำองค์ประกอบพุทธนวัตกรรม



การสื่อสารไปประยุกต์ใช้จริงในสถานศึกษา และประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งควรเปรียบเทียบผลการใช้พุทธนวัตกรรมการสื่อสารในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เพื่อขยายขอบเขตองค์ความรู้ และสร้างเกณฑ์มาตรฐานการสื่อสารเชิงพุทธที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังควรพัฒนาเครื่องมือวัดประสิทธิผลการสื่อสารตามแนวทางพุทธนวัตกรรมการสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อใช้ประเมินผลการนำแนวคิดไปใช้ในสถานศึกษาและองค์กรต่างๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (n.d.). เข้าถึงได้จาก

<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/5589>

ปนัดดา รักษาแก้ว, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, และบุญทัน ดอกไธสง. (2564). พุทธนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 93–106.

ปนัดดา รักษาแก้ว. (2564). รูปแบบพุทธนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงรุกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 111–127.

พระครูวินัยธรวรธนา ญาณวโร, และปานจิตร์ สุขุมาลัย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธวิธีการสอนในการสอนสังคมศึกษา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 976–990.

พระครูสุทัสสน์จิ๋วคุณ. (2556). พุทธวิธีการสอน. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*, 47.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2565). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. เข้าถึงได้จาก http://84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=172

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2564). การสื่อสารพุทธนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล. การสัมมนาทางวิชาการออนไลน์ หลักสูตรสาขาวิชาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายทอดสดผ่าน Zoom, MCU TV-Channel และ Facebook Live. เข้าถึงได้จาก https://www.watprayoon.com/main.php?url=news_view&id=2991&cat=B&table=news

ศิวกร อินทภูษา. (2567). รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธีทางพุทธนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1817–1827.

สมชัย ศรีนอก. (2555). พุทธสื่อสาร. *วารสารสารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต*, 309–316.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). *พุทธวิธีในการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: วัดญาณเวศกวัน.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2560). พุทธวิธีสอนในพระไตรปิฎก: หลัก 4 ส. ของพระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นพระบรมครู. *มติชนสุดสัปดาห์*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_44725



อภิชาติ พรหมจันทร์. (2566). พุทธนวัตกรรมการสื่อสารเรื่องกรรมของพระพุทธเจ้า [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Brown, A., & Wong, Y. (2024). *Buddhist principles in educational leadership*. Oxford University Press.

Gamage, K., & Zang, L. (2021). Integrating Buddhist ethics in vocational education: A case study in Asia. *Journal of Educational Innovation*, 18(3), 45–63.

Jones, R., & Li, M. (2023). *The role of ethical communication in vocational education: A Buddhist perspective*. Cambridge Scholars Publishing.

Smith, J. (2020). *Educational leadership and Buddhist ethics: Case studies from Thailand*. Routledge.

World Economic Forum. (2022). *The future of jobs report 2022*. Geneva: World Economic Forum.



กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการ แก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก

Learning Management Activities Using Community Problems as a Basis to Develop Problem-Solving Skills in Environmental Management in the Community of Students in Mathayom 1 at a Large Special Secondary School in Phitsanulok Province

กนกวรรณ ฉิมมัน¹, ณัฐเชษฐ พูลเจริญ²

มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Kanokwan Chimmon¹, Nattachet Pooncharoen²
Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: kanokwanchi66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 03 May 2025; Revised: 21 May 2025; Accepted 28 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก ในรายวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 คน กลุ่มผู้มีประสบการณ์ทางด้านจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน และตรวจสอบความน่าเชื่อถือแบบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน และด้านสื่อและแหล่งเรียน พบว่า ผู้เรียนรู้สึกน่าเบื่อ เพราะ วิธีการสอนที่เหมือนเดิมและมีเนื้อหาที่ยากไม่ทราบวิธีการนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างไร (2) การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้ 1) แนวกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน 2) ผลการจัดกิจกรรมเพื่อทักษะการแก้ปัญหา คือ ทักษะการแก้ปัญหา ผู้วิจัยจึงสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐานเพื่อ



พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริงจากชุมชนเมืองพิษณุโลก ทำให้เกิดพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริงจากแหล่งชุมชนเมืองพิษณุโลก ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เห็นได้จากจากชิ้นงานของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรมที่สามารถอธิบาย ออกแบบการแก้ปัญหาได้เป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ผู้เรียนได้รับ

คำสำคัญ: กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน, ทักษะการแก้ปัญหา, ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

Abstract

This research aimed to (1) examine the current conditions and challenges of learning management using community-based environmental problems in Mueang District, Phitsanulok Province, and (2) develop community-problem-based learning activities to enhance environmental problem-solving skills among Grade 7 students in a large secondary school in Phitsanulok. A qualitative methodology was employed, with primary informants comprising five students and four experienced teachers. Data was collected using in-depth interview questions, focus group discussion guides, and a set of community-based learning activities. The credibility of the findings was ensured through data triangulation. The research findings revealed: Current Conditions and Challenges: Learning management related to environmental issues in Mueang District faced problems across four main components: learning activities, learners, instructors, and instructional media/learning resources. Notably, students expressed boredom with repetitive teaching methods and difficult content that lacked real-life applicability. Development of Learning Activities: The developed community-problem-based learning activities successfully enhanced students' environmental problem-solving skills. Through authentic learning experiences in Phitsanulok's urban areas, students not only improved their problem-solving abilities but also achieved sustainable learning outcomes. This was evident in their work, which demonstrated clear explanations and systematic solutions aligned with the environmental issues they addressed.

Keyword: Community-Based Problem-Based Learning, Problem-Solving Skills, Environmental problems in the community

1. บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันของประเทศถือว่าอยู่ในขั้นวิกฤต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำท่วมใหญ่หรือปัญหาภัยแล้ง สถานการณ์เช่นนี้ส่งผลต่อความเสียหายที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ ซึ่งสาเหตุหลักล้วนมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากโรงงานอุตสาหกรรม ยานพาหนะ และการตัดไม้ทำลายป่า การเผาถางป่า และปัญหาขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนับว่ายังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมากและเกิดความเสื่อมโทรมลงมากอย่างต่อเนื่องมีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นทั้งระหว่างรัฐและประชาชน และระหว่างประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ กันเอง ประกอบ

กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศมีลักษณะรวมศูนย์ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ระบบนิเวศชายฝั่งถูกทำลาย และทรัพยากรน้ำยังมีส่วนที่ไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง โดยมีปัญหาสำคัญๆ เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งในประเทศไทย และทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ และกำลังทวีความรุนแรงขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากกิจกรรมของมนุษย์ อย่างเช่น ปริมาณขยะในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น การปล่อยน้ำเสียลงสู่ธรรมชาติ จากการสังเกตและสำรวจของผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อยู่กันอย่างหนาแน่น เนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และการศึกษาของภาคเหนือตอนล่าง จนนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาขยะและมลพิษจากของเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศจากการเผาในที่โล่ง และปัญหาคุณภาพน้ำ เป็นต้น ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ผ่านการศึกษาและเรียนรู้ผ่านชุมชนที่สามารถสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในชุมชน

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรม การทำมาหากิน หัตถกรรม การศึกษาพยาบาลแบบพื้นบ้านจากบุคคล และองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์การคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม เจตคติที่พึงประสงค์ตระหนักในความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนและผู้เรียนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งโดยการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตามเป้าหมายที่กำหนดโดยชุมชนและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กล้า ทองขาว, 2561 อ้างถึงใน วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561) ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving Method) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)เป็นวิธีการสอนที่เป็นไปตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น จึงเป็นวิธีสอนให้เกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาซึ่งเกี่ยวข้อง กับการประยุกต์ใช้ความรู้เดิมร่วมกับความรู้ใหม่และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อใช้แก้ปัญหาช่วยให้ นักเรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2545) ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้พื้นฐานเพียงพอในการดำรงชีวิตและการปรับตัวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสามารถด้านการคิดและแก้ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่มีความ

จำเป็นแต่เนื่องจากปัญหามีหลากหลายสาเหตุวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาจึงไม่มีสูตรตายตัววิธีที่ใช้แก้ปัญหา การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพนั้นควรมีลักษณะเป็นการคิดที่มุ่งแก้ปัญหาหรือคิดค้นหาคำตอบและวิธีการที่ แปรกใหม่แตกต่างจากเดิมที่มีอยู่เป็นไปในทางปฏิบัติมีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพปัญหาแต่ละ อย่างและมีคุณค่าเป็นประโยชน์ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2537, อ้างถึงในชำนาญ โสตา, 2553) การ เรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดการแก้ปัญหาโดยเน้นประสบการณ์และการฝึกหัดหมายถึงการใช้ทักษะการคิด เพื่อค้นหาคำตอบในสถานการณ์ต่างๆโดยอาศัยประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้สามารถเผชิญและ ผจญกับปัญหาและจัดการกับภาวะต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงมีรูปแบบการสอน แบบเดิมที่เน้นการบรรยายในห้องเรียน จนทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ขาดความสนใจในห้องเรียน และไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จนนำไปสู่การขาดการปัญหาทักษะกระบวนการคิดรูปแบบ ต่าง ๆ ของผู้เรียน อย่างเช่น ทักษะการคิดแก้ปัญหา ดังนั้น การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนให้ ได้มาซึ่งแนวทางการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น เป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการ แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ดี นำไปสู่การมองสภาพการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวม ไปถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตามแนวความคิดของผู้เรียนได้ ผ่านทักษะการคิดแก้ปัญหา ตามนโยบายและ จุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ว่าด้วยส่งเสริมคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เมื่อนำมาศึกษา ร่วมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิด แก้ปัญหาของนักเรียน ผ่านการจัดการเรียนรู้ร่วมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก จึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ บริบทของปัญหาชุมชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลกเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน และยังเป็น การมุ่งเน้นให้นักเรียนมองสภาพชุมชนของตนเองในมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชุมชน โดยบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหา สิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัด พิษณุโลก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 35 คน โดยใช้วิธีการเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

3.2.1 แนวคำถามศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกในการสัมภาษณ์บุคลากรครูของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัครสิ่งแวดล้อมและชาวบ้านดิจิทัล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3.2.1.2 ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2.1.3 กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสัมภาษณ์บุคลากรครูของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนกลุ่ม สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อาสาสมัครสิ่งแวดล้อมและชาวบ้านดิจิทัล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2.1.4 ร่างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ สร้างหัวข้อคำถามที่มีประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงให้ครอบคลุม

3.2.1.5 นำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ แล้วนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เลือกไว้

3.2.2 คู่มือชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ผ่านกิจกรรมนักรักชุมชนพิษณุโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจ่านกร้อง ปีการศึกษา 2567 โดยแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นทั้งหมด 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

- 1) กิจกรรมที่ 1 นักสำรวจน้อย จำนวน 1 ชั่วโมง
- 2) กิจกรรมที่ 2 นักออกแบบการแก้ปัญหา จำนวน 1 ชั่วโมง
- 3) กิจกรรมที่ 3 ผู้นำเสนอการแก้ปัญหา จำนวน 1 ชั่วโมง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจ่านกร้อง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 35 คน

3.3.2 บุคลากรครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 โรงเรียน

3.3.3 ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัครสิ่งแวดล้อมและชาวบ้าน ในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 คน

3.3.4 เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน และรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยเลือก ผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นบุคลากรครูของโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจาก หนังสือ ตำรา วิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสืบค้นข้อมูลผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตจาก เว็บไซต์ (webpage) ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

โดยแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบ แนวคิด และแนวคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น และทำให้ผู้ศึกษาสามารถ ทราบถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในแง่มุมต่าง ๆ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย

3. การสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมทั้งบันทึกเสียง และ จดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสร้างข้อสรุป ในการวิจัยคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นลักษณะการวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่ เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้วหลังจากนั้นจึงจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทหรือแบ่งไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน การวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดหรือบันทึกพรรณนา (Analytical Description) สำหรับผลการวิจัยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร โรงเรียนควรมีหลักสูตรที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยอยู่ในหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ รายวิชาสังคมศึกษา โดยใช้โครงงานและชุมชนเป็นฐาน กิจกรรมชุมนุมที่เป็นการศึกษาให้ผู้เรียนรู้จักการคิดแยกขยะบูรณาการกับวิชาหลักรายวิชาหลัก โดยหลักสูตรส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้เครื่องมือสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการสำรวจชุมชน เพื่อศึกษา

ปัญหาและให้นักเรียนลงมือแก้ปัญหาด้วยกระบวนการโครงการ ในการการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ด้านที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ เป็นการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการโครงการได้ เพื่อที่จะได้เป็นการพัฒนากระบวนการคิดการแก้ปัญหา ผ่านการมีเครื่องมือ และวิธีการวัดผลในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน คือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตถึงกระบวนการทำงาน ทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านการมีเครื่องมือและวิธีการวัดผลในการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน คือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตถึงกระบวนการทำงาน ทักษะการคิดแก้ปัญหา

ด้านที่ 4 ด้านสภาพแวดล้อม และบรรยากาศการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียนควรเป็นชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่จริง เพื่อที่จะได้ง่ายต่อการศึกษาเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจที่ง่าย ควรเป็นสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพเหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก

2.1 คู่มือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งชุมชนประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหามลภาวะทางอากาศ และน้ำเน่าเสีย โดยเฉพาะปัญหาการจัดการขยะเนื่องจากในชุมชนขาดพื้นที่ในการจัดการขยะที่ถูกต้อง จนนำไปสู่การจัดการขยะที่ผิดวิธีของประชาชน ได้แก่ การเผาขยะ การทิ้งขยะในแหล่งน้ำ จนนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามมา

2. แนวทางในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมากำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเน้นกระบวนการสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีผลการจัดการเรียนรู้สามารถสรุปได้ 3 กิจกรรม

3. กิจกรรมการเรียนรู้ นักรักชุมชนพิษณุโลก

กิจกรรมที่ 1 นักสำรวจน้อย

กิจกรรมที่ 2 นักออกแบบการแก้ปัญหา

กิจกรรมที่ 3 นักนำเสนอการแก้ปัญหา

กิจกรรมนี้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียน ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก ตลอดจนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนในชุมชน นำไปสู่การสร้างจิตสำนึก ร่วมกันอนุรักษ์ รักษา และการมองถึงความคุ้มค่าของทรัพยากร ด้วยประการนี้จึงถือว่าเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังผู้เรียนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ รวมทั้งยังทำให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนนำไปสู่การมีพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2.2 ผลการวัดและประเมินทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

จากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ภายใต้กิจกรรมการเรียนรู้ นักรักชุมชนพิษณุโลก ผลการวัดและประเมินทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน พบว่า ผู้เรียนสามารถออกแบบชิ้นงานของผู้เรียนในแต่ละกิจกรรม เช่น การออกแบบสิ่งประดิษฐ์ในการแก้ปัญหาที่น่าเสียดายในชุมชน โดยผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการทำงานของสิ่งประดิษฐ์ในการนำมาใช้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับการนำมาใช้แก้ปัญหาได้จริง

5. อภิปรายผล

1. การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

จากการศึกษากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก ภายใต้กิจกรรม “นักรักชุมชนพิษณุโลก” ซึ่งสอดคล้องกับ Torp and Sage (1998) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เน้นการจัดประสบการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้สำรวจ ค้นคว้า และแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นยุทธวิธีการสอนและใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะดึงดูดให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ครูเป็นเพียงผู้ที่คอยให้คำแนะนำและออกแบบสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและสำรวจหลักสูตรที่สร้างขึ้นจะมีตัวปัญหาเป็นแกนกลาง มีบทบาทในการเตรียมประสบการณ์จริงที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงเข้าด้วยกัน ในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนจะถูกทำให้เป็นนักแก้ปัญหาและพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้ในการเรียนรู้ด้วย วิธีนี้ครูเป็นเพียงผู้ร่วมในการแก้ปัญหาที่มีหน้าที่ในการสร้างความสนใจ สร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์

1.1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก

กิจกรรมดังกล่าวได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Delisle (1997) กล่าวถึง การกำหนดขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขึ้นเชื่อมโยงปัญหา (Connecting with the problem) เป็นขั้นตอนในการสร้างปัญหา เพราะ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับปัญหานั้นมีความสำคัญต่อตน

ก่อน ครูควรเลือกหรือออกแบบปัญหาให้สอดคล้องกับผู้เรียน ในขั้นนี้ครูจะสำรวจประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ขั้นที่ 2 ขั้นจัดโครงสร้าง (Setting up the structure) ประกอบด้วย แนวความคิดต่อปัญหา (Ideas) ข้อเท็จจริงจากปัญหา (Facts) สิ่งที่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติม (Learning issued) และแผนการเรียนรู้ (Action plan) ขั้นที่ 3 ขั้นเข้าพบปัญหา (Visiting the problem) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะใช้กระบวนการกลุ่มในการสำรวจปัญหาตามโครงสร้างของการเรียนรู้ในขั้นที่ 2 คือ นักเรียนในกลุ่มร่วมกันเสนอแนวความคิดต่อปัญหาว่ามีแนวทางหรือไม่จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นด้วยวิธีใด จากนั้นนักเรียนในกลุ่มจะร่วมอภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่โจทย์กำหนดให้แล้ว กำหนดสิ่งที่ต้องรู้เพิ่ม เพื่อจะได้นำมาเป็นฐานความรู้ในการแก้ปัญหาพร้อมทั้งกำหนดวิธีการหาความรู้และแหล่งทรัพยากรของความรู้นั้น ขั้นที่ 4 ขั้นเข้าพบปัญหาอีกครั้ง (Reversing the problem) เมื่อกลุ่มได้ไปศึกษาความรู้ตามแผนการเรียนรู้แล้ว กลุ่มจะช่วยกันสังเคราะห์ความรู้จนกว่าจะประสบความสำเร็จในขั้นตอนนี้ นักเรียนในกลุ่มต้องการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ขั้นที่ 5 ขั้นผลิตงาน (Producing a product or performance) ขั้นนี้ผู้เรียนจะใช้ความรู้ที่ได้ศึกษามาแก้ไขปัญหาหรือสร้างผลผลิตขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้และนำเสนอผลผลิตนั้นให้ชั้นเรียนได้ทราบผล และขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผลงานและปัญหา (Evaluating performance and the problem) การประเมินผลงานของนักเรียน ผู้เรียนต้องร่วมกัน ในการประเมินนั้นจะประเมินในด้านความรู้และในการประเมินด้านความรู้จะใช้การแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การสื่อสาร และทักษะการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้จะประเมินนักเรียนแล้วครูต้องประเมินปัญหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จึงพัฒนารูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก โดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม โดยเริ่มจากกิจกรรมนักสำรวจน้อย ที่ให้ผู้เรียนลงพื้นที่ชุมชนในการสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งหาสาเหตุของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งผู้เรียนจะได้ข้อมูลจากการลงพื้นที่ผ่านการสังเกต สอบถาม เพื่อนำมาทำกิจกรรมนักรอกแบบการแก้ปัญหา โดยการนำปัญหาที่แต่ละกลุ่มทำมาพูดคุยแล้วเลือกปัญหาที่สนใจมากที่สุด มาออกแบบการแก้ปัญหาผ่านรูปแบบสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งจากกิจกรรมนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกการวางแผน การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ผ่านการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ในการใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ต่อมาในกิจกรรมสุดท้าย คือ กิจกรรมนักรอกแบบการแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมที่นำเสนอการออกแบบการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยผู้เรียนและผู้สอนจะร่วมกันวิพากษ์เกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้

2. ผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ผลจากกิจกรรมข้างต้นสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่มีจุดมุ่งเน้น 5 ประการ ดังนี้ 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา 5) แบบเน้นทักษะ กระบวนการ และยังได้สอดคล้องกับ Collins and Greenwood (2003) ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาความรู้ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและยั่งยืน แนวทางการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา



การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้แก่ผู้เรียน แนวคิดของ อัจฉรา ศรีพันธ์ (2561) ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-based Learning) ที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ รวมถึงคุณธรรมจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่า ผู้เรียนต้องเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักและเห็นคุณค่าของท้องถิ่น เพื่อสร้างความหวงแหนต่อแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา และทักษะชีวิต เพื่อนำไปสู่การจุดประกายความคิดให้ผู้เรียนได้ยกรู้ อยากสร้างจินตนา นำไปสู่การปฏิบัติในเรื่องที่ใกล้ตัวออกไปสู่ความรู้ตามหลักสากล เมื่อผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ แล้วนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว โดยเริ่มจากการเรียนรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตนเอง ภายใต้บริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองพิษณุโลก ด้วยการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงและบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้จากสภาพจริงของชุมชน

ผลจากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก ภายใต้กิจกรรม “นักรักชุมชนพิษณุโลก” ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาผ่านการได้เรียนรู้บริบทด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นมาของชุมชนเมืองพิษณุโลก สภาพทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม และเกิดความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองพิษณุโลกและชุมชนอื่น ๆ รวมไปถึงการสร้างความตระหนักการเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก

วัตถุประสงค์	ผลของการวิจัย
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งชุมชนประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหามลภาวะทางอากาศ และน้ำเน่าเสีย โดยเฉพาะปัญหาการจัดการขยะเนื่องจากในชุมชนขาดพื้นที่ในการจัดการขยะที่ถูกต้อง จนนำไปสู่การจัดการขยะที่ผิดวิธีของประชาชน ได้แก่ การเผาขยะ การทิ้งขยะในแหล่งน้ำ จนนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามมา
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก	นำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมากำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเน้น กระบวนการสร้างกิจกรรมนักรักชุมชนพิษณุโลก โดยมีผลการจัดการเรียนรู้สามารถสรุปได้ 3 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 นักรักน้อย ซึ่งจากกิจกรรมพบว่า นักเรียนสามารถระบุสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้ดีขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

ในกิจกรรมของผู้เรียน รวมไปถึงเห็นความตั้งใจ ความสนใจ ความใฝ่เรียนรู้ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรมของผู้เรียน

วัตถุประสงค์	ผลของการวิจัย
	<p>และนำไปสู่การหาคำตอบถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมืองพิษณุโลก</p> <p>กิจกรรมที่ 2 นักร้องแบบการแก้ปัญหา</p> <p>ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ร่วมกันวางแผนในการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ ขั้นตอนการทำงานของสิ่งประดิษฐ์ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มของตนเอง</p> <p>กิจกรรมที่ 3 นักร้องเสนอการแก้ปัญหา</p> <p>ซึ่งจากการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความตั้งใจในการนำเสนอผลงานของตนเอง และมีความตั้งใจในการตอบคำถามจากผู้เรียนคนอื่น ๆ และครูผู้สอน ซึ่งถือว่าการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และนอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าคิดในการตั้งคำถาม และฝึกทักษะการนำเสนอของผู้เรียนไปในตัว</p>
<p>3. ผลการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>	<p>ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning ที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐานได้ดี ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร จนนำไปสู่การออกแบบการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน ที่ผู้เรียนจะได้ประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น สนุกสนาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเปรียบเสมือนการเรียนปนเล่น ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งอาจจำแนกตามบริบทของสังคมและชุมชนที่แตกต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้



2. ควรมีการวิจัยและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นฐานผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). *แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่น.*
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2545). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 5). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กล้า ทองขาว. (2561). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management = CBEM).* สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.dpu.ac.th/th/college-of-education>
- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาได้.* บพิธการพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). *นวัตกรรมสู่การเป็นประเทศแห่งการศึกษา.* สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/565909>
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). *พัฒนาทักษะการคิด? พิชิตการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4).* ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).* สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567, จาก www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). *การจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน.* แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตเปอร์เรชั่น.
- Delisle, R. (1997). *How to Use Problem-Based Learning in the Classroom.* Association for Supervision and Curriculum Development.
- Torp, L., & Sage, S. (1998). *Problems as Possibilities: Problem-Based Learning for K-12.* Association for Supervision and Curriculum Development.



แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

Guidelines for Developing School Administration Based on the Principles of Good Governance in Primary Schools in Ngao District under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1

ณัฐพล มະณีย์¹, สมชาย อังสุโชติเมธี²

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Natapol Manee¹, Somchai Angsutchotmetee²

^{1,2}Northern College, Tak, Thailand

✉: natapol6001@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 03 May 2025; Revised: 26 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 159 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45, S.D. = 0.62$) สภาพด้านหลักคุณธรรม มีปัญหามากที่สุด ด้านหลักความโปร่งใส มีปัญหาน้อยที่สุด ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลคือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุที่รัดกุม แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research employed a mixed-methods approach with the following objectives 1) to examine the current conditions and challenges of school administration based on the principles of good governance in primary schools in Ngao District under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1 and 2) to propose guidelines for the development of school administration based on good governance principles in the same context. The research was conducted in two phases. The sample consisted of 159 school administrators government teachers and educational personnel under the Office of Lampang Primary Educational Service Area 1 as well as 9 experts. Data were collected using questionnaires and structured interviews. Descriptive statistics including frequency percentage mean and standard deviation were used for quantitative analysis while content analysis was employed for qualitative data. The findings revealed that the overall condition of school administration based on good governance principles was at a high level ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.62). The principle of integrity presented the most significant challenges while transparency posed the fewest. Key problems identified included limited participation of teachers and educational personnel in policy-level decision-making and the expression of their opinions, as well as their understanding of strict financial and procurement practices. The proposed development guidelines suggest that school administrators should promote participation of school boards teachers and educational personnel in policy formulation, and should ensure accurate financial management and accounting practices.

Keyword: Development Guidelines, School Administration, Good Governance Principles

1. บทนำ

สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ใช้อยู่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย มีแนวทางการปรับปรุง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่เป็นจุดร่วมเหมือนกันคือความสงบสุขของประชาชนประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการหลายประการ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาในหลายด้านทั้งด้านการปฏิรูประบบบริหาร ปฏิรูปครูและปฏิรูปการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ข้อที่ 6 การพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัลเสริมสร้างคุณธรรม มาตรฐานทางจริยธรรมและปลูกจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรมและการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาข้าราชการไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดให้มีการ

กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนในภารกิจหลักของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้จัดให้มีการประเมินคุณธรรมและการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online: ITA Online) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยภาพรวมระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ได้คะแนนร้อยละเฉลี่ย 91.92 ซึ่งถือว่ามีความคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ใน ระดับ A โดย ตัวชี้วัดที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ ได้คะแนนสูงสุด ร้อยละเฉลี่ย 98.93 ส่วนตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำกว่าตัวชี้วัดอื่น ๆ คือ ตัวชี้วัดที่ 10 การดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต ได้คะแนน ร้อยละเฉลี่ย 85.59 ไม่เป็นไปตามเป้าหมายสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งการดำเนินงาน อยู่ในระดับ AA (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1, 2566)

โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรผู้นำในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความมั่นคง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาวจึงสมควรที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยการสำรวจสภาพ ปัญหา และหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เพื่อให้ผลการประเมินคุณธรรมและการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ (Integrity and Transparency Assessment Online: ITA Online) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พัฒนาสูงขึ้นกว่าเดิม เป็นไปตามตัวชี้วัดเป็นแนวทางให้สถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน อันจะทำให้สถานศึกษาพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลโดยแท้จริง ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาใน

อำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูลและตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ได้ขอบเขต 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ด้านหลักคุณธรรม (Morality) ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy)

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 แหล่งตามระเบียบวิธีวิจัย คือ

2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 159 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป นักวิชาการ จำนวน 1 คน ข้าราชการครู จำนวน 1 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาประกอบด้วย

3.1 สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

3.2 แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

การดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นแบบผสม (mixed-method research) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 159 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple choice)

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด

- ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอ
งาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 แบบเลือกตอบได้
มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล นำมา
สังเคราะห์ความสอดคล้องได้ขอบเขตเนื้อหาได้ 6 ด้าน นำไปสร้างนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นโครงสร้างของ
ข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามตามที่กำหนด ได้ข้อคำถามเพื่อสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลัก
ธรรมาภิบาล 6 ด้าน จำนวน 60 ข้อ และข้อคำถามเพื่อสอบถามปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรร
มาภิบาล 6 ด้าน จำนวน 6 ข้อ

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องของการใช้
ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหาและความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา เพื่อให้
ข้อเสนอนั้นเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มี
คุณวุฒิพิเศษปฏิบัติการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC : Index of item -Objective Congruence) ได้ค่า IOC ของ แบบสอบถามทั้ง 3 ตอน
อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เขต 35
จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .988 นำ
แบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาต
ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยการส่ง
มอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืน
และเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 159 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา
(Descriptive Statistics) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษา

ในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติเบื้องต้นที่กำหนด คือ ผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน พระสงฆ์ ที่มีตำแหน่งทางสงฆ์ไม่น้อยกว่าที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักธรรมมาภิบาล ดำรงสมณศักดิ์เป็น เจ้าคณะอำเภอหรือเจ้าคณะตำบล จำนวน 1 รูป นักวิชาการ หรืออาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 1 คน ข้าราชการครู ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

ด้านละ 2 ข้อ จำนวน 12 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)
2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาล ข้อที่มีค่าร้อยละสูงสุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ มาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 6 ด้าน
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความครอบคลุมและความสอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อให้ข้อเสนอนั้นและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิตามลำดับต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหา อภิปรายผลด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาล โดยรวม

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law)	4.41	0.61	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม (Morality)	4.53	0.58	มากที่สุด
3	ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability)	4.40	0.67	มาก
4	ด้านหลักความร่วมมือ (Participation)	4.41	0.65	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility)	4.45	0.61	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy)	4.49	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย		4.45	0.62	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.62) เรียงจากสูงไปต่ำ คือ ด้านหลักคุณธรรม (Morality) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านหลักความร่วมมือ (Participation) ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีผลแสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล รายด้าน

ด้านที่	ปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุด	ร้อยละ	ลำดับ
1	ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาค ในการปฏิบัติงาน และกลายینهยัดในสิ่งที่ถูกต้อง	21.21	5
2	ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน	16.41	6
3	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุที่รัดกุม	26.59	2
4	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ	31.01	1

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล รายด้าน

ด้านที่	ปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุด	ร้อยละ	ลำดับ
5	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางและแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมทั้งผู้รับผิดชอบภายในของแต่ละงาน	22.71	4
6	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรับผิดชอบต่อในการ	25.19	3

ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 เรียงจากสูงไปต่ำคือ ด้านหลักความร่วมมือ (Participation) สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และด้านหลักคุณธรรม (Morality) ตามลำดับ

3. ผลการหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความถี่สูงสุดรายด้านแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ด้านที่	ข้อเสนอแนะรายด้านที่มีค่าความถี่สูงสุด	ความถี่	ลำดับ
1	สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง จัดหาพัสดุ โดยปฏิบัติเป็นตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560	8	2
2	ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษา	9	1
3	ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องสามารถตรวจสอบได้	8	2
4	ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย	9	1
5	ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กำหนดหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย	9	1
6	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย	9	1

ตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภองาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ควรจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กำหนดหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง จัดหาพัสดุโดยปฏิบัติเป็นตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ผู้บริหารสถานศึกษาควร

บริหารการเงินและจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องสามารถตรวจสอบได้

5. อภิปรายผล

สภาพการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอแกว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 มีสภาพการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแกว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 สถานศึกษามีการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา บริหารงานตามภารกิจจากหน่วยงานต้นสังกัด นำนโยบายสู่การปฏิบัติชัดเจน เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินงานจัดการศึกษา มีการจัดโครงสร้างองค์การบริหารงานที่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และรับผิดชอบ มีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวความคิดของ

ธัญยนิชา สิงห์วีรังศ์ (2567) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยเป็นไปตามแนวความคิดของ สุพรรณณา พวงทอง (2562) การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปัญหาการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอแกว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ไม่ส่งเสริมให้ผู้บริหารราชการคำนึงถึง กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ย่อมจะเป็นการป้องกันไม่ให้คุณคนกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปตามความพอใจของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญยนิชา สิงห์วีรังศ์ (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ในด้านระบบโครงสร้างบริหารจัดการไม่ชัดเจน กฎหมายไม่ทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ด้านหลักคุณธรรม (Morality) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ไม่มีศีลธรรม คุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาไม่มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญยนิชา สิงห์วีรังศ์ (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า สถานศึกษาไม่มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มี

ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจบการบริหารการศึกษาหรือการศึกษาด้านการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562 : 98) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถร่วมตัดสินใจในระดับนโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายทางการศึกษาที่ขับเคลื่อนมากจนเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมส่งผลดีต่อการจัดการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่กำหนดทิศทางและแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรวมทั้งผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาชัดเจน จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่และขอบเขตของงานที่จะปฏิบัติและลดความขัดแย้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญ์นิชา สิงห์วีรังศ์ (2567) ได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อบุคลากรขาดความกระตือรือร้น และขาดความรับผิดชอบต่อการทำงาน ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ปัญหาที่พบสูงที่สุดคือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการดำเนินงานอย่างครบถ้วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาระงานที่มากเกินไป ครูและบุคลากรทางการศึกษามีภาระงานสอนและงานเอกสารจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทกับงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารสถานศึกษามีทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่สามารถควบคุมการเบิกจ่ายโครงการต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ได้ประโยชน์สูงสุด

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแกว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า ด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law) สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง แนวทางปฏิบัติงานการควบคุมภายใน คู่มือการดำเนินการทางวินัย คู่มือ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นำชัย ราตรีโชติ (2564) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” พบว่า สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านหลักคุณธรรม (Morality) ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักพรหมวิหาร

ธรรมในการบริหารสถานศึกษา น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปฏิบัติราชการด้วยจิตสำนึกที่ดี น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้การบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรจันทร แจ้งบุตร (2566) ศึกษาการบริหารหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา พบว่า ผู้บริหารนำหลักจริยธรรมมาเป็นหลักในการบริหารงาน ส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้านหลักความโปร่งใส (Accountability) ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารการเงินและจัดทำบัญชี ได้อย่างถูกต้อง ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและตัวชี้วัด กระจายข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้มีความเชื่อมั่นในการบริหารงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิเชษฐ์ อยู่เทศ (2565) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาซื้อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความน่าเชื่อถือยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นแบบอย่างที่ดี โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ด้านหลักความมีส่วนร่วม (Participation) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ คณะกรรมการสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายควร ส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอน ทำงานเป็นทีมและสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารควรสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วศิลา พันธุ์ทรัพย์ (2562) ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความชัดเจนในการบริหารงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ เลี่ยมใจดี (2562) ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง ด้านหลักความคุ้มค่า (Cost – effectiveness or Economy) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย คือ ผู้บริหารสถานควรมีความเข้าใจจัดลำดับความสำคัญของงาน ควรกำกับตรวจสอบการใช้งบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วศิลา พันธุ์ทรัพย์ (2562) ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ ตระหนักถึงการ จัดสรรทรัพยากรอย่างความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายการขับเคลื่อนเป็นนโยบายในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะระดับองค์กร

สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อจะได้ทราบแนวทางการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารงาน 4 ฝ่ายและงานอื่น ๆ ในสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะระดับบุคคล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์ต่อผู้รับบริการ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารงานที่เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความร่วมมือร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใสของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2022). *นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*.

กระทรวงศึกษาธิการ.

ธัญนิชา สิงห์รุ่งศ์. (2024). *แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสหวิทยาเขตเมืองสองคลอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

นำชัย ราตรีโชติ. (2021). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรจันทร์ แจ่มบุตร. (2023). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนท่ามะกา (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรทิพย์ เลี่ยมใจดี. (2019). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา*

- จังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วศินา พันธุ์ทรัพย์. (2019). *แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2017). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2019). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2022). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. (2023). *รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษาออนไลน์ ประจำปีงบประมาณ 2566*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2017). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อภิเชษฐ์ อยู่เทศ. (2022). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.



แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์
ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

**The Guidelines for Developing Ethnicity Parents' Participation in Primary
School, Tha Song Yang District, Tak**

วชิรจ ม่วงไหมทอง¹, สุรพงษ์ แสงสีมข²

^{1,2}วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Wachirut Mougmaithong¹, Suraphong Saengseemuk²

^{1,2}Northern College, Tak, Thailand

✉: wachirutmougmaithong@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 03 May 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการมีส่วนร่วม พบว่า มีปัญหาด้านวิชาการ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจการนักเรียน ด้านงบประมาณ และด้านประกันคุณภาพ ตามลำดับ แนวทางการมีส่วนร่วม พบว่า ด้านวิชาการ คือ สถานศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ติดตามผลการดำเนินแนวทางในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ด้านงบประมาณ คือ สถานศึกษาควรขอรับงบประมาณจากเอกชน มูลนิธิ ห้างร้าน ผ้่าป่า กฐิน ด้านกิจการนักเรียน คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา และด้านประกันคุณภาพ คือ สถานศึกษาควรจัดให้ครูร่วมกับชุมชนพัฒนาเครื่องมืองานวิจัย โดยเน้นความรู้ความสามารถ ทักษะในดำเนินงานประกันคุณภาพ ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการมีส่วนร่วม พบว่า ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านประกันคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก อยู่ในระดับต่ำที่สุด ตามลำดับ ส่วนความเหมาะสม พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านประกันคุณภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับต่ำที่สุด ตามลำดับ

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, การมีส่วนร่วม, ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This research with three objectives: 1) to examine the current and problems of ethnic student parent participation in primary schools, 2) to find guidelines for ethnic student parent participation in primary schools, and 3) to assess guidelines for developing ethnic student parent participation in primary schools in Tha Song Yang District, Tak Province. The sample and data sources used in this research were 361 parents of students in grades 4 to 3 in primary schools in Tha Song Yang District, Tak Province, academic year 2024. The instruments used were questionnaires, interview forms, and feasibility and appropriateness assessment forms. Data were analyzed by finding percentages, frequencies, means, standard deviations, and content analysis. The research results found that the participation of ethnic students' parents in primary schools in Tha Song Yang District, Tak Province was at a high level overall and in each aspect. The participation problems were found to be most academic, followed by student affairs, budget, and quality assurance, respectively. The participation guidelines were found to be academic, namely that educational institutions should allow communities to participate in meetings, planning, and monitoring the implementation of guidelines for setting school standards. The budget, namely that educational institutions should request budgets from private sectors, foundations, shops, and Kathin robe offerings. The student affairs, namely that educational institutions should provide opportunities for communities and students to participate in policy-making and various activities in the school. The quality assurance, namely that educational institutions should organize teachers to work with the community to develop research tools, emphasizing knowledge, skills, and abilities in quality assurance. The evaluation results of the feasibility and appropriateness of the participation development guidelines found that the overall feasibility was at a high level. Student affairs was at the highest level with an average value at the highest level. The next was quality assurance with an average value at a high level. The budget had an average value at a high level. The academic aspect had an average value at a high level and the lowest level, respectively. As for the appropriateness, it was found that the overall appropriateness was at a high level. Student affairs was at the highest level. The average value is at the highest level, followed by the quality assurance aspect with a high average value, the budget aspect with a high average value, and the academic aspect with a high average value, and the lowest average value, respectively.

Keyword: Development guidelines, Participation, Parents of ethnic students

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ได้กำหนดหลักในการจัดการศึกษาที่สำคัญ ไว้ในมาตรา 8(2) ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) ในมาตรา 9(6) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา ต้องเข้ามามีหน้าที่และรับผิดชอบต่อกระบวนการจัดการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 22 กล่าวว่า

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพส่วนใน มาตรา 24(6) ได้กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุก สถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียนตามศักยภาพ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษามีใจความสำคัญว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้อง มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา ผลประโยชน์ ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติการกีฬา ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่าง ต่อเนื่อง การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและให้ สังคมมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา เช่น ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน เพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการแข่งขันในเวทีโลก คือ คุณภาพและสมรรถภาพของคนไทยทุกคน โดยต้องมีความสามารถในการอ่าน เขียน การคิดคำนวณ คิด วิเคราะห์ ความสามารถทางเทคโนโลยีและการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ควรมีทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ความรู้ในวิชาแกนตามศตวรรษที่ 21 ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และ การสร้างนวัตกรรม และทักษะทางข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งการศึกษาของเด็กไทยที่ผ่านมานั้นมีความ พยายามในการยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาของเด็ก และเยาวชนเพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยในแต่ละปี ผลที่ออกมามักอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่า มาตรฐาน แม้ประเทศไทยจะมีการทุ่มงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นโครงการเรียนฟรี 15 ปี รวมถึงโครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี การประเมินวิทยฐานะซึ่งทำให้ครูที่มีผลงานดี ได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น แต่เหตุใดปัญหาการศึกษาของเด็กไทยยังมีการประเมินว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับ ประเทศอื่นๆ (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2563) อีกทั้งการจัดการศึกษาควรจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดบทบาทของผู้ปกครองและตัวแทนผู้ปกครอง เพื่อเป็นคณะกรรมการ สถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ร่วมกิจกรรมต่างๆอย่าง สม่าเสมอ อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า มีปัญหาบางประการ กล่าวคือ ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูในฐานของผู้ปกครอง การติดต่อสื่อสาร การอาสาสมัคร การ

ช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจและการร่วมมือกับชุมชน จากปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองดังกล่าว บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ในฐานะที่เป็นผู้ให้การเลี้ยงดูและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ต้องการให้ผู้เรียนมีอนาคตที่ดีและดำเนินอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น อันจะส่งผลไปสู่การเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน โดยโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนอีกด้วย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจตรงกันและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (ภคมน วรกิตติมงคล, 2562)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 และเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) จากนั้นได้มีการสุ่มแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนของโรงเรียนได้จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา หรือหัวหน้าส่วนการศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาสาขาบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป จำนวน 3 คน และศึกษานิเทศก์หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน ประกอบด้วย นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาระดับวิทยาลัยขึ้นไป จำนวน 2 คน บุคลากรทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ 3 คน รวม 9 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก รวม 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก แสดงตามตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ด้านวิชาการ	3.99	0.43	มาก
2	ด้านงบประมาณ	3.98	0.55	มาก
3	ด้านกิจการนักเรียน	4.02	0.51	มาก
4	ด้านประกันคุณภาพ	3.62	0.52	มาก

รวมเฉลี่ย	3.90	0.50	มาก
------------------	-------------	-------------	------------

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ พบว่า ด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.51$) รองลงมา คือ ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, S.D. = 0.43$) ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.55$) และด้านประกันคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62, S.D. = 0.52$) อยู่ในระดับต่ำที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงความถี่และค่าร้อยละสูงสุดปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก รายด้าน

ด้าน	รายการ	ระดับของปัญหา	
		ความถี่ (f)	ร้อยละ
ด้านวิชาการ	สถานศึกษาไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชน	71	41.27
	ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในการกำหนด		
	มาตรฐานสถานศึกษา		
ด้านงบประมาณ	สถานศึกษาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ	54	40.44
	ด้านกิจการนักเรียน	สถานศึกษาขาดการสำรวจความต้องการของชุมชน	56
ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในด้านกิจการนักเรียน			
ด้านประกันคุณภาพ	สถานศึกษาไม่มีการให้ชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในสถานศึกษา เข้ามามีส่วนด้านการประกันคุณภาพ	44	34.63

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาสูงสุดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ด้านวิชาการ สถานศึกษาไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ($f = 71$) คิดเป็นร้อยละ 41.27 ด้านงบประมาณ สถานศึกษาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ ($f = 54$) คิดเป็นร้อยละ 40.44 ด้านกิจการนักเรียน สถานศึกษาขาดการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในด้านกิจการนักเรียน ($f = 56$) คิดเป็นร้อยละ 38.23 ด้านประกันคุณภาพ สถานศึกษาไม่มีการให้ชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา เข้ามามีส่วนด้านการประกันคุณภาพ ($f = 44$) คิดเป็นร้อยละ 34.63

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก แสดงตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความถี่สูงสุดแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียน
 ประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก รายด้าน

ด้าน	รายการ	ความถี่
ด้านวิชาการ	สถานศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ติดตามผล การดำเนินแนวทางในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา	8
ด้านงบประมาณ	สถานศึกษาควรขอรับงบประมาณจากเอกชน มูลนิธิ ห้างร้าน ผ้าป่า กฐิน	8
ด้านกิจการนักเรียน	สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วน ในการกำหนดนโยบาย กิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา	7
ด้านประกันคุณภาพ	สถานศึกษาควรจัดให้ครูร่วมกับชุมชนพัฒนาเครื่องมืองานวิจัย โดย เน้นความรู้ความสามารถ ทักษะในด้านงานประกันคุณภาพ	7

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ด้านวิชาการ สถานศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ติดตามผล การดำเนินแนวทางในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา (ค่าความถี่ 8) ด้านงบประมาณ สถานศึกษาควรขอรับงบประมาณจากเอกชน มูลนิธิ ห้างร้าน ผ้าป่า กฐิน (ค่าความถี่ 8) ด้านกิจการนักเรียน สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบาย กิจกรรมต่างๆใน สถานศึกษา (ค่าความถี่ 7) ด้านประกันคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดให้ครูร่วมกับชุมชนพัฒนาเครื่องมืองานวิจัย โดยเน้นความรู้ความสามารถ ทักษะในด้านงานประกันคุณภาพ (ค่าความถี่ 7)

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก แสดงตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสองยาง จังหวัดตาก

ที่	รายการ	ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านวิชาการ	4.24	0.21	มาก	4.27	0.22	มาก
2	ด้านงบประมาณ	4.35	0.22	มาก	4.38	0.22	มาก
3	ด้านกิจการนักเรียน	4.55	0.12	มากที่สุด	4.58	0.14	มากที่สุด
4	ด้านประกันคุณภาพ	4.44	0.25	มาก	4.45	0.26	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.39	0.11	มาก	4.42	0.11	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ พบว่า ด้านกิจการนักเรียนอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.12) รองลงมา คือ ด้านประกันคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.25) ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.22) และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.21) อยู่ในระดับต่ำที่สุด ตามลำดับ

ส่วนความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ พบว่า ด้านกิจการนักเรียน อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.14) รองลงมา คือ ด้านประกันคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.26) ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.22) และด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.22) อยู่ในระดับต่ำที่สุด ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านกิจการนักเรียน รองลงมา คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านประกันคุณภาพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก นั้นให้ความสำคัญไม่เท่ากัน จะเห็นได้จากผู้ปกครองมักให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมนักเรียน เนื่องจากผู้ปกครองเข้าถึง เข้าใจด้านการมีส่วนร่วมด้านกิจการนักเรียนมากที่สุด เพราะกิจการนักเรียนส่วนใหญ่จะผูกพันและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และผู้ปกครองมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การปลูกฝังให้บุตรหลานได้รับความรู้ อยู่ในสังคม มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรมที่ดี ส่วนด้านพฤติกรรมของผู้ปกครองกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีส่วนร่วมน้อย คือ ด้านงานประกันคุณภาพ เนื่องจาก ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาที่โรงเรียนใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน และการร่วมกันในการสนับสนุนกิจการการศึกษานั้น ผู้ปกครองบางส่วนให้ความสำคัญ เช่น ผู้ปกครองที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือเป็นผู้นำชุมชนจะให้ความสำคัญในการร่วมสนับสนุนกิจการการศึกษาในเรื่องสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน การบริจาคสิ่งของต่างๆ ให้กับโรงเรียน การเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองและการร่วมสนับสนุนด้านอื่นๆ ซึ่งเห็นได้ว่าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากโรงเรียนจัดการประชุมผู้ปกครอง ปีการศึกษาละ 1

ครั้งซึ่งถือว่าน้อยเกินไป และผู้ปกครองบางส่วนไม่สามารถที่จะมาเข้าร่วมได้ กิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามาร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน การเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างที่ควรจะเป็นขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการมีส่วนร่วมและไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่จะต้องปฏิบัติ อีกทั้งมีความแตกต่างทั้งอายุและระดับการศึกษา ส่วนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดทำหลักสูตรและร่วมในการประเมินผลด้านการประกันคุณภาพ การจัดทำหลักสูตรนั้นโรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครองที่เป็นส่วนหนึ่งในคณะกรรมการสถานศึกษานั้นจะให้ความเห็นชอบในการนำหลักสูตรไปใช้ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเท่านั้น ส่วนการประเมินผลการศึกษาโรงเรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมในการประเมิน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้าใจว่าการบริหารจัดการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาเท่านั้น จะเห็นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นถือว่าน้อย จากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประทุมพร น้อยทุ (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ธิติมา วิเชียรเสนาะ (2555) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพรรณ ประสานพันธ์ (2557 : 83 - 85) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และอาชีพใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป กลุ่มผลการวิจัย 1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านวิชาการ พบว่า ปัญหาสถานศึกษาไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบใน การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา มีปัญหาไม่มีคู่มือการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารขาดการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้หลักสูตร ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนและครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ในสถานศึกษามีน้อยเกินไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัญญา ปัญญานนท์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านผึ้ง (มอสิห์ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ

เกษ เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านงบประมาณ พบว่า ปัญหาสถานศึกษาได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ โรงเรียนไม่แผนรองรับในกรณีด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ทำให้ได้รับเงินอุดหนุนในปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ สถานศึกษาไม่ตรวจสอบและวิเคราะห์โครงการ/กิจกรรมแล้วกำหนดแผนปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ของปรัชญาภรณ์ โปทา (2559) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเขาตะแบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเขาตะแบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการบริหาร งบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ด้านกิจการนักเรียน พบว่า มีปัญหาสถานศึกษาขาดการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในด้านกิจการนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษารับนโยบายจากต้นสังกัดเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้คำนึงถึง ชุมชน ทำกิจการนักเรียนส่วนใหญ่จะรับมาจากส่วนกลาง ไม่ยึดโยงกับชุมชน สถานศึกษาไม่ดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาด้านกิจการของสถานศึกษา เพราะมีภารกิจที่มากเกินไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธาดา ภูพวก (2564) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านวังไทรโนนสมบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพและ รายได้ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังไทรโนนสมบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านประกันคุณภาพ พบว่า มีปัญหาสถานศึกษาไม่มีการให้ชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนด้านการประกันคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษา ผู้ปกครองยังไม่มีความรู้ความเข้าใจการเข้ามามีส่วนร่วมเสนอแนะวางแผนการประกันคุณภาพ สถานศึกษาไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมพร ทองไชย (2558 : 891) ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านวิชาการ พบว่า สถานศึกษาควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน ติดตามผลการดำเนินแนวทางในการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจ บทบาทหน้าที่และกำหนดแผนงานวิชาการอย่างชัดเจน และสถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผนด้าน

วิชาการยังน้อยอยู่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระบุญลัท สุวรรณเดช (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารงาน วิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร แล้วพบว่า สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการ จัดทำแผนงานวิชาการข้อมูลสารสนเทศที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้นมีความ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการวางแผนตัดสินใจ กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นทุกสถานศึกษาจึงควรมีการสำรวจ และจัดทำทะเบียนข้อมูลสารสนเทศทาง วิชาการ เพราะข้อมูลสารสนเทศมีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาและประสบความสำเร็จของงานด้านต่างๆ ด้าน งบประมาณ พบว่า สถานศึกษาควรขอรับงบประมาณจากเอกชน มูลนิธิ ห้างร้าน ฟ้าป่า กฐิน การระดม ทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินงานประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมกัน ร่วมกัน เกิดความศรัทธาในการเข้าร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณจำนวนมาก ไม่เพียงพอด้านงบประมาณ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรพันธ์ จันท์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาโดยชุมชนของศูนย์การส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วม โดยรวมและราย ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการ เป็นด้านที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ได้ร่วมประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา กับ หน่วยงานอื่นๆ เพื่อโอกาสทางการศึกษาของชุมชน ด้านกิจการนักเรียน พบว่า สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ ชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบาย กิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัด ประชุมสัมมนา กับชุมชนเพื่อขอความคิดเห็น และความต้องการของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบาย ด้านกิจการนักเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพสุคล์ หงส์ชู (2560 : 933-943) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนสู่ ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาสเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระนอง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านงานปกครองนักเรียน ด้านงาน แนะแนว และด้านงานบริการให้แก่ นักเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านประกันคุณภาพ พบว่า สถานศึกษาควรจัดให้ครูร่วมกันพัฒนาเครื่องมืองานวิจัย โดยเน้นความรู้ความสามารถ ทักษะในด้านการ ประกันคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครู และควรมีจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจ บทบาทหน้าที่ และกำหนดแผนงานอย่างชัดเจน และสถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในรูปแบบ คณะกรรมการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ เกิดจากการร่วมมือจากทุกฝ่ายในด้านงานประกันคุณภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาณิช สีทา (2560 : 97-103) สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ด้านการวางแผนเตรียมการปัญหาสำคัญ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความ

เข้าใจในการวางแผน ด้านการดำเนินการปฏิบัติตามแผน ได้แก่ ไม่สามารถดำเนินการได้ตามปฏิทินการปฏิบัติงาน ด้านการกำกับตรวจสอบการปฏิบัติงาน ได้แก่ ขาดระบบและความไม่จริงจังของคณะกรรมการประกันคุณภาพ และด้านการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ ได้แก่ ขาดงบประมาณและความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

4. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มชาติพันธุ์ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยในแง่ความเป็นไปได้ พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมด้านกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านประกันคุณภาพ ด้านงบประมาณ และด้านวิชาการ ตามลำดับ ส่วนในแง่ความเหมาะสม พบว่า ด้านกิจการนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ประกันคุณภาพ ด้านงบประมาณ และด้านวิชาการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางการมีส่วนร่วมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผู้ปกครองนักเรียนในด้านกิจการนักเรียนซึ่งจะผูกพันและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และผู้ปกครองมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การปลูกฝังให้บุตรหลานได้รับความรู้ อยู่ในสังคมดี มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรมที่ดี นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในงานประสานความร่วมมือ บ้าน ชุมชน เครือข่ายผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนร่วมกำกับ ติดตาม และตรวจสอบความประพฤติ นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน และให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหานักเรียน โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่มีปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา บุญแก้ว (2563) การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านบริหารงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนผลการเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายได้ไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายการขับเคลื่อน เป็นการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภายนอก ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อผลการปฏิบัติ จะทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายการขับเคลื่อนผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความเข้าใจในการส่งเสริม สนับสนุน มีบทบาทการเป็น

ผู้นำในการบริหารงานของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะระดับองค์กร

2.1 สถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านวิชาการ ด้าน
งบประมาณ ด้านกิจการนักเรียน ด้านประกันคุณภาพ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

2.2 สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของสถานศึกษาในการมีส่วนร่วม
ของผู้ปกครอง ซึ่งจะเป็นโยบายขึ้นในการนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะระดับบุคคล

3.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา
ในสถานศึกษา ร่วมกันประชุม วางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ส่งเสริมให้จัดทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหา
เหตุที่เกิดจากกระบวนการต่างๆ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองนักเรียน โดยนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและ
สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางการมีส่วนร่วมของ
ผู้ปกครองนักเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภายนอก เพื่อให้มีการเรียนรู้สิ่ง
ใหม่และมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี โดยส่งเสริมเกิดการพัฒนาศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านวิชาการ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านงบประมาณสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านการประกันคุณภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2019). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.
2562. กระทรวงศึกษาธิการ.

- จิรพันธ์ จันทน์. (2022). *แนวทางการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาโดยชุมชนของศูนย์การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอคลอง จังหวัดแพร่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่].
- ชนิดา บุญแก้ว. (2020). *การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช].
- ทิพสุคลธ์ หงษ์ชู. (2017). *สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนผู้ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาส เครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา].
- ธาดา ภูพวก. (2021). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนบ้านวังไทรโนนสมบูรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชธานี].
- ธิตติมา วิเชียรเสนาะ. (2012). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2017). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ประทุมพร น้อยทุ. (2018). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- ปรัชญาภรณ์ โปทา. (2016). *ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเขาตะแบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2020). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิสุทธิ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- พระบุญลัทธิ สุวรรณเดช. (2017). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม].
- พิมพ์พรรณ ประสานพันธ์. (2014). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ภคมน วรกิตติมงคล. (2019). *ความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสวนเด็กเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].



สุกัญญา ปัญญานนท์. (2021). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านฝั่ง (มธสที่ประชาสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี].*

อัมพร ทองไชย. (2015). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาด เล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 9(ฉบับพิเศษ), 891.*



กลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ A Study of COVID-19 News Headline Strategies on Thairath Online and Matichon Online

ฤทธิ์ศักดิ์ โยลัย¹, ภาคภูมิ วรรณภา²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม, ประเทศไทย

Rittisak Yolai¹, Pakphoom Hannapha²
^{1,2}Maharakham University, Maharakham, Thailand
✉: rittishug@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 04 May 2025; Revised: 23 May 2025; Accepted: 27 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ข่าว COVID-19 จำนวน 160 ข่าว ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ ช่วง 1 กุมภาพันธ์ ถึง 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ทั้งไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ มีการพาดหัวข่าวทั้งหมด 13 ลักษณะและพบจำนวนคำที่ใช้ ดังนี้ ไทยรัฐออนไลน์ พบการใช้คำสแลง 32 คำ, การอ้างอิงคำพูด 29 คำ, การเรียกชื่อคนดัง/ชื่อจริง-เล่น/สมญานาม 30 คำ, การใช้อักษรย่อ 23 คำ, การเรียกอาชีพ 12 คำ, การเรียกชื่อหน่วยงาน 16 คำ, การใช้ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ 41 คำ, การใช้คำรุนแรง 5 คำ, การใช้คำเร้าอารมณ์ 25 คำ, การใช้เครื่องหมายเพื่อเร้าอารมณ์หรือเรียกความสนใจ 15 คำ, การระบุคำสำคัญ 56 คำ, การใช้สุภาพิต/วลี/สำนวน 64 คำ และการอ้างอิงตัวเลข 60 คำ มติชนออนไลน์ พบการใช้คำสแลง 26 คำ, การอ้างอิงคำพูด 40 คำ, การเรียกชื่อคนดัง/ชื่อจริง-เล่น/สมญานาม 28 คำ, การใช้อักษรย่อ 25 คำ, การเรียกอาชีพ 16 คำ, การเรียกชื่อหน่วยงาน 36 คำ, การใช้ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ 38 คำ, การใช้คำรุนแรง 4 คำ, การใช้คำเร้าอารมณ์ 28 คำ, การใช้เครื่องหมายเพื่อเร้าอารมณ์หรือเรียกความสนใจ 16 คำ, การระบุคำสำคัญ 48 คำ, การใช้สุภาพิต/วลี/สำนวน 60 คำ และการอ้างอิงตัวเลข 60 คำ

คำสำคัญ: ข่าว, หนังสือพิมพ์ออนไลน์, กลวิธีการพาดหัวข่าว, การใช้ภาษานำเสนอข่าว

Abstract

This research article aimed to examine the headline strategies employed in online news coverage of COVID-19 by Thairath Online and Matichon Online. The sample consisted of 160 news articles published between February 1 and May 31, 2020. A data recording form was utilized as the research instrument. The findings revealed that both news outlets employed thirteen distinct headline characteristics, though with varying frequencies. For Thairath Online, the distribution included slang (32 instances), quotations (29), celebrity/nickname/informal and formal names (30), abbreviations (23), professions (12), organizational names (16), loanwords (41), strong/harsh words (5), emotionally charged words (25), emotive or attention-grabbing

punctuation (15), keywords (56), proverbs/phrases/idioms (64), and numerical references (60). Similarly, Matichon Online employed slang (26 instances), quotations (40), celebrity/nickname/informal and formal names (28), abbreviations (25), professions (16), organizational names (36), loanwords (38), strong/harsh words (4), emotionally charged words (28), emotive or attention-grabbing punctuation (16), keywords (48), proverbs/phrases/idioms (60), and numerical references (60).

Keyword: news, online newspapers, headline strategies, and the use of language in news presentation

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นวิกฤตการณ์ระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน การสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำจึงเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมสถานการณ์และลดความตื่นตระหนกในสังคม นอกจากนี้การสื่อสารได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางภาษาศาสตร์ที่ซับซ้อนและหลากหลาย ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจแล้ว การแพร่ระบาดนี้ยังส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ภาษาและการสื่อสาร โดยเฉพาะในบริบทของสื่อออนไลน์ที่กลายเป็นแหล่งข้อมูลหลัก ในช่วงวิกฤต สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่เป็นการรายงานข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ยังกำหนดกรอบการรับรู้ของประชาชน การวิเคราะห์วาทกรรมเกี่ยวกับ COVID-19 ในสื่อออนไลน์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการที่สื่อใช้ภาษาในการสร้างความและมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของสาธารณชน

ในประเทศไทยมีสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์หลายแห่ง เช่น ไทยรัฐ มติชน เดลินิวส์ ข่าวสด แนวหน้า และกรุงเทพธุรกิจ ซึ่งแบ่งประเภทตามแนวทางการนำเสนอ โดย ภาควิชา มติชน (2559) ได้กล่าวว่า หนังสือพิมพ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (1) หนังสือพิมพ์ประชานิยม (Popular Newspaper) ที่เน้นข่าวเร้าอารมณ์ เช่น ข่าวบันเทิง ข่าวสังคม ข่าวอาชญากรรม เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ เป็นต้น (2) หนังสือพิมพ์ (Quality Newspaper) เน้นเนื้อหาจริงจัง การวิเคราะห์ หรือความคิดเห็น เช่น มติชน ไทยโพสต์ เดอะเนชั่น กรุงเทพธุรกิจ เป็นต้น ไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย สื่อเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดวาระทางสังคมและสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับ COVID-19 การวิเคราะห์กลวิธีการพาดหัวข่าว การใช้ภาษาและการใช้ภาพพจน์โวหารในการนำเสนอข่าวของสื่อเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีการที่สื่อใช้ภาษาในการสร้างความหมายและมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชน

กลวิธีการพาดหัวข่าวนับเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งของงานสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ที่ผู้อ่านต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วว่าจะคลิกเข้าไปอ่านข่าวหรือไม่ พาดหัวข่าวจึงทำหน้าที่ดึงดูดความสนใจ ถ่ายทอดเนื้อหาหลัก และชักนำการตีความตั้งแต่แรกพบ ตามแนวคิดของ Palau-Sampio (2015) การใช้ถ้อยคำเร้าอารมณ์ในพาดหัวข่าวทำให้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตาม และมีแรงจูงใจที่จะติดตามเนื้อหาข่าวเพิ่มเติม กลวิธีเช่นนี้สะท้อนการใช้ภาษาที่ไม่เพียงแค่แจ้งข้อเท็จจริง แต่ยังมีนัยทางอารมณ์และสัญลักษณ์ที่ฝังอยู่ในวาทกรรมของสื่อ กลวิธีการพาดหัวข่าวสามารถแบ่งออกเป็นหลายลักษณะตามเทคนิคที่นักข่าวหรือบรรณาธิการเลือกใช้ ซึ่งแต่ละลักษณะมีเป้าหมายในการกระตุ้นปฏิกิริยาทางจิตใจหรืออารมณ์ของผู้อ่าน เช่น

ประการแรก คือการเลือกใช้คำศัพท์ที่มีนัยสำคัญทางอารมณ์หรือคำที่กระตุ้นความสนใจอย่างเร่งด่วน เช่น คำว่า “วิกฤต”, “เสียชีวิต”, “ล็อกดาวน์” คำเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนสถานการณ์ แต่ยังมีผลในการสร้างแรงกระตุ้นและความตระหนักในระดับสังคม ประการที่สอง คือการใช้โครงสร้างประโยคที่หลากหลาย เช่น ประโยคคำสั่ง (เช่น “ต้องปิดเมือง!”), ประโยคคำถาม (เช่น “ติดอีกกี่ราย?”), หรือประโยคอุทาน (เช่น “น่าตกใจ!”) ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและดึงอารมณ์ของผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สาม คือการใช้กลวิธีวาทศิลป์ เช่น การเปรียบเทียบ การกล่าวเกินจริง หรือการเล่นคำ ล้วนช่วยสร้างภาพจำและทำให้พาดหัวข่าวน่าจดจำมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น “ไทยเผชิญคลื่นลูกใหม่!” ซึ่งคำว่า “คลื่น” ไม่ใช่เพียงคำบรรยายธรรมชาติ แต่เป็นการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงการระบาดรุนแรง ประการที่สี่ คือการใช้คำทางเทคนิคที่ให้ความรู้และความน่าเชื่อถือ เช่น “สายพันธุ์เดลตา”, “วัคซีน mRNA”, หรือ “ภูมิคุ้มกันหมู่” ซึ่งบ่งชี้ว่าสื่อมีความเข้าใจในประเด็นและสามารถสื่อสารเชิงวิชาการกับผู้อ่านได้ ประการที่ห้า คือการใช้ภาษาเชิงประเมินและเปรียบเทียบ ซึ่งแสดงออกถึงทัศนคติของผู้เขียนข่าว เช่น การใช้คำว่า “ควบคุมได้”, “น่าเป็นห่วง”, หรือ “ล้มเหลว” ซึ่งขึ้นำการรับรู้และความคิดเห็นของผู้อ่านโดยตรง ท้ายที่สุด การใช้ภาพพจน์โวหาร เช่น การอุปมา (simile) อุปลักษณ์ (metaphor) บุคคลวัต (personification) และอติพจน์ (hyperbole) เป็นกลวิธีที่ทรงพลังในงานเขียนข่าว เช่น พาดหัวที่ว่า “ไวรัสกำลังคุกคามชีวิตของเรา” หรือ “สงครามเจ็บแสบแห่งโรคระบาด” ล้วนสะท้อนความพยายามของสื่อในการสร้างอารมณ์ร่วมและภาพจำทางสังคมที่มีพลังมากกว่าคำบรรยายธรรมดา

ดังนั้นการศึกษากลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ ไม่เพียงแต่ช่วยเข้าใจวิธีการสื่อสารของแต่ละสื่อเท่านั้น แต่ยังสะท้อนอิทธิพลของภาษาในการสร้างวาทกรรมสาธารณะซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการนำเสนอข่าวสารที่มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวจากไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ โดยคัดเลือกข่าวที่นำเสนอในวันเดียวกันและมีประเด็นข่าวเดียวกัน ช่วงเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคือระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2563 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2563 พบว่ามีข่าวที่ตรงตามเงื่อนไขทั้งหมด 160 ข่าว แบ่งเป็นข่าวจากไทยรัฐออนไลน์ 80 ข่าว และข่าวจากมติชนออนไลน์ 80 ข่าว แบ่งตามเดือนพบกุมภาพันธ์ 14 ข่าว, มีนาคม 22 ข่าว, เมษายน 28 ข่าว, และพฤษภาคม 16 ข่าว

ตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ ที่นำเสนอในวันเดียวกันและมีประเด็นข่าวเดียวกัน

ตารางที่ 1 ตารางเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวที่นำเสนอในวันเดียวกันและมีประเด็นข่าวเดียวกัน
ข่าวที่ 1 วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2563

สำนักพิมพ์	ประเด็นพาดหัวข่าว
ไทยรัฐออนไลน์	รับคนไทยกลับ4ก.พ.ป่วยดับ259จันสำนึกผิด
	
มติชนออนไลน์	บินอู่ฮั่น4ก.พ.รับ140คนไทยกลับ ลังกักตัว14วัน
	

- 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ กลวิธีการพาดหัวข่าว
2. ชั้นบททวนวรรณกรรม
 - 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียนข่าวออนไลน์
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการพาดหัวข่าว
 - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ภาษานำเสนอข่าว
3. ชั้นการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้
 - วิเคราะห์กลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์
4. ชั้นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย
5. ชั้นนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ พบว่าทั้งไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ พบการพาดหัวข่าว 13 ลักษณะ และพบจำนวนคำที่ใช้แตกต่างกัน ดังนี้

ไทยรัฐออนไลน์ ได้แก่ 1) การพาดหัวข่าวที่ใช้คำแสลง พบ 32 คำ 2) การพาดหัวข่าวแบบอ้างอิงคำพูด

พบ 29 คำ 3) การพาดหัวข่าวเรียกชื่อคนดัง/เรียกชื่อจริง - เล่น /สมญานามแหล่งข่าว พบ 30 คำ 4) การพาดหัวข่าวแบบใช้อักษรย่อ คำย่อของชื่อเฉพาะยศตำแหน่ง พบ 23 คำ 5) การพาดหัวข่าวแบบเรียกอาชีพต่างๆ พบ 12 คำ 6) การพาดหัวข่าวแบบเรียกชื่อหน่วยงาน พบ 16 คำ 7) การพาดหัวข่าวใช้ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ พบ 41 คำ 8) การพาดหัวข่าวที่ใช้คำรุนแรง พบ 5 คำ 9) การพาดหัวข่าวแบบใช้คำเร้าอารมณ์ความรู้สึก พบ 25 คำ 10) การพาดหัวข่าวแบบใช้เครื่องหมายเพื่อเร้าอารมณ์หรือเรียกความสนใจ พบ 15 คำ 11) การพาดหัวข่าวโดยระบุคำสำคัญ พบ 56 คำ 12) การพาดหัวข่าวแบบสุภาพจิต/วลี/สำนวน พบ 64 คำ 13) การพาดหัวข่าวแบบอ้างอิงตัวเลข พบ 60 คำ

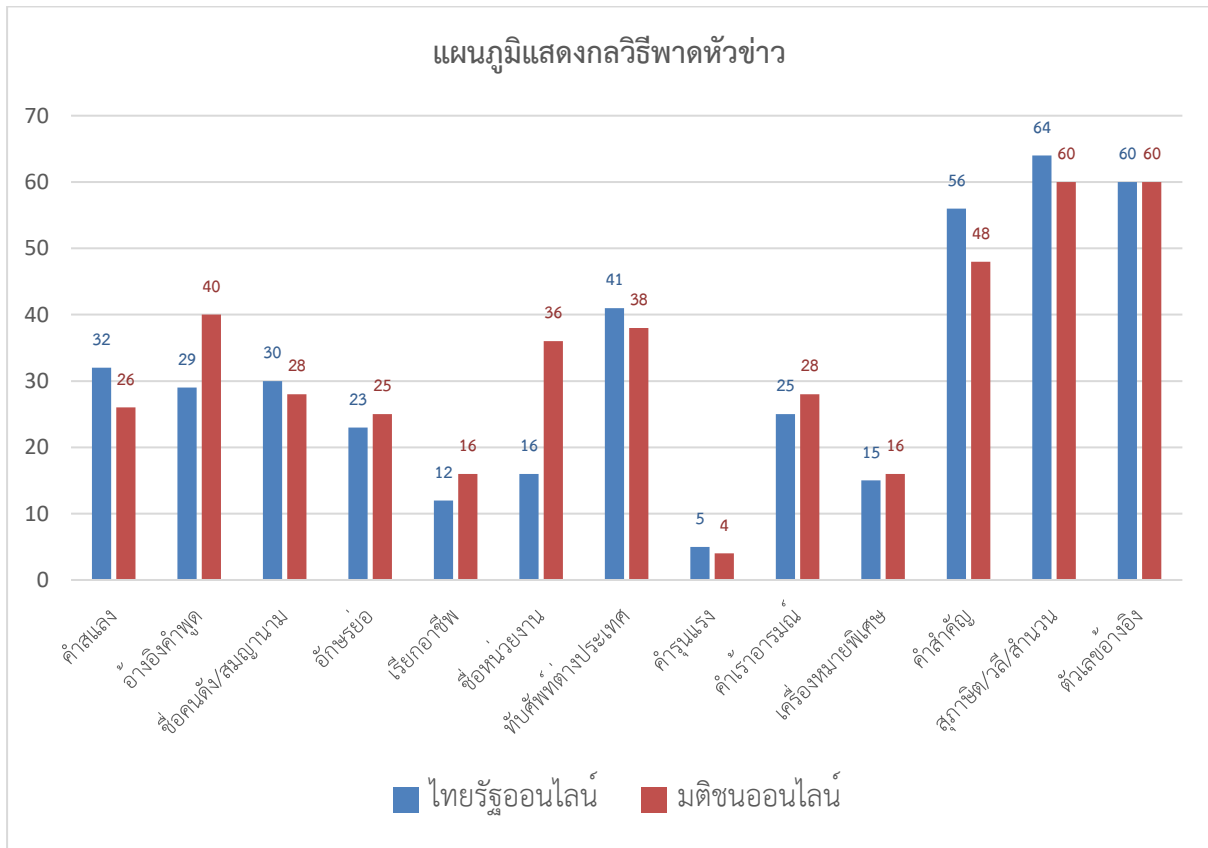
มติชนออนไลน์ ได้แก่ 1) การพาดหัวข่าวที่ใช้คำแสลง พบ 26 คำ 2) การพาดหัวข่าวแบบอ้างอิงคำพูด พบ 40 คำ 3) การพาดหัวข่าวเรียกชื่อคนดัง/เรียกชื่อจริง - เล่น /สมญานามแหล่งข่าว พบ 28 คำ 4) การพาดหัวข่าวแบบใช้อักษรย่อ คำย่อของชื่อเฉพาะยศตำแหน่ง พบ 25 คำ 5) การพาดหัวข่าวแบบเรียกอาชีพต่างๆ พบ 16 คำ 6) การพาดหัวข่าวแบบเรียกชื่อหน่วยงาน พบ 36 คำ 7) การพาดหัวข่าวใช้ทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ พบ 38 คำ 8) การพาดหัวข่าวที่ใช้คำรุนแรง พบ 4 คำ 9) การพาดหัวข่าวแบบใช้คำเร้าอารมณ์ความรู้สึก พบ 28 คำ 10) การพาดหัวข่าวแบบใช้เครื่องหมายเพื่อเร้าอารมณ์หรือเรียกความสนใจ พบ 16 คำ 11) การพาดหัวข่าวโดยระบุคำสำคัญ พบ 48 คำ 12) การพาดหัวข่าวแบบสุภาพจิต/วลี/สำนวน พบ 60 คำ 13) การพาดหัวข่าวแบบอ้างอิงตัวเลข พบ 60 คำ

เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยข้างต้น สามารถเปรียบเทียบการพาดหัวข่าว ข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์ และมติชนออนไลน์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนคำที่พบในของกลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์

กลวิธีพาดหัวข่าว	ไทยรัฐออนไลน์	มติชนออนไลน์
คำแสลง	32	26
อ้างอิงคำพูด	29	40
ชื่อคนดัง/สมญานาม	30	28
อักษรย่อ	23	25
เรียกอาชีพ	12	16
ชื่อหน่วยงาน	16	36
ทับศัพท์ต่างประเทศ	41	38
คำรุนแรง	5	4
คำเร้าอารมณ์	25	28
เครื่องหมายพิเศษ	15	16
คำสำคัญ	56	48
สุภาพจิต/วลี/สำนวน	64	60

สามารถแสดงเป็นแผนภูมิแสดงกลวิธีการพาดหัวข่าวได้ดังนี้



ภาพประกอบที่ 1 แผนภูมิแสดงกลวิธีการพาดหัวข่าว

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “กลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์” ที่ได้สรุปผลข้างต้น ผู้วิจัยจะอภิปรายเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอข่าว COVID-19 ในไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ ดังนี้

5.1 ด้านกลวิธีการพาดหัวข่าว ไทยรัฐออนไลน์มีแนวโน้มในการใช้กลวิธีที่เน้นความเป็นกันเอง ความน่าสนใจ และการกระตุ้นอารมณ์ เช่น การใช้คำสแลง การเรียกชื่อคนดัง และการใช้สำนวนหรือวลี ในขณะที่มติชนออนไลน์เน้นความน่าเชื่อถือ ความเป็นทางการ และความชัดเจนของข้อมูล เช่น การอ้างอิงคำพูด การระบุชื่อหน่วยงาน และการใช้อักษรย่อหรือยศตำแหน่ง ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สิริวรรณ นันทจันทร์ (2543) ที่ชี้ให้เห็นว่า การใช้ภาษาขึ้นอยู่กับลักษณะของสื่อและเจตนาการสื่อสาร โดยสะท้อนความแตกต่างของกลวิธีและจุดเน้นในการนำเสนอข่าวของแต่ละสำนัก

5.2 ด้านลักษณะการนำเสนอข่าวโดยรวม ไทยรัฐออนไลน์มีการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ อ่านเข้าใจง่าย และเน้นความรวดเร็วและความน่าสนใจของข่าว ขณะที่มติชนออนไลน์จะให้ความสำคัญกับภาษาทางการ การให้ข้อมูลอย่างถูกต้องและการวิเคราะห์เชิงลึก ซึ่งสะท้อนแนวทางที่มุ่งสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้อ่าน

5.3 ด้านอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ความแตกต่างด้านจำนวนคำและกลวิธีที่ใช้ อาจสะท้อนอุดมการณ์ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และมุมมองทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างสองสื่อ ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์ (Discourse Analysis)

นอกจากนี้ ความแตกต่างดังกล่าวยังอาจเป็นผลจากกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการนำเสนอ และนโยบายกองบรรณาธิการของแต่ละสำนัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องลักษณะและประเภทของสื่อ (Media Style and Genre)

5.4 ผลกระทบต่อการรับรู้ของผู้อ่าน จำนวนคำและการใช้ภาษาที่ต่างกันอาจส่งผลกระทบต่อผลการประมวลผลข้อมูลและความรู้สึกของผู้อ่าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านจิตวิทยาภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) และสะท้อนถึงกลุ่มสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านสังคมวิทยาภาษา (Sociolinguistics)

5.5 ข้อจำกัดของการศึกษา ถึงแม้ว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถสะท้อนให้เห็นแนวโน้มของการใช้กลวิธีการพาดหัวข่าว COVID-19 ในสื่อออนไลน์ทั้งสองแห่งได้อย่างชัดเจน แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณา ประการแรก คือ ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลซึ่งครอบคลุมเพียงระยะเวลา 4 เดือน (ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 31 พฤษภาคม 2563) อันเป็นช่วงเริ่มต้นของการระบาดใหญ่ในประเทศไทย ข้อมูลที่ได้อาจยังไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของกลยุทธ์ทางภาษาและรูปแบบการพาดหัวข่าวในระยะยาวได้อย่างรอบด้าน ประการที่สอง คือ บริบทเฉพาะของสื่อที่เลือกศึกษา โดยไทยรัฐออนไลน์และมติชนออนไลน์ต่างมีแนวนโยบายบรรณาธิการ และกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการนำเสนอเนื้อหาและการเลือกใช้ภาษา การศึกษาในครั้งนี้จึงอาจไม่สามารถขยายผลไปยังสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะและวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่ต่างออกไปได้โดยตรง

ข้อจำกัดทั้งสองนี้จึงควรถูกนำมาพิจารณาเมื่อทำการตีความผลการศึกษา และควรเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคตที่จะขยายขอบเขตให้ครอบคลุมช่วงเวลาที่ยาวนาน รวมทั้งพิจารณาสื่อหลากหลายประเภทมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นของวาทกรรมในสื่อไทยเกี่ยวกับโรคระบาด

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1. การเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายขึ้น การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมสื่อออนไลน์อื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์ที่เน้นข่าวเฉพาะทาง หรือแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมถึงแนวทางการนำเสนอข่าวในบริบทที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันอย่างมากขึ้น

6.2. การวิเคราะห์ผลกระทบต่อผู้อ่าน ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของคำในพาดหัวข่าวต่อผู้อ่าน เช่น การสร้างความเข้าใจ ความรู้สึกเชื่อมั่น หรือการกระตุ้นอารมณ์ เพื่อประเมินว่าแนวทางการนำเสนอข่าวในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมของผู้อ่านอย่างไร

6.3. การเปรียบเทียบกับบริบทวัฒนธรรมและภูมิภาคอื่น การวิจัยในครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบการนำเสนอข่าวในบริบทของวัฒนธรรมและภูมิภาคที่แตกต่างกัน เช่น การเปรียบเทียบหนังสือพิมพ์ออนไลน์



ในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความคาดหวังของผู้อ่านที่ส่งผลต่อการเลือกใช้อ้อยคำในพาดหัวข่าว

เอกสารอ้างอิง

- กชลิกา ตริกลางตอน และศิริพร ปัญญาเมธิกุล. กลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ไทยใช้ในการนำเสนอกลุ่มชาติพันธุ์โรฮีนจา. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 17, 162-187.
- กรมควบคุมโรค. (2562). โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019(COVID-19). <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.
- กาญจนา ต้นโพธิ์. (2563). การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีในการนำเสนอเนื้อหา ในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมของไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(1), 1-14.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทหยัน อิมสำราญ. (2550). *ภาษากับการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- จันทนา ทองประยูร. (2551). *ความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ต่ออนาคตของหนังสือพิมพ์ออนไลน์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิดำรงชัยธรรม.
- ฉอาน วุฒิกรมรรักษ์. (2536). *หลักการรายงานข่าว*. กรุงเทพฯ: ปรกาศพริก.
- ฉานิศ วงศ์สุวรรณ. (2560). การศึกษาวิจัยลีลาในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี*, 1(1), 1-26.
- ถาวร บุญวัฒน์. (2538). *หลักการหนังสือพิมพ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชนิดา รอดอยู่. (2563). ข่าวในยุคสื่อดิจิทัล. *วารสารปาริชาติ*, 33(2), 17-33.
- ชัยวัฒน์ ไชยสุข. (2558). *กลวิธีที่ใช้และภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทียนทิพย์ เตียวกี. (2559). จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อในการนำข่าวคดีจิตตอล. *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า*, 2(2), 125-143.
- ธีร์วรา แสงอินทร์. (2562). กลวิธีการใช้ภาษาพาดหัวข่าวออนไลน์. *วารสารอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 41(2), 170-186.
- นันทวัฒน์ เนตรเจริญ. (2560). กลวิธีทางภาษาในพาดหัวข่าวเพื่อชวนให้อ่านของข่าวออนไลน์. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(4), 237-263.
- พัชราภา เอื้ออมรวิช. (2561). สื่อสังคมออนไลน์ แห่งข่าวคดีจิตตอล. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 9(2), 1-9.
- แพทย์โรคติดต่อและระบาดวิทยา. (2563). *ความรู้พื้นฐาน COVID-19*. <https://www.phoubon.in.th>.
- ภาคภูมิ วรรณภา. (2555). *การเขียนข่าวเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินทนิล.



- แม่น ทองวิจิตร. (2563). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อโควิด-19 ตามหลัก
อริยสัจ 4. *วารสารศิลปะการจัดการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต สิรินครราช
วิทยาลัย*, 4(3), 521-536.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุพรรณษา ภักตธนิก. (2562). กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์การเมืองในการ์ตูนตลกรายสัปดาห์. *วารสาร
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16(1), 91-112.
- อวยพร พานิช. (2553). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- TRUEHITS. (2563). *สถิติเว็บไซต์*. <https://truehits.net>.
- Palau-Sampio, D. (2015). The use of emotive language in headlines. *Journalism Studies*,
16(2), 239–255.

ความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม

The Needs for Work Motivation of Teachers and Educational Personnel in the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4, Wiang Subdistrict Educational Network Center, San Sai Ngam

ยศพล มุงเมือง¹, วัลลภา เฉลิมวงศาเวช²

^{1,2}มหาวิทยาลัยรังสิต วิทยาลัยครูสุริยเทพ, ประเทศไทย

Yosapon Mungmuang¹, Wallapa Chalermvongsavej²
^{1,2}Rangsit University Suryadhep Teachers College, Thailand

✉: wallpa.c@rsu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 04 May 2025; Revised: 25 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ผู้บริหาร ครู ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม จำนวน 155 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพพึงประสงค์ในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับของความต้องการจำเป็น (PNI) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในลำดับถัดไป ผลของการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวม 3 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1 ด้านเงินเดือน ลำดับที่ 2 ด้านนโยบายและการบริหาร ลำดับที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 24 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านเงินเดือน ด้านที่ 2 ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ประกอบด้วยด้านละ 8 แนวทาง



คำสำคัญ: การปฏิบัติงานของครู, แนวทางการพัฒนา, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the needs assessment of work motivation among teachers and educational personnel in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4, Wiang San Sai Ngam Subdistrict Education Network Center, and 2) to propose guidelines for developing work motivation among teachers and educational personnel in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4, Wiang San Sai Ngam Subdistrict Education Network Center. The sample group consisted of 155 administrators and teachers from schools in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4, Wiang San Sai Ngam Subdistrict Education Network Center. Data was collected using questionnaires regarding the actual conditions and desirable conditions for the performance of teachers and educational personnel. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index (PNI). In-depth interviews were conducted with 3 educational administrators, followed by content analysis to determine guidelines for the performance of teachers and educational personnel. The research results revealed that the actual conditions of work motivation needs among teachers and educational personnel were at a moderate level, while the desirable conditions were at a high level. The top three priority needs for work motivation among teachers and educational personnel were: 1) Salary, 2) Policy and Administration, and 3) Job Characteristics. The development guidelines for work motivation of teachers and educational personnel have 24 aspects, comprised 8 approaches for each of the three areas: 1) Salary, 2) Policy and Administration, and 3) Job Characteristics.

Keyword: teachers' performance, Development guidelines, Work motivation

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นจำเป็นต้องพัฒนาด้านการศึกษาซึ่งเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ ก่อนที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้นต้องพัฒนาครูเป็นอันดับแรก เพื่อให้ครูจัดการเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากกระบวนการในการพัฒนาครูด้านต่าง ๆ แล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้คือการสร้างเสริมแรงจูงใจของครูเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงานที่ดีย่อมทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กร ทั้งนี้เพราะคนเป็นสิ่งที่มีชีวิต มีจิตใจ มีอารมณ์และความต้องการ ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานในการบริหารงานองค์การที่มีประสิทธิภาพ (สมพร สุทัศนีย์, 2551) ในปัจจุบันพบว่าครูประสบปัญหาในการทำงาน ได้แก่ ภาระงานหนัก การใช้เวลากับกิจกรรมนอกชั้นเรียนที่ไม่ใช่หน้าที่การสอน เช่น งานการเงิน งานธุรการและโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนมอบหมายเพิ่มเติม ตลอดจนปัญหาหนี้สินครูที่เกิดจากความจำเป็นส่วนตัว จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ หดหู่กำลังใจ เฉื่อยชา ขาดขวัญกำลังใจต่อการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยระบุไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการมาตรา 9 (4) ว่า "มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง" ทฤษฎีแรงจูงใจของเฮอริชเบิร์กได้กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะของงานและด้านความรับผิดชอบต่องาน และปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายและการบริหารงานและด้านเงินเดือน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (ชัชรินทร์ ทองหม่อมราม, 2564) ในการบริหารองค์กรโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรให้มีขวัญและกำลังใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เกิดผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2564) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการจูงใจบุคลากรในองค์กร เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พนักงานในองค์กรมีความตั้งใจ มีกำลังใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม มีทั้งหมด 9 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งหมด 161 คน จากการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ครุขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเลื่อนตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม ขาดการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้า ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางหรือการทำงานที่ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ตนมีความถนัด ภาระงานและปริมาณงานที่หนักและผลตอบแทนที่ได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการตามความรับผิดชอบของงานที่มากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพภายในหน่วยงาน หากครูได้รับการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนเป็นไปตามที่นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต้องการ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและสร้างแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดความมุ่งมั่นและตั้งใจในการปฏิบัติให้มากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งวิธี ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 161 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม จำนวน 155 คน โดยใช้วิธีการเปิดตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาแนวคิดหลักการ ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ

2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

3) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4) พัฒนาแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและขอบเขตของงานวิจัยและดำเนินการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับร่าง

5) นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

6) นำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content/Validity) ของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index/of/Item Objective/Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out) การให้คะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

1 เมื่อ ผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจในข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหา



0 เมื่อ ผู้เชี่ยวชาญ ไม่แน่ใจในข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหา

-1 เมื่อ ผู้เชี่ยวชาญ แน่ใจในข้อคำถามนั้นไม่มีความตรงตามเนื้อหา

เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ขึ้นไป ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ทุกข้อ

7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเชิงวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย

8) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

9) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 155 ฉบับ พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา เพื่อเก็บแบบสอบถามคืน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง และคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 155 ฉบับ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 สภาพทั่วไป โดยการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริงและสภาพพึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลการประเมินสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจ มาเรียงลำดับ โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นหรือ Modified Priority Needs Index : PNImodified (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

3) นำค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNImodified มาวิเคราะห์สรุปจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามลำดับจากมากไปหาน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าความถี่ (Frequency) 3) ค่าเฉลี่ย (Mean) 4) ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) 5) ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ระยะที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยพัฒนามาจากการจัดลำดับความสำคัญจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกข้อที่มีค่า PNI modified 0.3 ขึ้นไปซึ่งถือว่าเป็นค่าความต้องการจำเป็นเร่งด่วน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ซึ่งหมายถึงค่าความต้องการจำเป็นสูง ที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนกว่าค่าที่มีน้อยกว่า (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

2) ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมประเด็นวิจัย

3) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยครู สุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2. นำแบบสัมภาษณ์พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ให้ข้อมูลทั้งหมดมารวมกัน และสรุปผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการ

เรียนรู้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ได้ให้ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม พบว่า สภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพพึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน ซึ่งความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงามในภาพรวม 5 ลำดับแรก โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านเงินเดือน มีค่า $PNI_{modified} = 0.562$ ลำดับที่ 2 ด้านนโยบายและการบริหาร มีค่า $PNI_{modified} = 0.526$ ลำดับที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ มีค่า $PNI_{modified} = 0.430$ ลำดับที่ 4 ด้านความรับผิดชอบ มีค่า $PNI_{modified} = 0.337$ และลำดับที่ 5 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานประกอบไปด้วยผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน มีค่า $PNI_{modified} = 0.334$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	ระดับสภาพที่เป็นจริง			ระดับสภาพพึงประสงค์			PNI
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. เงินเดือน	2.54	1.13	ปานกลาง	3.97	0.73	มาก	0.562
2. นโยบายและการบริหาร	2.99	1.41	ปานกลาง	4.57	0.73	มาก	0.526
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	3.11	1.27	ปานกลาง	4.45	0.67	มาก	0.430
4. ความรับผิดชอบ	3.17	1.30	ปานกลาง	4.23	0.74	มาก	0.337
5. ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานประกอบไปด้วยผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน	3.21			4.28			
		1.35	ปานกลาง		0.76	มาก	0.334

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่า

PNImodified สูงสุด 5 อันดับแรก

2. แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม สรุปผลคือ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใน 5 ด้านที่มีค่า PNI modified สูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านเงินเดือน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) ปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สะท้อนภาระงานจริงและแข่งขันได้กับตลาดแรงงาน 2) เพิ่มค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล 3) จัดสวัสดิการเพิ่มเติม เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าที่พัก 4) ปรับระบบการเลื่อนขั้นให้สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานจริง ไม่ใช่แค่อายุงาน สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการเร่งด่วนในการปรับปรุง แนวทางที่เสนอมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับภาระงานจริงและสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน ด้านที่ 2 ด้านนโยบายและการบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) กำหนดนโยบายระยะยาวที่ชัดเจนและสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน 2) รับฟังความคิดเห็นจากครูผู้ปฏิบัติงานจริงก่อนออกนโยบายใหม่ 3) ลดภาระงานและขั้นตอนเอกสารที่ซ้ำซ้อน 4) กระจายอำนาจการตัดสินใจให้โรงเรียน สะท้อนถึงแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันต่อองค์กร และแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหาความไม่พึงพอใจที่เกิดจากภาระงานด้านเอกสารที่มากเกินไป ด้านที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) จัดสรรงานตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของครูแต่ละคน 2) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการสอนในศตวรรษที่ 21 3) จัดให้มีการหมุนเวียนงานเพื่อเพิ่มประสบการณ์ 4) สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านที่ 4 ด้านความรับผิดชอบ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) กระจายงานอย่างเป็นธรรมและสร้างมาตรฐานภาระงานที่ชัดเจน 2) ให้อิสระและอำนาจในการตัดสินใจแก่ครู 3) สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเองและเปิดรับความคิดเห็น 4) จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม และด้านที่ 5 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง 2) เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาอย่างเต็มที่ 3) จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ กิจกรรม PLC 4) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพพึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม พบว่า สภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพพึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน แสดงให้เห็นถึงช่องว่าง

ที่มีนัยสำคัญระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ในทุกด้านโดยสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ความแตกต่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษากับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงามในภาพรวม

ลำดับที่ 1 ด้านเงินเดือน เป็นความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังรู้สึกว่าคุณค่าตอบแทนที่ได้รับไม่สอดคล้องกับภาระงานและความรับผิดชอบที่มี ปัญหานี้อาจเชื่อมโยงกับ โครงสร้างเงินเดือนที่ไม่ยืดหยุ่น การปรับขึ้นเงินเดือนที่ไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น และความไม่สมดุล ระหว่างเงินเดือนกับปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1987) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านเงินเดือนและนโยบายการบริหารเป็น ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ที่ต้องได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอเพื่อป้องกันความไม่พึงพอใจ ในขณะที่ ลักษณะงานเป็นปัจจัยจูงใจ (Motivators) ที่ส่งเสริมความพึงพอใจและแรงจูงใจเชิงบวก ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าทั้งปัจจัยค้ำจุนและปัจจัยจูงใจยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ

ลำดับที่ 2 ด้านนโยบายและการบริหารเป็นความต้องการ แสดงให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการและนโยบายที่ใช้ในการขับเคลื่อนองค์กร อาจเกิดจากนโยบายที่ขาดความชัดเจน การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือแนวทางการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่จำกัดอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ลำดับที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่า มีความไม่พึงพอใจต่อลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้เพราะผลมาจากภาระงานที่มากเกินไป ความไม่ชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ไม่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ หรือการมอบหมายงานที่ไม่ตรงกับความสามารถและความถนัด รวมถึงงานด้านเอกสารและงานธุรการที่อาจดึงเวลาไป จากการสอนซึ่งเป็นภารกิจหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒน์พงศ์ บุญเศษ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2566)

2. แนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4 ศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลเวียงสันทรายงาม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนาของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาใน 5 ด้านที่มีค่า PNI modified สูงสุด ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านเงินเดือน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) ปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สะท้อนภาระงานจริงและแข่งขันได้กับตลาดแรงงาน 2) เพิ่มค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล 3) จัดสวัสดิการเพิ่มเติม เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าที่พัก 4) ปรับระบบการเลื่อนขั้นให้สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานจริง ไม่ใช่แค่อายุงาน สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการเร่งด่วนในการปรับปรุง แนวทางที่เสนอมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับภาระงานจริงและสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg ที่จัดให้เงินเดือนเป็นปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) ที่ช่วยลด

ความไม่พึงพอใจในการทำงานการเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครูในพื้นที่ห่างไกลและการจัดสวัสดิการเพิ่มเติม แสดงให้เห็นถึง การตระหนักในความท้าทายเฉพาะที่ครูในพื้นที่ห่างไกลต้องเผชิญ สอดคล้องกับล็อก (Lock,1976) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ เงินเดือน (pay) ได้แก่ จำนวนที่ได้รับ ความเท่าเทียมและความยุติธรรมใน การจ่ายเงินของหน่วยงาน

ด้านที่ 2 ด้านนโยบายและการบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) กำหนดนโยบายระยะยาวที่ชัดเจนและสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน 2) รับฟังความคิดเห็นจากครูผู้ปฏิบัติงานจริงก่อนออกนโยบายใหม่ 3) ลดภาระงานและขั้นตอนเอกสารที่ซ้ำซ้อน 4) กระจายอำนาจการตัดสินใจให้โรงเรียน สะท้อนถึงแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการตัดสินใจ สอดคล้องกับชัยณรงค์ ใจเกลี้ยง (2561) องค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ นโยบายและการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหน่วยงาน

ด้านที่ 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) จัดสรรงานตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของครูแต่ละคน 2) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการสอนในศตวรรษที่ 21 3) จัดให้มีการหมุนเวียนงานเพื่อเพิ่มประสบการณ์ 4) สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม การสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะการตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องซึ่งไม่เพียงช่วยเพิ่มศักยภาพในการสอนเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มความท้าทายและความน่าสนใจในงานอีกด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติ สอดคล้องกับกิลเมอร์ (Gilmer, 1975) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ คือ ลักษณะงานที่ทำ ได้แก่ การจัดทำงานซึ่งมีลักษณะตรงกับ ความถนัด ทักษะความรู้ความสามารถ

ด้านที่ 4 ด้านความรับผิดชอบ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) กระจายงานอย่างเป็นธรรมและสร้างมาตรฐานภาระงานที่ชัดเจน 2) ให้อิสระและอำนาจในการตัดสินใจแก่ครู 3) สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเองและเปิดรับความคิดเห็น 4) จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับทฤษฎีความเสมอภาค (Equity Theory) ของ Adams ที่กล่าวว่าบุคคลจะเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างผลลัพธ์กับปัจจัยนำเข้าของตนเองกับผู้อื่น สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg กล่าวว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนเกิดความพึงพอใจในงานและจะส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพ

ด้านที่ 5 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางการพัฒนา คือ 1) สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง 2) เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาอย่างเต็มที่ 3) จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ กิจกรรม PLC 4) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ของ McGregorDouglas McGregor ระบุว่าผู้บริหารมองตัวเองสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทักษะนี้ต้องการความคิดในการรับรู้ธรรมชาติของมนุษย์เป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดการทักษะทางสังคม และศึกษาถึงแนวทางในการบริหารบุคคลภายในองค์กร สอดคล้องกับภัทรดา จำนงประโคน (2561) กล่าวว่า แรงกระตุ้นหรือผลักดัน โดยมีตัวกระตุ้นที่เป็น ปัจจัยให้เกิดแรงจูงใจ มีความสำคัญต่อการบริหารงานมากเนื่องจากผู้บริหารจะต้องทำงานให้ประสบความสำเร็จโดย

ต้องอาศัยผู้อื่น

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรพิจารณาปรับปรุงระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับภาระงานจริง โดยเฉพาะการพัฒนาาระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครูที่มีผลงานโดดเด่นหรือปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงจัดสวัสดิการเพิ่มเติมเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ โดยสนับสนุนโอกาสในการศึกษาต่อ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในตำแหน่ง (Career Path) ที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความมั่นคงในอาชีพและเห็นโอกาสในการเติบโตในหน้าที่การงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทาง การศึกษา ระหว่างศูนย์เครือข่ายการศึกษาต่างๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลายมากขึ้น
2. ควรศึกษาติดตามผลหลังจากการนำแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจไปใช้ เพื่อประเมินประสิทธิผลของแนวทางและปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยทำการวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างรูปแบบหรือโมเดลการพัฒนาแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ปกติกับพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่พิเศษ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบายและมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชัชรินทร์ ทองหม่อมราม. (2021). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร*. บริษัทวิชาการแห่งประเทศไทย.
- ชัยณรงค์ ใจเกลี้ยง. (2018). *แรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดกระบี่*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ภัทรดา จำนงประโคน. (2018). *แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2021). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่*. สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- สมพร สุทัศน์ย์. (2008). *แรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิภาพขององค์กร*. สำนักพิมพ์วิจัยและพัฒนา.
- สุพัฒน์พงศ์ บุญเศษ, & สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2023). *การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2*. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการ



- พัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 8(2), 20–31.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2005). การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2007). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น: แนวคิด เทคนิค และการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโครงการและนโยบาย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2018). รายงานสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาครู. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. (2022). รายงานผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.
- Adams, J. S. (1965). Inequity in social exchange. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 2, pp. 267–299). Academic Press.
- Gilmer, B. V. H. (1975). *Industrial and organizational psychology* (2nd ed.). McGraw-Hill.
- Herzberg, F. (1987). One more time: How do you motivate employees? *Harvard Business Review*, 65(5), 109–120.
- Locke, E. A. (1976). The nature and causes of job satisfaction. In M. D. Dunnette (Ed.), *Handbook of industrial and organizational psychology* (pp. 1297–1349). Rand McNally.



**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอน
บนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง
เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
The Development of Thai Language Learning Activity by Using
Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning to
Enhance Reading Engagement for Grade 6 Students**

กาญจนา จารี¹, วิเชียร ธำรงโสทธิสกุล²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Kanjana Jaree¹, Wichian Thamrongsotthisakul²
^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: psynwp.dolphin@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 04 May 2025; Revised: 25 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง ตามเกณฑ์ 80/80 (2) ศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง (3) เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านเนินสุวรรณ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง แบบประเมินความผูกพันในการอ่าน และแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุพาราเมตริกแบบ One sample Wilcoxon signed rank test ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.96/80.30 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง มีความผูกพันในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถตั้งเป้าหมายในการอ่าน ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย สามารถสรุปสาระสำคัญ บอกความรู้/ข้อคิด และแนวทางการนำความรู้/ข้อคิดนั้นไปประยุกต์ใช้ สามารถปฏิบัติกิจกรรมการอ่านได้บรรลุเป้าหมาย มีความกระตือรือร้นในการอ่าน มีความรู้สึกร่วมไปกับสิ่งที่อ่าน และพอใจ

เมื่อได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่านกับเพื่อน และมีความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.23)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย, แนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพัน, แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง, ความผูกพันในการอ่าน

Abstract

This research aimed (1) To develop and evaluate the efficiency of Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning according to the 80/80 criterion. (2) To implement Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning. (3) To evaluate the opinions toward learning through Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning. The sample group consisted of 10 Grade 6 students from the second semester of the 2024 academic year at Bannoensuwan School. The research instruments included: Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning, a test to assess reading engagement, and a student opinion Questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and Nonparametric Statistics: One sample Wilcoxon signed rank. The research findings Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning to enhance reading engagement for Grade 6 students had an efficiency of 79.96/80.30, which met the specified criterion. The Grade 6 students who participated in Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning was significantly higher than the 80 percent criterion at the .05 level of statistical significance. They were able to set reading goals, employed a variety of reading strategies, they could summarize the main ideas, identify knowledge or insights gained, and suggest ways to apply those insights in real-life situations. They were able to carry out reading activities successfully according to their self-determined plans. The students demonstrated enthusiasm for reading, experienced enjoyment and engagement, empathized with the content, and felt satisfied when sharing what they had read or learned with classmates. The students' opinions toward learning through Thai language learning activity by using the Engagement-Based Learning and Teaching and Self-Directed Learning were at the highest level (\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.23).

Keyword: Thai Language Learning Activities, Engagement-Based Learning and Teaching, Self-Directed Learning, Reading Engagement

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า ฉ) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) ให้มีทักษะการอ่าน (Reading) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปต่อยอดในการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ เนื่องจากการอ่านจะช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่สามารถแสวงหา วิเคราะห์ จัดระบบและประมวลข้อมูลความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 44-45) ยังกำหนดสาระการอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วย แต่เมื่อพิจารณาสถานการณ์การอ่านจากผล

การประเมินโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์และการอ่านมีแนวโน้มลดลง ส่วนด้านวิทยาศาสตร์ถือว่าไม่เปลี่ยนแปลงทางสถิติ ดังนั้น การยกระดับความสามารถทางการอ่านของนักเรียนจึงถือเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับระบบการศึกษาไทย โดยมีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาและได้เสนอแนะว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่าน คือ ความผูกพันในการอ่าน (รัชนิกุล ภิญญภา นุวัฒน์, 2560)

Guthrie and Anderson (อ้างถึงใน เหมันต์ พรหมสมร, 2563, หน้า 2) กล่าวว่า ความผูกพันในการอ่าน คือ การทำงานประสานกันระหว่างแรงจูงใจกับความรู้ที่เป็นมโนทัศน์ กลยุทธ์และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในขณะที่อ่าน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ขั้นสูงสุด สอดคล้องกับผลการประเมิน PISA 2000 ที่พบว่า ระดับของความผูกพันในการอ่านของนักเรียนมีความสำคัญอย่างมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความเชี่ยวชาญในการอ่าน นักวิชาการจึงให้ความสนใจศึกษาความผูกพันในการอ่านในแง่ของการอ่านเชิงวิชาการมากขึ้น โดย Fredricks และคณะ (2004, อ้างถึงใน เหมันต์ พรหมสมร, 2563, หน้า 2) กล่าวถึงแนวคิดของความผูกพัน (Engagement) โดยระบุว่า ความผูกพันประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) ด้านพฤติกรรม 2) ด้านอารมณ์ และ 3) ด้านปัญญา และต่อมา Wigfield และคณะ (2008) ได้สร้างเครื่องมือวัดความผูกพันในการอ่าน (The Reading Engagement Index: REI) เพื่อศึกษาความผูกพันในการอ่านซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างวิธีการสอนอ่านกับความเข้าใจในการอ่าน พบว่า ความผูกพันในการอ่านและความเข้าใจในการอ่านมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และรายงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ความผูกพันในการอ่านว่าเป็นกระบวนการจูงใจภายในและพฤติกรรมเชิงบวกที่มีต่อการอ่าน คือ ผู้อ่านต้องเป็นผู้ที่ให้คุณค่ากับการอ่าน มีความสนใจและความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน จึงใช้การอ่านจากสื่อหลายประเภทในวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย (Organization for Economic Cooperation and Development, 2018, หน้า 10) ทั้งยังมีงานวิจัยของงามพันธุ์ สัยศรี (2561) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนั้นครอบคลุมองค์ประกอบของความผูกพันในการอ่านทั้ง 3 ด้าน แต่นิสัยรักการอ่านเป็นเพียงพฤติกรรมและอารมณ์ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นแนวคิดที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครอบคลุมองค์ประกอบของความผูกพันในการอ่านทั้งทางปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรม จึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน

ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนมีความผูกพันในการอ่านซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในตัวผู้เรียนอันนำไปสู่ผลลัพธ์ในการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นการรู้หนังสือ ความสามารถในการอ่าน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง

3. เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ นำกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำทองน้อย จำนวน 3 คน เพื่อประเมิน

ความเหมาะสมของ ภาษา เนื้อหา และเวลา

2.2 การประเมินแบบกลุ่มเล็ก คือ ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิด การเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันใน การอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเนินทอง จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลการวิเคราะห์ที่ยอมรับได้ คือ ตั้งแต่ความเหมาะสม ระดับมากขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00

2. การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลตามสูตร E1/E2 โดยพิจารณา จาก เกณฑ์ E1 หมายถึง ร้อยละ 80 ของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ และ เกณฑ์ E2 หมายถึง ร้อยละ 80 ของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบวัดความผูกพันในการอ่าน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบน ฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลอง One –Shot Case Design (สมชาย วรกิจ เกษมกุล, 2554, หน้า 142)

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินคุณภาพแบบวัดความผูกพันในการอ่าน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้าน เนินสุวรรณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการ เรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. แบบประเมินความผูกพันในการอ่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่น ผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 แผน ใช้เวลาทดลอง 10 ชั่วโมง และบันทึกคะแนนจนครบ

2. ดำเนินการประเมินหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบประเมินความผูกพันในการอ่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากแบบประเมินความผูกพันในการอ่าน

2. เปรียบเทียบความผูกพันในการอ่าน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยการหา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบสมมติฐานด้วย One sample Wilcoxon signed rank test

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความผูกพันในการอ่าน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวทางการเรียนรู้ และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านเนินสุวรรณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความคิดเห็น จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวทางการเรียนรู้ และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวทางการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพัฒนาจากแนวทางการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพัน (The engagement-based learning and teaching: EBLT) ของ Jones (2008) ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) ของ Knowles (1975) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ความต้องการการอ่านของตน

ขั้นที่ 2 เลือกสิ่งที่อ่าน

ขั้นที่ 3 ตั้งเป้าหมายการอ่าน

ขั้นที่ 4 วางแผนการอ่าน

ขั้นที่ 5 ใช้กระบวนการอ่านอย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 6 สะท้อนผลการอ่าน

ขั้นที่ 7 ใ้รางวัลแก่คนช่างอ่าน

**ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย
ตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐาน
ความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง
เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน**

- ขั้นที่ 1** วิเคราะห์ความต้องการการอ่านของตน
1.1 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่าน
1.2 นักเรียนวิเคราะห์ความต้องการการอ่านของตนเอง
- ขั้นที่ 2** เลือกสิ่งที่อ่าน
นักเรียนเลือกสิ่งที่อ่านตามความสนใจและความเหมาะสม
กับระดับการอ่านของตนเอง ทั้งด้านประเภทและวัสดุการอ่าน
- ขั้นที่ 3** ตั้งเป้าหมายการอ่าน
นักเรียนตั้งเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเองตามความ
สนใจ โดยครูคอยให้คำแนะนำ
- ขั้นที่ 4** วางแผนการอ่าน
นักเรียนวางแผนการอ่านของตนเองโดยแสวงหาวิธีการ
อ่านที่จะนำไปสู่เป้าหมาย
- ขั้นที่ 5** ใช้กระบวนการอ่านอย่างหลากหลาย
นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการอ่านตามขั้นตอนและวิธีการที่
วางแผนไว้
- ขั้นที่ 6** สะท้อนผลการอ่าน
6.1 นักเรียนประเมินความก้าวหน้าทางการอ่านของ
ตนเอง
6.2 นักเรียนนำเสนอผลงานที่สะท้อนถึงกระบวนการอ่าน
และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ เมื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์
กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน
- ขั้นที่ 7** ใ้รางวัลแก่คนช่างอ่าน
ครูมอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่มีความก้าวหน้า
ทางการอ่าน

ภาพ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96, S.D. = 0.04$) และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า

ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, $S.D. = 0.17$) และได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำทองน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แบบประเมินหนึ่งต่อหนึ่ง จำนวน 3 คน พบว่า ด้านเนื้อหา ต้องปรับให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนโดยเลือกหนังสือจากรายการหนังสือวรรณกรรมเยาวชนและหนังสือสารคดีสำหรับเด็ก ด้านภาษา ต้องปรับการใช้คำให้เหมาะสม ใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติและเหมาะกับระดับชั้นของนักเรียน และปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด โดยครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและตั้งใจทำกิจกรรมให้เสร็จตามที่กำหนดไว้ จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนโรงเรียนบ้านเนินทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ $79.96/80.30$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ $80/80$

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความผูกพันในการอ่านหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ ร้อยละ 80	μ	σ	ร้อยละ	z	p
หลังเรียน	75	60	63.40	3.24	84.53	42.0*	.012

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความผูกพันในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย (μ) หลังเรียนเท่ากับ 63.40 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) หลังเรียนเท่ากับ 3.24 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความผูกพันในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาความผูกพันในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

1. ความผูกพันในการอ่านด้านปัญญา พบว่า นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายในการอ่าน โดยสามารถใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการอ่าน และเมื่ออ่านแล้วสามารถสรุปสาระสำคัญ บอกความรู้/ข้อคิด และแนวทางการนำความรู้/ข้อคิดนั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

2. ความผูกพันในการอ่านด้านพฤติกรรม พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมการอ่านได้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่ตนเองวางไว้ มีความกระตือรือร้นในการอ่านโดยไม่จำกัดสถานที่ ประเภท หรือวัสดุการอ่าน จดจ่อกับการอ่านอย่างต่อเนื่อง และมีการแลกเปลี่ยนเนื้อหาหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่านกับเพื่อนร่วมห้องหรือต่างห้อง

3. ความผูกพันในการอ่านด้านอารมณ์ พบว่า นักเรียนมีความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินในขณะที่อ่าน มีความรู้สึกร่วมไปกับสิ่งที่อ่าน และพอใจเมื่อได้แลกเปลี่ยนเนื้อหาหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่านกับเพื่อนร่วมห้องหรือต่างห้อง

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง

จากการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน พบว่า ภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีนักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดคือ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ด้านที่มีนักเรียนเห็นด้วยรองลงมา คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.28) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.31) และด้านเนื้อหาสาระ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ 79.96/80.30 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยเริ่มจากการศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย และพบว่าปัญหาคือความสามารถทางการอ่านของนักเรียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความผูกพันในการอ่านเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่าน จึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และการนำไปใช้ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันในการอ่าน ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้สำหรับการแก้ปัญหาความผูกพันในการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยพบว่าแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาความผูกพันในการอ่าน คือ แนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพัน (The engagement-based learning and teaching: EBLT) ของ Jones (2008) ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed learning) ของ Knowles (1975) เนื่องจากเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาและเพิ่มความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะมีความริเริ่มในการวิเคราะห์และตัดสินใจว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด หลังจากนั้นจะกำหนด

เป้าหมายของการเรียนรู้ รวมทั้งระบุถึงวิธีการค้นคว้าที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ จนกระทั่งสุดท้ายผู้เรียนสามารถตรวจสอบ ทบทวนถึงผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จในการเรียนของตนเองได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ งามพันธุ์ สัยศรี (2561) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการของการเรียนการสอนตามการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและหลักการของการเรียนรู้แบบนำตนเอง จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด จากนั้นได้ตรวจสอบและปรับปรุงข้อบกพร่องของกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปหาประสิทธิภาพ ตามขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพของรัตนะ บัวสนธ์ (2552) และใช้แนวคิดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) จึงทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความผูกพันในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการการอ่านของตนเอง การเลือกสิ่งที่อ่าน และการตั้งเป้าหมายการอ่านซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถ และการให้ความสำคัญในการอ่าน นอกจากนี้นักเรียนยังได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจและมีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือชีวิตประจำวันอันเป็นฐานคิดของการพัฒนาความยึดมั่นผูกพันผ่านกลยุทธ์การอ่านที่มีความหลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างนักเรียน เพื่อน และครู ส่งผลให้บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนได้อย่างอิสระเพื่อขยายขอบเขตองค์ความรู้ จึงทำให้นักเรียนเกิดความผูกพันในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 สอดคล้องกับ งามพันธุ์ สัยศรี (2561) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นิสัยรักการอ่านของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ Guthrie and Cox (2001) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง สภาพบรรยากาศทางการเรียนที่ส่งเสริมแรงจูงใจและความยึดมั่นผูกพันกับการอ่านตำราเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความยึดมั่นผูกพันกับการอ่านสูงขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับ Wigfield et al. (2008) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความยึดมั่นผูกพันของนักเรียนในด้านการอ่าน โดยใช้การสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์ (concept-oriented reading instruction) เพื่อให้ผู้เรียนมีความยึดมั่นผูกพันของนักเรียนในด้านการอ่าน เช่น การกระตุ้นพื้นฐานความรู้เดิม การสอนวิธีการอ่านด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน การค้นหาข้อมูล การร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้อ่าน การระบุโครงสร้างของสิ่งที่ได้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความยึดมั่นผูกพันกับการอ่าน มีการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน และมีความเข้าใจในการอ่านเพิ่มมากขึ้น

3. จากการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด เป็นผลมาจากสื่อการเรียนรู้มีความหลากหลายทั้งประเภทและวัสดุการอ่าน มีความน่าสนใจ เหมาะสมกับช่วงวัยและระดับการอ่านของนักเรียน ครูผู้สอนวัดและประเมินผลด้วยการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ และใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลาย นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการของตนเองจึงรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด ทั้งยังได้เรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำให้นักเรียนรู้สึกมีความสุขในการเรียนรู้ ประกอบกับครูผู้สอนเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา พันธุ์มี และคณะ (2561) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดความยึดมั่นผูกพันร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดความยึดมั่นผูกพันร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ไปปรับใช้ในการสอนการอ่านในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ

2. ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อเสริมสร้างความผูกพันในการอ่าน ไปปรับใช้ในการสอนการอ่านในกิจกรรมชุมนุมภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษานักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในเขตนอกเมืองเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มนักเรียนในเขตเมือง เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันในการอ่านที่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการประเมินความผูกพันในการอ่านเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งครูเป็นผู้ประเมินเท่านั้น อาจไม่สามารถเข้าถึงความรู้สึกเชิงลึกของนักเรียนได้ ดังนั้นควรมีการพิจารณาให้นักเรียน เพื่อนร่วมชั้น หรือผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการประเมิน หรือใช้วิธีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในงานวิจัยครั้งต่อไป

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อความผูกพันในการอ่าน เช่น บทบาทของครอบครัวหรือสื่อออนไลน์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจความผูกพันในการอ่านที่ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2008). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- งามพันธ์ สัยศรี. (2018). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามการเรียนรู้และการสอนบนฐานความยึดมั่นผูกพันและการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2002). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการศึกษาหน่วยที่ 1-5*. สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุทธนา พันธุ์มี และคณะ. (2018). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดความยึดมั่นผูกพันร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 3(6), 30-44.*
- รัชนิกุล ภิญญานูวัฒน์. (2017). *ปัจจัยเชิงสาเหตุของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านเพื่อรองรับโลกศตวรรษที่ 21*. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, 30(2), 21-35.*
- รัตนะ บัวสนธ์. (2009). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. คำสมัย.
- สมชาย วรภิจเกษมสกุล. (2011). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. อักษรศิลป์การพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2017). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เหมันต์ พรหมสนธิ์. (2020). *อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Guthrie, J. T., & Cox, K. E. (2001). Classroom conditions for motivation and engagement in reading. *Educational Psychology Review, 13*, 283-302.
- Jones, R. D. (2008). *Strengthening student engagement*. International Center for Leadership in Education.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Cambridge Books.
- Organization for Economic Cooperation and Development. (2018). *PISA 2018 reading frameworks*. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5c07e4f1-en.pdf>
- Wigfield, A., Guthrie, J. T., Perencevich, K. C., Taboada, A., Klauda, S. L., McRae, A., & Barbosa, P. (2008). Role of reading engagement in mediating effects of reading comprehension instruction on reading outcomes. *Psychology in the Schools, 45(5)*, 432-445.



รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสำนึกรักท้องถิ่น
ประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
**Community-Based Learning Management Model to Promote Local
Heritage Awareness of Laplae City's History for Upper Secondary School
Students in Secondary Schools of Laplae District, Uttaradit Province**

ทรงธรรม บุญอยู่¹, วศิน ปัญญาวุธตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Songtam Boonyou¹, Wasin Panyavuttrakul²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: songtamb66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 05 May 2025; Revised: 16 May 2025; Accepted: 22 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสำนึกรักท้องถิ่นประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ 1) ครูผู้สอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 2 ปี ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 3 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองลับแล จำนวน 2 คน 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 15 คน และ 4) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนดำนแม่คำมันพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 17 คน โดยมีขอบเขตด้านพื้นที่ คือ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสำนึกรักท้องถิ่น ประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ที่เหมาะสม คือ รัก (รับ) แล โมเดล (Rak Rup Lae Learning Model) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 รับ คือ การเปิดรับสิ่งใหม่ ที่จะได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์และมุมมองใหม่ ๆ ทั้งครูและนักเรียนโดยมีแนวคิดที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ Open Eye หมายถึง การเปิดตา ปรับความคิด เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้ต้องสังเกต ตั้งคำถาม และการมองเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยไม่ยึดติดกับกรอบ

ความคิดแบบเดิม และ Open Mind หมายถึง การเปิดใจ ปรับทัศนคติของตนเองใหม่ และยอมรับความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และคุณค่าที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พร้อมทั้งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ขั้นตอนที่ 2 แล หมายถึง การแลเห็น ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลับแลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่แนวทางในการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลับแล ด้วยชุดกิจกรรม 5 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้ลับแล ที่ไม่ใช่แค่ตำนาน กิจกรรมที่ 2 เหตุการณ์สำคัญ สร้างสรรค์ลับแล กิจกรรมที่ 3 ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองลับแล กิจกรรมที่ 4 มองหลักฐานผ่านลับแล และกิจกรรมที่ 5 สืบสานเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแลและขั้นตอนที่ 3 รักษ์ คือ ความรักและความภาคภูมิใจในรากเหง้าท้องถิ่นของตนเอง ผ่านการศึกษาทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ในขั้นตอนนี้รับและขั้นตอนแล เพื่อให้เกิดสำนึกท้องถิ่นที่เรียนรู้การเกิดขึ้นของอดีต และการปรับตัวในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองโลกและสร้างกระบวนการคิดเชิงสากลในอนาคต

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้, ชุมชนเป็นฐาน, สำนักรักษ์ท้องถิ่น, ประวัติศาสตร์เมืองลับแล

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current conditions and problems in the teaching and learning of the history of Laplae Town among upper secondary school students in Laplae District, Uttaradit Province, and 2) to develop a community-based learning model to foster local pride and historical awareness of Laplae Town among these students. The primary informants included : (1) three social studies teachers with at least two years of experience teaching history at public secondary schools in Laplae District, (2) two local historians or community experts with knowledge and experience in Laplae Town history, (3) fifteen Grade 10 students from a secondary school in Laplae District during the second semester of the 2024 academic year, and (4) seventeen Grade 10 students from Dan Mae Khamman Pittayakhom School, also located in Laplae District. This research was conducted in Laplae District, Uttaradit Province. The study found that a suitable community-based learning model to promote local consciousness and historical awareness among upper secondary school students in Laplae is the "Rak (Rup) Lae Learning Model." This model consists of three core stages: Rup – Refers to being open to new knowledge through experiences and fresh perspectives for both teachers and students. This stage is grounded in two key concepts: Open Eye emphasizes observation, questioning, and recognizing the value of local history without being constrained by conventional thinking. Open Mind highlights the importance of adjusting one's attitude, embracing diverse ideas, beliefs, and values present in local history, and continuously developing oneself. Lae – Involves recognizing the importance of studying Laplae's local history based on current conditions and challenges. This leads to learning management guidelines in six areas: teachers, students, content, instructional media, learning process, and assessment. These culminate in five structured learning activities: (1) Discovering Laplae Beyond Legends, (2) Key Events That Shaped Laplae, (3) Tracing the History of Laplae, (4) Interpreting Evidence Through Laplae, and (5) Continuing the Legacy of Laplae's History. Rak – Refers to fostering love and pride in one's local roots through participatory learning in the previous two stages. This nurtures local awareness, historical understanding, and the ability to

adapt as a community member—laying the foundation for global citizenship and developing global thinking in the future.

Keywords: Learning Management Model, Community-Based Learning, Sense of Local Pride, History of Laplae Town

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์ หมายถึง การเข้าใจอดีต รวมทั้งทำความเข้าใจว่าความรู้เกี่ยวกับอดีตนั้น สร้างใหม่ได้ตลอดเวลา เนื่องจากความคิดและมุมมองของผู้ที่เขียนประวัติศาสตร์ในแต่ละสมัยย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างมากต่อทุกสังคม เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างคุณค่าให้แก่สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนใช้ในการอธิบายความเป็นมาของสังคมในอดีตได้อย่างมีเหตุผล (ธงชัย วินิจจะกุล, 2562) นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจถึงพัฒนาการ ความสามารถ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ แม้ว่าเหตุการณ์ในอดีตจะไม่สามารถสืบค้นข้อเท็จจริงได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด แต่สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมหรือผู้คนในยุคหนึ่ง และอาจมีผลสืบเนื่องถึงสังคมอื่น ๆ ในเวลาต่อมา การศึกษาประวัติศาสตร์จึงต้องอาศัยการค้นคว้า วิเคราะห์ และตีความจากหลักฐานที่มี เพื่อสร้างความเข้าใจในความเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบันอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ (ฐาปนีย์ รักษกุล, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและได้มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อบูรณาการตัวชีวิตตามมาตรฐานการเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพแนวทางดังกล่าวมุ่งส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้มีลักษณะเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ซึ่งช่วยสร้างประสบการณ์ตรงและพัฒนาทักษะอย่างรอบด้าน รวมทั้งสอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสังคมร่วมสมัย โดยมีเป้าหมายเพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ใน มิติใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของยุคสมัยและองค์ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามโลกาภิวัตน์ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจในประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้งและมีความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning : CBL) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ทวีปแอฟริกา และเอเชีย โดยถูกเรียกอีกชื่อว่า การเรียนรู้บริการสังคม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบุคคลและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน (Flecky, 2011) รวมไปถึงเป็นการบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง ผ่านการมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียน และสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางวิชาการควบคู่กับการตระหนักถึงบริบททางสังคมและชุมชนอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนใน

ด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นและหลากหลายในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อในฐานะสมาชิกของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565) ชุมชนจึงถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านประสบการณ์จริงด้วยตนเอง และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ส่งเสริมให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิทยาลัยช่างศิลป์ประจวบคีรีขันธ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2556) จึงเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาปรับใช้กับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ในพื้นที่ขนาดเล็ก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับชีวิตและบริบทของผู้เรียนโดยตรง อันเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใคร่รู้และแรงจูงใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนและตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังมีความหมายครอบคลุมในหลากหลายมิติ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์สิ่งของ และประวัติศาสตร์บาดแผล เป็นต้น รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้ผู้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสส่งเสียง แสดงความคิดเห็น และถ่ายทอดเรื่องราวของตนเอง อันเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การรับฟังและทำความเข้าใจร่วมกันในหลากหลายมิติอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามารถสร้างความรักและความผูกพันแก่คนในท้องถิ่นได้เพราะเหตุที่ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ เรื่องราวบรรพบุรุษ และความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ มีความเฉพาะเจาะจงรวมถึงมีเสน่ห์เฉพาะของแต่ละชุมชนท้องถิ่น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง จัดทำชุดข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นเป็นของตนเอง นำมาสร้างความรักและความผูกพันทำให้คนรู้จักท้องถิ่นตน และภูมิใจในท้องถิ่นดังเช่นความภูมิใจในความเป็นชาติ เมื่อนั้นความเป็นพลเมืองท้องถิ่นจะมีขึ้นและเข้มแข็ง พร้อมใส่ใจในงานของบ้านเมืองในที่สุด (สุนทรชัย ขอบยศ, 2562) ซึ่งเมืองลับแล เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ช่วงยุคก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงปัจจุบัน ผู้คนมักรู้จักและคุ้นชินเพียงเรื่องเล่าเกี่ยวกับตำนานเมืองลับแล เขตห้ามพูดโกหกเพียงเท่านั้น แต่แท้จริงแล้ว ยังมีรายละเอียดและข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ อีกมากมายให้คนในท้องถิ่น รวมไปถึงสาธารณชนได้ศึกษาและเรียนรู้ นอกจากจะไม่มีสอนตามตำราเรียนแล้ว ยังได้ไม่ได้รับความสนใจจากคนในพื้นที่เท่าที่ควร จนทำให้เรื่องราวในอดีตของเมืองลับแลแทบเลือนหายไป อาจจะถูกเหลือไว้เป็นเพียงความลับ ที่ยากจะแลเห็นได้อย่างชัดเจน (คณะกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองลับแล, 2565)

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล พบว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นไปตามเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้รูปแบบการสอนที่บทบาทส่วนใหญ่อยู่ที่ครู ที่มีการบรรยายหน้าชั้นเรียน หรือการศึกษาเนื้อหาจากตำรา เน้นท่องจำวัน เวลา ชื่อบุคคลและเหตุการณ์เรื่องราวระดับชาติ ไม่ได้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง นักเรียนมีบทบาทและส่วนร่วมในการเรียนน้อย การเรียนการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ลับแลมีไม่มากนักในแต่ละโรงเรียน อีกทั้งการใช้สื่อการสอนยังค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอ และไม่มี ความหลากหลาย ทั้งยังขาดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงพื้นที่เรียนรู้จากสถานที่จริง ซึ่งรายวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาสลับซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยเวลาในการทำความเข้าใจการเปรียบเทียบข้อมูล และการ

เรียนรู้จากสภาพจริง รวมไปถึงนักเรียนยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญ ส่งผลให้นักเรียนขาดความสนใจและไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้ง ขาดความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ใช้อย่างคงไม่มีความหลากหลายและเหมาะสมเท่าที่ควร

ด้วยเหตุผลกล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลับแล นอกเหนือไปจากประวัติศาสตร์กระแสหลักตามที่หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ ทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์ใกล้ตัวอีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานที่จริง นำไปสู่การส่งเสริมความรักและความภาคภูมิใจในรากเหง้าท้องถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสำนึกรักถิ่นท้องถิ่น ประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องบริบทของชุมชน ตลอดจนนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสำนึกรักถิ่นท้องถิ่น ประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 1

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่ กำหนดโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 2 ปี ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 3 คน แบ่งเป็น ครูโรงเรียนด่านแม่คำมันพิทยาคม จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนลับแลพิทยาคม จำนวน 1 คน และครูโรงเรียนลับแลศรีวิทยา จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองลับแล จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 15 คน แบ่งเป็น นักเรียน โรงเรียนด่านแม่คำมันพิทยาคม จำนวน 5 คน นักเรียน โรงเรียนลับแลพิทยาคม จำนวน 5 คน และนักเรียน โรงเรียนลับแลศรีวิทยา จำนวน 5 คน

3.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มที่ 2

นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนด่านแม่คำมันพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 17 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-Depth interview) ผู้วิจัยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งไม่มีการกำหนดชุดคำถามตายตัวสำหรับ ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน โดยผู้สัมภาษณ์จะใช้เทคนิคและความสามารถเฉพาะตัวในการตั้งข้อมูล ที่ต้องการจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้ได้ตรงจุดประสงค์ ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ในขณะที่ผู้สัมภาษณ์จะมีบทบาทในการรับฟังและควบคุมการสนทนาให้อยู่ในขอบเขตของประเด็นที่กำหนด ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

3.2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรง แต่คอยเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ โดยไม่เปิดเผยตัวว่ากำลังดำเนินการเก็บข้อมูล วิธีการนี้ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกผ่านการสังเกต จากการพูดคุยแสดงความคิดเห็น ความร่วมมือในกิจกรรม และการทำงานของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเป็นธรรมชาติ

3.2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Model) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบแนวคิดจากการศึกษาค้นคว้ามา กำหนดแนวทางในการใช้เครื่องมือ และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในข้อที่ 1) มาวิเคราะห์ร่วมด้วยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมส่งเสริมสำนึก รักษ์ท้องถิ่น ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 2) ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ เลือกใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

3.2.4 แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อค้นหาคำตอบจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนด่านแม่คำมันพิทยาคม แนวทางการตั้งคำถามมีความยืดหยุ่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อลดความตึงเครียดระหว่างการตอบคำถามและการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักของคำถามไว้ล่วงหน้า แต่ไม่ได้เรียงลำดับคำถามอย่างตายตัว และอาจมีการปรับเปลี่ยนคำถามตามสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม การตั้งคำถามจะอยู่ในขอบเขตของการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น งานวิจัย หนังสือด้านการจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชน ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 คอยสังเกตพฤติกรรมเป็นระยะ ๆ โดยไม่มีการบอกล่วงหน้า ทั้งในช่วงเริ่มต้น ระหว่างดำเนินกิจกรรม และในช่วงสุดท้ายของกิจกรรมการเรียนรู้

3.3.4 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 มาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม นำไปสู่การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นได้นำกิจกรรมดังกล่าวไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 เพื่อประเมินผลและสรุปผล

3.3.5 การอภิปรายแบบกลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยจัดการอภิปรายกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สิ่งที่ได้รับ ข้อดี และข้อที่ควรปรับปรุงหลัง รวมถึงการสะท้อนมุมมองและประสบการณ์หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดหมวดหมู่และจำแนกประเภทของข้อมูลที่ได้รับ พร้อมทั้งดำเนินการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าวอาศัยข้อมูลที่ได้จากบันทึกภาคสนาม ซึ่งประกอบด้วย การสังเกตการสัมภาษณ์ การแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนการสนทนาแบบกลุ่ม ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกนำเสนอในรูปแบบของรายงานพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งมีอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (IS) เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของข้อมูลที่ได้ เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการจำแนกข้อมูลที่ได้ในแต่ละประเภทตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ 2 ประการ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยขอบเขตของเนื้อหาได้แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้



1. **ด้านครูผู้สอน** การเรียนการสอนส่วนใหญ่เน้นให้เรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นประวัติศาสตร์กระแสหลัก ประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ถูกกำหนดไว้ในหนังสือเรียน ส่งผลให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้รับความสนใจน้อย ไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเท่าที่ควร รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนจึงทำให้การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลับแลมีน้อยมาก

2. **ด้านนักเรียน** นักเรียนขาดประสบการณ์ในการเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บทบาทการมีส่วนร่วมมีน้อย ยังเน้นการจดและท่องจำเนื้อหา บางโรงเรียนไม่เคยมีการสอนมาก่อน และบางโรงเรียนสอนเพียงรายละเอียดในบางส่วนเท่านั้น รวมทั้งนักเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

3. **ด้านเนื้อหา** เนื้อหาส่วนใหญ่ไม่ได้มีการสอนโดยตรง มีการจัดสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมอยู่บ้างแต่ไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ลับแลน้อย

4. **ด้านสื่อการสอน** การใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนรู้ไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ยังสอนโดยใช้การบรรยายตามเนื้อหาในหนังสือ ใช้สื่อพาวเวอร์พอยต์ มีภาพประกอบการสอน หรือเปิดคลิปวิดีโอให้นักเรียนได้ชม ขาดการเรียนรู้จากสถานที่จริงหรือหลักฐานจริงทางประวัติศาสตร์

5. **ด้านการจัดการเรียนรู้** การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ยังคงเน้นเรื่องของการท่องจำเหตุการณ์ ท่องจำชื่อบุคคล ท่องวันและเวลา ไม่มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ หรือการศึกษาข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือตามกระบวนการทางประวัติศาสตร์เท่าที่ควร

6. **ด้านการวัดและประเมินผล** การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มี 2 รูปแบบ คือ การจัดหลักสูตรเป็นรายวิชาเพิ่มเติมจะมีการตัดสินผลการเรียนระดับเกรด 1 – 4 มีการแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และการจัดเป็นกิจกรรมจะมีการตัดสินผลการเรียนเป็นผ่านและไม่ผ่านการทำกิจกรรมนั้น ๆ

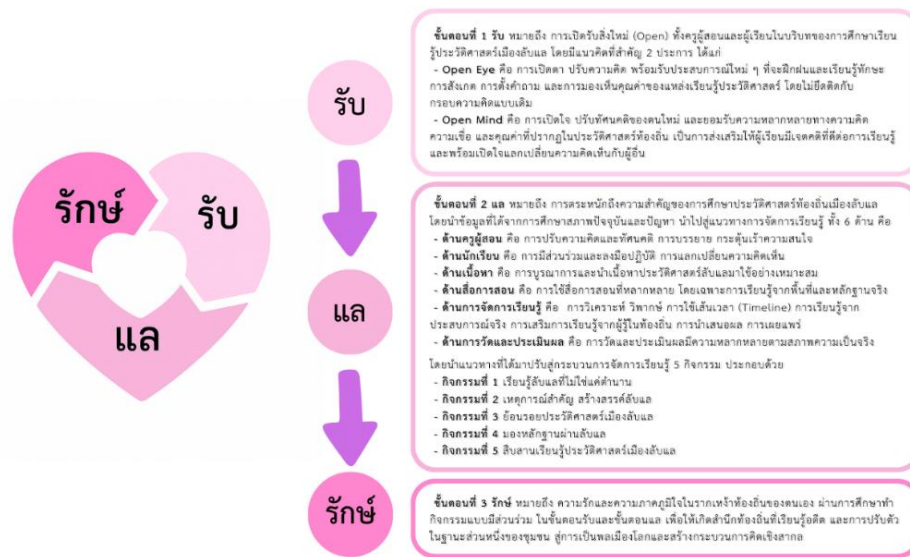
2. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสำนักักรักษ์ท้องถิ่นประวัติศาสตร์เมืองลับแล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล

ลำดับที่	ประเด็นในการจัดการเรียนรู้
1	การปรับความคิดก่อนศึกษา
2	การบรรยาย
3	การกระตุ้นและสร้างความสนใจ
4	การมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ
5	การใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
6	การบูรณาการและนำเนื้อหามาใช้อย่างเหมาะสม
7	การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย
8	การวิเคราะห์และวิพากษ์ข้อมูล
9	การเรียนรู้จากเส้นเวลา (Time line)
10	การลงพื้นที่จริง
11	การเรียนรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ในชุมชน
12	การสรุปความรู้
13	การสื่อสารและนำเสนอ
14	การสร้างชิ้นงาน
15	การเผยแพร่ความรู้
16	การประเมินผลตามความจริง

ครูคนที่ 1	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓
ครูคนที่ 2	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 3			✓	✓		✓	✓	✓		✓	
ผู้เชี่ยวชาญ ญคนที่ 1	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ผู้เชี่ยวชาญ ญคนที่ 2	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓

จากตาราง พบว่าการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล จากการสัมภาษณ์ครูและผู้เชี่ยวชาญนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแลในชื่อว่า รักษ์ (รับ) แล โมเดล (Rak Rup Lae Learning Model)



ภาพที่ 1 แผนภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รักษ์ (รับ) แล โมเดล

ถึงแม้รูปแบบการจัดการเรียนเรียนรู้จะถูกเรียกว่า รักษ์ (รับ) แล โมเดล แต่ในการนำไปใช้ จะเรียงลำดับขั้นตอนตามการดำเนินการเรียนรู้ คือ รับ แล รักษ์ ตามลำดับ เพื่อให้เป็นไปตามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รับ หมายถึง การเปิดรับสิ่งใหม่ (Open) ในบริบทของการศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล "รับ" หมายถึง กระบวนการที่ครูผู้สอนและผู้เรียนต้องเปิดรับความรู้ใหม่และเปิดใจกับสิ่งที่จะได้เรียนรู้ ผ่านประสบการณ์และมุมมองใหม่ ๆ โดยมีแนวคิดย่อยที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

Open Eye คือ การเปิดตา ปรับความคิด พร้อมรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่จะฝึกฝนและเรียนรู้ทักษะการสังเกต การตั้งคำถาม และการมองเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและ

นามธรรม เช่น โบราณสถาน เอกสาร ประเพณี หรือเรื่องเล่าในท้องถิ่น โดยไม่ยึดติดกับกรอบความคิดแบบเดิม ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลใหม่เข้ากับความรู้เดิมได้อย่างมีวิจารณญาณ

Open Mind คือ การเปิดใจ ปรับทัศนคติของตนใหม่ และยอมรับความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และคุณค่าที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เรื่องราวจากอดีต พร้อมทั้งพัฒนาแนวความคิดแบบมีส่วนร่วม และพร้อมเปิดใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น

ดังนั้น สิ่งที่ควรดำเนินการเป็นอันดับแรก คือ การปรับทั้งความคิด มุมมอง และทัศนคติที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงและตนเอง มองว่าทุกสามารถพัฒนาได้เสมอ ไม่ปิดกั้นตัวเอง และมองเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 2 แล หมายถึง การแลเห็นอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่แค่การแลมอง แต่เป็นการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลับแล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา นำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 6 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- ด้านครูผู้สอน ได้แก่ การปรับความคิดและทัศนคติ พร้อมในการจัดการเรียนรู้ การบรรยายควบคู่กับการทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย และการกระตุ้นและเร้าความสนใจของนักเรียน

- ด้านนักเรียน ได้แก่ การปรับความคิดและทัศนคติ กล้าที่จะเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ การมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติตามกิจกรรม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์

- ด้านเนื้อหา ได้แก่ การบูรณาการและนำเนื้อหาประวัติศาสตร์ลับแลมาใช้อย่างเหมาะสม

- ด้านสื่อการสอน ได้แก่ การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเรียนรู้จากพื้นที่และหลักฐานจริง

- ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การวิเคราะห์ วิพากษ์ และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับอย่างเหมาะสม การใช้เส้นเวลา (Timeline) ในการเรียนรู้และสรุปความรู้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในแหล่งเรียนรู้จริงทางประวัติศาสตร์ การเสริมการเรียนรู้จากวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในท้องถิ่น การนำเสนอผลการเรียนและมีการสร้างชิ้นงาน และการเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้สู่ชุมชนและสื่อต่าง ๆ

- ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ การวัดและประเมินผลมีความหลากหลายตามความเป็นจริง

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้จากการสัมภาษณ์ครูและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ด้าน นำมาปรับใช้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลับแล ในกิจกรรมเมืองลับแล ประวัติศาสตร์ที่ไม่แลลับ ทั้งหมด 5 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้ลับแลที่ไม่ใช่แค่ตำนาน กิจกรรมที่ 2 เหตุการณ์สำคัญ สร้างสรรค์ลับแล กิจกรรมที่ 3 ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองลับแล กิจกรรมที่ 4 มองหลักฐานผ่านลับแล และกิจกรรมที่ 5 สืบสานเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล เพื่อ นักเรียนได้เกิดเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้ลับแล ที่ไม่ใช่แค่ตำนาน

นักเรียนร่วมกันตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ด้วยการกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาที่จะศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดไว้ รวมทั้งกระตุ้นความสนใจด้วยการให้นักเรียนตอบคำถามว่า “นักเรียนรู้จักประวัติศาสตร์ลับแลมาก

แค้ไหน และหากพูดถึงลับแลจะนึกถึงอะไรบ้าง” พร้อมทั้งรับชมรายการ เทียวได้ไม่ลบลู่ ตอน ลับแล เมืองแม่หม้าย ผ่านทาง Youtube และได้ตั้งคำถามที่ตนเองสงสัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองลับแลก่อนลงมือศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าต่อไป

กิจกรรมที่ 2 เหตุการณ์สำคัญ สร้างสรรค์ลับแล

นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน โดยร่วมกันเรียนรู้ ด้วยการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากหนังสือเมืองลับแล(ง) ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และข้อค้นพบใหม่ สื่อออนไลน์และเอกสารอื่น ๆ โดยการเรียนรู้ 3 เรื่อง คือ

1. ประวัติความเป็นมาของด่านแม่คำมัน โดยที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้รับมาบันทึกในน้ำมันโมเดลด่านแม่คำมันในอดีต และนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การบ่งบอกถึงความสำคัญของด่านแม่คำมันในอดีตที่มีต่อเมืองลับแล

2. เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ลับแล ตามช่วงเวลาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรอยุธยา อาณาจักรธนบุรี และอาณาจักรรัตนโกสินทร์ โดยการสรุปความรู้ที่ได้ในแต่ละกลุ่ม ซึ่งสามารถอธิบายถึงความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของเมืองลับแลในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

3. ประวัติพระศรีพนมมาศ บุคคลสำคัญของเมืองลับแล โดยการแต่ละกลุ่มจะศึกษาประวัติของพระศรีพนมมาศและผลงานของท่าน ซึ่งจะนำไปสู่คำตอบที่ว่าพระศรีพนมมาศสำคัญอย่างไร และเพราะเหตุใด

กิจกรรมที่ 3 ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองลับแล

นักเรียนทำกิจกรรมเรียนรู้ในห้องเรียน ลงพื้นที่จริง เป็นเวลา 1 วัน ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ซึ่งประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ 6 สถานที่ คือ ม่อนจำศีล ฝายหลวงลับแล วัดม่อนพัฒนาราม (ม่อนอารักษ์) วัดทองลับแล วัดดอนสัก และพิพิธภัณฑสถานเมืองลับแล ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรและการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น แล้วบันทึกความรู้ที่ได้ลงในสมุดบันทึก รวมทั้งทำคลิปสั้นสรุปกิจกรรมในครั้งนี้

กิจกรรมที่ 4 มองหลักฐานผ่านลับแล

นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า และจดบันทึกจากการลงพื้นที่มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตรวจสอบหรือพิจารณา ข้อเท็จจริง ร่วมกันสะท้อนคิดภายในกลุ่มสมาชิกของตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้อ่านเรียบเรียงและเขียนสรุปองค์ความรู้จากการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองลับแล โดยครูเป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษา

กิจกรรมที่ 5 สืบสานเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแล

นักเรียนนำข้อสรุปเนื้อหาที่ได้ในแต่ละกลุ่ม ถูกต้อง และนำไปสร้างเป็นชิ้นงานการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านเส้นเวลา (Time Line) และแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยมีครูและเพื่อนนักเรียนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปเผยแพร่ลงในสื่อทางออนไลน์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 รักษ์ หมายถึง ความรักและความภาคภูมิใจในรากเหง้าท้องถิ่นของตนเอง ผ่านการศึกษาทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับและขั้นตอนแล เพื่อให้เกิดสำนึกท้องถิ่นที่เรียนรู้การเกิดขึ้นของอดีต การจัดการ และการปรับตัวในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชน จนนำไปสู่แนวทางในการเรียนรู้ที่จะ

ปรับเปลี่ยนแก้ไขและปัญหาในอนาคต ในขณะเดียวกันกระบวนการเรียนรู้จะส่งเสริม การเป็นพลเมืองของชาติ และพลเมืองโลก เพราะการเข้าใจท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ในเชิงบูรณาการเป็นพลังที่จะ นำไปสู่การเป็นพลเมืองโลกและสร้างกระบวนการคิดเชิงสากลในอนาคต

ซึ่งภายหลังการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีความรักและ ห่วงแหนงในท้องถิ่น มีความตระหนักในคุณค่าในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชนมากขึ้น มีความสนใจใคร่รู้ กระตุ้น การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ครั้งต่อไป และกิจกรรมอื่น ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์ เผยแพร่ และประยุกต์ใช้ความรู้ของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลับแลในโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การจัดการเรียนรู้ยังคงมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะ ในด้านครูผู้สอนที่ยังเน้นการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางซึ่งมุ่งเน้นเนื้อหาประวัติศาสตร์ชาติไทยเป็นหลัก เพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังประสบปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขณะที่นักเรียน ส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา พบว่าเนื้อหายังไม่ได้รับการบรรจุ ในหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยมักปรากฏในรูปแบบรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเสริมซึ่งไม่ได้ครอบคลุมเนื้อหา ด้านสื่อการสอน การจัดการเรียนรู้ยังจำกัดอยู่ที่การใช้สื่อดิจิทัลทั่วไป ขาดการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ใน ท้องถิ่นหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์จริง ด้านการจัดการเรียนรู้ยังคงยึดแนวทางการสอนแบบท่องจำ โดย ขาดการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการศึกษาหลักฐานเชิงประจักษ์ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้พัฒนาทักษะสำคัญใน การตั้งคำถามหรือเชื่อมโยงเหตุการณ์กับบริบททางสังคม ขณะที่ด้านการวัดและประเมินผลยังใช้รูปแบบการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทั่วไปที่ไม่ตอบโจทย์อย่างแท้จริง ขาดการประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับ อาทิตย์ บุญสินธุ์ (2564) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านเนื้อหา ซึ่งพบสภาพปัจจุบันและ ปัญหาในลักษณะเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสำนึกรักภักดีท้องถิ่น ประวัติศาสตร์เมืองลับแล ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ารูปแบบ “รักษ์ (รับ) แล โมเดล” (RAK RUP LAE Learning Model) มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างครอบคลุม ทั้งใน ด้านความรู้ เจตคติ และทักษะชีวิต โดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ “รับ” (เปิดใจและเปิดตาเรียนรู้), “แล” (แลเห็นและตระหนักผ่านการปฏิบัติจริง) และ “รักษ์” (เกิดสำนึกความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น) นอกจากนี้จะเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้เกิดความสนใจและพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ได้ศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกับบุคคลในชุมชน รวมถึงฝึกแยกแยะข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนตระหนัก และ เห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น รวมทั้งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและกระตุ้นสนใจ ได้รับประสบการณ์ตรง รวมไปถึงกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและ

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำไปสู่ความรัก ความหวงแหน และความตระหนักในคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานของสังคมและกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และหันมาสนใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตุลย์ จันทร์อุดม (2564) ได้สร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ มอง สีบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) โดยใช้เวทีสนทนาแบบโต๊ะกลม ซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรชัย ชอบยศ (2562) ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาฐานท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังสามารถสร้างความรักและความผูกพันแก่คนในท้องถิ่นได้เพราะเหตุที่ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ เรื่องราวบรรพบุรุษ และความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ มีความเฉพาะเจาะจงรวมถึงมีเสน่ห์เฉพาะของแต่ละชุมชนท้องถิ่น ในกรณีการนำประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น มาสร้างความรักและความผูกพันทำให้คนรู้จักท้องถิ่นตน และภูมิใจในท้องถิ่นดังเช่นความภูมิใจในความเป็นชาติ เมื่อนั้นความเป็นพลเมืองท้องถิ่นจะมีขึ้นและเข้มแข็ง พร้อมใส่ใจในงานของบ้านเมือง

ผลการวิจัยยังพบว่า การวิจัยในครั้งนี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งการปรับความคิดและทัศนคติก่อนการเรียนรู้ การใช้เส้นเวลา (Timeline) และการเรียนรู้จากสถานที่จริงประกอบการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากการเรียนรู้ในครั้งนี้ จะทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในฐานะส่วนหนึ่งของท้องถิ่นแล้ว ยังนำไปสู่การเป็นพลเมืองโลกและการคิดเชิงสากลในอนาคตอีกด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รักษ์ (รับ) แล (Rak Rup Lae Learning Model) อย่างถ่องแท้และปรับใช้อย่างเหมาะสม เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.1.2 ครูผู้สอนควรปรับรูปแบบของกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน และความเหมาะสมตามวัย ความถนัด และสนใจของนักเรียน

6.1.3 ครูผู้สอนควรมีการเพิ่มเติมสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์และความรู้อย่างเต็มที่

6.1.4 ครูผู้สอนควรศึกษาบริบทของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อำเภอลับแลให้ครอบคลุม เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ครูผู้สอนควรศึกษาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในท้องถิ่นอย่างหลากหลาย เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.2 ครูผู้สอนควรปรับประยุกต์หรือพัฒนาเป็นนวัตกรรมในรูปแบบของสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น การใช้ AI สร้างโลกเสมือนจริงเมืองลับแลในอดีตประกอบกับการใช้แว่น VR สร้างแอปพลิเคชันหรือเกมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ลับแล เป็นต้น

6.2.3 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการหลากหลายกลุ่มสาระวิชาการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ในหลากหลายมิติ

6.2.4 ครูผู้สอนควรทำการศึกษาและส่งเสริมทักษะ กระบวนการคิด และเจตคติในด้านอื่น ๆ ของนักเรียนด้วย เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่ครบถ้วน เหมาะสมอย่างรอบด้าน

6.2.5 ครูผู้สอนอาจมีการนำศาสตร์อื่น ๆ มาใช้ประกอบการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ถูกต้อง และแม่นยำมากยิ่งขึ้น เช่น ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภาษาศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(6), 47-55.
- คณะกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองลับแล. (2565). *เมืองลับแล(ง) ดำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และข้อค้นพบใหม่*. เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ.
- ฐาปณีย์ รักภูบาล. (2565). *ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์สาเหตุและผลสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ตุลย์ จันทร์อุดม. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนินจังหวัดนครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ธงชัย วินิจจะกูล. (2562). *ออกนอกชนบทประวัติศาสตร์ไทย : ว่าด้วยประวัติศาสตร์นอกชนบทและวิธีวิทยาทางเลือก*. สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี. (2556). *เทคนิคการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน*. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2567). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสังคมร่วมสมัยเรื่องของฉัน เรื่องของเรา Local History Our Story*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนทรชัย ขอบยศ. (2562). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาฐานท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืน*. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 17(2), 115-138.



อาทิตย์ บุญสินธุ์. (2564). กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่อง เมืองร้าง ดงแม่นางเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

Flecky, K. (2011). *Foundations of service learning*. Jones and Bartlett. Retrieved from http://samples.jbpub.com/9780763759582/59582_CH01_FINAL.pdf



การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8

The Study of Ethical School Administration in the 21st Century in Primary Schools under the Education Area the Office Pathum Thani Primary Educational Service Area Zone 1, Focusing on Network Groups 6, 7 and 8

นุชสรา สงวนหงษ์¹, ศิริรัตน์ ทองมีศรี²

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Nutsara Sanguanhong¹, Sirirat Tongmeesri²
^{1,2}Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand
✉: Sangounhong.n@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 05 May 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 26 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6, 7 และ 8 2.) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู 226 คน ได้มาจากตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน (\bar{X} = 4.18) การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ (\bar{X} = 4.09) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (\bar{X} = 4.08) การการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (\bar{X} = 4.00) โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารเชิงจริยธรรม, การบริหารยุคศตวรรษที่ 21, การบริหารการศึกษา

Abstract

This study employed a survey research design. The objectives were: 1) to investigate the level of 21st-century ethical school administration in primary schools under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1, Network Groups 6, 7, and 8; and 2) to compare the 21st-century ethical school administration within these schools, as perceived by teachers, when classified by work experience and school size. The research was divided into two phases. The sample consisted of 226 government teachers, selected using Krejcie and Morgan's sample size determination table. Data were collected via a questionnaire and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean (\bar{x}), and standard deviation (S.D.). The findings indicated that the overall level of 21st century ethical school administration in the specified primary schools was high. When considering individual aspects, these included: the promotion of technology integration in teaching and learning ($\bar{x} = 4.18$), information-based administration ($\bar{x} = 4.09$), ethical use of technology ($\bar{x} = 4.08$), and digital vision ($\bar{x} = 4.00$). Statistically significant differences were observed overall at the 0.01 level when classified by work experience. Further comparison of the overall ethical administration based on work experience also indicated statistically significant differences at the 0.05 level. However, when classified by school size, no statistically significant overall differences were found.

Keyword: ethical administration, 21st century administration, educational administration

1. บทนำ

ภายใต้สังคมแห่งการปฏิรูปที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ในโลกต้องเผชิญหน้ากับความท้าทาย โดยเฉพาะความเสื่อมโทรมด้านจริยธรรมของสังคมที่มาจากการยึดวัตถุนิยมมากกว่าความดี การมองคนอื่นเป็นคู่แข่งมากกว่าพันธมิตร การแข่งขันทำให้ไทยประสบปัญหาต่างๆ การสมยอมคบคิดกันในการประกวดราคาก่อสร้าง และการจัดซื้อพัสดุของหน่วยงานต่างๆของรัฐ มีการยกยอกเงินราชการลับ การหลบเลี่ยงภาษีอากรที่ควรจะต้องชำระตามกฎหมาย (เศรษฐพร หนูนชู, 2560). การพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืนจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ระบบภูมิคุ้มกันต่างๆ มีความเข้มแข็งและการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิต เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561).

อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถที่โดดเด่นเหมาะสมมีความรู้ เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรมการบริหารการศึกษายุคใหม่เพื่อนำพาสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองต่อการแข่งขันที่เกิดขึ้นของสังคมโลก โดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้คนเป็นทรัพยากรและเป็นกลไกที่สำคัญของสังคม การพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะรองรับความก้าวหน้าที่จะเกิดขึ้นได้ การพัฒนาคนจึงมักจะเริ่มต้นที่การศึกษา แนวทางการพัฒนาการศึกษาให้กับคนนั้นมีอยู่อย่างหลากหลาย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ สร้างนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและพัฒนาระบบเทคโนโลยีอย่างเท่าทันกับสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญ (สิรพงศ์ พงศ์เชื้อทอง, 2566).

นอกจากนี้การยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันอย่างยั่งยืนรองรับต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ มุ่งพัฒนาประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม มีหลักธรรมทางศาสนา มีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สำหรับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นสำคัญและเป็นกำลังหลักในการพัฒนาคนเพื่อเป็นอนาคตของประเทศ ซึ่งได้วางกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ที่มีเป้าหมายต้องการ “ยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ และอยู่ในสังคมแห่งความสุข”(กระทรวงศึกษาธิการ, 2566). โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปัจจุบันมีสถานศึกษาทั้งหมด 102 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวน 89 คน รองผู้อำนวยการ 41 คน ครูผู้สอน 1,479 คน เพื่อตอบสนองนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ให้ทันสมัยเหมาะสมกับยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการศึกษาตามบริบทต้องมีความทันสมัยสร้างนวัตกรรมสู่นวัตกรรม มีความเข้าใจจึงเห็นปัญหาระบบการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศยังขาดการเชื่อมโยงและประสิทธิภาพ การส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษายังมีไม่มากพอที่จะพัฒนาให้ทันต่อความต้องการ บุคลากรยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎระเบียบ การเบิกจ่ายเงินราชการ มีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้งทำให้นโยบายการพัฒนางานไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องแสดงออกพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงคุณธรรม จริยธรรมในองค์กร ซึ่งไม่เพียงแต่เพียงถูกกฎหมาย ต้องอยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา ภายใต้แนวทางการพัฒนา “วิถีสอนดี วิถีคุณภาพ” ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการตามบริบทและแนวทางการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2566)

จากปัญหาผู้วิจัยสนใจจะศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 กลุ่มเครือข่ายที่ 6,7 และ 8 เพื่อจะได้ทราบถึงการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาและนำผลวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพในด้านการบริหารที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายที่ 6,7 และ 8 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และต่อหน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยจำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยมีครู จำนวน 564 คน จากสถานศึกษา 33 แห่ง (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566, กลุ่มสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie & Morgan (1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Simple Random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารเชิงจริยธรรมศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อความเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ 3) การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน 4) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert's Five Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมในยุคศตวรรษที่ 21 ปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 สามารถนำมาใช้ได้

2. นำแบบไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง คือโรงเรียนอนุบาลปทุมธานี จำนวน 30 คน เพื่อคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย จากการศึกษาครั้งนี้ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในการแจกแบบสอบถามแก่ข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน คน 226 โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและใช้แสกนคิวอาร์โค้ด เพื่อตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 ด้วยการส่งแบบสอบถามและประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถามโรงเรียนต่างๆ ด้วยตนเอง โดยกำหนดเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้กลับมา จำนวน 226 คน คิดเป็น 100 % ตามที่กำหนดนัดหมายไว้
4. นำแบบสอบถามที่ได้กลับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำไปประเมินผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 จำแนกประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

4. ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 6 เครือข่ายกลุ่มที่ 1, 8 และ 7 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาการบริหารเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8



ด้านที่	รายการ	n = 226		ระดับ	ลำดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.00	0.59	มาก	4
2	การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ	4.09	0.43	มาก	2
3	การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	4.18	0.45	มาก	1
4	การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.04	0.49	มาก	3
	รวมทุกด้าน	4.08	0.40	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษาการบริหารเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08, S.D. = 0.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.44$) รองลงมาได้แก่ การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.430$) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.49$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.59$)

จากการศึกษาการบริหารเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 พบว่า การศึกษาการบริหารเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน รองลงมา การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ดังนั้นผู้วิจัยจึงเรียงลำดับประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำและพิจารณารายข้อดังนี้

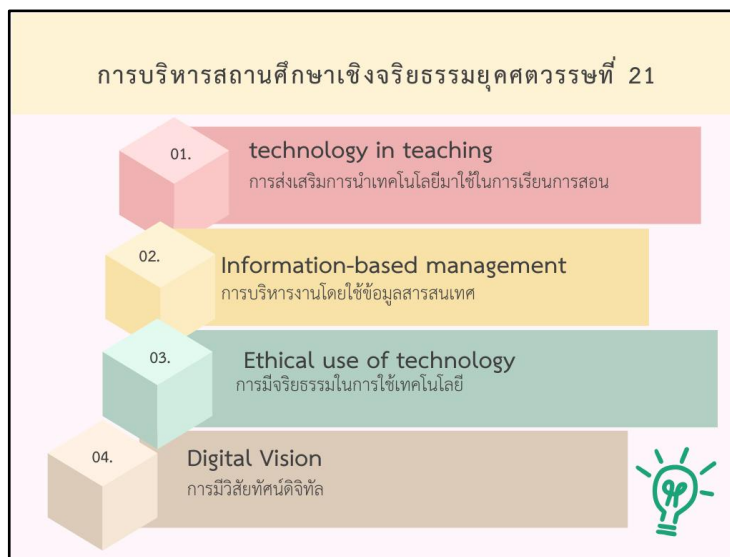
1. การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ภาพรวมรายชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ข้อที่สูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณ ในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำไปใช้ในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม รองลงมาคือ ผู้เรียนสื่อสารอย่างชัดเจน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รวมถึงสืบค้นเทคโนโลยีและสื่อต่างๆในการเรียนได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมุ่งเน้นให้เป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) จนเกิดผลการเรียนรู้ที่เป็นสมรรถนะสำคัญ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการสำรวจความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอน

2. การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ภาพรวมรายชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ข้อที่สูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำคู่มือการใช้เทคโนโลยีให้แก่ครู จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอและตรวจสอบอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนผ่านเว็บอย่างมีจรรยาบรรณ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหาร

สถานศึกษามีจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดระบบ วินิจฉัย พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบงานของสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาดการทำงานที่ซ้ำซ้อน

3. การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ภาพรวมรายชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ข้อที่สูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างของครูในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง รับผิดชอบต่อสังคม รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการจัดอบรมเรื่องจรรยาบรรณในการใช้เทคโนโลยีให้กับครู ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของครู ในองค์กรโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่เดือดร้อนต่อผู้อื่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างแก่ครูในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง รับผิดชอบต่อสังคม

4. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ภาพรวมรายชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ข้อที่สูงที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตของสถานศึกษาผ่านวิสัยทัศน์ และวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ทั้งในองค์กรและนอกองค์กร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารให้ครูเข้าใจในวิสัยทัศน์ ยอมรับในการบริหารงานของผู้บริหารและเต็มใจในการปฏิบัติงานตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงเพื่อแสดงให้เห็นถึงการสร้างวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21



ภาพที่ 1 สรุปลองค์ความรู้จากผลการวิจัยเรียงตามลำดับ

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญทันกับโลกการ

เปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบัน จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่ใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา มีนโยบาย วิสัยทัศน์ทางการศึกษาต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับความเจริญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานจึงต้องมีการบริหารทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร ศรีเมืองบุญ (2562) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1. การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำไปใช้ในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ครูได้อบรม สัมมนาและแสวงหาความรู้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดเรียนการสอนและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตพวรรณ กระเชิญรัมย์ (2562) คุณลักษณะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่า การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำคู่มือการใช้เทคโนโลยีให้แก่ครู อีกทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของทางโรงเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์ สนับสนุนการจัดการประเด็นกฎหมายและจริยธรรม โดยจัดเก็บข้อมูลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตพวรรณ กระเชิญรัมย์ (2562) คุณลักษณะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี พบว่า การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างของครูในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง การปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมาตามมาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารได้รับการพัฒนาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมทั้งเป็นแบบอย่างแก่ข้าราชการครู ในการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวดี มงคลและเด่น ชะเนติยง (2562) การพัฒนารูปแบบผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา สามารถนำมาปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ผู้บริหารกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตผ่านวิสัยทัศน์ของโรงเรียนใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ ปรับตัว พัฒนาตนเอง และสร้างนวัตกรรม ใช้หลักจริยธรรมในการแก้ไขปัญหา กำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตของสถานศึกษาผ่านวิสัยทัศน์ และวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยวรปรัชญ์ หลวงโย (2564) ที่ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยพบว่าการศึกษาการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการสำรวจความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดทำแบบสอบถามเป็น google form ในการสำรวจความต้องการของครูตามสถานการณ์ปัจจุบันให้มีความทันสมัย สนับสนุนให้ครูมีความรู้ทักษะในการใช้สื่ออุปกรณ์และผลิตสื่อการสอนได้มากขึ้น

1.2 การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบงานของสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาดการทำงานที่ซ้ำซ้อน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหางบประมาณ จากหน่วยงานภายนอก การมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดทำผ้าเพื่อการศึกษา งานเลี้ยงน้ำชา เขียนโครงการพัฒนาสถานศึกษา MOUกับองค์กรเอกชน ขอความอนุเคราะห์หน่วยงานภายนอก เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำไปพัฒนาเทคโนโลยีในสถานศึกษา จัดสรรได้เพียงพอต่อการบริหารของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.3 การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างของครูในการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวัง รับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น ผู้บริหารจัดทำโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณแก่ครู จัดอบรมครูและนักเรียนในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับตามกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของสถานศึกษา

1.4 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงเพื่อแสดงให้เห็นถึงการสร้างวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์

ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน เพจออนไลน์ ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าโรงเรียน เกี่ยวกับการกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้ชัดเจน สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน ชุมชน ครูและบุคลากรที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่จุดหมายที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เครือข่ายกลุ่มที่ 6,7 และ 8 เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางนโยบายหรือหลักสูตรให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอื่นๆ

2.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเชิงจริยธรรมยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาเชิงลึกและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นรูปธรรมมีความเหมาะสมกับบริบท และสอดคล้องกับสถานการณ์ของสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565,8 กุมภาพันธ์). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2566*. กระทรวงศึกษาธิการ. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-จิตพวรรณ>
- กระเชียวรัมย์. (2562). *คุณลักษณะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3* [สารนิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. Surattthani Rajabhat university (SRUIR). <http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/752>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่). สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- วรปรัชญ์ หลวงโย. (2564). *องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(1),182-195* . <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/eduthu/article/view/243085>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาการศึกษาปี พ.ศ. 2566-2570* . <https://n9.cl/aaqhz>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ (ฉบับย่อ)*. <https://n9.cl/1izhd>
- สุวดี มงคลและเด่น ชะเนตติยง. (2562). *การพัฒนาแบบผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2), 155-166*. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/144044>



อดิศร ศรีเมืองบุญ. (2562). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ร้อยเอ็ด. 9(2), 551-560. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/226561>



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ ของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Learning Activities Based on the Kodály's Concept Integrated with Harrow's Psychomotor Domain to Enhance Melodion Playing Skills of Grade 6 Students

พิมลพรรณ ลือเฟื่อง¹, ชำนาญ ปานาวงษ์²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Phimonphan Lue-fueang¹, Chamnan Panawong²

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: phimonphan34@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 05 May 2025; Revised: 24 May 2025; Accepted: 28 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (R&D) ที่มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ โดย 2.1) เปรียบเทียบทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์กับเกณฑ์ร้อยละ 80 2.2) เปรียบเทียบทักษะการเป่าเมโลเดียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์กับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดปรือกระเทียม จำนวน 13 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ แบบวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล แบบวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ One sample Wilcoxon signed rank test ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.52/81.73 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ มีทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากลหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทักษะการเป่าเมโลเดียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาयर่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ภาพรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, และ S.D. = 0.13)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, แนวคิดโคดาแยร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์, ทักษะการเป่าเมโลเดียน

Abstract

This research is a developmental research study (R&D) with three main objectives: (1) to design and examine the effectiveness of learning activities based on Kodály's concept integrated with Harrow's psychomotor domain, using the 80/80 efficiency criterion; (2) to investigate the effects of implementing these learning activities, specifically: 2.1) To compare students' Western music notation reading skills after participating in the activities with the 80% benchmark, and 2.2) To compare students' melodion playing skills after participating in the activities with the 80% benchmark; and (3) To assess the students' satisfaction with the learning activities. The sample consisted of 13 Grade 6 students from Wat Prue Krathiam School in the second semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included: Learning activities based on Kodaly's concept integrated with Harrow's psychomotor domain, A music notation reading skills assessment, A melodion playing skills assessment, and A student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the One-sample Wilcoxon signed-rank test. The findings revealed that the developed learning activities demonstrated an efficiency of 78.52/81.73. Students who participated in the activities showed significantly higher post-instruction scores in both Western music notation reading and melodion playing skills than the 80% criterion at the .05 level of significance. Moreover, student satisfaction with the learning activities was at the highest level ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.13).

Keyword: Learning Activities, The Kodaly Concept Integrated with Harrow's Psychomotor Domain, Melodion Playing Skills

1. บทนำ

ดนตรีเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มาพร้อม ๆ กับชีวิตมนุษย์ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้มนุษย์มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง ช่วยผ่อนคลายความเครียดทั้งทางตรงและทางอ้อม นักปราชญ์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ดนตรีเป็นภาษาสากลของมนุษยชาติ เกิดขึ้นจากธรรมชาติและมนุษย์ได้นำมาดัดแปลงแก้ไขให้ประณีตงดงามไพเราะ เมื่อฟังดนตรีแล้วทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ” นั่นก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เราได้ทราบว่า มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดภาษาใดก็สามารถรับรู้รสชาติของดนตรีได้โดยใช้เสียงเป็นสื่อได้เหมือนกัน (คมสันต์ วงศ์วรรณ, 2551, น. 1)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้บรรจุการเรียนการสอนดนตรีไว้ในชื่อสาระดนตรี ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้ระบุว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่าซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่พัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 185-186) การเรียนดนตรีด้วยการแสดงดนตรีเป็นกระบวนการศึกษา เป็นเรื่องสำคัญและเป็นประตูที่สร้างความสำเร็จในการศึกษาดนตรีของเด็กไทย ทุกครั้งที่



เด็กได้แสดงก็เป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของการแสดงดนตรีของเด็กครั้งที่แล้วไปในตัว ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสมอง ร่างกาย จิตใจ และพัฒนาทักษะของเด็กในการเล่นดนตรี (สุกรี เจริญสุข, 2548, น. 196-197) ซึ่งทักษะทางด้านดนตรีประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน อันได้แก่ ทักษะทางด้านท่วงทำนอง ทักษะด้านการร้องเพลง ทักษะด้านการเคลื่อนไหวกาย ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และทักษะด้านการอ่าน (จเร สำอางค์, 2550, น. 20-21) หากพูดถึงเครื่องดนตรีที่มีความเหมาะสมกับการนำมาฝึกปฏิบัติทักษะทางดนตรีเบื้องต้น ได้แก่ เมโลเดียน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่หลาย ๆ โรงเรียนนิยม ต่อยอดมาจากทักษะด้านการร้องเพลง ในชั้นประถมศึกษา มีความเหมาะสมกับช่วงวัยและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การกดลิ้มนิ้วของเมโลเดียนช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กอย่างมือให้เคลื่อนไหวได้ดี และขณะเป่าได้ฝึกการหายใจเป็นการออกกำลังกายอีกด้วย อีกทั้งผู้สอนเน้นสอนการอ่านโน้ตในระบบโน้ตสากลไปพร้อม ๆ กับการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรี (ธนาวุฒิ ขุมทอง, 2560 น. 3-4)

การเรียนในรายวิชาดนตรีจำเป็นต้องเรียนด้านทฤษฎี และการปฏิบัติทักษะควบคู่กันไป สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีจึงระบุได้ 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ แนวคิดหรือทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอนดนตรี และการฝึกปฏิบัติทักษะดนตรี โดยธรรณัฐ ชันทยะศ (2561, น. 3) กล่าวว่า ปัญหาการเรียนการสอนดนตรี (เมโลเดียน) รายวิชาชุมนุม พบว่า นักเรียนยังมีพื้นฐาน และเรียนรู้ในเรื่องวิชาดนตรีไม่มากพอ การเรียนการสอนเป็นไปอย่างรวดเร็ว คือ ให้ครูผู้สอนร้องให้ฟังแล้วนักเรียนร้องตาม จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถอ่านโน้ตหรือเข้าใจพื้นฐานของดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงหาวิธีการหรือทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาชุดการสอนให้ดียิ่งขึ้น จึงเลือกใช้แนวคิดของโคดาไล ซึ่งการสอนดนตรีของโคดาไล (Kodaly Approach) โซลตัน โคดาไล (Zoltan Kodaly, 1882-1976) มีหลักการสอนดนตรีโดยการจัดลำดับเนื้อหา และกิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เริ่มจากการฟังดนตรีแล้วแสดงออกทางการร้องหรือการเล่น และเมื่อมีประสบการณ์เพียงพอก็สามารถฝึกการอ่านและเขียนภาษาดนตรีได้ ใช้สัญลักษณ์มือ และใช้การอ่านโน้ตด้วยระบบซอล-ฟา ฝึกสอดประสานทางดนตรีของผู้เรียนได้ทั้งเรื่องจังหวะ ระดับเสียง ทำนองและการประสานเสียง (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2555) และเชื่อมโยงจากทฤษฎีไปสู่ทักษะการปฏิบัติ และการฝึกซ้อมของผู้เรียน ด้วยการเรียนและการฝึกซ้อมแบบเดิมจากการท่องตาม เป็นวิธีที่รวดเร็วแต่มิ่น่าสนใจ อีกทั้งผู้เรียนไม่สามารถฝึกซ้อมคนเดียวได้ ต้องมีผู้ควบคุมการฝึกซ้อมให้ตลอดเวลา จึงต้องหาวิธีหรือรูปแบบในการฝึกปฏิบัติทักษะให้ชัดเจนและเหมาะสม นฤตล จันทรเพ็ชร (2565) กล่าวว่า นักเรียนวงโยธวาทิตขาดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่น การอ่านโน้ต การฟัง การรวมวง การซ้อมส่วนตัว ทำให้ผลงานออกมาไม่ค่อยดี ครูผู้สอนจะต้องมีการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนซ้ำบ่อย ๆ ให้เกิดความชำนาญ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลและได้รับการพิสูจน์ทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว ซึ่งมีผู้นิยมนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไป ได้จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะ สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 หมวด คือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) 2) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain) 3) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain) 4) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skills) 5) รูปแบบการเรียนการสอนที่

เน้นการบูรณาการ (Integration) (ทศนา แคมมณี, 2561, น. 224) จึงยึดวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียนเป็นหลัก คือ ด้านทักษะพิสัย ดังนั้น การสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์จึงมีความน่าสนใจ สอดคล้องต่อธรรมชาติวิชาที่เน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ และมีการจัดลำดับขั้นตอนไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่ซับซ้อนมาก ได้แก่ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของแฮร์โรว์ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติเป็นไปตามขั้นตอนอย่างมีระบบ มุ่งให้ผู้เรียนกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ พัฒนาเสริมสร้างความมั่นใจ ให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออก และสามารถปฏิบัติออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะการอ่านโน้ตและทักษะการเป่าเมโลเดียนที่ดียิ่งขึ้น โดยฝึกซ้อมดนตรีอย่างมีระเบียบวินัยด้วยขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปสู่ยากอย่างเป็นระบบ อีกทั้งมีความพึงพอใจกับกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย

2.1 เปรียบเทียบทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

2.2 เปรียบเทียบทักษะการเป่าเมโลเดียน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคคายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพกลุ่มเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ คือ นำกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองกุลา จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา และเวลา

2.2 การประเมินแบบกลุ่มเล็ก คือ การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองกุลา จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลการวิเคราะห์ที่ยอมรับได้ คือ ความเหมาะสมระดับมากขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00

2. การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลตามสูตร E_1/E_2 พิจารณาจากเกณฑ์ E_1 หมายถึง คะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ด้วยการอ่านโน้ตดนตรีสากลและการเป่าเมโลเดียน ร้อยละ 80 และเกณฑ์ E_2 หมายถึง คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนจากการปฏิบัติด้วยแบบวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และแบบวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน ร้อยละ 80

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลอง One – Shot Case Design (สมชาย วร กิจเกษมกุล, 2554, น. 142)

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินคุณภาพแบบวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และแบบวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดปรีอกระเทียม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. แบบวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และแบบวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน ดังนี้

- 1.1 โน้ตและสัญญาณมือ
- 1.2 สัญลักษณ์ของจังหวะ
- 1.3 เครื่องหมายและสัญลักษณ์ดนตรี
- 1.4 การอ่านร้องโน้ตเพลงในบันไดเสียง C Major
- 1.5 การสร้างสรรค์ผลงานดนตรี (เป่าเมโลเดียน)

ใช้เวลาทดลองจำนวน 12 ชั่วโมง และบันทึกคะแนนระหว่างดำเนินกิจกรรมจนครบ

2. ดำเนินการประเมินหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และแบบวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และแบบวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน
2. เปรียบเทียบทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และทักษะการเป่าเมโลเดียน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมติฐานด้วย One sample Wilcoxon signed rank test

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แหล่งข้อมูล



นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดปรีกระเทียม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย และพอใจน้อยที่สุด ประกอบด้วยคำถาม 5 ด้าน จำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นร้องด้วยโทนิก ซอล-ฟา และทำสัญญาณมือ ด้วยการเลียนแบบ

ขั้นที่ 2 ขึ้นเรียนรู้และลงมือทำตามคำสั่ง

ขั้นที่ 3 ขึ้นร้องและกระทำด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ขึ้นแสดงออก

ขั้นที่ 5 ขึ้นกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตตาย ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1 ขั้นร้องด้วยโทนิก ซอล- ฟา และทำสัญญาณมือ ด้วยการเลียนแบบ

ผู้เรียนได้สังเกตการกระทำผู้สอนจาก
การอ่านร้องโน้ต และใช้สัญญาณมือ
แทนระดับเสียงประกอบ โดยผู้เรียนอาจ
จะไม่ได้เห็นรายละเอียดอย่างครบถ้วน
แต่สามารถบอกได้ว่าขั้นตอนหลักของ
การกระทำนั้น ๆ มีอะไรบ้าง

2 ขั้นเรียนรู้และ ลงมือทำตามคำสั่ง

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีของการ
อ่านโน้ตดนตรีสากล ด้วยสัญลักษณ์
จังหวะ เรียนรู้การเป่าเมโลเดียน ผ่าน
การทำใบงานและปฏิบัติกิจกรรมตาม
กำหนด ได้ค้นพบปัญหาและปรับการ
กระทำให้ถูกต้อง

3 ขั้นร้องและ กระทำด้วยตนเอง

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนการอ่านร้อง
โน้ต และการเป่าเมโลเดียนเป็นบทเพลง
ด้วยจังหวะที่สม่ำเสมอ ผ่านใบงานและ
แบบฝึกฝนทักษะ ได้อย่างถูกต้อง
สมบูรณ์ แม่น ตรง พอดี โดยครูคอยให้
คำชี้แนะ

4 ขั้นแสดงออก

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะมากขึ้น
จนกระทั่งสามารถแสดงการอ่านโน้ต
และเป่าเมโลเดียนเป็นบทเพลงได้ถูก
ต้อง สมบูรณ์ เกิดความคล่องแคล่ว
รวดเร็ว ราบรื่น และมีความมั่นใจ
 อีกทั้งได้แลกเปลี่ยนการประเมินทักษะ
กับเพื่อน

5 ขั้นกระทำได้อย่าง เป็นธรรมชาติ

เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงการอ่าน
โน้ต และเป่าเมโลเดียนเป็นบทเพลงได้
อย่างสบาย ๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดย
ไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ
ได้ฝึกปฏิบัติบ่อยครั้งในสถานการณ์ต่าง
 ๆ และได้รับการประเมินจากครูผู้สอน
เพื่อนำไปปรับปรุงทักษะดนตรีของ
ตนเองต่อไป



ภาพ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์
เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X}) = 3.79, S.D. = 0.37 และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X}) = 4.45, S.D. = 0.42 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองกุลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง จำนวน 3 คน พบว่า ด้านเนื้อหา ต้องปรับลดรายละเอียดเรื่องเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี เน้นที่จำเป็นต่อการอ่านโน้ตพื้นฐาน ด้านภาษา ไม่พบปัญหา และด้านเวลา ปรับเวลาการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้กระชับ ให้คำแนะนำและกระตุ้นนักเรียนเพื่อทำงานที่มอบหมายเสร็จทันเวลา จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประเมินแบบกลุ่มเล็ก จำนวน 9 คน พบว่า มีประสิทธิภาพ 78.52/81.73 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ร้อยละ 80	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	w	p
หลังเรียน	20	16	17.69	1.032	88.45	66.0	.002

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า การวัดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) หลังเรียนเท่ากับ 17.69 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 88.45 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียนเท่ากับ 1.032 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนที่ประเมินหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากลหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการเป่าเมโลเดียน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตaylorร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ร้อยละ 80	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	w	p
หลังเรียน	25	20	21.62	1.261	86.48	75.0	.002

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า การวัดทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) หลังเรียนเท่ากับ 21.62 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 86.48 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียนเท่ากับ

1.261 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนที่ประเมินหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการเป่าเมโลเดียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาแยร์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาแยร์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, และ S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีนักเรียนพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.79$, และ S.D. = 0.17) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.79$, และ S.D. = 0.17) ด้านที่มีนักเรียนพึงพอใจรองลงมา คือ ด้านเนื้อหาสาระ ($\bar{X} = 4.62$, และ S.D. = 0.27) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.62$, และ S.D. = 0.27) และด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.58$, และ S.D. = 0.40)

5. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาแยร์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคดาแยร์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาความสามารถการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.52/81.73 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนดนตรี พบว่า นักเรียนไม่สามารถอ่านโน้ตดนตรีสากลและทำการฝึกซ้อมทักษะการเป่าเมโลเดียนด้วยตนเองได้ เนื่องจากครูเคยเป็นผู้ชี้แนะ การท่องจำแล้วลืม เมื่อกลับมาอ่านโน้ตเพื่อทบทวนจึงทำให้เกิดความลำบาก เปื่อหน่ายไม่ยอมฝึกซ้อม ทักษะแย่ง และเกิดความรู้สึกล้มต้อวิชาดนตรี จึงได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการจัดการเรียนรู้ ที่ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และทักษะการเป่าเมโลเดียน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า แนวคิดที่จะช่วยพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้ คือ แนวคิดโคดาแยร์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เนื่องจากแนวคิดของโคดาแยร์ (Kodaly, 1974 อ้างถึงใน ญรุทธ์ สุทธจิตต์, 2543, น.113-114) เป็นการสอนดนตรีที่เน้นการร้องเป็นหลักรวมถึงการอ่านโน้ต มีระดับความยากง่ายที่ปรับให้เหมาะสมกับวัย ด้วยการใช้โหนด ซอล-ฟา ในการอ่านร้องโน้ต ใช้สัญญาณมือ เพื่อให้เข้าใจระดับการร้องเสียงโน้ต สัญลักษณ์ของจังหวะ ที่ช่วยเตรียมความพร้อมก่อนใช้สัญญาณโน้ตจริง การร้องที่ส่งเสริมเรื่องทำนองเพลง ซึ่งสอดคล้องกับ



ธันณณ์ ชั้นทะยศ (2561) กล่าวว่า ชุดการสอนเมโลเดียน ตามแนวคิดของโคตาย สามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีเมโลเดียนของนักเรียนได้จริง เพราะสามารถทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานไปกับสัญลักษณ์มือ เมื่อครูแสดงสัญลักษณ์มือนักเรียนสามารถบอกได้ว่าคือโน้ตตัวอะไร และการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์นั้น Harrow (1972, pp. 96-99, อ้างถึงใน ทิศนา ขมณี, 2545, น. 243-244) มุ่งช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนด้านทักษะปฏิบัติ สอดคล้องกับ นฤตล จันทรเพ็ชร์ (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ดนตรีเบื้องต้นของนักเรียนวงโยธวาทิตตามแนวคิดของแฮร์โรว์ มีขั้นตอนที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ได้พัฒนาพื้นฐานทักษะปฏิบัติดนตรีเบื้องต้น ที่จำเป็นต่อการพัฒนาและต่อยอดได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ โดยสังเคราะห์แนวคิดโคตายกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ร่วมกัน ได้ 5 ขั้นตอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนตามการเรียนรู้ การฝึกอ่านโน้ต และการฝึกเป่าเมโลเดียน จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก จากนั้นตรวจสอบและปรับปรุงข้อบกพร่องของกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปหาประสิทธิภาพ โดยใช้ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพของรัตน์ะ บัวสนธ์ (2552) และใช้แนวคิดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และทักษะการเป่าเมโลเดียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตายร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้ดนตรีทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติผ่านขั้นตอนการจัดกิจกรรมจากง่ายไปสู่ยาก โดยนักเรียนร้องท่อน ซอล-ฟา และทำสัญลักษณ์มือด้วยการเลียนแบบจากครูผู้สอน เป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดทักษะการสังเกตแล้วเลียนแบบ จากนั้นจึงเริ่มเรียนรู้และปฏิบัติสัญลักษณ์ของจ้าวหะผ่านการปรบมือ และต่อยอดไปสู่การร้องโน้ต เป่าเมโลเดียน จนสามารถแสดงการอ่านโน้ต และเป่าเมโลเดียนเป็นบทเพลงได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วเป็นธรรมชาติ การเรียนที่เป็นระบบนี้จึงทำให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากล และทักษะการเป่าเมโลเดียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 สอดคล้องกับ ธันณณ์ ชั้นทะยศ (2561) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคตาย พบว่า นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติเมโลเดียนดีขึ้น หลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ กานต์นนท์ จุลกาญจน์นนท์ (2565) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีสากล ตามแนวทางการสอนของโคตาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผู้วิจัยชาวต่างชาติ คือ Lynette (1999) ได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้หลักการสอนดนตรีของ คาร์ล ออร์ฟและโคตาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน กล่าวว่า วิธีการสอนดนตรีของ คาร์ล ออร์ฟ และวิธีการสอนดนตรีของโคตาย เป็นวิธีที่เกิดการเรียนรู้จริงและสามารถเห็นได้เป็นรูปธรรม จึงทำให้เกิดผลอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามทั้งสองวิธีมุ่งเน้นในการฝึกพื้นฐานทางด้านดนตรีเช่นกัน และเหมาะสมนำมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีเป็นอย่างมาก และนฤตล จันทรเพ็ชร์ (2565) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ดนตรีเบื้องต้นของนักเรียนวงโยธวาทิตตามแนวคิดแฮร์โรว์ พบว่า ทักษะการปฏิบัติดนตรีเบื้องต้นหลังเรียนสูง

กว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตลอดจนสอดคล้องกับ จิราพร สุขแสง (2567) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการปฏิบัติของแฮร์โรว์ พบว่า ทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตยาพร้อมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียน มีความพึงพอใจในต่อกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสนุก น่าสนใจ นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ระยะเวลาของกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย ด้วยการประเมินตนเอง เพื่อน และครูผู้สอน เพื่อนำไปปรับปรุงความสามารถของตนเองให้ดีขึ้น บรรยากาศที่ไม่เครียด จนเกินไป ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และครูผู้สอนที่ดูแลอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระพงษ์ ปะกาโส (2562) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ตามทฤษฎีของโซลตัน โคตยา เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ตามทฤษฎีของโคตยา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตยาพร้อมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนควรเลือกเพลงไทยพื้นบ้านหรือเพลงพระราชนิพนธ์ เพื่อเชื่อมกับบริบทความเป็นไทย ปรับลดความยากง่าย ความยาวของโน้ตเพลงให้มีความเหมาะสมกับพื้นฐานความสามารถของนักเรียน เช่น อัตราร้อยละ 2/4, 3/4 และ 4/4, การใช้โน้ตในคีย์ง่าย ไม่มีเครื่องหมายชาร์ปหรือแฟลต และจำนวนห้องโน้ตของเพลง 5-7 ห้องโน้ตในระดับเริ่มต้น 8-16 ห้องโน้ตในระดับกลาง เป็นต้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรบริหารจัดการเรื่องเวลาให้มีความยืดหยุ่น ในการทำใบงานกิจกรรม การฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละขั้นตอนของการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า การวิจัยครั้งนี้ศึกษานักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเขตนอกเมืองเท่านั้น เห็นควรให้มีการศึกษานักเรียนเขตนอกเมืองเพิ่มเติม เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านดนตรีที่แตกต่างกัน

2. จากผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโคตยาพร้อมกับการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าเมโลเดียน สามารถนำไปปรับประยุกต์การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กับเครื่องดนตรีสากลชนิดอื่น ๆ และนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ ได้ โดยเลือกเครื่องดนตรีที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน ซึ่งอาจทำให้ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างจากงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2008). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานต์นนท์ จุลกาญจน์นนท์. (2022). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีสากลตามแนวคิดการสอนของโคตาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(3), 477–487. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pacific/article/view/260630/178029>
- คมสันต์ วงศ์วรรณ. (2008). *ดนตรีตะวันตก*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จเร สำอางค์. (2007). *สมองดี ดนตรีทำได้*. สำนักพิมพ์ The Magic Brain.
- จิระพงษ์ ปะกาโส. (2019). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ตามทฤษฎีของโซลิตาน โคตาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จิราพร สุขแสง. (2024). การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 1005–1014. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/274176/185152>
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2013). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 1–20.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2000). *สาระดนตรี: แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2002). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2018). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธันณณ์ ชันทะยศ. (2018). *การพัฒนาชุดการสอนเมโลเดียน ตามแนวคิดของโคตาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกสำราญ จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนาวุฒิ ชุมทอง. (2017). *การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ในรายวิชาเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- นฤดล จันทรเพ็ชร. (2022). ผลการจัดการเรียนรู้ดนตรีเบื้องต้นของนักเรียนวงโยชวาทิตตามแนวคิดแฮร์โรว์. *วารสารการวัดผลการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา*, 40(108), 189–201. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JEMEPTB/article/view/270016/181016>
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2012). *รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยวิธีการของโคตาย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2009). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. คำสมัย.



สมชาย วรกีจเกษมสกุล. (2011). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤกษศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
อักษรศิลป์การพิมพ์.

สุกรี เจริญสุข. (2005). *พรสวรรค์สร้างได้*. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

Kodály, Z. (n.d.). *The selected writings of Zoltán Kodály*. Corvine. (Original work published
1882–1967)

Lyneette, S. (1999). Comparison of achievement test scores of piano students who
participate in music theory learning activities based on the theory of multiple
intelligences and students who participate in traditional piano studio theory activities.
Dissertation Abstracts International.



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับ
เกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**Development of Phenomenon-Based Learning Activities Together with
Science Games to Enhance Environmental Literacy for Grade 6.**

ปาริฉัตร แวทไธสง¹, วาริรัตน์ แก้วอุไร²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก ประเทศไทย

Parichat Wadthaisong¹, Wareerat Kaewurai²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok Thailand

✉: parichatwa66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 05 May 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน โรงเรียนบ้านมะเดื่อชุมพร ที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์และแบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติอนพาราเมตริก (Nonparametric Test) แบบ Wilcoxon Signed Ranks test ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) สังเกตปรากฏการณ์ 2) สร้างคำอธิบายเบื้องต้น 3) สืบเสาะตรวจสอบร่วมกับการใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ 4) รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย และ 5) ให้เหตุผล ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.19) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.07/75.74 2) ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, เกมทางวิทยาศาสตร์



Abstract

This research aimed to (1) create and evaluate the efficiency of phenomenon-based learning activities together with science games to enhance environmental literacy for grade 6, following the 75/75 efficiency criteria; (2) compare the environmental literacy before and after phenomenon-based learning activities together with science games. The sample consisted of 10 sixth-grade students at Ban Ma Dua Chumphon School, semester 2, academic year 2024, selected by purposive sampling. The tools used in this research were phenomenon-based learning activities with science games and environmental literacy tests. The statistics used in data analysis included means, standard deviations, and the Wilcoxon Signed Ranks test (Nonparametric Test). The results revealed that 1) Phenomenon-based learning typically follows a five-step process: 1) Observe the phenomenon, 2) Compose an initial explanation, 3) Investigation through the use of Scientific Games, 4) Compile the final explanation and 5) Giving reasons. The appropriateness was at the highest level ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.19). The efficiency was 74.07/75.74. 2) Moreover, the sixth-grade students' environmental literacy after phenomenon-based learning activities with science games was significantly higher than before-class at a statistical level of .05.

Keyword: Learning Activities, Environmental Literacy, Phenomenon-Based Learning, Science Games

1. บทนำ

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันโลกพบวิกฤตทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีการทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สามารถเกิดขึ้นได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางดิน และมลพิษทางเสียง จากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมระดับโลก ใน พ.ศ.2565 พบความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซมีเทน และก๊าซไนตรัสออกไซด์คิดเป็นร้อยละ 149, 262 และ 124 เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยอุณหภูมิโลกมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น $1.15 + 0.13$ องศาเซลเซียส ส่งผลทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น 10 มิลลิเมตร เกิดไฟป่าบ่อยและรุนแรงมากขึ้นทั่วโลกเกิดสภาวะแห้งแล้งและคลื่นความร้อนในหลายพื้นที่ มีเหตุการณ์น้ำท่วมและดินโคลนถล่มอันเนื่องมาจากฝนตก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566, หน้า 6)

ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีการกำหนดแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524, หน้า 136) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้มีการกำหนดแผนงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530, หน้า 107-144) รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประกอบด้วยการพัฒนาทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และน้ำ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีจุดมุ่งหมายในข้อที่ 5 คือ ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวง

ศึกษาศาสตร์, 2560, หน้า 5)

ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมต่อการดำเนินชีวิต มีความคิดเห็นและความรู้สึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (Pasook, 2021) การจัดการศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดเป็นเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 มาตรา 7 ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องในการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับเป้าหมายในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จะต้องพัฒนานักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 3)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon Based Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Learning) ที่ได้ถูกเสนอขึ้นโดยประเทศฟินแลนด์จากแนวคิดการพัฒนาระบบการศึกษาแกนกลางของประเทศ มุ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะข้ามพิสัย (Transversal competencies) ของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะมีการนำปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในสังคม วิทยาศาสตร์หรือสิ่งแวดล้อม เป็นประเด็นที่น่าสนใจมาทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ หรือลงมือหาคำตอบผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ในตนเองภายใต้ปรากฏการณ์ตามสภาพจริง (Authentic phenomena) (Symeonidis & Schwarz, 2016) มีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ปรากฏกับสิ่งที่ได้เรียนรู้และเป็นแรงจูงใจสำหรับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนและเรื่องที่เรียนรู้ (Butkatanyoo, 2018, หน้า 348-365)

การใช้เกมในการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติการเรียนรู้กันอย่างจริงจัง (Actively Involved) รวมถึงการเรียนรู้จากการฟัง ผู้เรียนก็ต้องได้ปฏิบัติการ ฟังจริง ๆ อย่างตั้งใจ จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ (เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, 2559, หน้า 56) นอกจากนี้เกมยังเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฝึกทักษะ และช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน การเล่นเกมจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งช่วยส่งเสริมกระบวนการในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม (เยาวภา เดชคุปต์, 2528, หน้า 11)

จากความสำคัญและเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และเกมทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เป็นประสบการณ์กระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการคิด การตระหนักรู้ การตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ พฤติกรรม และเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

แหล่งข้อมูล ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน สำเร็จการ ศึกษาในระดับปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ด้านหลักสูตรและการสอน 2) เป็นศึกษานิเทศก์วิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือชำนาญการพิเศษ ทางด้านการสอนวิทยาศาสตร์ และ 3) เป็นครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือชำนาญการพิเศษทางด้านการสอน วิทยาศาสตร์

2. ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 (กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทาง วิทยาศาสตร์ 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ 3) แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ และ 4) แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกม ทางวิทยาศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดย ดำเนินการติดต่อทางบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวรเพื่อดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยถึงผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนัดหมายผู้เชี่ยวชาญเพื่อส่งเครื่องมือวิจัยพร้อมแบบประเมิน ตามวัน เวลาที่กำหนดและรับแบบประเมินคืนด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมาย



2. การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยดำเนินการติดต่อทางบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองเมือง อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร นำกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองเมือง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) และประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:3) จำนวน 12 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.19) และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.06)

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม (One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านมะเดื่อชุมพร อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

แหล่งข้อมูล ได้แก่

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านมะเดื่อชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งดัดแปลงตามแนวทางของ Williams, Riley Denae (2017) ดังนี้ 1) แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่ 1 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 36 ข้อ โดยใช้จริง 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.30-0.80 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 2) แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่ 2 เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ โดยใช้จริง 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23-0.93 มีค่าความเชื่อมั่น



เท่ากับ 0.80 และ 3) แบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่ 3 พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้จริง 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.41-0.66 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านมะเดื่อชุมพร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนการเรียนการสอน

3. ทดสอบก่อนเรียน โดยให้ผู้เรียนทำแบบวัดความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านมะเดื่อชุมพร โดยใช้เวลาการสอน 60 นาที

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการเรียนรู้ทั้งหมด 3 แผน ใช้เวลาเรียนจำนวน 12 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ โดยการใช้สถิตินอนพารามेटริก (Nonparametric Test) แบบ Wilcoxon Signed Ranks test

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

1.1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและนำมาสร้างขั้นตอนการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ (Observe the phenomenon) ขั้นที่ 2 สร้างคำอธิบายเบื้องต้น (Compose an initial explanation) ขั้นที่ 3 สำนวตรวจสอบร่วมกับการใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ (Investigation through the Use of Scientific Games) ขั้นที่ 4 รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย (Compile the final explanation) และขั้นที่ 5 ให้เหตุผล (Giving reasons)



รูปภาพที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์

1.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.19$)

1.3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.06$)

1.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ กับนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ด้านเนื้อหา พบว่า เกมทางวิทยาศาสตร์ ในส่วนการ์ดคำถามของเกม มีเพียงคำถามโดยไม่มีคำตอบกำกับ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบและให้แต้มคะแนนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขใบการ์ดคำถามกำหนดให้การ์ดแต่ละใบมีทั้งคำถามและคำตอบ โดยให้คำตอบอยู่ด้านล่างของการ์ดคำถามและสลับด้านของตัวอักษร เพื่อให้นักเรียนสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ ด้านภาษา พบว่า ข้อคำถามบางข้อบนการ์ดคำถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นส่วนตัว ซึ่งอาจส่งผลให้คำตอบ

ของนักเรียนมีความหลากหลายและกว้างกว่าคำตอบที่ระบุไว้ในเฉลยของการ์ดคำถาม ส่งผลให้นักเรียนประสบปัญหาในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนอย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขโดยใช้คำถามกึ่งปลายเปิดที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตอบได้อย่างเป็นระบบมากขึ้นด้านเวลา พบว่า การดำเนินกิจกรรมการเล่นเกมหทางวิทยาศาสตร์มีระยะเวลาที่ยาวนานเกินกว่ากำหนด ส่งผลให้ระยะเวลาสำหรับการสรุปเนื้อหาในรูปแบบแผนผังความคิดลดลง และไม่เพียงพอต่อการดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปรับระยะเวลาการเล่นเกมหให้สอดคล้องกับเวลาที่มีอยู่ เพื่อให้มีเวลาเพียงพอสำหรับการสรุปเนื้อหา

1.5 การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมหทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมหทางวิทยาศาสตร์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.70/75.74 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมหทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมหทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติอนพารามेटริก (Nonparametric Test) แบบ Wilcoxon Signed Ranks test ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมหทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน

องค์ประกอบ	การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	\bar{D}	Z	Sig. (1-tailed)
ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	ก่อนเรียน	20	10.50	1.58	52.50	4.60	2.873*	0.004
	หลังเรียน	20	15.10	0.99	75.50			
เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม	ก่อนเรียน	50	35.00	4.74	70.00	6.30	2.181	0.005
	หลังเรียน	50	41.30	3.13	82.60			
พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม	ก่อนเรียน	50	31.20	4.29	62.40	5.90	2.812	0.005
	หลังเรียน	50	37.10	3.75	74.20			
รวม	ก่อนเรียน	120	76.70	8.18	63.92	16.80	2.810	0.005
	หลังเรียน	120	93.50	6.43	77.92			

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ในองค์ประกอบความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.50 คะแนน และ 15.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.50 และ 75.50 ตามลำดับ ในองค์ประกอบเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.00 คะแนน และ 41.30 คะแนน ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 70.00 และ 82.60 ตามลำดับ ในองค์ประกอบพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.20 คะแนน และ 37.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 62.40 และ 74.20 ตามลำดับ และในภาพรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 76.70 คะแนน และ 93.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.92 และ 77.92 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.70/75.74 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามอย่างเป็นกระบวนการ โดยดำเนินการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ มาตรฐาน ว 3.2 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ จากนั้นศึกษาสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนและประเทศไทยในปัจจุบันโดยพบว่า ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้กับนักเรียนในความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และผลการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนวิทยาศาสตร์พบว่า กิจกรรมที่เหมาะสมกับความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามแนวคิดของ Islakhiah et al. (2017, หน้า 173-185) ร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกมาเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 สร้างคำอธิบายเบื้องต้น ขั้นที่ 3 สำนวนตรวจสอบ ร่วมกับการใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ ขั้นที่ 4 รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย และขั้นที่ 5 ให้เหตุผล โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทาง

วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเข้ามาเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ เป็นแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ร่วมกับการนำเกมทางวิทยาศาสตร์ มาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ยิ่งขึ้นสอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, (2561) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมประกอบการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเล่นเกม เช่น การจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างสถานการณ์ที่สร้างความสนใจของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาบทเรียนมีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด ส่งเสริมให้นักเรียนหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการศึกษาและต่อยอดความคิดผ่านการเล่นเกมได้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน เรื่อง ปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และสร้างแผนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 3 แผน โดยครอบคลุมทั้งมาตรฐาน/ตัวชี้วัดและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ นำกิจกรรมการเรียนรู้ไปหาประสิทธิภาพ การประเมินแบบ (1:1) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อหาความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหาภาษาและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม จากนั้นนำกิจกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขไปประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:3) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานทำให้เกิดกิจกรรมที่มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการ โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.70/75.74 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่ 1 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบที่ 2 เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบที่ 3 พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ มีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในธรรมชาติและส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดเป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ทุกประเทศกำลังเผชิญและให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหา โดยปรากฏการณ์ที่ได้นำมานี้ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของมนุษย์สัตว์ ระบบเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติในระดับประเทศและระดับโลก โดยปรากฏการณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ปรากฏการณ์เรือนกระจก ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์จากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอุตสาหกรรม การใช้พาหนะที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล การเผาขยะ การตัดไม้ทำลายป่า การทำเกษตรกรรมเชิงอุตสาหกรรมและการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เช่น อุณหภูมิของโลกเพิ่มสูงขึ้น สภาพอากาศเกิดความแปรปรวนอย่างรุนแรง ฤดูกาลแปรปรวน ฝนตกหนักผิดปกติ



และเกิดคลื่นความร้อนในหลายพื้นที่ 2) ภาวะโลกร้อน เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกที่ทั่วโลกต่างช่วยกันเร่งแก้ไขปัญหา เป็นผลกระทบที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสัตว์ เช่น ทำให้เกิดความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ น้ำแข็งขั้วโลกละลายทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น สัตว์และพืชบางสายพันธุ์ไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ส่งผลให้จำนวนประชากรลดลงเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนยังทำให้พื้นที่เพาะปลูกลดลงเพราะพืชบางชนิดไม่สามารถเติบโตได้ในสภาพอากาศที่เปลี่ยนไป และ 3) น้ำท่วมและดินถล่ม เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในทั่วโลกและเกิดขึ้นบ่อยในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในฤดูฝน มีความเชื่อมโยงกับทั้งสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง จากปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้ง 3 ปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นใกล้ตัวนักเรียนในระดับประเทศและระดับโลก ซึ่งช่วยสร้างความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ร่วมกับการนำเกมทางวิทยาศาสตร์ที่กระตุ้นความสนใจ สร้างความสนุก และแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นเกมกระดานมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์เรือนกระจก ภาวะโลกร้อน น้ำท่วมและดินถล่ม มีการกำหนดกฎ กติกา โดยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ เจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เกมกระดาน เกมเศรษฐี และเกมบันไดงู โดยนำปรากฏการณ์เรือนกระจก ภาวะโลกร้อน น้ำท่วมและดินถล่ม ร่วมกับการนำเกมทางวิทยาศาสตร์มาจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สังเกตปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 สร้างคำอธิบายเบื้องต้น ขั้นที่ 3 สำนวจตรวจสอบร่วมกับการใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ ขั้นที่ 4 รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย และ ขั้นที่ 5 ให้เหตุผล ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากการกระทำในชีวิตประจำวันของตนเอง มีความรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมและมีพฤติกรรมที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ Symeonidis & Schwarz (2016, หน้า 31-47) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้จะมีการนำปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม วิทยาศาสตร์หรือสิ่งแวดล้อม เป็นประเด็นที่น่าสนใจมาทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ หรือลงมือหาคำตอบผ่าน กระบวนการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ในตนเองภายใต้ปรากฏการณ์ตามสภาพจริง (Authentic phenomena) โดยการจัดการเรียนรู้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal Based Learning) มีจุดมุ่งหมายในการ เพิ่มพูนความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสำรวจ, วิเคราะห์, และเข้าใจถึงปรากฏการณ์ต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม หรือผลกระทบจากกิจกรรมมนุษย์ต่อธรรมชาติ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของสิ่งแวดล้อมและสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและรับผิดชอบในเชิงนิเวศ สอดคล้องกับ สุชีรา แก้วเลิศ และคณะ (2563) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพและระบบนิเวศ ด้าน

ทรัพยากร และด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีคะแนนความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับ วรณวลี เจนเจนประเสริฐ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนพฤติกรรมในการใช้รูปแบบฯ กับคะแนนจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการจัดการขยะเป็นศูนย์และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเกิดจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านบอร์ดเกม และฝึกความคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผลถึงปัญหา สาเหตุ และผลลัพธ์จากปรากฏการณ์นั้น ๆ สอดคล้องกับ พุธิตา สุภาอินทร์ (2566) ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในการส่งเสริมทัศนคติและความตระหนักต่อสภาพภูมิอากาศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และศึกษาผลการส่งเสริมทัศนคติและความตระหนักต่อสภาพภูมิอากาศด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการส่งเสริมความตระหนักต่อสภาพพบว่าคะแนนเฉลี่ยความตระหนักต่อสภาพภูมิอากาศของนักเรียนแต่ละองค์ประกอบหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเกมทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบ พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมีคะแนนร้อยละเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละบุคคลมีความเชื่อ ทัศนคติ และความเคยชินที่แตกต่างกัน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา ควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยให้ยาวนานขึ้น เพื่อให้สามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปะ และสังคมศึกษา เข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแบบองค์รวม และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้มากขึ้น
2. ผู้วิจัยสามารถพัฒนาเกมทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบแอปพลิเคชันหรือออนไลน์บนเว็บไซต์ โดยพัฒนาในรูปแบบเฉพาะเจาะจงด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะพลาสติก หรือการประหยัดพลังงาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2008). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พุทธิตา สุภาอินทร์. (2023). *แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติ และความตระหนักต่อสภาพภูมิอากาศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (1985). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. โอเดียนสโตร์.
- วรรณวลี เจนเจนประเสริฐ. (2021). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการขยะเป็นศูนย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2018). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ วิชาเคมี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชีรา แก้วเลิศ, อรพรรณ บุตรกตัญญู, & ปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร. (2022). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 37(1), 35–46.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2017). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2023). *สรุปสาระสำคัญของรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม 2566*. สืบค้นจาก <https://www.onep.go.th/book/info-soe66/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (1981). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2524)*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (1987). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530)*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=Develop_issue
- เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ. (2016). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ใหม่โดยใช้เกมการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 14(1), 54–59.
- Butkatunyoo, O. (2018). Phenomenon-based learning for developing a learner's holistic views and engaging in the real world. *Journal of Education Studies*, 46(2), 348–365.
- Islakhiyah, K., Sutopo, S., & Yulianti, L. (2018). Scientific explanation of light through phenomenon-based learning on junior high school student. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 218(ICoMSE 2017), 173–185.
- Pasook, U. (2021). *Effect of a problem-based learning package on water cycle on the environmental literacy of grade 5 students* (Master's thesis, Srinakharinwirot



University). [in Thai].

Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-based teaching and learning through the pedagogical lenses of phenomenology: The recent curriculum reform in Finland. *Forum Osviatowe*, 28(2), 31–47.

Williams, R. D. (2017). *An assessment of environmental literacy among public high schools students and the factors affecting students' environmental literacy* (Master's thesis). Harvard Extension School.

การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

Development of Learning Experience Management Based on Social and Emotional Learning (SEL) Combined with Magic If Technique to Encourage Empathy for Early Childhood

มณฑิตา คำแก้ว¹, อังคณา อ่อนธานี²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก ประเทศไทย

Monthita Khamkaeo¹, Angkana Onthanee²
^{1,2} Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok Thailand
✉: monthitakh66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 06 May 2025; Revised: 18 May 2025; Accepted: 28 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ (1) สร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75 (2) ศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัยโดย (2.1) เปรียบเทียบการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If (2.2) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านโคกงาม จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If และแบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ t-test แบบ dependent ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If 5 ขั้นตอน 1) ขั้นสังเกตและวิเคราะห์ 2) ขั้นระบุอารมณ์และเข้าใจสาเหตุ 3) ขั้นการตั้งคำถาม "ถ้า..." และเชื่อมโยงประสบการณ์ 4) ขั้นแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ และ 5) ขั้นสะท้อนและปรับการแสดงออก โดยมีความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.20) และความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด มี ($\bar{x} = 4.86$, S.D. = 0.14) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.89/80.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2. ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้ 2.1 นักเรียนเกิด



การรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 นักเรียนเกิดการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นระหว่างปฏิบัติกิจกรรม สามารถแบ่งออกเป็น 1) ด้านการเข้าใจผู้อื่น เข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นจากการสังเกตและวิเคราะห์สีหน้า ท่าทาง พฤติกรรมที่ผู้อื่นแสดงออก 2) ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น รับรู้ถึงสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ 3) ด้านมีจิตใจใฝ่บริการ สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้อื่นต้องการอะไร โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน สามารถแสดงออกได้เหมาะสมตามบริบท 4) ด้านการรู้จักให้โอกาสผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจกับคนที่ไม่ได้รับสิ่งที่ตัวเองต้องการ 5) ด้านการตระหนักถึงความคิดของกลุ่ม เข้าใจความคิดของคนส่วนมากที่มีต่อการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ และทุกคนก็เห็นว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ควรทำและได้ตระหนักถึงความคิดของคนส่วนใหญ่ได้ดีขึ้น ผลการประเมินแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย, การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม, เทคนิค Magic If, การรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น

Abstract

The objectives of this research were: (1) to create and evaluate the efficiency of learning experience management based on social and emotional learning (SEL) combined with Magic If technique to encourage empathy for early childhood, based on the 75/75 efficiency criterion; (2) to study the results of applying social and emotional learning concept with Magic If technique to promote empathy for early childhood; (2.1) compare the students' empathy before and after participating in social-emotional learning with Magic If technique; and (2.2) study the results of social and emotional learning experience with Magic If technique. The research was conducted according to the research and development process. The sample consisted of 20 kindergarten 2 students of Ban Khok Ngam School in the second semester of the 2024 academic year, selected by purposive sampling. The instruments included the provision of social and emotional learning experience with Magic If technique and an empathy assessment for early childhood. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and a dependent t-test for statistical significance. The results of this research: 1. Learning experience management based on social and emotional learning (SEL) combined with Magic If technique which has five steps, such as 1) Observe and analyze, 2) Identify emotions and understand the causes, 3) Ask "What if..." questions and connect experiences, 4) Express emotions to situations, and 5) Reflect and adjust expressions, was appropriate at the highest level (\bar{x} = 4.82, S.D. = 0.20). The appropriateness of the teaching and learning plan was at the highest level (\bar{x} = 4.86, S.D. = 0.14). Moreover, the efficiency was 78.89/80.56, according to the specified criteria. 2. Results of Learning experience management based on social and emotional learning (SEL) combined with Magic If technique for early childhood are as follows: 2.1 Students demonstrated significantly higher levels of empathy after class compared to before class, at the .05 level of statistical significance. 2.2 During the activities, students developed empathy, which can be divided into: 1) Empathy means understanding others' feelings from observing and analyzing expressed facial expressions, gestures, and behaviors. 2) Encouragement and recognizing others' needs. 3) Having a service mind, being able to predict what others need without expecting anything in return and express themselves appropriately according to the context. 4) Giving others a chance, empathizing with those who do not get what they want. 5) Social awareness, comprehending the majority's thoughts affecting emotional expressions in each situation, and all agree that what they are doing is the right thing to do, and is more aware

of the majority's thoughts. The evaluation results indicate that the development of empathy or understanding others' feelings increases.

Keyword: Early Childhood Learning Experience, Social and Emotional Learning (SEL), Magic If c, Empathy

1. บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากพฤติกรรมของแต่ละคนก็เปลี่ยนแปลงไป มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ไม่มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ มักจะเกิดจากการไม่เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2545) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็นคุณลักษณะหนึ่งของผู้เรียนที่ถูกเพิ่มเข้ามาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 ในพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และพัฒนาการด้านสังคมในเด็กปฐมวัยที่พึงมี สามารถสร้างให้เกิดได้ในเด็กก่อนวัยเรียน และสามารถเริ่มต้นการพัฒนาได้ตั้งแต่ช่วงสามปีแรกของชีวิต (พัชรี จิวพัฒนกุล, 2550) วัยปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต ถ้าเด็กได้รับการเตรียมตัวหรือวางพื้นฐานพัฒนาการไว้ดีและเหมาะสมหมายถึงว่า เด็กได้รับการวางรากฐานชีวิตที่มั่นคงต่อไป (สุภาภรณ์ บัณฑิตย, 2556) โดยพัฒนาการด้านอารมณ์ เป็นความสามารถในการแสดงความรู้สึกและควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมในอารมณ์ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หัวเราะ, กลัว, เศร้า, เสียใจ, โกรธ รวมถึงการสร้างความรู้สึกที่ดีและการนับถือตนเอง และพัฒนาการด้านสังคม เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันและรู้จักผิดชอบชั่วดี (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2560) หลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้ระบุสภาพที่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิด บนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติในแต่ละระดับอายุ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และสภาพที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อายุ 3 ปีแสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น อายุ 4 ปี แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น และอายุ 5 ปีแสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ความเห็นอกเห็นใจหรือการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น (Empathy) เป็นทักษะจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต เนื่องจากทักษะนี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลเกิดความรู้สึกร่วมทุกข์และเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น ดังนั้นทักษะนี้จึงช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม เป็นหัวใจสำคัญของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเข้าใจผู้อื่นช่วยให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกในสังคมได้ อีแกน (Egan., 1986) กล่าวว่า ความเห็นอกเห็นใจเป็นความสามารถที่เข้าถึงความรู้สึกของผู้อื่น และมีส่วนร่วมในความรู้สึกนั้น ผลของความรู้สึกสามารถแสดงให้เห็นได้โดยพฤติกรรมแสดงออกด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตในสังคม Smith (อั้งโนวลิยรัตน์ วรรณโพธิ์, 2545) กล่าวว่า Empathy จัดเป็นทักษะทางสังคมในการที่สร้างและรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของคนอื่น รวมถึงความสามารถในการทำนายว่า แต่ละคนคิด รู้สึก พุดเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นอย่างไร เปรียบเสมือนสัมพันธ์ที่ 6 ที่มีแนวโน้มจะรับรู้และคาดการณ์ถึงความรู้สึกตนเองและมีความเข้าใจจิตใจผู้อื่น ซึ่งถ้าเด็กปฐมวัยมีทักษะความเห็นอกเห็นใจจะส่งผลให้มีกระบวนการพัฒนาทักษะทางด้านร่างกาย อารมณ์



สังคม และสติปัญญาตามมา การทำความเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเองของเด็ก การทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น สามารถพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคคลอื่นได้ และยังเป็นการวางรากฐานสำหรับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อนมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะสังคมในโรงเรียนเป็นสังคมที่เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นสังคมแรกที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กจึงต้องมีพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นกับเด็กปฐมวัย การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจตั้งแต่ระดับปฐมวัย ผ่านการจัดประสบการณ์ที่ให้ได้ลงมือทำและมีส่วนร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ได้วิเคราะห์บุคคลจากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ได้เข้าใจมุมมองความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์เดียวกัน เกิดการสะท้อนคิดแสดงออกทางภาษา และทำทางได้อย่างเหมาะสม ก็จะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในระดับปฐมวัย ก็จะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ และปรับปรุงได้ดีขึ้น

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social emotional Learning) CASEL (2015) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัยว่า เป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ที่อาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อการพัฒนาความสามารถที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างเจตคติที่ดีพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวกและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น อีกทั้งยังสามารถลดปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กได้ดีอีกด้วย การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วยความสามารถที่สำคัญทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้สังคม ทักษะสัมพันธ์ภาพ และการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social emotional Learning) ส่งผลให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์และสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้สังคม (Social awareness) คือ ความสามารถในการเข้าใจและเอาใจใส่ผู้อื่นที่มีพื้นฐานแตกต่างไปจากตนเองได้ รวมไปถึงสามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นผลมาจากสังคม ค่านิยม และจริยธรรมที่แตกต่าง และสามารถรับรู้เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ที่ได้รับจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม Roger P.Weissberg (2003) กล่าวว่า การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เป็นความสามารถในการรับรู้และจัดการอารมณ์ แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรังศิริศม์ นิลรัตน์ (2553) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่าหลังจากได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ระดับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นได้ว่าแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมจะสามารถพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นได้ แต่ในทางปฏิบัติกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องจัดการประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรม ให้เด็กมองเห็นภาพชัดเจน ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาท (กรมวิชาการ, 2547) รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดและพัฒนาทักษะต่างๆ ของผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Weinert & Helmke, 1995) โดยเฉพาะการแสดงบทบาทสมมติ

โดยการเอาตัวเองไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกับบุคคลอื่นในสถานการณ์นั้น จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

และ Magic If เป็นเทคนิคทางการละครที่คิดค้นโดย Constantin Stanislavki บิดาแห่งการละครสมัยใหม่ โดยให้นักแสดงจำลองภาพเหตุการณ์และตัวละครที่ได้มาจากการทำความเข้าใจบทละครและสมมติว่าตนเป็นบุคคลนั้นและกำลังเผชิญสถานการณ์เดียวกันซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้นักแสดงสามารถทำความเข้าใจที่มาของความคิดความรู้สึกความเชื่อและการกระทำของตัวละครและเชื่อมโยงความคิดหรือรู้สึกของตนกับตัวละครนั้นตลอดจนตีความการกระทำของตัวละครได้ใหม่ ตามความเข้าใจของตนจนสามารถแสดงบทบาทออกมาได้อย่างสมจริง Stanislavki (1934) อธิบายว่า ความจริงบนเวทีต่างจากความจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักแสดงไม่สามารถจินตนาการได้อย่างลึกซึ้งให้สมจริงได้ จึงแก้ปัญหาโดยการสร้าง Magic If ขึ้นโดยให้นักแสดงพยายาม หาคำตอบว่า ถ้าฉันเผชิญสถานการณ์เดียวกับตัวละครนั้นฉันจะทำอะไร ดังนั้นความคิดและความรู้สึกของตัวละครนั้นจะขับเคลื่อนให้นักแสดง กระทำผ่านพลังของตัวกระตุ้นของคำว่า “ถ้า...” จนนักแสดงสามารถสร้างทางเลือกที่สมจริงและน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ชม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภณัฐ พานา ยศวีร์ สายฟ้า และ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเปลี่ยนแปลงของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ไปในทางที่ดีขึ้น ในปัจจุบันยังไม่มีงานวิจัยที่พัฒนาแนวคิด Magic If มาช่วยพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น แต่แนวคิด Magic If เป็นแนวคิดที่สามารถพัฒนาการรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่น โดยการใช้คำถาม “ฉันจะทำอย่างไร ถ้า.....?” ผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์และลักษณะบุคคลในเหตุการณ์ และสะท้อนความคิดออกมาในมุมมองของบุคคลในเหตุการณ์ ทำให้ส่งเสริมการรับรู้ถึงความคิดและความรู้สึกของบุคคลอื่นในเหตุการณ์ และเกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นผ่านการแสดงออกทางภาษาและท่าทางของตนเอง การใช้คำถามและจินตนาการเป็นบุคคลอื่นตามแนวคิดนี้เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเด็กได้ปฏิบัติจริง และได้ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามพัฒนาการ

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และต้องการที่จะพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้น โดยการนำเอาแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มาช่วยให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์และสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งรวมถึงการตระหนักรู้สังคม (Social awareness) มีความสามารถในการเข้าใจและเอาใจใส่ผู้อื่นที่มีพื้นฐานแตกต่างไปจากตนเองได้ รวมไปถึงสามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นผลมาจากสังคม ค่านิยม จริยธรรมที่แตกต่าง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และเทคนิค Magic If มาใช้เพื่อช่วยให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาการรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่น โดยการใช้คำถาม “ถ้า.....” ในแต่ละขั้นการจัดประสบการณ์ ผ่านการ



วิเคราะห์สถานการณ์และลักษณะบุคคลในเหตุการณ์ และสะท้อนความคิดออกมาในมุมมองของบุคคลในเหตุการณ์ ผ่านการแสดงออกทางภาษาและท่าทางของตนเอง โดยสรุปแล้วเมื่อเด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้สังเกตและวิเคราะห์อารมณ์ของบุคคลอื่นในแต่ละสถานการณ์ ตอบคำถาม “ถ้า...” แสดงออกทางอารมณ์ได้โดยการแสดงบทบาทสมมติจำลองว่าตนเองเป็นบุคคลนั้น บอกถึงความรู้สึกและสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการได้ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นมากขึ้นและส่งผลให้พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 เปรียบเทียบการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นก่อนและหลังเรียนโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ด้านแหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 1 คนและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัยจำนวน 2 คน เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดเลยเพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ ดังนี้ การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) เป็นเด็กปฐมวัย จำนวน 3 คน แบ่งเป็นเด็กปฐมวัยที่มีคุณลักษณะสูงจำนวน 1 คน เด็กปฐมวัยที่มีคุณลักษณะปานกลางจำนวน 1 คน และเด็กปฐมวัยที่มีคุณลักษณะต่ำกว่าปานกลางจำนวน 1 คน และการประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก เป็นเด็กปฐมวัย จำนวน 9 คน แบ่งเป็นเด็กปฐมวัยที่มีคุณลักษณะสูงจำนวน 3 คน เด็กปฐมวัยที่มีคุณลักษณะปานกลางจำนวน 3 คน และเด็กปฐมวัยที่มีคุณลักษณะต่ำกว่าปานกลางจำนวน 3 คน



กลางจำนวน 3 คน โดยคัดเลือกจากผลการประเมินพัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ และพัฒนาการด้านสังคม เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ให้ได้ตามเกณฑ์ 75/75

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If และแบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยระหว่างเรียน

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

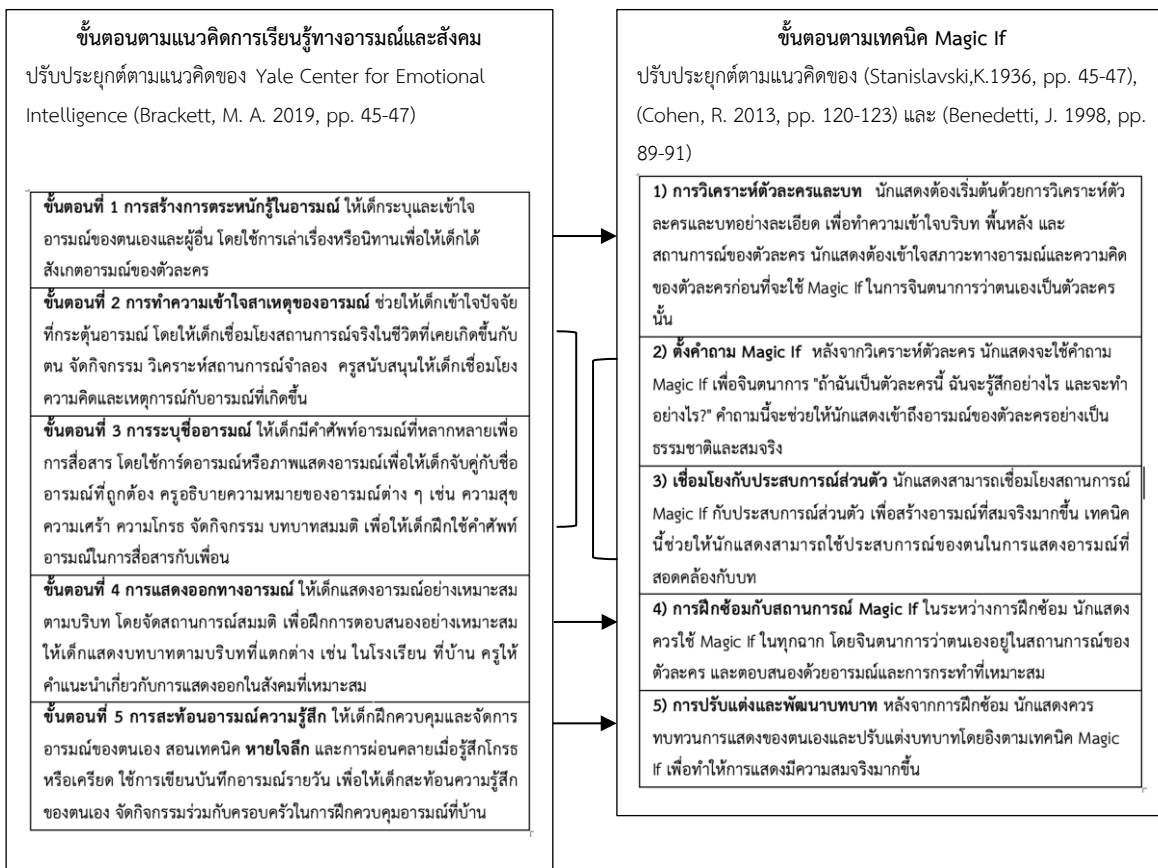
1.การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If

- 1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
- 1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.3 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ตาม

แนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ และเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดประสบการณ์

1.4 ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทาง

อารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์



โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 5 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสังเกตและวิเคราะห์ (Observation & Analysis) ขั้นที่ 2 ขั้นระบุและเข้าใจสาเหตุอารมณ์ (Emotion Labeling & Understanding) ขั้นที่ 3 ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ ผ่านคำถาม "ถ้า..." (Hypothetical Questioning & Personal Connection) ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ (Emotion Expression in Response to Situations) ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนและปรับการแสดงออก (Reflection & Adjustment of Emotional Expression)

1.5 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย สารการเรียนรู้รายปี/รายชั้น/รายหน่วย การวัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย สารการเรียนรู้ประกอบไปด้วย ประสบการณ์สำคัญ และ สารที่ควรเรียนรู้ พบว่า ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองที่เหมาะสมกับวัย การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านสังคม ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม สารที่ควรรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น คือเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก และธรรมชาติรอบตัว โดยการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอดแทรกการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กปฐมวัย จากการวิเคราะห์โครงสร้างหน่วยการจัดประสบการณ์ภาคเรียนที่ 2 ผู้วิจัยได้คัดเลือกหน่วยที่มีสารที่ควรรู้เกี่ยวกับวัน เทศกาล ธรรมชาติรอบตัว เป็นเนื้อหาที่สามารถบูรณาการให้เข้ากับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น เป็นสารที่ควรรู้เกี่ยวกับ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็กและธรรมชาติรอบตัว

1.6 คัดเลือกหน่วยการจัดประสบการณ์ที่จะใช้ในงานวิจัยโดยหลักการพิจารณาคือครอบคลุมองค์ประกอบของการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น ได้แก่ 1. การเข้าใจผู้อื่น 2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3. มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ 4. การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น และ 5. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 4 หน่วยคือ 1) หน่วยวันเด็ก 2) หน่วยฤดูหนาว 3) หน่วยโลกสวยด้วยสีสัน และ 4) หน่วยฤดูร้อนแล้ววิเคราะห์แต่ละหน่วยที่สามารถจะเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น (Empathy) สำหรับเด็กปฐมวัย

1.7 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนประกอบการจัดประสบการณ์ทั้งหมด จำนวน 20 แผน บูรณาการโดยการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และในแต่ละครั้งใช้เวลาในการจัดประสบการณ์จำนวน 60 นาทีต่อ 1 วัน ระหว่างเวลา 09.30 น. ถึง 10.30 น. สัปดาห์ละ 5 วันรวม 4 สัปดาห์ประกอบด้วย

หน่วยที่ 1 วันเด็ก	จำนวน 5 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2 โลกสวยด้วยสีสัน	จำนวน 5 ชั่วโมง
หน่วยที่ 3 ฤดูหนาว	จำนวน 5 ชั่วโมง
หน่วยที่ 4 ฤดูร้อน	จำนวน 5 ชั่วโมง

ซึ่งแผนประกอบการจัดประสบการณ์ประกอบด้วย

1. สารสำคัญ
2. สารที่ควรเรียนรู้
3. มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์/ประสบการณ์สำคัญ
4. วัตถุประสงค์การเรียนรู้
5. การจัดประสบการณ์
 - 5.1 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
ขั้นที่ 1 ขั้นสังเกตและวิเคราะห์ (Observation & Analysis)
ขั้นที่ 2 ขั้นระบุและเข้าใจสาเหตุอารมณ์ (Emotion Labeling & Understanding)
ขั้นที่ 3 ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ ผ่านคำถาม "ถ้า..." (Hypothetical Questioning & Personal Connection)
ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ (Emotion Expression in Response to Situations)
ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนและปรับการแสดงออก (Reflection & Adjustment of Emotional Expression)

5.2 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล

1.8 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ มาปรับปรุงแก้ไข

1.9 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญกำหนดเกณฑ์มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าน้อยกว่า 1.00 ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสม ถ้าการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องนำมาปรับปรุง

1.10 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปประเมินประสิทธิภาพ จัดพิมพ์เป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75 ดำเนินการดังนี้

1. การประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมของการจัด

ประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ซึ่งจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปรับปรุงแก้ไขการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินประสิทธิภาพต่อไป

2. การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ร่วมกับเทคนิค Magic If

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อทางบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพ นำการจัดประสบการณ์ไปหาประสิทธิภาพเป็นการประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) เด็กปฐมวัยจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาว่ากิจกรรมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุง โดยปรับแก้ในส่วนของเนื้อหาบางส่วนลงอย่างเหมาะสมเพื่อเหมาะกับการจัดประสบการณ์ ปรับคำถามให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กและปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ และนำการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้ว มาประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กกับเด็กปฐมวัย จำนวน 9 คน ดำเนินการจัดประสบการณ์ทั้งหมด 4 หน่วย เก็บคะแนนจากการทำแบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นระหว่างเรียนทั้งหมด 4 ครั้ง ครั้งละ 5 คะแนน รวมเป็น 20 คะแนน หลังจากเรียนจบในแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์ และในส่วนของการหาประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการจัดประสบการณ์ (E_2) สามารถหาได้จากค่าคะแนนของการทำแบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินจากสถานการณ์จำนวน 4 สถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์จะมีทั้งหมด 5 ข้อย่อยโดยเก็บข้อละ 1 คะแนนคะแนนรวมสถานการณ์ละ 5 คะแนน คะแนนเต็มทั้งหมด 20 คะแนน จากนั้นทำการวิเคราะห์และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ให้ได้ตามเกณฑ์ 75/75

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแบบประเมินความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าน้อยกว่า 1.00

2. การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

ร่วมกับเทคนิค Magic If ตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามสูตร E_1/E_2 โดยพิจารณา ดังนี้

เกณฑ์ E_1 75 ตัวแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการ เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If จะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของ คะแนนเฉลี่ยที่ได้จาก การทำแบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยระหว่างเรียน

เกณฑ์ E_2 75 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ จะต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 75 ของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการ เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับ เทคนิค Magic if เพื่อการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการดังนี้

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกกาม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยมี แบบแผนการทดลองดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538)

ตาราง แสดงแบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	การใช้กิจกรรมการเรียนรู้	ทดสอบหลังเรียน
E	T ₁	X	T ₂

E หมายถึง เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกกาม

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการ เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับ เทคนิค Magic If (Pretest) ของกลุ่มตัวอย่าง

X หมายถึง การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการ เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If(Treatment) จำนวน 4 หน่วยทั้งหมด 20 แผน

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการ เรียนรู้ทาง อารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If (Posttest) ของกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล คือ ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 3 และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกกาม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตาม แนวคิดการ เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If 2) แบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น ของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ดังนี้ การเข้าใจผู้อื่น การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ การรู้จักให้ออกาส ผู้อื่น และ การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม ทั้งหมด 4 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 ข้อย่อย รวม 20 ข้อ ย่อยซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21-0.91และมีค่าความเชื่อมั่นทั้ง ฉบับเท่ากับ 0.97 และ3) แบบบันทึกภาคสนาม



การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอออกหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกงาม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ดำเนินการจัดประสบการณ์กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ทั้งหมด 20 แผน ใช้เวลาเรียนจำนวน 4 สัปดาห์ และทำการบันทึกเหตุการณ์และพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดประสบการณ์ลงในแบบบันทึกภาคสนาม และดำเนินการประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นแบบประเมินชุดเดียวกับการประเมินก่อนเรียน จำนวน 4 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 5 ข้อย่อยรวมทั้งหมด 20 ข้อย่อย โดยใช้เวลาข้อละ 2 นาที จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังโดยการใช้สูตรทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-Test Dependent samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75

1.1 ผลการสร้างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและนำมาสร้างขั้นตอนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นสังเกตและวิเคราะห์ 2) ขั้นระบุอารมณ์และเข้าใจสาเหตุ 3) ขั้นการตั้งคำถาม "ถ้า..." และเชื่อมโยงประสบการณ์ 4) ขั้นแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ 5) ขั้นสะท้อนและปรับการแสดงออก และผลของความเหมาะสมโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$,S.D. = 0.20) และ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.14)



ภาพที่ 1 ภาพแสดงขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If

1.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ ด้านเนื้อหา ภาษาและเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแก่ง อ.ภูเรือ จ.เลย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 คน พบว่า ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ ในส่วนของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ค่อนข้างเยาะในหน่วย โลกสวยด้วยสีสันทันและหน่วยฤดูหนาว จึงต้องใช้เวลาพอสมควรในการจัดประสบการณ์ จึงแก้ไขลดในส่วนของเนื้อหาในบางส่วนลงอย่างเหมาะสมเพื่อให้เหมาะกับการจัดประสบการณ์ ด้านภาษา เนื่องจากในแต่ละขั้นของการจัดประสบการณ์เด็กจะต้องมีการแสดงออกทางภาษาและท่าทางค่อนข้างเยาะ เด็กไม่เข้าใจสิ่งที่ครูถาม จึงนิ่งและไม่กล้ามีปฏิสัมพันธ์ ปรับแก้โดยการใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่ายและยกตัวอย่างสถานการณ์สมมติกับเพื่อนในห้องเรียน ประกอบ และด้านเวลา เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมค่อนข้างนาน จึงปรับแก้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้และครูต้องคอยกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด และผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75 ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้น

อนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแก่ง อ.ภูเรือ จ.เลย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน พบว่า การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ 78.89/80.56 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75

ตาราง แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ครั้งที่	ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)	ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E ₂)
ครั้งที่ 1	73.33	80.56
ครั้งที่ 2	77.78	
ครั้งที่ 3	82.22	
ครั้งที่ 4	82.22	
รวมเฉลี่ย	78.89	

$E_1/E_2 = 78.89/80.56$

ตอนที่ 2 ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ตารางผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น (Empathy) ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	20	11.85	0.93	25.09	0.00
หลังเรียน	20	20	14.95	0.94		

2.2 ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นดีขึ้นกว่าเดิม โดยผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านการเข้าใจผู้อื่น โดยเด็กสามารถเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นจากการสังเกตและวิเคราะห์สีหน้า ท่าทาง พฤติกรรมที่ผู้อื่นแสดงออก 2) ด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น รับรู้ถึงสิ่งที่ผู้อื่นต้องการจากการที่เด็กได้สังเกตและวิเคราะห์การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้อื่นแล้วสามารถเข้าใจถึงสาเหตุที่ผู้อื่นต้องการได้ และรับรู้ว่าจะทำอย่างไรได้บ้างที่จะทำให้บุคคลในสถานการณ์นั้นรู้สึกดีขึ้น 3) ด้านมีจิตใจใฝ่บริการ สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้อื่นต้องการอะไรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน สามารถแสดงออกได้เหมาะสมตามบริบท 4) ด้านการรู้จักให้โอกาสผู้อื่น เด็กมีความเห็นอกเห็นใจกับ

เพื่อนคนที่ไม่ได้รับสิ่งที่ตัวเองต้องการ แสดงออกในสถานการณ์นั้นด้วยการแบ่งปันหรือปลอบใจ และ 5) ด้านการตระหนักถึงความคิดของกลุ่ม เด็กสามารถเข้าใจความคิดของคนส่วนมากที่มีต่อการแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ได้ แสดงออกในสถานการณ์นั้นด้วยการแบ่งปันหรือปลอบใจ แล้วเมื่อครุถามว่าเมื่อมีเพื่อนแสดงออกแบบนี้ทุกคนรู้สึกอย่างไร ก็สามารถตอบได้ว่า รู้สึกว่าเพื่อนเป็นเด็กดีและถ้าเป็นตัวเองก็จะทำแบบเดียวกันทุกคนก็เห็นว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ควรทำและได้ตระหนักถึงความคิดของคนส่วนใหญ่

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยการตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.20) และ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.14) ตามลำดับ

ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ โดยแต่ละขั้นตอนมีหลักการจัดประสบการณ์ 1. การจัดประสบการณ์ที่มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) รวมถึงครอบคลุมองค์ประกอบการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นที่ต้องการให้เกิดตามองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ 4) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น และ 5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (Goleman D., 1998) 2. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ บูรณาการเนื้อหาได้สอดคล้องกับการพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น โดยมีการคัดเลือกหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระที่ควรเรียนรู้ คือ บุคคลและสถานที่แวดล้อมและธรรมชาติรอบตัว ได้แก่ หน่วยวันเด็ก หน่วยโลกสวยด้วยสีส้น หน่วยฤดูหนาวและหน่วยฤดูร้อน 3. การจัดประสบการณ์มุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ในแต่ละขั้นตอนเน้นการจัดประสบการณ์ที่让孩子เห็นความแตกต่างระหว่างความรู้สึกของตนเองและบุคคลอื่น ในระหว่างการจัดประสบการณ์การใช้เทคนิค Magic If ด้วยคำถาม “ถ้า...” เช่น “ถ้าหนูเป็นเพื่อนหนูจะรู้สึกอย่างไร...” ก็จะทำให้เด็กได้รู้จักอารมณ์ของเพื่อนที่แตกต่างไปจากตนเองมากยิ่งขึ้น และในแต่ละขั้นตอนก็มีการจัดประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อสนองความแตกต่างของเด็ก เช่น ดุริตโธ สร้างสรรค์งานศิลปะ แสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น 4. การจัดประสบการณ์ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูคอยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ ในแต่ละชั้นจะให้อิสระกับเด็กในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกของตนเองอย่างเต็มที่ และเด็กได้จินตนาการผ่านการใช้คำถาม Magic If แสดงออกทางอารมณ์ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541)

และเนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดประสบการณ์ โดยการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นสังเกตและวิเคราะห์ 2) ขั้นระบุอารมณ์และเข้าใจสาเหตุ 3) ขั้นการตั้งคำถาม "ถ้า..." และเชื่อมโยงประสบการณ์ 4) ขั้นแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ 5) ขั้นสะท้อนและปรับการแสดงออก มาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของ Brackett, M. A. (2019) ดังนี้ 1. การสร้างการตระหนักรู้อารมณ์ 2. การทำความเข้าใจสาเหตุของอารมณ์ 3. การระบุชื่ออารมณ์ 4. การแสดงออกทางอารมณ์ และ 5. การสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ ทำความเข้าใจ และจัดการอารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่น และนำแนวทางการใช้เทคนิค Magic If ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ตัวละครและบท 2. ตั้งคำถาม Magic If (Stanislavski K., 1936) 3. เชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว (Cohen R., 2013) 4. การฝึกซ้อมกับสถานการณ์ (Benedetti J., 1998) 5. การปรับแต่งและพัฒนาบทบาท (Cohen R., 2013) ทำให้ได้การจัดประสบการณ์ที่มี คุณภาพเป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.89/80.56 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ 75/75

2. ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic If เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 การเปรียบเทียบการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า คะแนนการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 11.85 และ 14.95 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นตามองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น 3) มีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ 4) การรู้จักให้ออกาสผู้อื่น และ 5) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม (Goleman D., 1998) ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนในขั้นที่ 1 ขั้นสังเกตและวิเคราะห์ ช่วยให้เด็กได้ฝึกการสังเกตสีหน้า ท่าทางและวิเคราะห์ตัวละครในสถานการณ์ ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นด้านการเข้าใจผู้อื่น ขั้นที่ 2 ขั้นระบุอารมณ์และเข้าใจสาเหตุ ช่วยให้เด็กได้ระบุอารมณ์ที่ตรงกับความรู้สึกตนเองและผู้อื่นในแต่ละสถานการณ์ ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นด้านการเข้าใจผู้อื่น ขั้นที่ 3 ขั้นการตั้งคำถาม "ถ้า..." และเชื่อมโยงประสบการณ์ ช่วยให้เด็กได้จินตนาการและลองสมมติตัวเองเป็นบุคคลอื่น ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ ช่วยให้เด็กได้ลองแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ต่างๆ ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นด้านการรู้จักให้ออกาสผู้อื่นและตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนและปรับการแสดงออก ช่วยให้เด็กได้สะท้อนความรู้สึกและปรับการแสดงออกทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ต่างๆ ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นด้านการรู้จักให้ออกาสผู้อื่นและด้านการมีจิตใจใฝ่บริการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ สอดคล้องกับ Lauster. (1978) ที่บอกว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นต้องช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด

อารมณ์ของผู้อื่น โดยอาศัยประสบการณ์ที่เหมือนกันของตนเองมาคาดคะเนอารมณ์พฤติกรรมของผู้อื่น สามารถตระหนักรู้ถึงสิ่งที่คนอื่นกำลังรู้สึกโดยไม่จำเป็นต้องมาบอกให้ทราบถึงสิ่งที่รู้สึก และมนัส บุญประกอบ (2543) กล่าวว่าความเข้าใจผู้อื่นมากขึ้นจากการสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมที่ผู้อื่นแสดงออกทางอารมณ์ รวมไปถึงสามารถเข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการแสดงออกทางอารมณ์ จะช่วยพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นได้ ซึ่งการนำแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มาพัฒนาขั้นตอนการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับ รั้งสิริรัมย์ วงศ์อุปราชา (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล พบว่าหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมฯ ค่าเฉลี่ยของความถี่พฤติกรรมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลในภาพรวมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ Durlak et al. (2011) ศึกษาเกี่ยวกับการสังเคราะห์อภิमानโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่ม ควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการนำเทคนิค Magic If มาใช้ สอดคล้องกับ ศุภณัฐ พานา ยศวีร์ สายฟ้า และ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2562) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวคิด Magic If ช่วยให้เด็กได้จินตนาการเป็นบุคคลอื่นในแต่ละสถานการณ์ ทำให้มองเห็นมุมมองความรู้สึกของตนเองและบุคคลอื่น จนทำให้เกิดความเข้าใจถึงความแตกต่างทางอารมณ์ และสามารถเข้าใจถึงสาเหตุของการเกิดอารมณ์ในสถานการณ์นั้นได้ ส่งเสริมให้เกิดการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เป็นการจัดประสบการณ์ที่ช่วยส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่น เนื่องจากเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ที่มีการนำเทคนิค Magic if มาช่วยให้เด็กได้ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งนั่นเป็นการส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นของเด็กปฐมวัยให้เกิดขึ้นได้ ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กในชีวิตจริง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อส่งเสริมการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 ในการจัดประสบการณ์ผู้สอนสามารถบริหารจัดการเวลาให้มีความยืดหยุ่นได้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ในแต่ละขั้นตอนได้อย่างเต็มที่มากที่สุด

1.2 ในการจัดประสบการณ์ผู้สอนควรตั้งคำถามโดยใช้เทคนิค Magic If ในการกระตุ้นเด็กที่หลากหลายและใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย

1.3 ในการจัดประสบการณ์นี้ เป็นการจัดประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนทั่วไป เพราะต้องฝึกสังเกต วิเคราะห์สีหน้า ท่าทาง พฤติกรรมและวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดพฤติกรรม การแสดงออกทางอารมณ์ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นครูผู้สอนต้องคอยชี้แนะจนกว่าเด็กจะสามารถทำได้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่นสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น จิตรู้เคารพ

2.2 ควรนำการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if ไปพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นกับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น

2.3 ควรเพิ่มหน่วยการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมร่วมกับเทคนิค Magic if เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนา การรู้ซึ่งถึงความรู้สึกผู้อื่นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 เนื่องจากองค์ประกอบด้านการรู้จักให้ออกาสผู้อื่นให้มากขึ้นอยู่ในระดับต่ำที่สุด ควรเพิ่มการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมองค์ประกอบด้านการรู้จักให้ออกาสผู้อื่นให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2004). *แนวการจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2017). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (1998). *การประกันคุณภาพการศึกษา เล่มที่ 1: แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2017). *การคัดกรองสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน*. ปัยยนต์ พับลิชชิง.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2002). *ความเห็นอกเห็นใจ การสื่อสารด้วยอารมณ์และความรู้สึก*. มติชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2011). *หลักการวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

พัชรี จิวพัฒนกุล. (2007). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

มนัส บุญประกอบ. (2000). *อิคิวกับภาวะผู้นำในบางประเด็น*. โรงพิมพ์เดสก์ท็อป.

รังสิริศม์ นิลรัตน์. (2010). *การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รังสิริศม์ วงศ์อุปราช. (2021). *การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล*.



วรสิทธิ์ ศิริพรพาณิชย์. (2021). *ฝึกสติ ฝึกสมอง จัดการความเครียดรับมือโควิด-19*. สืบค้นจาก <https://op.mahidol.ac.th/ga/posttoday-8/>

วลัยรัตน์ วรรณโพธิ์. (2002). *ผลการใช้กิจกรรมฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อการร่วมรู้สึกของเด็กวัยเริ่มรุ่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศุภณัฐ พานา, ยศวีร์ สายฟ้า, & วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2019). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2022). *รายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ปีการศึกษา 2565*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุภาภรณ์ บัณฑิตย์. (2013). *เอกสารชุดวิชา ECED211: จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย*. สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

Benedetti, J. (1998). *Stanislavski and the actor: The method of physical action*. Routledge.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education* (7th ed.). Routledge.

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2015). *The 2015 CASEL guide: Effective social and emotional learning programs—Middle and high school edition*.

Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development, 82*(1), 405–432.

Egan, G. (1986). *The skilled helper: A systematic approach to effective helping* (3rd ed.). Brooks/Cole Publishing Company.

Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. Bantam.

Lauster, P. (1978). *The personality test*. Pan Books.

Stanislavski, K. (1936). *An actor prepares* (E. R. Hapgood, Trans.). Theatre Arts, Inc.

Weinert, F. E., & Helmke, A. (1995). Interclassroom differences in instructional quality and interindividual differences in cognitive development. *Educational Psychologist, 30*(1), 15–20.

Weissberg, R. P., Resnik, H., Payton, J., & O'Brien, M. U. (2003). Evaluating social and emotional learning programs. *Educational Leadership, 60*(6), 46–50.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of Learning Activity by Using Reader Response Theory and Rasa Theory to Enhance Literature Appreciation Ability for Grade 8 Students

ชนินทร นุวัตดี¹, วิเชียร อารังโสทธิสกุล²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, พิษณุโลก ประเทศไทย

Chaninthorn Nuwatdee, Wichian Thamrongsotthisakul
^{1,2}Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok Thailand

✉: cnuwatdee@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 06 May 2025; Revised: 19 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (R&D) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 75/75 (2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส (2.1) เปรียบเทียบความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส กับเกณฑ์ร้อยละ 75 (2.2) ศึกษาความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (3) เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนไทรงามพิทยาคม จำนวน 35 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส แบบวัดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี และแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (One Sample t-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ ขั้นเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ ขั้นให้และรับข้อมูลป้อนกลับ และขั้นทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.74/77.08 (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส มีความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี ดังนี้ (2.1) นักเรียนมีความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2.2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเข้าใจ

วรรณคดี และซาบซึ้งในวรรณคดี 3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเห็นต่อการเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.46)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน, ทฤษฎีรส, ความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี

Abstract

This research is a developmental study (R&D) with three objectives: (1) To develop and evaluate the efficiency of learning activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory to enhance the literature appreciation ability of Grade 8 students, according to the 75/75 criterion. (2) To implement the learning activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory, including: (2.1) To compare the literature appreciation ability of Grade 8 students after participating in the learning activity with the 75 percent criterion. (2.2) To examine the literature appreciation ability of Grade 8 students. (3) To evaluate the opinions of Grade 8 students toward learning through the activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory. The sample group consisted of 35 Grade 8/4 students at Sai-ngam Pittayakom School. The participants were selected using simple random sampling. The research instruments included: (1) learning activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory, (2) a test to assess literature appreciation ability, and (3) a student opinion questionnaire. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and one-sample t-test. The research findings (1) The learning activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory to enhance the literature appreciation ability of Grade 8 students, comprised five stages: construct reading comprehension, link student's prior experiences to literature, create interactive learning, give and get feedback, revise and report in form of journal writing. The activity demonstrated an efficiency of 76.74/77.08, which met the specified criterion. (2) The Grade 8 students who participated in the learning activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory demonstrated the following literature appreciation abilities: (2.1) Their literature appreciation ability after learning was significantly higher than the 75 percent criterion at the .01 level of statistical significance. (2.2) The students demonstrated literary understanding and literary appreciation. (3) The students' opinions toward learning through the activity by using Reader Response Theory and Rasa Theory were at the highest level ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.46).

Keyword: Learning Activity, Reader Response Theory, Rasa Theory, Literature Appreciation Ability

1. บทนำ

วรรณคดีเป็นเครื่องมือสำหรับการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และสะท้อนภาพวิถีชีวิต สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของคนในชาติ ผ่านภูมิปัญญาของกวีที่บรรจงสร้างสรรค์ผลงานด้วยถ้อยคำภาษาอันแยบคายและงดงามด้วยวรรณศิลป์ ดังนั้นวรรณคดีจึงเป็นมรดกภูมิปัญญาทางภาษาอันล้ำค่าของชาติที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และภาคภูมิใจ ตลอดจนแสดงถึงความมีอารยธรรมของชาติอีกด้วย ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ระบุว่า เยาวชนควรศึกษาวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้านความคิด สติปัญญาและจิตใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากวรรณคดีมาเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2551) จึงกำหนดกำหนดให้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นสาระที่ 5 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยกำหนดมาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังมีการระบุ เกี่ยวกับการเรียนรู้อะไรในภาษาไทย ด้านวรรณคดีและวรรณกรรม ที่กล่าวโดยสรุปได้ว่านักเรียนจะต้องเรียน วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวคิดคุณค่าของงานประพันธ์ในมิติต่าง ๆ และเพื่อความ เพลิดเพลิน นำไปสู่ความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการเรียนรู้ วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อความเข้าใจ และเกิดความซาบซึ้ง เรียกว่า “การวิจักษ์วรรณคดี”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะให้ความสำคัญและ มุ่งหวังให้นักเรียนเกิดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี คือ ความเข้าใจและซาบซึ้งในวรรณคดีเป็นอย่างดี แต่จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรม ปีการศึกษา 2563 – 2566 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศไม่คงที่ และมีแนวโน้มลดลง ดังนี้ ปีการศึกษา 2563 มีคะแนน เฉลี่ย 52.15 ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ย 52.27 ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ย 57.91 และปี การศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ย 55.08 ซึ่งแบบทดสอบสาระวรรณคดีและวรรณกรรมจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการ อ่านเพื่อความเข้าใจและซาบซึ้งในวรรณคดี คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนไทรงามพิทยาคม มีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูเป็นผู้ชี้แนะการ สอนคำศัพท์และเนื้อหา ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน จำกัดการแสดงความคิดเห็น และไม่มี การเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือชีวิตประจำวันของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน และไม่เกิดการวิจักษ์วรรณคดีอย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการจัดการ เรียนรู้ที่จะนำมาใช้สำหรับการแก้ปัญหาการวิจักษ์วรรณคดี โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การ พัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดีมีหลายวิธี เช่น ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน เทคนิค CIRC กลวิธี REAP เป็นต้น โดยวิธีที่ได้รับความนิยม น่าสนใจ และสอดคล้องกับสภาพปัญหาข้างต้น คือ ทฤษฎี การ ตอบสนองของผู้อ่าน (Reader Response Theory) โดย พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช (2547) ได้นำทฤษฎี การ ตอบสนองของผู้อ่านมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน เพื่อ เสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองของวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการคิดไตร่ตรองของ นิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน 2) เชื่อมโยง ประสบการณ์ 3) เรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ 4) ให้และรับข้อมูลป้อนกลับ และ 5) ทบทวนและเขียนบันทึกการ ตอบสนอง และส่วนที่ 2 การพัฒนาความซาบซึ้งในวรรณคดี มีทฤษฎีที่น่าสนใจ คือ ทฤษฎีรส ดังที่ กุสุมา รักษ์มณี (2549) ระบุว่าการใช้ทฤษฎีรสในการวิเคราะห์วรรณกรรม คือ การศึกษาความสำเร็จอารมณ์ของ ผู้อ่านที่เกิดขึ้นหลังจากการอ่านวรรณกรรมเรื่องนั้น ตลอดจนภาวะต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความสำเร็จ อารมณ์รวมถึงความคิดของกวีที่มักเกิดควบคู่กับอารมณ์ การศึกษาวิธีนี้จะทำให้อ่านเข้าใจเนื้อหาของเรื่อง แนวคิด เจตนา และน้ำเสียงของผู้แต่ง สำหรับการใช้ทฤษฎีรสนั้น ผู้อ่านจะต้องพิจารณาถึงความหมายแง่ต่าง



ๆ ที่ปรากฏอยู่ในงานเขียน เช่น ความหมายทางเนื้อหาสาระ ความหมายทางอารมณ์ ความหมายทางน้ำเสียง อย่างเข้าถึง ดังนั้น ผู้อ่านจึงไม่สามารถนำตนเองออกห่างจากตัวบทวรรณคดีได้ อันจะนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี

ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส มาพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีที่สูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี กับเกณฑ์ร้อยละ 75

2.2. ศึกษาความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และ จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือนำกิจกรรมการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรงามพิทยาคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมด้านภาษา ด้านเนื้อหา และด้านเวลา

2.2 การประเมินแบบกลุ่มเล็ก คือ ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรงามพิทยาคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75/75

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ความเหมาะสม คือ นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ความเหมาะสมที่ยอมรับได้ คือ $\bar{x} \geq 3.51$ และ $S.D. < 1.00$)

2. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ คือ ใช้สูตร E_1/E_2 โดย E_1 คือ ผลรวมคะแนนผลงานระหว่างเรียนของนักเรียนทุกคนมาคำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละที่ได้ระหว่างใช้กิจกรรม และ E_2 คือ ผลรวมคะแนนของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน มาคำนวณค่าเฉลี่ยร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลอง (One –Shot Case Design)

แหล่งข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไทรงามพิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 156 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนไทรงามพิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 35 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส
2. แบบวัดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (แบบอัตโนมัติ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส จำนวน 2 แผน ใช้เวลาทดลอง 12 ชั่วโมง และดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี แล้วตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจคำตอบแบบทดสอบของนักเรียนเพื่อให้คะแนน จากนั้นเปรียบเทียบความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี ระหว่างหลังเรียนและเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแตกต่างโดยทดสอบค่าที (t-test) แบบ One Sample t-test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีจากแบบวัดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนไทรงามพิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกันกับการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 75/75

1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความเข้าใจในการอ่านเบื้องต้น 2) ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ 3) ขั้นเรียนรู้อย่างมีสัมพันธ 4) ขั้นให้และรับข้อมูลป้อนกลับ 5) ขั้นทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง ซึ่งมีรายละเอียดดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส

2. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.15)

3. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00)

4. ผลการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (จำนวน 9 คน) ตามเกณฑ์ 75/75

รายการประเมิน	ร้อยละของค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่าง การจัดกิจกรรม (E ₁)		ร้อยละของค่าเฉลี่ยของ คะแนนสอบ (E ₂) 32 คะแนน
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	
	(32 คะแนน)	(32 คะแนน)	
คะแนนรวม	224	218	222
เฉลี่ย	24.89	24.22	24.67
ร้อยละ	77.78	75.69	77.08
รวมเฉลี่ย E ₁ /E ₂ = 76.74/77.08			

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี มีประสิทธิภาพ 76.74/77.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี กับเกณฑ์ร้อยละ 75 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ ร้อยละ	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ	t	Sig (1-tailed)
หลังเรียน	35	32	75	25.91	1.76	80.98	6.45*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 25.91 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80.98 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียนเท่ากับ 1.76 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนที่ประเมินหลังเรียน พบว่าความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี ภายหลังจากการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากการทำงานวัดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สามารถสรุปตามองค์ประกอบของความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี คือ ด้านความเข้าใจวรรณคดี และด้านความซาบซึ้งในวรรณคดี ดังนี้

ด้านความเข้าใจวรรณคดี พบว่า 1) การตีความ นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาของวรรณคดีให้มีความสำคัญครบถ้วน และลำดับเนื้อหาได้สอดคล้องสัมพันธ์ตลอดเนื้อความ 2) การประยุกต์ใช้ นักเรียนสามารถบอกข้อคิดที่ได้รับที่มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง โดยมากมักกล่าวถึง การให้ความช่วยเหลือกันภายในสังคม การครองคู่กันโดยที่ปราศจากความรักยอมไม่ยืนยาว 3) การวิเคราะห์วิจารณ์ ด้านภาพสะท้อนสังคมและวิถีไทยนักเรียนสามารถวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวิถีไทยได้สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง โดยมากมักกล่าวถึง ความเชื่อเกี่ยวกับเวรกรรม การให้ความช่วยเหลือกันในสังคม ความเชื่อเกี่ยวกับพลังอำนาจพิเศษ ส่วนด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง กล่าวคือ การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ การเล่นเสียงสัมผัสสระ การใช้สัทพจน์ และการใช้ภาพพจน์อุปมา 4) การประเมินค่า นักเรียนสามารถประเมินคุณค่าวรรณคดีได้โดยนักเรียนทั้งหมดกล่าวว่า เป็นวรรณคดีที่ควรค่าแก่การศึกษา ด้วยเหตุผลหลากหลายประการ เช่น เป็นวรรณคดีที่ให้ข้อคิดและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีภาพสะท้อนสังคมและวิถีไทย เป็นตัวอย่างการใช้ภาษาและภาพพจน์ที่ดี มีสรวรรณคดีที่ชัดเจน มีเนื้อเรื่องที่สะท้อนถึงความรักในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว

ด้านความซาบซึ้งในวรรณคดี พบว่า 1) ชั้นก่อนมีวิจารณ์ญาณ นักเรียนสามารถระบุความรู้สึกที่มีต่อวรรณคดีและเหตุผลได้อย่างชัดเจน โดยมากมักปรากฏความรู้สึกอันเนื่องมาจากตัวละครและเนื้อเรื่อง คือ โกรธ สงสาร เศร้า รังเกียจ และมีส่วนน้อยที่ปรากฏความรู้สึกอันเนื่องมาจากคุณค่าด้านต่าง ๆ ของวรรณคดี 2) ชั้นเข้าถึงประสบการณ์รอง นักเรียนสามารถบอกรสวรรณคดีพร้อมยกตัวอย่างบทประพันธ์ได้อย่างถูกต้อง โดยรสรวรรณคดีตามทฤษฎีรัสที่นักเรียนส่วนใหญ่นิยมเขียนมา คือ กรุณารส รุทรส ภยานกรส และพิภัสสรส 3) ชั้นซาบซึ้งในความงามและองค์ประกอบทางวรรณคดี นักเรียนสามารถยกตัวอย่างบทที่ประทับใจ พร้อมให้เหตุผลประกอบได้ โดยเหตุผลที่มีการให้เหตุผลประกอบมากที่สุด คือ บทประพันธ์นั้น ๆ สะท้อนถึงพฤติกรรมของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร และการใช้ภาษา ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับทฤษฎีรูส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรูส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายการประเมิน	n=35		ระดับความคิดเห็น
	\bar{x}	S.D.	
ด้านเนื้อหาสาระ	4.62	0.51	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.89	0.28	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้	4.76	0.36	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.54	0.58	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.72	0.51	มากที่สุด
ภาพรวม	4.71	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรูส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.71 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.46

5. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรูส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรูส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรูส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.74/77.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ผู้วิจัยได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเป็นไปตามกระบวนการวิจัยและ

พัฒนา โดยผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งปัญหาคือการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีที่ครูเป็นผู้ชี้แนะ เน้นการสอนคำศัพท์และเนื้อหา จึงทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายไม่ยอมเรียน และไม่เกิดการวิจักษ์วรรณคดี ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการนำไปใช้ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้สำหรับการแก้ปัญหา การวิจักษ์วรรณคดี โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณคดี ซึ่งวิธีนี้ได้รับความนิยมน่าสนใจ และสอดคล้องกับสภาพปัญหาข้างต้น คือ ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader Response Theory) โดย พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช (2547) ได้นำทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองของวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาตรี ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน 2) เชื่อมโยงประสบการณ์ 3) เรียนรู้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์ 4) ให้และรับข้อมูลป้อนกลับ และ 5) ทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง และส่วนที่ 2 การพัฒนาความซาบซึ้งในวรรณคดี มีทฤษฎีที่น่าสนใจ คือ ทฤษฎีรส ดังที่ กุสุมา รักษมณี (2549) ระบุว่า การใช้ทฤษฎีรสในการวิเคราะห์วรรณกรรม คือ การศึกษาความสำเร็จอารมณ์ของผู้อ่านที่เกิดขึ้นหลังจากการอ่านวรรณกรรมเรื่องนั้น ตลอดจนภาวะต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความสำเร็จอารมณ์รวมถึงความคิดของ กวีที่มักเกิดควบคู่กับอารมณ์ จากการศึกษาเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงประสบการณ์ ขั้นที่ 3 เรียนรู้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์ ขั้นที่ 4 ให้และรับข้อมูลป้อนกลับ ขั้นที่ 5 ทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง โดยมีการสอดแทรกการใช้ทฤษฎีรสเข้าไปในขั้นที่ 1 – 3 และกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักสูตรและวิธีการสอน เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553, หน้า 58) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 3) และอารมณ์ ใจเที่ยง (2553, หน้า 216) ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรและวิธีการสอน เหมาะสมกับช่วงวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง และมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย ด้วยสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ประการที่สอง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบและปรับปรุงข้อบกพร่องของกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปหาประสิทธิภาพ โดยใช้ขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพของรัตนะ บัวสนธ์ (2552) และใช้แนวคิดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ซึ่งมีการประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ทำให้ได้รับทราบข้อบกพร่องของกิจกรรมการเรียนรู้ และนำไปปรับปรุง และประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้

ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.74/77.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 สอดคล้องกับผู้วิจัยท่านอื่นที่มีการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของรัตนะ บัวสนธิ์ (2552) คือ ญาณาทิพย์ วงศ์สุภา (2565) ได้ทำการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับการสะท้อนคิด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ซึ่งถึงความรู้สึกในการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.44/75.41 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{x} = 25.91$, S.D. = 1.76) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อันเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสามารถอภิปรายตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน กล่าวคือ เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนได้ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการอ่านวรรณคดี และรสวรรณคดี จึงทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้การแจ้งจุดประสงค์การอ่านให้กับนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีเป้าหมายในการอ่านวรรณคดี และการอ่านวรรณคดี ร่วมกับการใช้ทฤษฎีรส ส่งผลให้นักเรียนมีความเต็มใจไปกับอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองและเนื้อเรื่อง นอกจากนี้ยังมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายเพื่อสรุปเนื้อหาและวรรณคดี จึงส่งผลให้นักเรียนได้เสริมสร้างความเข้าใจและซาบซึ้งในวรรณคดีในมิติต่าง ๆ จากเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงประสบการณ์ กล่าวคือ เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เชื่อมโยงเหตุการณ์จากวรรณคดี และรสวรรณคดีตามทฤษฎีรส ผ่านกระบวนการกลุ่ม และการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้เห็นวาทคดีเป็นเรื่องใกล้ตัว สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจวรรณคดีและความซาบซึ้งในวรรณคดีจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 เรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ เป็นขั้นที่นักเรียนได้อภิปรายวรรณคดีในประเด็นต่าง ๆ และทำงานที่ได้รับมอบหมายภายใต้กระบวนการกลุ่มแบบคละความสามารถ ทำให้นักเรียนกลุ่มอ่อนได้เรียนรู้ โดยมีเพื่อนกลุ่มกลาง และกลุ่มเก่ง คอยให้ความช่วยเหลือ จึงส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจวรรณคดีและความซาบซึ้งในวรรณคดีที่ลึกซึ้งขึ้นตามลำดับ

ขั้นที่ 4 ให้และรับข้อมูลย้อนกลับ กล่าวคือ เป็นขั้นที่นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการดำเนินงาน โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มอื่น ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ จากนั้นร่วมกันสรุปผลการอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ส่งผลให้นักเรียนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความเข้าใจในวรรณคดีในมิติต่าง ๆ ให้กว้างขวางขึ้น

ขั้นที่ 5 ทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง กล่าวคือ เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตกผลึก

การเรียนรู้วรรณคดีของตนเองผ่าน Padlet ตามประเด็นต่าง ๆ ที่ครูกำหนด โดยมีครูเป็นผู้ตรวจสอบบันทึกการเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นรายบุคคล ทำให้นักเรียนได้เห็นจุดที่นักเรียนทำได้ดี และจุดที่ควรพัฒนา ตลอดจนนักเรียนสามารถเรียนรู้มุมมองในเรียนรู้วรรณคดีของเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนผ่านบันทึกการเรียนรู้ Padlet ได้ตลอดเวลา จึงเป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนมีความเข้าใจวรรณคดีและซาบซึ้งในวรรณคดีในมิติต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง

จากการอภิปรายผลของขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน สามารถแสดงความคิดเห็น มีการเชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน และนักเรียนได้ตีความกับอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองและเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีรส จึงทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับ สอดคล้อง นเรศ ทองอินทร์ (2560) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับการใช้เทคนิคคำถาม RCA ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีรส คือ พิณพนธ์ คงวิจิตต์ (2564) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีศิลปะ โดยใช้ทฤษฎีรสและกระบวนการอ่านวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะและความผูกพันในการอ่านของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตได้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.46) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถอภิปรายตามลำดับของด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าไปยังด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าได้ดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยงกับบทเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน จึงทำให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนและมีความสามารถในการวิจักษ์วรรณคดีเพิ่มขึ้น ลำดับถัดมาคือ ด้านสื่อการเรียนรู้ อาจเป็นผลมาจากสื่อการเรียนรู้ออนไลน์มีความน่าสนใจ และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ออนไลน์กับเพื่อนในชั้นเรียนได้ ส่วนด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ อาจเป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการนำประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยงเข้ากับบทเรียน จึงทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย และไม่เคร่งเครียด ส่วนการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำให้นักเรียนรู้สึกมีความสุขในการเรียนรู้ ประกอบกับครูผู้สอนเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้สำหรับด้านเนื้อหา อาจเป็นผลมาจากเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ ตลอดจนนักเรียนสามารถนำความรู้จากเนื้อหา



ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่เนื้อหาสาระอาจจะยังไม่ตรงตามความต้องการของนักเรียนเท่าที่ควร สำหรับด้านการวัดและประเมินผลเป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการวัดและประเมินผลที่ครูผู้สอนวัดและประเมินผล ด้วยการให้นักเรียนปฏิบัติ และใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่อาจจะยังไม่หลากหลายเท่าที่ควรตามความคิดเห็นของนักเรียน

ผลของระดับความคิดเห็นข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีการนำทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมาใช้ คือ สุรรัตน์ สมศรี (2566) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบจัดการเรียนรู้การตอบสนองของผู้อ่าน พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้การตอบสนองของผู้อ่าน ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดี ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดี

2. ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับทฤษฎีรส ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดี ในกิจกรรมชุมนุมภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่มีที่ตั้งนอกเมืองเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่มีที่ตั้งในเมือง เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการวิจัษ์วรรณคดีระหว่างนักเรียนกลุ่มดังกล่าว

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบวัดชนิดอัตนัยสำหรับการวัดความซาบซึ้งในวรรณคดีเท่านั้น จึงอาจไม่สามารถเข้าถึงความรู้สึกเชิงลึกของนักเรียนได้ ดังนั้นจึงควรมีการใช้วิธีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา รักขมณี. (2549). *การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ธรรมสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุม

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*,

5(1), 7-20.



- ญาณาทิพย์ วงศ์สุภา. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการสะท้อนคิดเพื่อเสริมสร้างการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกในการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 14(2), 427-445.
- นเรศ ทองอินทร์. (2561). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับการใช้เทคนิคคำถาม RCA. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 11(1), 490-504.
- พิณพนธ์ คงวิจิตต์. (2564). การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีศิลปะโดยใช้ทฤษฎีรสและกระบวนการอ่านวิเคราะห์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะและความผูกพันในการอ่านของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35(4), 1-18.
- พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช. (2547). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาตรีบัณฑิต (วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
<http://doi.org/10.14457/CU.the.2004.766>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). *คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้*. โรงพิมพ์เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. คำสมัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ม.3 ปีการศึกษา 2563*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/content/view/25414>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ม.3 ปีการศึกษา 2564*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/content/view/25417>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบ O-NET ชั้น ม.3 ปีการศึกษา 2565 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/content/view/25981>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). *ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบ O-NET ชั้น ม.3 ปีการศึกษา 2566 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/content/view/26334>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *แนวทางการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเล่ม 3*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรัตน์ สมศรี. (2566). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบจัดการเรียนรู้การตอบสนองของผู้อ่าน เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านอย่าง*



มีวิจารณ์งานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 14(1), 130-146.
อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). โอเดียนสโตร์.



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อพัฒนาความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Development of Activity-Based Learning Integrated with Social Media to Enhance Digital Empathy for Grade 5 Students

สุทินันท์ แพรพันธ์¹, กอบสุข คงมนัส²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก ประเทศไทย

Suttinun Phraepun¹, Kobsook Kongmanus²
^{1,2}Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok Thailand

✉: suttinunp66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 06 May 2025; Revised: 29 May 2025; Accepted: 04 June 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล แบบวัดความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าของการทดสอบ Wilcoxon signed rank test ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.93/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล มีความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน; สื่อโซเชียลมีเดีย; ความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop and evaluate the effectiveness of activity-based learning integrated with social media to promote digital empathy among Grade 5 students, aiming to meet the standard criteria of 80/80; and 2) to compare students' digital empathy levels before and after the implementation of the designed learning activities. The study employed a Research and Development (R&D) methodology. The sample group consisted of 15 Grade 5 students from Wat Laem Chedi School in the second semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included the activity-based learning integrated with social media to foster digital empathy and a digital empathy assessment tool. The data were analyzed using mean, standard deviation, and the Wilcoxon Signed-Rank Test. Research findings revealed that 1) The developed activity-based learning integrated with social media demonstrated an effectiveness score of 85.93/85.56, which exceeded the predetermined criterion. 2) The post-test scores of digital empathy among Grade 5 students were significantly higher than the pre-test scores at the .05 level of significance.

Keyword: Activity-Based Learning; Social Media; Digital Empathy

1. บทนำ

ในสังคมปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว และส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็น ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตมีส่วนเข้ามาช่วยเพิ่มความ สะดวกสบาย ทำให้เราได้พบประสบการณ์ใหม่ ๆ ในโลกไซเบอร์ ได้รับรู้เรื่องราวของผู้คนและสถานที่ จากทุกมุมโลก ได้ติดต่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกกับผู้คนผ่านช่องทางออนไลน์ แม้ เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตจะเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกเข้าด้วยกัน แต่สถานการณ์บนโลก ออนไลน์ในปัจจุบันกลับสะท้อนให้เห็นปัญหาด้านมารยาททางอินเทอร์เน็ต ที่เสื่อมถอยลงอย่างน่าเป็นห่วง บนโลกออนไลน์มีการใช้ถ้อยคำหยาบคายการตอบโต้ด้วยอารมณ์รุนแรง และการกลั่นแกล้งกันทางไซเบอร์ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนที่เติบโตมากับโลกดิจิทัล ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิด ลดทอน การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมในสังคมออนไลน์ การพัฒนาทักษะความร่วมมือทางดิจิทัล (Digital Empathy) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างจิตสำนึกการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม และการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพและเข้าใจ

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (2563) พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการระรานทางไซเบอร์ สูงติดอันดับที่ 5 ของโลก สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมี จริยธรรมและรับผิดชอบต่อควบคู่ไปกับการพัฒนาแนวทางป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนในการ ใช้สื่อดิจิทัลอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ สอดคล้องดังที่ สรานนท์ อินทนนท์ (2563) ที่ได้กล่าวถึงปัญหา ในช่วงห้าปีที่ผ่านมา เกี่ยวกับอัตราการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ และการสร้างความเกลียดชังทางสังคม ออนไลน์ที่สูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง ความนิรนามของโลกไซเบอร์ และการไม่ต้องเผชิญหน้ากันของผู้ใช้งานบน โลกออนไลน์ ทำให้ผู้โพสต์รู้สึกว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองกับผู้ใช้งานคนอื่น ไม่กลัวการตอบ



ได้จากฝ่ายตรงข้าม และไม่คำนึงถึงความรู้สึกนึกคิด และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับอีกฝ่ายปัญหาเหล่านี้เกิดจากการขาดความเอาใจเขามาใส่ใจเราทางดิจิทัลซึ่งความเอาใจเขามาใส่ใจเราทางดิจิทัล ที่กล่าวมา ประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) คือ ความสามารถในการเข้าใจความคิด และมุมมองของผู้อื่นในสถานการณ์ออนไลน์ เช่น เข้าใจว่าความคิดเห็นที่ต่างออกไป เกิดจากประสบการณ์ที่แตกต่าง 2) การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) คือ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น เช่น การรับรู้ถึงความเจ็บปวด หรือเศร้าของอีกฝ่ายผ่านข้อความ หรือการสื่อสารออนไลน์ 3) การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) คือ การนำความเข้าใจและความรู้สึกเห็นอกเห็นใจมาแปรเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือ และแสดงออกเชิงบวกต่อผู้อื่นในโลกออนไลน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) เห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาทักษะของนักเรียนเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ในสังคมแล้ว ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีเป็นอีกหนึ่งในทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยให้เน้นเน้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากครูจะจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ทางด้านต่าง ๆ แล้ว ครูควรจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ ด้วย ซึ่งทักษะจะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) จากการเรียนรู้ในลักษณะ Active Learning โดยเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของผู้เรียน ผ่านการปฏิบัติ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และยั่งยืน

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเป็นการเรียนที่ยึดหลักการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนโดยการปฏิบัติจริง “Learning by Doing” ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ “Doing by Learning” ในเนื้อหาทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังที่ วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based learning: ABL) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านเกม กิจกรรม จนเกิดความรู้ความเข้าใจซึ่งการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้และสามารถสร้างความเข้าใจ ได้ด้วยตัวเองระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวคิดความรู้เฉพาะของตัวเองขึ้นมาได้จากกิจกรรมกลุ่มที่จัดขึ้น ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดภาวะผู้นำสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้อีกด้วย ทิศนา แคมมณี (2545) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ ดังนี้ คือ 1) ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การบวทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา 2) ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ 3) ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดความรู้สึกและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น 4) ขั้นสรุปและนำไปใช้ คือ การรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและใช้จริงในชีวิตประจำวัน 5) การประเมินผล คือ การที่ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องประเมินผลว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

นอกจากรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยกับบริบทของนักเรียนแล้วการจัดการ

เรียนรู้ในลักษณะที่เป็นทักษะหรือความสามารถนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยสื่อการเรียนรู้มาเป็นตัวกลาง หรือผู้ช่วยในการจัดการเรียนรู้ ดังที่ กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการใช้สื่อ การเรียนการสอน สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องเตรียมหรือสร้างสื่อ ผู้วิจัยได้ศึกษาว่า สื่อโซเชียลมีเดีย เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของการสร้าง และการเผยแพร่ข้อมูลได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีครูมาคอยสอนหน้าชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว หากแต่ส่งเสริม และเอื้ออำนวยต่อการ จัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานที่มุ่งเน้นผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ด้วยตัวเองระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวคิดความรู้เฉพาะของตัวผู้เรียนขึ้นมาได้จาก กิจกรรมกลุ่มที่จัดขึ้นยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดภาวะผู้นำสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ และยังสามารถช่วยส่งเสริม การเข้าถึงสังคมให้กับผู้เรียนได้ ดังที่สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (2552) กล่าวว่า การนำสื่อสังคม ออนไลน์ซึ่งเป็นเครื่องมือออนไลน์ที่มีอยู่บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดเป็น เครือข่ายและเกิดความร่วมมือกันระหว่างครูกับครู นักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไม่มีที่สิ้นสุด การนำสื่อโซเชียลมีเดีย มาประยุกต์เป็นสื่อในการเรียนการสอนจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความรู้สึกลทางดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลทางดิจิทัล 3 ด้าน ได้แก่

- 1) การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) คือ ความสามารถในการเข้าใจความคิด และมุมมอง ของผู้อื่นในสถานการณ์ออนไลน์ เช่น เข้าใจว่าความคิดเห็นที่ต่างออกไปเกิดจากประสบการณ์ที่แตกต่าง
- 2) การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) คือ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึก ของผู้อื่น เช่น การรับรู้ถึงความเจ็บปวดหรือเศร้าของอีกฝ่ายผ่านข้อความ หรือการสื่อสารออนไลน์
- 3) การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) คือ การนำความเข้าใจและความรู้สึก เห็นอกเห็นใจมาแปรเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือ และแสดงออกเชิงบวกต่อผู้อื่นในโลกออนไลน์ ซึ่งองค์ประกอบ ทั้ง 3 ด้านมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างให้นักเรียนมีมารยาททางอินเทอร์เน็ต ใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม รู้จักการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยมารยาทอันดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยเข้าอกเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้ที่มีความแตกต่างจากเรา ไม่เพิกเฉยเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องในสังคม และมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น อันเป็นคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

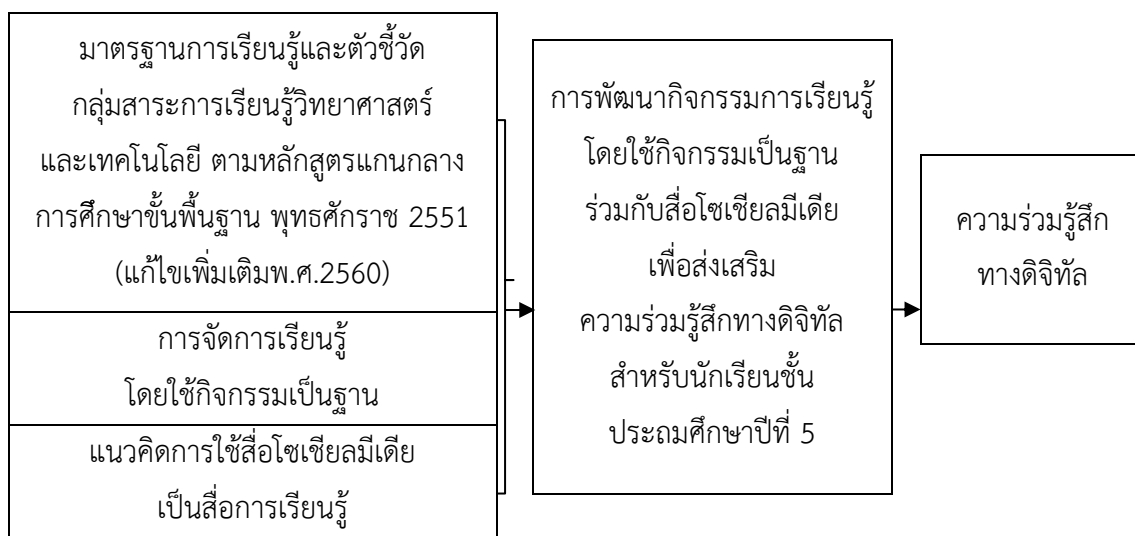
1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับ สื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้สึกลทางดิจิทัล ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรม การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัล สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพของการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ขั้นตอนที่ 2 เปรียบเทียบความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อ ส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และการนำไปใช้ แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แนวคิดการใช้สื่อโซเชียลมีเดียร่วมเป็นสื่อการสอน ความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ห้วงวัตรกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (ซึ่งเป็นห้องที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 1 – 2 ปีการศึกษา 2567 สะดวกต่อการเก็บข้อมูล)

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึก

ทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 8 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รู้จักความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล (Digital Empathy) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง มารยาทการสื่อสารบนโลกออนไลน์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การรับมือและป้องกันภัยบนโลกออนไลน์ ด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เคารพสิทธิของผู้อื่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง เรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การมีตัวตนบนโลกออนไลน์ภายใต้ความรับผิดชอบทางดิจิทัล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การสะท้อนความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง แคมเปญรณรงค์ความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และการนำไปใช้ แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แนวคิดการใช้สื่อโซเชียลมีเดียร่วมเป็นสื่อการสอน ความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรม การใช้ภาษา เนื้อหา จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ให้ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล สุดท้ายผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2) แบบวัดความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ก่อนและหลังเรียนในการทดลอง อันมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เวลา 1 ชั่วโมง โดยวัดความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) และการแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการใช้ภาษาและเนื้อหา จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.5-1.00 และได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นวิเคราะห์ค่าความยาก โดยค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.2-0.73 อยู่ในช่วงค่อนข้างง่ายถึงค่อนข้างยากปานกลาง ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.60 สามารถจำแนกนักเรียนได้ระดับพอใช้ถึงดีมาก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ โดยจัดทำแผนการสอน จำนวน 8 แผน แผนละ 1 คาบ โดยแผนการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 มีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นและให้ประสบการณ์ กระตุ้นให้เกิดความสนใจก่อนนำเข้าสูบทเรียน เช่น การเรียนรู้พฤติกรรมของตัวละครจากการชมวิดีโอผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของการเรียนรู้



ที่มุ่งกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ผ่านการนำเสนอประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ความร่วมรู้สึกทางดิจิทัล โดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น คลิปวิดีโอ, โปสต์ตัวอย่าง, หรือกิจกรรมโต้ตอบ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นในโลกออนไลน์ และเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่เนื้อหาหลักของบทเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นให้ความรู้และลงมือปฏิบัติ ศึกษาเนื้อหาบทเรียน และทำงานร่วมกันตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับความรู้สึกทางดิจิทัลอย่างเป็นระบบผ่านสื่อ และกิจกรรมบนโซเชียลมีเดีย เช่น การอ่านอินโฟกราฟิก, การชมคลิปสั้น, หรือการอภิปรายออนไลน์ จากนั้นลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่กำหนด เช่น การสร้างบทสนทนาการจำลองสถานการณ์ หรือการออกแบบข้อความที่แสดงความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในโลกดิจิทัล

ขั้นที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์สถานการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ในขณะปฏิบัติกิจกรรม และปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำเสนอผลงานผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้นำผลการปฏิบัติ หรือผลงานที่สร้างขึ้นมาแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และวิเคราะห์ร่วมกันบนโซเชียลมีเดีย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้จากกันและกัน พิจารณาข้อดี ข้อควรปรับปรุง และร่วมกันพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ในบริบทของการสื่อสารออนไลน์

ขั้นที่ 4 สรุปผล บันทึกความรู้หลังการเรียนรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้สะท้อนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ ผ่านการบันทึก สรุป หรือแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น การโพสต์สรุปสั้น ๆ การทำแบบสอบถามออนไลน์หรือการเขียนสตอรี่ เพื่อยืนยันความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกทางดิจิทัล และเตรียมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้สึกทางดิจิทัล และหลักการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน และการนำสื่อโซเชียลมีเดียมาใช้ร่วมกับการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานออกมาเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นและให้ประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นให้ความรู้และลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผล



ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย

จากนั้นนำกิจกรรมการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดโป่งหม้อข้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ สื่อโซเชียลมีเดีย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความรู้สึกลทางดิจิทัล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกลทางดิจิทัล ได้แก่ 1) ความหมายของความรู้สึกลทางดิจิทัล (Digital Empathy) 2) องค์ประกอบของความรู้สึกลทางดิจิทัล (Digital Empathy) และ ความสำคัญของความรู้สึกลทางดิจิทัล (Digital Empathy) จากนั้นสร้างแบบวัดความรู้สึกลทางดิจิทัล โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) หรือ ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและความคิดของผู้อื่น เช่น เข้าใจว่าเขากำลังเศร้าและสับสน 2) การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) หรือ ความสามารถในการเข้าถึงและแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มาไว้ที่ตนเอง เช่น การรู้สึกเจ็บปวดไปพร้อมกับคน ๆ นั้น 3) การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) หรือ ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นแล้วปรารถนาให้เขาพ้นจากความยากลำบากนั้น เช่น การกระทำ หรือการเข้าไปช่วยเหลืออย่างมีมารยาททางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้อื่น นำแบบวัดความรู้สึกลทางดิจิทัลเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำแบบประเมินไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75 ผู้วิจัยทำการ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดการเรียนรู้ตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 8 กิจกรรมและดำเนินการวัด ความร่วมรู้สึกทางดิจิทัล ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูลและศึกษาผลลัพธ์ ของการจัดกิจกรรม

การเปรียบเทียบความร่วมรู้สึกทางดิจิทัล ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความร่วมรู้สึกทางดิจิทัล จำนวน 20 ข้อ นำคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการทดสอบ Wilcoxon signed rank test

4. ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า

1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึก ทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.21) และพบข้อเสนอแนะจากการหาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุป ความสำคัญได้ ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ความเหมาะสมในการนำไปใช้ ในส่วนของการจัดกิจกรรมอาจเพิ่มเติม การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนตั้งแต่เริ่ม

2) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับ สื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.63, S.D. = 0.34)

3) ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านเนื้อหามีความเหมาะสมตามกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านภาษามีการใช้ภาษาในการตั้งคำถาม มีการใช้ ถ้อยความที่เข้าใจยาก ทำให้อ่านแล้วตีความได้ไม่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ปรับภาษาให้คำถามมีถ้อยความที่เข้าใจง่าย มากขึ้น และด้านเวลามีระยะเวลาในการทำกิจกรรมในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้มีระยะเวลาที่สั้น ผู้วิจัยได้ปรับและเพิ่มเวลาให้นักเรียนในขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ (E1) เท่ากับ 85.93 และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 85.56 แสดงว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมรู้สึก ทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 85.93/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80

คนที่	คะแนนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัล (E1)								ผลการ ทดสอบ หลังเรียน (E2)
	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	
	1	2	3	4	5	6	7	8	
คะแนน เต็ม	10	10	10	10	10	10	10	20	20
คะแนน เฉลี่ย ร้อยละ	77.78	82.22	83.33	86.67	85.56	87.78	91.11	89.44	85.56
รวมเฉลี่ย	85.93								85.56

$$E_1/E_2 = 85.93/85.56$$

ขั้นตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกลทางดิจิทัล ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความรู้สึกลทางดิจิทัล ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าของการทดสอบ Wilcoxon signed rank test ของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน เท่ากับ -3.438 พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึกลทางดิจิทัลระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความรู้สึกลทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	นักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D	Wilcoxon signed rank test	sig
คะแนน ก่อนเรียน	15	20	12.73	2.49	-3.438	0.01

คะแนน	15	20	16.73	2.02
หลังเรียน				

5. อภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่ามีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.21) และเมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 85.93/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิธีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงหลักการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานตามลำดับขั้นตอน ผ่านการตรวจแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และได้ปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย สามารถตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้งมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามตัวชี้วัด ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนตามวิธีการสอนแบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดียที่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้จริงด้วยตนเอง นักเรียนได้ฝึกคิดฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลที่สูงขึ้น ดังที่ วิโรจน์ ลักขณาอดิศร (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based learning: ABL) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านเกม กิจกรรม จนเกิดความรู้ความเข้าใจซึ่งการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้และสามารถสร้างความเข้าใจได้ด้วยตัวเองระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวคิดความรู้เฉพาะของตนเองขึ้นมาได้จากกิจกรรมกลุ่มที่จัดขึ้น ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดภาวะผู้นำสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้อีกด้วย และ สุทัต เอกา (2557) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้จากแบบเดิมที่เป็นแบบตั้งรับ (Passive learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยท่องจำ การอ่าน การฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว โดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่ครูสอนมีกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้เรียนมีโอกาสในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้สอดคล้องกับเอลวิน ฮาร์ไพศาลสมุท (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบ ตรวจสอบ และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแนะแนวแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในโลกดิจิทัลของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแนะแนวแบบผสมผสานมีความฉลาดทางอารมณ์ในโลกดิจิทัลก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมแนะแนว

แบบผสมผสานก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผลแตกต่างกันกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และดังที่ ศศิธร ลิจันทรพร (2556) ที่ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษา พบว่าคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย ครั้งนี้ได้นำไปใช้ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ได้นำรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมรวมกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย มาเป็นสื่อการเรียนรู้ภายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน จัดลำดับเนื้อหา และขั้นตอนการฝึกความสามารถในการเรียนรู้ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2545) ได้นำเสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การบวทวนความรู้เดิม การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา 2) ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ 3) ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นความรู้สึกและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น 4) ขั้นสรุปและนำไปใช้ คือ การรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกันจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติและใช้จริงในชีวิตประจำวัน 5) การประเมินผล คือ การที่ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องประเมินผลว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้สึทางดิจิทัลระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงมุมมองความคิด (Cognitive Empathy) 2) การเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Empathy) 3) การแสดงออกถึงการเอื้อเฟื้อ (Compassionate Empathy) พบว่า การเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้สึทางดิจิทัล ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นวิธีการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในระหว่างทำกิจกรรมการเรียนรู้ มีการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย ยังเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่งเพื่อนในชั้นเรียนและครู รวมถึงบุคคลบนโลกออนไลน์ ผ่านกระบวนการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกลุ่ม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ที่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เดิม และบูรณาการความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ ดังที่ วิโรจน์ ลักษณะอดิสร (2550) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานว่าเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามแนวคิดแบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมกลุ่ม การเล่นเกม ซึ่งในระหว่างทำกิจกรรมจะเน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบเนื้อหาสาระสามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่มที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในห้องได้ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้ฝึกการทำงานเป็นทีมและสามารถเรียนรู้การอยู่ในสังคมได้ และ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2556) ปัจจุบันการสื่อสารของมนุษย์ได้รับการพัฒนาให้ สื่อสารถึงกันอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ได้เข้ามามี บทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น สื่อชนิดหนึ่งที่ใช้สามารถมีส่วนร่วมสร้าง และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้คือ Social Media คำนี้คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศราชบัณฑิตยสถาน บัญญัติศัพท์ว่า “สื่อสังคม” หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า “สื่อออนไลน์” หรือ “สื่อสังคมออนไลน์” ในทางเทคนิคสื่อสังคม จะ หมายถึง โปรแกรมกลุ่มหนึ่งที่ทำงานโดยใช้พื้นฐานและเทคโนโลยีของเว็บตั้งแต่รุ่น 2.0 เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ วิกิพีเดีย ไฮไฟฟ์และบล็อกต่าง ๆ ในทางธุรกิจเรียกสื่อสังคมว่า สื่อที่ ผู้บริโภคสร้างขึ้น (Consumer Generated Media หรือ CGM) สำหรับกลุ่มบุคคลผู้ติดต่อสื่อสารกัน โดยผ่านสื่อสังคม ซึ่งนอกจากจะส่งข่าวสารข้อมูลแลกเปลี่ยนกันแล้ว ยังอาจทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน ด้วยกลุ่มบุคคลที่ติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อสังคมดังกล่าว คือ Social Network ซึ่งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ บัญญัติศัพท์ Social Network ว่า เครือข่ายสังคม

และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้สึทางดิจิทัลจากการศึกษาในข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาความรู้สึทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย นั้น สามารถช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถ และช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นจริง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมความรู้สึทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การดำเนินการทดลองการพัฒนาความรู้สึทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย ครูสามารถเลือกสื่อโซเชียลมีเดีย และตัวอย่างสื่อเชิงสถานการณ์ ให้เป็นปัจจุบันและทันต่อข่าวสาร หรือเหตุการณ์บ้านเมือง มาใช้เป็นตัวอย่างประกอบการจัดการเรียนรู้ได้ เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการแสดงความรู้สึทางดิจิทัลของบุคคลบนโลกออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์จริงจากสื่อที่ได้เรียนรู้ และเพื่อให้นักเรียนเกิดแนวคิดหรือมุมมองที่หลากหลายใน



การฝึกการแสดงออกซึ่งความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลของตนเองบนโลกออนไลน์

2. ครูควรกระตุ้นให้เกิดความคิดและช่วยเหลือกันในกลุ่ม ควรเตรียมบทเรียนและสื่อที่เหมาะสมกับระดับทักษะความสามารถ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

3. ควรสอดแทรกปัจจัยคุณธรรมเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกันในสังคมเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนของตนเองมากขึ้น

4. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย สามารถเสริมสร้างความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัลของผู้เรียนได้ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่ควรพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อโซเชียลมีเดีย ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับประถมและมัธยม เพื่อส่งเสริมความร่วมมือรู้สึกทางดิจิทัล

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจ และความคงทนขององค์ความรู้กับการจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับชั้นประถมและมัธยม

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สำนักพิมพ์การศึกษา.

ทศนา แคมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิชน แอดเวอร์ไทซิ่ง กรุ๊ป.

ทศนา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2563). ศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ: ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน 2548.

วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2550). ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) และการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity Based Learning: ABL). <http://www.seedlearning.com>

สรานนท์ อินทนนท์. (2563). ทักษะการเอาใจเขามาใส่ใจเราทางดิจิทัล(Digital Empathy). กรุงเทพฯ: บริษัท วอล์ค ออน คลาวด์ จำกัด.

สุทัศน์ เอกา. (2557). การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน. <http://www.krumontree.com/www/index.php/documents/74-ablactivitybasedlearning>.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนและเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตพัฒนาไทย. (2560). แบบวัดความฉลาดทางดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนและเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตพัฒนาไทย.



สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

ศศิธร ลิจันทรพร. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อ 118*
การศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาตอน ปลาย.
Online Journal of Education.

Agnew, P. W., Kellerman, A. S. & Meyer, J.. (1996). *Multimedia in the Classroom*. Boston:
Allyn and Bacon.

Bariso, J. (2018). *There are actually 3 types of empathy here's how they differ and how you*
can develop them all.

Bawden, D. (2001). *Information and digital literacies: a review of concepts*. *Journal of*
Documentation.

Cherry, K. (2024). *What Is Empathy? How it helps strengthen our relationships*.
<https://www.verywellmind.com/what-is-empathy-2795562>

Parveen, J. J., & Rajesh, V. (2011). *Multimedia in English Language Teaching: An Empirical*
Study. *Journal of Technology for ELT*, 1(4).



กลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการข่าวเป็นข่าว

The Linguistic Strategies in the Presentation of Political News on the 'Khao Pen Khao' Program

ลักษณีย์ กมลาสน์ ณ อยุรยา¹, ภาคภูมิ ทรนภา²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม, ประเทศไทย

Laksanee Kamalaksana Na Ayutthaya¹, Pakphoom Hannapha²

^{1,2}Maharakham University, Maharakham, Thailand

✉ : mamaleen017@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 07 May 2025; Revised: 24 May 2025; Accepted: 26 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการ “ข่าวเป็นข่าว” โดยมุ่งเน้นที่การรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลจากข้อมูลข่าวที่ถอดเป็นตัวอักษรจากรายการที่ออกอากาศผ่านเว็บไซต์ Top News ในช่วงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 30 เมษายน 2564 จากทั้งหมด 130 ข่าวที่คัดเลือกจาก 65 ตอน วิจัยดำเนินการวิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการหาความถี่และลักษณะของกลวิธีการใช้ภาษาในข่าวการเมืองที่มีลักษณะเสียดสี ซึ่งรวมถึงกลวิธี เช่น การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์, การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น, การใช้ถ้อยคำประชดประชัน, การใช้ถ้อยคำพูดกระทบ, การใช้ถ้อยคำเหน็บแนม, การใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก, การใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ, การใช้คำเรียก, การใช้ถ้อยคำล้อเลียน และการซ้ำคำ วลีและประโยค ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีที่ผู้ดำเนินรายการใช้มากที่สุดคือการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ (26.92%) รองลงมาคือการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น (25.38%) และการใช้ถ้อยคำประชดประชัน (23.08%) ผลลัพธ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ดำเนินรายการในการกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคิด วิเคราะห์ และตั้งข้อสังเกตต่อประเด็นทางการเมือง โดยอิงจากแนวคิดที่ว่า การเสียดสีเป็นการใช้ภาษาที่กล่าวอย่างอ้อมเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเขลาและข้อบกพร่องของมนุษย์และสังคม นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้อธิบายถึงการใช้ภาษาประชดประชันและการล้อเลียนที่ช่วยเพิ่มมิติส่วนตัวและกระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลึก การวิจัยครั้งนี้เผยให้เห็นว่ารายการ “ข่าวเป็นข่าว” มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้การรายงานข่าวมีความเข้าถึงง่ายและมีเสน่ห์เฉพาะตัว แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการโน้มน้าวและกำหนดกรอบความรู้ของผู้ชมในประเด็นการเมืองที่ซับซ้อน ผลการศึกษานี้จึงมีส่วนช่วย ในการเสริมสร้างความเข้าใจถึงบทบาทของภาษาสื่อสารในข่าวการเมือง และเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวในอนาคต

คำสำคัญ: กลวิธีการใช้ภาษา, การเล่าข่าวการเมือง, ภาษาเสียดสี, รายการ “ข่าวเป็นข่าว”

Abstract

This research, “The Linguistic Strategies in the Presentation of Political News on the ‘Khao Pen Khao’ Program,” aims to study the language strategies employed in the presentation of political news on the “Khao Pen Khao” program. The study focuses on collecting, analyzing, and synthesizing data from transcripts of news broadcasts aired on the Top News website between February 1 and April 30, 2021. A total of 130 news items selected from 65 episodes were analyzed using both quantitative and qualitative methods to determine the frequency and characteristics of various linguistic strategies with a satirical nature. These strategies include the use of rhetorical questions, expressions of opinion, irony, impactful speech, sarcasm, emotive language, comparisons, appellations, using satire and repetition of words, phrases, and sentences. The results indicate that the most frequently used strategy is the use of rhetorical questions (26.92), followed by expressions of opinion (25.38%) and the use of irony (23.08%). These findings reflect the presenters’ deliberate effort to stimulate the audience’s critical thinking, analysis, and observation of political issues. The study is grounded in the concept that satire is a form of indirect language used to highlight the flaws and imperfections of individuals and society. Furthermore, the research explains how the use of irony and parody adds a personal dimension and encourages deeper critical commentary. This study reveals that the “Khao Pen Khao” program employs a variety of linguistic strategies that not only make the news accessible and engaging but also serve as a crucial tool in shaping the audience’s perception of complex political issues. The findings contribute to a better understanding of the role of communicative language in political news and provide a framework for developing future news presentation formats.

Keyword: Linguistic strategies, political news presentation, satire, “Khao Pen Khao” program

1. บทนำ

การรับรู้ข่าวสารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในประเด็นการเมืองและสังคมที่มีผลกระทบกว้างขวาง สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการถ่ายทอดเหตุการณ์และสร้างความเข้าใจต่อประเด็นสำคัญของสังคม ปัจจุบันช่องทางการรับข่าวสารมีความหลากหลาย ไม่จำกัดเฉพาะสื่อกระแสหลักภายใต้การควบคุมของรัฐ แต่รวมถึงสื่อทางเลือก เช่น สื่อดิจิทัลและทีวีดาวเทียม ซึ่งได้รับความนิยมเนื่องจากสามารถเสนอข่าวเจาะลึกและเป็นอิสระ โดยเฉพาะข่าวการเมืองที่ซับซ้อน (อชิระ ดวงหอม, 2559)

สื่อกระแสหลักซึ่งรวมถึงช่องฟรีทีวีและสื่อที่ภาครัฐกำกับดูแลมีข้อจำกัดในการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นเชิงลึก โดยมักจะนำเสนอเนื้อหาเพียงผิวเผิน หรือเน้นการรายงานข่าวอย่างเป็นทางการตามกรอบที่กำหนดไว้ การควบคุมเนื้อหาของสื่อกระแสหลักเป็นไปอย่างเข้มงวดเพราะเป็นสื่อที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย หากมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงต่อบุคคลหรือองค์กรของรัฐ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีในกระทรวงต่าง ๆ หรือผู้บริหารหน่วยงานรัฐ อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรหรือก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ดังนั้น สื่อกระแสหลักจึงต้องระมัดระวังในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับภาครัฐอย่างยิ่ง ในทางตรงกันข้ามกันสื่อทางเลือกมีเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารในเชิงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก โดยเฉพาะในประเด็นทางการเมืองที่ผู้ดำเนินรายการสามารถแสดงออกทางความรู้สึก

และทัศนคติส่วนตัวต่อข่าวสารได้อย่างชัดเจน รวมถึงการใช้ภาษาที่วิจารณ์อย่างเต็มที่และมีการเจาะลึกถึงข้อเท็จจริงที่มักจะถูกมองข้ามในสื่อกระแสหลัก ผู้รับชมสามารถรับสารทั้งด้านบวกและลบได้จากการนำเสนอของผู้ดำเนินรายการในสื่อทางเลือก ซึ่งช่วยเปิดมุมมองให้กับผู้รับชมในการประเมินสถานการณ์การเมืองอย่างครบถ้วน (ณัฐนันท์ ศิริเจริญ, 2557)

รายการ “ข่าวเป็นข่าว” ที่ออกอากาศผ่านช่อง Top News (ช่อง 77) เป็นตัวอย่างของรายการข่าวทางเลือกที่นำเสนอข่าวสารทางการเมืองได้อย่างตรงไปตรงมาและเป็นอิสระ รายการนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเนื่องจากมีการนำเสนอเนื้อหาในเชิงลึก พร้อมกับการวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองอย่างชัดเจนผ่านการเล่าข่าวและแสดงความคิดเห็นจากผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ คุณสันติสุข มะโรงศรี และคุณอัญชวลี ไพริร์ัก การนำเสนอของผู้ดำเนินรายการไม่เพียงแต่รายงานข้อเท็จจริง แต่ยังสอดแทรกความเห็นและทัศนคติส่วนตัวที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงมุมมองที่หลากหลายของสถานการณ์ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผู้ดำเนินรายการยังใช้ภาษาและการแสดงอารมณ์ที่เข้าถึงได้ง่าย ล้อเลียน ซึ่งเป็นการสร้างความน่าสนใจและทำให้ข่าวมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น

ในการใช้ภาษาเสียดสีของรายการ “ข่าวเป็นข่าว” พบว่ามีการใช้คำพูดและการเล่นคำที่แฝงนัยความไม่พอใจหรือการวิพากษ์วิจารณ์อย่างแหลมคม เพื่อเน้นย้ำถึงประเด็นข่าวที่นำเสนอ Gregory Fite Gerald (1971) อธิบายว่า การใช้ภาษาในลักษณะเสียดสีเป็นการสื่อสารที่สร้าง “ความไม่เหมาะสม” ให้ปรากฏในภาษา โดยกลวิธีสำคัญของภาษาเสียดสีได้แก่ การกล่าวเกินจริง การเล่นคำ และการแฝงนัยยะ ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อสื่อสารความไม่พอใจหรือการตำหนิอย่างอ้อม ๆ Hight (1962) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ภาษาที่ใช้ในการเสียดสีนั้นมีความรุนแรงและไม่สุภาพ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดการตีความและเข้าใจถึงความหมายแฝงที่ซ่อนอยู่ ตัวอย่างการใช้ภาษาในลักษณะนี้สามารถเห็นได้ชัดในรายการ “ข่าวเป็นข่าว” ซึ่งผู้ดำเนินรายการมักจะใช้ภาษาที่ประชดประชัน เหน็บแนม และแฝงด้วยนัยที่ทำให้ผู้รับชมต้องตีความ ทำให้เกิดการมองสถานการณ์ที่ลึกซึ้งและหลากหลายมากขึ้น การใช้ภาษาลักษณะนี้ยังเป็นการสะท้อนทัศนคติและมุมมองของผู้ดำเนินรายการที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างชัดเจน และส่งผลให้รายการมีความโดดเด่นและแตกต่างจากรายการข่าว

การเล่าข่าวลักษณะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิพากษ์หรือเสนอแนะในเชิงลึก โดยเลือกใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกับอารมณ์ของข่าว ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนฟังจากคนใกล้ชิด เข้าใจง่าย และใกล้ชิดกับผู้ดำเนินรายการ การใช้ภาษาเสียดสีไม่เพียงสร้างอารมณ์ขัน แต่ยังเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้ชมตั้งคำถามต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (ญาดา ชาญบุญชี, 2551)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษารายการ “ข่าวเป็นข่าว” เนื่องจากเป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนการใช้ภาษาเสียดสีในการเล่าข่าวการเมืองได้อย่างชัดเจน เทคนิคการเล่าข่าวที่ใช้ในรายการนี้ไม่เพียงเพิ่มอรรถรส แต่ยังมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้าใจทางการเมืองในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย ช่วยให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ทางการเมืองที่ซับซ้อนได้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการข่าวเป็นข่าว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องเก็บข้อมูลให้ครบ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทางภาษาที่จะใช้ในการวิเคราะห์ และสำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้จากรายการ “ข่าวเป็นข่าว” ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง Top News (ช่อง 77) ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2564 ซึ่งออกอากาศในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 18.10 - 19.50 น. จำนวนทั้งสิ้น 65 ตอน โดยคัดเลือกข่าวการเมืองที่มีลักษณะของกลวิธีการใช้ภาษาในรายการ รวมทั้งมีการเล่าข่าวที่โดดเด่นจำนวน 130 ข่าวมาใช้ในการวิเคราะห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของอุมารณีย์ สังขมาน (2559) เกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสี และแนวคิดของปวิธรา ประดิษฐ์ศร (2560) เกี่ยวกับการเล่าข่าว โดยแบบฟอร์มนี้ประกอบด้วยรายการตรวจสอบ (Checklist) ลักษณะถ้อยคำ เช่น การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ การใช้ถ้อยคำล้อเลียน การใช้ถ้อยคำพูดกระทบ การใช้ถ้อยคำเหน็บแนม การใช้ถ้อยคำประชดประชัน การใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก การซ้ำคำ วลีและประโยค การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น การใช้คำเรียก เป็นต้น รวมทั้งช่องบันทึกความคิดเห็นประกอบการวิเคราะห์

3. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลวิธีการเล่าข่าวเพื่อกำหนดองค์ประกอบของเครื่องมือ
3.2) ออกแบบแบบวิเคราะห์เนื้อหาเบื้องต้น
3.3) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาศาสตร์และนิเทศศาสตร์จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

- 3.4) ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ
- 3.5) ทดลองใช้เครื่องมือกับข้อมูลบางส่วนเพื่อประเมินความเหมาะสม
- 3.6) นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

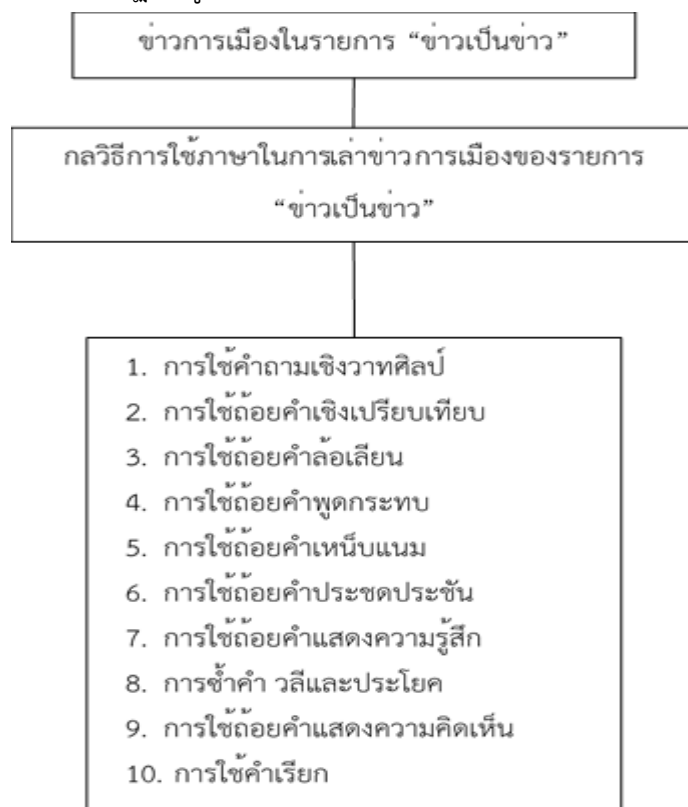
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน และผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

4.1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางและกรอบการรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 4.2) เก็บรวบรวมข่าวการเมืองจากรายการ “ข่าวเป็นข่าว” ที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ Top News
- 4.3) ถอดเสียงรายการเป็นข้อความภาษาไทย
- 4.4) คัดเลือกข้อความที่แสดงกลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมือง
- 4.5) ใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาที่พัฒนาขึ้นทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการ “ข่าวเป็นข่าว” แล้ว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกถ้อยคำที่แสดงกลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการ “ข่าวเป็นข่าว” ตามกรอบแนวคิดของอุมารณีย์ สังขมาน

(2559) และปวีรศา ประดิษฐ์สร (2560) โดยจัดหมวดหมู่ลักษณะถ้อยคำ พร้อมทั้งนับความถี่และอธิบายลักษณะการใช้งานในบริบทที่ปรากฏ ดังรูปภาพ



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการพบกลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการข่าวเป็นข่าวไว้ ดังตารางที่ 1

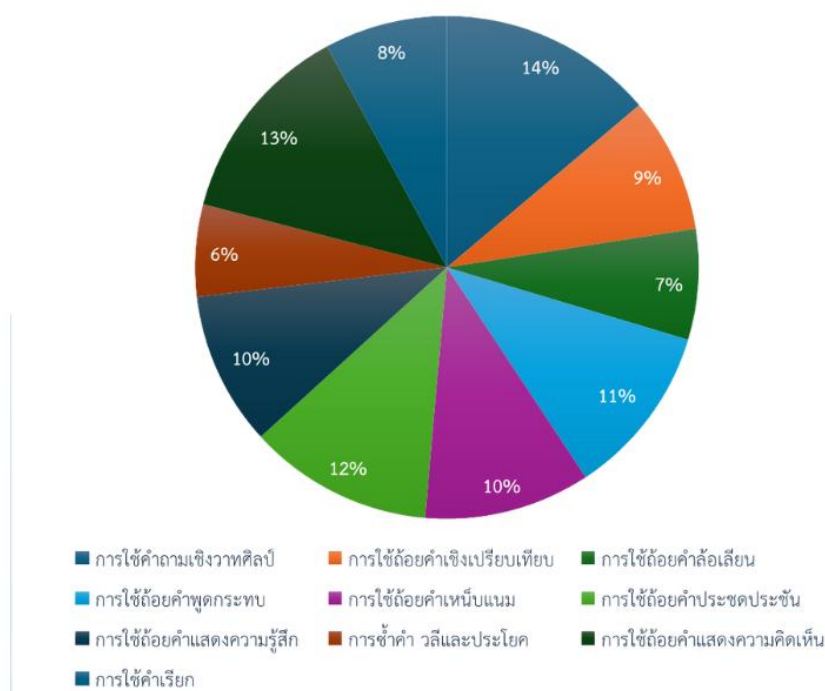
ตารางที่ 1 กลวิธีการใช้ภาษาในการเล่าข่าวการเมืองของรายการข่าวเป็นข่าว จำนวน 130 ข่าว

กลวิธีการใช้ภาษา	จำนวนที่พบ(ข่าว)	คิดเป็นร้อยละ จาก 130 ข่าว
การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์	35	26.92
การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น	33	25.38
การใช้ถ้อยคำประชดประชัน	30	23.08
การใช้ถ้อยคำพูดกระทบ	28	21.54
การใช้ถ้อยคำเหน็บแนม	27	20.77
การใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก	25	19.23
การใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ	22	16.92
การใช้คำเรียก	20	15.38

การใช้ถ้อยคำล้อเลียน	18	13.85
การซ้ำคำ วลีและประโยค	15	11.54

จากตารางที่ 1 พบว่า กลวิธีการใช้ภาษาที่พบมากที่สุดคือการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 35 ข้อ คิดเป็น 26.92% รองลงมา คือ การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 33 ข้อ คิดเป็น 25.38% การใช้ถ้อยคำประชดประชัน 30 ข้อ คิดเป็น 23.08% การใช้ถ้อยคำพูดกระทบ 28 ข้อ คิดเป็น 21.54% การใช้ถ้อยคำเหน็บแนม 27 ข้อ คิดเป็น 20.77% การใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก 25 ข้อ คิดเป็น 19.23% การใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ 22 ข้อ คิดเป็น 16.92% การใช้คำเรียก 20 ข้อ คิดเป็น 15.38% การใช้ถ้อยคำล้อเลียน 18 ข้อ คิดเป็น 13.85% และ การซ้ำคำ วลีและประโยค 15 ข้อ คิดเป็น 11.54% ตามลำดับ กลวิธีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ดำเนินรายการมักใช้ภาษาในการโน้มน้าว กระตุ้นความคิด และวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

สัดส่วนในการเล่าข่าวการเมืองของรายการข่าวเป็นข่าว



ภาพที่ 2 ภาพแสดงสัดส่วนการเล่าข่าวการเมืองของรายการข่าวเป็นข่าว

แสดงให้เห็นว่ารายการ “ข่าวเป็นข่าว” เน้นใช้กลวิธีที่หลากหลายในการสื่อสาร เน้นกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมของผู้ชมมากขึ้น กลวิธีที่โดดเด่น เช่น การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์และการแสดงความคิดเห็น แสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้ดำเนินรายการในการนำเสนอข่าวในมุมมองที่ไม่เป็นทางการและเข้าถึงง่าย ทั้งยังใช้เทคนิคประชดประชันและเหน็บแนมในการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ทางการเมืองอย่างมีสีสัน ทำให้ข่าวมีความหลากหลายทั้งในแง่ของเนื้อหาและสไตล์การนำเสนอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่

สร้างความแตกต่างจากข่าวการเมืองทั่วไป

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการใช้กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในข่าวทั้ง 130 ข่าวของรายการ “ข่าวเป็นข่าว” มีความหลากหลายและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบการรับรู้ของผู้ชม กลวิธีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การแสดงความคิดเห็น และการใช้ถ้อยคำประชดประชัน ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความตั้งใจของผู้ดำเนินรายการที่จะกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคิดวิเคราะห์และตั้งข้อสังเกตต่อประเด็นทางการเมืองโดยอิงจากแนวคิดเกี่ยวกับการเสียดสีที่ได้มีการนิยามไว้ว่า “การเสียดสีหมายถึงการพูดว่าอย่างไรไม่ตรงไปตรงมาเกี่ยวกับความเขลา หรือความไม่ถูกต้องของมนุษย์และสังคม โดยจะใช้กลวิธีทำเรื่องที่สำคัญให้กลายเป็นเรื่องขบขัน เหยียดเย้ย” (ตามที่ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ในปี 2546) แนวทางนี้จึงช่วยให้การสื่อสารข่าวมีความลึกซึ้งและโน้มน้าวให้ผู้ชมต้องตีความด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอมองของ Gregory Fite Gerald (1971) ที่ระบุว่า “ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในงานเสียดสีคือการสร้างความไม่เหมาะสมให้ปรากฏในภาษา” ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์กลวิธีที่ปรากฏในข่าว โดยเฉพาะการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ที่พบใน 35 ข่าว ซึ่งเป็นเทคนิคที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสงสัยและตั้งคำถามต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าว (Clayman & Heritage, 2002)

ในขณะเดียวกัน กลวิธีการแสดงความคิดเห็น และการใช้ถ้อยคำประชดประชัน ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มมิติส่วนตัวและความรู้สึกในการวิพากษ์วิจารณ์ข่าว ด้วยการประชดประชันในลักษณะที่เปลี่ยนความหมายของคำพูดให้ตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการสื่อจริง ซึ่งอธิบายไว้ว่า “การประชดประชันเป็นการใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมายที่ตรงข้ามกับความเป็นจริง และมักใช้เพื่อเสียดสีหรือเยาะเย้ยข้อผิดพลาดในสังคม” (อุมาภรณ์ สังขมาน, 2559) นอกจากนี้ งานของ Chilton (2004) และ Montgomery (2007) ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาประชดประชันมีศักยภาพในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมแต่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดการตีความในเชิงอคติ

สำหรับกลวิธีการใช้ถ้อยคำพูดกระทบ และถ้อยคำเหน็บแนม นั้น แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและมีน้ำหนัก โดย Highet (1962) ได้กล่าวไว้ว่า “งานเสียดสีมักใช้คำพูดที่รุนแรงและไม่สุภาพเพื่อเบี่ยงเบนจากมาตรฐานทางภาษา” ซึ่งเป็นกลวิธีที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ที่ชัดเจนต่อข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดในสังคม โดยไม่กล่าวถึงตรงๆ การใช้ภาษาดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดการตีความที่หลากหลายและโน้มน้าวให้ผู้ชมต้องตีความเอง

นอกจากนี้ กลวิธีที่ช่วยให้เนื้อหาข่าวเข้าใจง่าย เช่น การใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก และการใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ มีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพจำและเสริมความเข้าใจให้กับผู้ชม ด้วยการใช้สัญลักษณ์และภาพเปรียบเทียบที่คุ้นเคย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lakoff & Johnson (1980) ที่กล่าวว่า “การใช้ภาษาที่มีความหมายเปรียบเทียบช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในระดับสังคม” ทั้งนี้ การใช้คำเรียก และการซ้ำคำ วลีและประโยค แม้จะมีปริมาณน้อยกว่า แต่ก็ช่วยย้ำข้อมูลสำคัญและสร้างความต่อเนื่องให้กับเนื้อหาข่าว

โดยสรุป การใช้กลวิธีทางภาษาในรายการ “ข่าวเป็นข่าว” นั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี

ของงานวิจัยเกี่ยวกับการเสียดสี ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวและกำหนดกรอบความรู้ของผู้ชมผ่านการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำพูดให้มีมิติที่หลากหลายและลึกซึ้ง ผู้ดำเนินรายการใช้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารตรงๆ ให้กลายเป็นการบ่งชี้ข้อผิดพลาดหรือความบกพร่องในสังคมด้วยวิธีที่มีสีสันและประชดประชัน ซึ่งตรงกับคำจำกัดความของ “การเสียดสี” ที่ว่าเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ตรงไปตรงมาเพื่อเยาะเย้ยและชี้ให้เห็นข้อบกพร่องในสังคมอย่างมีศิลปะและมีจุดมุ่งหมาย

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลในงานวิจัยนี้ จึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1 ส่งเสริมความเป็นกลางในการรายงานข่าว ควรมีการตรวจสอบและคัดกรองข้อมูลข่าวอย่างรอบคอบก่อนเผยแพร่ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้ภาษาที่มีความเข้มข้นหรือมีแนวโน้มโน้มน้าวในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและครบถ้วน

6.2 พัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ดำเนินรายการ ควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาและการเล่าข่าว เพื่อให้ผู้ดำเนินรายการสามารถใช้กลวิธีทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและรอบคอบมากขึ้น โดยเน้นที่การใช้ภาษาที่เข้าถึงผู้ชมในขณะที่ยังคงความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือ

6.3 สร้างความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการตอบโต้ ควรส่งเสริมระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีช่องทางให้ผู้บริโภคข่าวสามารถแสดงความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่เกิดความคลาดเคลื่อนในข่าว เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความโปร่งใสในการรายงานข่าว

6.4 พัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวให้หลากหลายและมีมิติ ควรมีการทดลองใช้กลวิธีการนำเสนอข่าวในรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้ชมได้รับข้อมูลในมุมมองที่หลากหลาย และสามารถตัดสินใจได้ด้วยข้อมูลที่ครบถ้วน โดยไม่จำกัดอยู่แค่การใช้ภาษาที่เข้มข้นหรือเสียดสีเพียงอย่างเดียว

6.5 ส่งเสริมการวิจัยและติดตามผลการใช้งานของกลวิธีทางภาษา ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นการใช้ภาษาในการรายงานข่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสื่อในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีการสื่อสารที่รวดเร็วและหลากหลายรูปแบบ

เอกสารอ้างอิง

- ญาดา ขาญบุญชี. (2551). *ศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในงานเขียนอารมณ์ขันของเกตุเสพย์สวัสดิ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา*. [ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2557). *การสื่อสารเพื่อการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจากสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- ปวีรศา ประดิษฐศรี. (2560). *ปริเฉทการเล่าข่าวในรายการโทรทัศน์ : “เรื่องเล่าเช้านี้” และ “เรื่องเล่าเสาร์-อาทิตย์”*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- อชิระ ดวงหอม. *พฤติกรรมและการเปิดรับชม ความต้องการ และความพึงพอใจ ต่อทีวีดิจิทัลของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].



อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 23(1), 154.

Gerald, G. F. (1971). *The satiric stories: The impropriety principle*. Illinois: Scott, Foresman and Company.

Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse: Theory and practice*. Routledge.

Clayman, S., & Heritage, J. (2002). *The news interview: Journalists and public figures on the air*. Cambridge University Press.

Hight, G. (1962). *The anatomy of Satire*. Princeton University Press.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.

Montgomery, M. (2007). *The discourse of broadcast news*. Routledge.



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโมทัศน์ ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 Development of Learning Activities Based on 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS) to Enhance Scientific Concepts and Teamwork for Grade 5

น้ำฝน ไหมวงศ์¹, วาริรัตน์ แก้วอุไร²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, พิษณุโลก ประเทศไทย

Namfon Maiwong¹, Wareerat Kaewurai²

^{1,2}Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok Thailand

✉: namfon531161077@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 08 May 2025; Revised: 18 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2.1) เพื่อเปรียบเทียบโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2.2) เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านปากกะพี้ จ.อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 21 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1)กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (3)แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และ (4)แบบประเมินการทำงานเป็นทีม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-Test dependent และ One sample T-test ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขึ้นเสนอสิ่งเร้าและระบุคำถามสำคัญ 2) ขึ้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างรวมพลัง 3) ขึ้นรวมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ 4) ขึ้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างรวมพลัง และ 5) ขึ้นรวมพลังประยุกต์และตอบแทนสังคม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$ $S.D. = 0.21$) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ $.82/87.6922$ ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า 2.1) มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ 2.2) การทำงานเป็นทีมด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน

หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน, มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์, การทำงานเป็นทีม

Abstract

This research was a development research (R&D) with two objectives: 1) create and evaluate the efficiency of learning activities based on 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS) to Enhance Scientific Concepts and Teamwork for Grade 5, following the 75/75 efficiency criteria; 2) investigate the results of learning activities based on 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS) to Enhance Scientific Concepts and Teamwork for Grade 5, 2.1) Compare the students' scientific concepts before and after using 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS), 2.2) Compare students' teamwork after 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS) to Enhance Scientific Concepts and Teamwork for Grade 5 to the 75/75 efficiency criteria. The sample consisted of 21 fifth-grade students of Ban Pakapi School, Uttaradit Province, academic year 2024, selected by purposive sampling. The instruments used were CO-5STEPS learning activities, CO-5STEPS learning plan, science concept test, and 4) teamwork assessment. The statistics used in data analysis included means, standard deviations, a T-test dependent, and a one-sample T-test. The results suggested that: 1) CO-5STEPS learning activities have the following steps: 1) Stimulating and Key Questioning Collaboratively, 2) Searching and Analyzing Collaboratively, 3) Discussing and Constructing Collaboratively, 4) Communicating and Reflecting Collaboratively, and 5) Applying and Serving Collaboratively. The appropriateness was at the highest level ($\bar{x} = 4.88$, $S.D. = 0.21$). The efficiency was 87.69/82.22, which is higher than the specified criteria. 2) Results of learning activities based on 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS) to Enhance Scientific Concepts and Teamwork for Grade 5 were recommended as follows: 2.1) The scientific concepts after applying CO-5STEPS learning activities were significantly higher than before class at a statistical level of .05. 2.2) Related to teamwork, after teaching with CO-5STEPS learning activities were significantly higher than the specified criteria, 75 percent, at a statistical level of .05.

Keyword: 5 STEPs Collaborative Learning Process (CO-5STEPS), Scientific concepts, Teamwork

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิต ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) วิชาวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เชื่อมโยงกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะในการค้นคว้าข้อมูลและสร้างองค์ความรู้โดยใช้ขั้นตอนในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และได้กำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษามีเป้าหมายที่สำคัญในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์นั้นมักเกิดปัญหาในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นใน



ด้านเนื้อหาของรายวิชาที่มีความหลากหลายต้องใช้ความจำ ความเข้าใจ การคิดคำนวณ การปฏิบัติ ปัญหา การอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง และปัญหาต่างๆ อีกมากมายที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในวิชา วิทยาศาสตร์ สุรรัตน์ จัยกระยาง (2561) ได้กล่าวไว้ว่ามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เป็นความคิดความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการสังเกต สำนวจตรวจสอบ ทดลอง และ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เชื่อมโยงสัมพันธ์ความเข้าใจไปยังประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ โดยความเข้าใจที่ เกิดขึ้นจะแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และทิสนา แคมมณี (2551) กล่าวว่า การเรียน การสอนแบบเน้นมโนทัศน์ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการระดมมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่ต้องการ ให้ผู้เรียนได้รับและดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการและกระบวนการต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความเข้าใจมโนทัศน์นั้น สามารถนำมโนทัศน์นั้นไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ รวมทั้งมีการประเมินผลโดยมุ่ง ไปที่ความเข้าใจของผู้เรียนในมโนทัศน์นั้นๆ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่ผู้สอนผู้สอนที่ให้ความรู้ ผู้เรียนเองก็เป็นผู้แสวงหาความรู้ได้ โดยเช่นกัน อาจจะสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือจะเรียนรู้จากกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มก็ได้ ทิสนา แคมมณี (2554) กล่าวว่าการทำงานกลุ่มนั้นจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม ผู้เรียนจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดการช่วยเหลือกัน เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังได้ฝึกฝนตนเองให้เกิดวินัย มีน้ำใจ และปรับตัวให้เข้ากับบริบท ในขณะเดียวกัน การทำงานร่วมกันเป็นการระดมความสามารถและสติปัญญาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลให้มา ช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้เกิดเป็นความคิดที่กว้างขวางรอบคอบและเมื่อนำมาประสานกันอย่างเหมาะสมก็จะช่วยให้การ ทำงานที่ต้องใช้ความสามารถที่หลากหลายดำเนินไปได้ด้วยดี

การเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน 5 STEPs Collaborative Learning Process เรียกสั้นๆ คือ CO-5STEPs เป็นแนวการสอนหนึ่งของการเรียนรู้เชิงรุก เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งประยุกต์ ความรู้ได้ บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มโดยทุกคนร่วมด้วย ช่วยกัน ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่นำแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน 5 STEPs มาใช้ในการเรียน การสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของขจรยศ พันธรักษ์ (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนร่วมกับการเรียนการสอนออนไลน์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอธิวัฒน์ สิมบุตร (2564) ได้พัฒนา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของภคินันท์ แซ่มรัมย์ (2563) ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ตัวกลางของแสง ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ CO-5 STEPs โดยใช้วิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ CO-5 STEPs โดยใช้วิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง



สถิติที่ระดับ .05 ที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมพ์พิชชา ศาสตราชัย (2562) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์การทำงานเป็นทีม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจดจิรัฐดี โสร้อยยาทร (2565) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับห้องทดลองเสมือน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับห้องทดลองเสมือนเพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและหาวิธีการแก้ไขปัญหา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ผู้วิจัยหวังว่าการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนนั้น จะส่งผลให้นักเรียนมีโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงขึ้นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นับเป็นการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับยุคศตวรรษ ที่ 21 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวม



พลัง 5 ชั้นตอน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน เพื่อส่งเสริมมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งและจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพกลุ่มเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5
2. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน
3. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน
4. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

2. การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน เพื่อส่งเสริมมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบ่งออกเป็น 2 ชั้นตอน ดังนี้

2.1. การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพญาบันแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลา

2.2. การประเมินแบบกลุ่มเล็ก คือ การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดพญาบันแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพเกณฑ์ 75/75 แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ชั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน เพื่อส่งเสริมมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1. เปรียบเทียบมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน เพื่อส่งเสริมมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2. การเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ชั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบวัดมนทัศน์ทาง



วิทยาศาสตร์และแบบประเมินการทำงานเป็นทีม

2. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านป่ากะพี
3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านป่ากะพี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์
2. แบบประเมินการทำงานเป็นทีม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านป่ากะพี จำนวน 21 คน โดยใช้ตารางเรียนปกติ สัปดาห์ละ 2 วัน จำนวน 14 ชั่วโมง
3. ทำแบบประเมินหลังเรียน (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และแบบประเมินการทำงานเป็นทีม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน โดยใช้ค่าสถิติ ค่าสถิติ t-test แบบ Dependent
2. คำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการทำงานเป็นทีมหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้ค่าสถิติ ค่าสถิติ t-test แบบ One Sample

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2563) มาสร้างเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสิ่งเร้าและระบุคำถามสำคัญ
- ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างรวมพลัง
- ขั้นที่ 3 ขั้นรวมพลังอภิปรายและสร้างความรู้
- ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างรวมพลัง
- ขั้นที่ 5 ขั้นรวมพลังประยุกต์และตอบแทนสังคม

กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (CO-5STEPS)



ภาพ 1 แสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน

ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและประเมินความเหมาะสมแล้วพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88, S.D.=0.21$) และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=5.00, S.D.=0.00$) และเมื่อนำไปประเมินประสิทธิภาพ พบว่า มีประสิทธิภาพกระบวนการ 87.69 มีประสิทธิภาพผลลัพธ์ 82.22 E_1/E_2 เท่ากับ 87.69/82.22 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียน 21 คน

การทดสอบ	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	\bar{x}	<i>S.D.</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
ก่อนเรียน	21	40	16.81	4.02	21.50	0.0000*
หลังเรียน	21	40	30.62	3.14		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05

จากตาราง 1 พบว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.81 คะแนน ($\bar{X}=16.81, S.D.=4.02$) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 30.62 คะแนน ($\bar{X}=30.62, S.D.=3.14$) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่ามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียน ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 กับนักเรียน 21 คน

การทดสอบ	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ ร้อยละ	\bar{x}	<i>S.D.</i>	% of Mean	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
หลังเรียน	21	150	75	127.33	6.43	84.89	10.57	0.0000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 127.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.43 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนการประเมินการทำงานเป็นทีม หลังเรียนของนักเรียน พบว่าการทำงานเป็นทีมหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้รายงานได้นำประเด็นที่ค้นพบ มาอภิปรายผล ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75

จากผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88, S.D.=0.21$) และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.92, S.D.=0.15$) ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนเกิดการคิดเพื่อตั้งคำถามและคำตอบ ซึ่งกระบวนการตั้งคำถามนั้นใช้เทคนิคการตั้งคำถามแบบ 5W1H ซึ่งเป็นการตั้งคำถามเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องราว นั้น ๆ ว่าใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How) ได้ร่วมกันทำกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้าตามสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่ผู้สอนได้เตรียมไว้ ร่วมกันคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำชิ้นงานที่

เกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ แล้วนำเสนอชิ้นงานที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น นักเรียนแต่ละกลุ่มมีโอกาสที่จะแก้ไข ปรับปรุงข้อมูลในชิ้นงานที่สร้างให้มีความรู้ที่ถูกต้องและชัดเจน และนำเสนอผลงานที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงนั้นอีกครั้ง ด้วยวิธีการบอกเล่าสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ การทำงาน ข้อเด่น ข้อด้อย จนได้บทเรียนที่จะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไปได้ และนักเรียนยังได้ช่วยกันประยุกต์ใช้ความรู้ นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับนั้นให้กับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในโรงเรียน และในชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบอกเล่า การถ่ายวิดีโอทัศน การเขียนบทความ การทำโครงการ การจัดทำป้ายประกาศ เป็นต้น ตามแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2563) เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งประยุกต์ความรู้ได้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ด้วยการทำงานสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (2560) ที่ได้กล่าวว่าวิชาวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เชื่อมโยงกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะในการค้นคว้าข้อมูลและสร้างองค์ความรู้โดยใช้ขั้นตอนในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1. มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ภายในกลุ่มนั้นจะประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ของปีการศึกษาที่ผ่านมาที่อยู่ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำกว่าปานกลางคละกัน ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันและกันภายในกลุ่ม ช่วยกันเรียนรู้ ช่วยกันทำกิจกรรม คนเรียนเก่งช่วยคนที่เรียนช้า คนที่มีความถนัดมากกว่าก็ช่วยคนที่ถนัดน้อยกว่า เพราะนักเรียนบางส่วนสามารถเรียนรู้ได้จากครูผู้สอนโดยตรง และยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่เรียนรู้ได้จากเพื่อนสู่เพื่อน จึงทำให้คนที่เรียนช้าไม่ถูกละเลย เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การย้าคิดย้าทำ แล้วเรียนรู้ไปพร้อมกับเพื่อนในกลุ่ม จึงให้เกิดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ขึ้น สอดคล้องกับ สุรรัตน์ จัยกระยาง (2561) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งประเด็นปัญหา สมมติฐานและทำการสืบค้นสำรวจตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจเชื่อ จนนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ขึ้น

2.2. การทำงานเป็นทีม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานกลุ่ม นักเรียนได้ร่วมมือกันทำงาน ช่วยเหลือกันและกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน โดยใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของแต่ละ



บุคคลมาใช้ประโยชน์สูงสุดในการทำงานร่วมกัน นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของทีม เพื่อที่จะเข้าใจวัตถุประสงค์ แนวคิด กระบวนการทำงานของทีมได้อย่างถูกต้องชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แล้วร่วมกันกำหนดกรอบขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงาน ร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงาน ระดมความคิด ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ช่วยกันแก้ไขปัญหา มีการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารในเรื่องของการทำงานอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทันสถานการณ์ของการทำงานที่เป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีในระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความสนใจ ตั้งใจ ทำงาน ละเอียดยรอบคอบ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย และปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับสุพัตรา โคตะวงค์ (2559) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 โรงเรียนชุมแพศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม นั้น ได้จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มที่อ่อนกว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของทีม สอดคล้องกับพิมพ์พิชชา ศาสตราชัย (2562) ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานเป็นทีม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในการทำงานเป็นทีม มีปฏิสัมพันธ์การทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อกับผู้อื่น มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกัน มีความห่วงใยเอื้ออาทรกัน มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การสื่อสารอย่างเปิดเผย สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา มีการทำงานโดยกระบวนการกลุ่ม สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อกัน มุ่งมั่นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

6. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. จากผลการนำไปทดลองใช้ พิจารณาด้านภาษาของกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยอาจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคหรือวิธีการอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในด้านภาษา ซึ่งจะส่งผลให้มีการสื่อสารที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดการสังเคราะห์โน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ดียิ่งขึ้น

2. จากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้สร้างขึ้นนั้นเป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบทั้งในส่วนของตอนที่ 1 ข้อคำถามเชิงเนื้อหา และตอนที่ 2 เหตุผลในการเลือกตัวเลือกของคำตอบนั้น ๆ ซึ่งผู้เรียนอาจจะเลือกตอบโดยที่ไม่รู้คำตอบที่แท้จริง หรือเลือกตอบแบบสุ่ม ซึ่งอาจจะส่งผลให้มีผลการ

วัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนได้ ผู้วิจัยอาจพัฒนาและใช้แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบอื่นๆ ได้ เช่น ปรนัยแบบเติมคำ ปรนัยแบบจับคู่ หรือแบบอัตนัย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการผลการวิจัยพบว่าการทำงานเป็นทีม ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจปรับเปลี่ยนหรือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน และด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ร่วมกับเทคนิคหรือวิธีการต่างๆ ในการส่งเสริมมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 หรือระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้เกิดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมที่ดีมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขจรยศ พันธรักษ์. (2556). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนร่วมกับการเรียนการสอนออนไลน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 9(1), 61-76.
- เจตจิรัฐิติ์ ไสร์ตยาทร. (2565). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับห้องทดลองเสมือน เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยรัตนนคร.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). แอคทีฟ พรินท์.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภคพันธ์ แซ่มรัมย์. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ตัวกลางของแสงด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ Co-5 STEPS โดยใช้วิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study: LS) ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารครูสภาวิทยากร*, 1(2), 51-61.
- พิมพ์พิชชา ศาสตราชัย, และคณะ. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานเป็นทีม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 18(81), 41-52.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพเยาว์ ยินดีสุข. (2563). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- สุพัตรา โคตะวงค์. (2559). การส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมแพศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรรัตน์ จัยกระยาง. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อธิวัฒน์ สิมบุตร. (2564). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา
ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่
(คุรุราษฎร์อุปลัมภ์)

**The Development of a Quality Management Model Based on
the Dhosakit Mind Volunteer that Promotes to Public Mind of
Ban Nong Yai (Khururat Uppatham) School Students**

ไอศศิภาภา เสฏฐศุภพงษ์¹

¹โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์), หนองคาย, ประเทศไทย

Isasipada Saitsuppong¹

¹Ban Nong Yai (Khururat Uppatham) School, Nong Khai, Thailand

✉: cherryhumton12052525@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 08 May 2025; Revised: 17 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์) 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด “ทศกิจ จิตอาสา” ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน 3) ทดลองใช้รูปแบบดังกล่าว และ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบดังกล่าว การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ โดยกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน รวม 170 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ในระยะที่ 2 และ 4 สำหรับการสนทนากลุ่มและการประเมินรูปแบบ และในระยะที่ 3 ใช้นักเรียนทั้งหมด 270 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นกลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ และแบบประเมินผลการใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาด้านจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D.=0.12) โดยมีปัญหาสำคัญเรียงตามลำดับ ได้แก่ การไม่เห็นว่าการดูแลทรัพย์สินของส่วนรวมเป็นหน้าที่ ($\bar{X} = 4.52$), การไม่ช่วยเหลือหรือแบ่งปันผู้อื่น ($\bar{X} = 4.03$), การไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ทรัพยากรสาธารณะ ($\bar{X} = 4.01$), และการใช้สิ่งของสาธารณะอย่างไม่ระมัดระวัง ($\bar{X} = 3.94$) ทั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นควรให้มีการพัฒนา รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล 2) รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด “ทศกิจ จิตอาสา” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) หลักการ ได้แก่ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบ (2) วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะทั้ง 4 ด้าน (3) กิจกรรม “ทศกิจ จิตอาสา” จำนวน

10 กิจกรรม เช่น การเขียนเรียงความ สำรวจของใช้ส่วนรวม อาสาพัฒนา และกิจกรรมเพื่อชุมชน และ (4) การประเมินผลด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56, S.D.=0.08$) 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่ากิจกรรมทศกิจ จิตอาสา ช่วยส่งเสริมจิตสาธารณะได้ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม โดยคะแนนรวมอยู่ที่ร้อยละ 79.55 โดยเฉพาะกิจกรรม “จิตอาสาเพื่อชุมชน” และ “อาสาบำเพ็ญประโยชน์” อยู่ในระดับสูงสุด และ 4) ผลการประเมินการใช้รูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมของรูปแบบ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในทุกด้าน (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.47–4.58)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการคุณภาพ, ทศกิจ จิตอาสา, จิตสาธารณะ,โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์)

Abstract

This research article aimed to 1) to study the problems and development needs of students of Ban Nong Yai School (Khururat Uppatham) 2) Develop a concept-based quality management model. 3) Experimenting with the model and 4) evaluating the use of the model. The research was divided into 4 phases, with the sample in Phase 1 being executives, a total of 170 students and 5 qualified individuals were selected for the study in Phase 2 and 4 for group discussion and model assessment, and in Phase 3, a total of 270 students were used in the first semester of the 2024 academic year as an experimental group. The tools used to collect data include questionnaires. Observation form, interview form, model consistency assessment form, and model use evaluation form. Percentage, Mean, and Standard Deviation The results showed that 1) the students' public mental problems were high ($\bar{x} = 4.12, S.D.=0.12$), with the main problems in order of importance, including not seeing the care of public property as a duty ($\bar{x} = 4.52$), not helping or sharing others ($\bar{x} = 4.03$), not respecting the rights of others to use public resources ($\bar{x} = 4.01$), and careless use of public goods ($\bar{x} = 3.94$). Stakeholders agreed that a model should be developed with four elements: principles, 2) Concept-based quality management model. "Volunteerism" consists of 4 main components: (1) Principles such as participation, decentralization, and responsibility, (2) Objectives to promote public spirit in all 4 aspects, and (3) 10 "Volunteer Activities" such as essay writing. (4) Evaluation of knowledge, skills, and desirable attributes, with the highest level of consistency of the model by qualified persons ($\bar{x} = 4.56, S.D.=0.08$), 3) The results of the model trial showed that the volunteer activities helped promote public spirit at an excellent level with a total score of 79.55 percent, especially the activities of "Volunteer for the Community" and "Service Volunteering" were at the highest level, and 4) The results of the evaluation of the use of the model by qualified persons were at the highest level. It was found that the possibility of the usefulness and suitability of the model were at the highest level in all aspects (average between 4.47–4.58).

Keyword: Quality Management, Decade Volunteers, Public Spirit, Ban Nong Yai School (Khururat Uppatham)

1. บทนำ

จิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองดีที่สังคมไทยในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นรากฐานของความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความร่วมมือในสังคมประชาธิปไตย บุคคลที่มีจิตสาธารณะจะตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น มีจิตใจเสียสละและพร้อมช่วยเหลือสังคม การพัฒนาคุณลักษณะนี้จึงไม่ใช่เรื่องเฉพาะของผู้ปกครองหรือชุมชนเท่านั้น แต่โรงเรียนในฐานะสถาบันทางการศึกษาที่มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม ควรบูรณาการ “จิตสาธารณะ” เข้ากับกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ รัฐบาลเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในด้านจิตใจของพลเมือง โดยประกาศให้ “จิตอาสา” เป็นวาระแห่งชาติ และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย (กุลทิพย์ ศาสตรารุจิ, 2561; ศุภชาติ สนธิสุข, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ที่เยาวชนต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งควบคู่ไปกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยี

การส่งเสริมจิตสาธารณะในสถานศึกษา ต้องมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน งานของชาย โพธิ์สิตา (2560) ชี้ว่าจิตสำนึกต่อทรัพย์สินส่วนรวมควรเริ่มจากความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และรับผิดชอบในการดูแล ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย รวมถึงเคารพสิทธิในการใช้ทรัพย์สินของผู้อื่นอย่างเท่าเทียม ในทำนองเดียวกัน ชัยพจน์ รังงาม (2565) เสนอองค์ประกอบ 3 ด้านในการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสา ได้แก่ การดูแลรักษาของส่วนรวม การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และการเคารพสิทธิผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาจิตสาธารณะควรเป็นการพัฒนาทั้ง “พฤติกรรมภายใน” และ “พฤติกรรมภายนอก” ของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือ และมีระบบติดตามประเมินผลที่ชัดเจน การจัดการศึกษาในยุคใหม่จึงต้องเปลี่ยนจากการสอนเพื่อความรู้ มาเป็นการ “สร้างคน” ด้วยคุณธรรมที่สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีจิตใจเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง

การบริหารจัดการก็จะมีหลากหลายหลักการที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะของการนำไปปรับใช้ สำหรับการบริหารงานในโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลรัตน์) นั้น ได้นำหลักการบริหารแบบทุกคนมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจัดทำภารกิจให้ชัดเจน ครอบคลุมงานทั้งหมดและมีการกำหนดกลุ่มงานที่มีความสอดคล้องกัน จัดทำโครงสร้างบริหารที่เป็นนิติบุคคลสู่กลุ่มงานสาระทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ภายใต้บริบทที่มีสายบังคับบัญชา และการประสานคน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จัดกิจกรรมการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ อันนำไปสู่การแก้ปัญหา นักเรียนขาดจิตสาธารณะ (เกษสุตา พุทธะลา, 2561) ทั้งนี้การที่จะพัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียนได้นั้น ต้องมีแนวทางเกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียนที่เป็นกรอบทิศทางชี้แนะให้กับครูผู้สอน ได้มีรูปแบบในการจัดกิจกรรมการสอน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของการสร้าง และพัฒนารูปแบบว่า รูปแบบการบริหารจัดการ จะต้องผ่านการออกแบบมาเป็นอย่างดี เพื่อใช้เป็นแบบแผน หรือแนวทางในการปฏิบัติการบริหารงานในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี และแนวคิดในการสร้างรูปแบบการบริหารไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งใช้ในการกำหนด

ลักษณะขององค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรม และนำวิธีการเชิงระบบมาจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหล่านั้น รูปแบบการบริหารเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว ที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นแบบแผนในการสร้างผู้เรียนให้เจริญงอกงาม มีจิตใจอันเป็นสาธารณะประโยชน์ต่อผู้อื่น และรูปแบบการบริหารของผู้บริหารยังเป็นเสมือนนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียน ใช้เป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้ครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และบริบทในการเรียนการสอนของแต่ละกิจกรรมได้ (ดู Eggen and Kauchak ,2006, สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม) เช่นเดียวกับที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ได้มีแนวทางของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพ ให้เกิดกิจกรรมที่ดี เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะกับผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความตระหนักรู้ช่วยเหลือและรักษาสิ่งของสาธารณะประโยชน์ในโรงเรียนได้

โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) เป็นหนึ่งในสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีต่อส่วนรวม ทั้งด้านความรู้ ความคิด และการกระทำ อย่างไรก็ตาม จากรายงานของฝ่ายบริหารทั่วไปในปี 2565 พบว่า สภาพการใช้ อุปกรณ์และสิ่งของสาธารณะ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์กีฬา และหนังสือในห้องสมุด มีความชำรุดเสียหายสูงถึงร้อยละ 41.76 (ฝ่ายบริหารทั่วไป, 2565) ขณะเดียวกัน สัดส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังอยู่ในระดับที่น่ากังวล โดยภาคเรียนที่ 1 และ 2 ของปีการศึกษาเดียวกัน มีนักเรียนที่อยู่ในระดับ “ไม่ผ่าน” คิดเป็นร้อยละ 12.49 และ 11.55 ตามลำดับ (วิชาการโรงเรียนบ้านหนองใหญ่, 2565) ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนว่า แม้โรงเรียนจะมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ แต่ยังคงขาดรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบครบวงจร และวัดผลได้ชัดเจน ส่งผลให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในเชิงลึกได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการวิจัย เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ด้วยวิธีการแก้ปัญหาแบบใหม่มาปรับแก้วิธีการแก้ปัญหาเดิม โดยได้ศึกษาค้นคว้าตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ เช่น ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) มีแนวคิดเชิงสัมพัทธ์นิยม (Relativism) ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับสภาวะการณัจิตสำนึก และองค์ประกอบอื่นๆ ผสมผสานกับทฤษฎีทางสังคม ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะที่ดี พร้อมด้วยผู้วิจัยได้หาแนวทางวิธีในการพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพโดยมีแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ของ Frederick Taylor , Max Weber ,Douglas MC Gregor ,Ouchi ,สมคิด บางโม มาเป็นหลักการบริหารงานบริหารบุคลากรในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมครูผู้สอนให้พัฒนาและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นส่งเสริมจิตสาธารณะ และที่สำคัญผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าการสร้างรูปแบบตามแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบจาก Brown and Moberg ,Keeves, Gerlach and Ely โดยการสร้างหรือพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพการเรียนการสอน ที่เน้นการสอนด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ทั้งนี้มุ่งหวังว่านักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่

(คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) จะมีจิตสาธารณะที่ดีขึ้นตลอดไป เป็นไปตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) หลังจากใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์)
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์)
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์)
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) (Research: R₁) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) จำนวน 2 คน ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) จำนวน 29 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) จำนวน 261 คน ประชากรทั้งหมด จำนวน 301 คน ตัวอย่างสำหรับตอบแบบสอบถาม จำนวน 170 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวอย่างกลุ่มแรก คือ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) คณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตัวอย่างกลุ่มที่สอง คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) จำนวน 130 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้มาโดยการเลือกอย่างง่าย (Simple random sampling) ตัวอย่างสำหรับสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน 4 กลุ่มทดลองใช้ (Tryout) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ซ้ำกลุ่มเดียวกันกับตัวอย่างจริง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) (Development: D₁) กลุ่มทดลองใช้ (Try out) สำหรับทดลองใช้ร่างรูปแบบ เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราชฎ์อุปถัมภ์) ซึ่งกำลัง

ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ซ้ำกลุ่มเดียวกันกับตัวอย่างจริง แต่เป็นกลุ่มเดิมจากระยะที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งไม่ซ้ำกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผลการศึกษา 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 คน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสาที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) (Development: D₂) ประชากรหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) จำนวน 270 คน

ระยะที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) (Evaluation Research: R₂) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะ และ 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 คือ 1) ร่างรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ 2) รูปแบบชั่วคราวของกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ 3) แบบประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบ และ 4) แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบชั่วคราว

ระยะที่ 3 คือ คู่มือของรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ

ระยะที่ 4 คือ แบบประเมินผลการใช้รูปแบบ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักเรียน โดยอิงจากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบันดูรา และแนวคิดประชาสังคม เป็นต้น จากนั้นจึงพัฒนาเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ม.3 จำนวน 30 คน พบว่าค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.33–0.88 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 จึงถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการใช้การวิจัย

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาร่างรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา และสร้างแบบประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบ และกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวทางของลิเคิร์ต ประกอบด้วย 20 ข้อ และ 60 ข้อ ตามลำดับ แบบประเมินถูกตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ซึ่งให้ข้อเสนอแนะด้านความชัดเจนของวัตถุประสงค์และ

ความสอดคล้องของกิจกรรมกับเป้าหมายการพัฒนาจิตสาธารณะ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียน ม.3 จำนวน 30 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ก่อนนำไปใช้จริงในระยะถัดไป

ระยะที่ 3 เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในระยะนี้ คือ แบบบันทึกผลการร่วมกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา จำนวน 10 กิจกรรม ซึ่งพัฒนาจากองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่น การหลีกเลี่ยงความเสียหาย และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ผู้วิจัยจัดทำแบบบันทึกโดยบูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้ และให้ครูประจำวิชาประเมินผลการมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังจากดำเนินกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และใช้เกณฑ์ผ่านร้อยละ 50 เป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ของการพัฒนา

ระยะที่ 4 ใช้แบบประเมินผลการใช้รูปแบบ ทศกิจ จิตอาสา เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบ โดยสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวทางของ Maduas, Scriven and Stufflebeam (1983) และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน การพัฒนาเครื่องมือยึดหลักเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพเชิงระบบ และใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการแปลผลระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง 170 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) เก็บข้อมูลได้ครบถ้วน 100% พร้อมทั้งดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบและกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา รวม 2 ฉบับ (20 และ 60 ข้อ) พร้อมทั้งรวบรวมแบบประเมินผลกิจกรรมจากกลุ่มทดลองใช้ จำนวน 30 คน ซึ่งเก็บข้อมูลได้ครบ 100% สำหรับนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้อง ความเหมาะสม และประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนา

ระยะที่ 3 ประสานหัวหน้ากลุ่มสาระและครูผู้สอนเพื่อเก็บแบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมทศกิจ จิตอาสา หลังดำเนินกิจกรรมครบ 10 กิจกรรม ตรวจสอบ คัดแยก และจัดเรียงเอกสารแบบบันทึกการประเมินผลตามกลุ่มสาระ ตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

ระยะที่ 4 จัดทำแบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด “ทศกิจ จิตอาสา” ซึ่งประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องเหมาะสม โดยมอบ

ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจากระยะที่ 2 เป็นผู้ประเมิน และรวบรวมแบบประเมินคืนได้ครบถ้วนทั้ง 5 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มเป้าหมายในการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้จัดระเบียบแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนดำเนินการวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักเรียน ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ ซึ่งนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญประกอบการอภิปรายผลต่อไป

ระยะที่ 2 วิเคราะห์คุณภาพของร่างรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพและกิจกรรมทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) โดยใช้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งประเมินความสอดคล้องของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในด้านหลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุประดับความสอดคล้องของรูปแบบ และนำข้อมูลจากการประเมินมาปรับปรุงร่างรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงวิเคราะห์ผลการทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง โดยใช้เกณฑ์การผ่านร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ตัดสินความสำเร็จของกิจกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรม 10 กิจกรรม ซึ่งบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากการเก็บข้อมูลคะแนนผลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนทั้งระดับรายกิจกรรมและรายองค์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผ่านร้อยละ 50 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพิจารณาระดับความสำเร็จของกิจกรรม และวิเคราะห์ว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนได้ตามเป้าหมายหรือไม่

ระยะที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องเหมาะสมของแบบเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อตีความระดับคุณภาพของรูปแบบตามเกณฑ์ที่กำหนด

ซึ่งผลการวิเคราะห์ช่วยยืนยันถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสำหรับนำไปใช้จริงในสถานศึกษา

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ปัญหาการถือเป็นหน้าที่ ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ปัญหาการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการแนะนำและแบ่งปันแก่ผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ปัญหาการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นเป็นของตนเองตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่น ที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นอยู่ในระดับมาก และปัญหาการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และความต้องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการคุณภาพที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์) พบว่า รูปแบบควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล

1.2 รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์) ประกอบด้วย องค์ประกอบ 1 หลักการ คือ 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) หลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ และ 3) หลักการบริหารแบบความรับผิดชอบ องค์ประกอบ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปลัมภ์) ทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 2) การช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยการแนะนำและแบ่งปันแก่ผู้อื่น 3) การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และ 4) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นเป็นของตนเองตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น องค์ประกอบ 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 10 กิจกรรม (กิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา) ได้แก่ 1) กิจกรรมการเขียนเรียงความและคำขวัญ เรื่องการใช้ของสาธารณะ 2) กิจกรรมสำรวจโต๊ะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง 3) กิจกรรมอาสาพัฒนา 4) กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์สังคม 5) กิจกรรมบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬา 6) กิจกรรมศิลปอาสาพัฒนาโรงเรียน 7) กิจกรรมขยะ รียูทเพื่อส่วนรวม 8) กิจกรรม English Today For Public 9) กิจกรรมอาสาบำเพ็ญประโยชน์ และ 10) กิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชน และองค์ประกอบ 4 การประเมินผล โดยการวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียน

บ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) โดยเฉลี่ยในภาพรวมทั้ง 4 องค์ประกอบของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสาที่ส่งเสริม จิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) เป็นดังนี้

1.3.1 จิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ของแต่ละกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 50 โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 79.55 เมื่อเทียบกับคะแนนเต็มทั้งหมด เมื่อพิจารณารายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมการเขียนเรียงความและคำขวัญ เรื่องการใช้ของสาธารณะร่วมกัน อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 77.77 กิจกรรมสำรวจโต๊ะ แก้ว ี่ ประตุ หน้าต่าง อยู่ในระดับภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 78.92 กิจกรรมอาสาพัฒนาอยู่ในดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็น ร้อยละ 77.96 กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์สังคม อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 78.50 กิจกรรมบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬา อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 79.91 กิจกรรมศิลป์อาสาพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 80.14 กิจกรรมขยะรีไซเคิล เพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 80.73 กิจกรรม English Today For Public อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 78.92 กิจกรรมอาสาบำเพ็ญประโยชน์ อยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 81.00 และกิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชน อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 81.60

1.3.2 จิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) โดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบของ จิตสาธารณะเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 50 โดยภาพรวม อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 80.52 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การถือเป็นหน้าที่ ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ อยู่ในระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 69.99 การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการแนะนำและแบ่งปันแก่ผู้อื่น อยู่ในระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 75.41 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช่ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 87.73 และการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช่ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นเป็นของตนเอง อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 88.95 ตามลำดับ

1.4 ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) เป็นดังนี้

1.4.1 ความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านลักษณะของรูปแบบโดยรวม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และด้านองค์ประกอบของรูปแบบโดยรวม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

1.4.2 ความเป็นประโยชน์ของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลัมภ์) โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านลักษณะของรูปแบบโดยรวม ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านองค์ประกอบของรูปแบบโดยรวม ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4.3 ความถูกต้องเหมาะสมของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลัมภ์) โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านลักษณะของรูปแบบโดยรวม ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และด้านองค์ประกอบของรูปแบบโดยรวม ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลัมภ์) มีปัญหาด้านจิต สาธารณะในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการถือเป็นที่ในการดูแลทรัพย์สินส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่น การ เคารพสิทธิ และการหลีกเลี่ยงการกระทำที่ทำให้ของส่วนรวมเสียหาย (จันทนีย์ เหมณา, 2566; ธนวรรณ เหม บาสัตย์, 2565) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงพฤติกรรมที่ขาดจิตสำนึกเชิงสาธารณะ เช่น การไม่รักษาความ สะอาด การไม่ดูแลทรัพย์สินโรงเรียน หรือไม่แบ่งปันสิ่งของกับเพื่อน สอดคล้องกับชาย โพธิสิตา (2560) ที่ อธิบายจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติไว้ 2 ระดับ คือ แบบ Passive และ Active โดยแบบ Active คือการลงมือ ดูแลและป้องกันทรัพย์สินร่วมของส่วนรวม และเรเมอร์ (Reimer, 1989) ได้เสนอว่า ความรับผิดชอบเชิง จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของวัยรุ่นและควรส่งเสริมผ่านการจัดกิจกรรมที่มีเป้าหมาย ในการ ตอบสนองปัญหา ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ “ทศกิจ จิตอาสา” โดยใช้หลักการบริหารแบบมี ส่วนร่วม กระจายอำนาจ และความรับผิดชอบต่อ (พระมหาวิฑูริธ จันทรชื่น, 2565; ศีพเวส, 1988) เพื่อ เสริมสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะให้กับนักเรียนในเชิงระบบและยั่งยืน.

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิต สาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลัมภ์) องค์ประกอบ 1 หลักการ ซึ่งประกอบด้วย 3 หลักการ คือ 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (1) การร่วมวางแผน (2) การร่วมทำ (3) การร่วมตัดสินใจ (4) การร่วมรับผิดชอบ 2) หลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ (1) ด้านวิชาการ (2) ด้านงบประมาณ (3) ด้านการบริหารบุคคล 3) หลักการบริหารแบบความรับผิดชอบต่อ องค์ประกอบ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมจิต สาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลัมภ์) ดังนี้ 1) การถือเป็นที่ที่จะมีส่วนร่วมใน การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 2) การช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยการแนะนำและแบ่งปัน แก่ผู้อื่น 3) การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อ ของส่วนรวมที่ใช่ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม 4) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช่ประโยชน์ ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครอง ของส่วนรวมนั้นเป็น ของตนเองตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่น ที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น องค์ประกอบ 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 10 กิจกรรม (กิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา) ได้แก่ 1) กิจกรรมการเขียนเรียงความและคำ

ขวัญ เรื่องการใช้ของสาธารณะ 2) กิจกรรมสำรวจโต๊ะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง 3) กิจกรรมอาสาพัฒนา 4) กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์สังคม 5) กิจกรรมบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬา 6) กิจกรรมศิลปอาสาพัฒนาโรงเรียน 7) กิจกรรมขยะ รื้อเพื่อส่วนรวม 8) กิจกรรม English Today For Public 9) กิจกรรมอาสาบำเพ็ญประโยชน์ 10) กิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชน องค์ประกอบ 4 การประเมินผล โดยการวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ปัญหาความมีจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จโดยการแก้ปัญหาความมีจิตสาธารณะของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะให้เพิ่มมากขึ้น ได้มุ่งเน้นรูปแบบการบริหารงานในโรงเรียนด้วยหลักการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม หลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ หลักการบริหารแบบความรับผิดชอบ หลักการเหล่านี้มีความส่งเสริมจิตสาธารณะแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด บางโม (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวหลักการบริหารจัดการคุณภาพ มีส่วนประกอบดังนี้ 1) หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 2) หลักการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ 3) หลักการบริหารจัดการแบบความรับผิดชอบต่อ ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ในภาพรวมองค์ประกอบของรูปแบบความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ นัชกร ลับบัวงาม (2560) ได้สรุปความสำคัญของหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การร่วมวางแผนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามที่ได้รับแล้วให้บุคคลดำเนินงานมุ่งผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกในการปฏิบัติการใดๆ จากผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบชั่วคราวของกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ในภาพรวมองค์ประกอบของกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก พิจารณาแต่ละองค์ประกอบ คือ กิจกรรม ความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด หลักการ) ความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ ความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก การประเมินผล ความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมทศกิจ จิตอาสา มีโครงสร้างที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น หลักการ ได้นำหลักการบริหารจัดการมาเป็นแบบแผน และกรอบขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม หรือแผนนโยบายในการปฏิบัติงานให้มุ่งสู่วัตถุประสงค์ ส่วนวัตถุประสงค์นั้นเหมาะกับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียน และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ และผลการทดลองใช้ร่างรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองใช้ (Try out) ในภาพรวมทั้ง 10 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 77.17 ระดับการประเมินดีเยี่ยมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ตามที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมทศกิจ จิตอาสา สามารถนำไปใช้กับกลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ได้จริง กิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ยังได้เน้นให้ครูผู้สอนและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ จันทนีย์ เอ็มนาง (2566) ได้ศึกษา ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกรอบความคิดแบบเติบโตเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนปายวิทยาคาร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกรอบความคิดแบบเติบโตเพื่อเสริมสร้างจิต

สาธารณสุข นักเรียนมีจิตสาธารณะสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกรอบความคิดแบบเติบโตเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ในระดับมาก , ธนวรรณ เหมบาสัตย์ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบและ 35 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการ พัฒนามากที่สุดคือ ด้านการรับผิดชอบในการใช้ของส่วนรวม รองลงมาคือด้านการถือเป็นหน้าที่ ด้านการ เคารพสิทธิด้านการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 3) รูปแบบการพัฒนาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. กระบวนการจัด กิจกรรม 4. วิธีดำเนินการ 5. กิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ค่าเฉลี่ย ก่อนการทดลองเท่ากับ 53.83 หลังการ ทดลองเท่ากับ 86.90 หมายความว่าหลังการทดลองของ นักเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 และหนึ่งฤทัย อาจปฐ (2559) ผลการวิจัยพฤติกรรมความมีจิตสาธารณะของผู้เรียนใน โรงเรียน พบว่า จิตสาธารณะโดยรวม) นักเรียนมีจิตสาธารณะในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 87.73 ระดับ คุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม ส่วนด้านส่งเสริมการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของ ส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ คิดเป็น ร้อยละ 87.77 เป็นอันดับแรก สอดคล้องกับ บุญดี โงษาฤทธิ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

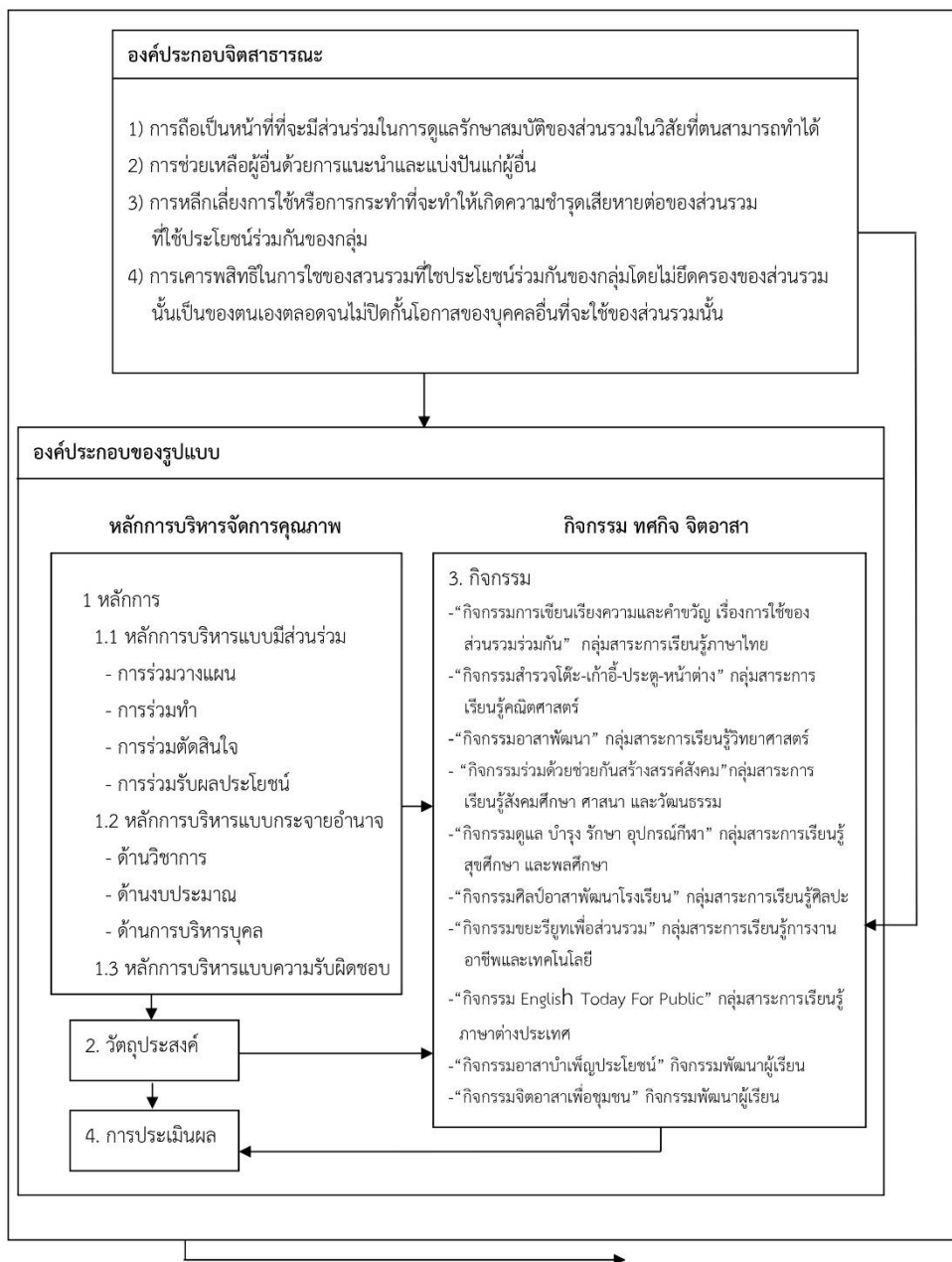
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริม จิต สาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) เปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ของแต่ละกิจกรรมเทียบกับเกณฑ์ คະແນນกิจกรรม ทศกิจ จิต อาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ในภาพรวม ร้อยละ 79.55 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม พิจารณาแต่ละกิจกรรม คือ กิจกรรมการเขียนเรียงความและคำขวัญเรื่อง การใช้ของสาธารณะร่วมกัน ร้อยละ 77.77 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรมสำรวจโต๊ะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง ร้อยละ 78.92 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรมอาสาพัฒนา ร้อยละ 77.96 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรมร่วม ด้วยช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ร้อยละ 78.50 ดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรมบำรุงรักษาอุปกรณ์กีฬา ร้อยละ 79.91 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรมศิลปอาสาพัฒนาโรงเรียน ร้อยละ 80.14 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรม ขยะรีユทเพื่อส่วนรวม ร้อยละ 80.73 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม กิจกรรม English Today For Public ร้อยละ 78.92 ระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม กิจกรรมอาสาบำเพ็ญประโยชน์ ร้อยละ 81.00 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม และ กิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชน ร้อยละ 81.60 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม และผลเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) โดยภาพรวมทั้ง 4 องค์ประกอบของจิตสาธารณะเทียบกับเกณฑ์ คະແນນกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์

อุปถัมภ์) ของแต่ละองค์ประกอบเทียบกับเกณฑ์โดยภาพรวม ร้อยละ 80.52 ระดับคุณภาพดีเยี่ยม ทั้งนี้ เนื่องจากได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบูรณาการกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ตามรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพ โดยครูผู้สอนได้ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือครูผู้สอนและนักเรียน ได้มีส่วนร่วม ในการร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น ประชุม ครูผู้สอน นักเรียนร่วมประชุมกลุ่มย่อยต่างๆ เพื่อปรึกษาหารือการดำเนินงาน และการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงาน แล้วครูผู้สอนและนักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อผลการปฏิบัติกิจกรรมเสร็จสิ้น คณะผู้บริหาร ครูและนักเรียนได้ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ได้รับความชื่นชมยินดีในผลงานที่สำเร็จ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานอื่นๆ ได้มามอบรางวัลความสำเร็จ และชื่นชมโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ด้วยความยินดียิ่ง ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ คือกระจายอำนาจด้านวิชาการ ผู้บริหารพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสาธารณะ เข้าใจในกิจกรรมตามที่ได้รับผิดชอบในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะให้แก่ นักเรียน ส่วนการกระจายอำนาจด้านงบประมาณ ผู้บริหารได้ให้มอบหมายผู้รับผิดชอบงบประมาณอย่างชัดเจน ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของบริหารจัดการงบประมาณในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามดุลยพินิจ ส่งผลให้ครูผู้สอน นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้งบประมาณจัดสรรอย่างทั่วถึง และการกระจายอำนาจด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล เช่น หัวหน้าสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือมอบหมายคณะครูในกลุ่มสาระเป็นผู้รับผิดชอบงานการดำเนินงานในแต่ละส่วนของกิจกรรม และหลักการบริหารแบบความรับผิดชอบ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย พร้อมยอมรับข้อบกพร่องในการดำเนินกิจกรรมโดยไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น หากเกิดข้อผิดพลาดก็ร่วมกันแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ ขำปฎิ (2560) ศึกษาแบบการบริหารเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า การบริหารแบบร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมมือในการวางแผน จัดกิจกรรม และแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงาน แล้วครูผู้สอนและนักเรียนได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ พรพรม พรคพวก (2560) ได้ศึกษาความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของผู้เรียน พบว่า การบริหารแบบร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารแบบกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารแบบความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ความเป็นไปได้ลักษณะของรูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบโดยภาพรวม) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก พิจารณาลักษณะของรูปแบบโดยรวม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบของรูปแบบโดยรวม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และพิจารณาองค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินผล ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด หลักการ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และกิจกรรม ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิดทศกิจ จิตอาสา ที่

ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) มีส่วนประกอบความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบที่ชัดเจน รูปแบบมีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ และผู้นำไปปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับ Smith (1979) และศิริชัย กาญจนวาสี (2558) ได้กล่าวถึง การประเมินงานประเมินเป็นกลไกอย่างหนึ่งในการควบคุมคุณภาพของการประเมินอันอาจนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎี และวิธีปฏิบัติทางการประเมิน การประเมินงานประเมินนำไปใช้เพื่อประเมินคุณภาพผลกระทบ หรือการใช้ผลการประเมิน ตรวจสอบและรับรองรายงานการประเมิน ควบคุมหรือสะท้อนอคติในการประเมิน และตีคุณค่าหรือประโยชน์ของวิธีการประเมินใหม่ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้ประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินของสมาคมการประเมินแห่งอเมริกัน (American Evaluation Association: AEA) ซึ่งได้เสนอมาตรฐานของการประเมินไว้ 30 ประการเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน 4 หมวด ได้แก่ มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standards) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standards) ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ลักษณะของรูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบโดยภาพรวม ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด พิจารณาลักษณะของรูปแบบโดยรวม ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของรูปแบบโดยรวม พบว่า กิจกรรม ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด หลักการ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และการประเมินผล ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก แนวคิดและหลักการในการพัฒนารูปแบบมี ความเป็นประโยชน์ของความเป็นมา และความสำคัญของรูปแบบมี ความเป็นประโยชน์ และรูปแบบมีองค์ประกอบเพียงพอในการหาข้อสรุปเพื่อจัดกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา สอดคล้องกับ มาดาส , สครีเวน และสตัด์ฟรีย์บีม (Maduas, Scriven and Stufflebeam, 1983) ได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ เป็นลักษณะการประเมิน ความเป็นไป ได้ในการไปปฏิบัติจริง ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) ลักษณะของรูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบโดยภาพรวม ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาลักษณะของรูปแบบโดยรวม ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของรูปแบบโดยรวม ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณาองค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบ พบว่า วัตถุประสงค์ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักการ ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินผล ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และกิจกรรม ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และวัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกิจกรรม ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุปถัมภ์) สอดคล้องกับ มาดาส , สครีเวน และสตัด์ฟรีย์บีม

(Maduas, Scriven and Stufflebeam, 1983) ได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบ มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นลักษณะการประเมิน ความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและคุณธรรม มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม เป็นลักษณะการประเมินความ น่าเชื่อถือ และได้เนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง



ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลมณี) มีจุดเด่น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยหลักการบริหารจัดการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจิตสาธารณะต่อโรงเรียน ชุมชน และผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ดังนั้นควรนำจุดเด่นด้านนี้ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงปัจจุบัน ได้แก่ สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก Social Medias และ Social Networks และจุดอ่อนบางประเด็นของรูปแบบ คือ การประเมินรูปแบบเป็นรายบุคคลในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ดังนั้น จึงควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบ เพื่อวัดประเมินพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง สำหรับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบที่ได้ไปใช้ที่โรงเรียนหรือโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันโดยทำวิจัยและพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมที่ได้ (รูปแบบการบริหารจัดการคุณภาพตามแนวคิด ทศกิจ จิตอาสา ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันยุคสังคมดิจิทัล อย่างต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มวิชาการโรงเรียนบ้านหนองใหญ่. (2022). รายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์. โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลมณี), องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.
- กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ. (2018). พลังของจิตอาสาเพื่อสังคมไทย. สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม.
- เกษสุดา พุทธะลา. (2018). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จันทนีย์ เอ็มนา. (2023). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามกรอบความคิดแบบเติบโตเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน. โรงเรียนปายวิทยาคาร จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- ชัยพจน์ รักงาม. (2022). แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาย โปธิสิตา. (2017). จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร. สำนักวิจัยสังคม.
- ธนวรรณ เข็มบาสุตย์. (2022). การพัฒนารูปแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.
- นัชกร ลับบัวงาม. (2017). ความสำคัญของหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 12(3), 45-47.



- บุญดี โงษาฤทธิ์. (2016). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. โรงเรียนนุกตอาหาร สพม. เขต 22.
- ฝ่ายบริหารทั่วไป. (2022). *รายงานประจำปีการศึกษา 2565*. โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ (คุรุราษฎร์อุบลรัตน์), องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.
- พรพรหม พรรคพวก. (2017). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1.
- พระมหาวรวิจิตร จันทรชื่น. (2022). *จิตสาธารณะในมิติพุทธจริยธรรม*. สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2015). *การประเมินทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภจิต สนธิสุข. (2017). *จิตอาสา: แนวทางพัฒนาคุณภาพคนไทยในศตวรรษที่ 21*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สมคิด บางโม. (2015). *การบริหารจัดการคุณภาพในสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สิทธิศักดิ์ ชำปฏี. (2017). *การบริหารเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- หนึ่งฤทัย อาจปรุ. (2016). *พฤติกรรมความมีจิตสาธารณะของผู้เรียนในโรงเรียน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Brown, J. S., & Moberg, D. J. (1980). *Organizational theory and behavior*. Irwin.
- Enggen, P., & Kauchak, D. (2006). *Educational psychology: Windows on classrooms* (7th ed.). Merrill Prentice Hall.
- Gerlach, V. S., & Ely, D. P. (1980). *Teaching and media: A systematic approach* (2nd ed.). Prentice-Hall.
- Keeves, J. P. (1988). *Educational research, methodology, and measurement: An international handbook*. Pergamon Press.
- Kohlberg, L. (1984). *Essays on moral development, Vol. II: The psychology of moral development*. Harper & Row.
- Madaus, G. F., Scriven, M., & Stufflebeam, D. L. (1983). *Evaluation models*. Kluwer-Nijhoff Publishing.
- McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. McGraw-Hill.
- Ouchi, W. G. (1981). *Theory Z: How American business can meet the Japanese challenge*. Addison-Wesley.
- Piaget, J. (1932). *The moral judgment of the child*. Routledge & Kegan Paul.



- Reimer, J. (1989). *Moral development and responsibility: Reasoning and understanding in adolescence*. Academic Press.
- Smith, N. L. (1979). *The art and science of evaluation*. Sage Publications.
- Taylor, F. W. (1911). *The principles of scientific management*. Harper & Brothers.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization* (A. M. Henderson & T. Parsons, Trans.). Free Press.



การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตร การคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3

The Development of Experience Organization through a Guided Play Model Incorporating Thinking Routines and Purposeful Teaching to Foster Knowledge-Seeking Skills in Year 3 Early Childhood

พัชญ์ชญาพันธ์ มั่งมีศุภธนโชติ¹, ชำนาญ ปาณาวงษ์²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Patsayanon Mungmeesuphathanachot¹, Chamnan Panawong²
^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: patsayanay27@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 08 May 2025; Revised: 03 June 2025; Accepted: 04 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (R&D) ที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย 3) เพื่อศึกษาความรู้สึกรักของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดทางไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 11 คน จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย แบบประเมินทักษะการแสวงหาความรู้ แบบประเมินความรู้สึกรักของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ สถิติ Wilcoxon signed rank test ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน 1) ขั้นเตรียม 2) ขั้นกระตุ้นการคิด 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ 4) สะท้อนคิดการเรียนรู้ และนำขั้นตอนดังกล่าวมาออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ตาม



รูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย 4 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพ 79.71/80.83 2) ทักษะการแสวงหาความรู้หลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่มีต่อกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจวัตรการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย มีความรู้สึกอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, การเล่นแบบชี้แนะ, กิจวัตรการคิดร่วมกับการสอน, การแสวงหาความรู้

Abstract

The objectives of this Research and Development (R&D) were to: (1) Create and evaluate the efficiency of guided play learning experiences model using thinking routine and intentional teaching approaches to enhance inquiry skills of kindergarteners, following the 80/80 efficiency criteria; (2) Investigate the comparative results of kindergarteners' inquiry skills between before and after applying a guided play learning experiences model with thinking routine and intentional teaching approaches; (3) Study the students' satisfaction towards the guided play learning experiences model using thinking routine and intentional teaching approaches. The research methodology comprises three approaches as follows: First, create and evaluate the efficiency of a guided play learning experiences model using thinking routines and intentional teaching approaches. Three experts evaluated the appropriateness. It was tested with kindergarten 3, semester 2, academic year 2024, at Wat Wang Wan School, Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 to consider the appropriateness of the language, content and time used. Then, it was improved and tested with 9 students to evaluate the efficiency of the learning experience, following the 80/80 criteria. Second, investigate the comparative results of kindergarteners' inquiry skills between before and after the learning experiences. The sample was 11 students in kindergarten 3, Semester 2, Academic Year 2024 at Wat Hang Lai School, obtained by purposive sampling, One Group Pretest-Posttest Design. The instruments used were an inquiry skills assessment. The statistics used in data analysis included means, standard deviations, percentages, Wilcoxon signed rank test, and E_1/E_2 test.

Keyword: Learning Experiences, Guided Play, Thinking Routine and Intentional, Teaching Approaches, Inquiry

1.บทนำ

การแสวงหาความรู้เป็นความสามารถตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยในการตั้งคำถามจากความสงสัย และใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสำรวจ ตรวจสอบ และลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยสามารถสร้างความรู้ใหม่ เชื่อมโยงกับความรู้เดิม และเผยแพร่ความเข้าใจนั้นแก่ผู้อื่นได้ โดยทักษะนี้มีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภายในอย่างความอยากรู้อยากเห็น และความกระตือรือร้น แต่แตกต่างกัน

ตรงที่การแสวงหาความรู้แสดงออกผ่านพฤติกรรมที่ลงมือปฏิบัติจริง เด็กปฐมวัย 4-6 ปีมีธรรมชาติที่ช่างสังเกต และเต็มไปด้วยคำถาม การส่งเสริมให้พวกเขาได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เช่น การทดลอง การค้นคว้า และการแก้ปัญหา จะช่วยพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมการแสวงหาความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีเหตุผลในระยะยาว (ยศวีร์ สายฟ้า, 2554)

จุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน โดยเน้นพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หนึ่งในทักษะสำคัญที่ควรปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยคือ “ทักษะการแสวงหาความรู้” ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบจากสิ่งที่สงสัย และนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทักษะนี้ยังช่วยให้เด็กเข้าใจธรรมชาติและสังคมรอบตัวผ่านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล จึงถูกระบุไว้เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 อย่างชัดเจน

ทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งรอบตัวผ่านการสังเกต ตั้งคำถาม สำรวจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่และการสื่อสารกับผู้อื่นได้ สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาที่เน้นการพัฒนาเด็กให้มีทักษะสำคัญในทุกช่วงวัย อย่างไรก็ตาม การขาดการส่งเสริมตั้งแต่ระดับปฐมวัยส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงาน และศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ส่วนหนึ่งมาจากวิธีการสอนแบบบรรยายที่ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติ การส่งเสริมทักษะนี้จึงควรใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับความสนใจของเด็ก และฝึกฝนอย่างต่อเนื่องในบริบทที่เหมาะสม การเล่นเกมชี้แนะ (guided play) เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการสอนและการเล่นอิสระอย่างสมดุล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่นและลงมือปฏิบัติ เพื่อเป็นการเสริมการเรียนรู้ โดยมีกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และเงื่อนไขสำหรับการเล่นในเวลาจำกัด ผ่านการใช้คำถามและการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เช่น เกมและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการสื่อสาร รวมถึงพัฒนาภาษาได้ดีขึ้น การเล่นเกมชี้แนะจึงสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเน้นการกระตุ้นการคิดและการลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น การเล่นที่เกี่ยวข้องมีสามประเภทหลัก ได้แก่ การเล่นอิสระ: เด็กเป็นผู้กำหนดและควบคุมการเล่นเอง ไม่มีวัตถุประสงค์ที่กำหนด การเล่นที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์: การเล่นที่ผู้ใหญ่กำหนดวิธีการหรือเป้าหมาย การเล่นเกมชี้แนะ: ผู้ใหญ่คอยชี้แนะและกระตุ้นการเรียนรู้ โดยให้เด็กเป็นผู้กำหนดการเล่นเอง แต่มีการตั้งคำถามหรือสาธิตเพื่อช่วยพัฒนาและเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ การเล่นเกมชี้แนะจึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ในเด็กอนุบาล และสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ (Fisher et al., 2013; Weisberg et al., 2016; Edwards & Cutter-Mackenzie, 2013) แนวคิดกิจวัตรการคิด (Thinking routine) เน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดของเด็กให้เป็นกิจวัตรที่พัฒนาอย่างเป็นธรรมชาติผ่านการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติและฝึกกระบวนการคิดในขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะและสนับสนุนในกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการคิดที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ข้อ ได้แก่ การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม: การทำงานร่วมกัน

เป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การจัดสภาพแวดล้อมและวัสดุที่หลากหลาย: กระตุ้นการใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ การตั้งคำถาม: เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดของเด็กในการสร้างความเข้าใจ การฟังอย่างตั้งใจ: ส่งเสริมให้เด็กกล้าสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรวบรวมร่องรอยการเรียนรู้: เช่น การพูด, การวาด, หรือการแสดงท่าทางเพื่อทบทวนความคิด การจัดประสบการณ์ในแนวคิดกิจกรรมการคิดจะ ช่วยส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ในเด็กอนุบาลให้พัฒนาอย่างครบถ้วนตามความสนใจและพัฒนาการของเด็ก โดยการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมจริงและมีครูเป็นผู้ชี้แนะในทุกขั้นตอน การจัดประสบการณ์เช่นนี้จะ สนับสนุนให้เด็กสามารถเรียนรู้และค้นหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีความหมายผ่านการเล่นแบบชี้แนะที่เป็นสื่อ ในการฝึกทักษะต่าง ๆ ในกระบวนการคิด (Fatchhart et al., 2011; Ritchhart & Perkins, 2008; Wolberg & Goff, 2012) แนวคิดการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Intentional Teaching) คือการสอนที่มุ่งเน้นการกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้และการออกแบบกิจกรรมที่ชัดเจน โดยครูมีการวางแผนและการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ เหมาะสมกับเด็กในแต่ละสถานการณ์ เป้าหมายหลักคือการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายตามความสนใจ ของเด็ก โดยมีหลักการสำคัญดังนี้: กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน วางแผนและจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น สร้างสมดุลระหว่างการชี้แนะและการริเริ่มโดยเด็ก ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กเพื่อติดตามพัฒนาการการตั้งคำถาม กระตุ้นการคิดและการเรียนรู้ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับพฤติกรรมการเรียนรู้การสอนแบบนี้ช่วยให้เด็กเข้าใจ สิ่งที่ต้องการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการพัฒนาการจัด ประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย ของสังกัดโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เด็ก ปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติและได้รับการชี้แนะจากผู้ใหญ่ตามความสนใจและพัฒนาการของตนเอง กระบวนการนี้ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยพัฒนาทักษะการสังเกต การถามตั้งคำถาม การเชื่อมโยงข้อมูล การสำรวจ การนำเสนอ และการบันทึกเรียบเรียงความรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัส จึงช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่าง เหมาะสมและยั่งยืนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้ แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังของการจัดประสบการณ์ตาม รูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะ การแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

3. เพื่อศึกษาความรู้สึกรักของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้ แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็ก

ปฐมวัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 80/80

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

2. เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดวังวน อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพหนึ่งต่อหนึ่ง และจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพหนึ่งต่อสามกลุ่มเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

2. แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย

2. การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย

2.1 การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์



ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายกับเด็กปฐมวัย
 ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนวัดวังวน อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน
 เพื่อประเมินความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลา

2.2 การประเมินแบบหนึ่งต่อสาม คือ การดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์
 ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายกับเด็กปฐมวัย
 ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนวัดวังวน อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน
 เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

**ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการแสวงหาความรู้ ระหว่างก่อนและหลังเรียน
 ด้วยการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่าง
 มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย**

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-
 posttest design)

แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดทาง
 ไหล จำนวน 11 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับ
 การสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินทักษะการแสวงหาความรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิด
 ร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย กับเด็กปฐมวัยชั้น
 อนุบาลปีที่ 3 จำนวน 4 แผน ใช้เวลาการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสรี 60 นาที วันจันทร์ พุธ ศุกร์ และแบบ
 บันทึกคะแนนระหว่างดำเนินกิจกรรมตามกำหนด
2. ดำเนินการประเมินก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ด้วยแบบประเมินทักษะการแสวงหา
 ความรู้ของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบบประเมินทักษะการแสวงหาความรู้

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อศึกษาความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

แหล่งข้อมูล

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 11 คน โรงเรียนวัดทางไหล อำเภอพราหมณีบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ จำนวน 15 ข้อ 2 ด้าน คือ 1.ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 2.ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 80/80

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการจัดประสบการณ์ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน แต่สามารถยืดหยุ่นและเปิดรับความคิดใหม่จากเด็ก มาสร้างเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ

ขั้นที่ 2 กระตุ้นการคิด

-คิด ระดมสมอง

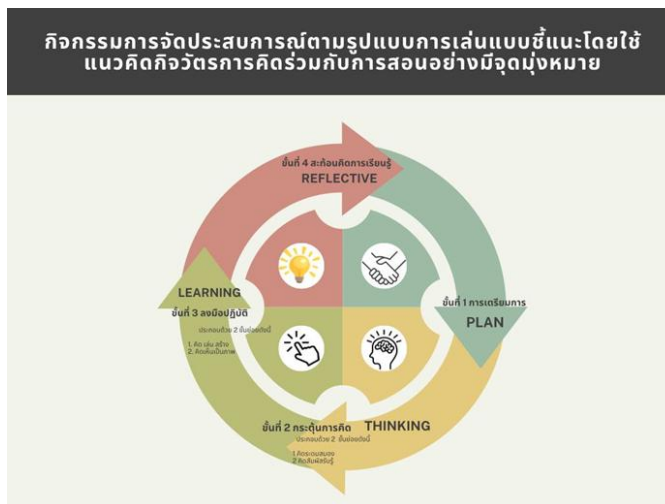
-คิด สัมผัส รับรู้

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ

-คิด เล่น สร้าง

-คิดเห็นเป็นภาพ

ขั้นที่ 4 สะท้อนคิดการเรียนรู้



ภาพที่ 1 กรอบโครงสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรม จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.25) และผลความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.37) ผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมการจัดประสบการณ์ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ 79.71/80.83 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยเปรียบเทียบทักษะการแสวงหาความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์ พบว่าคะแนนทักษะการแสวงหาความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ -2.952 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	Wilcoxon signed rank test	Sig
ก่อนเรียน	11	36	24.09	3.47	-2.952	0.015
หลังเรียน	11	36	29.91	4.59		

*มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยศึกษากิจกรรมตามกระบวนการเป็นขั้นตอนออกมา ดังนี้ การสังเกตของเด็กปฐมวัยใช้ประสาทสัมผัส 2 อย่างขึ้นไป ด้วยการใช้มือหยิบบล็อกมาเล่นทันทีด้วยการใช้ตามองบล็อกไม้ ใช้มือจับบล็อกไม้ตามความสนใจขาดการสังเกตอย่างจดจ่อในเวลา 3 นาที ส่งผลให้การบอกชื่อหรืออธิบายสิ่งที่สังเกตยังขาดรายละเอียดผู้วิจัยใช้คำถามยากเกิน การถามและการตั้งคำถาม กระตุ้นการเรียนรู้เป็นระยะว่า เด็ก ๆ สนใจขึ้นไหม สิ่งของเด็ก ๆ ถ้อยคำคืออะไร เด็ก ๆ สังเกตอีกครั้งว่าสิ่งนี้มีลักษณะอย่างไร มีสีอะไร หนักหรือเบา เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำตอบของเด็ก ยกตัวอย่างเช่น “บล็อกสีเหลือง” หรือ “บล็อกเขียวแตกต่างกัน” และเด็ก ๆ รู้ได้อย่างไร ใช้อะไรสังเกต ใช้อะไรสังเกตได้อีก เพื่อกระตุ้นให้เด็กใช้การสังเกตอย่างจดจ่อและบอกรายละเอียดของสิ่งที่สังเกต ผู้วิจัยพบว่า เด็กยังไม่เข้าใจคำว่า สังเกตจึงใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น เด็กจับบล็อกแล้วรู้สึกอย่างไร ถ้าเด็ก ๆ อยากรู้ว่าบล็อกที่เด็ก ๆ สังเกตมีกลิ่นหรือไม่ เด็ก ๆ ใช้อะไรสังเกต เด็กตอบได้ว่าใช้จมูกสังเกต ถ้าต้องการรู้ว่าสิ่งที่สังเกตมีเสียงหรือไม่ เด็ก ๆ จะใช้อะไรสังเกต เด็ก ๆ ตอบได้ว่าใช้หูในการสังเกตเสียง การเชื่อมโยงข้อมูล จะได้ข้อมูลมาสู่ความสงสัยหรือการตั้งคำถามจากสิ่งที่สังเกตหรือได้คำถาม โดยใช้การสนทนาตอบโต้พูดคุยเปรียบเทียบข้อมูลที่คาดคะเนแล้วเอาผลมาสรุปในแบบคำพูดของเด็กภายในกลุ่ม การสำรวจค้นหาเด็กทำการสำรวจโดยสร้างเฉพาะของตนเองและเลือกใช้บล็อกไม้ชิ้นเดิมกล่าวคือ เด็กใช้บล็อกไม้สร้างแล้วล้มเด็กยังคงใช้บล็อกไม้ชิ้นเดิม มีการหยิบมาเพิ่มมีการเปลี่ยนขนาดหรือรูปทรง ตามที่คาดคะเนไว้ บ้านใช้หลังทรงสามเหลี่ยม ประตูใช้บล็อกสี่เหลี่ยมผืนผ้าเหมือนประตู เด็กสร้างผลงานออกมาตามที่วางแผนไว้ การนำเสนอเด็กนำเสนอความคิดของตนเองออกมาด้วยความเข้าใจใหม่ซึ่งเป็นผลงานจากการสำรวจผ่านอังกฤษและอวัจนภาษา ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น การแสดงภาพวาดสื่อชิ้นงาน ชัดเขียนตามวุฒิภาวะของแต่ละคนที่จะนำเสนอผลงานตนเอง บางคนก็ใช้การบอกเล่าแสดงท่าทางเพื่อจะสื่อความรู้สึก อธิบายถึงชิ้นงาน การบันทึกเรียบเรียงความรู้ใหม่ เด็กทำการสื่อสาร บอกเล่าเชื่อมโยงการเรียนรู้ออกมาผ่านการเล่านำเสนอพร้อมชิ้นงานให้ผู้อื่นเข้าใจ เป็นขั้นตอนประกอบด้วยท่าทางได้อย่างสอดคล้องกับสิ่งที่สร้างและภาพวาดที่เป็นการสรุปคำตอบ ผู้วิจัยนำผลงานของเด็กไปจัดโชว์ในงานนิทรรศการ เพื่อนำให้เด็กได้นำผลงานของตนออกมาโชว์ในงานเป็นการสรุปขั้นตอนของการประเมิน ให้ผู้อื่นได้เข้าใจผลงานที่เด็กสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ผลการศึกษาความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่มีต่อกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย สามารถสรุปได้ว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.08)

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิด ร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย ประยุกต์ใช้ กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ ตามเกณฑ์ 80/80 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ **1. ขั้นเตรียมการ** เป็นขั้นแรกสำหรับครูในการเตรียมการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนการจะสอนในขั้นนี้เด็กจะมีความกระตือรือร้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเองอีกทั้งเด็กมีความกล้าแสดงความคิดเห็นแบ่งปันประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ **2. ขั้นกระตุ้นการคิด (คิด ระดมสมอง)** เป็นขั้นช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสของตนเองในการเรียนรู้ช่วยให้เด็กมีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการคิด ครูแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อย ๆ แบบละความสามารถขั้นนี้ให้เด็กกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกับครู ผ่านการแสดงความคิดเห็นของเด็กๆ ให้ผู้อื่นได้มองเห็นเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดผ่านการคิดระดมสมองของเด็ก ๆ โดยครูรับฟังความคิดพร้อมเปิดรับหัวข้อใหม่ที่เกิดจากความสนใจแต่เกี่ยวข้องช่วยให้ครูวางแผนการจัดประสบการณ์อย่างเป็นขั้นตอนแต่มีความยืดหยุ่นและเป็นประโยชน์กับการเรียนรู้ของเด็กทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล **2. ขั้นกระตุ้นการคิด (คิด สัมผัสรับรู้)** เป็นขั้นการใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมที่ครูจัดขึ้น โดยมีคำถามกระตุ้นให้เด็กใช้การสังเกต ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ เด็กได้ทบทวนและเรียนรู้ว่าตนเองสามารถใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้พอที่จะให้เด็กใช้เวลาในการสัมผัสอย่างจดจ่อเพื่อนเรียนรู้ อย่างเป็นเหตุเป็นผลบนหลักฐานและสามารถเชื่อมโยงความคิดประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ทำให้เกิดการสร้างความหมายในการเรียนรู้และถ่ายทอดสิ่งที่ตนกำลังคิดให้มองเห็นได้ด้วย **3. ขั้นลงมือปฏิบัติ (คิดเล่นสร้าง)** เป็นขั้นตอนที่เด็กร่วมแลกเปลี่ยนความคิดผ่าน การสนทนาและตั้งคำถามว่าตน คิดอะไร อย่างไร ขั้นตอนนี้ช่วยให้เด็กได้คิดวางแผนก่อนลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองว่าสงสัยหรือมีคำถามใดเกี่ยวกับสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ต้องการนำไปใช้สร้าง โดยครูกอຍใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ โดยครูกอຍชี้แนะเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ คอยสังเกตพัฒนาการเพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม หรือการให้คำแนะนำการความช่วยเหลือระหว่างเด็กกับเด็กและระหว่างเด็กกับครู **3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (คิดเห็นเป็นภาพ)** เป็นขั้นตอนที่เด็กแสดงความคิด ความสงสัยผ่านการสะท้อนคิดบนร่องรอยการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติและสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในครั้งต่อไปขั้นตอนนี้ช่วยให้เด็กได้สะท้อนการเรียนรู้ความเข้าใจใหม่ผ่านการแสดงผลงานหลักฐาน การบันทึกคำตอบ ภาพวาดพร้อมทั้งอธิบายความรู้ความเข้าใจใหม่ให้แก่ผู้อื่นได้ว่าตนเองสร้างอะไร สร้างอย่างไร และใช้อะไรสร้างอย่างเป็นเหตุเป็นผลบนหลักฐานตนเองสร้าง โดยครูเริ่มต้นการสนทนา จากข้อค้นพบที่ตนได้เรียนรู้ถึงการบันทึกสิ่งที่เด็กสะท้อนคิดอย่างเป็นขั้นตอนช่วยให้เด็กได้ทบทวนตรวจสอบความคิดอย่างมีเหตุผลและต้องการค้นหาคำตอบเพื่อเป็นการประเมินการเรียนรู้ของเด็กผ่านการพูด การวาด การเขียน การแสดงท่าทางต่าง ๆ เป็นการสะท้อนสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด **4. ขั้นสะท้อนคิดการเรียนรู้** เป็นขั้นตอนที่ครูรวบรวมชิ้นงาน สิ่งที่เด็กสะท้อนคิดการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมเพื่อนำสิ่งที่เด็กสะท้อนคิดมาประเมินความต้องการสิ่งที่ต้องการรู้เชื่อมโยงสู่ขั้นเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของเด็กอย่างครอบคลุมทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ทักษะการแสวงหาความรู้จริง เป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่ถูกกำหนดให้เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; ยศวีร์ สายฟ้า, 2554; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 4 แผน ได้แก่ 1) หน่วยโลกสวยด้วยสีสัน 2) เทคโนโลยีและสื่อสาร 3) หน่วยเสียงรอบตัว 4) หน่วยพลังงาน จำนวน 4 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.78$, S.D.= 0.25) ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดมาก ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.37) ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมในระดับดีมาก ทั้งนี้ตามขั้นตอนการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ของ รัตนะ บัวสนธ์ (2552, น.50-51) ที่กล่าวว่า การประเมินประสิทธิภาพมี 2 ครั้ง ได้แก่ 1) การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ได้แก่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าปานกลาง ปานกลาง และต่ำกว่าปานกลาง อย่างละ 1 คน เพื่อหาข้อจำกัดและพัฒนาความเหมาะสมในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านเวลา พบว่าเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์เป็นเนื้อหาที่พัฒนาช่วยฝึกให้เด็กให้เป็นนักคิดและนักตั้งคำถามอันจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้ด้วยตนเอง สามารถสรุปข้อมูลด้วยการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่กับความรู้ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.71/80.83 เป็นตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการแสวงหาความรู้ ระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเล่นแบบชี้แนะ หลังเรียนด้วยการจัดประสบการณ์การเล่นแบบชี้แนะโดยใช้แนวคิดกิจกรรมการคิดร่วมกับการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์กระบวนการคิดเป็นสิ่งสำคัญช่วยพัฒนาการคิดให้กับเด็กสามารถบอกเล่าเพื่อสะท้อนและอธิบายสาเหตุวิธีการคิดของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ritthart (2007) ดังนี้ 1) การสังเกต เด็กมีการสังเกตที่พัฒนาชัดเจนขึ้นดังจะเห็นได้จากผลของการสังเกต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ การจัดเตรียมสื่อของครู การจัดเด็กเป็นกลุ่มแบบคละความสามารถช่วยให้เด็กได้แบ่งปันความคิด ประสบการณ์ซึ่งประสบการณ์เดิมของเด็ก ๆ แต่ละคนแตกต่างกันจึงเป็นการเสริมต่อการเรียนรู้ระหว่างกันภายในกลุ่มและช่วยให้เด็ก ๆ เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับข้อมูลใหม่ กระตุ้นการคิด ในชั้นย่อย คิด ระดมสมองเป็นขั้นที่สนับสนุนให้เด็กได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด โดยครูคอยชี้แนะและใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการสนทนาและใช้การฟังอย่างตั้งใจว่าเด็กสนใจ อยากเรียนรู้สิ่งใดนำไปสู่การกำหนดเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ร่วมกันหรือสิ่งที่ต้องการสร้าง ครูจัดบันทึกสิ่งที่เด็กสะท้อนเพื่อติดตามความคิดและรวบรวมร่องรอยหลักฐานกระบวนการคิดของเด็กอย่างเป็นรูปธรรมช่วยให้เด็กใช้กระบวนการคิดในการวางแผนการทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับ Worth and Grollman (2003) เด็กอนุบาลมีลักษณะธรรมชาติเป็นผู้ที่มีความอยากรู้อยากเห็นและต้องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในการเป็นนักสำรวจที่เอื้อให้เด็ก ขั้นตอนย่อย คิด สัมผัส



รับรู้ สนับสนุนให้เด็กใช้การสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ ได้หลากหลายช่องทางและใช้เวลานานขึ้นจากสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่มีความรายละเอียดเร้าความสนใจให้เด็ก ได้ใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้และทำการสังเกตอย่างจดจ่อในรายละเอียดเพื่อค้นหา สื่อ วัสดุ เด็ก ๆ สร้าง และใช้เวลาในการสังเกตได้เพิ่มขึ้นจนสามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้น คืออะไร มีลักษณะอย่างไรได้อย่างชัดเจน ส่งเสริมให้เด็กใช้กระบวนการคิด สอดคล้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับอนุบาลของประเทศสิงคโปร์ และประเทศออสเตรเลียอธิบายว่า การจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ ทรัพยากรต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นความสนใจให้เด็กได้ฝึกฝนลงมือปฏิบัติผ่านการเล่น การสัมผัส (Bautista et al., 2016; Ministry of Education, 2013; Ministry of Education, Singapore, 2008; Sumsion et al., 2009) สามารถแสดง พฤติกรรมที่สะท้อนการสังเกตได้อย่างเข้าใจ ตั้งคำถามว่าตนคิดอย่างไรเพื่อให้เด็กสามารถตั้งคำถามจากสิ่งที่ สังเกตได้ ตั้งคำถามยังไม่ชัดเจน และแสดงความคิดเห็นการคาดคะเนคำตอบซึ่งอาจเพราะเด็ก ๆ ยังไม่ คำนึงขึ้น กับการจัดประสบการณ์ 2) การถามและการตั้งคำถาม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ชั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ ชั้นย่อย 3 คิด เล่น สร้าง เด็กมีการตั้งคำถาม จากสิ่งที่ตนสนใจที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิมมีความชัดเจนมากขึ้น 3) การเชื่อมโยงข้อมูล เด็กมีการเชื่อมโยงประโยค เช่น จะเอาไปทำเสาบ้านได้ไหม , แบน ๆ เหมือนกำแพงจะ เอาไปสร้างกำแพงได้ไหม , บล็อกอันใหญ่เหมือนเสาบ้าน ,ถ้าเอาไปวางหลาย ๆ ชั้นจะล้มไหม ครูใช้คำถาม กระตุ้นการเรียนรู้ผ่านการสนทนาและฟังอย่างตั้งใจครูแสดงออกด้วยการพยักหน้า ยิ้ม หรือทำท่าทางตื่นเต้นที่ได้ยินคำตอบหรือการตั้งคำถามจากเด็ก สร้างความเป็นกันเองให้เด็ก ร่วมบันทึกสิ่งที่เด็กสะท้อนคิดร่องรอย การเรียนรู้การตั้งคำถามที่จะเป็นแผนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปให้บรรลุเป้าหมายสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้ อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ Howitt et al., 2011; Kuhn & Pease (2008); Yunus & Yakob, (2014) 4) การสำรวจค้นหา เด็กมีการพัฒนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ยังอยู่ชั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ ชั้นย่อย คิด เล่น สร้าง เด็ก ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดผ่านการสนทนาและตั้งคำถามว่าตนคิดอย่างไรนำไปสู่การลงมือปฏิบัติผ่านการเล่น ร่วมกันระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู ครูเล่นร่วมกับเด็กทำให้ครูได้ประเมินพัฒนาการแบบบันทึกความคิดสิ่งที่ เด็กคิด พูดออกมา นำไปสู่การสื่อสารที่พัฒนาขึ้น 5) การนำเสนอ เป็นกระบวนการแสดงออกทางการคิด ความรู้สึก เพื่อสื่อให้ผู้ฟังเข้าใจผู้ส่งสารจะส่งด้วยวจนภาษาหรือวจนภาษา ชั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ ชั้นย่อย คิด เห็น เป็นภาพ เป็นขั้นตอนที่เด็กแสดงความคิด ความสงสัยผ่านการสะท้อนคิดบนร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ที่ ได้ปฏิบัติและสิ่งที่ต้องการรู้ในครั้งต่อไป 6) การบันทึกเรียบเรียงความรู้ใหม่ เด็กสะท้อนคิดการเรียนรู้ผ่านการ ทำกิจกรรม เชื่อมโยงกับชั้นที่ 4 สะท้อนคิดการเรียนรู้ให้เด็กสะท้อนคิดออกมาเชื่อมโยงสู่ขั้นเตรียมการใน กิจกรรมต่อไปให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กอย่างครอบคลุมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เปิดโอกาสให้ เด็กได้ค้นหาคำตอบหรือสะท้อนคิดว่าสิ่งใดที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มในครั้งต่อไปให้ครูได้รวบรวมข้อมูลสำหรับขั้น เตรียมการในกิจกรรมครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ünver et al. (2016) พบว่าเด็กมีทักษะการ แสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น

3) ผลการศึกษาความรู้สึกของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์ พบว่านักเรียน มีความรู้สึกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.94$, และ S.D. = 0.08) สอดคล้องกับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความรู้สึกเป็นคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่ไม่อาจวัดได้โดยตรง การวัดความรู้สึก



เป็นการวัดโดยอ้อม วิธีการวัดความรู้สึกในงานที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันมีหลากหลายวิธีด้วยกัน จากการศึกษาวิธีการวัดความรู้สึกของนักวิชาการหลายท่านพบประเด็นของวิธีการวัดที่คล้ายกัน มาตราวัดความรู้สึกสามารถกระทำได้หลายวิธี ความรู้สึก หมายถึง ความสุข ความสบายที่ได้รับจากการทำงาน ความสุขที่ได้รับจากการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและทัศนคติที่ดีต่องานภายในกลุ่ม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1) ในการจัดประสบการณ์นี้ต้องพัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดและการแสวงหาความรู้ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้อย่างราบรื่นมีแบบแผนในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดทักษะการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

2) ในการจัดประสบการณ์ ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาไม่จำเป็นต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดใช้ในการสอนให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ในแต่ละขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการจัดประสบการณ์ให้มีความรู้ความเข้าใจกับเนื้อหาพัฒนาการสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็ก ส่งเสริมการใช้แนวคิดกิจกรรมคิดในบ้าน และเชื่อมโยงการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กกับบริบทจริงของชีวิตขั้นตอนกระบวนการคิด เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้สอดคล้องกับทักษะการแสวงหาความรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และนำไปปรับใช้สู่บริบทในชีวิตจริงของเด็กได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิระพันธ์ พูลพัฒน์. (2556). การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย [การนำเสนอผลงาน]. การประชุมการครบรอบ.
- ทิตนา แคมมณี. (2534). *ระบบการออกแบบการเรียนการสอน*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). *Thinking classroom: เปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องคิดด้วยการสืบถามเชิงปรัชญา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ พิมพ์สุวรรณ. (ปีพิมพ์ไม่ระบุ). *ประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัชรา อยู่สมบุญ. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องแสงที่มีต่อทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). DSpace Repository.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). ประเด็นท้าทายในการจัดการประถมศึกษา: จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา. *วารสารครุศาสตร์*, 42(3), 126–142.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 42(3), 143–159.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *ศัพท์ศึกษาศาสตร์*. อรุณการพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 3–14.
- ศรัณย์พร ยินดีสุข. (2561). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่รู้และแนวทางในการพัฒนาความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(2), 180–196.
- Aslan, S. (2017). Learning by teaching: Can it be utilized to develop inquiry skills? *Journal of Education and Training Studies*, 5(12), 190–198.
<https://doi.org/10.11114/jets.v5i12.2811>
- Epstein, A. S. (2014). *The intentional teacher: Choosing the best strategies for young children's learning*. National Association for the Education of Young Children.



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of Learning Activities Using the Open Approach Combined with the SSCS Model to Enhance Mathematical Problem-Solving Ability on Statistics among Grade 8 Students

ศิริวรรณ ปานสุด¹, เอี่ยมพร หลินเจริญ²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก ประเทศไทย

Siriwan Pansood¹, Aumporn Lincharoen²

^{1,2}Faculty of Education Naresuan University, Phitsanulok Thailand

✉: siriwanpa66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 09 May 2025; Revised: 20 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2.1) ศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างจัดกิจกรรม 2.2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนและการจัดกิจกรรม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจจากการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียน 35 คน จากโรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ วิถีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบบันทึกภาคสนาม แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบไม่อิสระ ผลศึกษาพบว่า กิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด 2) ขั้นการเรียนรู้และแก้ปัญหาของนักเรียน 3) ขั้นการอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน และ 4) ขั้นการสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ กิจกรรมที่ออกแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.67, S.D.=0.58) และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 77.41/76.00 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก (\bar{X} =4.34, S.D.=0.47) จะเห็นว่าวิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ



คำสำคัญ: วิธีการแบบเปิด, รูปแบบ SSCS, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

This research aimed to develop and evaluate the effectiveness of learning activities using the Open Approach integrated with the SSCS model to enhance Grade 8 students' mathematical problem-solving abilities on the topic of statistics. It also examined students' behaviors during the learning process, compared their problem-solving abilities before and after the intervention, and assessed their satisfaction with the learning experience. The sample consisted of 35 Mathayomsuksa II students selected through cluster random sampling from Khlong Khlung Rat Rangsan School during the second semester of the 2024 academic year. The research instruments included a set of learning activities, a mathematical problem-solving test, a field observation form, and a student satisfaction questionnaire. The statistics used were content analysis, mean, standard deviation, and dependent t-test. The learning activities were developed in four phases: presenting open-ended problems, facilitating student-centered problem-solving, encouraging classroom discussion and idea comparison, and summarizing key mathematical concepts. The overall appropriateness of the activities was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.58), and the effectiveness score (77.41/76.00) met the established criterion (75/75). Observations showed continuous development in students' problem-solving skills. Post-test scores were significantly higher than pre-test scores ($p < .05$), indicating the positive impact of the activities. Additionally, students reported high satisfaction with the learning process ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.47), suggesting that the Open Approach with SSCS effectively promoted engagement and mathematical thinking.

Keyword: Open Approach, SSCS Model, Mathematical Problem-Solving

1.บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สังคมกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายและคว้าโอกาสในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาจึงมีได้มุ่งเน้นเพียงการเรียนรู้เนื้อหาทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาทักษะแห่งอนาคตที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและไม่แน่นอน การจัดการเรียนรู้จึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดและแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้อย่างมั่นคง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

คณิตศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ข้อมูลและเทคโนโลยีมีอิทธิพลอย่างมาก การเรียนรู้คณิตศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างมีระบบ คิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา



นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์แขนงอื่น ๆ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ , 2551)

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาแม้ว่านักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี แต่นักเรียนจำนวนไม่น้อยยังมีความสามารถเกี่ยวกับการแก้ปัญหายุ่งยากในระดับที่ไม่น่าพอใจ จากผลการประเมิน PISA 2022 เป็นโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ ((Programme for International: PISA) ผลการประเมินพบว่าประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ 394 คะแนน ซึ่งอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ใน PISA 2022 ค่าเฉลี่ยโดยปกติค่ามาตรฐานที่ 472 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบกับ PISA 2018 พบว่า กล่าวคือ ด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 25 คะแนน และที่สำคัญคือผลการประเมินของประเทศไทยตั้งแต่ PISA 2000 จนถึง PISA 2022 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์มีแนวโน้มลดลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary national education test; O-net) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับประเทศในปี 2564 2565 และ 2566 ที่ได้คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนน 24.47 24.39 และ 25.38 ซึ่งมีคะแนนลดลงในทุก ๆ ปี และคะแนนในสาระที่ต่ำสุดตลอด 3 ปี คือ สาระที่ 3 สถิติและความน่าจะเป็น โดยมีคะแนนเฉลี่ย 21.73 21.37 และ 21.01 คะแนน ตามลำดับ นักเรียนมีแนวโน้มได้คะแนนต่ำในข้อสอบที่เป็นโจทย์ปัญหา โดยเฉพาะโจทย์ที่มีเนื้อหายาวและมีข้อมูลจำนวนมาก ทั้งในวิชาสถิติและความน่าจะเป็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า โจทย์ปัญหายังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำข้อสอบของนักเรียนไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโจทย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการประเมินผลระดับนานาชาติ ข้อมูลจากการประเมินชี้ให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการแก้ปัญห

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด รูปแบบ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า วิธีการแบบเปิด เป็นแนวทางการสอนที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหา โดยใช้ปัญหาปลายเปิดซึ่งมีความหลากหลายในวิธีการและคำตอบ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อน นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) ที่กล่าวว่าวิธีการแบบเปิดช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดระดับสูง ทำให้นักเรียนสามารถค้นพบสูตร กฎ และหลักการทางคณิตศาสตร์ได้ด้วยตนเอง เป็นการขยายความหมายในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม วิธีการแบบเปิดอาจมีข้อจำกัดในด้านการชี้แนะแนวทางแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนบางคนขาดระบบในการคิดแก้ปัญหา เพื่อแก้ไขข้อจำกัดนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบ SSCS มาใช้ร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการคิดเป็นระบบ โดยให้นักเรียนค้นหาข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ไข และสร้างแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชั้นเรียนอย่างมีโครงสร้าง



แนวทางนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2557) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ SSCS ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องสถิติ แสดงให้เห็นว่า SSCS เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ จากหลักการและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อีกทั้งผู้วิจัยมีความสนใจการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด จะเน้นการใช้ปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดวิธีการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลาย และทำให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และ SSCS จะช่วยส่งเสริมให้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนตั้งแต่การค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ขึ้นวางแผนการแก้ไขและหาคำตอบของปัญหาการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลวิธีการแก้ปัญหา ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ดี อีกทั้งเมื่อนักเรียนเกิดวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย นักเรียนต้องระดมความคิดพิจารณาไตร่ตรองปัญหา เพื่อเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบจนได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผลกับปัญหานั้นมากที่สุด ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปได้

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1 ศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบ One-Group Pretest – Posttest Design ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แหล่งข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำแพงเพชร เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) และประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:3)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติ เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้เวลาในการสอน 12 ชั่วโมง และแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติพร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน และนำกิจกรรมการเรียนรู้หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม ภาษา เนื้อหา สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ โดยการทำใบงานระหว่างเรียนและหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E1) และแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปทดลองใช้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 35 คน 1 ห้องเรียน

จาก 8 ห้องเรียนแบบคละความสามารถ ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นแบบอัตนัย จำนวน 5 สถานการณ์ โดยในแต่ละสถานการณ์ประกอบด้วยคำถามย่อย 5 ข้อ ข้อสอบที่ผ่านการคัดเลือกมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.62 – 0.75 และค่าจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27 – 0.60 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.85 และใช้แบบบันทึกภาคสนามเพื่อบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนมีการชี้แจงขั้นตอนกิจกรรมและทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) จากนั้นจัดกิจกรรมตามแผนการสอนจำนวน 6 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง พร้อมบันทึกคะแนนและพฤติกรรมของนักเรียนผ่านแบบบันทึกภาคสนาม หลังเรียนให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับSSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างเดียวกับขั้นตอนที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ ข้อคำถามได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่าทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องและเป็นไปตามประเด็นประเมินที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS มาตรฐานคะแนน เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

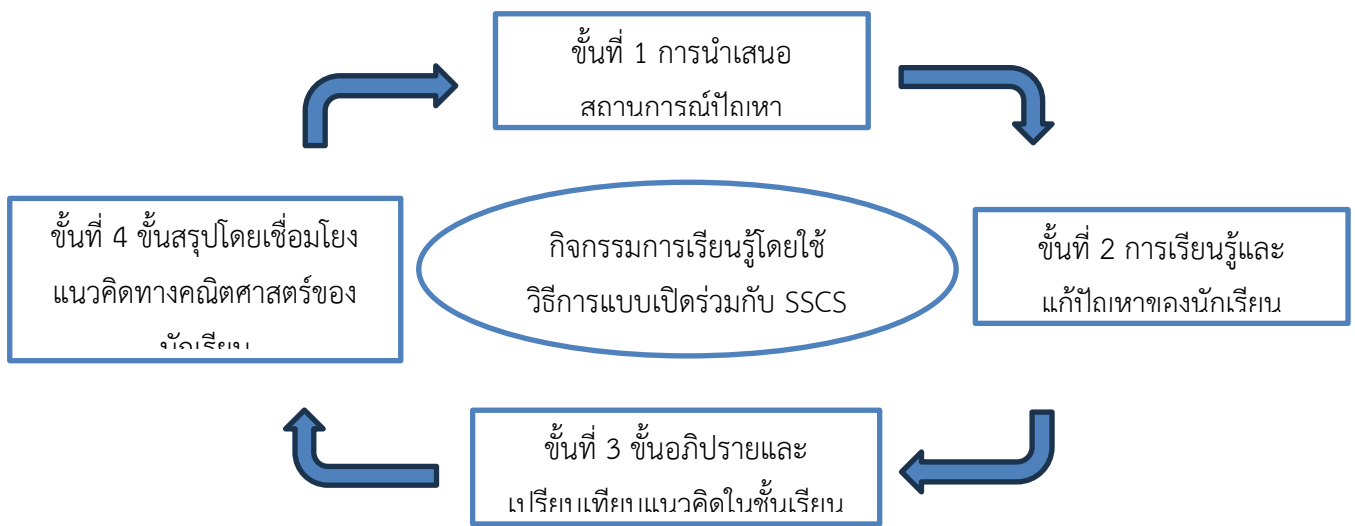
4.ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อ

ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 75/75 ประกอบด้วย

1. ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การนำเสนอสถานการณ์ปัญหา ขั้นที่ 2 การเรียนรู้และแก้ปัญหาของนักเรียน ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน และขั้นที่ 4 ขั้นสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน



ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.58)

3. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบกิจกรรมโดยวิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.78, S.D. = 0.26)

4. ผลการนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ 77.41/76.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ

SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ดีขึ้น กว่าเดิมพบว่า ขั้นที่ 1 การนำเสนอสถานการณ์และค้นหาข้อมูล ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่ นักเรียนเข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนเริ่มตั้งคำถามและระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดรวมถึงสิ่งที่โจทย์ต้องการให้ค้นหา ขั้นที่ 2 การเรียนรู้และแก้ปัญหา นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาด้วยการใช้ข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 โดย วางแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน จากนั้นลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เมื่อเผชิญกับอุปสรรค นักเรียนกลับไปค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมและปรับปรุงแนวทางจนได้คำตอบที่สอดคล้องกับโจทย์ พร้อมทั้งสรุป ขั้นตอนการแก้ปัญหาให้ชัดเจน ขั้นที่ 3 การอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิด ตัวแทนจากแต่ละกลุ่มได้นำเสนอแนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแนวทางในแต่ละกลุ่ม ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนไตร่ตรอง ข้อดีข้อเสียของแต่ละวิธีและชี้แนวทางที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ขั้นที่ 4 การสรุปและเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปแนวคิดหลักของบทเรียนโดยเชื่อมโยงความเข้าใจของนักเรียนทุกกลุ่มเข้าด้วยกัน ผลที่ได้คือการยืนยันว่าการเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการ จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับSSCS นำเสนอดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (n = 35)

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t-test	Sig (1-tailed)
ก่อนเรียน	35	50	11.77	3.65	45.20*	.000
หลังเรียน	35	50	37.74	4.46		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 11.77 และหลังเรียนของ มีคะแนนเฉลี่ย 37.74 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและ หลังเรียน พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยวิธีการแบบเปิด ร่วมกับSSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS ในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้ามีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.45) ด้านกระบวนการมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.48) ด้านผลผลิตมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.48)

5.อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ กิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.67$, S.D. = 0.58) และความเหมาะสมของแผนประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.78$, S.D.= 0.26) ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมอย่างเป็นระบบ จากการศึกษากิจกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ได้กิจกรรมที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นั่นคือ การจัดกิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด 2) การเรียนรู้และแก้ปัญหาของนักเรียน 3) ขั้นตอนอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดในชั้นเรียน และ 4) ขั้นสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในการดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และได้เสนอกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของแผนประกอบกิจกรรมซึ่งมีเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1. แผนภาพจุด 2. แผนภาพต้น-ใบ 3. ฮิสโทแกรม 4. ค่ากลางข้อข้อมูล(ค่าเฉลี่ย) 5. ค่ากลางของข้อมูล (มัธยฐานและฐานนิยม) และ 6. การใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติประกอบการตัดสินใจอัตราส่วน รวมเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 12 ชั่วโมง กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบใน 4 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้กรอบแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการออกแบบโดยยึดตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด



ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเรียนรู้อย่างชัดเจน เนื้อหาการสอน ถูกจัดลำดับจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยในแต่ละกิจกรรมมีการกำหนดขั้นตอน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเองตลอด กระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ กิจกรรมยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดและ อภิปรายร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง และลึกซึ้ง ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่าง เหมาะสม เพื่อนำมาปรับใช้ในการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อพัฒนาการด้านการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียน ได้อย่างแท้จริง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาและสรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมออกมาเป็น 4 ขั้นตอน โดยกิจกรรมการ เรียนรู้ที่สร้างขึ้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS ซึ่งเป็นกิจกรรมการ จัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาปลายเปิดที่มีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายโดยมีการนำรูปแบบ SSCS เข้ามาเพื่อช่วย ให้การแก้ปัญหาของนักเรียนเป็นไปอย่างเป็นระบบ นักเรียนจะมีโอกาสนำเสนอการแก้ปัญหา ของตนเองผ่าน การทำงานเป็นกลุ่ม และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวทางวิธีการแก้ปัญหามาในชั้นเรียนที่จะช่วยให้นักเรียน จะได้แนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และจากการนำกิจกรรม การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร จำนวน 9 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพ ของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS ทำให้ได้กิจกรรมที่มีคุณภาพเป็นไปตามที่ ต้องการซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.41/76.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 สอดคล้องกับ พรหมพร สุขเกษมและคณะ (2565) ได้ศึกษาผลของการพัฒนากิจกรรมคณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบเปิด (Open Approach) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมคณิตศาสตร์วิธีการ เปิดพัฒนาการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน คือ $E1/E2 = 84.11/80.40$ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และยังสอดคล้องงานวิจัยของอรพรรณ บุตรวัน และปาริชาติ ประเสริฐสังข์ (2562) ได้ศึกษาผลของ การพัฒนากิจกรรมโดย SSCS เพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ พบว่า การพัฒนาการจัด กิจกรรมโดยใช้รูปแบบ SSCS เพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85.13/85.69

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทาง คณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ



.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน อาจเกิดจากลักษณะของกิจกรรมที่ออกแบบโดยใช้ปัญหาปลายเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีแนวทางการแก้ปัญหาหลายรูปแบบ และสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับตนเองได้ ภายใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการนำเสนอ สถานการณ์ปัญหา ขั้นการเรียนรู้และแก้ปัญหา ขั้นการอภิปรายเปรียบเทียบแนวคิด และขั้นการสรุปและเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ ซึ่งล้วนเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึกและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในขั้นนำเสนอสถานการณ์ ครูสามารถยกตัวอย่างปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนเข้าใจบริบทของปัญหา วิเคราะห์โจทย์ และตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน ในขั้นของการเรียนรู้และแก้ปัญหา นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกันวางแผน ใช้ข้อมูลและประสบการณ์เดิมในการตัดสินใจ และหากพบอุปสรรคก็สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางหรือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะการวางแผนและตัดสินใจ ในขั้นอภิปรายเปรียบเทียบแนวคิด นักเรียนได้แลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหา เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละแนวทาง ซึ่งส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเปิดมุมมองใหม่ ๆ ท้ายที่สุด ในขั้นสรุปและเชื่อมโยงแนวคิด ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญจากกระบวนการเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ให้ชัดเจนมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจแนวคิดได้ลึกซึ้ง และประยุกต์ใช้ทักษะแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส แก้วมณี (2561) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้แบบเปิดสามารถส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของอรพรรณ บุตรวัน และปาริชาติ ประเสริฐสังข์ (2562) ที่ใช้รูปแบบ SSCS ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการแก้โจทย์ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณพร สุขเกษม และคณะ (2564) ซึ่งเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) กับนักเรียนระดับประถมศึกษาผลการศึกษาระบุว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรัชญา คงภักดี และคณะ (2561) ที่ศึกษาการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิด ซึ่งผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวมีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์ ความพึงพอใจต่อกิจกรรมในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.45) ด้านกระบวนการความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.48) ด้านผลผลิตมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.48) ทั้งนี้อาจเป็นอันเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการสร้างแบบวัดความพึงพอใจจากเอกสารต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับรูปแบบ SSCS เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และแสดงความสามารถในการสืบค้นองค์ความรู้อย่างอิสระ ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในระหว่างการทำกิจกรรม ภายในห้องเรียนมีบรรยากาศที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงระหว่างนักเรียนเอง ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการช่วยกันค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนา พรหมณี และคณะ (2562) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง พฤติกรรมภายในที่ผลักดันให้บุคคลเกิดความรู้สึกตอบสนอง ความชอบ ไม่ชอบ พึงพอใจ ซึ่งเกิดจากการได้รับหรือไม่รับการตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวัง โดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองเป้าหมายส่วนบุคคลของแต่ละคนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบรรณวารางค น้อยศรีและเทียมจันทร์ พานิชยผลินไชย (2563) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม แบบ SSCS ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับพรรณพร สุขเกษมและคณะ ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบเปิด (Open Approach) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าในขั้นการนำเสนอปัญหาปลายเปิดควรให้สถานการณ์ที่เข้าใจง่าย และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของนักเรียน
2. ในระหว่างการจัดกิจกรรม ครูควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดข้อสงสัย และพยายามที่จะค้นหาคำตอบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้



การเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับSSCS กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น ห้องเรียนกลับด้าน

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับSSCS ที่ส่งเสริมทักษะอื่น ๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ.

พรรณพร สุขเกษมและคณะ. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้การสอนแบบเปิด (Open Approach) เพื่อเสริมทักษะในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านบางเนียง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี], <http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/930>

พัฒนา พรหมณี, ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด, และปณิธาน กระสังข์. (2560). แนวคิดการสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(2), 128-135.

เมธาสิทธิ์ ธีรรัตน์ศรีสกุล. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ SSCSE ที่มีต่อการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.

[วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร].

<https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/13815>

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2546). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2547). *การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่น*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัตนะ บัวสนธ์. (2541). *เอกสารคำสอนวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วนัญชญา เจริญดี. (2555). *การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ปทุมธานี:มหาวิทยาลัย



เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. <http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/1290>

วรรณวรงค์ น้อยศรี และเทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง ภาคตัดกรวยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(1), 30-38.

ศุภมาศ แก้วมณี. (2561). การจัดการเรียนรู้วิธีการแบบเปิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. <http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3467>

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (6 ธันวาคม 2566). การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022.

อรพรรณ บุตรวัน และปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SSCS เพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 15(1), 43-51

Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. McGraw-Hill.

Nohda, N. (2000). *Teaching by open-approach method in Japanese mathematics classroom. Proceedings of the 24th Conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education*, 39–53. Hiroshima, Japan: PME.

Pizzini, E. L., Shepardson, D. P., & Abell, S. K. (1989). *A rationale for the development of a problem-solving model of instruction in science education. Science Education*, 73(3), 523–534.



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Thai Language Learning Activities Using Project-Based Learning to Promote Reading Literacy for Grade 6 Students.

ธิดารัตน์ มาลา¹, จักรกฤษณ์ จันทะคุณ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Thidarat Mala¹, Jakkrit Jantakoon²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok Thailand

✉: thidaratma66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 09 May 2025; Revised: 18 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 23 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน 2) แบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) และการทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นกำหนดหัวข้อโครงงานภาษา 2) ขั้นวางแผนทำโครงงานภาษา 3) ขั้นทำโครงงานภาษา 4) ขั้นนำเสนอและประเมินโครงงานภาษา มีผลการประเมินความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.07$) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/79.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. นักเรียนมีความฉลาดรู้ด้านการอ่านหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน



สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.16)

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย, การเรียนรู้โดยใช้โครงงานภาษาไทย, ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

Abstract

This study aimed to (1) develop and evaluate the effectiveness of Thai language learning activities using a project-based learning (PBL) approach to promote reading literacy among Grade 6 students based on the 80/80 efficiency criterion, (2) compare students' reading literacy before and after participating in the PBL-based learning activities, and (3) investigate students' perceptions toward the PBL-based Thai language learning activities. The research employed a research and development (R&D) methodology consisting of three phases. The sample included 23 Grade 6 students from Prachasarnwittaya School, Bang Krathum District, Phitsanulok Province, during the second semester of the 2024 academic year, selected through simple random sampling. The research instruments were: (1) Thai language learning activities based on the PBL approach, (2) a reading literacy assessment, and (3) a student opinion questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, effectiveness index (E1/E2), and a dependent samples t-test. The results indicated that: 1. The Thai language learning activities based on project-based learning (PBL) to enhance reading literacy among Grade 6 students consisted of four phases: (1) topic selection for the language project, (2) project planning, (3) project implementation, and (4) project presentation and evaluation. The overall appropriateness of the learning activities was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.86$, S.D. = 0.07). The instructional effectiveness was measured at 80.56/79.44, which meets the established criteria. 2. Students' reading literacy significantly improved after participating in the Thai language learning activities based on project-based learning, with a statistically significant difference at the .05 level. 3. Students' overall opinions toward the implementation of Thai language learning activities based on project-based learning to enhance reading literacy at the Grade 6 level were rated at the highest level ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.16).

Keyword: Thai language learning activities, project-based Thai language learning, reading literacy

1. บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลายประเทศให้ความสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อให้สามารถนำความรู้ ทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการศึกษาจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะและสมรรถนะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมักให้ความสำคัญในด้านการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งขยายความไปถึงความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) เพราะการอ่านเป็นกระบวนการเริ่มต้น เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการศึกษา การอ่านทำให้บุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่จำเป็นต่อการศึกษาวិชาอื่น ๆ โดยความฉลาดรู้ด้านการอ่านไม่ได้มีความสำคัญเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นทักษะที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในระดับนโยบายและระดับบริหารจัดการต่าง ๆ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) จึงได้จัดตั้งโครงการประเมินผลคุณภาพการจัดการศึกษาของนักเรียนในประเทศสมาชิกที่กำลังจะจบการศึกษาภาคบังคับว่าได้รับความรู้และทักษะที่สำคัญมากน้อยเพียงใด โดยทำการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อเสนอภาพที่ชัดเจนของการศึกษา และช่วยให้ติดตามแนวโน้มของความรู้และทักษะของนักเรียนในประเทศต่าง ๆ (ศูนย์ดำเนินงาน

PISA แห่งชาติสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561: 163)

แม้ว่าจะตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องฝึกให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน แต่ปรากฏว่าการประเมินสมรรถนะนักเรียนระดับสากล (PISA) ในส่วนของความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผลการประเมินปี 2022 ของนักเรียนไทย พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน 379 คะแนน เมื่อเทียบกับปี 2018 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยลดลง 14 คะแนน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนลดลง ขาดทักษะการอ่าน ไม่เข้าใจเนื้อเรื่อง อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมจึงทำให้ผู้เรียนขาดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ทั้งนี้การส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านให้กับนักเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้คิด ลงมือปฏิบัติ สืบค้นด้วยตนเอง และสามารถสรุปความคิดรวบยอดได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษ ที่ 21 ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555: 34) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ให้เรียนรู้แบบลงมือทำแล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนที่ต้องลงมือปฏิบัติ โดยเรียนเป็นทีม มีการฝึกค้นหาความรู้ ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการใช้ความรู้ ประสบการณ์ สามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning: PBL) มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะปฏิบัติจากการค้นคว้าตามความสนใจ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2551: 138) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงงานที่ตนสนใจโดยร่วมกัน วางแผนการทำโครงงานร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางเอาไว้ จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้วเขียนรายงานเสนอ เก็บข้อมูลแล้วนำผลงาน และประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

จากการศึกษางานวิจัยมีผู้วิจัยหลายคนได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไปใช้ เช่น สิริระ สมนาม (2563) ได้ทำการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมโครงงานทักษะภาษาไทย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเขวอนปัญญาเชิงปฏิบัติ และวิธีการทักษะย่อยทางภาษา เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน พบว่านักเรียนมีทักษะทางภาษาไทยสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ อนิรุต ทองชิว (2563) ก็ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสร้างคำในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานมาจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 3 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 คน
 - 1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 เครือข่ายพัฒนาการศึกษาบางกระทุ่ม 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 โดยมีขั้นตอนการประเมินดังนี้

2.1 การประเมินแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) กับนักเรียนจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา เนื้อหา เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 การประเมินแบบกลุ่มเล็ก (1:3) กับนักเรียนจำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงงานเป็นฐาน และโครงงานภาษา เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนิยามขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นกำหนดหัวข้อโครงงานภาษา (Determining the Language Project Topic)

ขั้นที่ 2 ขึ้นวางแผนทำโครงงานภาษา (Planning the Language Project)



ขั้นที่ 3 ขั้นทำโครงการภาษา (Implementing the Language Project

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอและประเมินโครงการภาษา (Presenting and Evaluating the Language Project)

1.2 นำกิจกรรมการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ตามแบบประเมินความเหมาะสมซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 65) ผลการวิเคราะห์ที่ได้ คือ (\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.07)

1.3 นำกิจกรรมการเรียนรู้ไปประเมินประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.3.1 การประเมินประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา เวลา

1.3.2 การประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:3) ด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เอกสารทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดเนื้อหาในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 1 อ่านคล่องต้องรู้ภาษา จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ เวลา 15 ชั่วโมง

2.3 นำแผนการจัดกิจกรรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ตามแบบประเมินความเหมาะสมซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 65) ผลการวิเคราะห์ที่ได้ คือ (\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.10)

2.4 นำแผนการจัดกิจกรรมไปประเมินประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.4.1 การประเมินประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา เวลา

2.4.2 การประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:3) ด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้โครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี

3. ประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้ค่าร้อยละของคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบ จากสูตร E_1/E_2

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เครือข่ายพัฒนาการศึกษาบางกระทุ่ม 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา เครือข่ายพัฒนาการศึกษาบางกระทุ่ม 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 23 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

2. แบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

แบบแผนการวิจัย

เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) (ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 248-249)

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design

Pretest	Treatment	Posttest
T_1	X	T_2
สัญลักษณ์ที่ใช้รูปแบบในการทดลอง		
X	แทน การทดลองสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้	
T_1	แทน การทดสอบก่อนการทดลอง	
T_2	แทน การทดสอบก่อนการทดลอง	
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ		

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในขั้นตอนที่ 1

2. แบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่านเป็นแบบทดสอบ ปรนัย 4 ตัวเลือก ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดประเด็น โครงสร้างและรูปแบบ

1.2 จัดทำร่างแบบทดสอบ ชนิดข้อสอบปรนัย 40 ข้อ ซึ่งออกข้อสอบเป็นจำนวน 2 เท่าที่ใช้จริง

1.3 นำแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านและการนำผลการอ่านไปใช้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (IOC) และคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00

1.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ที่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก ระหว่าง 0.22 - 0.72 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 – 0.56

1.5 นำแบบทดสอบ ที่ผ่านมาคัดเลือก จำนวน 20 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่จัดฉบับด้วยวิธีของ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder- Richardson Procedure) โดยใช้สูตร KR.20

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

2. ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัปดาห์ละ 5 วัน รวมจำนวน 15 ชั่วโมง

3. ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระ (t-test แบบ Dependent)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามความคิดเห็นและวิธีการสร้าง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด โครงสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดประเด็นที่จะสอบถาม ร่างคำถามตามประเด็นด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ได้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต

3. นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับองค์ประกอบความรู้ด้านการอ่าน (IOC) และคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปให้กลุ่มตัวอย่างทำหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
2. นำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

1.1 ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดหัวข้อโครงงานภาษา ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนทำโครงงานภาษา ขั้นที่ 3 ขั้นทำโครงงานภาษา และขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอและประเมินโครงงานภาษา ดังภาพ 1



ภาพ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
---------------	-----------	------	------------------



กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 1 ชั้นกำหนดหัวข้อโครงการงานภาษา	4.67	0.58	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 2 ชั้นวางแผนทำโครงการงานภาษา	4.73	0.31	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 3 ชั้นทำโครงการงานภาษา	4.93	0.12	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นที่ 4 ชั้นนำเสนอและประเมินโครงการงานภาษา	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.86	0.07	มากที่สุด

จากตาราง 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.07$)

1.2 ผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 กับนักเรียนจำนวน 9 คน

ประสิทธิภาพของกระบวนการ			ประสิทธิภาพของผลลัพธ์		
คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ(E_1)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ(E_2)
60	48.33	80.56	20	15.89	79.44
$E_1/E_2 = 80.56/79.44$					

จากตาราง 3 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า คะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียนเท่ากับ 80.56 และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 79.44 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/79.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test	Sig.(1-tailer)
		\bar{X}	(S.D.)	\bar{X}	(S.D.)		

1. ความเข้าใจในการอ่าน	12	6.48	1.68	9.61	1.08	11.33*	0.0000
2. การนำผลการอ่านไปใช้	8	4.61	0.99	6.78	0.80	11.13*	0.0000
รวม	20	12.43	2.64	16.39	1.50	8.23*	0.0000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความฉลาดรู้ด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 23 คน

รายการประเมิน	\bar{X}	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.52	0.13	มากที่สุด
2. ด้านกระบวนการ	4.51	0.31	มากที่สุด
3. ด้านผลผลิต	4.55	0.29	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.52	0.16	มากที่สุด

จากตาราง 3 แสดงผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16

5. อภิปรายผล

จากการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/79.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องด้วยผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และฝึกทักษะทางภาษาตามวิธีการที่ตนเองถนัดและ

สนใจ ดังที่ Dewey (1993: 4) ที่ได้นำเสนอหลักปรัชญาการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้โดยการทำโครงการว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือของมนุษย์สำหรับแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เนื้อหาที่ให้ผู้เรียนรู้ในโรงเรียนจึง ควรจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ควรเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ของตนเอง

ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนิยามขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิด ของ Stoller (2004), กัญญาภัทร แสงแป้น (2562: 143-145) และ สิริระ สมนาม (2563: 20) โดยมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดหัวข้อโครงการภาษา ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนทำโครงการภาษา ขั้นที่ 3 ขั้นทำโครงการภาษา และขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอและประเมินโครงการภาษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 3 คน ดำเนินการตรวจสอบเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นประเมิน ประสิทธิภาพตามขั้นตอนของรัตนะ บัวสนธ์ (2552) โดยทดสอบประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) และ ทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:3) พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/79.26 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาภัทร แสงแป้น (2562) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงการร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร พบว่ามีประสิทธิภาพ เท่ากับ 70.75 / 70.10 และสอดคล้องกับธัญวรัตน์ ซูรัตน์ (2565) ซึ่งได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่าน เชิงวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์นิสัย HABITSCAN ร่วมกับการใช้โครงการเป็น พบว่ามีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.71/94.24 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการ เรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงการเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นการให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาจากการทำกิจกรรมโครงการ สร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ศึกษาค้นคว้า รวบรวม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เรียนรู้ กระบวนการคู่กับการปฏิบัติที่เชื่อมโยงการอ่านเข้ากับชีวิตจริง นักเรียนได้เสนอแนวทางในการนำความรู้ ข้อคิด หรือจุดมุ่งหมายของงานเขียนมาปรับใช้ในชีวิต และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่สม่ำเสมอ อ่านสื่อหลากหลายประเภท และมีแรงจูงใจในการอ่าน

จากเหตุผลข้างต้นจึงทำให้นักเรียนมีความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิรุต ทองชิว (2563) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทยของ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการสูงกว่าก่อนการเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fajar Andriansah , Peny Fitriyani , Odo Fadloeli (2019) ที่ได้ทำการศึกษานำการเรียนรู้แบบโครงการไปใช้เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการอ่านของ นักเรียน ผลการวิจัยพบว่าคะแนนหลังได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบโครงการสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงการ เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.16) เนื่องจากกระบวนการจัดกิจกรรมเป็นแนวทางการสอนที่เน้นให้นักเรียนลงมือทำ โดยเนื้อหาที่เรียนรู้จะมีหัวข้อ

เรื่องมาจากความสนใจและความต้องการในการแก้ปัญหาด้านการอ่านของผู้เรียน นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อร่วมวางแผนกำหนดกิจกรรม วิธีดำเนินงาน กำหนดการเรียนรู้ของตนเองที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการทำกิจกรรมโครงการ ส่วนกระบวนการจะเปิดกว้างให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงมือทำกิจกรรมตามต้องการของนักเรียน ผู้เรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือทำกิจกรรมโครงการร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้นำเสนอผลงาน ประเมิน สะท้อนคิด ด้วยเหตุนี้ทำให้นักเรียนรู้สึกชอบ สนุกและพึงพอใจในการทำกิจกรรม ซึ่งทำให้ความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิรุต ทองชิว (2563) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรินดา มีทัพ (2565) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โครงการเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูผู้สอนควรมีการบริหารจัดการเวลา ให้มีความยืดหยุ่น ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่เร่งรีบสรุปคำตอบ และให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงการเป็นฐานในการทำกิจกรรมนอกเวลา ครูผู้สอนควรติดตามและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดอย่างทั่วถึง

1.3 ครูผู้สอนควรสนับสนุน จัดหาแหล่งเรียนรู้หรือสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้โครงการเป็นฐาน ไปปรับใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น หรือส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม

2.2 ควรมีการศึกษาจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กัญญาภัทร แสงแป้น. (2562). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารสำหรับนักศึกษาคณะ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]*.

กุลิสรา จิตรชญาวนิช, & เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ. (2563). *วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- แก้วนภา ทองเทศ. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีผลต่อความฉลาดรู้การอ่านและทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา].
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 9). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 17). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2557). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. จุลติศการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2556). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. คำสมัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน PISA Thailand. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2567, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/about-pisa/reading-literacy/>
- สิระ สมนาม. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมโครงการทักษะภาษาไทยโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเขาวงกตปัญญาเชิงปฏิบัติและวิธีการทักษะย่อยทางภาษาเพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิรัตน์ มิทัฬ. (2565). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- อนิรุต ทองชีว. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสร้างคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้แบบโครงงาน [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- Andriansah, F., Fitriyani, P., & Fadloeli, O. (2019). The implementation of project-based learning to enhance students' reading comprehension. *PROJECT (Professional Journal of English Education)*, 2(2), 159–166.
<https://doi.org/10.22460/project.v2i2.p159-166>
- Handayani, R., Muhtadi, A., & Harjono, N. (2024). Effectiveness of project-based learning in improving science literacy and collaborative skills of Muhammadiyah middle school students. *ResearchGate*. <https://www.researchgate.net/publication/379420207>
- Imbaquingo Merino, A. C., & Cárdenas, J. (2023). Project-based learning as a methodology to



improve reading and comprehension skills in the English language. Education Sciences, 13(6), 587. <https://doi.org/10.3390/educsci13060587>

Lucas Education Research. (2022). Project-based learning increases science achievement in elementary school and advances social and emotional learning. <https://lucasedresearch.org>



การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี

Organizing Learning Activities Through Problem-Based Learning Saving and Investment to Improve Financial Literacy Skills of Grade 8 Students in Large-Sized Schools in Uttaradit Province

สหกิจ ขำมา¹, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Sahakit Khamma¹, Nattachet Pooncharoen²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Sahakit66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 09 May 2025; Revised: 22 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องการออมและการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี และ 2) พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าว การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 9 คน และครูผู้สอนสังคมศึกษา จำนวน 6 คน จาก 3 โรงเรียนในจังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดรธานี จำนวน 31 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) คู่มือการจัดการเรียนรู้ เรื่อง "คนจะรวยช่วยไม่ได้" ผลการวิจัยพบว่า ครูถ่ายทอดความรู้ได้ถูกต้องแต่ขาดประสบการณ์การลงทุนจริง ทำให้นักเรียนขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม นักเรียนเข้าใจแนวคิดพื้นฐานแต่ประสบอุปสรรคในการนำไปใช้จริง เนื้อหาเหมาะสมแต่ควรปรับให้ทันสมัย สื่อการเรียนรู้อย่างวิดีโอ อินโฟกราฟิก และเกมได้รับความสนใจมากกว่าสื่อแบบเดิม วิธีสอนเน้นการบรรยายมากกว่าการปฏิบัติ ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง การประเมินผลใช้แบบทดสอบและใบงาน นักเรียนเสนอควรมีกิจกรรมจำลองการลงทุนเพิ่มเติม ผู้วิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยคู่มือ "คนจะรวยช่วยไม่ได้" ผลลัพธ์แสดงว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการออมและการลงทุนเพิ่มขึ้น ครูออกแบบกิจกรรมใช้สถานการณ์จำลองและปัญหากระตุ้นการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนการเงินผ่านการทำบัญชีรายรับรายจ่าย การตั้งเป้าหมายการออม และการวางแผนจำลองการลงทุน ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินพัฒนาครอบคลุม 3 ด้าน 1) ความรู้ทางการเงิน - นักเรียนเข้าใจหลักการออมและลงทุน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 2) พฤติกรรมทางการเงิน - นักเรียนวางแผนการเงินได้

อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสม 3) เจตคติทางการเงิน - นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออม การลงทุน และการวางแผนการเงินในอนาคต การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การออมและการลงทุน, ความฉลาดรู้ทางการเงิน, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมทางการเงิน, เจตคติทางการเงิน

Abstract

This study aimed to: 1) examine the current situation and problems of learning management on savings and investment to develop financial literacy skills among Grade 8 students in extra-large schools in Uttaradit Province, and 2) develop problem-based learning management on savings and investment to enhance financial literacy skills for the same target group. This qualitative research involved key informants including 9 Grade 8 students and 6 social studies teachers from 3 extra-large schools in Uttaradit Province, selected through purposive sampling. The target group comprised 31 Grade 8 students from Uttaradit Darunee School in the 2024 academic year. Research instruments included: 1) in-depth interview guidelines with descriptive data analysis, and 2) a learning management manual titled "Inevitable Wealth" to develop financial literacy skills regarding savings and investment. Findings revealed that teachers could convey knowledge accurately but lacked real investment experience, resulting in insufficient concrete examples for students. Students understood basic concepts of savings and investment but faced obstacles in practical application. While content was appropriate, it needed modernization. Learning media such as videos, infographics, and games attracted more interest than traditional media. Teaching methods emphasized lecturing over hands-on practice, affecting real-life knowledge application. Assessment methods included tests and worksheets, with students suggesting investment simulation activities to enhance financial literacy skills. The researcher developed problem-based learning management using the "Inevitable Wealth" manual. Results showed students demonstrated improved knowledge, understanding, and awareness of savings and investment importance. Teachers designed activities using simulated situations and problems to stimulate learning, enabling students to apply knowledge in financial planning through income-expense accounting, savings goal-setting, and investment simulation planning. This developed financial literacy skills across three dimensions: 1) Financial Knowledge - students understood savings and investment principles and could analyze information for rational decision-making; 2) Financial Behavior - students effectively planned their finances, demonstrating appropriate behavioral changes; and 3) Financial Attitude - students developed positive attitudes toward savings, investment, and future financial planning. Problem-based learning activities played crucial roles in promoting analytical thinking, collaboration, and experiential learning, serving as essential factors leading to comprehensive financial literacy skill development.

Keywords: Problem-Based Learning Activities, Saving and Investment, Financial Literacy, Financial Behavior, Investment Behavior

1. บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาหนี้สินครัวเรือนของประเทศไทยสูงขึ้นคิดเป็น 91 % ต่อจีดีพี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่อาจไม่สร้างรายได้ และพบว่า คนไทย 25.5 ล้านคน หรือ 38.2 % ของประชากรไทยมีหนี้โดยมูลค่าหนี้เฉลี่ย

อยู่ที่ 539,291 บาทต่อคน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่างหนี้สินกับรายได้ของครัวเรือนพบว่าอยู่ในจุดที่ใกล้เคียงกัน หากในอนาคตสัดส่วนของหนี้สินเพิ่มขึ้นจะทำให้การก่อหนี้เป็นการฉุดรั้งการบริโภคของครัวเรือนและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ แม้ว่ารายได้ของครัวเรือนจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะทางเศรษฐกิจ แต่ภาระหนี้สินที่สูงขึ้นจะเป็นปัจจัยที่ฉุดรั้งเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากครัวเรือนจำเป็นต้องนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปชำระหนี้เดิมที่มีอยู่ก่อนเดิมจึงทำให้ครัวเรือนไม่สามารถใช้จ่ายได้อย่างเต็มที่ หากมีการชำระหนี้จะส่งผลเสียหายต่อกลไกทางการเงินและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการสร้างความรู้ทางการเงินให้กับครัวเรือนเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงินจึงเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐที่ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในการวางแผนทางการเงินของตนเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนไม่ให้เกิดความเสียหายจนส่งผลกระทบต่อครอบครัวหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจจะนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในวงกว้าง

นอกจากจะมีความฉลาดรู้เรื่องเศรษฐกิจ (economic literacy) สิ่ง que เข้ามาใกล้ตัวมนุษย์ทุกคนคือ ความฉลาดรู้ทางการเงิน (financial literacy) ซึ่งเป็นความรู้ที่ทุกคนพึงมีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนได้อย่างดีซึ่งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้ ความฉลาดรู้ทางการเงิน (financial literacy) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เอื้อต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีวิจารณญาณ รอบด้าน และมีประสิทธิผล อันนำไปสู่ความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและสังคมโดยรวม ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความฉลาดรู้ทางการเงินส่วนบุคคล และเจตคติในการบริหารจัดการการเงิน ซึ่งการส่งเสริมให้บุคคลมีความฉลาดรู้ทางการเงิน จำเป็นต้องดำเนินการโดยมุ่งให้บุคคลมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเงิน สามารถกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และวางแผนดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวได้ รวมถึงการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการความท้าทายทางการเงินที่เกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจการพัฒนารือโออีซีดี (Organization for Economic Cooperation and Development - OECD) ได้ริเริ่มโครงการระหว่างประเทศ เมื่อ ค.ศ. 2003 โดยมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงการศึกษาเพื่อการเรียนรู้การเงิน และมีการจัดสอบวิชา “ความฉลาดรู้การเงิน” (OECD PISA financial literacy assessment of students) เพื่อประเมินความสามารถของเด็กอายุ 15 ปี ในการใช้ความรู้ทักษะและความสามารถในการตัดสินใจด้านการเงินในชีวิตจริง (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2562)

แม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเงิน โดยเป็นส่วนหนึ่งของสาระเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งมีรายวิชาเพิ่มเติมที่แต่ละสถานศึกษากำหนดขึ้น แต่ยังคงพบว่าการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการขาดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเลือกใช้วิธีสอนและรูปแบบการสอนที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน อีกทั้งยังขาดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการความฉลาดรู้การเงิน และยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทางการเงินที่กำหนดไว้ได้ (ปรินทร์ ทองเผือก, 2561)



นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเน้นการสอนในเชิงทฤษฎีหรือแบบเน้นการบรรยาย จึงทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมโยงทฤษฎีเข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กมลชนก สกนจวัฒน์, 2562)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ โดยเริ่มจากขั้นตอนการกำหนดปัญหาเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่างๆ ให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากแสวงหาความรู้และหาคำตอบ และมองเห็นปัญหาร่วมกัน จากนั้นเป็นขั้นตอนการทำความเข้าใจกับปัญหา ซึ่งผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ จนสามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้ ต่อมาเป็นขั้นตอนการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ขั้นตอนสังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะนำความรู้ที่ได้ศึกษา มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายผล และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการสรุปและประเมินค่าคำตอบผู้เรียนประเมินว่าข้อมูลที่หามาได้นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และร่วมกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหา (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้, 2550) เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นบริบทสำหรับผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ Barrow & Tamblyn (กนก จันทรา, 2556) ได้อธิบายสอดคล้องกันว่าเป็นการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นจุดรวมหรือเป็นสิ่งกระตุ้นเพื่อประยุกต์ให้การแก้ปัญหาหรือการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการพัฒนาผู้เรียนในความสามารถด้านการแก้ปัญหา การเผชิญกับปัญหา เป็นโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการแก้ปัญหา การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักว่าการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นเรื่องสำคัญที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญและควรส่งเสริมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เนื้อหาเรื่อง “การออมและการลงทุน” ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน จากการได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ของปัญหาที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกการค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีวิจารณญาณ ผ่านการได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกการวางแผนทางการเงินของตนเองทั้งการวางแผนการออม การตั้งเป้าหมายการออม การวางแผนการลงทุน การประเมินความเสี่ยงของการลงทุน และการคาดการณ์ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุน เพื่อทำให้นักเรียนได้ทดลองตัดสินใจทางการเงินด้วยตนเองก่อนที่จะต้องได้เผชิญหน้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์

2.2 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งครอบคลุม โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี โรงเรียนอุดรดิตถ์ และโรงเรียนพิชัย

กลุ่มที่ 2 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี โรงเรียนอุดรดิตถ์ และโรงเรียนพิชัย

3.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ จำนวน 31 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-Depth interview) ใช้แนวคำถามโดยตรงในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษาสาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

คำถามในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผู้สอน

ด้านที่ 2 ผู้เรียน

ด้านที่ 3 เนื้อหา

ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 วิธีการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 การวัดผลและประเมินผล

3.2.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมที่ 1 ออมเงินให้ปัง

2) กิจกรรมที่ 2 ลงทุนให้เป็น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก(in-Depth interview) สรุปลงจากการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามกลุ่มข้อมูล ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านผู้สอน

2) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านผู้เรียน

3) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านเนื้อหา

4) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อการเรียนรู้

5) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

6) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านการวัดผลและประเมินผล

3.3.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ประเมินทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของผู้เรียนหลังเสร็จสิ้นกระบวนการตามคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ในรายวิชาสังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประเมินตามองค์ประกอบทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ออมเงินให้ปัง

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

1. สามารถคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายได้อย่างถูกต้อง

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

1. สามารถตัดสินใจในการจัดสรรเงินได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถเลือกวิธีการออมได้อย่างถูกต้อง
3. สามารถตั้งเป้าหมายการออมได้อย่างถูกต้อง

เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

1. เห็นความสำคัญของการวางแผนการออม

กิจกรรมที่ 2 ลงทุนให้เป็น

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

1. วิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุนได้
2. สามารถกระจายความเสี่ยงของการลงทุนได้

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

1. สามารถตัดสินใจในการลงทุนได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างเหมาะสม

เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

1. เห็นความสำคัญของการวางแผนการลงทุน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Leonard (1989) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การถอดความข้อมูลจากเสียงบันทึกและบันทึกภาคสนาม การวิเคราะห์และสกัดประเด็นสำคัญ การจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะผู้ให้ข้อมูล การตีความเชิงลึก และการสังเคราะห์ข้อมูลแยกตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เห็นความหลากหลายของมุมมองอย่างเป็นระบบ หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์

ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้และนำมาเขียนอธิบายผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งมีอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (IS) เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของข้อมูลที่ได้ เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการจำแนกข้อมูลที่ได้ในแต่ละประเภทตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ออกเป็น 2 วัตถุประสงค์หลักคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. **ด้านผู้สอน** สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างถูกต้องและช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการออมและการลงทุนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้สอนยังขาดประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการลงทุน จึงทำให้ไม่สามารถยกตัวอย่างจากประสบการณ์ส่วนตัวมาแบ่งปันกับนักเรียนได้ ส่งผลให้นักเรียนขาดมุมมองที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ ผู้สอนควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยมุ่งเน้นแนวทางการออมและการลงทุนที่เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน รวมถึงให้ความสำคัญกับการสอนทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) อย่างละเอียดมากขึ้น แทนที่จะเน้นเพียงภาพรวม รวมทั้งมีการมุ่งเน้นส่งเสริมความรู้ทางการเงินผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การตั้งเป้าหมายการออม และการอภิปรายแนวทางการลงทุน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ อาทิ นักเรียนบางส่วนขาดพื้นฐานด้านการเงิน และข้อจำกัดของหลักสูตรที่ไม่สามารถเพิ่มเติมรายละเอียดเชิงลึกได้ตามความเหมาะสม

2. ด้านผู้เรียน เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมและการลงทุนควรมีความหลากหลายมากขึ้น โดยควรครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการออมเงินเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการสอนเกี่ยวกับการลงทุนในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังคงประสบปัญหาในการนำแนวคิดเรื่องการออมและการลงทุนไปใช้ในชีวิตจริง เนื่องจากปัจจัยด้านวินัยทางการเงิน รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองมีจำกัด และการมองว่าการลงทุนเป็นเรื่องที่ไกลตัว ทำให้แนวคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยากต่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเข้าใจว่าการออมเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างเสถียรภาพทางการเงิน และการลงทุนสามารถช่วยเพิ่มรายได้และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอนาคต อย่างไรก็ตาม นักเรียนตระหนักว่าการลงทุนต้องอาศัยเงินออมเป็นทุนเริ่มต้น ทำให้บางส่วนยังไม่สามารถเริ่มต้นลงทุนได้ ในขณะเดียวกัน มีนักเรียนบางคนที่เคยมีประสบการณ์การลงทุนในรูปแบบที่ง่าย เช่น การนำเงินออมไปซื้อสินค้ามาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เสริม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการนำแนวคิดการออมและการลงทุนไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน ด้านครูผู้สอนเห็นว่าการออมและการลงทุนมีความสำคัญในการสร้างเสถียรภาพทางการเงินของบุคคล การมีเงินสำรองไว้ใช้ในอนาคตรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น ดังนั้น ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการรายรับและรายจ่าย รวมถึงการวางแผนทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านสื่อการเรียนรู้ นักเรียนให้ความสนใจสื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น วิดีโอจาก YouTube และ TikTok เนื่องจากมีการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและมีตัวอย่างที่ชัดเจน ช่วยให้การเรียนรู้มีความสนุกสนานและไม่น่าเบื่อ อย่างไรก็ตาม สื่อการเรียนรู้ที่ต้องใช้การอ่านจำนวนมาก เช่น หนังสือเรียน ถูกมองว่าน่าเบื่อและไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ดังนั้น การใช้สื่อที่มีลักษณะเป็นวิดีโอ อินโฟกราฟิก เกม หรือสถานการณ์จำลอง จะสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการออมและการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนของครูผู้สอนพบว่ามีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยสื่อที่ใช้รวมถึง วิดีโอจาก YouTube อินโฟกราฟิก Google Forms Kahoot Quizizz PowerPoint Canva หนังสือเรียน ใบงาน แบบฝึกหัด และข่าวสารทางเศรษฐกิจ

5. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงเน้นการบรรยายและการท่องจำเป็นหลัก ทำให้เนื้อหาดูห่างไกลจากชีวิตประจำวันของผู้เรียน อีกทั้งยังขาดความน่าสนใจและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง นักเรียนเสนอว่าหากมีการสอดแทรกกิจกรรมที่ช่วยให้สามารถลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับการออมและการลงทุนได้ดีขึ้น รวมถึงควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ผู้สอนได้มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจเรื่องการออมและการลงทุนผ่านกิจกรรมในชั้นเรียนที่หลากหลาย อาทิ การบรรยาย การอภิปราย กิจกรรมกลุ่ม และการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น PowerPoint วิดีโอ และหนังสือเรียน รวมถึงมี

การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนการใช้กรณีศึกษาจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมและการลงทุน

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนได้ใช้การวัดผลและประเมินผลผ่านแบบทดสอบแบบฝึกหัด ใบงาน และการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการออมและการลงทุนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เช่น การจำลองการลงทุนในห้องเรียน เพื่อให้สามารถฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ครูผู้สอน พบว่าการวัดผลและประเมินผลในปัจจุบันดำเนินการผ่านการใช้แบบทดสอบ การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย กรณีศึกษาตัวอย่างเกี่ยวกับการออมและการลงทุน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เพื่อประเมินความรู้เกี่ยวกับการออม การลงทุน และส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี

จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งประเมินตามองค์ประกอบทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ออมเงินให้ปัง

ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการออม ประเภทของการออม การวางแผนการออมในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี การวิเคราะห์ปัญหาการออมของสังคมไทย และการนำเสนอเป้าหมายการออมที่เหมาะสมของตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจในทักษะทางการเงินที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่ดีขึ้น จากการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และวางแผนการออมเงินของตนเองจากเงินค่าขนมหรือรายได้ที่ตนเองได้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่านักเรียนบางคนได้นำความรู้ที่ได้รับจากทำกิจกรรมในชั้นเรียนไปปรับใช้จริง เช่น การตั้งเป้าหมายการออม และสร้างวินัยในการออมของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเงินที่ดี

ด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการออม โดยแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการออมเงิน นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการวางแผนการใช้จ่ายและออมเงินได้ด้วยตนเอง รวมถึงการให้

ความสำคัญกับการออม กิจกรรมในชั้นเรียนช่วยให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการออมซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินที่เกิดจากการส่งเสริมทัศนคติทางการเงินเชิงบวก

กิจกรรมที่ 2 ลงทุนให้เป็น

ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และประเภทของการลงทุน สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนของการลงทุนในแผนการลงทุนของกลุ่มตนเองได้ รวมถึงสามารถเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ของการลงทุนที่ตนเองเลือกลงทุนได้โดยใช้ข้อมูลของโจทย์ปัญหาและข้อมูลสถานการณ์ของเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกแนวทางการลงทุนที่เหมาะสมได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้ทางการเงินอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมทางการเงิน จากการได้ลงมือทำแผนจำลองการลงทุนจากการได้ทำกิจกรรมตามกระบวนการ PBL โดยมีทางเลือกวิธีการลงทุน ไปจนถึงการคาดการณ์ผลตอบแทนและความเสี่ยง และมีการนำเสนอแผนจำลองการลงทุน ซึ่งสะท้อนถึงทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนยังมีพฤติกรรมในการทำงานกลุ่มการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

ด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการบริหารจัดการเงินจากการได้ทำแผนจำลองการลงทุน โดยมีความสนใจในการเรียนรู้ เรื่องการลงทุนมากขึ้นจากการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน มีเจตคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการลงทุน ระหว่างการนำเสนอแผนจำลองการลงทุน นักเรียนได้แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการหรือวางแผนเป้าหมายชีวิตทางการเงินในอนาคตของตนเอง และพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานได้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนการลงทุนได้เป็นอย่างดี

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษา มี 6 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างถูกต้องโดยมุ่งเน้นแนวทางการออมและการลงทุนผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน แต่ผู้เรียนยังคงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมและการลงทุนควรมีความหลากหลายมากขึ้น



โดยควรครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงถึงนักเรียนให้ความสนใจต่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ขณะที่วิธีการจัดการเรียนรู้ยังคงเน้นการบรรยายและการท่องจำเป็นหลักจึงทำให้ขาดความน่าสนใจและการวัดผลและประเมินผลยังคงใช้การทำแบบทดสอบ แบบฝึกหัด ใบงาน และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ด้านสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาที่มี 6 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าครูผู้สอนขาดประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการลงทุน จึงทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังนักเรียนได้อย่างชัดเจน และไม่ควรมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาการออมเงินเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการสอนเกี่ยวกับการลงทุนในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจในปัจจุบัน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนถูกมองว่าน่าเบื่อและไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ รวมไปถึงวิธีการสอนยังเน้นไปที่การบรรยายไม่มีการสอนเกี่ยวกับการวางแผนการออมและการลงทุนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงทำให้ไม่น่าสนใจและไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ซึ่งสอดคล้องกับ วริษา กิมสวัสดิ์ (2563) ซึ่งได้ทำการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนการลงทุนที่เหมาะสม สำหรับเด็กอายุ 7-17 ปี โดยสรุปผลออกมาได้ 4 ด้าน คือ 1) ทักษะคิดต่อการลงทุน พบว่า เด็กอายุ 7 - 17 ปีที่มีความเห็นว่าการลงทุนไม่มีความจำเป็น เนื่องจากมีเงินที่ผู้ปกครองให้ชื้ออยู่แล้วและคิดว่าตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะลงทุน 2) ความรู้ด้านการลงทุน พบว่า มีทั้งผู้มีความรู้ด้านการลงทุนและผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านทางการลงทุน ซึ่งผู้ไม่มีความรู้ด้านการลงทุนเนื่องจากไม่เคยศึกษาด้านการลงทุน 3) การเริ่มรู้จักการลงทุน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มรู้จักการลงทุน และ 4) สถานที่และรูปแบบในการเรียนการสอนการลงทุน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในด้านสถานที่สำหรับการเรียนการสอนการลงทุนที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็ก ได้แก่ โรงเรียน รองลงมาคือบ้าน ถัดมาคือเรียนนอกบ้านหรือนอกโรงเรียนและอันดับสุดท้ายคือเรียนทางออนไลน์ แต่ในส่วนของรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม กลับไม่มีความสอดคล้องกัน เนื่องจาก ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างคือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบรรยายและมีทฤษฎีประกอบ รองลงมาคือรูปแบบการเรียนการสอนแบบกิจกรรมลงมือปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับที่เสนอว่ารูปแบบการเรียนการสอนการลงทุนที่เป็นการเรียนการสอนโดยการเรียนผ่านการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเอง การให้ได้ทดลองทั้งผิดและถูกทำให้เกิดประสบการณ์โดยตรง เพื่อค้นหาความรู้หรือข้อเท็จจริง

ผลการดำเนินการผ่านการทำกิจกรรมตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบของทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านเจตคติทางการเงิน พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ทั้งในมิติของความรู้ พฤติกรรม และเจตคติอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านความรู้ทางการเงิน นักเรียนสามารถเข้าใจหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการออม การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนจาก

การลงทุนได้อย่างมีเหตุผล ในด้านพฤติกรรมทางการเงิน นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการวางแผนทางการเงินมากขึ้น ขณะที่ด้านเจตคติ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออมและการลงทุนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการใช้จ่าย การออมเงินด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถออกแบบและนำเสนอแผนจำลองการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการเงินในบริบทชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผลและยั่งยืน สอดคล้อง กับรุ่งตะวัน แซ่พั้ว (2560) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการออมและการลงทุนของ Generation X ในเขตกรุงเทพมหานคร และดำเนินการสรุปผลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพฤติกรรมของการออมและการลงทุนไว้ว่า ด้านพฤติกรรมการออมของ Generation X ส่วนใหญ่เลือกออมเงินผ่านช่องทางเงินฝากธนาคารเป็นอันดับแรก รองลงมาคือกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนประกันสังคม และด้านพฤติกรรมการลงทุน พบว่า Generation X ส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมเป็นลำดับแรก รองลงมาคือหุ้นสามัญ และอสังหาริมทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้จ่ายยามเกษียณ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะลังเลในการตัดสินใจลงทุน โดยมีความกลัวที่จะตัดสินใจผิดพลาด (Regret Aversion Bias) ส่งผลให้มีเพียงส่วนน้อยที่กล้าตัดขาดทุน (Cut Loss) อย่างสม่ำเสมอ และมักเลือกถือสินทรัพย์ที่ขาดทุนต่อไป แม้จะไม่มีแนวโน้มฟื้นตัว ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่ม Generation X มีทัศนคติแบบยอมรับความเสี่ยงในระดับหนึ่ง แต่ยังคงขาดความมั่นใจในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

6.1.2 ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารหรือองค์กรที่ส่งเสริมความรู้ทางการเงิน เพื่อนำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน

6.2.2 ศึกษาปัจจัยด้านสื่อการเรียนรู้ ทักษะของครู หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้หรือไม่

6.2.3 ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมกับเนื้อหา เรื่อง การออมและการลงทุนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

6.2.4 ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรม

6.2.5 นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการออมหรือการลงทุนมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดทักษะและความรู้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนก จันทรา. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

กมลชนก สกลวัฒน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2562, มกราคม 20). ความฉลาดรู้การเงิน. *เดลินิวส์*, 25.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565. ธปท.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). สถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทย. BOT. <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-67-2/2567-info-debt-situation.html>

รุ่งตะวัน แซ่พัว. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการออมและการลงทุนของ Generation X ในเขตกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

วริษา กิมสวัสดิ์. (2563). รูปแบบการเรียนการสอนการลงทุนที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 7-17 ปี [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].

สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้. (2550). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.



การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล: ถอดรหัส AI สู่ทักษะอนาคต The Digital Era School Management: Decoding AI for Future Skills

กรรณิกา บูลสถาพร¹

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์, ประเทศไทย

Kannika Boonsathaporn¹

¹Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun, Thailand

✉: Kunnika.b2518@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 10 May 2025; Revised: 27 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งอนาคต โดยศึกษาแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะแห่งอนาคต 2) การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลที่ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล และ 3) แนวคิดปัญญาประดิษฐ์ในบริบทการศึกษาแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การใช้ AI เป็นเครื่องมือช่วยสอน การใช้ AI วิเคราะห์และปรับปรุงการเรียนการสอน และการใช้ AI บริหารจัดการสถานศึกษา บทความได้นำเสนอกระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 6 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดนโยบาย การออกแบบการดำเนินการ การดำเนินการตามแผน การติดตามและประเมินผล การสะท้อนผลเพื่อพัฒนา และการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงแนวทางการบูรณาการ AI ในการบริหารงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพยากร และการบริหารทั่วไปบทความยังนำเสนอกรณีศึกษาสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้ AI พัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ทั้งนี้การประยุกต์ใช้ AI ในระบบการศึกษายังมีความท้าทายสำคัญ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและทักษะบุคลากร ช่องว่างในการเข้าถึงเทคโนโลยี การรักษาความปลอดภัยระหว่างมนุษย์และเทคโนโลยี และประเด็นด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลและจริยธรรมซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้การบูรณาการ AI ในการบริหารสถานศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์, การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล, การเรียนรู้เฉพาะบุคคล, ทักษะแห่งอนาคต

Abstract

Educational institutions worldwide increasingly integrate Artificial Intelligence (AI) to develop future skills in learners. This article presents the integration of Artificial Intelligence (AI) in digital-era educational institution management to develop future skills in learners. It examines three key concepts: 1) future skills, 2) personalized learning that designs learning experiences appropriate for individual learners, and 3) AI concepts in educational contexts

divided into three levels: using AI as a teaching tool, using AI to analyze and improve teaching and learning, and using AI for educational institution management. We propose a comprehensive six-step management framework for digital-era learning: analyzing problems and formulating policies, designing operations, implementing strategic plans, monitoring and evaluating outcomes, reflecting on practices, and continuously reinforcing improvements. Our guidelines demonstrate how institutions can effectively integrate AI across four key areas: academic administration, personnel management, budget and resource allocation, and general operations. Case studies reveal successful AI implementations that foster personalized learning environments. However, educational systems encounter significant challenges including inadequate infrastructure, limited personnel expertise, unequal technology access, difficulties balancing human-technology interactions, and concerns regarding data reliability and ethics. Educational leaders must proactively address these obstacles to maximize AI's potential for learner development. This research contributes practical frameworks and evidence-based strategies for educational administrators seeking to harness AI's transformative power while navigating implementation challenges in the digital age.

Keywords: Artificial Intelligence, Educational Administration, Personalized Learning, Future Skills

1. บทนำ

โลกการศึกษาในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ภายใต้บริบทของการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Disruption) ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการเรียนรู้และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในแวดวงการศึกษา และมีศักยภาพในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งในแง่ของการจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากร และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555; Seldon, 2018; Holmes et al., 2019) ในขณะเดียวกัน ความท้าทายในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับโลกแห่งการทำงานที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้สถานศึกษาต้องปรับตัวและแสวงหานวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย เช่น การตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียน การจัดการกับข้อมูลจำนวนมาก และการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ที่ทันสมัย (Bush & Glover, 2014). การบูรณาการ AI เข้ากับการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงานและสังคมทำให้เกิดความต้องการทักษะแห่งอนาคตที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (World Economic Forum, 2020). สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะเหล่านี้ โดยการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) ที่ใช้ AI เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเต็มที่

ในประเทศไทย การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษายังอยู่ในระยะเริ่มต้นแต่มีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างรวดเร็วตามนโยบาย Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565). ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างไร คำตอบที่พบได้คือผู้บริหารควรมีการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล โดยมีแนวทางการประยุกต์ใช้ ได้แก่ การสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ การยกระดับประสบการณ์ผู้เรียน การปรับปรุงการประเมินผล และการบริหารทรัพยากรและการดำเนินงาน (สว่างนภา ต่วนภูษา, 2567).

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เขียนเชื่อมโยงแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สู่แนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อยกระดับการบริหารงาน และขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นในอนาคตเพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทักษะแห่งอนาคต

การศึกษาเกี่ยวกับทักษะแห่งอนาคตในยุคดิจิทัลในวงวิชาการ พบว่ามีนักวิชาการหลายท่านนำเสนอแนวคิดของทักษะแห่งอนาคตที่น่าสนใจ ประกอบด้วย ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ครอบคลุมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงและประเมินข้อมูล การสื่อสารและทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมือดิจิทัล ตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยและจริยธรรมในโลกดิจิทัล (van Laar et al., 2017) ต่อมาคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Analytical and Problem-Solving Skills) ในยุคที่ข้อมูลมีมากมายและเข้าถึงได้ง่าย ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญมากขึ้น ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินความน่าเชื่อถือ แยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และใช้ข้อมูลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ (Brookhart, 2010) ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ แม้ว่า AI จะมีความก้าวหน้ามากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ AI ไม่สามารถทดแทนได้คือการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การเจรจาต่อรอง และการเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นยังคงมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถทดแทนได้อย่างสมบูรณ์ (Deming, 2017) อีกทักษะที่สำคัญคือทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation Skills) ในยุคที่ AI สามารถทำงานประจำและงานที่มีรูปแบบชัดเจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมกลายเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากขึ้น ผู้เรียนต้องสามารถคิดนอกกรอบ มองเห็นโอกาสในการพัฒนาและปรับปรุง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า (Robinson, 2011) และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัวเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้วิธีการ

เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Heckman & Kautz, 2012)

2.2 แนวคิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล

การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) คือ แนวคิดการจัดการศึกษาที่ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ จุดแข็ง จุดอ่อน และอัตราการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน แทนที่จะใช้วิธีการสอนแบบเดียวกัน มีลักษณะสำคัญดังนี้

- ใช้เทคโนโลยี (โดยเฉพาะ AI) ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเพื่อสร้างเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
- ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ของตนเอง
- ปรับเนื้อหา ความเร็ว และวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน
- มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสม
- ผสมผสานการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์

การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง ส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคดิจิทัล แนวคิดนี้มุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในบริบทการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หมายถึง ความสามารถของเครื่องจักรหรือระบบคอมพิวเตอร์ในการเลียนแบบความสามารถทางปัญญาของมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การให้เหตุผล การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (Russell & Norvig, 2020) ในบริบทของการศึกษา ปัญญาประดิษฐ์ สามารถจำแนกได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะการทำงานและการประยุกต์ใช้ ได้แก่ การเรียนรู้เครื่องจักรกลเป็นระบบที่สามารถเรียนรู้จากข้อมูลและปรับปรุงประสิทธิภาพได้โดยอัตโนมัติ เช่น ระบบวิเคราะห์ผลการเรียนเพื่อทำนายความเสี่ยงในการออกกลางคัน การประมวลผลภาษาธรรมชาติช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจและประมวลผลภาษามนุษย์ เช่น ระบบตอบคำถามอัตโนมัติ (Chatbot) สำหรับให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน ระบบผู้เชี่ยวชาญที่จำลองความรู้และกระบวนการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เช่น ระบบช่วยวางแผนการเรียนรายบุคคล การรู้จำรูปแบบช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีรูปแบบซับซ้อน เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียน Baker & Smith (2019) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) การใช้ AI เป็นเครื่องมือช่วยสอน 2) การใช้ปัญญาประดิษฐ์ วิเคราะห์และปรับปรุงการเรียนการสอน และ 3) การใช้ AI บริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งแต่ละระดับมีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในมิติที่ต่างกัน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดที่เกี่ยวข้องคือแนวคิดทักษะแห่งอนาคต เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและคำนึงถึงจริยธรรม รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลมีการทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ แนวคิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ จุดแข็ง จุดอ่อนที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน และแนวคิดเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในบริบทการศึกษาเป็นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยย่นระยะเวลา

และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

3. ความเชื่อมโยงของการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) และการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล มีความเชื่อมโยงที่เสริมซึ่งกันและกัน โดยเทคโนโลยีดิจิทัลโดยเฉพาะ AI เป็นตัวเร่งปฏิริยาสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในวงกว้าง สถานศึกษายุคดิจิทัลที่มุ่งสู่การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลต้องปรับโครงสร้างการบริหารจากแบบรวมศูนย์ไปสู่การกระจายอำนาจและความยืดหยุ่น นำเทคโนโลยี AI มาวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเพื่อออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพและความสนใจของแต่ละคน และให้ความสำคัญกับทักษะแห่งอนาคตที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับนวัตกรรม พัฒนาครูให้เป็นโค้ช และผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ และจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล รวมถึงการออกแบบการประเมินผลที่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียน การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลที่มุ่งสู่การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลเป็นเสมือนการผสมผสานศาสตร์และศิลป์ในการใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกคนให้เต็มขีดความสามารถ รวมถึงทักษะแห่งอนาคตที่ผู้เรียนในยุคดิจิทัลพึงมี

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความเชื่อมโยงในลักษณะเสริมแรงเพิ่มพลังในการทำงานให้สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานในองค์กร ส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี จัดทรัพยากรในด้านเทคโนโลยีให้มีความพร้อม

4. กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (ชานนท์ คำปิวทา, 2565) เป็นกระบวนการที่มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT) เพื่อกำหนดนโยบาย พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นการออกแบบการดำเนินการที่ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันวางแผน มอบหมายงาน และจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น พร้อมเปิดโอกาสให้มีการทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปปฏิบัติจริง เมื่อถึงขั้นการดำเนินการตามแผน ครูจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติโดยมีทีมสนับสนุนด้านสื่อและเทคโนโลยีคอยช่วยเหลือ และผู้บริหารทำหน้าที่สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นเพิ่มเติม หลังจากการดำเนินงาน จะมีขั้นตอนการติดตามและประเมินผลงานอย่างสม่ำเสมอด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย แล้วนำผลที่ได้มาสู่ขั้นการสะท้อนผลเพื่อพัฒนา โดยนำข้อมูลจากการนิเทศและติดตามมาสะท้อนให้ผู้ปฏิบัติได้นำไปปรับปรุงและพัฒนางานในครั้งต่อไป สุดท้ายคือขั้นการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ กระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา

และยกย่องชมเชยผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคงอยู่อย่างยั่งยืน

กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอนนี้ช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่ส่งผลให้การบริหารงาน ประสบผลสำเร็จ 4 ประการ (บุชบา เสนีย์, 2563) ประการแรกคือครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถ ในการใช้แหล่งทรัพยากรที่มีเพื่อการจัดการเรียนรู้ครูต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และประสานความร่วมมือกับผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชน ประการต่อมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้การสนับสนุนการพัฒนาในทุกด้านทั้งโครงสร้าง พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ งบประมาณ และการจัดการเรียนรู้ ผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนเทคโนโลยีเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องดำเนินการจัดหา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน โดยจำเป็นจะต้อง มีทั้งอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่เป็นโปรแกรมต่าง ๆ รวมไปถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สาย และประการ สุดท้ายคือ บุคลากรที่สนับสนุน เป็นผู้ที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ เรียนรู้ โดยบุคลากรเหล่านี้จะต้องมีสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทั้งอุปกรณ์ที่เป็นคอมพิวเตอร์ และระบบการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

กล่าวโดยสรุปได้ว่ากระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ควรเริ่มต้น จากการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดนโยบาย พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

5. แนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และกลยุทธ์ให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของสังคม สุกัญญา แซ่มซ้อย (2560) ได้อธิบาย ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในบริบทการศึกษาว่า โรงเรียนจำเป็นต้องมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ครอบคลุมกระบวนการทั้งหมด ตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูล การประมวลผล การจัดการฐานข้อมูล การค้นคืน สารสนเทศ ตลอดจนการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบและการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ โดยเป็นความรับผิดชอบของทั้งบุคลากรครูและผู้บริหารที่จะต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องเหมาะสม กับสภาพแวดล้อมและความต้องการเฉพาะของสถานศึกษา

บทบาทสำคัญของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงาน 4 ฝ่าย

1) การบริหารวิชาการ ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยยกระดับงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ได้หลายประการ ดังนี้ ประการแรกคือการวิเคราะห์หลักสูตร ระบบ AI สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างหลักสูตรกับมาตรฐาน การศึกษาและความต้องการของตลาดแรงงาน ช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับปรุง หลักสูตรให้ทันสมัยและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Luckin & Holmes, 2016) การพัฒนาระบบการ เรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและปรับเนื้อหา วิธีการสอน ตลอดจนกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้



ของผู้เรียนแต่ละคน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Pane et al., 2017) และประการสุดท้ายคือการประเมินผลการเรียนรู้ AI สามารถช่วยในการประเมินผลอัตโนมัติ วิเคราะห์ข้อมูลการประเมิน และให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีคุณภาพ ช่วยลดภาระงานของครูและเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผล

2) การบริหารงานบุคคล งานบุคคลเป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลได้ ดังนี้ การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรระบบ AI สามารถช่วยคัดกรองผู้สมัคร วิเคราะห์ความเหมาะสม และทำนายผลการปฏิบัติงานในอนาคต ช่วยให้สถานศึกษาได้บุคลากรที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับตำแหน่ง ปัญญาประดิษฐ์สามารถวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาของบุคลากรแต่ละคน และเสนอแนะโปรแกรมการพัฒนาที่เหมาะสม รวมถึงติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง การบริหารผลการปฏิบัติงาน ระบบ AI สามารถช่วยในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส โดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน

3) การบริหารงบประมาณและทรัพยากร AI สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรของสถานศึกษา ดังนี้ การวางแผนงบประมาณ ระบบ AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการใช้งบประมาณในอดีต คาดการณ์ความต้องการในอนาคต และเสนอแนะแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากร AI สามารถช่วยในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน และสื่อการเรียนรู้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การตรวจสอบและควบคุมการใช้งบประมาณ ปัญญาประดิษฐ์สามารถติดตามการใช้งบประมาณแบบเรียลไทม์ ตรวจสอบความผิดปกติ และแจ้งเตือนเมื่อพบการใช้งบประมาณที่ไม่เป็นไปตามแผน

4) การบริหารทั่วไป AI สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ระบบ AI สามารถรวบรวม จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน AI สามารถวิเคราะห์กระบวนการทำงานและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น การอัตโนมัติงานประจำ การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระบบ AI เช่น Chatbot สามารถช่วยในการสื่อสารกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล มุ่งเน้นที่คุณค่าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาหากมีการวางแผนอย่างมีกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจะส่งผลให้กระบวนการบริหารจัดการภายในโรงเรียนมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานและสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปพัฒนาต่อยอด เพื่อสร้างประโยชน์ในการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง (จิระนันท์ มูลมาตร และคณะ, 2564)

6. แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นในอนาคต

ในประเด็นนี้ ผู้เขียนนำเสนอบทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะจำเป็นในอนาคต ดังนี้

1. ทักษะด้านดิจิทัล ในยุคที่ปัญญาประดิษฐ์ มีบทบาทมากขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะ

เกี่ยวกับ AI ด้วย เช่น ความเข้าใจว่า AI ทำงานอย่างไร ข้อจำกัดและการใช้ AI อย่างมีวิจารณญาณและรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัล และการพัฒนาครูให้มีความรู้ และทักษะด้านดิจิทัลที่ทันสมัย

2. ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาผ่านการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning) และการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

3. ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารและความร่วมมือผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและทำงานร่วมกัน และเน้นการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4. ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมผ่านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว และการใช้เทคโนโลยี AI เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม

5. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัวผ่านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ระบบการเรียนรู้ส่วนบุคคลที่ปรับเปลี่ยนตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

7. กรณีศึกษา: โรงเรียนตรุณสิกขาลัย โรงเรียนแห่งนวัตกรรม

ตัวอย่างสถานศึกษาที่บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลโรงเรียนตรุณสิกขาลัย เป็นสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้ AI พัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2544 โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) เป็นโรงเรียนนวัตกรรมในประเทศไทยที่ได้นำระบบ AI มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านแพลตฟอร์ม STEAM4INNOVATOR ที่พัฒนาร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ระบบ AI ของโรงเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล (Learning Analytics) ทั้งด้านความก้าวหน้า ความสนใจ จุดแข็ง และจุดที่ควรพัฒนา แล้วแนะนำกิจกรรมและเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านโครงการที่สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของตนเอง โดยมีระบบปัญญาประดิษฐ์ ช่วยติดตามพัฒนาการและให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์ แพลตฟอร์ม STEAM4INNOVATOR เป็นระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System) ที่ผสมผสาน AI เพื่อออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ระบบนี้พัฒนาขึ้นโดยทีมวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีร่วมกับ

นักการศึกษาของโรงเรียนตรุณสิกขาลัย โดยมีลักษณะเด่นคือ

- 1) ระบบวิเคราะห์ผู้เรียน - ใช้ AI วิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ จุดแข็ง-จุดอ่อน ความสนใจ พัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล เก็บข้อมูลจากการทำกิจกรรม แบบทดสอบ การทำโครงการ และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้
- 2) ระบบแนะนำการเรียนรู้ - ปัญญาประดิษฐ์ จะแนะนำกิจกรรม หรือเนื้อหาโครงการที่เหมาะสมกับความสนใจ และระดับความสามารถของผู้เรียน
- 3) ระบบผู้ช่วยการเรียนรู้อัจฉริยะ - AI Chatbot ที่ช่วยตอบคำถาม ช่วยให้คำแนะนำ และสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนแบบเรียลไทม์
- 4) ระบบติดตามและประเมินผล - วิเคราะห์พัฒนาการของผู้เรียนในทุกมิติ ทั้งวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะสังคม และคุณลักษณะนวัตกร

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นการที่ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น อัตราการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 40 และคะแนนความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 35 (โรงเรียนตรุณสิกขาลัย, 2554)

8. ความท้าทายของการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในระบบการศึกษา

การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาช่วยในการบริหารการศึกษาไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ต้องพบกับความท้าทายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

8.1 ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและทักษะบุคลากร ในประเด็นนี้ ผู้เขียนนำเสนอมุมมองพื้นฐานสำคัญสำหรับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์คือความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่เพียงพอ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีเสถียรภาพ ระบบคลาวด์และฐานข้อมูลส่วนกลางที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการลงทุนในซอฟต์แวร์และแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งมักมีมูลค่าสูง บุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากไม่น้อยยังขาดความเชี่ยวชาญ ทักษะ และความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี AI การเสริมสร้างความรู้ และพัฒนาทักษะดิจิทัลให้แก่ครูและผู้บริหาร พร้อมกับการสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อุปสรรคเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาที่มีงบประมาณจำกัด (Holmes & Porayska Pomista, 2022)

8.2 ช่องว่างในการเข้าถึงเทคโนโลยี ในปัจจุบัน ระบบการศึกษาในประเทศไทยยังน่าเป็นห่วง กล่าวคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปัญหาการออกกลางคัน แม้ว่าปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพในการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา แต่หากขาดมาตรการรองรับที่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดผลตรงกันข้าม สถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและความพร้อมทางเทคโนโลยีอาจพลาดโอกาสในการใช้ประโยชน์จาก AI ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรเพียงพอสามารถก้าวล้ำไปได้มากกว่า ซึ่งอาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ฝังรากลึกลงไปอีก นโยบายการนำ AI มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึง โดยการจัดสรรทรัพยากรและใช้มาตรการสนับสนุนพิเศษสำหรับสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

8.3 การรักษาคุลยภาพระหว่างมนุษย์และเทคโนโลยี แม้ว่าการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้จะช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการบริหารจัดการ แต่การเรียนรู้ที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากการรับความรู้ผ่านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเรียนรู้จากต้นแบบ รวมถึงการได้ปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์มากเกินไปจนละเลยคุณค่าของครูผู้สอนหรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์อาจส่งผลเสียในระยะยาว เช่น ผู้เรียนขาดทักษะทางสังคมและอารมณ์ ไม่สามารถประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ หรือไม่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (Bayne, 2015) สถาบันการศึกษาจึงควรใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างระมัดระวัง คำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

8.4 ประเด็นด้านความน่าเชื่อถือ และข้อกังวลด้านจริยธรรม ประสิทธิภาพของการใช้ AI ในการบริหารการศึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลที่ใช้เป็นฐานการประมวลผลของระบบ หากข้อมูลที่นำมาใช้มีความลำเอียง ไม่ครอบคลุม หรือไม่สามารเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรทั้งหมด จะส่งผลให้ระบบ AI นำเสนอผลลัพธ์เกิดความคลาดเคลื่อนหรือมีอคติ ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด หรือส่งผลเสียมากกว่าผลดี (Ifenthaler & Yau, 2021) การนำ AI มาใช้ในการบริหารการศึกษาก็ต้องมั่นใจว่าชุดข้อมูลที่ใช้ฝึกฝนระบบมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสะท้อนความหลากหลายของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง โดยมีกระบวนการตรวจสอบ กำกับดูแล และปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการใช้ระบบ AI จากหลายแหล่งที่มีฐานข้อมูลแตกต่างกัน เพื่อลดความเสี่ยงจากอคติที่อาจเกิดขึ้น (สว่างนภา ต่วนภูษา, 2567) ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์คือ AI จำเป็นต้องอาศัยการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณมหาศาลที่เรียกว่า Big Data รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนของผู้เรียนและบุคลากร เช่น ข้อมูลสุขภาพ ประวัติการศึกษา และพฤติกรรมการใช้งานระบบต่าง ๆ เป็นต้น หากข้อมูลเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือเกิดการรั่วไหล อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้เกี่ยวข้อง (Zawack-Richter et al, 2019)

9. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องอาศัยการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่ชัดเจนโดยผู้บริหาร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม เช่น ระบบเครือข่าย อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ การพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้และทักษะด้าน AI ผ่านการฝึกอบรมและชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อให้เกิดการยอมรับ การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและความเชี่ยวชาญ และการกำกับดูแลและประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการใช้ AI อย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 การบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

จากภาพที่ 1 การนำปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้ในการบริหารจัดการที่ทันสมัย ต้องอาศัยความรอบคอบและดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นระบบ เริ่มต้นด้วยการสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่ชัดเจนเป็นเข็มทิศนำทาง กำหนดจุดหมายปลายทางให้แจ่มแจ้ง เพื่อให้องค์กรมีทิศทางการพัฒนาที่มั่นคงและมุ่งมั่น ขั้นที่ 2 คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม เหมือนการวางรากฐานอันแข็งแกร่ง เตรียมโครงสร้างข้อมูล ระบบเครือข่าย และเทคโนโลยีที่จำเป็น ให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้และทักษะด้าน AI เป็นการฝึกฝนคนให้เป็นนักรบยุคใหม่ พัฒนาศักยภาพและสมรรถนะ เพื่อก้าวทันโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไม่หยุดยั้ง ขั้นตอนที่ 4 เป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม เปรียบดังการปลูกฝังจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการทดลองสิ่งใหม่ ขั้นตอนที่ 5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อให้เกิดการยอมรับเป็นการหลอมรวมพลังคน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เกิดความเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในการเปลี่ยนแปลง และขั้นสุดท้ายคือการกำกับดูแลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ติดตามผลลัพธ์ ปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบูรณาการ AI เป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

10. บทสรุป

การบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล การส่งเสริมทักษะแห่งอนาคต และการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ที่จำเป็นสำหรับการปฏิรูป

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในการเชื่อมโยงแนวคิดเหล่านี้เข้าด้วยกัน อย่างเป็นระบบและสมดุล การบริหารสถานศึกษาที่มุ่งสู่การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและการส่งเสริมทักษะ แห่งอนาคตต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ใช้ AI เป็นเครื่องมือในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ปรับโครงสร้างการบริหารจากแบบรวมศูนย์ไปสู่การ กระจายอำนาจที่ยืดหยุ่นมากขึ้น ปัญญาประดิษฐ์ ไม่เพียงเป็นเครื่องมือเสริมประสิทธิภาพ แต่เป็น "ผู้ร่วม ออกแบบ" ระบบการศึกษา การสร้าง "โรงเรียนไร้รอยต่อ" ที่ผสมผสานที่การเรียนรู้จริงและเสมือนเข้าด้วยกัน และการปรับบทบาทของผู้บริหารสู่ "นักออกแบบระบบนิเวศการเรียนรู้" ที่เชื่อมโยงทรัพยากรและความ เชี่ยวชาญจากทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ควรมีการเตรียมความพร้อมโดยเริ่มต้นจากการพัฒนาความ เข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และศักยภาพในการประยุกต์ใช้ วางแผนพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานทางดิจิทัลอย่างเป็นระบบ พัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครู และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อ นวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่าง ยั่งยืนต่อไป

11. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาจต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่อง ความเป็นส่วนตัวและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การบริหารสถานศึกษาในอนาคตจึงไม่ใช่เพียงการใช้ เทคโนโลยีให้ทันสมัย แต่เป็นศาสตร์และศิลป์แห่งการผสมผสานเทคโนโลยีล้ำสมัยเข้ากับหลักการพัฒนามนุษย์ ที่เป็นองค์รวม เพื่อสร้างพลเมืองที่มีทักษะแห่งอนาคตและคุณลักษณะความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

12. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *นโยบายการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระนันท์ มูลมาตร และคณะ. (2564). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทราน ฟอร์มเมชัน. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2), 21–32.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบปรับตัวได้ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สำหรับการศึกษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2), 1–15.
- ชานนท์ คำปิวทา. (2565). *รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]*.
- บุษบา เสนีย์. (2563). *รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]*.
- โรงเรียนดรุณสิกขาลัย. (2554). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ดรุณสิกขาลัย โรงเรียนนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ประจำปีการศึกษา 2563*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนดรุณสิกขาลัย.
- โรงเรียนดรุณสิกขาลัย. (ม.ป.ป.). *ดรุณสิกขาลัย โรงเรียนนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้*. <http://e-school.kmutt.ac.th/>



- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สว่างงภา ต่วนภูษา. (2567). ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์*, 2(3).
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 17(4), 216–224.
- Baker, T., & Smith, L. (2019). *Educ-AI-tion rebooted? Exploring the future of artificial intelligence in schools and colleges*. <https://media.nesta.org.uk/documents/WEB.pdf>
- Baker, T. (2021). Artificial intelligence in educational leadership: A practical guide for school administrators. *Educational Leadership*, 78(6), 18–23.
- Bates, T., Cobo, C., Mariño, O., & Wheeler, S. (2020). Can artificial intelligence transform higher education? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17(1), 1–12. <https://doi.org/10.1186/s41239-020-00218-x>
- Bayne, S. (2015). Teacherbot: Interventions in automated teaching. *Teaching in Higher Education*, 20(4), 455–467.
- Brookhart, S. M. (2010). *How to assess higher-order thinking skills in your classroom*. Alexandria, VA: ASCD.
- Bush, T., & Glover, D. (2014). School leadership models: What do we know? *School Leadership & Management*, 34, 1–19. <https://doi.org/10.1080/13632434.2014.928680>
- Deming, D. J. (2017). The growing importance of social skills in the labor market. *The Quarterly Journal of Economics*, 132(4), 1593–1640.
- Heckman, J. J., & Kautz, T. (2012). Hard evidence on soft skills. *Labour Economics*, 19(4), 451–464.
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Boston, MA: Center for Curriculum Redesign.
- Holmes, W., & Porayska-Pomsta, K. (2022). *The ethics of artificial intelligence in education*. <https://doi.org/10.4324/9780429329067>
- Ifenthaler, D., & Yau, J. Y.-K. (2020). Utilising learning analytics to support study success in higher education: A systematic review. *Educational Technology Research and Development*, 68(4), 1961–1990.
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. London: Pearson.
- Pane, J. F., Steiner, E. D., Baird, M. D., & Hamilton, L. S. (2017). Promising evidence on personalized learning. Retrieved from <https://eric.ed.gov/>



- Robinson, K. (2011). *Out of our minds: Learning to be creative*. Chichester, UK: Capstone.
- Russell, S. J., & Norvig, P. (2020). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). London: Pearson.
- Seldon, A. (2018). *The fourth education revolution: Will artificial intelligence liberate or infantilize humanity?* Buckingham, UK: University of Buckingham Press.
- van Laar, E., van Deursen, A. J., van Dijk, J. A., & de Haan, J. (2017). The relation between 21st-century skills and digital skills: A systematic literature review. *Computers in Human Behavior*, 72, 577–588.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. Geneva, Switzerland: World Economic Forum.
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – Where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1), 1–27.



ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1
**Creative Leadership of School Administrators Affecting the Teachers’
Competency at the School under Songkhla Primary
Educational Service Area Office 1**

ประพจน์ อารมณรัตน์¹, นวรัตน์ ไชชมภู²

^{1,2}มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา, ประเทศไทย

Prapot Arromrat¹, Navarat Waichompu²

^{1,2}Hatyai University, Songkhla, Thailand

✉: prapot.arr004@hu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 10 May 2025; Revised: 27 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 2) ศึกษาสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย G* Power Analysis ได้จำนวน 138 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.67 -1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.977 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสมรรถนะครูเท่ากับ 0.971 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Enter Methods ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูได้ดี 3 ตัวแปร คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 72.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้คือ $Y' = .734 + .271(C_1) + .152(C_2) + .373(C_4)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้คือ $Z' = .285(C_1) + .201(C_2) + .442(C_4)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, สมรรถนะครู

Abstract

This quantitative study aimed to: (1) investigate the level of creative leadership among school administrators under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 1; (2) examine the level of teacher competency under the same jurisdiction; and (3) analyze the influence of administrators' creative leadership on teacher competency. The sample consisted of 138 school administrators and teachers, selected through two-stage random sampling determined using G*Power analysis. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, validated for content accuracy with an Item-Objective Congruence (IOC) index ranging from 0.67 to 1.00. The reliability coefficients were 0.977 for the creative leadership scale and 0.971 for the teacher competency scale. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis via the Enter method. The results indicated that: 1. The overall level of creative leadership among school administrators was rated as highest. Among its dimensions, individualized consideration scored the highest, followed by visionary leadership, while flexibility and adaptability scored the lowest. 2. The overall level of teachers' competency was the highest level. Quality Service received the highest mean score, followed by achievement orientation, whereas ethics and professional conduct received the lowest. 3. Creative leadership significantly predicted teacher competency, with three key predictors: visionary leadership, teamwork, and creativity. These variables jointly accounted for 72.40%, with statistical significance at the .001 level. The multiple correlation coefficient between the predictor variables and teacher competency was .851, and the standard error of estimate was .242. The predictive equations were as follows: Raw score equation: $Y' = .734 + .271(C_1) + .152(C_2) + .373(C_4)$ Standard score equation: $Z' = .285(C_1) + .201(C_2) + .442(C_4)$

Keyword: Leadership, Creative leadership, Teacher Competencies

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อดำรงอยู่ในสังคม อย่างเป็นปกติสุขและช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยองค์การการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การวางแผนกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์การ การจัดการความรู้ รวมถึงสมรรถนะของครูหรือบุคลากร (อิบตีซาม เจะหะ, 2566) สมรรถนะของครูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน

สมรรถนะของครูเป็นความสามารถของครูที่แสดงออกถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลซึ่งทำให้งานประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างไว้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องมีเพื่อจะได้จัดกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข โดยการเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะที่ดีของผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีสมรรถนะที่ดีย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนต่อไปในอนาคตได้ (ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล, 2563) โดยสมรรถนะของครูนั้น ประกอบด้วย

การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (ขวัญชนก บุญนาค, 2561) ซึ่งสมรรถนะของครูต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สามารถเพิ่มสมรรถนะของครูได้ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการประสานงานระหว่างผู้นำกับผู้ร่วมงานในการที่จะคิดค้นหาคำตอบและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน โดยการใช้วิธีการหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่มีความท้าทาย และมีความหลากหลาย กัดดันผู้นำให้มีบทบาทในการที่จะสนับสนุนและสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างแรงจูงใจแรงบันดาล โดยการคิด นอกกรอบของผู้นำด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอย่างสร้างสรรค์ (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2561) ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (ธนาภรณ์ นิลพันธ์, 2562)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ส่งผลต่อสมรรถนะของครู อันจะส่งผลต่อ 1) การพัฒนาคุณภาพการสอน 2) การเสริมสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในงาน 3) การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง 4) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน 5) การพัฒนาเทคนิคและนวัตกรรมทางการศึกษา 6) การจัดการกับความท้าทายและปัญหา 7) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและทักษะการเป็นผู้นำในครู และ 8) การสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาสถานศึกษา (นคร ชูสอนสาย, 2565) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร อันจะส่งผลต่อสมรรถนะครูในการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลัก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายภายใต้สภาพปัญหาและข้อจำกัดที่ต้องบรรลุให้ได้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ประจำปีการศึกษา 2565 มีโรงเรียนจำนวน 137 โรงเรียน นักเรียนทั้งหมด 21,430 คน และมีบุคลากรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 จำนวน 1,774 คน แบ่งเป็น ผู้อำนวยการ จำนวน 140 คน ครู จำนวน 1,258 คน และบุคลากรอื่นๆ จำนวน 376 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1, 2566) ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีการบริหารแตกต่างกันออกไป และมีการเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลการทดสอบในปีที่ผ่านมา ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผลการทดสอบในแต่ละระดับค่าเฉลี่ยยังไม่ถึงร้อยละ 50 เป็นส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย เนื่องจากจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษามีจำนวนจำกัด เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1, 2566) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีการพัฒนา ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ทักษะและความสามารถในด้านการบริหารทุกฝ่าย สามารถทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในการทำงานอันจะส่งผลทั้งการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (นคร ชูสอนสาย, 2565) ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสงขลาเขต 1 การวิจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญที่สนับสนุนภารกิจที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดการพัฒนา เมื่อใดที่ครูผู้สอนมีสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทิศทางที่ดีขึ้น จากสภาพที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 เพื่อผลการศึกษาศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของครู ผ่านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้ระบบการศึกษามีความแข็งแกร่งและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ซึ่งมีจำนวน 1,398 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้อำนวยการของโรงเรียน และครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย G* Power Analysis (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2007) เวอร์ชัน 3.1 โดย Test family เลือก F-test, Statistical test เลือก Linear multiple regression: fix model, R2 deviation from zero กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.15 (Cohen, 1988) ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = .05 และค่า Power = .95 ตัวแปรทำนาย (Number of predictors) 5 ตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage cluster sampling)

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มโรงเรียนแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งชั้น

ประชากรออกเป็นเขตพื้นที่บริการทั้งหมด 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอกระแสดินธุ์ อำเภอนาหม่อม และอำเภอสิงหนคร จากนั้นกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบสัดส่วนของประชากรเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling without Replacement) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจากการเทียบสัดส่วนของประชากร

ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลตามอำเภอของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลาเขต 1 โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 64 คน และครู จำนวน 74 คน รวม 138 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่ง และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ของ Likert (สายทิตย์ ยะฟู, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของครู ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ของ Likert (สายทิตย์ ยะฟู, 2560)

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขให้สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้

3) นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในคำถามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Indexes of them - Objective Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้และผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่ม

ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.977 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสมรรถนะครูเท่ากับ 0.971

5) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านบริการของ Google Form พร้อมทั้งแนบรายละเอียดและกำหนดระยะเวลาเก็บข้อมูล

3) ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบ โดยได้รับแบบสอบถามตอบกลับและมีความถูกต้องสมบูรณ์ 138 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ โดยมีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) สมรรถนะของครู ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ โดยมีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ครูมีสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ครูมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ครูมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ครูมีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ครูมีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) ทดสอบสมมติฐาน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อสมรรถนะของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) โดยวิธี Enter Methods

3.6 สถิติที่ใช้

1) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม และค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบข้อตั้งกึ่งเบื้องต้น (Assumption) ของการใช้สถิติก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (Hair & et al, 2010)

- การมีข้อมูลลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) และตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linearity) โดยพิจารณาจากค่า Mean and Median พบว่าค่า Mean = 4.61 และค่า Median = 4.80 ซึ่งใกล้เคียงกันมาก จึงพอสรุปได้เป็นค่าเดียวกัน ถือว่ามีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551)

- ทดสอบความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่ที่ต้องมีความเป็นเอกภาพ (Homoscedasticity) และข้อมูลไม่มี Outliers โดยพิจารณาจากกราฟ Scatter Plot พบว่ามีการกระจายของจุดห่างจากเส้นตรงอย่างสมมาตร และอยู่ระหว่าง ± 3

- ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นสูง (Multicollinearity) ไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์ (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance และค่า VIF พบว่า ค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.84 - 3.61 ซึ่งไม่เกิน 10 ส่วน ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.28 - 0.54 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นสูง (Multicollinearity)

- ไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์ (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า Durbin-Watson ได้เท่ากับ 2.04 ซึ่งอยู่ในช่วงปกติ 1.50 - 2.50 ถือว่าไม่มีปัญหา Autocorrelation

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55, SD = .58$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (C_4) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.64, SD = .55$) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (C_1) ($\bar{X} = 4.63, SD = .60$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (C_3) ($\bar{X} = 4.42, SD = .54$)

4.2 ผลของสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63, SD = .49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริการที่ดี (S_2) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.64, SD = .45$) รองลงมาคือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (S_1) ($\bar{X} = 4.63, SD = .50$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (S_5) ($\bar{X} = 4.55, SD = .51$)

4.3 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูได้ดี มี 3 ตัวแปร คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (C_1) ด้านการทำงานเป็นทีม (C_2) และด้านความคิดสร้างสรรค์ (C_4) สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้ร่วมกันได้ร้อยละ 72.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ ทั้งตัวแปรกับสมรรถนะครู มีค่าเท่ากับ .851 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์เท่ากับ .242

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ (C_1) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ผลสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพิ่มขึ้น .285 หน่วย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม (C_2) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ผลสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพิ่มขึ้น .201 หน่วย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (C_4) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะทำให้ผลสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพิ่มขึ้น .442 หน่วย

สามารถสร้างสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .734 + .271(C_1) + .152(C_2) + .373(C_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .285(C_1) + .201(C_2) + .442(C_4)$$

5. อภิปรายผล

5.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสงขลาเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของธิดิสุดา แก้วหาญ และ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2564) ที่ได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการนำองค์กรเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษา และสอดคล้องกับอมรรัตน์ เตชะนอก (2563) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในคริสต์ศตวรรษที่ 21 สำหรับนักบริหารมืออาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีจิตเชิงสร้างสรรค์ เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ให้มีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม อีกทั้งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิตีชาม เจ๊ะหะ (2566) ที่ได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการนำองค์กรเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษา และสอดคล้องกับนริรัตน์ ศิริวัฒน์ (2565) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในคริสต์ศตวรรษที่ 21 สำหรับนักบริหารมืออาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีจิตเชิงสร้างสรรค์ เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ให้มีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม

5.2 สมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาสงขลาเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบริการที่ดี รองลงมาคือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาสงขลาเขต 1 มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรพงษ์ สันทเพ และ เพ็ญญา สุขเสริม (2564) ที่ได้ศึกษา สมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ระดับความคิดเห็น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาของชื่อนกมล ประสาทร์ และ อมรรัตน์ สนั่นเสียง (2560) ก็ยังยืนยันอีกว่า สมรรถนะหลักของครู สมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 5) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล

ของสถานศึกษา โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีจุดเด่นในเรื่องของ การให้บริการที่ดี และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์แบบทั้งในแง่ของความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน (ปริดาวรรณ วิชาธิคุณ และคณะ, 2564)

5.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูได้ดี มี 3 ตัวแปร คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้ร่วมกันได้ร้อยละ 72.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสมรรถนะของครู และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในมิติเหล่านี้ จะช่วยให้ครูมี สมรรถนะในการสอนที่สูงขึ้น พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธิติสุตา แก้วหาญ และ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2564) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้ร้อยละ 66.0 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการศึกษาของ ณีฐฎกิตดี บุญเก่ง (2565) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงทุกด้าน จะเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากผลการวิจัย ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูโดยตรง ในด้านการมีวิสัยทัศน์ ตัวแปรนี้สะท้อนถึงความสามารถของครูในการมองไปข้างหน้า กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเองและนักเรียน ตลอดจนสามารถปรับกระบวนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ครูที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีแนวคิดที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน และสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ดี (นิวัตต์ น้อยมณ, 2565)

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมและพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้น การมีวิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีม และการมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครู ควรมีโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำโดดเด่น เพื่อแบ่งปันแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

2) พัฒนาระบบสนับสนุนการทำงานเป็นทีมภายในโรงเรียนส่งเสริมวัฒนธรรม การทำงานร่วมกัน ผ่านกิจกรรม เช่น ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผู้บริหารควรมีบทบาทเป็น ผู้นำที่กระตุ้นการมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม

3) สร้างกลไกการติดตามและประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารควรกำหนดตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารโรงเรียนและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาศักยภาพต่อเนื่อง ใช้ แบบประเมินความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อให้สามารถปรับปรุงการบริหารจัดการให้เหมาะสม

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อสมรรถนะของครู โดยขยายการศึกษาไปยัง ปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อสมรรถนะครู เช่น แรงจูงใจในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนจากชุมชน หรือสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูได้รอบด้านมากขึ้น

2) ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนอกเหนือจากสมรรถนะของครูแล้ว ควรศึกษาว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อ คุณภาพการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน อย่างไร เพื่อให้เห็นภาพที่สมบูรณ์มากขึ้นของผลกระทบที่เกิดขึ้น

3) วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารควรศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือ การศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อเจาะลึกแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *การวิเคราะห์สามการโครงสร้าง*. สามลดา.

ขวัญชนก บุญนาค. (2563). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ระดับประถมศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(1), 62-77.

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2561). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์*. เติลินิวส์.

ชื่นกมล ประสาทร์ และ อมรรัตน์ สนั่นเสียง. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะครูกับ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต

1. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ. 4(1). 15-22.
- ณัฐกิตติ์ บุญเก่ง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. *วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*. 12(23). 85-101.
- ธนาภรณ์ นิลพันธ์นันท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธิติสุดา แก้วหาญ และ ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 165-174.
- นคร ชูสอนสาย. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. วิทยานิพนธ์ มธบ. อิเล็กทรอนิกส์ (DPU e-Theses). <https://dpuintra.dpu.ac.th/webtemplate/lib.dpu.ac.th/page.php-id=6488.html>.
- นริรัตน์ ศิริวัฒน์ และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 7(2). 193-206.
- นิวัตต์ น้อยมณี. (2565). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์สอดคล้องกับสภาวะการณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชาติ. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. 23(1). 103-116.
- ปรีดาวรรณ วิชาธิคุณ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักไตรสิกขาสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 8(6). 30-45.
- ภัทรพงษ์ สันเทพ และ เพ็ญญา สุขเสริม. (2564). สมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 11(3). 243-257.
- ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1102/1/61010586022.pdf>.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2560). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1. (2566). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1.
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*. 5(6). 364-373.



อิปตีชาม เจะหะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. *วารสารทัศนมิติทางการศึกษา*, 1(1), 53–65.

Cohen J. (1998). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd ed.).
Lawrence Erlbaum Associates.

Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power
analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior
Research Methods*, 39, 175-191.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.).
Pearson.



การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ ของเด็กปฐมวัย

Development of Learning Experience Based on STEAM Education through Cooking to Promote Computational Thinking in Early Childhood

วรรณิศา น้อยนาค¹, อังคณา อ่อนธานี²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก ประเทศไทย

Wannisa Noinak¹, Angkana Onthani²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok Thailand
✉: wannisano66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 10 May 2025; Revised: 24 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหารเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ 75/75 และศึกษาผลการใช้โดยเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณก่อนและหลังการทดลองและศึกษาพัฒนาการระหว่างการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง จำนวน 28 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยการจัดประสบการณ์ STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหาร แบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบแผน One Group Pretest-Posttest Design และ dependent t-test ผลการวิจัยพบว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดเมนูอาหาร การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูและเตรียมอุปกรณ์ การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประเมินผลและปรับปรุงผลงาน โดยมีความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.00) ความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.19) และมีประสิทธิภาพ 74.71/75.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการใช้พบว่าการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กมีพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณระหว่างปฏิบัติการมองเห็นได้ชัดเจนตามองค์ประกอบการคิดเชิงคำนวณ ได้แก่ การแบ่งปัญหาใหญ่เป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบ การระบุสาระสำคัญ และการลำดับขั้นตอนการทำงาน โดยเด็ก

สามารถออกแบบและกำหนดขั้นตอนการทำอาหารได้อย่างมีระบบ คาดการณ์ผลลัพธ์ของแต่ละขั้นตอน และตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดระหว่างการประกอบอาหารได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหารส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ การจัดประสบการณ์ ,STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร, การจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร, การคิดเชิงคำนวณ

Abstract

This research and development study aimed to develop and evaluate the effectiveness of STEAM Education-based learning experiences through cooking activities to promote computational thinking in early childhood students according to the 75/75 criterion, and to examine implementation results by comparing computational thinking before and after intervention and studying developmental progress during the learning process. The study involved 28 kindergarten 3/1 students in the second semester of academic year 2024 from Anuban Karoon Wat Trapanthong School, selected through simple random sampling using classroom as the sampling unit. Research instruments included STEAM Education learning experiences through cooking activities, computational thinking assessment rubrics during learning, and computational thinking tests, with data analyzed using percentages, means, standard deviations, One Group Pretest-Posttest Design, and dependent t-test. Findings revealed that the STEAM Education-based learning experience through cooking activities consisted of five steps: Menu Selection, Menu Analysis and Equipment Preparation Introduction, Cooking Implementation, Idea Exchange, and Evaluation and Improvement, with appropriateness of the learning experience at the highest level ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$), lesson plan appropriateness at the highest level ($M = 4.79$, $S.D. = 0.19$), and efficiency of 74.71/75.56, meeting the established criterion. Implementation results showed that students' post-intervention computational thinking scores were significantly higher than pre-intervention scores at the .05 statistical significance level, and students demonstrated notable computational thinking development during activities through improvement in key components including Decomposition (breaking large problems into smaller parts), Pattern Recognition, Abstraction (identifying essential information), and Algorithm Design (sequencing work steps). Students could systematically design and determine cooking procedures, predict outcomes of each step, and appropriately identify and correct errors during cooking activities, indicating that STEAM Education through cooking experiences effectively promoted computational thinking skills in early childhood education, enabling children to apply systematic problem-solving approaches in practical, engaging contexts that fostered deeper cognitive development and hands-on learning experiences.

Keyword: Learning Experience Based on STEM Education through Cooking, STEM Education, Cooking, Computational Thinking

1. บทนำ

ปัจจุบันกระแสของการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาของโลก ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทุกคนล้วนต้องเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จึงควรให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เนื่องจากเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี สมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับ

การปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาและกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปตามศักยภาพ จะช่วยพัฒนาเซลล์สมองทำให้ส่งผลต่อสติปัญญาความเฉลียวฉลาดในการคิดของเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543 , น. 16) การศึกษาจึงได้มีการปูพื้นฐานการคิดให้แก่เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพราะเมื่อเด็กได้รับการพัฒนาความคิดให้เป็นคน “คิดเป็น” เด็กจะสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในอนาคตได้ อันจะเป็นเหตุให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (เจริญ วงศ์ศักดิ์, 2543, น.72)

หนึ่งในทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก นั่นคือ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ การจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านการคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) ที่เน้นพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา การใช้เหตุผลการรู้ลำดับขั้นตอน และการคิดสร้างสรรค์นั้น จะทำให้เด็กมีทักษะการคิดที่เป็นกระบวนการได้ดี สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งยังปรับตัวได้ไวในสถานการณ์ต่าง ๆ การคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) การพิจารณารูปแบบ (Pattern Recognition) การระบุสาระสำคัญ (Abstraction) การลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm Design) (Jeanette M. Wing , 2006) ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ ไม่เฉพาะกับการเรียนรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้สื่อการเรียนรู้แบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplugged) เนื่องจากเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้เด็ก ได้ฝึกลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำกิจกรรม แต่จะเล่นผ่านสื่ออื่นๆ หรืออุปกรณ์รอบตัวทดแทนการใช้คอมพิวเตอร์ (Bell et al, 2015) สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิด STEAM Education เป็นแนวคิดการศึกษาที่ต่อยอดการศึกษาแบบ STEM Education เพื่อเน้นการใช้วิทยาการทางศิลป์ให้มากขึ้น การเรียนรู้ของเด็กจะเป็นลักษณะองค์รวมไม่แยกเป็นรายวิชา และเรียนรู้โดยการสังเกต สำรวจ สืบค้น คาดคะเน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตั้งสมมุติฐานพยากรณ์ ทดลอง แก้ปัญหา เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และเหตุการณ์ที่เด็กพบเจอในสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว และชีวิตประจำวันของเด็ก การจัดประสบการณ์ STEAM Education ให้เด็กได้เรียนรู้แบบเชื่อมโยงสหวิชา เป็นแนวทางที่ส่งเสริม การคิดเชิงระบบ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อประยุกต์เข้ากับกิจกรรมที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น กิจกรรมการทำอาหาร (การจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร) กิจกรรมทำอาหารเป็นมากกว่าการผสมแป้งหรือหั่นผัก แต่ยังสามารถช่วยฝึกการคิดเชิงคำนวณ), การพัฒนา EF (Executive Functions), การสื่อสาร, และความร่วมมือกับผู้อื่น โดยมีตัวอย่างชัดเจนในแต่ละมิติ เช่น S (Science) เด็กเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของสสาร เมื่อความร้อนทำให้ขกลายเป็นของแข็ง T (Technology) ใช้เครื่องครัว เครื่องตีไข่ หรือเตาไฟฟ้า อย่างปลอดภัย และมีจุดมุ่งหมาย E (Engineering) ออกแบบขั้นตอนการทำอาหาร จัดลำดับวัตถุดิบก่อนหลัง A (Arts) ตกแต่งจานอาหาร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ M (Math) ชั่ง ตวง วัด และนับวัตถุดิบ และการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารสามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณได้ เพราะเด็กต้องใช้ทักษะการแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) แยกขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ การพิจารณารูปแบบ (Pattern Recognition) สังเกต

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอาหารเมื่อผ่านความร้อน การลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm)เช่นวางแผนเรียงลำดับการทำอาหาร และการระบุสาระสำคัญ (Abstraction) การเลือกเฉพาะข้อมูลสำคัญเพื่อทำให้อาหารสำเร็จ (Bers, 2018, p.22)

ด้วยเหตุนี้ การนำการจัดประสบการณ์ STEAM Education ร่วมกับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร จึงเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณได้อย่างชัดเจน โดยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง (hands-on) ผ่านการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เช่น เด็กต้องวางแผนลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm) แยกงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ (Decomposition) พิจารณารูปแบบ สูตรหรือสัดส่วนของวัตถุดิบ (Pattern Recognition) และสรุปสาระสำคัญที่จำเป็นในแต่ละขั้นตอน (Abstraction) การเรียนรู้ในบริบท STEAM Education ยังช่วยเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เข้ากับสถานการณ์จริง ทำให้เด็กได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือทำอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.1 เปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.2 ศึกษาการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่เรียนโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์แนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ด้านแหล่งข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมเชิงเนื้อหา (IOC) จำนวน 3 คน ดังนี้ 1) อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน และ 2) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน และเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน มีขั้นตอนของการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education และการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ได้ 5 ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน

1.3 คัดเลือกหน่วยการจัดประสบการณ์ตามแนวทางการจัดประสบการณ์การคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย ที่จะใช้ในการวิจัยโดยหลักพิจารณา คือ ครอบคลุมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบ การลำดับขั้นตอนการทำงาน และการระบุสาระสำคัญ ได้หน่วยการจัดประสบการณ์ทั้ง 4 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 อาหารดีมีประโยชน์ หน่วยที่ 2 สี สัน สดใส หน่วยที่ 3 รูปร่าง รูปทรง หน่วยที่ 4 ผลไม้ และวิเคราะห์แต่ละหน่วยที่จะสามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

1.4 สร้างการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จากการสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ จำนวน 4 หน่วยการจัดประสบการณ์ ได้แก่ หน่วย อาหารดีมีประโยชน์ หน่วย สี สัน สดใส หน่วย รูปร่าง รูปทรง และหน่วย ผลไม้ โดยการจัดประสบการณ์หน่วยละ 5 แผน รวม 20 แผน แผนละ 40 นาที ต่อ 1 วัน ระหว่างเวลา 09.00 น. ถึง 09.40 น. สัปดาห์ละ 5 วัน รวม 4 สัปดาห์

1.5 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต

1.7 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าน้อยกว่า 1.00 ถือว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่มีความเหมาะสม ถ้าการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.8 นำการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อหาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุง

1.9 นำการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้วมาประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน

1.10 นำการจัดประสบการณ์ มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

1.11 จัดทำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

2.แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสม

2.2 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ดังนี้

2.2.1 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน

2.2.2 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้

2. สารการเรียนรู้

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

4. ประสบการณ์สำคัญด้านสติปัญญา (การคิดเชิงคำนวณ)

สำหรับเด็กปฐมวัย

5. กระบวนการจัดประสบการณ์

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7. การประเมินผล

2.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 121) ดังนี้ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

2.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยปรับข้อความให้มีความชัดเจนมากขึ้น

2.5 นำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์

3. แบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการสร้างแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน

2. กำหนดประเด็นในแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด 4 องค์ประกอบ คือ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบการลำดับขั้นตอนการทำงาน การระบุสาระสำคัญ ในแต่ละข้อจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว การตรวจให้คะแนนเด็ก คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

3. สร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ด้านละ จำนวน 10 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร พร้อมแบบประเมินความเหมาะสม ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ซึ่งจะวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และปรับปรุงแก้ไขการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินประสิทธิภาพต่อไป 2) การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย ประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำการจัดประสบการณ์ ไปทดลองใช้ กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลาที่ใช้ และไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล นำคะแนนมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวของ บุญชม ศรีสะอาด (2554, น. 65)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย แบบแผนการทดลอง One-Group Pretest-Posttest Design

ด้านแหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 28 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การจัดประสบการณ์แนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แบบบันทึกภาคสนาม การพัฒนาเครื่องมือมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

การสร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการสร้างแบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย
2. กำหนดประเด็นในการทดสอบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด 4 องค์ประกอบ คือ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบการลำดับขั้นตอนการทำงาน การระบุสาระสำคัญ ในแต่ละข้อจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว การตรวจให้คะแนนเด็ก คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
3. สร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 40 โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก

แบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 เป็นต้นไป (ล้วน สายยศ, 2543, น. 248-249) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ที่ระหว่าง 0.67-1.00 และสามารถนำไปใช้ได้จริง จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

6. นำมาปรับปรุงและจัดทำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยเพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเชตุพน จำนวน 10 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดยนำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเชตุพน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ซึ่งเคยเรียนในเนื้อหาที่ผ่านมาแล้ว ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 คน

6.1 นำผลการตรวจคะแนนให้คะแนนของแบบทดสอบมาคำนวณหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้สูตร B-index เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.40 - 1.00 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 - 1.00

6.2 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดีจำนวน 20 ข้อ มาสร้างแบบประเมินโดยใช้การตรวจสอบโลเวตต์ (Lovett) ซึ่งท่านพบว่าแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

7. นำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่มีคุณภาพไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การสร้างการสร้างแบบบันทึกภาคสนาม มีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบบันทึกภาคสนาม (Field notes) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบบบันทึกภาคสนามมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียน โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบบันทึกภาคสนาม
2. สร้างแบบบันทึกภาคสนามตามแบบวิธีนะ บัวสนธ์ (2556, น. 157) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร
3. กำหนดประเด็นและขอบข่ายของพฤติกรรมในการสังเกต ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนใหญ่ย่อย

- เด็กสามารถแยกขั้นตอนการทำอาหารออกเป็นลำดับ
- เด็กอธิบายว่าในกิจกรรมมีส่วนประกอบใดบ้าง
- เด็กช่วยจัดลำดับสิ่งที่จะต้องทำก่อน-หลัง

3.2 การพิจารณารูปแบบ

- เด็กสามารถจัดเรียงวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ตามลักษณะ



- เด็กบอกได้ว่าส่วนผสมบางอย่างใช้ซ้ำในหลายเมนู
 - เด็กรู้จักจับคู่หรือตั้งกลุ่มสิ่งของตามคุณสมบัติร่วม
- 3.3 การลำดับขั้นตอนการทำงาน
- เด็กสามารถอธิบายลำดับการทำอาหาร
 - เด็กสามารถวางแผนหรือตามขั้นตอนที่ครูแนะนำอย่างมีลำดับ
 - เด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรทำก่อนหรือหลังเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 3.4 การระบุสาระสำคัญ
- เด็กเลือกเฉพาะวัตถุดิบที่จำเป็นในการทำเมนู
 - เด็กอธิบายเหตุผลว่าทำไมจึงไม่ใช้สิ่งของบางอย่าง
 - เด็กเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโดยไม่สับสนกับสิ่งรอบข้าง

เพื่อที่จะนำไปบันทึกผลแบบบันทึกภาคสนามที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร 5 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร ชั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์ ชั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร ชั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่จะศึกษา

4. สำหรับรูปแบบของแบบบันทึกภาคสนามของงานวิจัยนี้ จะแบ่งข้อมูลเป็น 2 ส่วนโดยส่วนแรกเป็นส่วนที่บ่งบอกวัน เวลา สถานที่ ช่วงเวลาและผู้ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะเป็น ข้อมูลของแผ่นแรก และในส่วนที่สองเป็นส่วนที่ทำการบันทึกภาคสนามเกี่ยวกับสาระต่าง ๆ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเรียกว่า ส่วนบันทึกพรรณนาหรือบรรยาย (The Descriptive part of field notes) และส่วนที่สอง คือ ส่วนบันทึกทบทวน (The Reflective part field notes) (รัตนะ บัวสนธิ์, 2556, น. 158-159)

5. นำแบบบันทึกภาคสนามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบประเด็นความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดพิมพ์แบบบันทึกภาคสนามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน ทำการบันทึกเหตุการณ์และพฤติกรรมของนักเรียน ทำการทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณชุดเดียวกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบคะแนนการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent นำผลการบันทึกภาคสนาม มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนับความถี่ของคำหรือข้อความที่จำแนกไว้ภายใต้ระบบการจำแนก สรุปบรรยายข้อมูลที่จำแนกได้อ้างอิงไปสู่ข้อมูลทั้งหมดในเอกสารนั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2541, น. 107)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

1. ผลการสร้างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องราว โดยบูรณาการองค์ความรู้จากทั้ง 5 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เข้าด้วยกันอย่างสอดคล้องและสมดุล มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 ขั้นแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน



รูปภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร



2. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีผลการพิจารณาความเหมาะสม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ขึ้นกำหนดเมนูอาหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ขึ้นแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ขึ้นลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ขึ้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ขึ้นการประเมินผลและปรับปรุงผลงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00)

ตารางที่ 2 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
สาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด

จุดประสงค์การจัด ประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
สาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นตอนการจัด ประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.77	0.19	มาก
การวัดและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.79	0.19	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.19)

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและเวลา ซึ่งพบว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงดังนี้

ด้านเนื้อหา ปัญหาที่พบการเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ ใน STEAM (วิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, วิศวกรรม, ศิลปะ, คณิตศาสตร์) ยังไม่ชัดเจน แนวทางการแก้ไขกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนในแต่ละหน่วย เช่น ในหน่วยสีสนสไล ให้เด็กทดลองผสมสีต่าง ๆ (วิทยาศาสตร์) และสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสีในอาหาร (ศิลปะ)

ด้านภาษา ปัญหาที่พบคำศัพท์เกี่ยวกับการทำอาหารหรือแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่ยากเกินไปสำหรับเด็ก แนวทางการแก้ไข ใช้คำศัพท์ง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจ เช่น คำว่า “ผสม”, “ตวง”, “นับจำนวน” พร้อมอธิบายด้วยภาพหรือการสาธิต

ด้านเวลา ปัญหาที่พบเด็กอาจไม่เข้าใจคำอธิบายหรือขั้นตอนที่ครูอธิบาย แนวทางการแก้ไข ใช้ภาพประกอบหรือวิดีโอช่วยสอน รวมถึงการทำสื่อที่เป็นแผนภาพหรือการ์ตูนที่ช่วยให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น

ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีผลการวิเคราะห์ดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75 กับนักเรียนจำนวน 9 คน



การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education					
ผ่าน การจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร				ประสิทธิภาพ	ประสิทธิภาพ
ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	กระบวนการ	ผลลัพธ์
(10 คะแนน)	(10 คะแนน)	(10 คะแนน)	(10 คะแนน)	(E1)	(E2)
71.11	72.22	76.67	76.67	74.71	75.56
ประสิทธิภาพ E1/ E2 74.71/75.56					

พบว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ E1/E2 74.71/75.56 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แสดงดังตาราง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	20	11.46	1.95	23.72	0.00
หลังเรียน	20	20	18.07	1.30		

พบว่าคะแนนการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 11.46 และ 18.07 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

พบว่าผลคะแนนการวัดการคิดเชิงคำนวณของแต่ละสัปดาห์สูงขึ้น หลังการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ของโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทองพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละสัปดาห์ ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 เท่ากับ ร้อยละ 55.3 สัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ ร้อยละ 70 สัปดาห์ที่ 3 ร้อยละ 82.5 สัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ ร้อยละ 95



ภาพที่ 3 ผลคะแนนการวัดการคิดเชิงคำนวณของแต่ละสัปดาห์สูงขึ้น หลังการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

การศึกษาผลของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ ทำการบันทึกทักษะการคิดเชิงคำนวณ ลงในแบบบันทึกภาคสนามและนำข้อมูลที่บันทึกมาวิเคราะห์ ตีความ เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ว่าส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหรือไม่อย่างไร ตามขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 ขั้นแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน

5. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้แบ่งอภิปรายออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์แนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยผลการตรวจสอบความเหมาะสมพบว่าการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $S.D. = 0.00$) และความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, $S.D. = 0.19$) โดยผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์ตามหน่วยการจัดประสบการณ์ 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ หน่วย อาหารดี มีประโยชน์ หน่วย สีสดใส หน่วย รูปร่าง รูปทรง และหน่วย ผลไม้ 4) นำการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ และจัดกิจกรรมร่วมกับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียน จำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร ทำให้การจัดประสบการณ์มีคุณภาพเป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.71/75.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย และมีการพัฒนาการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหา ด้วยตนเองด้วยตนเอง ไม่เพียงแต่ส่งเสริมทักษะทางกายภาพและความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของ สำนักงานวิชาการมาตรฐานการศึกษา (2560, น. 41) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) มี

สาระสำคัญที่เน้นให้การคิดเชิงคำนวณเป็น โดย Wing มองว่าการคิดเชิงคำนวณควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ไม่จำกัดแค่ในโลกของคอมพิวเตอร์เท่านั้นซึ่งเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์ การคำนวณ การทดลอง และการแก้ปัญหาจำนวน (Wing, J. M. , 2006) โดยผู้วิจัยเลือกแนวทางพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพราะลักษณะสำคัญของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education มุ่งเน้นกระบวนการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ผ่านขั้นตอนและกระบวนการการปฏิบัติจริงควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางการคิด การตั้งคำถาม การสำรวจการแก้ไขและตรวจสอบปัญหา รวมไปถึงการใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำ สอดคล้องกับความสำคัญการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ที่ (Georgette Yakman , 2008) ได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยนำแนวคิด STEAM Education จัดประสบการณ์ร่วมกับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร โดยมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารไว้ว่า การทำอาหารไม่ได้เป็นเพียงความสนุกสนานหรือกิจกรรมสำหรับเด็กเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสอนและเป็นเครื่องมือที่สำคัญกับพัฒนาการของทุกช่วงวัย การทำอาหารยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (ASAP , 2018)

2. ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

การเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร พบว่า การคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (hands-on learning) ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในบริบทที่ใกล้ตัวและน่าสนใจ โดยมุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง สนุกสนาน และมีความหมายผ่านการจัดประสบการณ์ทั้ง 5 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนส่งเสริมให้เด็กเกิดการคิดเชิงคำนวณ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร เกิดเกิดความสนใจและตระหนักถึงเมนูอาหารที่คุณครูกำหนด ได้สังเกต วิเคราะห์ ผ่านการใช้บัตรภาพอาหาร วิธีโอประกอบอาหาร จึงทำให้เด็กสามารถแยกแยะปัญหาใหญ่สู่ปัญหาย่อย พิจารณาหรือระบุปัญหาย่อยจากปัญหาหลักได้

ขั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์ เด็กสามารถพิจารณารูปแบบของเมนูอาหาร เด็กนำจากการที่ได้ก็นำความรู้ในการประกอบอาหารที่ได้รวบรวมข้อมูล มาประยุกต์ เพื่อวิเคราะห์ ส่วนประกอบ ข้อดี ข้อเสีย ของเมนูอาหาร และวางแผนขั้นตอน

การประกอบอาหาร ให้เด็กวาดรูปส่วนประกอบย่อยของอาหาร และวาดรูปแบบสำเร็จ ระบายสีเมนูอาหารของตน เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการลงมือประกอบอาหาร โดยเด็กได้สังเกตลักษณะของอาหาร โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร เด็กสามารถที่จะลำดับขั้นตอนของการลงมือประกอบอาหารตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ โดยเด็กได้ลงมือประกอบอาหารด้วยตนเอง หยิบใส่ ปรงเมนูอาหารตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ เกิดทักษะการนับ ตัก ตวง จำนวนของวัตถุดิบ ส่วนผสมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เด็กสามารถที่จะระบุสาระสำคัญในขั้นตอนการประกอบอาหารรวมถึงการปรุงอาหาร รสชาติ รูปร่างหน้าตา ความเหมือนความต่าง ของอาหารของทั้งตนเองและเพื่อนในห้องเรียน นำไปสู่การลงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กแบ่งปันประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำอาหาร ความยากง่ายของแต่ละขั้นตอนหรือวิธีการที่พวกเขาใช้เพื่อให้การทำอาหารสำเร็จ บอกถึงวัตถุดิบหรือส่วนประกอบที่ใช้ในอาหาร ครูชวนเด็กสังเกตและตั้งคำถามถึงสิ่งของที่พวกเขาสงสัย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการวิเคราะห์และเข้าใจสาระสำคัญจากการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน เด็กสะท้อนผล ผลงานของตนเองระบุสาระสำคัญจากการคิดและทบทวนสิ่งที่ทำไปแล้วตรวจสอบว่ามีรูปแบบ ตรงตามที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ หากไม่ตรง เด็กต้องนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ครูให้คำแนะนำและข้อเสนอที่ช่วยให้เด็กเข้าใจส่วนสำคัญในกิจกรรม เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาในการประกอบอาหารในครั้งต่อไป ในขั้นตอนนี้เด็กจึงสามารถเกิดทักษะการคิดเชิงคำนวณ ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ หลังจากที่ได้ลงมือปฏิบัติการประกอบอาหารทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นได้แก่ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) การพิจารณารูปแบบ (Pattern Recognition) การระบุสาระสำคัญ (Abstraction) การลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm Design)

ดังที่ Wing (2006, pp. 33–35) การคิดเชิงคำนวณเป็นกระบวนการทางความคิดที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ STEAM Education โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย ซึ่งเน้นการบูรณาการทักษะหลากหลายด้านผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ กระบวนการคิดเชิงคำนวณเริ่มต้นจากการ แบ่งปัญหาออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) เพื่อให้เด็กสามารถทำความเข้าใจปัญหาได้ง่ายขึ้น จากนั้นจึงวางแผนให้เด็ก สำรวจและสังเกตรูปแบบ (Pattern Recognition) ที่ปรากฏอยู่ในบริบทของปัญหาหรือสถานการณ์เรียนรู้ แล้วจึงนำไปสู่การ คิดเชิงนามธรรม (Abstraction) เพื่อจับสาระสำคัญของปัญหา ก่อนจะเข้าสู่การ ออกแบบลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา (Algorithm Design) อย่างเป็นระบบ กระบวนการดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะ การจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง พร้อมฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน การแก้ปัญหา การสังเกตการเปลี่ยนแปลง และการออกแบบขั้นตอนในการทำอาหาร ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมประกอบอาหาร เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณให้กับเด็กปฐมวัยอย่างมี

ประสิทธิผลจากการที่ได้เด็กได้เรียนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองบูรณาการการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านรูปแบบการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับอธิบาย โสภา (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านกิจกรรมทำอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จุดมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านกิจกรรมทำอาหาร และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการคิดเชิงคำนวณของเด็กหลังใช้กิจกรรมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัย อายุ 5 ปี จำนวน 30 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดกิจกรรม STEAM ด้านการประกอบอาหาร 2) แบบประเมินการคิดเชิงคำนวณ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมคิดเชิงระบบ สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test แบบ dependent ผลการวิจัยเด็กที่ได้รับกิจกรรมมีคะแนนการคิดเชิงคำนวณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยเฉพาะในด้านการลำดับขั้นตอนและการจำแนกแบบแผนข้อเสนอแนะในการวิจัยควรขยายการจัดกิจกรรมไปยังเด็กในระดับอายุต่างๆ และปรับระดับความยากง่ายให้เหมาะสมกับพัฒนาการรายบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรม STEAM บูรณาการกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็ก และยังคงสอดคล้องกับชนิกานต์ พงศ์วิไล (2565) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ STEAM โดยการทำขนมไทยต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณของเด็กอนุบาล จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรม STEAM โดยใช้กิจกรรมการทำขนมไทยที่มีโครงสร้างชัดเจนต่อพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณของเด็กอนุบาล เด็กอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 25 คน จากโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร เลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แผนกิจกรรม STEAM (เรื่องขนมชั้น, บัวลอย, ข้าวต้มมัด) 2) แบบประเมินทักษะคิดเชิงคำนวณที่สร้างโดยผู้วิจัย 3) แบบบันทึกการสังเกต สถิติที่ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการจัดกิจกรรมด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test ผลการวิจัย พบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านการจำแนกปัญหา การออกแบบขั้นตอน และการใช้ตรรกะในการวางแผนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกิจกรรมที่มีลำดับการทำอาหารหลายขั้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยควรใช้ขนมไทยเป็นสื่อกลางในการพัฒนาทักษะ CT อย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการสะท้อนคิด (reflection) หลังทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงลึก

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหาร เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณเพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบ การลำดับขั้นตอนการทำงาน และการระบุสาระสำคัญ โดยเด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะเหล่านี้ผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงระบบตั้งแต่วัยเด็ก การบูรณาการการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหาร จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการวางรากฐานการคิดเชิงคำนวณ เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 การออกแบบการจัดประสบการณ์ควรมีความชัดเจนในเป้าหมายของแต่ละขั้นตอนผู้สอน ควรออกแบบการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป้าหมายการคิด เช่น การแบ่งงานออกเป็นส่วนใหญ่ย่อย หรือการเรียงลำดับขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้เด็กสามารถฝึกคิดเชิงระบบได้ตรงจุด

1.2 เลือกรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็ก ควรเลือกกิจกรรมประกอบอาหารที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น การทำแซนวิช ผลไม้ หรือขนมง่าย ๆ เพื่อให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงคำนวณกับชีวิตจริง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นกลุ่มการจัดประสบการณ์ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกันในลักษณะกลุ่มย่อย เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา ร่วมกัน การสื่อสาร และการแบ่งปันแนวคิด ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาการคิดเชิงคำนวณ

1.4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการลองผิดลองถูก ผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กกล้าคิด กล้าลอง และยอมรับความผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิด และทักษะการปรับปรุงแนวทางแก้ปัญหา

1.5 บูรณาการการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประเมินการคิดเชิงคำนวณของเด็กทั้งระหว่างทำกิจกรรมและหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสนทนา หรือการสะท้อนความคิด (Reflection) เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป

1.6 การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารตามแนวคิด STEAM Education ทั้ง 5 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนมีปัญหาที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ควรเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณและพัฒนาการด้านอื่น ๆ อย่างรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนในต่างจังหวัด หรือโรงเรียนที่มีลักษณะชุมชนแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของการจัดประสบการณ์ STEAM ผ่านกิจกรรมประกอบอาหารในระยะยาว เช่น การติดตามพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณอย่างต่อเนื่องเป็นรายเดือนหรือรายภาคเรียน เพื่อคูนแนวโน้มการพัฒนา

2.3 ควรเพิ่มวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแลเด็ก เพื่อประกอบการวิเคราะห์เชิงลึก และสะท้อนผลกระทบของกิจกรรมได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

2.4 เสนอให้พัฒนาเครื่องมือวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในบริบทไทย และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นอย่างเป็นระบบ

2.5 ควรเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกิจกรรมประกอบอาหารกับกิจกรรมอื่นภายใต้แนวคิด STEAM เพื่อพิจารณาว่าวิธีใดเหมาะสมและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ วงศ์ศักดิ์. (2543). *การพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคนคิดเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- ชนิกานต์ พงศ์วิไล. (2565). *ผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ STEAM โดยใช้การทำขนมไทยต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณของเด็กอนุบาล* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ, & อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลในการวิจัยทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์* (น. 248–249). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2541). *การวิเคราะห์เนื้อหา: แนวคิด เทคนิค และการประยุกต์ใช้* (น. 107). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย: แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิญา โสภา. (2564). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านกิจกรรมทำอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bell, T., Bishop, J., & Przybylska, M. (2015). Unplugged computing: The importance of media in computational thinking activities. *ACM Inroads*, 6(1), 30–34.
<https://doi.org/10.1145/2723169>
- Bers, M. U. (2018). *Coding as a playground: Programming and computational thinking in the early childhood classroom*. Routledge.



Wing, J. M. (2006). Computational thinking. *Communications of the ACM*, 49(3), 33–35.

<https://doi.org/10.1145/1118178.1118215>



การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ ของเด็กปฐมวัย

Development of Learning Experience Based on STEAM Education through Cooking to Promote Computational Thinking in Early Childhood

วรรณิศา น้อยนาค¹, อังคณา อ่อนธานี²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Wannisa Noinak¹, Angkana Onthani²

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: wannisano66@nu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 10 May 2025; Revised: 24 May 2025; Accepted: 29 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหารเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ 75/75 และศึกษาผลการใช้โดยเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณก่อนและหลังการทดลองและศึกษาพัฒนาการระหว่างการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง จำนวน 28 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยการจัดประสบการณ์ STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหาร แบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบแผน One Group Pretest-Posttest Design และ dependent t-test ผลการวิจัยพบว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดเมนูอาหาร การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูและเตรียมอุปกรณ์ การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประเมินผลและปรับปรุงผลงาน โดยมีความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 5.00, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.00) ความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.19) และมีประสิทธิภาพ 74.71/75.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการใช้พบว่าการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กมีพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณระหว่างปฏิบัติกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัดตามองค์ประกอบการคิดเชิงคำนวณ ได้แก่ การแบ่งปัญหาใหญ่เป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบ การระบุสาระสำคัญ และการลำดับขั้นตอนการทำงาน โดยเด็ก

สามารถออกแบบและกำหนดขั้นตอนการทำอาหารได้อย่างมีระบบ คาดการณ์ผลลัพธ์ของแต่ละขั้นตอน และตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดระหว่างการประกอบอาหารได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหารส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ การจัดประสบการณ์ ,STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร, การจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร, การคิดเชิงคำนวณ

Abstract

This research and development study aimed to develop and evaluate the effectiveness of STEAM Education-based learning experiences through cooking activities to promote computational thinking in early childhood students according to the 75/75 criterion, and to examine implementation results by comparing computational thinking before and after intervention and studying developmental progress during the learning process. The study involved 28 kindergarten 3/1 students in the second semester of academic year 2024 from Anuban Karoon Wat Trapanthong School, selected through simple random sampling using classroom as the sampling unit. Research instruments included STEAM Education learning experiences through cooking activities, computational thinking assessment rubrics during learning, and computational thinking tests, with data analyzed using percentages, means, standard deviations, One Group Pretest-Posttest Design, and dependent t-test. Findings revealed that the STEAM Education-based learning experience through cooking activities consisted of five steps: Menu Selection, Menu Analysis and Equipment Preparation Introduction, Cooking Implementation, Idea Exchange, and Evaluation and Improvement, with appropriateness of the learning experience at the highest level ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$), lesson plan appropriateness at the highest level ($M = 4.79$, $S.D. = 0.19$), and efficiency of 74.71/75.56, meeting the established criterion. Implementation results showed that students' post-intervention computational thinking scores were significantly higher than pre-intervention scores at the .05 statistical significance level, and students demonstrated notable computational thinking development during activities through improvement in key components including Decomposition (breaking large problems into smaller parts), Pattern Recognition, Abstraction (identifying essential information), and Algorithm Design (sequencing work steps). Students could systematically design and determine cooking procedures, predict outcomes of each step, and appropriately identify and correct errors during cooking activities, indicating that STEAM Education through cooking experiences effectively promoted computational thinking skills in early childhood education, enabling children to apply systematic problem-solving approaches in practical, engaging contexts that fostered deeper cognitive development and hands-on learning experiences.

Keyword: Learning Experience Based on STEM Education through Cooking, STEM Education, Cooking, Computational Thinking

1. บทนำ

ปัจจุบันกระแสของการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาของโลก ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทุกคนล้วนต้องเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จึงควรให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เนื่องจากเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี สมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับ

การปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาและกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสมเป็นไปตามศักยภาพ จะช่วยพัฒนาเซลล์สมองทำให้ส่งผลต่อสติปัญญาความเฉลียวฉลาดในการคิดของเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543 , น. 16) การศึกษาจึงได้มีการปูพื้นฐานการคิดให้แก่เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพราะเมื่อเด็กได้รับการพัฒนาความคิดให้เป็นคน “คิดเป็น” เด็กจะสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในอนาคตได้ อันจะเป็นเหตุให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (เจริญ วงศ์ศักดิ์, 2543, น.72)

หนึ่งในทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก นั่นคือ ทักษะการคิดเชิงคำนวณ การจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านการคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) ที่เน้นพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา การใช้เหตุผลการรู้ลำดับขั้นตอน และการคิดสร้างสรรค์นั้น จะทำให้เด็กมีทักษะการคิดที่เป็นกระบวนการได้ดี สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งยังปรับตัวได้ไวในสถานการณ์ต่าง ๆ การคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) การพิจารณารูปแบบ (Pattern Recognition) การระบุสาระสำคัญ (Abstraction) การลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm Design) (Jeanette M. Wing , 2006) ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่เฉพาะกับการเรียนรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

การเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้สื่อการเรียนรู้แบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplugged) เนื่องจากเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้เด็ก ได้ฝึกลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำกิจกรรม แต่จะเล่นผ่านสื่ออื่นๆ หรืออุปกรณ์รอบตัวทดแทนการใช้คอมพิวเตอร์ (Bell et al, 2015) สำหรับแนวทางในการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิด STEAM Education เป็นแนวทางการศึกษาที่ต่อยอดการศึกษาแบบ STEM Education เพื่อเน้นการใช้วิทยาการทางศิลป์ให้มากขึ้น การเรียนรู้ของเด็กจะเป็นลักษณะองค์รวมไม่แยกเป็นรายวิชา และเรียนรู้โดยการสังเกต สำรวจ สืบค้น คาดคะเน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตั้งสมมุติฐานพยากรณ์ ทดลอง แก้ปัญหา เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และเหตุการณ์ที่เด็กพบเจอในสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว และชีวิตประจำวันของเด็ก การจัดประสบการณ์ STEAM Education ให้เด็กได้เรียนรู้แบบเชื่อมโยงสหวิชา เป็นแนวทางที่ส่งเสริม การคิดเชิงระบบ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อประยุกต์เข้ากับกิจกรรมที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น กิจกรรมการทำอาหาร (การจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร) กิจกรรมทำอาหารเป็นมากกว่าการผสมแป้งหรือหั่นผัก แต่ยังสามารถช่วยฝึกการคิดเชิงคำนวณ), การพัฒนา EF (Executive Functions), การสื่อสาร, และความร่วมมือกับผู้อื่น โดยมีตัวอย่างชัดเจนในแต่ละมิติ เช่น S (Science) เด็กเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของสสาร เมื่อความร้อนทำให้ขกกลายเป็นของแข็ง T (Technology) ใช้เครื่องครัว เครื่องตีไข่ หรือเตาไฟฟ้า อย่างปลอดภัย และมีจุดมุ่งหมาย E (Engineering) ออกแบบขั้นตอนการทำอาหาร จัดลำดับวัตถุดิบก่อนหลัง A (Arts) ตกแต่งจานอาหาร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ M (Math) ชั่ง ตวง วัด และนับวัตถุดิบ และการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารสามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณได้ เพราะเด็กต้องใช้ทักษะการแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) แยกขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ การพิจารณารูปแบบ (Pattern Recognition) สังเกต

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอาหารเมื่อผ่านความร้อน การลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm)เช่นวางแผนเรียงลำดับการทำอาหาร และการระบุสาระสำคัญ (Abstraction) การเลือกเฉพาะข้อมูลสำคัญเพื่อทำให้อาหารสำเร็จ (Bers, 2018, p.22)

ด้วยเหตุนี้ การนำการจัดประสบการณ์ STEAM Education ร่วมกับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร จึงเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณได้อย่างชัดเจน โดยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง (hands-on) ผ่านการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เช่น เด็กต้องวางแผนลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm) แยกงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ (Decomposition) พิจารณารูปแบบ สูตรหรือสัดส่วนของวัตถุดิบ (Pattern Recognition) และสรุปสาระสำคัญที่จำเป็นในแต่ละขั้นตอน (Abstraction) การเรียนรู้ในบริบท STEAM Education ยังช่วยเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เข้ากับสถานการณ์จริง ทำให้เด็กได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือทำอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.1 เปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.2 ศึกษาการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่เรียนโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์แนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ด้านแหล่งข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมเชิงเนื้อหา (IOC) จำนวน 3 คน ดังนี้ 1) อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน และ 2) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน และเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567



เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน มีขั้นตอนของการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

1.2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education และการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ได้ 5 ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร
- ขั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์
- ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร
- ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน

1.3 คัดเลือกหน่วยการจัดประสบการณ์ตามแนวทางการจัดประสบการณ์การคิดเชิงคำนวณสำหรับเด็กปฐมวัย ที่จะใช้ในการวิจัยโดยหลักพิจารณา คือ ครอบคลุมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบ การลำดับขั้นตอนการทำงาน และการระบุสาระสำคัญ ได้หน่วยการจัดประสบการณ์ทั้ง 4 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 อาหารดีมีประโยชน์ หน่วยที่ 2 สี สัน สดใส หน่วยที่ 3 รูปร่าง รูปทรง หน่วยที่ 4 ผลไม้ และวิเคราะห์แต่ละหน่วยที่จะสามารถส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

1.4 สร้างการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จากการสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ จำนวน 4 หน่วยการจัดประสบการณ์ ได้แก่ หน่วย อาหารดีมีประโยชน์ หน่วย สี สัน สดใส หน่วย รูปร่าง รูปทรง และหน่วย ผลไม้ โดยการจัดประสบการณ์หน่วยละ 5 แผน รวม 20 แผน แผนละ 40 นาที ต่อ 1 วัน ระหว่างเวลา 09.00 น. ถึง 09.40 น. สัปดาห์ละ 5 วัน รวม 4 สัปดาห์

1.5 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต

1.7 นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าน้อยกว่า 1.00 ถือว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่มีความเหมาะสม ถ้าการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.8 นำการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อหาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุง

1.9 นำการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้วมาประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัยที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน

1.10 นำการจัดประสบการณ์ มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง

1.11 จัดทำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

2.แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสม

2.2 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ดังนี้

2.2.1 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน

2.2.2 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้

2. สารการเรียนรู้

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

4. ประสบการณ์สำคัญด้านสติปัญญา (การคิดเชิงคำนวณ)

สำหรับเด็กปฐมวัย

5. กระบวนการจัดประสบการณ์

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7. การประเมินผล

2.3 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 121) ดังนี้ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง การจัดประสบการณ์ / แผนประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

2.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยปรับข้อความให้มีความชัดเจนมากขึ้น

2.5 นำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์

3. แบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการสร้างแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน

2. กำหนดประเด็นในแบบประเมินการคิดเชิงคำนวณระหว่างเรียน ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด 4 องค์ประกอบ คือ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบการลำดับขั้นตอนการทำงาน การระบุสาระสำคัญ ในแต่ละข้อจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว การตรวจให้คะแนนเด็ก คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

3. สร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ด้านละ จำนวน 10 ข้อ โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร พร้อมแบบประเมินความเหมาะสม ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ซึ่งจะวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และปรับปรุงแก้ไขการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินประสิทธิภาพต่อไป 2) การประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย ประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำการจัดประสบการณ์ ไปทดลองใช้ กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลาที่ใช้ และไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล นำคะแนนมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวของ บุญชม ศรีสะอาด (2554, น. 65)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย แบบแผนการทดลอง One-Group Pretest-Posttest Design

ด้านแหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทอง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 28 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การจัดประสบการณ์แนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แบบบันทึกภาคสนาม การพัฒนาเครื่องมือมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

การสร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการสร้างแบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย
2. กำหนดประเด็นในการทดสอบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด 4 องค์ประกอบ คือ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบการลำดับขั้นตอนการทำงาน การระบุสาระสำคัญ ในแต่ละข้อจะมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว การตรวจให้คะแนนเด็ก คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
3. สร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 40 โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก

แบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 เป็นต้นไป (ล้วน สายยศ, 2543, น. 248-249) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ที่ระหว่าง 0.67-1.00 และสามารถนำไปใช้ได้จริง จำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

6. นำมาปรับปรุงและจัดทำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยเพื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเชตุพน จำนวน 10 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดยนำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเชตุพน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ซึ่งเคยเรียนในเนื้อหาที่ผ่านมาแล้ว ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 คน

6.1 นำผลการตรวจคะแนนให้คะแนนของแบบทดสอบมาคำนวณหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้สูตร B-index เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.40 - 1.00 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 - 1.00

6.2 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดีจำนวน 20 ข้อ มาสร้างแบบประเมินโดยใช้การตรวจสอบโลเวตต์ (Lovett) ซึ่งท่านพบว่าแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

7. นำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่มีคุณภาพไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การสร้างการสร้างแบบบันทึกภาคสนาม มีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบบันทึกภาคสนาม (Field notes) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบบบันทึกภาคสนามมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียน โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบบันทึกภาคสนาม
2. สร้างแบบบันทึกภาคสนามตามแบบวิธีนะ บัวสนธ์ (2556, น. 157) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร
3. กำหนดประเด็นและขอบข่ายของพฤติกรรมในการสังเกต ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะการคิดเชิงคำนวณ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนใหญ่ย่อย

- เด็กสามารถแยกขั้นตอนการทำอาหารออกเป็นลำดับ
- เด็กอธิบายว่าในกิจกรรมมีส่วนประกอบใดบ้าง
- เด็กช่วยจัดลำดับสิ่งที่จะต้องทำก่อน-หลัง

3.2 การพิจารณารูปแบบ

- เด็กสามารถจัดเรียงวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ตามลักษณะ



- เด็กบอกได้ว่าส่วนผสมบางอย่างใช้ซ้ำในหลายเมนู
 - เด็กรู้จักจับคู่หรือตั้งกลุ่มสิ่งของตามคุณสมบัติร่วม
- 3.3 การลำดับขั้นตอนการทำงาน
- เด็กสามารถอธิบายลำดับการทำอาหาร
 - เด็กสามารถวางแผนหรือตามขั้นตอนที่ครูแนะนำอย่างมีลำดับ
 - เด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรทำก่อนหรือหลังเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 3.4 การระบุสาระสำคัญ
- เด็กเลือกเฉพาะวัตถุดิบที่จำเป็นในการทำเมนู
 - เด็กอธิบายเหตุผลว่าทำไมจึงไม่ใช้สิ่งของบางอย่าง
 - เด็กเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโดยไม่สับสนกับสิ่งรอบข้าง

เพื่อที่จะนำไปบันทึกผลแบบบันทึกภาคสนามที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร 5 ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร ชั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์ ชั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร ชั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่จะศึกษา

4. สำหรับรูปแบบของแบบบันทึกภาคสนามของงานวิจัยนี้ จะแบ่งข้อมูลเป็น 2 ส่วนโดยส่วนแรกเป็นส่วนที่บ่งบอกวัน เวลา สถานที่ ช่วงเวลาและผู้ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะเป็น ข้อมูลของแผ่นแรก และในส่วนที่สองเป็นส่วนที่ทำการบันทึกภาคสนามเกี่ยวกับสาระต่าง ๆ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเรียกว่า ส่วนบันทึกพรรณนาหรือบรรยาย (The Descriptive part of field notes) และส่วนที่สอง คือ ส่วนบันทึกทบทวน (The Reflective part field notes) (รัตนะ บัวสนธิ์, 2556, น. 158-159)

5. นำแบบบันทึกภาคสนามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบประเด็นความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดพิมพ์แบบบันทึกภาคสนามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยประสานงานไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน ทำการบันทึกเหตุการณ์และพฤติกรรมของนักเรียน ทำการทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดการคิดเชิงคำนวณชุดเดียวกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบคะแนนการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent นำผลการบันทึกภาคสนาม มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนับความถี่ของคำหรือข้อความที่จำแนกไว้ภายใต้ระบบการจำแนก สรุปบรรยายข้อมูลที่จำแนกได้อ้างอิงไปสู่ข้อมูลทั้งหมดในเอกสารนั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2541, น. 107)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

1. ผลการสร้างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องราว โดยบูรณาการองค์ความรู้จากทั้ง 5 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เข้าด้วยกันอย่างสอดคล้องและสมดุล มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 ขั้นแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน



รูปภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร



2. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีผลการพิจารณาความเหมาะสม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ขึ้นกำหนดเมนูอาหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ขึ้นแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ขึ้นลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ขึ้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ขึ้นการประเมินผลและปรับปรุงผลงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00)

ตารางที่ 2 ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
สาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด

จุดประสงค์การจัด ประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
สาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นตอนการจัด ประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.77	0.19	มาก
การวัดและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.79	0.19	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.19)

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและเวลา ซึ่งพบว่ามีความจำเป็นต้องปรับปรุงดังนี้

ด้านเนื้อหา ปัญหาที่พบการเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ ใน STEAM (วิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, วิศวกรรม, ศิลปะ, คณิตศาสตร์) ยังไม่ชัดเจน แนวทางการแก้ไขกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนในแต่ละหน่วย เช่น ในหน่วยสีสันทสไล ให้เด็กทดลองผสมสีต่าง ๆ (วิทยาศาสตร์) และสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสีในอาหาร (ศิลปะ)

ด้านภาษา ปัญหาที่พบคำศัพท์เกี่ยวกับการทำอาหารหรือแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่ยากเกินไปสำหรับเด็ก แนวทางการแก้ไข ใช้คำศัพท์ง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจ เช่น คำว่า “ผสม”, “ตวง”, “นับจำนวน” พร้อมอธิบายด้วยภาพหรือการสาธิต

ด้านเวลา ปัญหาที่พบเด็กอาจไม่เข้าใจคำอธิบายหรือขั้นตอนที่ครูอธิบาย แนวทางการแก้ไข ใช้ภาพประกอบหรือวิดีโอช่วยสอน รวมถึงการทำสื่อที่เป็นแผนภาพหรือการ์ตูนที่ช่วยให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น

ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร มีผลการวิเคราะห์ดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75 กับนักเรียนจำนวน 9 คน



การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education					
ผ่าน การจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร				ประสิทธิภาพ	ประสิทธิภาพ
ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	กระบวนการ	ผลลัพธ์
(10 คะแนน)	(10 คะแนน)	(10 คะแนน)	(10 คะแนน)	(E1)	(E2)
71.11	72.22	76.67	76.67	74.71	75.56
ประสิทธิภาพ E1/ E2 74.71/75.56					

พบว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ E1/E2 74.71/75.56 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย แสดงดังตาราง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	20	11.46	1.95	23.72	0.00
หลังเรียน	20	20	18.07	1.30		

พบว่าคะแนนการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 11.46 และ 18.07 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

พบว่าผลคะแนนการวัดการคิดเชิงคำนวณของแต่ละสัปดาห์สูงขึ้น หลังการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ของโรงเรียนอนุบาลการกุศลวัดตระพังทองพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยแต่ละสัปดาห์ ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 เท่ากับ ร้อยละ 55.3 สัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ ร้อยละ 70 สัปดาห์ที่ 3 ร้อยละ 82.5 สัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ ร้อยละ 95



ภาพที่ 3 ผลคะแนนการวัดการคิดเชิงคำนวณของแต่ละสัปดาห์สูงขึ้น หลังการเรียนรู้ด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

การศึกษาผลของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ ทำการบันทึกทักษะการคิดเชิงคำนวณ ลงในแบบบันทึกภาคสนามและนำข้อมูลที่บันทึกมาวิเคราะห์ ตีความ เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ว่าส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหรือไม่อย่างไร ตามขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดเมนูอาหาร

ขั้นที่ 2 ขั้นแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน

5. อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้แบ่งอภิปรายออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์แนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยผลการตรวจสอบความเหมาะสมพบว่าการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $S.D. = 0.00$) และความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, $S.D. = 0.19$) โดยผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์ตามหน่วยการจัดประสบการณ์ 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ หน่วย อาหารดี มีประโยชน์ หน่วย สีสดใส หน่วย รูปร่าง รูปทรง และหน่วย ผลไม้ 4) นำการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ และจัดกิจกรรมร่วมกับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียน จำนวน 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร ทำให้การจัดประสบการณ์มีคุณภาพเป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 74.71/75.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย และมีการพัฒนาการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหา ด้วยตนเองด้วยตนเอง ไม่เพียงแต่ส่งเสริมทักษะทางกายภาพและความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของ สำนักงานวิชาการมาตรฐานการศึกษา (2560, น. 41) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) มี

สาระสำคัญที่เน้นให้การคิดเชิงคำนวณเป็น โดย Wing มองว่าการคิดเชิงคำนวณควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ไม่จำกัดแค่ในโลกของคอมพิวเตอร์เท่านั้นซึ่งเชื่อมโยงทักษะการคิดวิเคราะห์ การคำนวณ การทดลอง และการแก้ปัญหาจำนวน (Wing, J. M. , 2006) โดยผู้วิจัยเลือกแนวทางพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพราะลักษณะสำคัญของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education มุ่งเน้นกระบวนการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ผ่านขั้นตอนและกระบวนการการปฏิบัติจริงควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางการคิด การตั้งคำถาม การสำรวจการแก้ไขและตรวจสอบปัญหา รวมไปถึงการใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำ สอดคล้องกับความสำคัญการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ที่ (Georgette Yakman , 2008) ได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยนำแนวคิด STEAM Education จัดประสบการณ์ร่วมกับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร โดยมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารไว้ว่า การทำอาหารไม่ได้เป็นเพียงความสนุกสนานหรือกิจกรรมสำหรับเด็กเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสอนและเป็นเครื่องมือที่สำคัญกับพัฒนาการของทุกช่วงวัย การทำอาหารยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (ASAP , 2018)

2. ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย

การเปรียบเทียบการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร พบว่า การคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบ เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย โดยเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (hands-on learning) ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณในบริบทที่ใกล้ตัวและน่าสนใจ โดยมุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง สนุกสนาน และมีความหมายผ่านการจัดประสบการณ์ทั้ง 5 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนส่งเสริมให้เด็กเกิดการคิดเชิงคำนวณ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเมนูอาหาร เกิดเกิดความสนใจและตระหนักถึงเมนูอาหารที่คุณครูกำหนด ได้สังเกต วิเคราะห์ ผ่านการใช้บัตรภาพอาหาร วิธีโอประกอบอาหาร จึงทำให้เด็กสามารถแยกแยะปัญหาใหญ่สู่ปัญหาย่อย พิจารณาหรือระบุปัญหาย่อยจากปัญหาหลักได้

ขั้นที่ 2 การแนะนำออกแบบวิเคราะห์เมนูอาหารและรายละเอียดในการเตรียมอุปกรณ์ เด็กสามารถพิจารณารูปแบบของเมนูอาหาร เด็กนำจากการที่ได้ก็นำความรู้ในการประกอบอาหารที่ได้รวบรวมข้อมูล มาประยุกต์ เพื่อวิเคราะห์ ส่วนประกอบ ข้อดี ข้อเสีย ของเมนูอาหาร และวางแผนขั้นตอน

การประกอบอาหาร ให้เด็กวาดรูปส่วนประกอบย่อยของอาหาร และวาดรูปแบบสำเร็จ ระบายสีเมนูอาหารของตน เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการลงมือประกอบอาหาร โดยเด็กได้สังเกตลักษณะของอาหาร โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติการประกอบอาหาร เด็กสามารถที่จะลำดับขั้นตอนของการลงมือประกอบอาหารตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ โดยเด็กได้ลงมือประกอบอาหารด้วยตนเอง หยิบใส่ ปรงเมนูอาหารตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ เกิดทักษะการนับ ตัก ตวง จำนวนของวัตถุดิบ ส่วนผสมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เด็กสามารถที่จะระบุสาระสำคัญในขั้นตอนการประกอบอาหารรวมถึงการปรุงอาหาร รสชาติ รูปร่างหน้าตา ความเหมือนความต่าง ของอาหารของทั้งตนเองและเพื่อนในห้องเรียน นำไปสู่การลงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กแบ่งปันประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำอาหาร ความยากง่ายของแต่ละขั้นตอนหรือวิธีการที่พวกเขาใช้เพื่อให้การทำอาหารสำเร็จ บอกถึงวัตถุดิบหรือส่วนประกอบที่ใช้ในอาหาร ครูชวนเด็กสังเกตและตั้งคำถามถึงสิ่งของที่พวกเขาสงสัย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการวิเคราะห์และเข้าใจสาระสำคัญจากการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงผลงาน เด็กสะท้อนผล ผลงานของตนเองระบุสาระสำคัญจากการคิดและทบทวนสิ่งที่ทำไปแล้วตรวจสอบว่ามีรูปแบบ ตรงตามที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ หากไม่ตรง เด็กต้องนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ครูให้คำแนะนำและข้อเสนอที่ช่วยให้เด็กเข้าใจส่วนสำคัญในกิจกรรม เพื่อเป็นการปรับปรุงและพัฒนาในการประกอบอาหารในครั้งต่อไป ในขั้นตอนนี้เด็กจึงสามารถเกิดทักษะการคิดเชิงคำนวณ ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ หลังจากที่ได้ลงมือปฏิบัติการประกอบอาหารทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นได้แก่ การแบ่งปัญหาใหญ่หรืองานออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) การพิจารณารูปแบบ (Pattern Recognition) การระบุสาระสำคัญ (Abstraction) การลำดับขั้นตอนการทำงาน (Algorithm Design)

ดังที่ Wing (2006, pp. 33–35) การคิดเชิงคำนวณเป็นกระบวนการทางความคิดที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ STEAM Education โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย ซึ่งเน้นการบูรณาการทักษะหลากหลายด้านผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ กระบวนการคิดเชิงคำนวณเริ่มต้นจากการ แบ่งปัญหาออกเป็นส่วนย่อย (Decomposition) เพื่อให้เด็กสามารถทำความเข้าใจปัญหาได้ง่ายขึ้น จากนั้นจึงวางแผนให้เด็ก สำรวจและสังเกตรูปแบบ (Pattern Recognition) ที่ปรากฏอยู่ในบริบทของปัญหาหรือสถานการณ์เรียนรู้ แล้วจึงนำไปสู่การ คิดเชิงนามธรรม (Abstraction) เพื่อจับสาระสำคัญของปัญหา ก่อนจะเข้าสู่การ ออกแบบลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา (Algorithm Design) อย่างเป็นระบบ กระบวนการดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะ การจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง พร้อมฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผน การแก้ปัญหา การสังเกตการเปลี่ยนแปลง และการออกแบบขั้นตอนในการทำอาหาร ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมประกอบอาหาร เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณให้กับเด็กปฐมวัยอย่างมี

ประสิทธิผลจากการที่ได้เด็กได้เรียนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองบูรณาการการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านรูปแบบการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับอภิญญา โสภา (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านกิจกรรมทำอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย จุดมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านกิจกรรมทำอาหาร และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการคิดเชิงคำนวณของเด็กหลังใช้กิจกรรมดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัย อายุ 5 ปี จำนวน 30 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดกิจกรรม STEAM ด้านการประกอบอาหาร 2) แบบประเมินการคิดเชิงคำนวณ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการคิดเชิงระบบ สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test แบบ dependent ผลการวิจัยเด็กที่ได้รับกิจกรรมมีคะแนนการคิดเชิงคำนวณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยเฉพาะในด้านการลำดับขั้นตอนและการจำแนกแบบแผนข้อเสนอแนะในการวิจัยควรขยายการจัดกิจกรรมไปยังเด็กในระดับอายุต่างๆ และปรับระดับความยากง่ายให้เหมาะสมกับพัฒนาการรายบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรม STEAM บูรณาการกับวิถีชีวิตประจำวันของเด็ก และยังคงสอดคล้องกับชนิกานต์ พงศ์วิไล (2565) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ STEAM โดยการทำขนมไทยต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณของเด็กอนุบาล จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรม STEAM โดยใช้กิจกรรมการทำขนมไทยที่มีโครงสร้างชัดเจนต่อพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณของเด็กอนุบาล เด็กอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 25 คน จากโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร เลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แผนกิจกรรม STEAM (เรื่องขนมชั้น, บัวลอย, ข้าวต้มมัด) 2) แบบประเมินทักษะการคิดเชิงคำนวณที่สร้างโดยผู้วิจัย 3) แบบบันทึกการสังเกต สถิติที่ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการจัดกิจกรรมด้วย Wilcoxon Signed-Rank Test ผลการวิจัย พบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านการจำแนกปัญหา การออกแบบขั้นตอน และการใช้ตรรกะในการวางแผนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกิจกรรมที่มีลำดับการทำอาหารหลายขั้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยควรใช้ขนมไทยเป็นสื่อกลางในการพัฒนาทักษะ CT อย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการสะท้อนคิด (reflection) หลังทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงลึก

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหาร เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณเพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การแบ่งปัญหาออกเป็นส่วนย่อย การพิจารณารูปแบบ การลำดับขั้นตอนการทำงาน และการระบุสาระสำคัญ โดยเด็กสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะเหล่านี้ผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสนับสนุนแนวทางการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงระบบตั้งแต่วัยเด็ก การบูรณาการการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านกิจกรรมการประกอบอาหาร จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการวางรากฐานการคิดเชิงคำนวณ เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด STEAM Education ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 การออกแบบการจัดประสบการณ์ควรมีความชัดเจนในเป้าหมายของแต่ละขั้นตอนผู้สอน ควรออกแบบการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป้าหมายการคิด เช่น การแบ่งงานออกเป็นส่วนใหญ่ย่อย หรือการเรียงลำดับขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้เด็กสามารถฝึกคิดเชิงระบบได้ตรงจุด

1.2 เลือการจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็ก ควรเลือกกิจกรรมประกอบอาหารที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น การทำแซนวิช ผลไม้ หรือขนมง่าย ๆ เพื่อให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงคำนวณกับชีวิตจริง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นกลุ่มการจัดประสบการณ์ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกันในลักษณะกลุ่มย่อย เพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา ร่วมกัน การสื่อสาร และการแบ่งปันแนวคิด ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาการคิดเชิงคำนวณ

1.4 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการลองผิดลองถูก ผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กกล้าคิด กล้าลอง และยอมรับความผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิด และทักษะการปรับปรุงแนวทางแก้ปัญหา

1.5 บูรณาการการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประเมินการคิดเชิงคำนวณของเด็กทั้งระหว่างทำกิจกรรมและหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสนทนา หรือการสะท้อนความคิด (Reflection) เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป

1.6 การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารตามแนวคิด STEAM Education ทั้ง 5 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนมีปัญหาที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ควรเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงคำนวณและพัฒนาการด้านอื่น ๆ อย่างรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนในต่างจังหวัด หรือโรงเรียนที่มีลักษณะชุมชนแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของการจัดประสบการณ์ STEAM ผ่านกิจกรรมประกอบอาหารในระยะยาว เช่น การติดตามพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณอย่างต่อเนื่องเป็นรายเดือนหรือรายภาคเรียน เพื่อคูนแนวโน้มการพัฒนา

2.3 ควรเพิ่มวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแลเด็ก เพื่อประกอบการวิเคราะห์เชิงลึก และสะท้อนผลกระทบของกิจกรรมได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

2.4 เสนอให้พัฒนาเครื่องมือวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในบริบทไทย และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นอย่างเป็นระบบ

2.5 ควรเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกิจกรรมประกอบอาหารกับกิจกรรมอื่นภายใต้แนวคิด STEAM เพื่อพิจารณาว่าวิธีใดเหมาะสมและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการการคิดเชิงคำนวณมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ วงศ์ศักดิ์. (2543). *การพัฒนาเด็กไทยให้เป็นคนคิดเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- ชนิกานต์ พงศ์วิไล. (2565). *ผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ STEAM โดยใช้การทำขนมไทยต่อพัฒนาการด้านการคิดเชิงคำนวณของเด็กอนุบาล* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ, & อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูลในการวิจัยทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์* (น. 248–249). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2541). *การวิเคราะห์เนื้อหา: แนวคิด เทคนิค และการประยุกต์ใช้* (น. 107). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย: แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อภิญา โสภา. (2564). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ผ่านกิจกรรมทำอาหาร เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bell, T., Bishop, J., & Przybylska, M. (2015). Unplugged computing: The importance of media in computational thinking activities. *ACM Inroads*, 6(1), 30–34.
<https://doi.org/10.1145/2723169>
- Bers, M. U. (2018). *Coding as a playground: Programming and computational thinking in the early childhood classroom*. Routledge.



Wing, J. M. (2006). Computational thinking. *Communications of the ACM*, 49(3), 33–35.

<https://doi.org/10.1145/1118178.1118215>



Research Paper

การศึกษาเชิงสังเคราะห์จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนกับแนวคิดการบริโภค ตามหลักปัจจเวกขณวิธี

A Synthetic Study of Partnership Ethics and the Idea of Consumption According to Paccavekkhānavidhi

พระพิเชฐ มณีกุลวัฒนา¹, ประเวศ อินทองปาน²

¹มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Phra Pichej Maneekulwatana¹, Praves Intongpan²

^{1,2}Kasetsart University, Bangkok, Thailand

✉: jimcukk@hotmail.com

(Corresponding Email)

Received: 18 May 2025; Revised: 28 May 2025; Accepted 08 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงสังเคราะห์จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนกับแนวคิดการบริโภคตามหลักปัจจเวกขณวิธี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน แนวคิดการบริโภคตามหลักปัจจเวกขณวิธี และสังเคราะห์ทั้งสองแนวคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยอิงจากคำสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาท การวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสารทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนของเมอร์ชานต์เน้นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ขณะที่หลักปัจจเวกขณวิธีเน้นการใช้สติไตร่ตรองก่อนการบริโภคอย่างพอประมาณ เมื่อนำมาสังเคราะห์ร่วมกันได้องค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ แนวคิด SatiCloth, SatiEthica และ EcoSati ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตอย่างมีสติ เคารพธรรมชาติ และไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม งานวิจัยนี้เสนอว่าการผสมผสานหลักพุทธธรรมกับจริยศาสตร์ร่วมสมัยสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคของบุคคลและสังคม และเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน, ปัจจเวกขณวิธี, การบริโภคอย่างมีสติ, พระพุทธศาสนา, การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research article “A Synthetic Study of Partnership Ethics and the Idea of Consumption According to Paccavekkhaṇavidhi” aims to explore the concept of Partnership Ethics, the Paccavekkhaṇavidhi-based consumption approach in Buddhism, and to synthesize these perspectives to formulate new knowledge for sustainable environmental conservation. Employing qualitative content analysis of primary Buddhist scriptures, commentaries, and related academic literature, the study finds that Merchant’s Partnership Ethics advocates for an egalitarian relationship between humans and nature. Meanwhile, Paccavekkhaṇavidhi in Theravāda Buddhism emphasizes mindful and moderate consumption based on self-reflection. The synthesis of these approaches results in innovative frameworks such as SatiCloth, SatiEthica, and EcoSati, which support ethical living through mindfulness, ecological respect, and non-exploitation. The study suggests that integrating Buddhist principles with contemporary environmental ethics can inspire both individual and societal behavioral change and provide a philosophical foundation for long-term sustainability.

Keyword: Partnership Ethics, Paccavekkhaṇavidhi, Mindful Consumption, Buddhism, Environmental Conservation

1. บทนำ

ในยุคที่เศรษฐกิจและเทคโนโลยีเติบโตอย่างรวดเร็ว มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กระแสบริโภคนิยมและการแข่งขันที่ไม่รู้จักจบ ความสะดวกรวดเร็วและวัตถุนิยมถูกยกย่องเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จ ทว่าเบื้องหลังกลับคือความเปราะบางของระบบนิเวศที่มนุษย์มีส่วนสร้าง การใช้ทรัพยากรเกินขอบเขตและขาดสติได้กลายเป็นรากเหง้าของวิกฤตสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีใช่เพียงปัญหาทางธรรมชาติ หากยังสะท้อน “วิกฤตจริยธรรมของมนุษย์” ที่หลงลืมความเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและมองโลกเพียงในฐานะวัตถุสำหรับสนองความต้องการ

ในพระพุทธศาสนา การดำรงชีพของพระภิกษุสัมพันธอย่างลึกซึ้งกับสิ่งแวดล้อมผ่าน “ปัจจัย 4” ได้แก่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัช พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติหลักปัจเจกเวชวิธี เพื่อให้พิจารณาด้วยสติและปัญญาก่อนใช้สิ่งเหล่านี้ เพื่อป้องกันการบริโภคเกินจำเป็น ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “เป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัช บริหารตามแต่จะได้นี้ก็เป็นนาถกรณธรรม” (ที.ปา. (ไทย) 11/345/360) หลักนี้มีใช่เพียงแนวปฏิบัติในพระวินัย หากแต่เป็นจริยธรรมแห่งสติ ความพอเพียง และการรู้คุณค่าของสิ่งที่ได้รับ

พระอนุสรณ์ ปรกุกโม (2558) อธิบายว่า ปัจเจกเวชวิธีเป็นแนวทางขัดเกลากิเลสและฝึกจิตให้รู้เท่าทันความอยาก ขณะที่ประเวศ อินทองปาน (2562) มองว่าการดำรงชีพอย่างรู้คุณค่าคือการปฏิบัติธรรมเพื่อลดการยึดติดทางวัตถุ สมิตรา โสริวกุล (2565) เสริมว่า การรู้คุณค่าในสิ่งที่มีคือการลดการเบียดเบียนทั้งต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม แนวคิดเหล่านี้ชี้ว่า



หลักปัจเจกชนวิธีมิได้จำกัดอยู่ในกรอบของพระภิกษุเท่านั้น แต่เป็นกรอบจริยธรรมแห่งการบริโภคนาได้ในทุกระดับของชีวิต

อย่างไรก็ตาม การที่พระภิกษุอาศัยสิ่งแวดล้อมเพื่อดำรงชีพ ย่อมทำให้เกิดคำถามสำคัญว่า “ขอบเขตของการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมควรอยู่เพียงใดจึงจะเหมาะสม” และ “ความเหมาะสมนั้นควรตั้งอยู่บนหลักคิดใด” เพื่อมิให้การดำรงชีพละเมิดหลักสันโดษหรือกลายเป็นการเห็นแก่ได้ คำถามเหล่านี้สะท้อนความจำเป็นของการพัฒนา กรอบจริยศาสตร์ร่วมสมัยที่สามารถอธิบายเหตุผลเชิงทฤษฎีและรองรับ การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ทั้งในระดับจิตสำนึกและการดำเนินชีวิตจริง

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากแนวทาง “นิเวศเป็นศูนย์กลาง” (Ecocentrism) ซึ่งมองว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติล้วนมีคุณค่าในตัวเองและดำรงอยู่โดยอาศัยซึ่งกันและกัน (ประเวศ อินทองปาน, 2560) แม้แนวคิดนี้จะช่วยเปิดมิติใหม่ของการมองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ แต่ก็ยังคงให้คุณค่าในเชิงภายนอก มากกว่าการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกภายในที่เป็นรากของพฤติกรรมกรบิโภคนา ต่อมาในโลกตะวันตก นักคิดอย่าง Rachel Carson (1962), Fritjof Capra (1996) และ Herbert Marcuse (1969) ต่างวิพากษ์วัฒนธรรมเทคโนโลยีและบริโภคนิยมที่ตัดขาดมนุษย์จากธรรมชาติ

จนกระทั่ง Carolyn Merchant (1980; 2018) ได้เสนอแนวคิด “จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน” (Partnership Ethics) ซึ่งนับเป็นพัฒนาการสำคัญของจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมร่วมสมัย แนวคิดนี้ท้าทายกรอบคิดแบบมนุษย์เป็นศูนย์กลางอย่างชัดเจน โดยเสนอให้มนุษย์และธรรมชาติอยู่ร่วมกันในฐานะ “หุ้นส่วนแห่งชีวิต” ที่เกื้อกูลกันด้วยความเคารพ ความร่วมมือ และความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ยกระดับการมองธรรมชาติจากเพียง “วัตถุให้ใช้สอย” สู่ “ความสัมพันธ์เชิงจริยธรรม” อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการสังเคราะห์เข้ากับหลักปัจเจกชนวิธี ของพระพุทธศาสนาในงานวิจัยนี้

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งสังเคราะห์แนวคิด จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน เข้ากับ หลักปัจเจกชนวิธี เพื่อพัฒนา กรอบจริยธรรมร่วมสมัย ที่ผสาน “สติแห่งการรู้เท่าทันจิต” จากพระพุทธศาสนากับ “จริยธรรมแห่งความร่วมมือ” จากปรัชญาตะวันตก เพื่อเสนอแนวทางการบริโภคนาอย่างรู้คุณค่า เกื้อกูล และยั่งยืนต่อสรรพชีวิต โดยเฉพาะในบริบทของพระภิกษุผู้ดำรงชีวิตด้วยปัจจัย 4 ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างแห่งการบริโภคนาอย่างมีสติและจริยธรรมแก่สังคัมร่วมสมัยได้แท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดของจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการบริโภคนาตามหลักปัจเจกชนวิธี

3. เพื่อสังเคราะห์จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนกับแนวคิดการบริโภคมตามหลักปัจเจกชนวิธีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

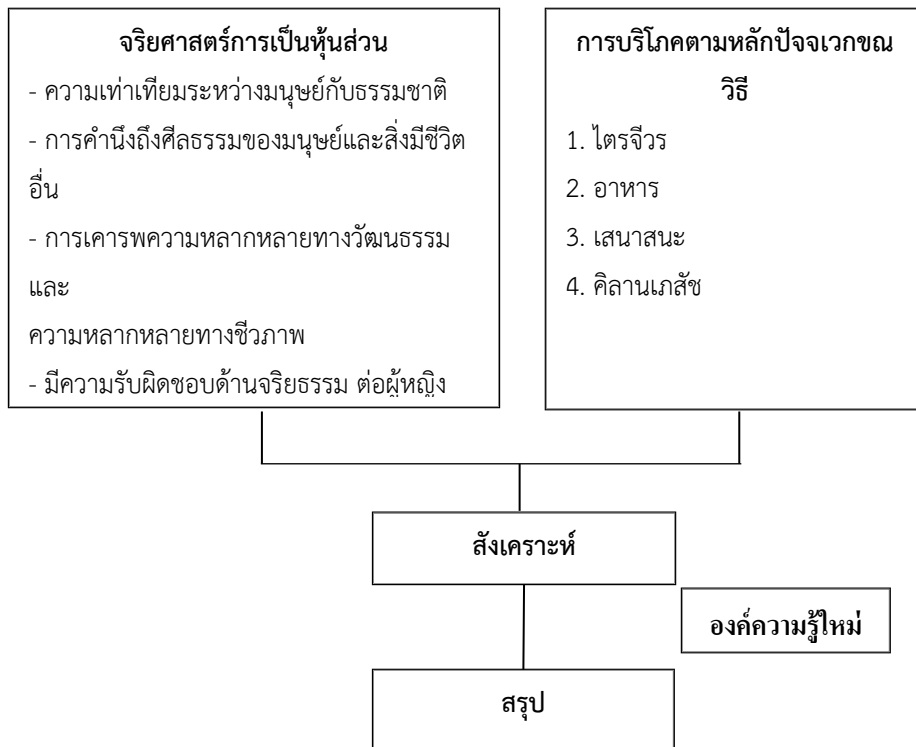
1. ขั้นรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีพุทธศักราช 2539 และข้อมูลที่เป็นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือเรื่อง Science and Nature ของ เมอร์ซันต์ เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการอื่น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารทางเว็บไซต์ (Website)

2. ขั้นตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยตรวจสอบแหล่งที่มาเนื้อหา และความสมบูรณ์ของข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาจัดเรียงลำดับก่อนหลังเรียงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามประเด็นต่าง ๆ คือ ศึกษาแนวความคิดของจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศึกษาแนวคิดการบริโภคมตามหลักปัจเจกชนวิธี และสังเคราะห์จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนกับแนวคิดการบริโภคมตามหลักปัจเจกชนวิธีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

4. ขั้นสรุปผล ผู้ศึกษานำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการศึกษาต่อไป

5. ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์จากการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวความคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนและแนวคิดการบริโภคมตามหลักปัจเจกชนวิธี ในการวิเคราะห์นี้จะใช้รูปแบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีการวิจัยเชิงคุณภาพ และในการนำเสนอข้อมูล จะใช้รูปแบบการพรรณนาสังเคราะห์และวิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยายเชิงโวหารเป็นเชิงคุณภาพตามความเหมาะสมแก่เนื้อหาในบทต่าง ๆ ตามลำดับและเรียบเรียงออกมาเป็นรูปแบบองค์ความรู้ใหม่เชิงทฤษฎี ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ในงานเชิงวิชาการต่อไป



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวความคิดของจรรยาบรรณการเป็นหุ้นส่วนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยพบว่า แนวคิด “จรรยาบรรณการเป็นหุ้นส่วน” (Partnership Ethics) ของ แคโรลีน เมอร์ชานต์ (Carolyn Merchant) เป็นการท้าทายแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Anthropocentrism) ที่เคยครอบงำความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติมาอย่างยาวนาน เมอร์ชานต์เสนอให้มองธรรมชาติไม่ใช่ในฐานะทรัพยากรหรือวัตถุที่มนุษย์มีสิทธิใช้สอย แต่เป็น “หุ้นส่วนแห่งชีวิต” (Partnership with Nature) แนวคิดนี้จึงมุ่งเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงครอบงำให้เป็นความสัมพันธ์แห่งความเคารพ ความรับผิดชอบต่อ และการอยู่ร่วมกัน

แนวคิดดังกล่าวถือกำเนิดขึ้นท่ามกลางกระแสสิ่งแวดล้อมและขบวนการสตรีนิยมในคริสต์ทศวรรษ 1960 ซึ่งโลกเริ่มตระหนักถึงผลกระทบของเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่อ

ธรรมชาติ ผลงาน Silent Spring ของ Rachel Carson (1962) ได้กระตุ้นจิตสำนึกใหม่ด้านสิ่งแวดล้อม ขณะที่ The Death of Nature: Women, Ecology, and the Scientific Revolution ของ Merchant (1980) ได้วิพากษ์กรอบคิดเชิงกลไกแบบนิวตัน-เบคอนที่ลดทอนธรรมชาติให้เหลือเพียงวัตถุ เมอร์ชานต์จึงเสนอให้ “คืนศักดิ์ศรีให้ธรรมชาติ” และสร้างจริยธรรมใหม่ที่ตั้งอยู่บนความร่วมมือระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

เมื่อเทียบกับแนวคิดวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมอื่น เมอร์ชานต์นำเสนอแนวทาง “สมดุลกลาง” ระหว่าง แนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Anthropocentrism) แนวคิดสิ่งมีชีวิตเป็นศูนย์กลาง (Biocentrism) และ แนวคิดนิเวศเป็นศูนย์กลาง (Ecocentrism) โดยยืนยันว่าชีวิตทุกชีวิตเป็นผู้ร่วมอยู่ในวงจรเดียวกัน (Capra, 1996) กรอบคิดนี้ยังสัมพันธ์กับ เฮอริเบิร์ต มาร์คัส (Marcuse, 1978) ที่มองว่าธรรมชาติเป็น “พันธมิตรที่มีชีวิต” และเห็นว่าวิกฤตสิ่งแวดล้อมเกิดจากการครอบงำธรรมชาติทั้งภายนอกและภายในของมนุษย์ การแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มจากการฟื้นจิตสำนึกภายในให้เกิดความอ่อนโยนและความรับผิดชอบต่อโลก

ใน Science and Nature: Past, Present, and Future (Merchant, 2018) เมอร์ชานต์ได้ขยายแนวคิดดังกล่าวโดยเสนอว่า การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ต้องตั้งอยู่บนหลัก ความเท่าเทียม ความเคารพ และ ความร่วมมือ ซึ่งสามารถสรุปเป็นสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การยอมรับความเท่าเทียมระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ, 2) การใช้ทรัพยากรอย่างมีศีลธรรมและรับผิดชอบ, 3) การเคารพความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม, 4) การส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม โดยเฉพาะสิทธิของสตรีและชนกลุ่มน้อย และ 5) การจัดการระบบนิเวศที่เกื้อกูลสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

จากการสังเคราะห์แนวคิดของ เมอร์ชานต์ สามารถขยายผลสู่มิติของ “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ในสองระดับที่เกื้อกูลกัน คือ การอนุรักษ์ทางตรง (Direct Conservation) เช่น การปลูกป่า การดูแลแหล่งน้ำ และการจัดการมลพิษ ซึ่งเป็นการกระทำเชิงรูปธรรม และการอนุรักษ์ทางอ้อม (Indirect Conservation) ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกใหม่ผ่านการศึกษา การสื่อสาร และการรณรงค์ทางสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน ทั้งสองแนวทางนี้ตั้งอยู่บนหลักจริยธรรมแห่ง “ความเคารพ ความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ” ซึ่งเป็นหัวใจของแนวคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน

โดยสรุป แนวคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนของ เมอร์ชานต์ คือกรอบจริยธรรมที่เสนอความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม เคารพ และพึ่งพาอาศัยกัน กรอบคิดนี้ผสมผสานจริยธรรมทางสังคมกับจริยธรรมทางนิเวศเข้าด้วยกัน เชื่อมโยงกับแนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ (Ecofeminism) และความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Justice) จนเกิดเป็นกรอบคิดองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งมิติของมนุษย์ สังคม

และธรรมชาติ แม้จะมีข้อจำกัดด้านการปฏิบัติในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม แต่แนวคิดนี้ยังคงมีคุณค่าสำคัญในการสร้างจิตสำนึกใหม่แห่งความยั่งยืนและความเป็นธรรมในระดับโลก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวคิดการบริโภคตามหลักปัจเจกชนวิธี

การบริโภคตามหลัก *ปัจเจกชนวิธี* ในพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่มุ่งปลูกฝังสติปัญญา และความตระหนักรู้ก่อนการใช้สอยปัจจัย 4 ได้แก่ ไตรจีวร อาหาร เสนาสนะ และคิลานเภสัช แนวทางนี้มีได้มุ่งให้การบริโภคเป็นไปเพื่อความผลิตเพลินทางรสสัมผัส หากแต่เป็นการดำรงชีวิตด้วยความพอประมาณ มีเป้าหมายเพื่อยังอัตภาพไว้สำหรับการประพฤติพรหมจรรย์อย่างถูกต้อง โดยตั้งอยู่บนหลักแห่งความเหมาะสมและการไม่เบียดเบียน การพิจารณาก่อนบริโภคจึงมิใช่เพียงการระลึกรู้ก่อนกระทำ หากเป็นกระบวนการภาวนาเชิงลึกที่หล่อหลอมสติและปัญญาให้ตื่นรู้ต่อความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ ซึ่งไม่เพียงสะท้อนมิติแห่งจริยศาสตร์ทางธรรมเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการลดการใช้ทรัพยากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการฝึกเจริญสติที่เชื่อมโยงทั้งมิติแห่งจิต ธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน

เจตนารมณ์ของแนวทางนี้คือการรู้จักพอประมาณ ลดความโลภและความยึดติด พร้อมดำรงอยู่ร่วมกับโลกโดยไม่สร้างความเบียดเบียน พระพุทธองค์ทรงสอนให้ภิกษุทั้งหลายพิจารณาอย่างแยบคายก่อนใช้ปัจจัยสี่ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสันโดษ ความเป็นกลางทางจิต และความพอเพียงในชีวิตสมณะ

สำหรับจีวร พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ใช้ด้วยความรอบคอบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อปกปิดกายและป้องกันภัยจากธรรมชาติ มิใช่เพื่อแสดงฐานะหรือความหรูหรา ดังพระพุทธดำรัสในพระไตรปิฎกว่า “เราอนุญาตจีวรแก่เธอทั้งหลาย ก็เพียงเพื่อป้องกันความหนาว ป้องกันความร้อน ป้องกันสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะที่น่าละอาย” (ที.ปา. (ไทย) 11/181-182/140)

พระพุทธดำรัสข้างต้นแสดงให้เห็นชัดว่า จีวรมีคุณค่าเฉพาะในฐานะปัจจัยเกื้อกูลต่อการดำรงพรหมจรรย์ มิใช่เครื่องแสดงอัตลักษณ์หรือความงาม เมื่อภิกษุสันโดษในจีวร ย่อมฝึกใจให้ละความยึดมั่นในรูปและรส ไม่ยกตนข่มผู้อื่น อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับมิติสิ่งแวดล้อม เพราะการใช้จีวรเท่าที่จำเป็นย่อมช่วยลดการผลิตสิ่งทอและการใช้ทรัพยากรเกินจำเป็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทั้งจริยธรรมและจริยศาสตร์แห่งความพอเพียงที่หลอมรวมทั้งการปฏิบัติและแนวคิดเชิงทฤษฎีเข้าด้วยกัน

ในด้านอาหาร พระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาอย่างมีโยนิโสมนสิการ โดยเน้นว่าการฉันอาหารมีเป้าหมายเพื่อยังชีวิตให้ดำรงอยู่ มิใช่เพื่อความผลิตเพลินในรส การฉันด้วยความ

เข้าใจและไม่ยึดติดในรสชาติ ย่อมทำให้จิตใจเป็นอิสระและเกิดความผาสุก พร้อมทั้งบำเพ็ญธรรมให้เจริญยิ่งขึ้น ดังปรากฏใน (ม.ม. (ไทย) 12/422-423/456) ว่า ผู้รู้จักประมาณในการบริโภคย่อมสามารถกำจัดกิเลสได้เป็นลำดับ แนวทางนี้สอดคล้องกับหลัก *โภชนมัตตตัณญา* (รู้จักประมาณในการบริโภค) และ *อาหาเรปภิกุลสัณญา* (เห็นโทษในอาหารว่าไม่ควรยึดติด) พระพุทธเจ้าทรงยกตัวอย่างแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล ซึ่งเคยบริโภคเกินประมาณจนเกิดอาพาธพระองค์ตรัสว่า “มนุษย์ผู้มีสติอยู่ทุกเมื่อ รู้จักประมาณในโภชนะที่ได้แล้ว ย่อมมีเวทนาเบาบาง เขาย่อมแก่ช้า อายุก็ยั่งยืน” (ส.ส. (ไทย) 15/124/145-146) คำสอนนี้นอกจากจะส่งผลต่อสุขภาพกายโดยตรงแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงทางสายกลางของชีวิต ซึ่งเป็นการลดการบริโภคเกินจำเป็นและการรักษาความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติรอบตัว

สำหรับเสนาสนะ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ใช้สอยด้วยความพอประมาณ ไม่หมกมุ่นในความสะดวกสบาย ที่อยู่อาศัยเป็นเพียงปัจจัยเพื่อป้องกันภัยจากธรรมชาติ มิใช่เป้าหมายแห่งชีวิต ดังที่ตรัสไว้ว่า “นั่นโคนไม้ นั่นเรือนว่างเปล่า เธอทั้งหลายจงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าได้เป็นผู้มีความเดือดร้อนในภายหลัง นี่เป็นคำพร่ำสอนของตถาคตสำหรับเธอทั้งหลาย” (ม.ม. (ไทย) 12/215/225) พระพุทธองค์ทรงสะท้อนความเรียบง่ายของชีวิตนักบวช และชี้ให้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ พระองค์ยังตรัสเพิ่มเติมว่า “พิจารณาโดยแยกกายแล้วใช้สอยเสนาสนะเพื่อป้องกันความหนาว ความร้อน เหลือบ ยุง ลม แดด และสัมผัสแห่งสัตว์เลื้อยคลาน เพื่อบรรเทาอันตรายที่เกิดจากฤดู และยินดีในการหลีกเร้น” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/85/549) เป็นหลักฐานแห่งการดำรงอยู่ด้วยความพอเพียง ทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ อันเป็นแบบอย่างของการใช้ทรัพยากรอย่างรอบคอบและไม่สร้างภาระต่อธรรมชาติ

ในส่วนของคิลานเภสัช พระวินัยปิฎกได้วางหลักไว้อย่างรอบคอบว่า “เภสัชใดควรลืมห้ามสำหรับภิกษุผู้เป็นไข้ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ภิกษุรับประเคนเภสัชนั้นแล้ว เก็บไว้ฉันได้ ๗ วันเป็นอย่างมาก ให้เกินกำหนดนั้นไป ต้องอาบัติ นิสสัคคิยาปาจิตตีย์” (วิ.มหา. (ไทย) 2/622/143) พระบัญญัตินี้ชี้ให้เห็นถึงความระมัดระวังในการใช้ยารักษาโรค โดยไม่กักตุนหรือใช้เกินความจำเป็น เพื่อคงไว้ซึ่งสติและความพอประมาณ อีกทั้งยังมีพระบัญญัติห้ามภิกษุที่มีไข้เจ็บป่วยออกปากขอโภชนะอันประณีต เช่น เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมสัสม์ เพื่อบริโภคเอง โดยระบุว่า “ภิกษุใดไม่เป็นไข้ ออกปากขอโภชนะอันประณีตเช่นนั้นมาเพื่อตนแล้วฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์” (วิ.จุ. (ไทย) 2/411/258)

คำสอนเหล่านี้ต่อยอดหลักแห่งความไม่โลภ ความพอประมาณ และการรู้จักประมาณในการบริโภค อรรถกถาอธิบายเพิ่มเติมว่า การพิจารณาคิลานเภสัชควรทำในสามช่วง คือ ก่อนใช้

ระหว่างใช้ และหลังใช้ เพื่อให้จิตไม่ยึดมั่นในสิ่งบริโศก อันเป็นการฝึกใจให้รู้จักพึ่งพาธรรมชาติอย่างสมดุล และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีที่อาจเป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม

จากการพิจารณาทั้งสี่ปัจจัยนี้จะเห็นได้ว่า หลักปัจเจกชนวิธีมิได้จำกัดอยู่ในขอบเขตของพระวินัยเท่านั้น หากแต่เป็น จริยศาสตร์เชิงลึกที่หล่อหลอมจริยธรรมแห่งการบริโศกอย่างมีสติ รู้เท่าทันต้นตอ และตระหนักถึงความยั่งยืนของสรรพสิ่ง ดัง พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “คหบดี ท่านทั้งหลายได้บำรุงภิกษุสงฆ์ด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต ... ท่านทั้งหลายพึงสำนึกอย่างนี้ว่า พวกเราพึงบรรลุปิติที่เกิดจากวิเวกอยู่ตามกาลอันควร” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/176/293)

สิ่งเหล่านี้สะท้อนเจตนารมณ์ของพระพุทธองค์ว่า การใช้ปัจจัยสี่มิได้มุ่งเน้นเพียงวัตถุ หากแต่เป็นกระบวนการฝึกสติให้ตื่นรู้ เพื่อพัฒนาปัญญาแห่งการเห็นตามความจริง และก่อให้เกิดความสงบทางใจอันนำไปสู่ความพ้นทุกข์อย่างแท้จริง เมื่อหลักการนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมร่วมสมัย ย่อมกลายเป็น จริยศาสตร์แห่งการบริโศกเชิงพุทธ ที่เชื่อมโยงจิต ธรรม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล อันเป็นแนวทางสู่สังคมที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และโลกโดยรวม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ในแต่ละปัจจัยมีหลักเกณฑ์ทางธรรม จริยธรรม และจริยศาสตร์ที่ลึกซึ้ง ซึ่งทำหน้าที่กำกับและหล่อหลอมพฤติกรรมกรการบริโศกไว้อย่างมีระบบ เช่น การพิจารณาอาหารด้วยหลัก “โภชนาตัตถุญญา” และ “อาหาเรปฏิกูลสัญญา” ที่ช่วยลดความยึดติดและปลูกฝังการเห็นคุณค่าในอาหารอย่างแท้จริง ส่วนการใช้เสนาสนะควรพิจารณาด้วยสติว่าเป็นเพียงที่พักเพื่อป้องกันแดดลม มีใช้เพื่อความโอ้อาหารุหฺรฯ ทั้งยังเน้นการบำรุงรักษาให้คงทน โดยไม่สร้างภาระต่อสิ่งแวดล้อม ขณะที่คิลานเภสัชมุ่งเน้นการใช้ยาเท่าที่จำเป็น โดยอาศัยสมุนไพรและวิถีธรรมชาติควบคู่กับ “ธรรมโอสถ” เพื่อเยียวยาจิตใจ กระบวนการทั้งหมดนี้จึงถือเป็น “จริยศาสตร์แห่งการบริโศกเชิงพุทธ” ที่มุ่งฝึกสติให้ละวางความยึดมั่น ลดความโลภ และดำรงอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างไม่เบียดเบียน

กล่าวโดยสรุป หลักปัจเจกชนวิธีมิได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติของพระภิกษุเท่านั้น หากแต่เป็นรากฐานทางจริยศาสตร์พุทธว่าด้วยการบริโศกเพื่อสมดุลแห่งชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในระดับสังคมได้อย่างกว้างขวาง โดยตั้งอยู่บนฐานของสติ ความพอเพียง และความเคารพในชีวิตทุกชีวิต การพิจารณาก่อนบริโศกจึงมิได้มีเพียงเพื่อความคุ้มครองความอยากหรือความยึดติด แต่ยังเป็นกลไกที่ลดการใช้ทรัพยากรเกินจำเป็น ส่งเสริมความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ทั้งยังเป็นแนวทางสร้างความสงบภายในและฟื้นฟูระบบนิเวศภายนอกอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสังเคราะห์จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนกับแนวคิดการบริโภคตามหลักปัจเจกชนวิธีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การสังเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนของ Carolyn Merchant เข้ากับหลักปัจเจกชนวิธีในพระพุทธศาสนา นำไปสู่กรอบแนวคิดเชิงจริยธรรมใหม่ที่เชื่อมโยง “สติ-จริยธรรม-สิ่งแวดล้อม” เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน โดยเน้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติในฐานะ “หุ้นส่วนแห่งชีวิต” มากกว่าผู้ครอบครอง แนวทางนี้มุ่งให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมิได้อาศัยเพียงเทคโนโลยีหรือกฎหมาย หากแต่เกิดจากจิตสำนึกแห่งความเคารพ ความพอเพียง และความร่วมมือที่หยั่งรากในวิถีชีวิตประจำวัน

ผลการสังเคราะห์นำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ 3 ประการ ได้แก่

1) SatiCloth ยกระดับการใช้ไตรจีวรจากเครื่องนุ่งห่มทางกายภาพไปสู่ “เครื่องเตือนสติทางจริยธรรม” (Ethical Reminder). ไตรจีวรถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของความพอเพียง ความไม่เบียดเบียน และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง พระภิกษุผู้สวมจีวรจึงมิได้เพียงปกปิดกาย หากยังสวมใส่ “เจตจำนงแห่งสติ” (Intention of Mindfulness) ที่เชื่อมโยงกับคุณค่าทางจิตใจและธรรมชาติ การเลือกใช้ การดูแล และการยืดอายุการใช้งานของจีวรถือเป็นการปฏิบัติธรรมรูปแบบหนึ่งที่ฝึกให้รู้เท่าทันความอยาก ความฟุ้งเฟ้อ และผลกระทบจากการบริโภควัตถุ การปฏิบัติเช่นนี้ยังเป็นตัวอย่างเชิงจริยธรรมที่สามารถขยายสู่สังคมวงกว้างได้ โดยเปลี่ยน “เครื่องนุ่งห่มของพระ” ให้กลายเป็นต้นแบบแห่งการใช้ทรัพยากรด้วยสติสำหรับทุกคนในสังคม

2) SatiEthica จริยธรรมแห่งสติในการบริโภคอาหาร ชี้ให้เห็นถึงการบริโภคอาหารที่อาศัยทั้งสติและจริยธรรมเป็นพื้นฐาน โดย “สติ” (Sati) ทำหน้าที่ระลึกรู้ต่อความหิว ความอึด และผลของการบริโภคในขณะปัจจุบัน ส่วน “Ethica” สะท้อนความรับผิดชอบต่อสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้เน้นให้มนุษย์ตระหนักว่าการกินมิใช่เพียงการตอบสนองความต้องการทางกาย แต่เป็นการกระทำเชิงจริยธรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตทั้งหมดในระบบนิเวศ อันนำไปสู่การบริโภคที่พอดีและยั่งยืนในระดับโลก.

3) EcoSati Theory แนวคิด “สติสิ่งแวดล้อมเชิงพุทธ” ที่ขยายหลัก ปัจเจกชนวิธีสู่ระดับโครงสร้างทางสังคม โดยเสนอให้มนุษย์ออกแบบวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมบนฐานของ “สติ-สันโดษ-สมถะ” เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยที่กลมกลืนกับระบบนิเวศ การใช้วัสดุหมุนเวียน การดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร และการเยียวยาใจด้วย “ธรรมโอสถ” แนวคิดนี้ย้ำว่า “สุขภาวะของมนุษย์” และ “สุขภาวะของธรรมชาติ” มิได้แยกจากกัน แต่เป็นสองมิติของชีวิตเดียวกันที่ต้องพัฒนาไปพร้อมกันอย่างกลมกลืน

ทั้งสามแนวคิดมีแก่นร่วมคือ “สติร่วม” (Co-Mindfulness) ภาวะตื่นรู้ร่วมกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งมองว่ามนุษย์มิใช่ผู้ควบคุมธรรมชาติ แต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบชีวิตทั้งหมด การดำเนินชีวิตด้วยสติจึงหมายถึงการอยู่ร่วมอย่างเคารพ รับผิดชอบ และเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม

การผสมหลัก **ปัจเจกเขมณวิธิ** เข้ากับจริยศาสตร์หุ้นส่วน ก่อให้เกิดกรอบแนวคิดจริยธรรมใหม่ที่เน้นความพอเพียง ความเมตตา และความสมดุลระหว่างจิตใจ มนุษย์ และธรรมชาติ อันสอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนาเรื่องสติปัญญา เมตตา สันโดษ และปัญญา แนวคิดนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับบุคคล ชุมชน และนโยบายสาธารณะ เพื่อสร้าง “**จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมเชิงพุทธ**” ที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และมุ่งสู่โลกที่สมดุล ยั่งยืน และเป็นธรรมสำหรับทุกชีวิต

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้งสามวัตถุประสงค์สามารถอภิปรายผลได้อย่างครอบคลุมในเชิงแนวคิดและแนวปฏิบัติ โดยเน้นการวิเคราะห์จุดเชื่อมโยงระหว่าง “จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน” (Partnership Ethics) กับ “หลักปัจเจกเขมณวิธิ” ในพระพุทธศาสนา อันนำไปสู่การสร้างวิถีชีวิตใหม่ที่สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างยั่งยืน ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: เพื่อศึกษาแนวความคิดของจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนของ Merchant (2018) มุ่งเปลี่ยนมโนทัศน์จากการครอบงำธรรมชาติไปสู่ความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนที่ตั้งอยู่บนความเท่าเทียม ความเคารพ และความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับ สมโภช ธมมโกชช (2550) ที่ชี้ว่าพระธรรมวินัยส่งเสริมการอยู่ร่วมอย่างเกื้อกูล และ พระอนุสรณ์ ปรุกโกโม (2558) ที่เสนอการอนุรักษ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ผลวิจัยนี้แตกต่างตรงที่ว่า ได้บูรณาการแนวคิดของ Merchant เข้ากับจริยธรรมพุทธในมิติแห่งสติและปัญญา ก่อให้เกิดกรอบ “**จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนเชิงพุทธ**” ที่เน้นความเกื้อกูลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติทั้งทางจิตใจและพฤติกรรม

วัตถุประสงค์ที่ 2: เพื่อศึกษาแนวคิดการบริโภคตามหลักปัจเจกเขมณวิธิ

ผลการวิจัยพบว่า หลักปัจเจกเขมณวิธิ เป็นกระบวนการฝึกสติที่ทำให้การบริโภคปัจจัย 4 ตั้งอยู่บนเหตุผล ความพอดี และความไม่เบียดเบียน สอดคล้องกับ พระครูวรดิษฐ์ธรรมาภรณ์, สำรอง สัจญ์โต และ ประยูร แสงใส (2563) ที่พบว่าพระสงฆ์ใช้โยนิโสมนสิการและสันโดษเป็นแนวทางบริโภคอย่างเรียบง่าย และ สมิตรา โสริวกุล (2565) ที่ระบุว่าการใช้ปัจจัย 4 อย่างมีสติ

ส่งผลต่อสมดุลง่ายใจ ผลวิจัยนี้แตกต่างตรงที่ว่า ได้ขยายหลักปัจเจกชนวิถีจากพระภิกษุผู้สังคัม
ฆราวาส เพื่อสร้างวัฒนธรรมการบริโภคที่มีสติและพอเพียงในระดับชุมชนร่วมสมัย

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อสังเคราะห์จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนกับแนวคิดการบริโภค ตามหลักปัจเจกชนวิถีเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสองแนวคิดนำไปสู่กรอบ “จริยศาสตร์การบริโภคเชิง
หุ้นส่วน” (Eco-Partnership Consumption Ethics) ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ
ธรรมชาติผ่านการบริโภคอย่างมีสติ สอดคล้องกับ ประเวศ อินทองปาน (2560) ที่จำแนกปรัชญา
สิ่งแวดล้อมเป็นสามแนวทางและชี้ว่าพุทธศาสนามีศักยภาพบูรณาการทั้งสามให้สมดุล ส่วนผล
วิจัยนี้แตกต่างตรงที่ว่า ได้เสนอรูปธรรมของ “การอนุรักษ์เชิงพุทธ” ทั้งทางตรง เช่น การใช้
ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และทางอ้อม เช่น การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนา
จริยธรรมเชิงพฤติกรรมและระบบคิดที่เกื้อกูลต่อความยั่งยืน

6. ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า การผสมผสานแนวคิด “จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วน” (Partnership
Ethics) กับ “หลักปัจเจกชนวิถี” ก่อให้เกิดนัยสำคัญทางทฤษฎี 3 ประการ ได้แก่

1. การเสนอกรอบ “จริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนเชิงพุทธ” (Buddhist Partnership
Ethics) ที่ยกระดับหลักปัจเจกชนวิถีจากข้อวัตรเชิงปฏิบัติในพระวินัย สู่กรอบจริยธรรมร่วม
สมัยซึ่งสามารถเทียบเคียงกับแนวคิดตะวันตก เช่น Deep Ecology และ Ecofeminism ได้
อย่างมีเหตุผล

2. การพัฒนา “กระบวนทัศน์สติสิ่งแวดล้อม” (EcoSati Paradigm) ที่เชื่อมโยงระดับ
จิต-ธรรม-สังคัม เข้าด้วยกัน ทำให้การบริโภคกลายเป็นกระบวนการฝึกภาวนา (Paṭivedha)
อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3. การวางรากฐาน “กรอบจริยธรรมแบบองค์รวม” (Holistic Ethical Framework) ที่
ใช้สติเป็นกลไกกลางระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านจากจริยธรรมแห่งการ
ครอบงำ (Ethics of Domination) สู่จริยธรรมแห่งความเป็นหุ้นส่วน (Ethics of Partnership)
อย่างแท้จริง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมิได้เพียงตีความคำสอนทางพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการ
เสนอกรอบทฤษฎีใหม่ที่สามารถใช้เป็นฐานต่อยอดการวิจัยเชิงนโยบาย การศึกษา และจิตวิทยา
สิ่งแวดล้อม โดยมุ่งส่งเสริมสติและจริยธรรมสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างจิตใจ มนุษย์
และโลกอย่างยั่งยืน

7. สรุป

จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดจริยศาสตร์การเป็นหุ้นส่วนของ Carolyn Merchant มุ่งสร้างความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติบนพื้นฐานของความเท่าเทียม ความเคารพ และความร่วมมือ โดยเสนอให้มนุษย์ตระหนักว่าธรรมชาติไม่ใช่วัตถุที่ครอบครองได้ แต่เป็นชีวิตร่วมระบบเดียวกัน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงต้องดำเนินควบคู่ทั้งทางตรง เช่น การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และทางอ้อม เช่น การปลูกจิตสำนึกผ่านการศึกษาและวัฒนธรรม ขณะที่หลักปัจเจกชนวิถีในพระพุทธศาสนาเน้นการพิจารณาอย่างมีสติในการบริโภคปัจจัย 4 เพื่อให้เกิดความพอประมาณและไม่เบียดเบียน การสังเคราะห์ทั้งสองแนวคิดนำไปสู่ “จริยศาสตร์การบริโภคเชิงหุ้นส่วน” ที่ใช้สติเป็นศูนย์กลางแห่งการบริโภคอย่างรู้คุณค่า เกื้อกูลชีวิตและสิ่งแวดล้อม องค์ความรู้นี้ช่วยส่งเสริมวิถีชีวิตพอเพียง สร้างจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบร่วม และเป็นแนวทางสู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนทั้งในระดับบุคคล สังคม และระบบนิเวศโดยรวม

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรส่งเสริมการฝึกสติและพิจารณาอย่างลึกซึ้งก่อนการบริโภค (ไตรจีวร, อาหาร, เสนาสนะ, คิลานเภสัช) เพื่อปลูกฝังจริยธรรมการบริโภคอย่างยั่งยืน ทั้งในหมู่พระสงฆ์และฆราวาส โดยเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มีความพอประมาณ และไม่เบียดเบียนธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เสนอให้รัฐส่งเสริมการบูรณาการหลักปัจเจกชนวิถีเข้ากับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาและชุมชน และให้วัดเป็นพื้นที่ต้นแบบการบริโภคอย่างมีจริยธรรม ควบคู่กับการปรับนโยบายสิ่งแวดล้อมให้มีมิติด้านจริยธรรมมากขึ้น รวมถึงสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีพื้นฐานจากหลักเมตตาและพอเพียง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรศึกษาการประยุกต์ใช้ “Sati-Informed Healing Ethics” ในระบบสุขภาพ, วิเคราะห์กรณีศึกษาวิถีชีวิตสีเขียวในพื้นที่ต่าง ๆ และเปรียบเทียบแนวคิดกับ Deep Ecology และ Ecofeminism เพื่อขยายมิติการวิจัยด้านจริยธรรมสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน



เอกสารอ้างอิง

- พระไตรปิฎก. (2539). *พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* [ฉบับอิเล็กทรอนิกส์]. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
<https://etipitaka.com>
- พระอนุสรณ์ ประกุกโม (ยิ่งยง). (2558). การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 4(2), 311–319.
- ประเวศ อินทองปาน. (2560). ปรัชญาสิ่งแวดล้อมกับพระพุทธศาสนา. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 4(2), 21–37.
- ประเวศ อินทองปาน. (2562). *พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมิตรา โสรัวกุล. (2565). การศึกษาวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมโภช ธมมโภชช. (2550). พระพุทธศาสนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามพระธรรมวินัย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์วิจัย (Journal of Social Sciences Research)*, 33(1), 83–98.
- พระครูวรดิตถ์ธรรมาภรณ์, พระมหาสำรอง สัญญโต, & ประยูร แสงใส. (2563). การบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน. *วารสารพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 5(3), 275–287.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMLD/article/view/243925>
- Capra, F. (1996). *The web of life: A new scientific understanding of living systems*. Anchor Books.
- Carson, R. (1962). *Silent spring*. Houghton Mifflin.
- Friedan, B. (1963). *The feminine mystique*. W. W. Norton.
- Marcuse, H. (1969). *An essay on liberation*. Beacon Press.
- Marcuse, H. (1978). *The aesthetic dimension: Toward a critique of Marxist aesthetics*. Beacon Press.
- Merchant, C. (1980). *The death of nature: Women, ecology, and the scientific revolution*. Harper & Row.



Merchant, C. (2018). *Science and nature: Past, present, and future*. Routledge.



การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

The Development of Learning Experience Management Based on the Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) to Promote Social Skills for Early Childhood

สุภาพันธุ์ สร้อยดี¹, อังคณา อ่อนธานี²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Supapan Soidee¹, Angkana Onthanee²

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Supapanice39@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 10 May 2025; Revised: 18 May 2025; Accepted 28 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ 75/75 และศึกษาผลการใช้โดยเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์กับเกณฑ์ร้อยละ 75 และศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL ดำเนินการวิจัยโดยประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL โดยพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากนั้นนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนยอแซฟพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา และเวลา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย 9 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL กลุ่มตัวอย่างคือเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนยอแซฟพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลหลังทดลอง (One-shot Case Design) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย และแบบบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่า One Sample t-test และหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2 ผลการวิจัยพบว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL มี 5 ขั้นตอน คือ การตระหนักรู้ตนเอง การตระหนักรู้สังคม การจัดการตนเอง การสร้างสัมพันธภาพ และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมีความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.86, ส่วน

เพียงเบนมาตรฐาน=0.14) ความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.87, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.21) และมีประสิทธิภาพ 79.81/77.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ผลการใช้พบว่าทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ CASEL สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนเกิดทักษะทางสังคมระหว่างปฏิบัติกิจกรรม สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อเผชิญความขัดแย้งหรือไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าแสดงออก และกล้าลองทำกิจกรรมใหม่โดยไม่กลัวความผิดพลาด อีกทั้งสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เช่น การแบ่งปันของเล่น การเล่นร่วมกับเพื่อน การฟังผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น และการช่วยเหลือกัน ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาความสัมพันธ์แบบตอบโต้และความสามารถทางสังคม-อารมณ์อย่างครบถ้วน

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, การเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์และสังคม, ทักษะทางสังคม, เด็กปฐมวัย

Abstract

This research and development study aimed to develop and evaluate the effectiveness of learning experiences based on the Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) framework to promote social skills in early childhood students according to the 75/75 criterion, and to examine implementation results by comparing students' social skills after the intervention against the 75 percent criterion and studying the outcomes of CASEL-based learning experiences. The research was conducted in two phases: Phase 1 involved creating and evaluating the effectiveness of CASEL-based learning experiences through expert validation by three specialists, followed by pilot testing with kindergarten 3 students at St. Joseph Phichit School in the second semester of academic year 2024 to assess appropriateness of language, content, and timing, then revision and implementation with nine early childhood students to evaluate effectiveness against the 75/75 criterion. Phase 2 examined the implementation results using a sample of 23 kindergarten 3 students from St. Joseph Phichit School selected through simple random sampling, employing a One-shot Case Design research framework. Research instruments included CASEL-based learning experiences, social skills assessment forms for early childhood students, and field notes, with data analyzed using One Sample t-test and E1/E2 efficiency calculation. Findings revealed that the CASEL-based learning experience consisted of five steps: Self-Awareness, Social Awareness, Self-Management, Relationship Skills, and Responsible Decision-Making, with appropriateness of the learning experience at the highest level ($M=4.86$, $S.D.=0.14$), lesson plan appropriateness at the highest level ($M=4.87$, $S.D.=0.21$), and efficiency of 79.81/77.04, meeting the 75/75 criterion. Implementation results showed that students' social skills after the CASEL-based learning experiences were significantly higher than the 75 percent criterion at the .05 statistical significance level. Students demonstrated social skills development during activities, including improved emotional regulation when facing conflicts or disappointment, increased self-confidence in expressing ideas and trying new activities without fear of mistakes, and appropriate peer interactions such as sharing toys, collaborative play, active listening, showing empathy, and helping others, indicating significant development in reciprocal relationship building and comprehensive social-emotional competencies.

Keyword: Learning experience management, Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, Social Skills, Early childhood

1. บทนำ

การศึกษาระดับปฐมวัย ในช่วงอายุ 3-6 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิตมนุษย์

เพราะเป็นช่วงที่เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้มากที่สุด เพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่า พัฒนาการทางภาษาแสดงถึงความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็ก รวมทั้งบรูเนอร์ (Bruner) วิกโกทสกี (Vygotsky) และเวลส์ (Wells) ต่างเห็นสอดคล้องกันว่าประสบการณ์ทางด้านสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก (สิริมาภิญาญอนันตพงษ์, 2555, น. 18) ทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบตั้งแต่วัยเด็กเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ทักษะทางสังคม (Social skills) เป็นทักษะพื้นฐานที่ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถสื่อความหมายความเข้าใจกันสามารถทำงานร่วมกันสามารถแก้ปัญหาได้โดยสันติวิธี เมื่อเกิดความขัดแย้งรู้จักคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเองและสังคมและสามารถปรับตัวได้ (อังศุธร อังคะนิว, 2557) ทักษะทางสังคมของเด็กเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของตนเองและผู้อื่น การได้รับการยอมรับ การแสดงออกอย่างเหมาะสม และมีทักษะการสื่อสารกับคนอื่น ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการควบคุมตนเอง ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น ทักษะทางสังคมนั้นจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างมาก และส่งผลต่อเด็กการที่เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตนในสังคมที่ถูกต้อง การปรับตัวให้ผู้อื่นยอมรับ เพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ (วรรณภรณ์ มะลิรัตน์, 2554) เด็กเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2554) และทัตจ์ และโรกอฟ (Tudge & Rogoff, 1989, p. 17) ได้อธิบายความสำคัญของทักษะทางสังคมเอาไว้ว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์เพราะมนุษย์มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น การเป็นพันธมิตรที่ดีต่อกัน การให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หรืออาจก่อให้เกิดปัญหาต่อกัน เช่น เกิดความขัดแย้งไม่พึงพอใจต่อกัน เป็นต้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นในสังคม เมื่อเด็กเกิดมาในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่หลากหลาย เด็กจึงต้องเรียนรู้ทักษะทางสังคม โดยมีผู้ใหญ่คอยดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เช่น การปฏิบัติตามระเบียบวินัยของบ้าน ครอบครัว โรงเรียน และสังคม โดยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้จะทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม และช่วยให้เด็กเข้าใจถึงสังคมโลกมากขึ้น (Piaget, 1995, p. 290) ดังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญของการพัฒนาทางด้านสังคม ดังจะเห็นได้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 - 6 ปี คือ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในปัจจุบันพบว่า เด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนในช่วงอายุ 5 - 6 ปี มีปัญหาด้านทักษะทางสังคมค่อนข้างมาก เช่น การรอคอย การรู้จักกฎกติกา การแบ่งปัน การกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ การเล่นกับเพื่อน การทำงานร่วมกับเพื่อน เป็นต้น (Stephen N. E., 2010); (นาถลดา ตะวันกาญจน์โชติ, 2559) การขาดทักษะทางสังคมนั้นจะทำให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นตลอดจนอาจจะส่งผลกระทบต่อ

พัฒนาทางจิตใจและนำมาสู่ปัญหาต่อตนเองและผู้อื่นตามมาจุดหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม คือ การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะทางสังคม ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศ ทักษะที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนควรแสดงออกต่อกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning; CASEL, 2018) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาความสามารถทางอารมณ์และสังคมได้อย่างเหมาะสมตามหลักพัฒนาการและมาตรฐานการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของแต่ละช่วงวัย โดยองค์การความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม ได้เสนอว่าการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) การจัดการตนเอง (Self-Management) การตระหนักรู้สังคม (Social-Awareness) การรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible Decision Making) และ การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) และ Goleman (2006) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาอารมณ์ในช่วงวัยเด็ก ซึ่งมีผลต่อทักษะทางสังคมที่จำเป็นในชีวิต เช่น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเรียนรู้การจัดการอารมณ์และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบในช่วงวัยนี้ช่วยให้เด็กเติบโตเป็นบุคคลที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะทางสังคมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีความมั่นใจในตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเองและการสื่อสารอย่างเหมาะสม โดยเน้นการพัฒนาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การควบคุมอารมณ์ 2) ความมั่นใจในตนเอง และ 3) ความสัมพันธ์แบบตอบโต้กัน ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดย

2.1 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) กับเกณฑ์ร้อยละ 75

2.2 ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and

Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

ด้านแหล่งข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยมีคุณสมบัติดังนี้ 1) อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน และ 2) เป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัย วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ 2 คน และเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลพิจิตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย สารการเรียนรู้อย่างรายปี/รายชั้น/รายหน่วย การจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย จากนั้นคัดเลือกหน่วยการจัดประสบการณ์ 3. สร้างการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ และนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไข 4. นำการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมในองค์ประกอบของการจัดประสบการณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5. นำการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้กับเด็ก จำนวน 3 คน เพื่อหาความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาและเวลา แล้วนำมาปรับปรุง 6. ปรับปรุงแล้วมาประเมินประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็กโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็ก จำนวน 9 คน ปรับปรุงแก้ไขจัดทำประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

(2) แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ 2. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ 3. สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4. นำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 5. นำแบบประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อทางบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม
ของเด็กปฐมวัย

ด้านแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนยอแซฟพิจิตร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยอนุบาลปีที่ 3/3 โรงเรียนยอแซฟพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2567 จำนวน 23 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วย
ในการสุ่มด้วยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด
CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ (1) แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย การสร้าง
แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย 1.2 สร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุม
เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดไว้ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) การควบคุมอารมณ์ 2) ความมั่นใจในตัวเอง 3)
ความสัมพันธ์แบบตอบโต้กัน 1.3 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย
โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็นแบบมาตรฐานค่าแบบรูบริกส์ (Rubric Score) 1.4 นำแบบประเมินทักษะ
ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่
ปรึกษาและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of
Consistency: IOC) 1.5 นำมาปรับปรุงและจัดทำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพื่อนำไป
ทดลองใช้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนยอแซฟพิจิตร ซึ่งเคยเรียนในเนื้อหาที่ผ่านมาแล้วใน ปีการศึกษา
2566 จำนวน 10 คน โดยมีผู้ประเมิน 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน
เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างกรรมการทั้งสองคน โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.90 1.6 จัดพิมพ์แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์
เพื่อที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป (2) แบบบันทึกภาคสนาม 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การสร้างแบบบันทึกภาคสนาม 2.2 สร้างแบบบันทึกภาคสนาม 2.3 กำหนดประเด็นและขอบข่ายของ
พฤติกรรมในการสังเกต 2.3 สำหรับรูปแบบของแบบบันทึกภาคสนามของงานวิจัยนี้จะแบ่งข้อมูลเป็น 2 ส่วน
2.4 นำแบบบันทึกภาคสนามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบประเด็นความถูกต้องและนำมา
ปรับปรุงแก้ไข 2.5 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดพิมพ์แบบบันทึกภาคสนาม ฉบับ
สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร เพื่อขอออกหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้ การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อ
ส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนยอแซฟพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ
ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL ใช้เวลา 2 สัปดาห์

จำนวน 10 แผน รวมทั้งหมด 25 ชั่วโมง ในระหว่างดำเนินกิจกรรมตามแผนประกอบการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินเด็กด้วยแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไปพร้อมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในแต่ละทักษะ ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการใช้สถิติ t-test แบบ One Sample

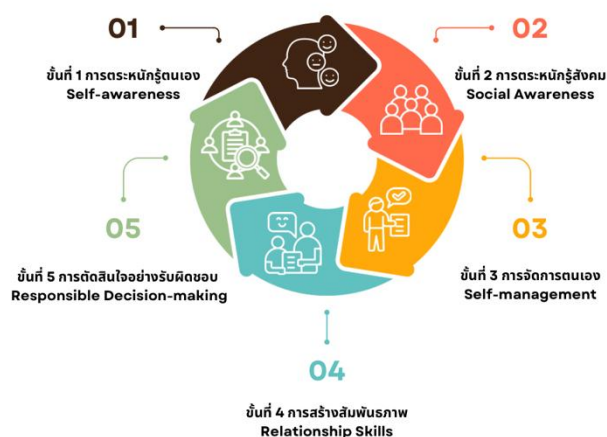
4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

1. ผลการจัดประสบการณ์ CASEL เป็นกระบวนการที่พัฒนาเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ การจัดการอารมณ์ เข้าใจผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์ และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness), การจัดการตนเอง (Self-Management), การตระหนักรู้สังคม (Social Awareness), การตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Decision-Making) และ การสร้างสัมพันธ์ภาพ (Relationship Skills)

การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด COLLABORATIVE FOR ACADEMIC, SOCIAL, AND EMOTIONAL LEARNING (CASEL)



รูปภาพที่ ๑ แสดงขั้นตอนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic Social and Emotional Learning (CASEL)

ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) มุ่งเน้นให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจอารมณ์และความคิดของตนเอง รู้ความต้องการ รู้จักที่จะเคารพตนเอง รวมถึงรู้ความสามารถในการประเมินจุดแข็งกับข้อจำกัดของตนเองโดยผ่านกิจกรรม การสนทนาและการสะท้อนตนเอง การพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการตระหนักรู้ตนเองจะช่วยเสริมสร้างทักษะการจัดการอารมณ์และการแสดงออกทางสังคม เด็กเรียนรู้ที่จะเข้าใจและจัดการความรู้สึกของตนเอง เป็นการสร้างความมั่นใจในตัวเองและการเคารพตนเอง ทำให้เด็กสามารถรู้จักตัวเอง เข้าใจความต้องการ ความกลัว หรือความชอบของตนเอง เช่น การรู้ว่าเมื่อไรที่ตัวเองรู้สึกโกรธ ดีใจ หรือเศร้า และสามารถแสดงความรู้สึกเหล่านั้นออกมาอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้สังคม (Social - Awareness) มุ่งเน้นให้เด็กสามารถเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ความแตกต่างระหว่างบุคคลและแสดงออกถึงความเคารพผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนเองในด้านต่าง ๆ มีความเห็นอกเห็นใจ รู้จักการแสดงออกที่เหมาะสมในสังคม และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข การทำกิจกรรมกลุ่มช่วยให้เด็กได้ฝึกการสื่อสาร การรอคอย และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจและเคารพความแตกต่าง อีกทั้งยังช่วยพัฒนาให้เด็กมีการสื่อสารที่ดี รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถประนีประนอมเมื่อเกิดความขัดแย้ง

ขั้นที่ 3 การจัดการตนเอง (Self - Management) มุ่งเน้นให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ จัดการอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรมของตนเองได้ภายใต้สถานการณ์ที่มีความแตกต่างกันไป รวมถึงการจัดการกับความเครียด และทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายได้พัฒนาให้เด็กตระหนักถึงอารมณ์ของตนเอง โดยอาศัยการตั้งเป้าหมาย การวางแผน การแก้ปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญ

ขั้นที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) เป็นการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม การสื่อสาร และการฟังได้เป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือในการทำงาน ขอและให้ความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ การเรียนรู้ทักษะนี้ช่วยให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันในสังคม ทั้งในโรงเรียนและในครอบครัว ตลอดจนพัฒนาทักษะการสื่อสาร การร่วมมือ และการแก้ไขความขัดแย้ง สอนให้เด็กเข้าใจถึงความสำคัญของการแบ่งปัน การฟัง และการช่วยเหลือผู้อื่น

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Decision Making) มุ่งเน้นให้เด็กสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ และเคารพเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนบุคคลและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอยู่บนพื้นฐานของค่านิยม บรรทัดฐานของสังคม หลักจริยธรรม ความปลอดภัย รวมถึงความสามารถในการพิจารณาถึงผลของการกระทำต่อตนเองและผู้อื่น เรียนรู้ที่จะรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง ให้เด็กได้ฝึกการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยสอนวิธีประเมินตัวเลือกแต่ละแบบ และพิจารณาข้อดีและข้อเสียของแต่ละตัวเลือก เพื่อช่วยให้เด็กได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและมองเห็นผลกระทบในระยะยาวของการตัดสินใจ

2. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ



รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness)	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้ทางสังคม (Social - Awareness)	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นที่ 3 การจัดการตนเอง (Self - Management)	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills)	4.83	0.29	มากที่สุด
ขั้นที่ 5 การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Decision Making)	4.33	0.58	มากที่สุด
ความเหมาะสมของภาพรวมของการจัดประสบการณ์ฯ	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.86	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้ทางสังคม (Social - Awareness) ขั้นที่ 3 การจัดการตนเอง (Self - Management) และความเหมาะสมของภาพรวมของการจัดประสบการณ์ฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาขั้นที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. 0.29) และขั้นที่ 5 การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Decision Making) มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. 0.58) ตามลำดับ

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย แสดงดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
สาระสำคัญ	4.78	0.39	มากที่สุด
จุดประสงค์	4.89	0.19	มากที่สุด
สาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นตอนการจัดประสบการณ์	4.93	0.11	มากที่สุด
สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.89	0.19	มากที่สุด

การวัดและประเมินผล	4.75	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.87	0.21	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.87, S.D. = 0.21)

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยโรงเรียนนอแซฟพิจิตร จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาและเวลา ซึ่งพบว่ามีสิ่งที่ต้องปรับปรุงดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา และเวลา

ประเด็น	ปัญหา	แนวทางการแก้ไข
ด้านเนื้อหา	เนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมค่อนข้างเยาะและเนื้อหาบางเรื่องมีความยากเกินไปสำหรับเด็ก และหน่วยชุมชนไม่สอดคล้องกับบริบทชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ทำให้เด็กไม่รู้สึกลึกซึ้งหรือไม่เข้าใจความสำคัญของเรื่องที่เรียน	ลดในส่วนของเนื้อหาบางส่วนลงอย่างเหมาะสมเพื่อให้เหมาะกับการจัดกิจกรรมปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน เช่นการพาเด็กลงสำรวจชุมชน
ด้านภาษา	การใช้ภาษาทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น สิ่งปฏิภูม, หมักหมม	ใช้การอธิบายเพิ่มเติมที่ทำให้เด็กเข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย
ด้านเวลา	เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมค่อนข้างนาน ส่งผลต่อระยะความสนใจของเด็ก	ปรับแก้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้และครูต้องคอยกระตุ้นเด็กเพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในเวลาที่กำหนด

3.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยโรงเรียนนอแซฟพิจิตร จำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL มีผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75 กับเด็กปฐมวัยจำนวน 9 คน

ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ครั้งที่	ประสิทธิภาพ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		ผลลัพธ์
79.63	80.37	79.63	80.37	77.41	80.74	80.74	77.41	80.00	81.85		77.04

ประสิทธิภาพกระบวนการ $E_1 = 79.81$

ประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 79.81/77.04$

จากตาราง 4 พบว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ 79.81/77.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกับเกณฑ์ร้อยละ 75 แสดงดังตาราง 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	% of Mean	t	p
ระหว่างเรียน	23	30	25.88	0.37	86.28	43.69	0.0000

จากตารางที่ 5 พบว่าการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ย 25.88 เท่ากับคิดเป็นร้อยละ 86.28 พบว่า คะแนนการประเมินสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพื่อที่จะนำไปบันทึกลงแบบบันทึกภาคสนามที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่จะศึกษา ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้สังคม (Social - Awareness) ขั้นที่ 3 การจัดการตนเอง (Self-management) ขั้นที่ 4 การสร้างสัมพันธ์ภาพ (Relationship skills) ขั้นที่ 5 การตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible decision-making)

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลเป็น 2 ตอนดังนี้

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตามเกณฑ์ 75/75

1.1 ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL

ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง Self-awareness ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้สังคม Social-awareness ขั้นที่ 3 การจัดการตนเอง Self-management ขั้นที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพ Relationship skills และขั้นที่ 5 การตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ Responsible decision-making ในครั้งนี้ทำให้ได้การจัดประสบการณ์ 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) หน่วยชุมชนน่าอยู่ 2) หน่วยวันเด็กแห่งชาติ จำนวน 2 สัปดาห์ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่า การจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.14) และแผนประกอบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.87, S.D. = 0.21)

1.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ด้านเนื้อหา ภาษาและเวลา ในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL กับเด็กโรงเรียนยอแซฟพิจิตร จำนวน 3 คน พบว่า ด้านเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมค่อนข้างเยอะและเนื้อหาบางเรื่องมีความยากเกินไปสำหรับเด็ก จึงนำมาปรับลดในส่วนของเนื้อหาบางส่วนลงอย่างเหมาะสมเพื่อให้เหมาะกับการจัดกิจกรรม ด้านภาษา พบว่า การใช้ภาษาทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น สิ่งปฏิภูล,หมักหมม ในส่วนนี้ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขใช้การอธิบายเพิ่มเติมที่ทำให้เด็กเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย ด้านเวลา พบว่า เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมค่อนข้างนาน ส่งผลต่อระยะความสนใจของเด็ก ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแก้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้และครูต้องคอยกระตุ้นเด็กเพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในเวลาที่กำหนดและผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยกับเด็กโรงเรียนยอแซฟพิจิตร จำนวน 9 คน พบว่า การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพ 79.81/77.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL กับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL ประกอบไปด้วย การตระหนักรู้ตนเอง โดยการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กฝึกการระบุงอารมณ์ เคลื่อนไหวผ่านการแสดงบทบาทสมมติหรือเด็กได้ฝึกคิดเกี่ยวกับความรู้สึกในแต่ละสถานการณ์ เด็กได้สำรวจอารมณ์ของตนเองอย่างเปิดเผยและได้สะท้อนถึงสิ่งที่พวกเขาเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้และรู้จักอารมณ์ของตนเอง เข้าใจการแสดงออกที่เหมาะสม การตระหนักรู้สังคม เด็กได้ฝึกการเข้าใจมุมมองที่แตกต่างการเล่นบทบาทสมมติที่ให้เด็กแสดงบทบาทเป็นตัวละครต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ถึงความรู้สึกและสถานการณ์ของผู้อื่น เด็กสามารถสะท้อนอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง เช่น การพูดถึงสิ่งที่ตนเองรู้สึกเมื่อเจอสถานการณ์ต่าง ๆ ได้หรือการพูดคุยเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและเรียนรู้การแสดงความคิดเห็นเห็นใจผู้อื่น การจัดการตนเอง จัดกิจกรรมหรือการเล่นผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี เด็กเรียนรู้การอดทนและควบคุมพฤติกรรมของตนเองในระหว่างทำกิจกรรมและช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อการทำงานของตนเอง พัฒนา

ทักษะการวางแผน การควบคุมอารมณ์ และการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย การสร้างสัมพันธภาพ จัดกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการเล่น การสนทนา และกิจกรรมกลุ่ม โดยครูจะสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็ก เด็กได้เรียนรู้การแสดงความคิดเห็นนอกเหนือใจต่อเพื่อน โดยการเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ ครูสร้างสถานการณ์หรือการจำลองเหตุการณ์ที่เด็กจะต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เด็กได้เลือกและตัดสินใจในกิจกรรมเกมการศึกษา เด็กจะต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเองช่วยให้เด็กสะท้อนความคิดของตนเองว่าการตัดสินใจนั้นมีผลดีหรือผลเสียอย่างไร และจะปรับปรุงวิธีการตัดสินใจในครั้งต่อไปอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด CASEL การจัดประสบการณ์แต่ละขั้นตอนจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอารมณ์และสังคมมากขึ้น เด็กได้มีโอกาสแสดงออกทางอารมณ์ เรียนรู้การควบคุมตนเอง พัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น การลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการสื่อสาร แบ่งปัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ ความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูได้อย่างเหมาะสมช่วยให้เด็กเกิดความไว้วางใจและกล้าแสดงออกมากขึ้น ส่งผลให้สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540, น. 49) การดำเนินกิจกรรมโดยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การดำเนินกิจกรรมครูคำนึงถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเด็ก จัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับวัยและมีการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กจากกิจกรรมโดยให้ครอบครัวพัฒนาการในทุกด้าน

การวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Korpershoek และคณะ (2016) ได้ศึกษาการสังเคราะห์โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ได้รับการเผยแพร่ในระหว่างปี 2003 - 2013 มีจำนวน 46 โปรแกรม จากผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมส่วนใหญ่ศึกษาในเด็กอนุบาล ใช้ระยะเวลาในการทดลองระหว่าง 8 - 52 สัปดาห์ โดยมีโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม จำนวน 28 โปรแกรม หรือคิดเป็นร้อยละ 51.8 ของ โปรแกรมทั้งหมด ใช้แนวคิดเซเฟอร์เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม นอกจากนี้ กลุ่มทดลองมีระดับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการอภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เป็นการจัดประสบการณ์ที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการจัดประสบการณ์การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวัย โดยมีหลักการที่เน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการผ่านการเล่น ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก จัดกิจกรรมบูรณาการที่让孩子เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม โดยรวมถึงการเข้าใจตนเองและผู้อื่น การปรับตัวร่วมกับสังคม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งล้วนเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กผ่านการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1. ในการจัดประสบการณ์นี้ ผู้สอนสามารถบริหารจัดการเรื่องเวลาให้มีความยืดหยุ่นได้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้เด็กได้บรรลุจุดประสงค์ในแต่ละขั้นตอนได้อย่างเต็มที่มากที่สุด
2. สำหรับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL ในขั้นที่ 3 การจัดการตนเอง ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้เด็กเรียนรู้การยับยั้งชั่งใจ การฟังคำสั่ง และการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
3. ในการศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรมีการประเมินผลพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูสามารถสังเกต วิเคราะห์ และปรับปรุงวิธีการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด CASEL เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย จึงควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ เช่น ความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
2. ควรศึกษาวัดความคงทนของทักษะทางสังคมที่เกิดขึ้นหลังการจัดประสบการณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นงเยาว์ คลินิกคลาย. (2543). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (เอกสารถ่ายสำเนา).
- นาถลดา ตะวันกาญจน์โชติ. (2559). *ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยเรียน*. *วารสารการพยาบาลจิตเวช และสุขภาพจิต*, 30(2), 1-21.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2540). *เด็กปฐมวัยในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*.
- วรรณภรณ์ มะลิรัตน์. (2554). *ผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็ก* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้อัฒิพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ear_Chi_Ed/Wannaporn_M.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2554). *การสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2555). *พัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัยไทย*. ใน *การประชุมวิชาการ: การวิจัยทาง*



การศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พลังการเรียนรู้ก้าวสู่สากล” (หน้า 1-12). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อังศุธร อังคะนิว. (2557). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเล่นที่บ้านที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กในชุมชน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(1), 27-40.

Collaborative for Academic Social and Emotional Learning (CASEL). (2018). *What is SEL?* Retrieved from <https://casel.org/what-is-sel/>

Goleman, D. (2006). *Social intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York, NY: Bantam Books.

Korpershoek, H., Harms, T., de Boer, H., Van Kuik, M., & Doolaard, S. (2016). A meta-analysis of the effects of classroom management strategies and classroom management programs on students' academic, behavioral, emotional, and motivational outcomes. *Educational Research*, 86(3), 643-680.

Piaget, L. (1995). In I. Smith (Ed.), *Sociological studies* (2nd ed.). London, UK & New York, NY: Routledge.

Stephen, N. E. (2010). *Social skills development in early childhood: Enabling learning, growing friends*. Retrieved June 19, 2021, from www.psychcorp.com

Tudge, J., & Rogoff, B. (1989). Peer influences on cognitive development: Piagetian and Vygotskian perspectives. In M. H. Bornstein & J. S. Bruner (Eds.), *Interaction in human development: Crosscurrents in contemporary psychology* (pp. 17-40). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.



กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับผู้มี ปัญหาสมาธิสั้น

Creative Drama Activities in Lower Primary School Children to Develop Concentration for the Attention Deficit Hyperactivity Disorder

ชนิสรา แก้วใหญ่¹, พรวัน แพทยานนท์²

^{1,2}คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

Chanisara Kaewyai¹ and Porawan Pattayanon²

^{1,2}Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

✉: chanisara.kaewyai@g.swu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 12 May 2025; Revised: 20 May 2025; Accepted 26 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับผู้มีปัญหาสมาธิสั้น และ 2) เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาสมาธิ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีพฤติกรรมขาดสมาธิ อายุระหว่าง 7-9 ปี จากโรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 8 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Short form) ฉบับภาษาไทยจากครูประจำชั้นและผู้ปกครอง การวิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์จำนวน 12 ครั้ง 2) แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการขาดสมาธิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent t-test) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นมีพัฒนาการด้านสมาธิดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมสมาธิในเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ละครสร้างสรรค์, สมาธิ, เด็กสมาธิสั้น, การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

Abstract

This study aimed to 1) develop creative drama activities to enhance concentration in lower primary school children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), and 2) compare their concentration levels before and after the intervention. The participants were eight students aged 7-9 years from Saint Joseph Thiphawan School in Samut Prakan Province, identified as having inattention symptoms using the Thai version of the SNAP-IV (Short Form), assessed by homeroom teachers and parents. A one-group pretest-posttest design was employed. Research instruments included: 1) twelve creative drama activity plans, 2) the SNAP-IV rating scale, and 3) a behavioral observation checklist. Data were analyzed using means, standard deviations, and dependent t-tests. Results showed a statistically significant improvement in concentration ($p < .05$) after participating in the activities. The

findings suggest that creative drama is an effective method for enhancing concentration in children with ADHD.

Keyword: Creative drama, concentration, ADHD children, creative learning approach

1. บทนำ

การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคลผ่านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนต้นซึ่งถือเป็นช่วงวัยสำคัญในการวางรากฐานด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ระยะยาว อย่างไรก็ตาม หนึ่งในปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยนี้คือ “ภาวะสมาธิสั้น” หรือ Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่เกิดจากความผิดปกติของระบบประสาทและกลไกการควบคุมพฤติกรรม ส่งผลให้เด็กมีอาการขาดสมาธิ อยู่นิ่งไม่ได้ มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น และมักขาดความสามารถในการจดจ่อหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ (ภิตินันท์ อะภัย, 2561)

ปัญหาภาวะสมาธิสั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในระดับบุคคลเท่านั้น หากแต่สะท้อนถึงความท้าทายของระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เด็กเริ่มต้นเรียนรู้ในระบบโรงเรียนอย่างจริงจัง การขาดสมาธิในช่วงวัยนี้จึงส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การควบคุมอารมณ์ และการปรับตัวในสังคม ข้อมูลในประเทศไทยจากการศึกษาของทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ (2556) พบว่า เด็กในระดับประถมศึกษาตอนต้นมีภาวะสมาธิสั้นสูงถึงร้อยละ 9.4 โดยเฉพาะในช่วงอายุ 7-9 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานการเรียนรู้ หากไม่ได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาการเรียนรู้และพฤติกรรมในระยะยาว (ฉิชา ทศน์ชาญชัย และ ภิตินันท์ อะภัย, 2566)

ในแง่ของจิตวิทยาพัฒนาการ เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นมักมีข้อจำกัดในการรับรู้ การประมวลผลข้อมูล และการควบคุมแรงกระตุ้น (impulse control) ซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกิจกรรมต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน การเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็ก เช่น การเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว การเล่น และการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการจดจ่ออย่างเป็นธรรมชาติและไม่บีบบังคับ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2556)

กิจกรรม “ละครสร้างสรรค์” (Creative Drama) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มีจุดเด่นในการบูรณาการทักษะทางกาย จิตใจ และสังคมเข้าไว้ด้วยกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางร่างกาย ใช้จินตนาการ และมีส่วนร่วมในบทบาทสมมติในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งช่วยส่งเสริมสมาธิ ความมั่นใจในตนเอง และการควบคุมพฤติกรรม (โกมล ศรีทองสุข, 2560 และ ดุษฎี อุปการ และคณะ, 2561) ละครสร้างสรรค์ไม่ใช่การแสดงเพื่อความบันเทิง แต่เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการพัฒนาภายในอย่างเป็นองค์รวม โดยเฉพาะในเด็กที่ต้องการการกระตุ้นทางประสาทสัมผัสและการมีส่วนร่วมเชิงประสบการณ์ จากแนวคิดและข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่สามารถส่งเสริมสมาธิในเด็กสมาธิสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีรูปแบบและกระบวนการที่

ชัดเจน เพื่อยืนยันผลเชิงประจักษ์ว่าสามารถช่วยลดพฤติกรรมขาดสมาธิและเสริมสร้างพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ของเด็กในระยะยาว

แนวคิดของ Heathcote และ Bolton (1995) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกการใช้ละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน ระบุว่า ละครสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กสามารถควบคุมสถานการณ์ แสดงความรู้สึก และเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสมาธิและพฤติกรรมการเรียนรู้ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1972) ที่เสนอว่าการส่งเสริมแรงจูงใจภายใน เช่น ความรู้สึกมีคุณค่า การได้รับการยอมรับ และการได้แสดงบทบาท จะช่วยจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ในระดับนโยบาย กิจกรรมสร้างสรรค์เช่นละครสร้างสรรค์ยังสอดคล้องกับแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพผ่านการมีประสบการณ์ตรง ฝึกคิดอย่างเป็นระบบ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน (วิรัตน์ ผดุงชีพ, 2560)

จากแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงสถิติดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบชัดเจน มีความสนุกสนานและดึงดูดใจเด็กสมาธิสั้น พร้อมทั้งสามารถพัฒนาให้เด็กมีสมาธิและควบคุมตนเองได้ดีขึ้น จึงได้พัฒนากิจกรรมละครสร้างสรรค์ขึ้นและทดลองใช้กับเด็กประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยืนยันผลเชิงประจักษ์ว่าวิธีการนี้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของโรงเรียนไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นสำหรับพัฒนาสมาธิในผู้ที่มีภาวะสมาธิสั้น
2. เพื่อเปรียบเทียบสมาธิก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ของเด็กประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น

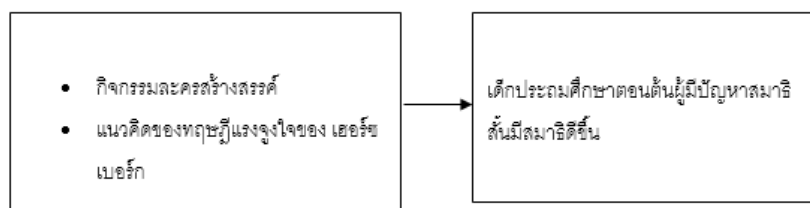
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิด “การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านละครสร้างสรรค์” (Creative Drama-Based Learning) ของ Heathcote และ Bolton (1995) เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับสถานการณ์สมมติผ่านบทบาท การเคลื่อนไหว และการใช้จินตนาการในบริบทที่ปลอดภัยและไม่ตัดสิน ซึ่งช่วยกระตุ้นสมาธิและพฤติกรรมการจดจ่อในเด็กได้อย่างเป็นธรรมชาติ

กรอบแนวคิดของ Heathcote และ Bolton (1995) ระบุว่า การละครในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่สร้างความสนุกสนานหรือความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้าง “พื้นที่การเรียนรู้” (Learning Space) ที่เปิดโอกาสให้เด็กฝึกฝนการควบคุมตนเอง การใช้สมาธิ การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในเชิงสังคม

ผ่านการเล่นบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยที่เด็กยังรู้สึกปลอดภัยและเป็นอิสระในการแสดงออก

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนี้ในการออกแบบกิจกรรมละครสร้างสรรค์จำนวน 12 ครั้ง เพื่อพัฒนาสมาธิของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจริง แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบสมาธิก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อยืนยันว่าแนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายในบริบทการศึกษาของไทยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐาน

ภายหลังจากเด็กที่มีพฤติกรรมอาการขาดสมาธิได้ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับผู้มีปัญหามาธิสั้น เด็กที่มีพฤติกรรมอาการขาดสมาธิมีอาการขาดสมาธิลดลงมีสมาธิดีขึ้น สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตเทียบเท่ากับเด็กวัยเดียวกัน

5. ทบทวนวรรณกรรม

ภาวะสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder: ADHD) เป็นหนึ่งในปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อยในเด็กวัยเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เริ่มมีการเรียนรู้แบบมีระบบ หากเด็กมีพฤติกรรมขาดสมาธิอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ ความสามารถในการเข้าสังคม และการพัฒนาด้านอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญ (ณิชา ทศน์ชาญชัย, 2566; ศรีเรือน แก้วกั้งวาล, 2556) โดยทั่วไปแล้วเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นจะมีลักษณะอาการหลัก 3 ประการ ได้แก่ ขาดสมาธิ (Inattention), ซุกซนอยู่ไม่นิ่ง (Hyperactivity) และหุนหันพลันแล่น (Impulsivity) ซึ่งอาการเหล่านี้ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าภาวะสมาธิสั้นพบได้ประมาณร้อยละ 9.6 ของเด็กวัยเรียนทั่วโลก ขณะที่ในประเทศไทยพบประมาณร้อยละ 9.4 โดยมีแนวโน้มที่อาการจะต่อเนื่องจนถึงวัยผู้ใหญ่ถึงร้อยละ 50 หากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม (ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ, 2556; ชาญวิทย์ พรนภดล, 2556) นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออาการสมาธิสั้นยังรวมถึงทั้งปัจจัยภายใน เช่น ความผิดปกติของสารสื่อประสาทในสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) และปัจจัยภายนอก เช่น การเลี้ยงดู การขาดสารอาหาร และ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในวัยเด็ก

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น การใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาสมาธิอย่างเป็นธรรมชาติเป็นสิ่งจำเป็น “ละครสร้างสรรค์” (Creative Drama) ได้รับการยอมรับว่าเป็น

แนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการค้นพบ (Improvisation) การสวมบทบาท การใช้จินตนาการ และไม่เน้นการแสดงต่อผู้ชม โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กแสดงออกในบริบทปลอดภัย (ภรณ์ คุรุรัตน์, 2526; สมาคมการละครเพื่อการศึกษาของสหรัฐอเมริกา, 1996)

โกมล ศรีทองสุข (2560) ระบุว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาเด็กด้านสมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ และการควบคุมตนเอง โดยกิจกรรมแต่ละชุดถูกออกแบบให้เหมาะสมกับวัย มีการวางแผนและจัดเตรียมล่วงหน้าเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยอย่างมีระบบ ขณะที่ ดุษฎี อุภากร และ อรปรียา ญาณะชัย (2561) เสริมว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมการทำงานของระบบประสาทสัมผัส การรับรู้ทางกาย และการมีส่วนร่วมทางสังคมในห้องเรียนได้อย่างชัดเจน

ละครสร้างสรรค์ยังเชื่อมโยงกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1972) ที่เน้นว่า ปัจจัยภายใน เช่น ความรู้สึกมีคุณค่าและความสำเร็จ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน และเหมาะกับเด็กที่ต้องการการกระตุ้นเชิงบวกในการจัดจ่อและควบคุมพฤติกรรมตนเอง

ในบริบทของประเทศไทย ลิขิต ใจดี (2562) วิเคราะห์ว่ากระบวนการละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กในสามมิติหลัก ได้แก่ ด้านพุทธิ (ความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ), ด้านจิตต (เจตคติและอารมณ์) และด้านพลังทักษะ (การเคลื่อนไหวและประสาทสัมผัส) ได้อย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ ภัทรศิลป์ สุภักดิ์ และ กิตติ มีชัยเขตต์ (2561) ยังเสนอว่าละครสร้างสรรค์เป็นสื่อกลางที่มีพลังในการบูรณาการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด เรียนรู้จากประสบการณ์ และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่มีอายุ 7-9 ปี จำนวน 20 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดสมาธิภาวะสมาธิสั้น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่มีอายุ 7-9 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 8 คน โดยเลือกจากผลคะแนนความเสี่ยงของอาการขาดสมาธิคัดกรองจากแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Short form) โดยครูประจำชั้นและผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน มีขั้นตอนในการคัดเลือก ดังนี้

1.การคัดกรองจากแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Short form) โดยครูประจำชั้นและผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน SNAP-IV จะทำการประเมิน ใน 3 ด้าน รวม 26 ข้อได้แก่

ภาวะขาดสมาธิ (Attention Deficit) มี 9 ข้อ

ภาวะซนหุนหันพลันแล่น (Hyperactivity and Impulsive) มี 9 ข้อ

ภาวะดื้อต่อต้าน (opposition/defiance) มี 8 ข้อ

การให้คะแนนจะให้คะแนน 0-3 คะแนน โดย 0=ไม่พบพฤติกรรมดังกล่าว 1=พบเล็กน้อย

2=พบปานกลาง 3=พบบ่อย

เกณฑ์การพิจารณาความรุนแรง ภาวะขาดสมาธิ

< 13 คะแนน อาการไม่มีความสำคัญทางคลินิก

13-17 อาการเล็กน้อย

18-22 อาการปานกลาง

>=23 อาการรุนแรง โดยเลือกจากผลคะแนนความเสี่ยงของอาการขาดสมาธิตั้งแต่ 13-17

อาการเล็กน้อยและ 18-22 อาการปานกลาง

2.ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ รวมทั้งได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองหรือผู้แทน โดยชอบธรรม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยเมื่อใดก็ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์จำนวน 12 ครั้ง ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมครั้งละ 45 นาที พัฒนาขึ้นโดยอิงหลักการของละครสร้างสรรค์แบบด้นสด (Improvised Creative Drama)

2. แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV ฉบับภาษาไทย สำหรับใช้วัดพฤติกรรมสมาธิสั้นก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรม

3. แบบสังเกตพฤติกรรมสมาธิในห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นโดยอิงจากแนวทางการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตามเกณฑ์ DSM-V

การดำเนินการเก็บข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre – Experimental Design) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนทดลองกลุ่มเดียว ทดลองก่อนหลัง (One Group – Posttest Design) การวิจัยในครั้งนี้ ทดลองจำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 9.00 – 9.40 น. ครบ 4 สัปดาห์

ขั้นตอนการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ยื่นโครงร่างพิจารณาการทำวิจัยในมนุษย์เพื่อพิจารณาในด้านจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่เข้าสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง เพื่อเก็บข้อมูลรายบุคคลเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และทำการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV(Short form) สำหรับครูและผู้ปกครอง ด้านอาการขาดสมาธิ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. นัดหมายวันที่จะเข้าทำกิจกรรม และเข้าทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด
4. หลังจบกิจกรรม ผู้วิจัยให้ครูและผู้ปกครองทำแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV(Short form) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวขอบคุณนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาที่ให้การอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลต่างๆ
5. ผู้วิจัยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาวิเคราะห์และรายงานผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือ
2. สถิติพื้นฐาน

วิเคราะห์ผลก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาสมาธิ สำหรับผู้ที่มีปัญหาสมาธิสั้นของครูและผู้ปกครอง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ใช้ T-Test Dependent เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับผู้ที่มีปัญหาสมาธิสั้นเพื่อทดสอบโดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95

7. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในเด็กประถมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับผู้มีภาวะสมาธิสั้น และ 2) เปรียบเทียบสมาธิก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์จำนวน 12 ครั้ง โดยใช้โครงสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กและหลักการของละครสร้างสรรค์แบบไม่เน้นการแสดง (non-performance drama) โดยแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทบาท ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสะท้อนความคิด โดยมีกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อกระตุ้นสมาธิ การฟัง การจดจ่อ และการควบคุมตนเอง ซึ่งได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านละครสร้างสรรค์และจิตวิทยาเด็ก พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.73 จาก 5.00)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนสมาธิก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยใช้แบบประเมิน SNAP-IV และแบบสังเกตพฤติกรรมสมาธิ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนสมาธิหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 1.87 เป็น 2.81 ในแบบประเมิน SNAP-IV และจาก 2.00 เป็น 3.05 ในแบบสังเกต

พฤติกรรมสมาธิ สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์มีผลเชิงบวกต่อการพัฒนาสมาธิในเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

โดยสรุป ผลการวิจัยทั้งสองข้อสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ออกแบบตามหลักการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และจินตนาการ มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมาธิของเด็กประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น ทั้งในด้านพฤติกรรมที่สังเกตได้และคะแนนการประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กในบริบทโรงเรียนไทยได้อย่างเหมาะสม

8. อภิปรายผล

1. การสร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมาธิในเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น

ผลการสร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีโครงสร้างกิจกรรมชัดเจน ได้แก่ การนำเข้าสู่บทบาท การดำเนินกิจกรรม และการสะท้อนความคิด พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดตามการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงให้เห็นว่าการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การใช้จินตนาการ และการเคลื่อนไหวอย่างมีเป้าหมายสามารถตอบสนองต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Heathcote และ Bolton (1995) ที่เสนอว่า “Creative Drama” เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กได้แสดงตน ฝึกจดจ่อกับบทบาท และพัฒนาการควบคุมตนเองผ่านกระบวนการทางศิลปะ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของสมาธิในเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้ กิจกรรมยังสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1972) ซึ่งชี้ว่า ปัจจัยเสริมภายใน (Motivation Factors) เช่น การมีบทบาทในกิจกรรม การได้รับการยอมรับ และความรู้สึกมีคุณค่า เป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมความตั้งใจและสมาธิของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อสมาธิของเด็กประถมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะสมาธิสั้น

ผลการทดลองพบว่าสมาธิของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกมล ศรีทองสุข (2560) ที่พบว่าละครสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมสมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงงานวิจัยของ ดุษฎี อุปกุล และ อรปรียา ญาณะชัย (2561) ที่ระบุว่าเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีพัฒนาการทางพฤติกรรมด้านการฟัง การรอคอย และการจดจ่อดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ผลการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนพบว่า เด็กที่มีปัญหาสมาธิสั้นสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ต่อเนื่องและสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการเล่นบทบาท” คือแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่งกับการพัฒนาเด็กในช่วงวัยดังกล่าว

จากผลการวิจัยทั้งในด้านการสร้างและการทดลองใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมทั้งในเชิงเนื้อหาและกระบวนการ และส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการด้านสมาธิของเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น โดยสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะสำคัญของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนควรนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในชั้นเรียนที่มีนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้นหรือมีพฤติกรรมขาดจดจ่อ เพื่อส่งเสริมสมาธิและพฤติกรรมการเรียนรู้ในระยะยาว
2. ครูผู้สอนควรได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กิจกรรมอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยและพัฒนาการของเด็ก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เชิงศิลปะในหลักสูตรการเรียนรู้ทั่วไป และรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างสมาธิ ทักษะสังคม และการควบคุมตนเองของผู้เรียนอย่างรอบด้าน
4. นักจิตวิทยาเด็กและผู้ปกครองควรเห็นความสำคัญของการใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น ละครสร้างสรรค์ ในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและบำบัดอาการสมาธิสั้นในรูปแบบที่ปลอดภัยและไม่ใช้ยาเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสามารถในการอธิบายทั่วไปของผลการวิจัย
2. ควรเปรียบเทียบผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์กับกิจกรรมส่งเสริมสมาธิรูปแบบอื่น เช่น การนั่งสมาธิ การทำศิลปะบำบัด หรือโยคะเด็ก เพื่อพิจารณาความแตกต่างและประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบ
3. ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจผลกระทบเชิงพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้เข้าร่วมอย่างลึกซึ้ง
4. ควรศึกษาผลระยะยาวของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อพฤติกรรมของเด็ก เช่น การติดตามผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเวลา 3-6 เดือน เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์

เอกสารอ้างอิง

- โกมล ศรีทองสุข. (2560). *กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุขฎี อุประการ, และ อรปรียา ญาณะชัย. (2561). *กิจกรรมละครสร้างสรรค์กับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน, ชาญวิทย์ พรนภดล, และคณะ. (2556). รายงานผลการสำรวจสุขภาพจิตเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น. *วารสารจิตเวชศาสตร์*, 28(2), 89-102.
- ณิชา ทศน์ชาญชัย, และ ภิตินันท์ อะภัย. (2566). สมาธิกับพัฒนาการเด็กในวัยเรียน. *วารสารสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น*, 12(1), 15-27.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2526). *กระบวนการละครสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- ภิตินันท์ อะภัย. (2561). *การพัฒนาทักษะสมาธิสำหรับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จิตวิวัฒน์.
- ภัทรศิลป์ สุกัณศีล, และ กิตติ มีชัยเขตต์. (2561). การบูรณาการละครสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21. *วารสารการวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 13(1), 101–115.
- ลิขิต ใจดี. (2562). การพัฒนาเด็กด้วยละครสร้างสรรค์ใน 3 มิติ. *วารสารศิลปวัฒนธรรมศึกษา*, 11(3), 55–72.
- วิรัตน์ ผดุงชีพ. (2560). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิชาการ.
- ศรีเรื่อน แก้วกั้งवाल. (2556). *จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2557). *รายงานการสำรวจสุขภาพจิตเด็กในประเทศไทย ปี 2557*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- Heathcote, D., & Bolton, G. (1995). *Drama for learning: Dorothy Heathcote's mantle of the expert approach to education*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Herzberg, F. (1972). *Work and the nature of man*. New York, NY: World Publishing.



การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น Community Based Learning Management to Develop Skills as a Lao Krang Cultural Tourism Entrepreneur of Junior High School Students

ภาณุเดช เคนานันท์¹, ปริญา สร้อยทอง²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Panudet Khenanan¹, Parinya Soithong²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand
✉: wachirawitd63@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 13 May 2025; Revised: 22 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้งในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท และ 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยจำนวน 38 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยผู้ให้ความรู้ ได้แก่ ครูจากกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนในเขตอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน ประชาชนชาวบ้านจากอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชนตำบลสุขเดือนห้า อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้งในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง จังหวัดชัยนาท และ 3) แบบประเมินการสังเกตการทำกิจกรรมแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลจากการศึกษาข้อมูลผลการศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, ผู้ประกอบการท่องเที่ยว, ประชาชน



ชาวบ้าน, กำนันตำบล, นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล และนักเรียน พบว่า ทูทางวัฒนธรรมลาวครั้งที่พบในชุมชนสามารถนำมาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยยึดตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การนำเนื้อหาของท้องถิ่นมาใช้ในการบูรณาการเรียนและสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง จังหวัดชัยนาท จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมร่วมกับนักเรียนโดยใช้วิธีการบรรยายและการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล นักเรียนได้รับการแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม โดยมี 4 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การศึกษาทูทางวัฒนธรรมลาวครั้ง 2) การศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง 3) กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน และ 4) การพัฒนาต่อยอดศักยภาพสินค้าและบริการของชุมชน.

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ผู้ประกอบการท่องเที่ยว, วัฒนธรรมลาวครั้ง

Abstract

This research is a qualitative study with two primary objectives: 1) to examine the potential of Lao Krang cultural capital in the development of cultural tourism in Noen Kham District, Chainat Province, and 2) to develop a community-based learning management model aimed at enhancing Lao Krang cultural tourism entrepreneurship skills among lower secondary school students. The study involved 38 informants, selected through purposive sampling and divided into two groups: Group 1 consisted of 30 lower secondary school students from Nong Yang School, Noen Kham District, Chainat Province, for the academic year 2024; Group 2 comprised knowledge providers, including 2 social studies, religion, and culture teachers from schools in Noen Kham District, 2 local scholars from Noen Kham District, 2 community leaders from Suk Duen Ha Subdistrict, Noen Kham District, and 2 tourism entrepreneurs in Noen Kham District. The research instruments included: 1) an interview form on the potential of Lao Krang cultural capital in developing cultural tourism in Noen Kham District, Chainat Province; 2) guidelines for organizing learning activities using the community as a base for developing entrepreneurship skills in Lao Krang cultural tourism for lower secondary school students at Nong Yang School, Chainat Province; and 3) an assessment form for observing non-participatory activities. The research findings revealed that: 1) The results of the study on the potential of Lao Krang cultural capital in developing cultural tourism in Noen Kham District, Chainat Province, as reported by the primary informants—namely, teachers from the social studies, religion, and culture group, tourism entrepreneurs, local scholars, village headmen, sub-district administrative organization presidents, and students—revealed that the Lao Krang cultural capital present in the community can serve as a foundation for organizing teaching and learning activities in accordance with the 2008 Basic Education Core Curriculum. This curriculum is aligned with the standards and indicators of the social studies, religion, and culture group, and emphasizes the integration of local content into teaching and learning across various subjects. 2) The results of the development of learning management using a community-based approach to enhance Lao Krang cultural tourism entrepreneurship skills among lower secondary school students at Nong Yang School, Chainat Province, revealed that, based on the learning management plan, the researcher conducted learning activities with the students through both lecturing and practical exercises. These activities were designed to achieve effective learning outcomes. The students were divided into four groups, each engaging

in one of the following four learning activities: 1) Lao Krang cultural capital, 2) Lao Krang cultural tourism entrepreneurs, 3) Community tourism activities, and 4) Developing the potential of community products and services.

Keywords: Learning Management, Tourism entrepreneurs, Lao Krang culture

1. บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีรวมถึงการเป็นโลกดิจิทัลที่ข้อมูลในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วในทุกมิติการพัฒนาศักยภาพของคนถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน หลายปีที่ผ่านมา ระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ได้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยให้คำจำกัดความ “ทักษะในศตวรรษที่ 21” ว่ามีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันที่ซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่หลากหลายและแตกต่างกันไป เช่น มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดและเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นทักษะทางด้านเทคโนโลยีรวมทั้ง มีทัศนคติ และค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการเรียนรู้และทักษะการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการท่องจำ (Saavedra and Opfer, 2012)

จากสภาพปัญหาข้างต้น หลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จึงควรออกแบบให้เน้นการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และเป็นองค์รวม (Broad-based and Holistic Learning) เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระเข้าด้วยกันกับบริบทชีวิตส่วนการจัดการเรียนรู้ควรบูรณาการทักษะการคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมัลติมีเดียโดยมีการประเมินผลตามสภาพจริงที่วัดความเข้าใจมากกว่าเนื้อหา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง มีการเชื่อมโยงหลักสูตรให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน ทั้งในระดับเดียวกัน ต่างระดับกัน และกับชุมชนภายนอก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับองค์กรหรือกลไกต่าง ๆ ในชุมชนและในสังคม นั่นคือ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning : PBL) ที่บรรจบเข้ากับ การเรียนรู้แบบ “สถานที่เป็นฐาน” (Place-Based Learning : PBL) เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning : CBL) นั่นเอง ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิม กล่าวคือ การเรียนรู้แบบเดิมผู้เรียนรับการถ่ายทอดจากครูโดยตรง (Reception Learning) ในขณะที่การ เรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบ (Discovery Learning) มีการวิเคราะห์การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ (มณฑล จันทน์แจ่มใส, 2558)

รายวิชาการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นรายวิชาที่ศึกษาแนวคิด วิธีการเรียนรู้จากชุมชน วิธีการปรับตัวและการเข้าหาชุมชน การจัดกระบวนการชุมชนเพื่อการเรียนรู้ การเข้าร่วมใช้ชีวิตในชุมชนเพื่อศึกษาเรียนรู้ การดำเนินชีวิต การทำกิจกรรม ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ซึ่งตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต มุ่งเน้นให้เชื่อมโยงความรู้กับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และกลุ่มคน ในชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรม การทำมาหากิน ทัศนคติ การศึกษาพยาบาลแบบ พื้นบ้านจากบุคคล และองค์กรในชุมชนนอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน (สาขาสังคมศาสตร์, 2560)

การจัดการศึกษารัฐบาลชุมชน หรือการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน มีแนวความคิดต่อประเด็นพัฒนาการของการจัดการศึกษาในระบบของไทยว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่ สถานศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้ก้าวทันโลก การศึกษาทำให้คนไทยรู้เท่าทัน ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และในสังคมแข่งขัน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน แบบแผนการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาได้แยกคนออกจากชุมชน สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น จนลืมหากเหง้า วิถีชีวิตและความเป็นตัวตนเกือบสิ้นเชิง แยกการศึกษาออกจากครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด ศาสนสถาน ที่มีบรรพบุรุษ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณธรรมศีลธรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (พิณสุดา สิริธรงค์ศรี, 2555)

หากมองในภาพกว้างเกี่ยวกับอนาคตด้านสังคมกับการศึกษา กลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาและการเรียนรู้ จะถูกละเลยและทอดทิ้งโดยระบบการแข่งขัน คุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมของคนจะลดลง เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญในโลกของตนเอง จะห่างเหินและละเลยบุพการี บรรพชนและความเป็นไปของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) เพราะโลกกว้างของผู้เรียนถูกจำกัดให้แคบลง (พิณสุดา สิริธรงค์ศรี, 2555)

การศึกษาเดินตามรอยตะวันตก แบบต่อต่อความรู้ การศึกษาแบบท่องจำตำรา เน้นการท่องหนังสือ แต่ไม่เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิต ทางออกของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือทางเลือกการศึกษารัฐบาลชุมชน แนวคิดในการจัดการศึกษารัฐบาลชุมชน การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน จะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความแปลกแยกกับท้องถิ่น สามารถดำเนินชีวิตและพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงรอบๆตัว การเปิดโอกาสให้บุคลากรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เป็นการประสานความสัมพันธ์ที่ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการผนึกกำลังร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาทางการศึกษาและท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตามความต้องการและเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวสูง มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทั้งในด้านของทรัพยากรที่ป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สร้างความประทับใจในเรื่องของความงาม ความเป็นธรรมชาติ ตลอดจนมีแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา อันแสดงถึงอารยธรรม ความเจริญของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณีผี และกิจกรรม ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างภาพลักษณ์และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เหล่านี้สามารถดึง

ดูความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (พอนา บุญคุ้ม, 2550)

การท่องเที่ยวที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ที่ต่างสนใจจะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงซื้อสินค้าที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมอันเป็นงานฝีมือที่เกิดจาก ภูมิปัญญา ของคนในประเทศนั้นล้วนเป็นช่องทางการสร้างรายได้ให้กับชุมชน การเพิ่มมูลค่าทาง เศรษฐกิจจากแหล่งมรดก ศิลปวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนา สร้างสรรค์และต่อยอดทุนทางวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิม ให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป ทุนทางปัญญาและทุน วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ การผลักดันผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้าสู่ตลาด ผู้บริโภคก็ต้องใช้ 3 ทุนนี้เช่นเดียวกัน ดังนั้นการค้นหาคุณค่าของชุมชน นำเสนอจุดเด่นที่แตกต่าง สร้างอัตลักษณ์ของชุมชน ส่งเสริมชุมชนให้มีความพร้อมเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีผลิตภัณฑ์ของ ชุมชน พัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างมาตรฐาน สร้างเครือข่ายและการเข้าถึงตลาด นักท่องเที่ยวจะ เพิ่มประสิทธิภาพและการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดำรงรักษาวิถีชีวิต และ วัฒนธรรมท้องถิ่น คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย รัฐบาลให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยวอย่างมาก จึงส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมสนับสนุนศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน ตลอดจนเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว (วรรณภา วงษ์วานิช, 2546)

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของเพื่อให้เยาวชน คนรุ่นหลังได้ตระหนักเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม และร่วมกันอนุรักษ์สืบทอดมรดกที่บรรพบุรุษ ได้สรรสร้างไว้เป็นสิ่งที่สวยงาม ผู้วิจัยในฐานะเป็นลูกหลานเชื้อสายลาว ครั้ง ชุมชนบ้านหนองยาง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท มีความสนใจที่จะนำวัฒนธรรมลาวครั้ง นำมาเป็นที่ต้นทุนใช้ในการเพิ่มทักษะความเป็นผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปประกอบอาชีพ ในอนาคตได้และพัฒนาท้องถิ่นของตน เจริญรุ่งเรืองไปพร้อมกับวัฒนธรรมของชุมชนสืบต่อไป ช่วยปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนในชุมชนอื่น ๆ ใน สังคมไทย ได้หันมาตระหนักถึงอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น อีกทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ที่เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลาว ครั้ง ด้วยประโยชน์จาก พื้นฐานความเป็นชาติพันธุ์ลาวครั้ง ความเป็นชาติพันธุ์สร้างความ เป็นปึกแผ่นและช่วยพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคมชาติพันธุ์สามารถทำให้เศรษฐกิจมีการพัฒนาได้ เช่น จากการจัดจำหน่ายสินค้าการท่องเที่ยว การใช้วัฒนธรรมประเพณีเข้ามาเป็นจุดดึงดูดเข้ามาเยี่ยมชมศึกษา และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี เป็นการสร้างรายได้หมุนเวียนให้กับชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้

- 1) ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่สามารถนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 2) การจัดการเรียนรู้
- 3) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
- 4) การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมลาวครั้ง
- 5) ทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างองค์ประกอบด้วย

- 1) แบบสัมภาษณ์ศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
- 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง จังหวัดชัยนาท
- 3) แบบประเมินสังเกตการทำกิจกรรมแบบไม่มีส่วนร่วม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 วิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ บทสัมภาษณ์ ตำรา หนังสือ เอกสารท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การ

จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่อง วัฒนธรรมลาวครั้ง เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ท้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบปลายเปิด โดยผู้ให้ข้อมูลหลักตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

4.2 วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งโดยการใช้แนวคำถามเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2567 และกลุ่มผู้ให้ความรู้ ทั้ง 4 กลุ่ม คือ 1) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนในเขตอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท 2) ประชาชนชาวบ้านอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท 3) ผู้นำชุมชนตำบลสุขเดือนห้า อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท 4) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย คือ เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ที่มีบทบาทในผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

4.3 วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตอยู่นอก เพื่อสังเกตพฤติกรรม เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ และนำมาหาความสัมพันธ์และความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพรวม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากการรวบรวมข้อคิดเห็นแล้วบรรยายข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาข้อมูลผลการศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ประชาชนชาวบ้าน กำนันตำบล นายองค์การบริหารส่วนตำบล และนักเรียน ด้วยแบบสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง การศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท พบว่า วัฒนธรรมลาวครั้งในพื้นที่บางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก บางอย่างก็มีอยู่ มีทั้งศาสนาและความเชื่อ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การประเพณีและวัฒนธรรม เช่น งานประเพณี อาหารโบราณ งานหัตถกรรม เป็นต้น ถูกหล่อหลอมจากคนในชุมชนมาเป็นวิถีชีวิต

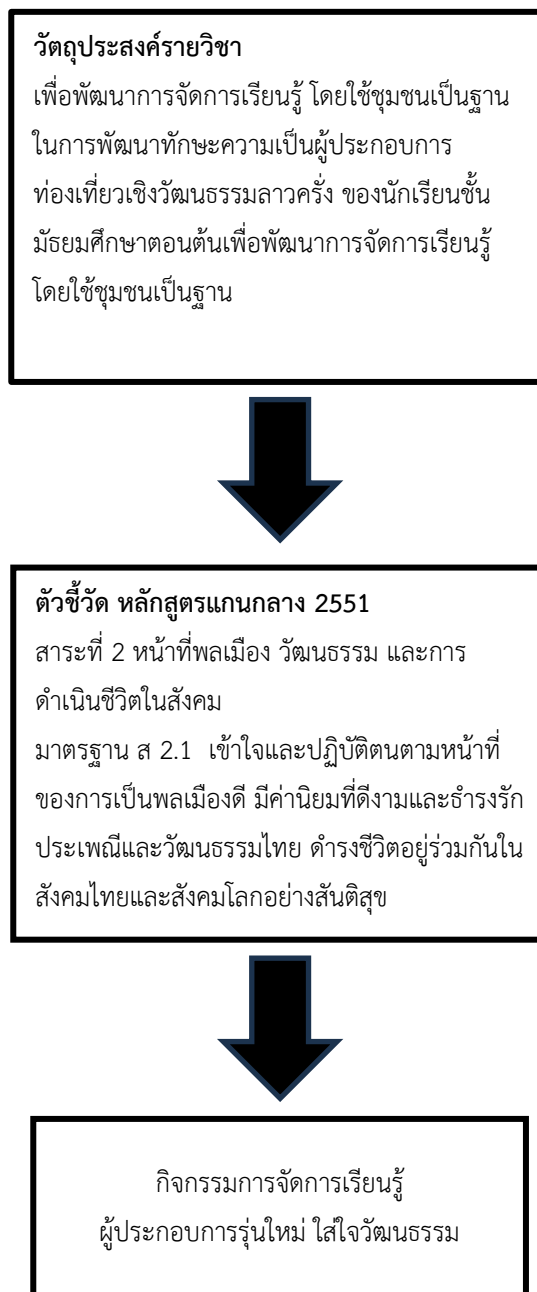
1.2 ด้านผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท พบว่า ผู้ประกอบการการท่องเที่ยววันนั้น ไม่ค่อยมี หรือมีน้อยมากแต่ถ้ามีส่วน



ใหญ่เป็นของชุมชนอื่น ที่เป็นกลุ่มใหญ่กว่า ที่เขามีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ลักษณะไปเยี่ยมชมชุมชน ขยายของฝาก ของที่ระลึก มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ มีการประชาสัมพันธ์ในหลายๆช่องทาง และงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนในลักษณะนี้

1.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท พบว่า การท่องเที่ยวในชุมชนไม่ค่อยพบเห็นนัก แต่จะเป็นการมาเยี่ยมเยือนชุมชนมากกว่า มาดูวิถีวัฒนธรรมและซื้อสินค้าด้านงานฝีมือ ของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีหลายได้ และมาเรียนรู้เรื่องประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.4 ด้านการเสนอแนะในการพัฒนาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท พบว่า ภาครัฐควรส่งเสริม ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลาวครั้ง เงินทุนสนับสนุนในการร่วมกลุ่มกัน หรือการส่งเสริมในหลายๆ ด้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ การการจัดงานบุญประเพณีต่างๆ ให้มีการจัดอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมที่หลากหลายสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ผู้สนใจ มาเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง เป็นการกระจายรายได้ของชุมชน





แบบประเมินการสังเกตการณ์ทำกิจกรรม
กับแนวคำถามหลังทำกิจกรรม

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ใส่ใจวัฒนธรรม

2. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ท้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง จังหวัดชัยนาท จากแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียน โดยวิธีการบรรยาย และการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียน ได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม 4 กิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ทูทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ศึกษาข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทูทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ครูได้นำเสนอภาพ วิดีโอเกี่ยวกับ วัฒนธรรมลาวครั้ง พร้อมทั้งคำถามชวนคิด เพื่อกระตุ้นความสนใจ ซึ่งนักเรียนจะได้เข้าใจในเนื้อหาของ กิจกรรมนี้ พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจส่วนมากและมีการตั้งคำถามชวนคิด ในเนื้อหาที่บรรยาย รวมถึงชมวิดีโอ

กิจกรรมที่ 2 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ศึกษาข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาว ครั้ง แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม และมอบหมายบทบาท แต่ละกลุ่มได้ทำกิจกรรม Mind Mapping เป็นการ ระดมความคิด ในแผนธุรกิจในหัวข้อที่รับมอบหมาย พบว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ในการร่วมกันออกแบบงาน ในหัวข้อที่มอบหมายให้แต่ละกลุ่ม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ศึกษาข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม และ มอบหมายบทบาท แต่ละกลุ่มได้ทำกิจกรรม Mind Mapping เป็นการระดมความคิด ในแผนธุรกิจในหัวข้อที่รับ มอบหมาย พบว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ในการร่วมกันออกแบบงาน ในหัวข้อที่ มอบหมายให้แต่ละกลุ่ม

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาต่อยอดศักยภาพสินค้าและบริการของชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ศึกษา ข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาต่อยอดศักยภาพสินค้า

และบริการของชุมชน แต่ละกลุ่ม นำเสนอแนวคิดธุรกิจ และการท่องเที่ยวชุมชน ครูและเพื่อนร่วมชั้นเสนอแนวคิด ครูสรุปสาระสำคัญในกิจกรรมนี้ พบว่า ผู้เรียนทั้ง 4 กลุ่ม ออกมานำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มออกมาได้ดี และมีการเสนอแนวคิดร่วมกัน สุดท้ายครูผู้สอนอภิปรายในสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในกิจกรรมครั้งต่อไป

3. แบบประเมินสังเกตการทำกิจกรรมแบบไม่มีส่วนร่วม จากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ใส่ใจวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังการใช้กิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ 1) นักเรียนมีผลการปฏิบัติด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก 2) นักเรียนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นระดับมาก 3) นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นระดับมาก และจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการใช้กิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า เป็นกิจกรรมที่หลากหลายและจัดประสบการณ์ภาคสนามให้แก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์วัฒนธรรมลาวครั้งและมีความผูกพันกับท้องถิ่น

5. อภิปรายผล

1) การศึกษาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง ทั้งนี้เป็นศึกษาในเนื้อหา ความรู้ ความเข้าใจ ในประสบการณ์ บริบทในพื้นที่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองยาง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ความรู้ 1) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนในเขตอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน 2) ประชาชนชาวบ้านอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน 3) ผู้นำชุมชนตำบลสุขเดือนห้า อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน 4) ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 2 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารงานวิจัย บทความ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ตำรา หนังสือ แหล่งข้อมูลสำคัญอื่น และการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) แล้วนำไปสังเคราะห์ข้อมูลมาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ ชวดี โกศล (2561) นำอัตลักษณ์ ทุนทางวัฒนธรรม และความหลากหลายของสินค้าทางวัฒนธรรม ประเพณี มาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนภายในวัดหรือชุมชน ส่งเสริม ให้ประชาชนชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา ร่วมส่งเสริมผลิตสินค้าและพัฒนาต่อยอดสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ชาวบ้าน เช่น การแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นเสื้อหรือของใช้ จัดตลาดนัดภูมิปัญญาในสถานศึกษาหรือชุมชน และจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน ทุนทางวัฒนธรรม ของชุมชนในการขับเคลื่อนชุมชน ใช้ความเป็นอัตลักษณ์ และทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชน

2) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กิจกรรม ด้านเนื้อหา ตามหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการจัดกิจกรรม ทักษะผู้ประกอบการรุ่นใหม่ใส่ใจวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 ทูทางวัฒนธรรมลาวครั้ง กิจกรรมที่ 2 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาต่อยอดศักยภาพสินค้าและบริการของชุมชน

3) จากผลการวิจัยทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ใหพบว่า การศึกษาศักยภาพทูทางวัฒนธรรมลาวครั้ง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง จะช่วยให้ชุมชนมีความเข้าใจชุมชนของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งนำมาสู่การสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบมีคุณภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย โดยรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ได้มีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมภายใต้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ และการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดจากคนในชุมชน และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เป็นองค์ความรู้ของท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนนำองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มาสอดแทรกในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระวิชาหน้าที่พลเมือง และการดำเนินชีวิต

2) ปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ของท้องถิ่นนั้นๆ นำมาบูรณาการกับเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการนำองค์ความรู้และ วิธีการจัดการเรียนเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาต่อไป

3) ควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ด้านต่าง ๆ บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมและชุมชนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4) ควรปรับระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ลงลึกในสาระวิชาหน้าที่พลเมือง และการดำเนินชีวิต ได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จำเป็นของผู้เรียนในยุคสมัยใหม่ในอนาคตอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา



ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

2) ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

3) ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมของการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันของพื้นที่ เพื่อง่ายต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ เข้ากับบริบทด้านพื้นที่ และผู้เรียนมากที่สุดเพื่อพัฒนาพลเมืองตื่นรู้ให้มีความรู้รอบด้าน และนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

4) ควรมีการวางแผนหรือเตรียมเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง มาช่วยสอนผู้เรียน เพื่อเป็นการดูแลการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้อย่างทั่วถึง และช่วยในเรื่องของ การบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *วัฒนธรรมคุณค่าสู่มูลค่า*. เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก

https://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index

กล้า ทองขาว. (2561). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย.

กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ชวดี โกศล. (2561). การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 6(2), 64–73.

มณฑล จันท์แจ่มใส. (2558). โครงการถอดชุดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน:

กรณีศึกษาการบูรณาการการจัดการเรียนรู้วิชาออกแบบสถาปัตยกรรมกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้ มีรายได้น้อย. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 10(1), 143–156.

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2543). *การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (บ.ก.). (2555). *การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน: ประสบการณ์จาก การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: DPU Cool Print.

พจนา, และ พิทักษ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่ม ภาคกลางตอนล่าง. *วารสารวิชาการ*, 8(2), 2793–2808.

ประเวศ วะสี. (2553). *แผนชีวิตชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน*. เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก

http://www.plan4thai.com/wizContent.asp?wizConID=64&txtmMenu_ID=39

วรรณ วรชัชวานิช. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจฉรา ศรีพันธ์. (2561). *การจัดการศึกษาบนฐานชีวิตและการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน*. กรุงเทพฯ: แด เน็กซ์อินเตอร์คอร์เปอร์เรชั่น.



Barrett, M. S. (2012). *An introduction to community-based learning*. Retrieved from https://www.holycross.edu/sites/default/files/files/cbl/introduction_to_community-based_learning_17.pdf

Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). *Teaching and learning 21st century skills: Lessons from the learning sciences*. A Global Cities Education Network Report. New York: Asia Society.

The Glossary of Education Reform. (2014). *Community-based learning*. Retrieved from <https://www.edglossary.org/community-based-learning/>



Role-play: an Effective Strategy for Teaching Speaking of English Major Students Studying English for Hotel 2 in Thailand

Patariya Ruaisamran¹

¹Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

✉: patariya_r@yahoo.com

(Corresponding Email)

Received: 14 May 2025; Revised: 30 May 2025; Accepted: 02 June 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

This qualitative classroom-based study investigates the effectiveness of role-playing activities in enhancing English speaking skills among fourth-year English major students enrolled in the "English for Hotel and Tourism in Thailand" course at a private university in Bangkok. The study focuses on three core areas: pronunciation, speaking confidence, and the use of appropriate vocabulary in context. So that, the selection of the participants was conducted through the purposive sampling technique. To collect data, several tools were utilized: (1) oral assessments conducted before, during, and after the role-play sessions; (2) self-assessment sheets; (3) observations; (4) program evaluation questionnaires; (5) video reviews of role-play sessions; and (6) interview questions. These methods sought to examine whether students improved their pronunciation, confidence, and vocabulary use in context after participating in role-playing activities across three lessons. The findings indicate all participants showed measurable progress in their pronunciation with notable enhancement in stress, intonation, rhythm, and clarity of speech. In addition, they gained greater confidence in speaking English, particularly when engaging with foreign speakers by becoming more comfortable using the language in a professional context. Furthermore, the study demonstrated that there are significant improvements in participants' ability to use vocabulary appropriately across different situations. The researcher recommended exploring several key areas to enhance the effectiveness of role-play as a pedagogical tool in English language learning.

Keywords: Role-playing, English Speaking Skills, Pronunciation, Speaking Confidence, and Vocabulary Used in Context

1. Introduction

The motivation for this study stems from the teacher-researcher's direct experience teaching English for Hotels courses, where it was observed that students often struggled with clear pronunciation, lacked confidence in speaking, and had difficulty using vocabulary appropriately in real-life situations. By adopting a qualitative, classroom-based approach, this study seeks to provide insights into effective teaching strategies that foster oral communication skills tailored to the professional needs of hospitality students in Thailand.

As we have already known that English has long been recognized as the global lingua franca, and proficiency in English speaking is critical for success in many professional fields worldwide. In Thailand, the tourism and hotel industries are major economic drivers, attracting visitors from diverse linguistic and cultural backgrounds. As a result, English language skills have become indispensable for employees in these sectors. Recognizing this, English language



education in Thailand has gradually shifted from traditional, form-focused instruction towards more communicative and practical approaches (Wiriyachitra, 2001). This shift aims to equip students with the ability to use English not merely as an academic subject but as a functional tool for workplace communication.

Despite these changes, many Thai learners continue to face challenges in developing adequate speaking proficiency. Research by Khamkhien (2010) highlights persistent issues with pronunciation, including word stress, intonation, and rhythm, which affect intelligibility and communication effectiveness. Furthermore, psychological barriers such as fear of making mistakes and anxiety about speaking in front of others often hinder students' willingness to engage in oral communication. Large class sizes and limited opportunities for authentic practice compound these difficulties.

Besides those challenges mentioned forehead, in the hotel and tourism context, the ability to communicate clearly and confidently is paramount. Employees must handle a variety of interactions, from greeting and assisting guests to managing reservations and resolving complaints. These tasks require not only linguistic accuracy but also pragmatic competence—the ability to use language appropriately according to social and cultural contexts. Therefore, teaching methods that incorporate real-world scenarios and promote active use of English are particularly valuable for preparing students for these professional roles.

Several studies have documented the speaking difficulties faced by Thai EFL (English as a Foreign Language) learners, which directly impact their readiness for employment in sectors demanding English communication skills. Khamprated's (2012) Master's thesis identified key challenges that resonate with findings from other contexts, such as among Chinese learners (Xinqin, 2006, as cited in Khamprated). These challenges include: Lack of English proficiency such as limited vocabulary, inaccurate pronunciation, and insufficient grammar knowledge impede effective communication; Fear of making mistakes which makes students avoid speaking to prevent embarrassment or ridicule, leading to reduced practice opportunities; Large class sizes limit individual speaking time and personalized feedback; Reluctance to take risks leads learners unwilling to experiment with language or engage in spontaneous conversation and Competitive classroom atmosphere causes pressure to perform, induce anxiety and inhibit participation.

Moreover, factors specific to Thai learners include cultural influences that discourage assertive communication and a lack of motivation to use English outside the classroom due to limited exposure in daily life bringing a complex environment that challenges the development of oral proficiency.

The researcher consequently conducts this study concentrating on three interrelated aspects of English oral proficiency crucial for effective communication in the hotel industry: pronunciation, confidence, and appropriacy of language use to enhance the English-speaking skills of Thai English-major students through role-play activities, assessing their effectiveness in improving pronunciation, confidence, and appropriate vocabulary use in context. The study focuses on students enrolled in the English for Hotel and Tourism 2 course, situating learning within relevant professional situations to maximize applicability.

In short, investigating the impact of role-play, this study contributes to the growing body of research advocating for communicative, student-centered teaching methods in Thai tertiary education which addresses the urgent need to equip graduates with workplace-ready language skills and to support their successful transition into the competitive hospitality sector.

2. Research Objectives

The purposes of this study were to identify factors influencing pronunciation challenges among Thai English learners, investigate causes of students' lack of confidence in speaking



English and evaluate the effectiveness of role-play activities in enhancing appropriate English vocabulary use in contextual situations.

3. Research Methodology

3.1 Participants

The participants included 4 fourth-year English major students enrolling for the course English for Hotel and Tourism 2 in the academic year 2024 at Bangkokthonburi University. The selection of the participants was conducted through a purposive sampling technique. The participants have had learning experience in the English language for 4 years. For this study the participants were named Siree, Siwat, Naphaporn and Natthaphum.

Table 01: Participants’ Information Details

Participants’ names	Gender	Age	Learning Experience(s)	Year(s)
Siree	F	20	Undergraduate	4 years
Siwat	M	20	Undergraduate	4 years
Naphaporn	F	20	Undergraduate	4 year
Natthaphum	M	21	Undergraduate	4 years

3.2 Data Collection

This study employed a comprehensive and multi-method approach to gather data on the effectiveness of role-play activities in enhancing the English-speaking skills of fourth-year English major students. The data collection spanned over eight weeks and utilized seven distinct tools to evaluate participants' pronunciation, confidence, and vocabulary use in context. These tools ensured triangulation of data sources, increasing the reliability and depth of the findings.

1. Oral Assessments (Pre- and Post-Role Play)

Conducted at the beginning and end of the study to measure participants' speaking proficiency before and after engaging in role-play activities.

Participants were interviewed and their responses video-recorded. Two native English-speaking teachers independently assessed these recordings using Nunn’s (2000) Oral Assessment Rating Scale, which rates proficiency on a scale from Poor to Excellent.

These assessments focused on intelligibility, confidence, and appropriate vocabulary usage.

2. Assessment of Participants During Role Play

Throughout each lesson, participants performed role plays in front of the class, which were video-recorded for evaluation.

Two native English-speaking teachers assessed the participants’ performances on grammar, vocabulary, pronunciation, confidence, and effectiveness in communication, using a structured rating scale.

This ongoing assessment provided real-time insights into participants’ progress within the role-play context.

3. Observation Checklists

Two instructors—one Thai and one foreign English teacher—conducted systematic observations during the three role-play lessons.

The checklist comprised 18 behavioral statements focusing on both teaching effectiveness and participant engagement.



Observations were used to validate other data sources and ensure instructional methods were appropriate and effective.

4. Student Self-Assessment Sheets

After each lesson, participants completed self-assessment sheets rating their own pronunciation (including intonation, stress, rhythm, and sounds), confidence in speaking, and vocabulary use.

The structured scoring system paralleled the expert rating scale, allowing participants to reflect on their progress and identify areas needing improvement.

5. Questionnaires

Administered to collect participants’ opinions on the overall effectiveness of the role-play program.

Included a mix of closed-ended, open-ended, and scale-based questions to elicit both quantitative and qualitative feedback regarding vocabulary acquisition, confidence, and learning satisfaction.

Open-ended questions encouraged participants to share detailed thoughts on the program’s strengths and valuable components.

6. Review of Video-clip Role Play

Participants viewed recordings of their role-play performances and responded to guided reflection questions.

These reflections focused on identifying personal strengths, improvements in pronunciation, confidence levels, and vocabulary use, as well as recognizing aspects requiring further development.

This self-review process fostered metacognition and deeper self-awareness.

7. Interviews

Conducted in Thai and later translated into English to capture participants’ perspectives on their improvement and the program’s impact.

Provided rich qualitative data on participants’ experiences, challenges, and perceived benefits of role-play activities.

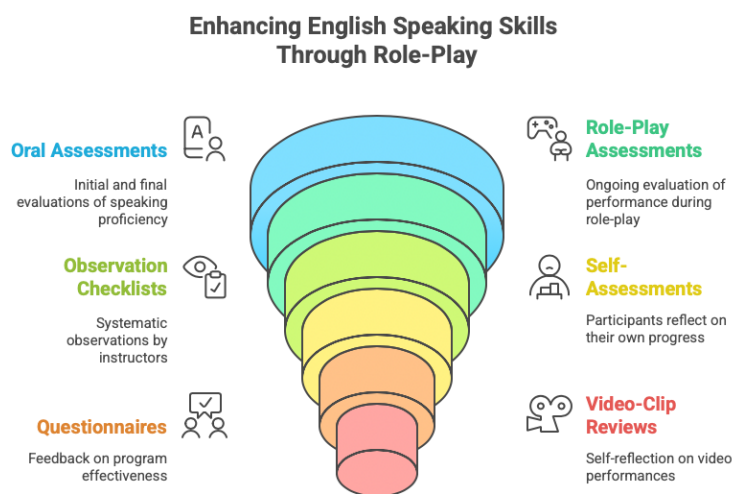


Figure 01: Summary of role-play procedures



3.3 Data Analysis

The analysis phase of this study, details the various tools and methods employed to evaluate the effectiveness of role-play activities in enhancing English-speaking skills. The focus is on assessing improvements in pronunciation, confidence, and appropriate vocabulary use through a series of classroom-based role-play lessons. These tools and their analytical focuses are summarized below:

Table 02: Tools used in the study

Source of Data	Focus of Analysis
1. Oral Assessment Prior/After Role Play	Participants' intelligibility, confidence, and vocabulary use/ Post-intervention proficiency in pronunciation, confidence and vocabulary in context
2. Videoclip Role Play and Transcription	Effectiveness of role-play program; teaching and learning processes
3. Observations of Students and Teacher-Researcher	Classroom dynamics, roles, and participant engagement
4. Student Self-Assessment	Self-evaluation of speaking ability, confidence, and vocabulary
5. Questionnaire	Participants' beliefs and perceptions of program effectiveness
6. Review of Videotaped Role Play	Identification of strengths and weaknesses in oral communication
7. Interviews	Participants' personal perspectives on learning outcomes

This multi-faceted approach allowed for assessment from various angles—expert evaluation, self and peer reflection, and observational insights—enhancing the validity of the findings.

3.4 Study Limitations

While this study offered valuable insights, there were several limitations that should be considered when interpreting the results. To begin with, the participant group was quite small—only four fourth-year English major students. Although their progress was carefully tracked, the small number means the findings may not apply to a wider group of learners. All of the participants also came from the same private university in Bangkok, which further limits the ability to generalize the outcomes to students from other regions or educational backgrounds.

The role-play activities were carried out over an eight-week period, which is relatively short. Although noticeable progress was seen in areas like pronunciation, confidence, and vocabulary, a longer study might reveal more about the lasting impact of these activities. Also, because the study didn't include a control group using different methods, it's difficult to say for sure that role-play alone was responsible for the improvements.

Another consideration is that much of the data was gathered from self-assessments, questionnaires, and interviews. While these tools offered useful perspectives, they can sometimes reflect personal bias or overly positive self-evaluations. In addition, the role-play tasks were limited to hotel and tourism scenarios. This focus was useful for the study's purpose, but it may have prevented students from practicing a wider variety of real-life communication situations.

Finally, the study didn't make use of modern technological tools like pronunciation software, AI-based feedback systems, or virtual role-play simulations. Including these could have enriched the learning experience and provided more detailed data. Future research might explore how such tools can support or enhance role-play in language learning.



4. Findings

This study employed various qualitative and quantitative data collection tools—including pre- and post-role-play oral assessments, role-play session evaluations, observation checklists, self-assessment sheets, questionnaires, video reviews, and interviews—to comprehensively analyze the impact of role-play activities on students' English-speaking proficiency. The findings are organized around three core areas: pronunciation, confidence, and vocabulary use in context.

4.1 Pronunciation Improvement

To begin with Quantitative Evidence, Oral assessments conducted before, during, and after the role-play sessions by two native English-speaking teachers revealed measurable improvements in students' pronunciation. Using Nunn's (2000) rating scale, participants' articulation and pronunciation accuracy showed a positive upward trend across the three lessons. The mean scores indicated a shift from lower proficiency levels (poor to fair) toward higher proficiency (good to excellent) over the time.

Next, Qualitative Observations were employed through video reviews of the role-play performances allowed both assessors and participants to identify specific pronunciation strengths and weaknesses. Students became more aware of suprasegmental features such as intonation, stress, rhythm, and linking sounds, which are critical for intelligibility in real-world communication. The observation checklists from both a Thai and a foreign teacher further corroborated improvements in pronunciation clarity and fluency.

Finally, Participant Reflections were investigated by utilizing self-assessment sheets and video review feedback demonstrating that students recognized their own progress in pronunciation. They reported increased attention to the sounds of English, improved voice quality, and greater consistency in applying pronunciation rules during speaking tasks. These findings highlight that structured role-play activities provide an effective platform for targeted pronunciation practice, supporting the renewal of attention to pronunciation within the communicative approach framework.

4.2 Increased Confidence in Speaking English

For Observational Data, both instructors' behavior observations and role-play session assessments revealed a marked increase in the students' confidence levels. Initially, participants exhibited signs of shyness, hesitation, and fear of making mistakes, common challenges for Thai EFL learners. However, as the role-play exercises progressed, students displayed more assertive speaking behaviors, smoother delivery, and greater willingness to take conversational risks.

In addition, Self-Assessment and Questionnaires were analyzed by participants who consistently rated their confidence higher after each role-play session, noting that the supportive, low-risk environment of role-playing helped reduce anxiety and promote active engagement. Questionnaire responses reinforced this view, with students expressing that role-play activities made classroom interactions more enjoyable and less intimidating.

Furthermore, Interview Insights illuminated the psychological impact of role-play. Students described feeling empowered to speak English more freely and believed that practicing different roles helped them simulate real-life interactions, which augmented their social and professional communication readiness.

To sum up, the data affirm that role-play not only develops linguistic skills but also addresses affective factors—such as fear of ridicule and lack of motivation—that inhibit oral proficiency among Thai learners.

4.3 Vocabulary Usage in Context



Role-Play Assessments were examined during the role-play sessions indicating that students improved their ability to use vocabulary appropriately in situational contexts relevant to the hotel and tourism industry. Teachers noted that participants moved beyond rote memorization to more dynamic use of expressions, adapting vocabulary to fit guest inquiries, reservations, and service interactions.

Participant Feedback was elicited via self-assessment sheets and video reviews revealed an increased awareness of pragmatic language use, including the appropriacy of expressions depending on cultural and situational demands. Students reported that role-play helped them understand the importance of "pragmatics"—choosing language suitable for different guest interactions—which is vital for effective communication in hospitality settings.

Observations and Interviews by the observers documented that vocabulary use became more fluent and contextually relevant as students engaged in repeated role-play practice. Interviewees expressed that they gained confidence in employing hotel-related vocabularies and were better prepared to handle workplace communication scenarios.

These highlight that role-play activities are instrumental in bridging the gap between classroom vocabulary learning and real-world application, fostering communicative competence essential for future employment in the hotel industry.

4.4 Overall Effectiveness of Role-Play

Across all assessment tools, a consistent pattern emerged showing significant improvement in participants’ oral proficiency. The comparison of pre- and post-role-play oral assessments demonstrated enhanced articulation, vocabulary usage, and grammatical accuracy. Observational data and participant feedback underscored role-play’s role in increasing student engagement and motivation. The interactive nature of role-play made learning more dynamic and meaningful, encouraging students to participate actively and take ownership of their language development.

While all participants improved, individual variations were present, reflecting differing learning trajectories and personal factors. Some students benefited from peer support and additional confidence-building exercises, which the study recommends emphasizing in future implementations.

The findings confirm that role-play is an effective pedagogical approach within the communicative language teaching framework. It helps transform abstract linguistic concepts into concrete, practical skills and prepares students for authentic communication challenges in the hospitality industry. They robustly support the use of role-play as a multifaceted teaching strategy that enhances pronunciation, speaking confidence, and contextual vocabulary use among Thai English-major students. In addition, role-play creates a supportive environment that fosters linguistic competence and psychological readiness for real-world communication, particularly in specialized professional domains such as hotel and tourism services.

In short, the results offer valuable guidance for educators aiming to improve English-speaking skills in EFL contexts, suggesting the integration of role-play exercises tailored to students’ future workplace needs. Moreover, the study encourages further research exploring extended instructional duration, broader participant diversity, and the incorporation of technology-enhanced feedback methods to optimize role-play effectiveness.

Table 03: Summary of assessment results

Participant	Pronunciation	Speaking Confidence	Vocabulary Use in Context
Siree	Improved in stress and rhythm; clearer articulation	Gained confidence gradually; reduced hesitation	Began using expressions more appropriately in dialogue

Participant	Pronunciation	Speaking Confidence	Vocabulary Use in Context
Siwat	Notable improvement in intonation and linking sounds	Showed moderate increase in assertiveness	Demonstrated progress in vocabulary accuracy
Naphaporn	Strong improvement; applied pronunciation rules well	Displayed high confidence early; became a peer mentor	Used situational vocabulary fluently and flexibly
Natthaphum	Steady improvement; clearer speech over time	Overcame initial shyness; participated actively	Better understanding of context-appropriate expressions

5. Discussion

5.1 Pronunciation Improvement

One of the most salient outcomes of this study was the measurable improvement in participants' pronunciation. The oral assessments conducted before, during, and after the role-play sessions revealed that students made significant progress in articulation, intonation, stress, rhythm, and sound accuracy. This is consistent with the theoretical framework of the Communicative Language Teaching (CLT) approach, which emphasizes intelligibility over native-like pronunciation and prioritizes suprasegmental features such as syllable structure, linking, phrase stress, and rhythm patterns (Sonata & Levis, 2017; Levis, 2005). The structured role-play activities provided authentic, contextualized opportunities for students to practice these features in scenarios that mimicked real-life workplace situations in the hotel industry. This practical application likely contributed to the enhanced clarity and efficiency of communication observed in the post-role-play assessments.

Moreover, the video review assessments allowed participants to engage in self-monitoring and reflection, further reinforcing their pronunciation skills. This aligns with Morley's (1987) call for learner-centered methodologies that raise awareness and encourage self-correction, which is critical for sustained improvement in spoken English [[8]]. The integration of such reflective practices in the role-play framework represents a significant advancement over traditional, form-focused pronunciation instruction often criticized in the Thai ELT context (Khamkhien, 2010).

5.2 Confidence in Speaking

The increase in students' confidence emerged as a pivotal benefit of the role-play intervention. The observations, self-assessment sheets, and qualitative interview data consistently indicated that role-playing created a supportive and low-pressure environment conducive to risk-taking and experimentation with language. Participants reported feeling less shy and more willing to speak assertively during and after the role-play sessions. This finding corroborates previous studies highlighting the psychological barriers—such as fear of making mistakes, anxiety, and classroom competitiveness—that inhibit Thai EFL learners' spoken English development (Khamprated, 2012; Duang, 2014).

By simulating social roles and professional interactions typical in the hospitality industry, role play offered students a safe space to practice conversational skills without the fear of ridicule. The dynamic and interactive nature of role play fostered engagement and motivation, which are critical factors in building communicative confidence (Ramayana, 2020; Swift, 2018). Additionally, the presence of peer and teacher feedback, as well as opportunities for repeated practice, helped reinforce positive speaking experiences, contributing to sustained confidence gains.

5.3 Vocabulary Usage in Context

Appropriate use of vocabulary in context is essential for effective communication, especially in specialized fields such as hotel and tourism management. The study's findings demonstrate that role-play activities significantly enhanced participants' ability to select and

use vocabulary accurately within relevant situational contexts. This improvement is particularly important given the challenges Thai learners face with lexical appropriacy and pragmatic competence (McKeown, 2019; Jones, 1997). Through role-playing, students practiced not only lexical items but also the syntactic structures and pragmatic functions associated with various communicative acts, such as making reservations, responding to guest requests, and handling inquiries.

The contextualized nature of the role plays also aligned well with the principles of pragmatics, fostering an understanding of how language varies according to social and cultural contexts—a skill vital in the hospitality sector (McKeown, 2019). Participants' self-assessments and interview responses reflected increased awareness of appropriate phraseology, as well as improved fluency in deploying relevant vocabulary spontaneously during interactions.

5.4 Overall Effectiveness of Role Play

The triangulation of data from expert assessments, observation checklists, self-assessments, video reviews, questionnaires, and interviews provides robust evidence supporting the effectiveness of role-play as a communicative teaching strategy. And the comparative analysis of oral assessments before and after the intervention demonstrated statistically and qualitatively significant improvements in pronunciation, confidence, and vocabulary use. Therefore, these results echo findings from other tertiary-level studies in diverse contexts (Duang, 2014; Wulandari, 2021; Encalada & Villafuerte, 2018; Akter, 2017), which validate role play's capacity to immerse learners in authentic communicative scenarios, thereby enhancing both linguistic and psychological readiness.

Consequently, the structured design of the role-play lessons, following Livingstone's (1983) five-step model for beginners—including teacher preparation, class preparation, enactment of role play, follow-up, and further work—ensured systematic delivery and maximized student engagement. Supplementary activities such as free writing and one-sided dialogues further enhanced retention and language production, highlighting the importance of integrating varied instructional techniques within the role-play framework.

5.5 Implications

The findings hold practical implications for English language educators working in the hotel and tourism fields. Role-play bridges the gap between theoretical knowledge and workplace communication demands by providing meaningful, context-specific practice. Enhanced pronunciation and confidence equip students to handle real guest interactions more effectively, while improved vocabulary appropriacy supports professional communication standards (Arora, 2014; Jones, 1997). Role play also fosters communicative competence beyond grammatical accuracy, emphasizing fluency, pragmatics, and interpersonal skills necessary for success in the hospitality industry and confirms that role-play is an effective pedagogical approach within the communicative language teaching framework. It helps transform abstract linguistic concepts into concrete, practical skills and prepares students for authentic communication challenges in the hospitality industry.

5.6 Conclusion

The conclusion of this study highlights the effectiveness of role play as a valuable pedagogical approach for enhancing students' oral communication skills in English. The research demonstrated clear improvements across three key areas: pronunciation, speaking confidence, and appropriate vocabulary use in context. While individual participants showed varying degrees of progress, the overall findings indicate that structured role-playing activities encourage greater student engagement and skill development. These activities make abstract



language concepts more tangible and applicable, thereby preparing students for real-world interactions, especially in the hotel and tourism industry.

The study's findings also underscore the benefits of role play for English language teachers, particularly those training students for careers in hospitality. Role play serves as a bridge between theoretical knowledge and practical application, allowing students to practice relevant language skills in professional contexts. It fosters increased motivation and active participation by making classroom learning dynamic and interactive. Furthermore, role play builds students' confidence by simulating workplace scenarios, thus enhancing their ability to communicate effectively with guests and colleagues. This focus on communicative competence helps students use appropriate expressions fluently, rather than merely emphasizing grammatical accuracy.

In terms of recommendations, the study suggests encouraging peer support to help shy or less confident students gain comfort in speaking English. Targeted activities such as improvisation and spontaneous speaking exercises can further boost confidence. Personal feedback sessions are also advised to address individual concerns and reinforce a positive growth mindset that values progress over perfection. Moreover, extending the duration of role-play instruction and expanding the variety of scenarios could further strengthen students' speaking abilities. Future research is encouraged to explore longer-term implementation, involve larger and more diverse participant groups, and refine feedback mechanisms, including the use of video reviews and technology-assisted tools for pronunciation and communication skills enhancement.

Overall, this research contributes valuable insights into the practical application of role play in English language education within the context of Thailand's hotel and tourism industry. By fostering pronunciation accuracy, speaking confidence, and appropriate vocabulary use, role play equips students with essential communication skills needed for successful employment. The study advocates for integrating role-play techniques more extensively in language curricula to better prepare students for the demands of the global workplace.

6. Recommendations

The study offers several well-founded recommendations to enhance the effectiveness of role play as a pedagogical tool for teaching English-speaking skills, particularly in the context of hotel and tourism education in Thailand. One key recommendation is to encourage peer support within the classroom environment. Having confident speakers, like the participant named Naphaporn, mentor their peers can help reduce feelings of shyness and promote a more comfortable atmosphere for practicing spoken English. This peer mentorship can foster collaborative learning, where students motivate and assist one another, thereby easing anxiety and enhancing overall participation.

Another recommendation is the implementation of targeted confidence-building exercises. Activities such as improvisation and spontaneous speaking tasks are suggested to help students become more comfortable with thinking and responding quickly in English. These exercises aim to reduce the fear of making mistakes by promoting a growth mindset that values progress over perfection. By regularly engaging in such activities, students can build resilience and develop the assertiveness needed for effective communication in professional settings.

Addressing individual satisfaction concerns is also emphasized, recommending personal feedback sessions. These sessions would provide students with tailored advice and encouragement, allowing instructors to understand each learner's unique challenges and aspirations. Personalized feedback can enhance motivation and guide learners in setting realistic goals, thereby improving their engagement and outcomes.



Furthermore, the study highlights the importance of reinforcing a positive growth mindset among students. Shifting the focus from perfection to continuous improvement encourages learners to view mistakes as part of the learning journey rather than as failures. This perspective helps reduce anxiety and promotes sustained effort in mastering English speaking skills.

For future research, the study suggests extending the duration of role-play instruction beyond the initial eight-week period covered in the current study. A longer instructional timeline, such as a full semester, could provide students with more opportunities to practice and refine their pronunciation, confidence, and vocabulary usage in diverse role-play scenarios. Expanding the range of situational topics—covering areas like traffic and transportation, customer service, and general workplace interactions—could better prepare students for the variety of real-world encounters they may face after graduation. However, the study also cautions about balancing the extension of role-play activities with maintaining student engagement and motivation, recommending a structured curriculum with varied role-play topics to optimize learning without causing fatigue.

Another important recommendation is to increase the sample size and participant diversity in future studies. Including students from different proficiency levels and backgrounds would provide a more comprehensive understanding of role play's effectiveness across a broader learner population. This would allow researchers to compare learning outcomes and tailor instruction to meet the needs of students at varying stages of language acquisition. A larger sample size would also enable more robust statistical analyses, increasing the generalizability of findings.

Lastly, the study advocates for refining feedback techniques by leveraging video recordings and incorporating technology-based tools. Structured video reviews can enhance students' self-awareness of their strengths and areas for improvement in pronunciation, fluency, and role execution. Combining peer and teacher feedback sessions focused on these recordings could provide deeper insights and more nuanced guidance. Furthermore, integrating AI-assisted pronunciation analysis, speech recognition software, and interactive digital platforms may offer real-time feedback, making learning more efficient and engaging. These technological enhancements have the potential to complement traditional teaching methods, fostering continuous improvement and better preparing students for authentic communication in the hospitality industry.

References

- Akter, D. (2017). *Role play in the English language classroom at the tertiary level in Bangladesh*. EA Journals. <https://www.eajournals.org/journals/international-journal-of-english-language-teaching-ijelt/vol-5-issue-9-december-2017/role-play-english-language-classroom-tertiary-level-bangladesh/>
- Allen, M. (2021). *Why pronunciation is important in English speaking*. TES. <https://www.tes.com/magazine/teaching-learning/secondary/why-pronunciation-important-english-speaking>
- Arora, N. (2014). *Hotel front office: Operations and management* (2nd ed.). Tata McGraw-Hill.
- Burt, M., & Saccomano, M. (1996). *Evaluating workplace ESL instructional programs*. National Center for ESL Literacy Education.



- Clover, I. (2014, July 4). *Role-play: An approach to teaching and learning*. SHU TEL. <https://blogs.shu.ac.uk/shutel/2014/07/04/role-play-an-approach-to-teaching-and-learning/>
- Dippold, D., & Heron, M. (2020, July 6). *Why speaking skills are important in higher education*. British Council. <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/why-speaking-skills-are-important-higher-education>
- Duong, T. M. (2014). *An investigation into effects of role-play in an EFL speaking course*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/317958447_An_Investigation_into_Effects_of_Role-play_in_an_EFL_Speaking_Course
- Encalada, M. A. R., & Villafuerte, J. S. (2018). *The influence of implementing role-play as an educational technique on EFL speaking development*. Retrieved from <https://www.bing.com/search?q=the+influence+of+implementing+role-play+as+an+educational+technique+on+efl+speaking+development>
- Ericksen, J. (2020). *21st century skills in higher education*.
- Gay, L. R. (1992). *Educational research: Competencies for analysis and application* (4th ed.). Macmillan.
- Gillham, B. (2000). *Case study research methods*. Continuum.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1981). *Effective evaluation: Improving the usefulness of evaluation results through responsive and naturalistic approaches*. Jossey-Bass.
- Jones, R. H. (1997). Beyond “listen and repeat”: Pronunciation teaching materials and theories of second language acquisition. *System*, 25(1), 103–112. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(96\)00064-4](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(96)00064-4)
- Kaewpet, C. (2009). A framework for investigating learner needs: Needs analysis extended to curriculum development. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 6(2), 209–220.
- Khamkhien, A. (2010). Thai learners’ English pronunciation competence: Lesson learned from word stress assignment. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(6), 757–764. <https://doi.org/10.4304/jltr.1.6.757-764>
- Khamprated, N. (2012). *The problems with the English listening and speaking of students studying at a private vocational school in Bangkok, Thailand* (Master’s thesis).
- Kodochigova, T. (2001). Developing speaking skills in ESL classroom. *The Internet TESL Journal*, 7(7). <http://iteslj.org/Techniques/Kodotchigova-RolePlay.html>
- Levis, J. M. (2005). Changing contexts and shifting paradigms in pronunciation teaching. *TESOL Quarterly*, 39(3), 369–377. <https://doi.org/10.2307/3588485>
- Livingstone, C. (1983). *Role play in language learning*. Longman.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research* (3rd ed.). Sage.
- McKeown, M. G. (2019). *The vocabulary book: Learning and instruction*. Teachers College Press.
- Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach*. Jossey-Bass.



- Morley, J. (Ed.). (1987). *Current perspectives on pronunciation: Practices anchored in theory*. TESOL.
- Munro, M. J., & Derwing, T. M. (2011). The foundations of accent and intelligibility in pronunciation research. *Language Teaching*, 44(3), 316–327.
- Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge University Press.
- Nunn, R. (2000). Designing rating scales for small group interaction. *ELT Journal*, 54(2), 169–178.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Sage.
- Ramayana, A. (2020). Using role play to improve students' speaking ability. *Journal of English Language Studies*, 5(1), 1–10.
- Shaikh, S. (2017). Use of role play and simulation in teaching. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 7(3), 287–289.
- Sonata, A., & Levis, J. M. (2017). The renewal of attention to pronunciation in L2 teaching. In M. Reed & J. M. Levis (Eds.), *Pronunciation: Second language learning and teaching conference proceedings* (pp. 1–13).
- Swift, J. (2018). Role-play in ELT: A strategy for overcoming anxiety and boosting confidence. *TESOL Arabia*.
- Wert, J. E., Neidt, C. O., & Ahmann, J. S. (1954). *Statistical methods in educational and psychological research*. Wiley.
- Wiriyachitra, A. (2001). A Thai university English curriculum. *Thai TESOL Bulletin*, 14(1), 4–9.
- Wulandari, R. (2021). The use of role play technique to improve students' speaking skills. *Journal of English Education and Teaching*, 5(2), 240–248.
- Xinqin, L. (2006, as cited in Khamprated, 2012). *The study of Chinese learners' oral anxiety and its implications*.



การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

รายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม

Development of Active Learning Activities Using Cooperative Learning, STAD Technique in the Citizenship Duty Subject for Grade 10 Students at That Phanom School, Nakhon Phanom Province

พระลัทธิ วรปัญญา¹, พระศุภโชค สุนทรธมโม (ล้านแสน)²,

พระนันทวุฒิ สุขยวุฒิกโก (โคตะบีน)³, ประยูร แสงใส⁴, ปาณจิตร สุขุมาลัย⁵

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Lucky Vorapanya¹, Phra Suphachok Sundaradhammo (Lansae)²,

Phra Nanthawut Sujayvuddhiko (Khotabin)³, Prayoon Saengsai⁴, Panjitr Sukumalai⁵

^{1,2,3,4,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: luckyvorapanya14@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 16 May 2025; Revised: 08 June 2025; Accepted: 16 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรม 2) พัฒนากิจกรรม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และ 4) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงทดลอง สุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรม แบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.90 และ 0.88 ตามลำดับ และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมืองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าทีกรณีกกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.94) 2) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ $E_1/E_2 = 80.22/83.33$ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.71) แสดงให้เห็นว่าแนวทางการสอนนี้ช่วยพัฒนาความเข้าใจและการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรม, การเรียนรู้เชิงรุก, การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, รายวิชา
หน้าที่พลเมือง

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the current situation of activity implementation, (2) to develop activities, (3) to compare academic achievement, and (4) to assess the level of satisfaction with the active learning activities using cooperative learning, STAD technique in the Citizenship Duty subject for Grade 10 students at That Phanom School, Nakhon Phanom Province. This experimental research used simple random sampling with classrooms as the sampling units, dividing into experimental and control groups of 30 students each. The research instruments included a questionnaire on the current situation of activity implementation and a questionnaire on satisfaction, with reliability values of 0.90 and 0.88, respectively. The active learning activities using the cooperative learning, STAD technique, in the Citizenship Duty subject were developed by the researcher. Data were analyzed using descriptive statistics, and the differences between the experimental and control groups were compared using an independent sample t-test. The findings were as follows: 1. The overall situation of activity implementation for Grade 10 students at That Phanom School was at a high level ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.94). 2. The efficiency of the learning activities met the specified criteria, with $E1/E2 = 80.22/83.33$, showing that the activities effectively promoted student learning. 3. The academic achievement of the students showed that those who participated in the active learning activities using the STAD technique achieved significantly higher academic results compared to the control group at the 0.05 level. 4. The overall satisfaction evaluation was at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.71), indicating that this teaching approach effectively enhanced students' understanding and learning.

Keywords: Development of Activities, Active Learning, Cooperative Learning STAD Technique, Citizenship Duty Subject

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 เพิ่มเติมด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ปรับปรุงฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพรวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อตามความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม และสาระการเรียนรู้เป็นการกำหนดองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 10) ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ คำนี้ถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอน และการวัด และประเมินผลของครูเกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว และผู้เรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาตนเองที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของในปัจจุบัน (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา, ออนไลน์)

สังคมโลกในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความรู้ วิทยาการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ทำให้เนื้อหาวิชาที่มีมากกว่าที่จะเรียนรู้จากในห้องเรียนได้หมด ซึ่งการสอนแบบเดิมด้วยการพูด บอก เล่า ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนอีกต่อไป จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของสังคม และความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนควรเป็นผู้กำหนดความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เลือกแหล่งเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เช่นการจัดการกระบวนการเรียนรู้เป็นแบบการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ที่เน้นให้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติมากกว่าการฟังผู้สอนเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ปฏิบัติ และมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และไม่มีที่สิ้นสุด สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปปฏิบัติได้จริง จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขทั้งในปัจจุบัน และสามารถเผชิญความท้าทายในอนาคต (กฤษพร อยู่สวัสดิ์, ออนไลน์) Active Learning คือ กระบวนการเรียนการสอนซึ่งเน้นไปที่การลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และเน้นไปที่การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีที่มาจากทฤษฎี Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั้นเกิดจากการสร้างความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง (Construct) โดยการอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดที่มีอยู่เดิม รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน สรุปคือทำให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตัวเองแบบ “active” นั่นเอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ Active Learning (แอกทีฟเลิร์นนิง) มีคำแปลเป็นภาษาไทยว่า “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” โดยอาจรู้จักกันในชื่อการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered หรือ child-centered), การเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ (critical thinking), การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หรือการเรียนรู้แบบค้นพบ (inquiry or discovery-based) (Active Learning คืออะไร?, ออนไลน์) Active Learning ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาปรับปรุงผลงานของตนเอง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาตนเองของนักเรียน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดนี้มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) การเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน (Collaborative learning) การเรียนรู้โดยการค้นคว้าอย่างอิสระ (Independent investigation method) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) เป็นต้น สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ ทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิด วิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีโอกาสออกไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรเรียนรู้ ทั้งภายใน และภายนอก สถานศึกษา ในส่วนของครูก็จะลดบทบาทของการเป็นผู้ควบคุมในชั้นเรียนลง แต่นักเรียนจะมีอำนาจในการจัดการควบคุมตนเองมากขึ้น (ภัทรารัตน์ มากมี, 2554)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning) คือการจัดการเรียนรู้โดยจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ที่มีความสามารถแตกต่างกัน และใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความรู้ที่ได้รับมอบหมายตามหัวข้อที่กำหนดให้ พร้อมนำความรู้มาสรุปสาระการเรียนรู้ และนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือจัดหา และชี้แนะแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบให้ผู้สอนเลือกใช้ตามความเหมาะสมของ

เนื้อหา การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิด (Thinking Skills) การสืบเสาะค้นหา (Enquirers) การคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers) รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Collaborators) ภายใต้การทำงานเป็นทีมจากการลงมือปฏิบัติ และนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์แก้ปัญหา โดยมีผู้สอนเป็นโค้ช หรือที่ปรึกษาในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้นี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการจดจำ และสามารถไปประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเทคนิค STAD (Student Teams – Achievement Division) เป็นการเรียนแบบร่วมมือ ที่ใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบอื่นๆ หรือหลังจากที่ผู้สอนได้สอนผู้เรียนทั้งชั้นไปแล้ว และต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าร่วมกันภายในกลุ่มสืบเนื่องจากสิ่งที่ผู้สอนได้สอนไป ซึ่งใช้ได้กับทุกวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนข้อเท็จจริง เกิดความคิดรวบยอด ค้นหาสิ่งที่มีคำตอบชัดเจน แน่นนอน (เรวัต ศรีสุข, 2561) ซึ่งสลาวิน (Slavin) ได้เสนอรูปแบบการเรียนแบบเป็นทีม (Student Teams Learning Method) ไว้ 4 รูปแบบ คือ 1) student Teams – Achievement Divisions (STAD) 2) Teams – Games – Tournaments (TGT) ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถปรับใช้กับทุกวิชาและระดับชั้น 3) Team Assisted Individualization (TAI) เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการสอนวิชาคณิตศาสตร์ และ 4) Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) เป็นรูปแบบในการสอนอ่านและการเขียน (Slavin, 1995)

กลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง ทั้งมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคม วัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในฐานะพลเมืองดี แล้วยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเอง และสังคมได้ จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มรายวิชาสังคมศึกษา มีเนื้อหาที่กว้างครอบคลุมการดำเนินชีวิต และมีความสำคัญในฐานะที่ช่วยให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรตามเนื้อหาสาระวิชาดังนี้ 1) สังคมมนุษย์ 2) วัฒนธรรมไทย 3) พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมมนุษย์ 4) สิทธิมนุษยชน 5) ระเบียบการเมืองการปกครอง 6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 7) กฎหมายในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ความหมาย และขอบเขตรายวิชาสังคมศึกษา, ออนไลน์) จากการศึกษาของ ชนาธิป ลอยคลั่ง พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชนาธิป ลอยคลั่ง, 2567) และ แศทริยา แสงใส พบว่า จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (แศทริยา แสงใส, 2567)

โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีความสนใจความสามารถที่หลากหลาย ประสบปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในรายวิชาหน้าที่พลเมือง การสอนสังคมศึกษารูปแบบตำรา และรูปแบบการเรียนรู้เดิมจึงไม่เพียงพออีกต่อไป และไม่สามารถตอบสนอง

ต่อความความต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ครูผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ต่อยอด Active Learning ได้ โดยเน้นกระบวนการของกลุ่มร่วมมือ การคิดวิเคราะห์ การระดมสมอง แล้วนำความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค่นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ จนเกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่คาดหวัง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้ รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม
4. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นแบบเชิงทดลอง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม วัดผลก่อน และหลังการทดลอง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำการศึกษาวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 192 คน 6 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน จำแนกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม คัดเลือกโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาหน้าที่พลเมือง ส่วนที่ 1. สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนน 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง ความ

คิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ระดับคะแนน 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด หากคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00 นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ $\alpha = 0.70$ จึงนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อไป

2) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง จำนวน 7 กิจกรรม รวมระยะเวลา 10 ชั่วโมง ได้แก่ กิจกรรมที่ 1) สังคมมนุษย์ 2 ชั่วโมง 2) วัฒนธรรมไทย 1 ชั่วโมง 3) พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมมนุษย์ 1 ชั่วโมง 4) สิทธิมนุษยชน 1 ชั่วโมง 5) ระบอบการเมืองการปกครอง 1 ชั่วโมง 6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2 ชั่วโมง และ 7) กฎหมายในชีวิตประจำวัน 2 ชั่วโมง ในแต่ละกิจกรรมได้ออกแบบใบงานเพื่อวัดประสิทธิภาพ คะแนนเต็ม 30 คะแนน มีการหาคุณภาพโดยการทดลองใช้ (Try Out) เลือกแบบเจาะจงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 30 คน 1 ห้องเรียน หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบ แล้วทำการวิเคราะห์คะแนนพบว่าแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับ 0.7 จำแนกดี จากนั้นนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3) แบบทดสอบก่อน และหลังทำกิจกรรม (pretest-posttest) เป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ชนิด 4 ตัวเลือก หากคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ใช้ได้ และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ได้ค่าอำนาจจำแนก 0.7

4) แบบสอบถามความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ใน 7 เรื่อง จำนวน 11 ข้อซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ระดับคะแนน 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ระดับคะแนน 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด หากคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.0 ใช้ได้ นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ.2555 : 98) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88 จากนั้นนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม กับกลุ่มประชากร จำนวน 192 คน ก่อนการทดลองได้นำแบบประเมินก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบก่อนการทำกิจกรรม (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม หลังเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มทดลองทำแบบทดสอบใบงานหลังกิจกรรม หลังจากดำเนินการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ (post-test) กับกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนกิจกรรม และแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลแล้ว จึงได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม เปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าทีกรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test)

4. ผลการวิจัย

เมื่อทำการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนมสิ้นสุดลงแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD โดยภาพรวม N = 192

	กิจกรรมที่	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	สังคมมนุษย์	3.64	0.82	มาก
2	วัฒนธรรมไทย	4.20	0.81	มาก
3	พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมมนุษย์	3.55	1.14	มาก
4	สิทธิมนุษยชน	3.59	1.00	มาก
5	ระบอบการเมืองการปกครอง	4.20	0.65	มาก
6	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	3.78	0.86	มาก
7	กฎหมายในชีวิตประจำวัน	3.61	1.30	มาก

รวม	3.80	0.94	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง รวมทุกกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ วัฒนธรรมไทย , ระบอบการเมืองการปกครอง, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, สังคมมนุษย์, กฎหมายในชีวิตประจำวัน, สิทธิมนุษยชน, และพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมมนุษย์ ตามลำดับ

4.2 ประสิทธิภาพการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม n =30

คะแนน	ก่อนเรียน (30)	ใบบาง (30)	หลังเรียน (30)
รวม	408	722	741
\bar{X}	14	24	25
S.D.	1.84	2.00	1.80
ร้อยละ	46.66	80.22	83.33

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำใบบางระหว่างเรียนเท่ากับ 24 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.22 แสดงว่า $E_1 = 80.22$ และค่าประสิทธิภาพหลังจากการจัดกิจกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 25 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงว่า $E_2 = 83.33$ สรุปได้ว่า $E_1/E_2 = 80.22/83.33$ เป็นไปตามเกณฑ์ตั้งไว้ว่า $E_1/E_2 = 80/80$

4.3 ผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม หลังการจัดกิจกรรมระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลสัมฤทธิ์กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม หลังการจัดกิจกรรมระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig 1 tailed
กลุ่มทดลอง	30	25.00	1.80	7.205*	58	0.000
กลุ่มควบคุม	30	17.00	3.57			

*ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทั้งสองกลุ่มของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.00 คะแนน กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 17.00 คะแนน ดังนั้นจากการทดสอบสถิติ t พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ระดับความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงระดับความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม n = 30

ข้อ	รายการที่ประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมทั้งเวลาสถานที่	4.35	0.50	มาก
2	เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมเป็นประโยชน์	4.20	0.87	มาก
3	ครูอธิบายวิธีการจัดการเรียนรู้ชัดเจนตรงประเด็น	4.32	0.77	มาก
4	ครูมีการแบ่งกลุ่มให้เรียนรู้ที่เหมาะสม	4.02	0.68	มาก
5	ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำที่ดี	4.12	0.66	มาก
6	ครูทำหน้าที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์	4.10	0.50	มาก
7	มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	4.30	0.50	มาก
8	นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่	4.14	0.91	มาก
9	นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	4.33	0.80	มาก
10	นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้	4.40	0.78	มาก
11	สามารถนำความรู้ทักษะที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้	4.41	0.90	มาก
รวม		4.25	0.71	มาก

ตารางที่ 4 จากผลการสอบถามระดับความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สามารถนำความรู้ทักษะที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้, นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้, การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมทั้งเวลาสถานที่, นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง, ครูอธิบายวิธีการจัดการเรียนรู้ชัดเจนตรงประเด็น, มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้, เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมเป็นประโยชน์, นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่, ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่ดี, อยู่ในระดับมาก, ครูทำหน้าที่

กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์, และ ครูมีการแบ่งกลุ่มให้เรียนรู้ที่เหมาะสม ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม” ได้ดำเนินการศึกษาโดยมุ่งเน้นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

5.1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD จากผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นมีความเหมาะสม และสามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนในระดับสูงโดยเฉพาะในหัวข้อวัฒนธรรมไทย และระบอบการเมืองการปกครองที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับหัวข้ออื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อการเรียนรู้ในหัวข้อดังกล่าว อย่างไรก็ตามในบางหัวข้อ เช่นสิทธิมนุษยชนมีบางตัวชี้วัดที่ได้ค่าระดับปานกลาง ซึ่งอาจต้องพิจารณาปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5.2 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนา ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของกิจกรรม (E_1/E_2) พบว่า การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ $E_1/E_2 = 80.22/83.33$ โดยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) อยู่ในระดับที่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Slavin (1995) ที่ระบุว่ากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมไปพร้อมกัน สอดคล้องกับ อภินันท์ ศรีสุภาพ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเปลือยหนองตูป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวนนักเรียน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จาก แบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 นักเรียน 20 คน มีผลคะแนนผ่าน เกณฑ์ 16 คน นักเรียนที่มีคะแนนผ่าน เกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งผลคะแนนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงรุกโดยใช้เทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทคนิค STAD มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson & Johnson (1999) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหา และกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ วีรวิชัย บุญสง (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์



ทางการเรียนเรื่องสังคมไทย ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอินทร์บุรี การจัดการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD (Student Teams Achievement Divisions) เป็นเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบทีมร่วมมือเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม โดยแบ่งผู้เรียนที่มี ความสามารถต่างกันทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ร่วมกันระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกันในการเรียนรู้ สมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยกันเรียนรู้ตามภารกิจของงาน ส่งผลให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน เสริมกำลังใจที่ดีต่อกัน และสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 13 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ระดับความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ในระดับสูง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร การที่นักเรียนแสดงความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่จัดขึ้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่เน้นว่าการเรียนรู้ในบริบททางสังคมสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ แคทรียา แสงใส (2567) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD อยู่ในระดับมาก

6. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่ได้ดังนี้

6.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เทคนิค STAD สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญ พบว่า การเรียนรู้เชิงรุกที่ผสมผสานกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) โดยเฉพาะเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น และสามารถพัฒนาทักษะทางปัญญาในด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมืองได้ดียิ่งขึ้น

6.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือมีส่วนในการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานกลุ่มตามหลัก STAD ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกการฟัง การยอมรับความแตกต่าง และการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

6.3 การใช้เทคนิค STAD มีผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกแบบ STAD มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่าแนวทางดังกล่าวสามารถส่งเสริมความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ และสิทธิของตนในฐานะพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกช่วยส่งเสริมเจตคติ และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ที่นักเรียนแสดงออกถึงความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อกัน ส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อรายวิชา เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ และลดความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อเนื้อหาวิชาที่มักถูกมองว่าเป็นนามธรรม

6.5 บทบาทของครูเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ มีหน้าที่ในการวางแผน ออกแบบกิจกรรม และสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและจากเพื่อนร่วมกลุ่ม อันเป็นการส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ดังแผนภาพที่ 1 ที่นำเสนอต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) มีการบูรณาการผ่านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในการสอนรายวิชาอื่นๆ
2. ควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ การใช้เทคนิค STAD
3. ควรมีการจัดงบประมาณ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สนับสนุนการใช้เทคนิค STAD เช่น สื่อดิจิทัล คู่มือสำหรับครู และสื่อการสอนแบบอินเทอร์แอคทีฟ เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรปรับปรุงและออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน
2. ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูที่ใช้เทคนิค STAD และนักเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
3. ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบ STAD อย่างสม่ำเสมอ และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำเทคนิค STAD ไปใช้กับวิชาอื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างไร
2. เปรียบเทียบเทคนิค STAD กับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมืออื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาผลกระทบของเทคนิค STAD ในระยะยาว ว่ามีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางวิชาการและทักษะชีวิตของนักเรียนในอนาคตหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- แคทรียา แสงใส. (2567). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD*. *Journal of Applied Education*. 2(1). 1-12.
- ชนาธิป ลอยคลั่ง. (2567). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 21(1). 45-46.
- ภัทราวดี มากมี. (2554). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 1(1), 7-14.
- เรวดี ศรีสุข. (2561). *การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอน*. *The Journal of Boromarjonani College of Nursing Suphanburi*. 2(1). 6-10.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 5*. มหาสารคาม, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf. [6 กรกฎาคม 2567].
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ* [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://academic.obec.go.th/web/news/view/75>. [20 กรกฎาคม



2567].

อภิรัตน์ ศรีสุภาพ. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องพลเมืองดีตาม
วิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสาร
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 6(3). 155-160.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone. Cooperative, competitive and individualistic learning (5th ed.)*. Boston, MA: Allyn & Bacon.

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice (2nd ed.)*. Allyn & Bacon.



การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี

The Digital Transformation Affecting the Operations of Small and Medium Enterprises in Si Mahaphot District, Prachinburi Province

กาญจนาพร กาญจนกิตต์ดำรง¹, กมลทิพย์ ปริชาตินนท์², ภรณ์ หลาวทอง³

¹สาขาวิชาการจัดการสมัยใหม่, คณะเทคโนโลยีการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, วิทยาเขตสุรินทร์

²⁻³สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, วิทยาเขตสุรินทร์

Kamchanaphon Kankitdumrong¹, Kamonthip Parichatnon² and Poranee Loatong³

¹Program in Modern Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan Campus

²⁻³Department of Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala Technology Isan Surin Campus

✉: ¹Kamchanapawn88@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 19 May 2025; Revised: 29 May 2025; Accepted: 30 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี 2) ศึกษาระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจดังกล่าว และ 3) ศึกษาผลของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลที่มีต่อผลการดำเนินงาน โดยใช้ตัวแปรอิสระ 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะคนต่อเทคโนโลยีใหม่ ความพร้อมในการปรับตัว การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีโมเดลธุรกิจ และความยืดหยุ่นในการแข่งขันในยุคดิจิทัล ส่วนตัวแปรตามคือผลการดำเนินงานตามแนวคิด Balanced Scorecard ทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ด้านการเงิน ลูกค้า กระบวนการภายใน และการเรียนรู้และเติบโต กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 320 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลทุกด้านอยู่ในระดับความคิดเห็น "มาก" และมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับผลการดำเนินงานของ SMEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และความสามารถในการแข่งขันที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ทั้งนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมศักยภาพด้านดิจิทัลแก่ผู้ประกอบการในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความสามารถในการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล, การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์, ความสามารถในการแข่งขัน, ผู้ประกอบการ SMEs, ผลการดำเนินงาน

Abstract

This study aimed to (1) examine the level of digital transformation among small and medium enterprises (SMEs) in Si Mahaphot District, Prachinburi Province, (2) assess their business performance levels, and (3) investigate the impact of digital transformation on their

performance. The research focused on five key independent variables: attitude toward new technology, readiness for digital adaptation, strategic digital decision-making, digital business model adoption, and digital flexibility and competitiveness. The dependent variable was SME performance, assessed through the Balanced Scorecard framework encompassing four dimensions: financial, customer, internal processes, and learning and growth. A total of 320 SME entrepreneurs were selected using stratified random sampling. Data were collected through a structured questionnaire and analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient. The findings indicated that all five dimensions of digital transformation were perceived at high levels and showed moderately positive correlations with SME performance, with statistical significance at the .01 level. Among these, strategic digital decision-making and digital competitiveness demonstrated the strongest correlation coefficients. The results underscore the importance of strengthening the digital capabilities of local entrepreneurs to enhance adaptability and achieve long-term competitiveness in the digital economy.

Keyword: Competitiveness, Digital transformation, SME entrepreneurs, Strategic decision-making, Organizational performance

1. บทนำ

การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation) เป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีบทบาท เป็นกลไกหลักของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศและระดับท้องถิ่น จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว., 2566) ระบุว่า SMEs คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศไทย และก่อให้เกิดการจ้างงานมากกว่าร้อยละ 70 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญ ของ SMEs ในฐานะผู้สร้างงาน สร้างรายได้ และสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี หลายองค์กร โดยเฉพาะ SMEs ยังประสบอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะอำเภอศรีมหาโพธิ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและมีการรวมตัวของ SMEs จำนวนมาก ซึ่ง เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทานของนิคมอุตสาหกรรม การศึกษาศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนผ่านสู่ ดิจิทัลของ SMEs ในพื้นที่นี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจต่อระดับความพร้อม อุปสรรค และ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการดำเนินธุรกิจ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลในองค์กรธุรกิจมิได้จำกัด เฉพาะการใช้เทคโนโลยี แต่รวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน โครงสร้าง วัฒนธรรมองค์กร และ รูปแบบธุรกิจ (Vial, 2019; Westerman, Bonnet, & McAfee, 2014) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ เช่น ทักษะคน ต่อกเทคโนโลยี ความพร้อมในการเปลี่ยนผ่าน กลยุทธ์เชิงดิจิทัล ความสามารถในการใช้โมเดลธุรกิจดิจิทัล และ ความยืดหยุ่นขององค์กร (Kane et al., 2015; Deloitte Insights, 2018; Gartner, 2023)

ขณะเดียวกัน การวัดผลการดำเนินงานของ SMEs อย่างรอบด้านนิยมใช้แนวคิด Balanced Scorecard ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านการเงิน ลูกค้า กระบวนการภายใน และการเรียนรู้และเติบโต (Kaplan & Norton, 1992; Niven, 2006) ทั้งนี้เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำดิจิทัลมาใช้ในทุกมิติของธุรกิจ

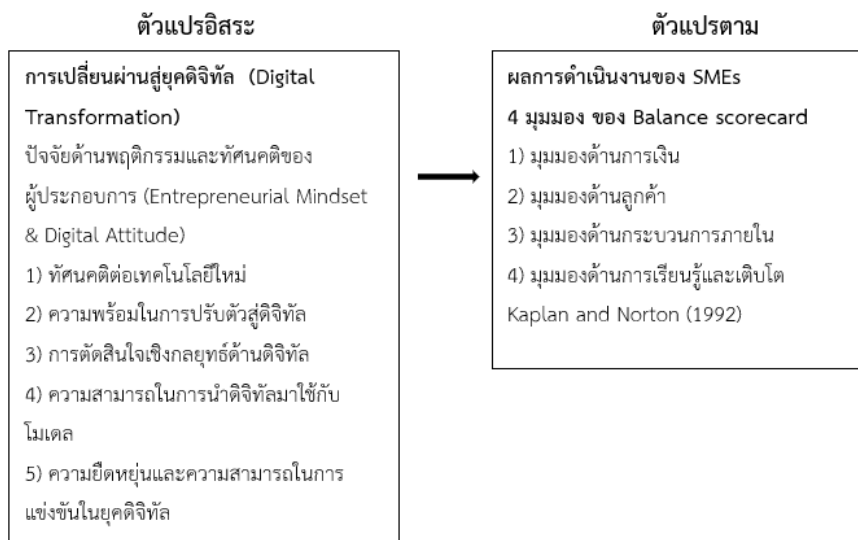
จากพื้นฐานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเปลี่ยน

ผ่านสู่ยุคดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน กับผลการดำเนินงานของ SMEs ใน 4 มิติหลัก โดยมุ่งเน้นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และส่งเสริมให้ SMEs สามารถปรับตัวและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในเศรษฐกิจดิจิทัล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐาน

จากกรอบแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานหลักและสมมติฐานย่อย ดังนี้

สมมติฐานหลัก:

H1: การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล (โดยรวม) ส่งผลเชิงบวกในระดับที่มีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานของ SMEs (โดยรวม) ในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี

สมมติฐานย่อย (แยกตามปัจจัยการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลแต่ละด้าน และผลการดำเนินงานแต่ละมุมมอง):

H1.1: ทักษะคิดต่อเทคโนโลยีใหม่ ส่งผลเชิงบวกในระดับที่มีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานของ SMEs (ในแต่ละมุมมอง: การเงิน, ลูกค้า, กระบวนการภายใน, การเรียนรู้และเติบโต)

H1.2: ความพร้อมในการปรับตัวสู่ดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกในระดับที่มีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานของ SMEs (ในแต่ละมุมมอง)

H1.3: การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกในระดับที่มีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานของ SMEs (ในแต่ละมุมมอง)

H1.4: ความสามารถในการนำดิจิทัลมาใช้กับโมเดลธุรกิจ ส่งผลเชิงบวกในระดับที่มีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานของ SMEs (ในแต่ละมุมมอง)

H1.5: ความยืดหยุ่นและความสามารถในการแข่งขันในยุคดิจิทัล ส่งผลเชิงบวกในระดับที่มีนัยสำคัญ ต่อผลการดำเนินงานของ SMEs (ในแต่ละมุมมอง)

5. ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างงาน กระจายรายได้ และขับเคลื่อนนวัตกรรมในระบบเศรษฐกิจ ทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น (World Bank Group, 2023; OECD, 2021) โดยเฉพาะในประเทศไทย SMEs คิดเป็นร้อยละ 99 ของวิสาหกิจทั้งหมด และมีสัดส่วนการจ้างงานมากกว่าร้อยละ 70 ของแรงงานทั้งประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [สสว.], 2566) นอกจากนี้ SMEs ยังเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนและวัตถุดิบที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง และสามารถสร้างความหลากหลายให้กับตลาดสินค้าและบริการ ในบริบทของอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่งผลให้มี SMEs เข้ามาประกอบธุรกิจอย่างหลากหลาย ทั้งในฐานะผู้ผลิต ผู้รับจ้างช่วง และผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง SMEs ในพื้นที่จึงมีศักยภาพในการเติบโตจากการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม แต่ขณะเดียวกันก็เผชิญกับความท้าทายด้านการแข่งขันและการปรับตัวต่อเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

2. การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation)

การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล หมายถึง กระบวนการที่องค์กรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการในทุกด้านของการดำเนินธุรกิจ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน โครงสร้างองค์กร วัฒนธรรม และกลยุทธ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่ลูกค้า และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Vial, 2019; Westerman, Bonnet, & McAfee, 2014)

แนวคิดนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่

1. **ทัศนคติต่อเทคโนโลยีใหม่** – มุมมองและความเชื่อของผู้ประกอบการต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในธุรกิจ

2. **ความพร้อมในการปรับตัวสู่ดิจิทัล** – ความสามารถและทรัพยากรที่องค์กรมีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

3. **การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านดิจิทัล** – ความสามารถในการกำหนดทิศทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อความได้เปรียบ (Porter, 2001; Gartner, 2023)

4. **การใช้ดิจิทัลกับโมเดลธุรกิจ** – การปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือกระบวนการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มใหม่ (Bharadwaj et al., 2013)

5. **ความยืดหยุ่นในการแข่งขัน** – การปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงในตลาด (Teece, 2018; World Economic Forum, 2023)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลการดำเนินงานของ SMEs ด้วย Balanced Scorecard

การวัดผลการดำเนินงานของ SMEs ควรพิจารณาอย่างรอบด้านเพื่อสะท้อนถึงความสำเร็จและศักยภาพในการเติบโตอย่างยั่งยืน Kaplan และ Norton (1992, 1996) ได้พัฒนาแนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ซึ่งแบ่งการวัดผลออกเป็น 4 มุมมองหลัก ได้แก่

1. **ด้านการเงิน** เช่น รายได้ กำไร และ ROI

2. **ด้านลูกค้า** เช่น ความพึงพอใจและการรักษาลูกค้า

3. **ด้านกระบวนการภายใน** เช่น ประสิทธิภาพของการผลิต การส่งมอบ และการจัดการ

4. **ด้านการเรียนรู้และเติบโต** เช่น การพัฒนาทักษะของบุคลากร และนวัตกรรมองค์กร

Balanced Scorecard จึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับวัดผลกระทบของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลต่อ SMEs ในหลายมิติ ไม่เพียงแต่การเงิน แต่รวมถึงการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ (Niven, 2006; Kaplan & Norton, 2008)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Vial (2019) ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กรโดยตรง ทั้งด้านการเงินและกระบวนการภายใน OECD (2021) พบว่า SMEs ที่นำเทคโนโลยีมาใช้สามารถลดต้นทุนและเข้าถึงตลาดใหม่ได้ Sebastian et al. (2017) เน้นว่าผลสำเร็จของ Digital Transformation เกิดจากโครงสร้างองค์กร วัฒนธรรม และผู้นำที่เข้าใจกลยุทธ์ดิจิทัล ในบริบทประเทศไทย สมชายและศิริวรรณ (2564) พบว่าการใช้ AI และ CRM ช่วยเพิ่มยอดขายและความสามารถในการแข่งขัน ขณะที่ ศุภชัย และคณะ (2565) ระบุว่าเทคโนโลยี ERP และ Cloud Computing ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กรภาคอุตสาหกรรมไทย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการ SMEs ที่จดทะเบียนกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 1,945 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 ราย ได้จากการคำนวณตามสูตรของ Krejcie and Morgan (1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามประเภทธุรกิจ ได้แก่ การผลิต (135 ราย) บริการ (113 ราย) และการค้า (72 ราย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่
2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ปัจจัยด้านการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล 5 ด้าน
4. ระดับผลการดำเนินงานตามแนวคิด Balanced Scorecard
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง 30 ราย จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรับแบบสอบถามกลับโดยวิธีนัดหมายและช่องทางที่เหมาะสม ข้อมูลทั้งหมดถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านดิจิทัลกับผลการดำเนินงานของ SMEs

7. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมผู้ประกอบการ SMEs มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านดิจิทัล รองลงมาคือความยืดหยุ่นในการแข่งขัน และการใช้ดิจิทัลกับโมเดลธุรกิจ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี

ด้านการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ทักษะติดต่อเทคโนโลยีใหม่	3.84	0.56	มาก
2) ความพร้อมในการปรับตัวสู่ดิจิทัล	3.94	0.59	มาก
3) การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านดิจิทัล	4.17	0.58	มาก
4) การใช้ดิจิทัลกับโมเดลธุรกิจ	4.04	0.61	มาก
5) ความยืดหยุ่นในการแข่งขัน	4.12	0.60	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมผลการดำเนินงานของ SMEs อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านลูกค้า และการเรียนรู้และเติบโต

ตารางที่ 2 ระดับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี

มุมมองผลการดำเนินงาน (Balanced Scorecard)	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	S.D.	ระดับ
1) การเงิน	4.15		มาก
2) ลูกค้า	4.16		มาก
3) กระบวนการภายใน	4.13		มาก
4) การเรียนรู้และเติบโต	4.15		มาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางในอำเภอศรีมหาโพธิ์ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า ปัจจัยการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับผลการดำเนินงานของ SMEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านดิจิทัล และความยืดหยุ่นในการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณยังระบุว่าปัจจัยทั้ง 5 ด้านสามารถร่วมกันทำนายผลการดำเนินงานของ SMEs ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสามารถในการอธิบายร่วมกัน (R^2) เท่ากับ .386 หรือร้อยละ 38.6

8. อภิปรายผล

1. ระดับของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของผู้ประกอบการ SMEs อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และความยืดหยุ่นในการแข่งขัน แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการวางแผนใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ผลดังกล่าว

สอดคล้องกับแนวคิดของ Gartner (2023) และ Kane et al. (2015) ที่เน้นว่าความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ดิจิทัลที่ชัดเจนและมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง คือปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การมีทัศนคติเชิงบวกต่อเทคโนโลยีใหม่และความพร้อมในการปรับตัวก็เป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการยอมรับและนำดิจิทัลมาใช้ในองค์กร (สัจจวัฒน์ จาริกศิลป์, 2564)

2. ระดับผลการดำเนินงานของ SMEs อยู่ในระดับมากในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้และเติบโต และด้านลูกค้า แสดงให้เห็นว่าองค์กรสามารถนำเทคโนโลยีมาพัฒนาทักษะของบุคลากร เพิ่มคุณภาพบริการ และสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Balanced Scorecard ของ Kaplan และ Norton (1992) ที่เสนอให้ประเมินผลการดำเนินงานอย่างครอบคลุมหลายมิติ ไม่จำกัดเฉพาะด้านการเงินเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ OECD (2021) ที่ชี้ว่า SMEs ที่สามารถประยุกต์ใช้ดิจิทัลได้ดี มักมีความสามารถในการเข้าถึงลูกค้าและพัฒนาทักษะภายในองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานของ SMEs โดยเฉพาะการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ผลดังกล่าวสะท้อนแนวคิดของ Vial (2019) และ Bharadwaj et al. (2013) ที่ชี้ว่าการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลไม่ใช่เพียงการใช้เทคโนโลยี แต่เป็นการวางกลยุทธ์ระยะยาวที่มุ่งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร โมเดลธุรกิจ และวัฒนธรรมการทำงาน นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า SMEs ที่มีแนวคิดและกลยุทธ์ดิจิทัลชัดเจน จะสามารถปรับตัวและยกระดับประสิทธิภาพในทุกมิติของธุรกิจได้ดีกว่าองค์กรที่ขาดการวางแผน

ดังนั้น ผลการวิจัยยืนยันว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถของ SMEs ในทุกด้าน โดยเฉพาะเมื่อผู้ประกอบการมีการวางแผนกลยุทธ์และนำเทคโนโลยีมาใช้กับโมเดลธุรกิจอย่างเหมาะสม การวิจัยนี้จึงสามารถเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวทางการส่งเสริม SMEs ให้ปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

ข้อจำกัดของงานวิจัย แม้ว่างานวิจัยนี้จะสะท้อนภาพรวมของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของ SMEs ในอำเภอศรีมหาโพธิ์ได้อย่างครอบคลุม แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา ซึ่งจำกัดอยู่เฉพาะในอำเภอเดียว ทำให้ไม่สามารถสรุปผลครอบคลุม SMEs ในภูมิภาคอื่นที่มีบริบทแตกต่างกันได้ อีกทั้งการใช้เครื่องมือวิจัยแบบสอบถามอาจไม่สามารถเจาะลึกถึงมุมมองเชิงคุณภาพหรือประสบการณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการได้ทั้งหมด ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตพื้นที่ และผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและหลากหลายยิ่งขึ้น

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรดำเนินการจัดอบรมเชิงลึกเกี่ยวกับการวางกลยุทธ์ดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ SMEs ในระดับพื้นที่ ให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของตนเอง

2. ผู้ประกอบการ SMEs ควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น การนำระบบ CRM, ERP หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน

3. สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นควรมีบทบาทในการสนับสนุนองค์ความรู้ทางดิจิทัลแก่ SMEs โดยผ่านความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการวิจัย พัฒนา และทดลองใช้เทคโนโลยีต้นแบบที่เหมาะสมกับชุมชน

4. ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ SMEs ในท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ด้านการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล และร่วมกันลดต้นทุนในการลงทุนด้านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังจังหวัดอื่นในเขตเศรษฐกิจตะวันออก (EEC) เพื่อเปรียบเทียบระดับการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของ SMEs ในแต่ละบริบททางเศรษฐกิจ

2. ควรศึกษาเชิงลึกในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล เพื่อค้นหาเงื่อนไขและกลยุทธ์ที่ใช้ได้จริง

3. ควรพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างองค์ประกอบของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลกับผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

4. ควรมีการศึกษาทางด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนในเทคโนโลยีดิจิทัลของ SMEs เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเศรษฐศาสตร์ในการตัดสินใจของผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

สังจวัฒน์ จารึกศิลป์. (2564). *การปรับตัวของธุรกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เศรษฐกิจไทย.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). *รายงานสถานการณ์ SMEs ปี 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

Bharadwaj, A., El Sawy, O. A., Pavlou, P. A., & Venkatraman, N. (2013). Digital business strategy: Toward a next generation of insights. *MIS Quarterly*, 37(2), 471–482.

Gartner. (2023). *Top strategic technology trends 2023*. <https://www.gartner.com>

IDC. (2023). *IDC FutureScape: Worldwide digital transformation 2023 predictions*. <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=US49743822>

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1992). The balanced scorecard—Measures that drive performance. *Harvard Business Review*, 70(1), 71–79.

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Boston, MA: Harvard Business Press.

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2008). *Execution premium: Linking strategy to operations for*



- competitive advantage*. Boston, MA: Harvard Business Press.
- Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D., & Buckley, N. (2015). *Strategy, not technology, drives digital transformation*. MIT Sloan Management Review and Deloitte University Press.
- McAfee, A., Brynjolfsson, E., Davenport, T. H., Patil, D. J., & Barton, D. (2012). Big data: The management revolution. *Harvard Business Review*, 90(10), 60–68.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2021). *The digital transformation of SMEs*. Paris: OECD Publishing.
- Porter, M. E. (2001). Strategy and the internet. *Harvard Business Review*, 79(3), 62–78.
- Teece, D. J. (2018). Business models and dynamic capabilities. *Long Range Planning*, 51(1), 40–49.
- Vial, G. (2019). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 118–144.
- Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). *Leading digital: Turning technology into business transformation*. Boston, MA: Harvard Business Review Press.



Research Paper

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

The Transformational Leadership of Administrators and Quality of Work Life of Teachers in Schools under the Kanchanaburi Secondary Educational Service Area Office

ชยานันต์ ปรางจโรจน์¹, ประเสริฐ อินทร์รักษ์²

^{1,2}คณะภาควิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

Chayanana Pangjarojn¹ and Prasert Intarak²

^{1,2}Department of Educational Administration, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

✉: Pangjarojn_c@su.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 21 May 2025; Revised: 01 June 2025; Accepted: 04 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 28 โรงเรียน กำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน และ ครู จำนวน 2 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถาม 112 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของคูทซ์และโพสเนอร์ กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูตามแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านสร้างแรงบันดาลใจในวิสัยทัศน์ร่วมกันและด้านท้าทายกระบวนการเดิม และอยู่ระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสร้างขวัญกำลังใจและด้านสนับสนุนให้ผู้ตามได้ลงมือปฏิบัติคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม ด้านการพัฒนา

ความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน และสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูก
สุขลักษณะ ด้านบูรณาการทางสังคม และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่ามัธยเลขคณิตมากไปหา
น้อย ดังนี้ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม และด้าน
ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพ
ชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีความสัมพันธ์กัน
ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในลักษณะคล้อยตามกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, คุณภาพชีวิตการทำงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา, ครู

Abstract

The Purposes of this research were to determine: 1) The transformational leadership of administrator in school under Kanchanaburi secondary educational service area office 2) Quality of work life of teacher in school under Kanchanaburi secondary educational service area office and 3) the relationship between the transformational leadership of administrator and quality of work life of teacher in school under Kanchanaburi secondary educational service area office. The sample was 28 schools under Kanchanaburi secondary educational service area office. There were 4 respondents from each school consisted of two school director or deputy director and two teachers, totally 112 respondents. The research instrument was a opinionnaire about the transformational leadership based on Kouzes and Posner and quality of work life of teacher based on Huse and Cummings concept. The statistical used for analysis the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient. The findings of the research were as follow: The transformational leadership of administrator in school under Kanchanaburi secondary educational service area office, as a whole and each aspect were at a highest level, ranking from the highest to the lowest arithmetic mean; modeling the Way, inspiring the Shared Vision, challenging the Process, encouraging the Heart and enabling other to act. Quality of work life of teacher in school under Kanchanaburi secondary educational service area office, as a whole and each aspect were at a high level, ranking from the highest to the lowest arithmetic mean; social relevance, development of human capacities, growth and security, safe and healthy environment, social integration, the total life space, adequate and fair compensation and constitutionals. The relationship between the transformational leadership of administrator and quality of work life of teacher in school under Kanchanaburi secondary educational service area office was found correlated in high level at 0.01 of statistical significance which was positive correlated.

Keyword: Leadership, Quality of Work Life, School Administrator, Teacher

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยเองก็ตกอยู่ในกระแสของความท้าทายเหล่านี้ โดยเฉพาะปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม คุณภาพแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาด และการศึกษาไทยที่ยังมีจุดอ่อนหลายด้าน รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน ภายใต้เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นแกนหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างคนไทยที่มีสมรรถนะสูงและสามารถปรับตัวต่อโลกยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะมีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษา แต่ข้อมูลจากสถาบัน IMD (ปี 2564) ระบุว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 56 จาก 64 ประเทศด้านคุณภาพการศึกษา สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งงบประมาณที่จำกัด ระบบการเรียนการสอนที่ล้าสมัย สัดส่วนนักเรียนต่อครูที่สูง และครูที่ไม่ตรงสายการสอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา คือ “ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา” โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่สามารถพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สัมมา รณิธย์, 2556) อีกทั้งยังควบคู่ไปกับการเสริมสร้าง “คุณภาพชีวิตการทำงานของครู” ซึ่งจะช่วยเสริมแรงจูงใจในการทำงานและสร้างความสุขในการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนโดยรวม (Efraty and Sirgy, 1990)

จากภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อศึกษาถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อันทำให้ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติและพัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรีก็ประสบกับปัญหาเหล่านี้เช่นกัน จากแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565 พบว่า ผู้บริหารบางรายยังขาดการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีความเข้าใจเป้าหมายร่วมกันไม่ชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2564) ขณะเดียวกัน การย้ายครูจำนวนมากในช่วงปี 2565 ซึ่งสูงถึง 200 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2565) ยังสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้าง อาทิ การจัดคนไม่ตรงตามสาขาวิชา การขาดแผนพัฒนาสมรรถนะ และผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของครูทั้งในงานและชีวิตส่วนตัว

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อค้นหาคำตอบของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครู ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2. เพื่อทราบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กาญจนบุรี

3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

3. ทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้มีผู้นิยามความหมายไว้หลายคน ที่สำคัญ เช่น

บาสและอโวลิโอ (Bass and Avolio) ให้คำนิยามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นภาวะผู้นำที่สามารถเห็นได้จากผู้นำที่มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตาม มองงานในแง่มุมใหม่ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) ขององค์กร มีการพัฒนาความสามารถของผู้ตามให้ไปสู่สิ่งที่ทำให้กลุ่มได้ประโยชน์และมักจะนำไปสู่ถึงผลงานที่สูงขึ้น สามารถชักนำ โนมน้าวและชี้แนะให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองถึงเป้าหมายที่ไกลมากขึ้น นำไปสู่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มหรือองค์กร เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ได้วางเป้าหมายไว้ (Bass and Avolio, 1994)

คูทซ์และโพสเนอร์ (Kouzes and Posner) ได้ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ภาวะที่ผู้นำสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ผู้ร่วมงาน โดยผู้นำต้องกล้าท้าทายต่ออำนาจกระบวนการ สร้างแรงบันดาลใจ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน เป็นต้นแบบในการปฏิบัติตามและสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เกิดกับผู้ตามไปในทางที่ดีขึ้น และส่งผลให้เกิดความประสบความสำเร็จของผู้ตามและความสำเร็จขององค์กรไปพร้อมๆ กัน (James M. Kouzes and Barry Z. Posner, 2017)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ภาวะที่ผู้นำเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้ตามโดยผู้นำต้องกล้าท้าทายต่ออำนาจกระบวนการ สร้างแรงบันดาลใจ มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน เป็นต้นแบบในการปฏิบัติตามและสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เกิดกับผู้ตามไปในทางที่ดีขึ้น และส่งผลให้เกิดความประสบความสำเร็จของผู้ตามและความสำเร็จขององค์กรตามที่ได้วางเป้าหมายไว้

2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

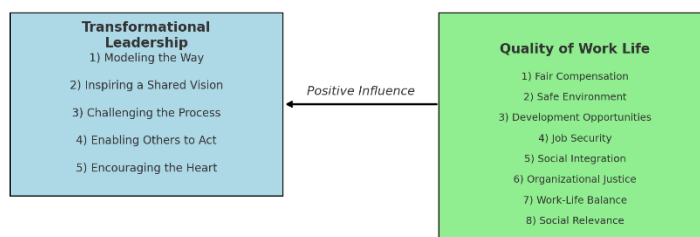
ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้มีผู้นิยามความหมายไว้หลายคน ที่สำคัญ เช่น

วอลตัน (Walton) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในองค์กรกับทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงาน ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และส่งผลให้มีความสุขในการทำงานและการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน และองค์กร ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ การให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและสุขภาพ การพัฒนาความสามารถของบุคคล ความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพ การบูรณาการด้านสังคม ธรรมเนียมในองค์กร จังหวะของชีวิตโดยส่วนรวมและการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม (Walton, 1974)

เดลามออลต์ และทาเคซาวา (Delamoote and Takezawa) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 2 แบบคือ 1) สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องชีวิตการทำงาน ได้แก่ ค่าจ้าง ชีวิตการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ผลประโยชน์และการบริการ ความก้าวหน้าในการทำงานและมนุษย์สัมพันธ์ อันเป็นแรงจูงใจในการทำงาน 2) ผลดีของงานที่ส่งผลต่อพนักงาน หมายถึงการปรับปรุงองค์การและลักษณะรูปแบบของงาน รวมถึงตอบสนองความต้องการของพนักงานการให้พนักงานได้มีส่วนในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในองค์การ 3) แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีสำหรับส่งเสริมสิ่งแวดล้อมการทำงานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้น (Delamoote and Takezawa, 1991)

ฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse and Cummings) ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตการทำงานว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับทุกสิ่งทุกอย่างที่องค์การทำให้ตอบสนองความต้องการของบุคลากรและสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อันผลต่อต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร โดยความเป็นต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจตั้งแต่ความปลอดภัย การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในองค์กร ประโยชน์ส่วนบุคคล การได้รับการยอมรับและโอกาสในการพัฒนาทักษะและความสำเร็จของตน นำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Huse and Cummings, 1985)

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครู หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับทุกสิ่งทุกอย่างที่องค์การทำให้ตอบสนองความต้องการของครู อันส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตั้งแต่ความปลอดภัย การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในองค์กร ประโยชน์ส่วนบุคคล การได้รับการยอมรับและโอกาสในการพัฒนาทักษะและความสำเร็จของตน มีผลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้



ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การท้าทาย

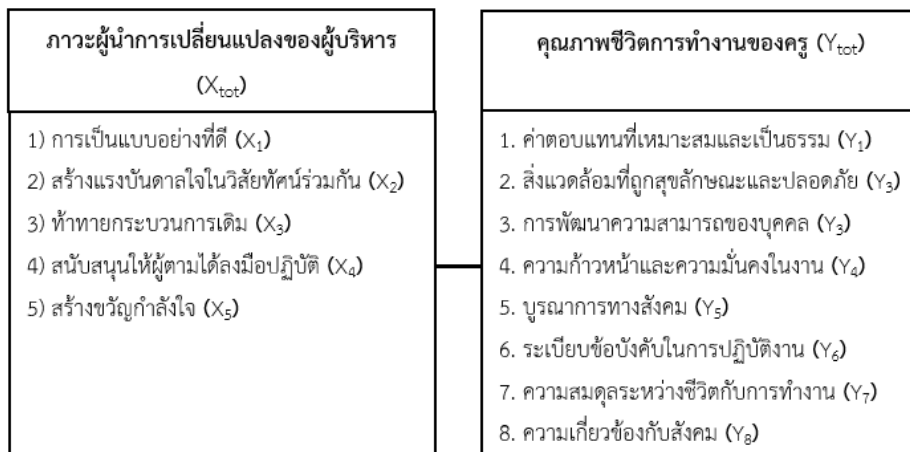
กระบวนการเดิม การส่งเสริมให้ผู้ตามลงมือปฏิบัติ และการสร้างขวัญกำลังใจ กับองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู (Quality of Work Life) เช่น ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ความปลอดภัยในการทำงาน การพัฒนาศักยภาพ ความมั่นคงในอาชีพ และความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน โดยแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน และครู จำนวน 2 คน รวม 112 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของคูทซ์และโพสเนอร์ (Kouzes and Posner) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Modeling the Way) 2) สร้างแรงบันดาลใจในวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Inspiring the Shared Vision) 3) ท้าทายกระบวนการเดิม (Challenging the Process) 4) สนับสนุนให้ผู้ตามได้ลงมือปฏิบัติ (Enabling other to act) และ 5) สร้างขวัญกำลังใจ (Encouraging the heart) (Kouzes and Posner, 2017) สำหรับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse and Cummings) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ 1) ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Adequate and fair compensation) 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (Safe and healthy environment) 3) การพัฒนาความสามารถของบุคคล (Development of human capacities) 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Growth and security) 5) บูรณาการทางสังคม (Social integration) 6) ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน (Constitutionals) 7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (The total life space) 8) ความเกี่ยวข้องกับสังคม (Social relevance) (Huse and Cummings, 1985: 235-238) ดังแสดงในแผนภูมิภาพที่ 2



ที่มา: Kouzes and Posner (2017:13-20), Huse and Cummings (1985: 235-238)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เอกสาร ตำรา รายงานและบทความต่างๆ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครงการวิจัย และเสนอโครงการวิจัยต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขออนุมัติโครงการงานวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลมาจัดสร้างเครื่องมือการวิจัย นำเครื่องมือตรวจสอบความเชื่อมั่น เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่กำหนดเป็นตัวอย่างในการวิจัย นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติมาสรุปเขียนร่างรายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะแล้วจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 29 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 29 โรงเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 โรงเรียน ได้จากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครจซี่และ

มอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ผู้ให้ข้อมูล

กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลของแต่ละโรงเรียน ๆ ละ 4 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน คน และ 2) ครู จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 112 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

จังหวัด	ประชากร (โรง)	กลุ่ม ตัวอย่าง (โรง)	ผู้ให้ข้อมูล		
			ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน (คน)	ครู (คน)	รวม (คน)
กาญจนบุรี	29	28	56	56	112

ตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

2. **ตัวแปรต้น (X_{tot})** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามแนวคิดของคูทซ์และโพสเนอร์ (Kouzes and Posner) ซึ่งกล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Modeling the Way) (X_1) 2) สร้างแรงบันดาลใจในวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Inspiring the Shared Vision) (X_2) 3) ท้าทายกระบวนการเดิม (Challenging the Process) (X_3) 4) สนับสนุนให้ผู้ตามได้ลงมือปฏิบัติ (Enabling other to act) (X_4) 5) สร้างขวัญกำลังใจ (Encouraging the Heart) (X_5)

3. **ตัวแปรตาม (Y_{tot})** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ตามแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse and Cummings) ประกอบด้วย 1) ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Adequate and fair compensation) (Y_1) 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (Safe and healthy environment) (Y_2) 3) การพัฒนาความสามารถของบุคคล (Development of human capacities) (Y_3) 4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Growth and security) (Y_4) 5) บูรณาการทางสังคม (Social integration) (Y_5) 6) ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน (Constitutionals) (Y_6) 7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (The total life space) (Y_7) 8) การเกี่ยวข้องกับสังคม (Social relevance) (Y_8)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Opinionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ จำแนกออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถามในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน **ตอนที่ 2** สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X_{tot}) ตามแนวคิดของคูทซ์และโพสเนอร์ (Kouzes and Posner) **ตอนที่ 3** สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู (Y_{tot}) ตามแนวความคิดของ ฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse and Cummings) โดยแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale)

เครื่องมือผ่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (Structural Validity) ของแบบสอบถามความคิดเห็นด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยพิจารณาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี จำนวน 8 โรงเรียนละ 4 ฉบับ รวม 32 ฉบับ นำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) มากกว่า 0.7 ขึ้นไป โดยได้ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.987

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำบันทึกถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรผ่านภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลพร้อมแบบสอบถามในลักษณะออนไลน์ ด้วยระบบ E-office ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 28 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในลักษณะออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และอายุการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2) การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้มัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation S.D.) จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 112 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation Coefficient) แล้ว



เปรียบเทียบ กับเกณฑ์ตามแนวความคิดของศิริชัย กาญจนาวลี ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุโข
 (2559:156)

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนหรือรอง
 ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู จำนวน 112 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและอายุการ
 ทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) (f) และร้อยละ (percentage) (%) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	1. ชาย	45	40.18
	2. หญิง	67	59.82
	รวม	112	100.00
2	อายุ		
	1. 21 - 30 ปี	23	20.54
	2. 31 - 40 ปี	51	45.53
	3. 41 - 50 ปี	20	17.86
	4. 51 - 60 ปี	18	16.07
รวม	112	100.00	
3	ระดับการศึกษาสูงสุด		
	1. ปริญญาตรี	46	41.07
	2. ปริญญาโท	60	53.57
	3. ปริญญาเอก	6	5.36
รวม	112	100.00	
4	ตำแหน่ง		
	1. ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการ โรงเรียน	56	50.00
	2. ครู	56	50.00
รวม	112	100.00	
5	ประสบการณ์การทำงาน		
	1. 1 - 5 ปี	24	21.43



2. 6 - 10 ปี	33	29.46
3. 11 - 15 ปี	20	17.86
4. 16 - 20 ปี	10	8.93
5. 21 - 25 ปี	7	6.25
6. 26 - 30 ปี	13	11.61
7. 30 ปีขึ้นไป	5	4.46
รวม	112	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 67 คน คิดเป็น ร้อยละ 59.82 เป็นเพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 40.18 มีช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 20.54 อายุ 31-40 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 45.53 อายุ 41-50 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.86 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 16.07 วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 รองลงมาคือระดับปริญญาตรีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 41.07 และระดับปริญญาเอกจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 5.36 ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และครูจำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 50.00 และด้านอายุการทำงาน ระยะเวลา 1-5 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 ระยะเวลา 6-10 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 29.46 ระยะเวลา 11-15 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.86 ระยะเวลา 16-20 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.93 ระยะเวลา 21-25 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 ระยะเวลา 26-30 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.61 และระยะเวลา 30 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.46

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean \bar{x}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation S.D.) จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 112 คน แล้วนำไป เปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวม (X_{tot})

(n=28)

ด้าน	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	การเป็นแบบอย่างที่ดี (X_1)	4.66	0.43	มากที่สุด

2	สร้างแรงบันดาลใจในวิสัยทัศน์ร่วมกัน (X_2)	4.55	0.46	มากที่สุด
3	ท้าทายกระบวนการเดิม (X_3)	4.50	0.52	มากที่สุด
4	สนับสนุนให้ผู้ตามได้ลงมือปฏิบัติ (X_4)	4.48	0.58	มาก
5	สร้างขวัญกำลังใจ (X_5)	4.49	0.68	มาก
รวม (X_{tot})		4.53	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจาก ค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (\bar{X} = 4.66, S.D. = 0.43) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสร้างแรงบันดาลใจในวิสัยทัศน์ร่วมกัน (\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.46) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านท้าทายกระบวนการเดิม (\bar{X} = 4.50, S.D. = 0.52) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสร้างขวัญกำลังใจ (\bar{X} = 4.49, S.D. = 0.68) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสนับสนุนให้ผู้ตามได้ลงมือปฏิบัติ (\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.58) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าอยู่ระหว่าง 0.43 – 0.68 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation S.D.) จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 112 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ที่กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม (Y_{tot})

(n=28)

ด้าน	คุณภาพชีวิตการทำงานของครู	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Y_1)	4.42	0.56	มาก
2	สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (Y_2)	4.52	0.64	มากที่สุด
3	การพัฒนาความสามารถของบุคคล (Y_3)	4.57	0.63	มากที่สุด

4	ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Y ₄)	4.54	0.65	มากที่สุด
5	บูรณาการทางสังคม (Y ₅)	4.45	0.59	มาก
6	ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน (Y ₆)	4.36	0.75	มาก
7	ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (Y ₇)	4.43	0.72	มาก
8	การเกี่ยวข้องกับสังคม (Y ₈)	4.67	0.49	มากที่สุด
รวม (Y _{tot})		4.49	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.49, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจาก ค่ามัชฌิมเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม (Y₈) (\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.49) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านพัฒนาความสามารถของบุคคล (Y₃) (\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.63) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Y₄) (\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.65) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (Y₂) (\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.64) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านบูรณาการทางสังคม (Y₅) (\bar{X} = 4.45, S.D. = 0.59) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (Y₇) (\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.72) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Y₁) (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.56) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน (Y₆) (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.75) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าอยู่ระหว่าง 0.49–0.75 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 112 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวคิดของศิริชัย กาญจนาวสี ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈	Y _{tot}
X ₁	.662**	.730**	.751**	.693**	.665**	.647**	.604**	.633**	.740**
X ₂	.431**	.631**	.565**	.515**	.535**	.399**	.457**	.493**	.551**
X ₃	.721**	.763**	.831**	.797**	.754**	.746**	.720**	.763**	.838**
X ₄	.635**	.794**	.747**	.768**	.691**	.692**	.638**	.691**	.779**
X ₅	.700**	.816**	.857**	.858**	.763**	.770**	.806**	.766**	.874**
X _{tot}	.720**	.853**	.860**	.837**	.780**	.751**	.746**	.769**	.869**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในภาพรวม ในระดับมาก ($r_{xy} = .869$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในลักษณะที่คล้ายตามกัน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในภาพรวม (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูรายด้าน (Y_1 - Y_8) อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้ คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (Y_3) ($r_{xy} = .860$) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (Y_2) ($r_{xy} = .853$) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Y_4) ($r_{xy} = .837$) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านบูรณาการทางสังคม (Y_5) ($r_{xy} = .780$) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม (Y_8) ($r_{xy} = .769$) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้าน ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน (Y_6) ($r_{xy} = .751$) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (Y_7) ($r_{xy} = .746$) และ คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (Y_1) ($r_{xy} = .720$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารรายด้าน (X_1 - X_5) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในภาพรวม อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 ด้าน โดยเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสร้างขวัญกำลังใจ (X_5) ($r_{xy} = .874$) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านทำทนายกระบวนการเดิม (X_3) ($r_{xy} = .838$) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสนับสนุนให้ผู้ตามได้ลงมือปฏิบัติ (X_4) ($r_{xy} = .779$) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี (X_1) ($r_{xy} = .740$) และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสร้างแรงบันดาลใจในวิสัยทัศน์ร่วมกัน (X_2) ($r_{xy} = .551$)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารรายด้าน (X_1 - X_5) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูรายด้าน (Y_1 - Y_8) อยู่ในระดับมาก จำนวน 21 คู่ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 19 คู่ โดยเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 3 อันดับแรก ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสร้างขวัญกำลังใจ (X_5) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Y_4) ($r_{xy} = .858$) ภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านสร้างขวัญกำลังใจ (X_5) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (Y_3) ($r_{xy} = .857$) และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านท้าทายกระบวนการเดิม (X_3) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (Y_3) ($r_{xy} = .831$)

6. อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่คาดว่าจะอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารในพื้นที่ดังกล่าวมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างแรงบันดาลใจ การเปิดรับแนวคิดใหม่ สนับสนุนให้ผู้ตามลงมือปฏิบัติ และการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากร ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของรุจิกร ตูลาธร (2567) ที่พบว่าผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก ซึ่ง ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง สะท้อนว่าโรงเรียนในพื้นที่นี้ให้ความสำคัญกับหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครู เช่น ค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การพัฒนาความสามารถ ความมั่นคงในอาชีพ การมีส่วนร่วมในองค์กร และการรักษาสมดุลชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย (2562) ที่พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 อยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในระดับมากกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .869$) ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งให้เหตุผลว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีในด้านต่าง ๆ สามารถส่งเสริมให้ครูมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกมิติ ทั้งด้านค่าตอบแทน สิ่งแวดล้อม การพัฒนาตน ความมั่นคง และความสุขในการทำงาน โดยมีลักษณะการคล้ายคลึงกันระหว่างสองตัวแปรอย่างชัดเจน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย (2562) ที่พบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีควรเพิ่มโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ส่งเสริมความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดแนวทางการบริหารงานที่ชัดเจน และยุติธรรม โดยเน้นการให้รางวัลอย่างเหมาะสมตามผลงาน และสร้างระเบียบการทำงานที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและลดความขัดแย้งภายในองค์กร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างสมดุล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ทั้งด้านค่าตอบแทน สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง การพัฒนา และความสมดุลชีวิต ส่งผลให้ครูปฏิบัติงานด้วยความสุขและเต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการบริหารจัดการและการศึกษาของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มและรูปแบบการบริหารในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรศึกษาผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูอย่างเจาะลึก เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขและประสิทธิภาพในการทำงาน

3. ควรขยายการวิจัยไปยังพื้นที่อื่นนอกเหนือจากจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเปรียบเทียบลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพชีวิตการทำงานในบริบทของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 407-420.

รุจิกร ตูลาธร. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. *วารสาร มจร บาลีศึกษาศาสตร์ โขสปริทรรศน์*, 10(2), 204-221.

สัมมา ธนินิธย์. (2566). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ข้าวงพาง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)*. สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี.



สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2565ก). *สรุปผลการพิจารณาย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2565 (รอบที่ 1).*

เข้าถึงจาก https://www.kanpeo.go.th/ผลการพิจารณาการย้ายข้าราชการ_1/

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2565ข). *สรุปผลการพิจารณาย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2565 (รอบที่ 2).*

เข้าถึงจาก https://www.kanpeo.go.th/พิจารณาการย้ายข้าราชการ_2/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2564 (IMD 2021).* กระทรวงศึกษาธิการ.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1991). *The full range model of leadership.* McGraw-Hill.

Delamotte, Y., & Takezawa, S. (1984). *Quality of work life in international perspective.* International Labor Office.

Efraty, D., & Sirgy, M. J. (1990). The effects of quality of working life (QWL) on employee behavioral responses. *Social Indicators Research*, 22(1), 31–47.

<https://doi.org/10.1007/BF00302738>

Huse, E. F., & Cummings, T. G. (1985). *Organization development and change* (3rd ed.). West Publishing.

Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2017). *The leadership challenge: How to keep getting extraordinary things done in organizations* (6th ed.). John Wiley & Sons.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2022). *Educational administration: Concepts and practices* (7th ed.). SAGE.

Walton, R. E. (1974). Improving the quality of work life. *Harvard Business Review*, 27(3), 12.



ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้: แนวทางและบทบาทในการบริหารการ เปลี่ยนแปลงในยุคแห่งความไม่แน่นอน Adaptive Leadership: Approaches and Roles in Managing Change in an Era of Uncertainty

วรกร ตรีเดช¹, ศิวกร อินญา², ยิ่งสรรค์ หาพา³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Worakorn Treedeche¹, Siwakorn Inphusa², Yingsan Hapa³

^{1,2,3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: Kruworokom24@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 22 May 2025; Revised: 11 June 2025; Accepted: 27 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้เป็นความสามารถเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการบริหารองค์กรท่ามกลางความผันผวนของโลกดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์และตอบสนองต่อความท้าทายที่ซับซ้อนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการบูรณาการระหว่างศาสตร์และศิลป์การบริหาร การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการส่งเสริมนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ประกอบด้วย การสร้างความเข้าใจสถานการณ์ การระดมความท้าทาย การระดมความร่วมมือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้นำจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะสำคัญ อาทิ ความยืดหยุ่นความสามารถในการปรับตัว การเรียนรู้จากประสบการณ์ การบริหารความขัดแย้ง และการสร้างแรงบันดาลใจ กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ครอบคลุมการฝึกคิดเชิงระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะการจัดการความขัดแย้ง การสร้างความยืดหยุ่นทางจิตใจ และการสร้างเครือข่าย เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางความท้าทายที่ไม่หยุดนิ่ง บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลต้องการผู้นำที่มีความเข้าใจเทคโนโลยี และสามารถสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกระบวนการบูรณาการที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ความยืดหยุ่น และความมุ่งมั่นจากทุกภาคส่วนขององค์กร



คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้, นวัตกรรมองค์กร, การบริหารการเปลี่ยนแปลง

Abstract

Adaptive leadership is a crucial strategic capability in managing organizations amidst the volatility of the digital world. It focuses on analyzing and effectively responding to complex challenges through the integration of management science and art, fostering a culture of learning, and promoting continuous innovation. The main components of adaptive leadership include situational awareness, challenge identification, collaborative engagement, creating an environment conducive to change, and ongoing self-development. Leaders must cultivate essential traits such as resilience, adaptability, experiential learning, conflict management, and inspirational motivation. Strategies for developing adaptive leadership encompass systems thinking training, lifelong learning, conflict management skill development, mental resilience building, and networking to guide organizations toward success amid relentless challenges. The context of change in the digital era demands leaders who understand technology and can foster continuous innovation. Change management thus becomes an integrative process requiring understanding, flexibility, and commitment from all organizational sectors.

Keywords: Adaptive leadership, organizational innovation, change management

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน ผู้นำองค์กรต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ (Adaptive Leadership) อย่างชัดเจน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2563) การบริหารองค์กรในรูปแบบเดิมที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่างอาจไม่เพียงพอต่อการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและคาดเดาได้ยาก (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2563) ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในปี 1994 โดย Ronald Heifetz และคณะ จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้นำในการจัดการกับความท้าทายที่ซับซ้อนและไม่มีคำตอบสำเร็จรูป (Heifetz, Grashow, & Linsky, 2023) ในประเทศไทย องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนกำลังเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค และการแข่งขันในระดับโลก ซึ่งต้องการผู้นำที่มีความสามารถในการปรับตัวและนำพาองค์กรผ่านการ

เปลี่ยนแปลง (ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2564) จากการศึกษา พบว่าองค์กรที่มีผู้นำแบบปรับตัวได้มีความสามารถในการรับมือกับวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2564) โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนอย่างฉับพลันในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้สามารถนำพองค์กรผ่านวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รัตนา ดวงแก้ว, 2564)

2. ความหมายของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้เป็นแนวคิดทางการบริหารที่ได้รับการพัฒนาและให้ความสำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบัน โดยนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้หลากหลายมุมมอง ดังนี้ Heifetz และคณะ ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้คือ ความสามารถของผู้นำในการระบุและจัดการกับความท้าทายที่ซับซ้อน โดยการกระตุ้นให้องค์กรและบุคลากรปรับตัว เรียนรู้ และพัฒนาวิธีการทำงานใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง (Heifetz, Grashow, & Linsky, 2023) ในบริบทของการศึกษาไทย วิโรจน์ สารรัตนะ ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการนำพองค์กรผ่านการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การยอมรับความหลากหลาย และการส่งเสริมนวัตกรรม (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2563) สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2563) ได้เสนอมุมมองว่า ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้เป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ ระบุความท้าทาย และพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ยืดหยุ่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในองค์กร ธีระ รุญเจริญ และคณะ (2564) ยังได้ขยายความว่า ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารความเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำต้องมีความสามารถในการอ่านสถานการณ์ เข้าใจบริบท และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

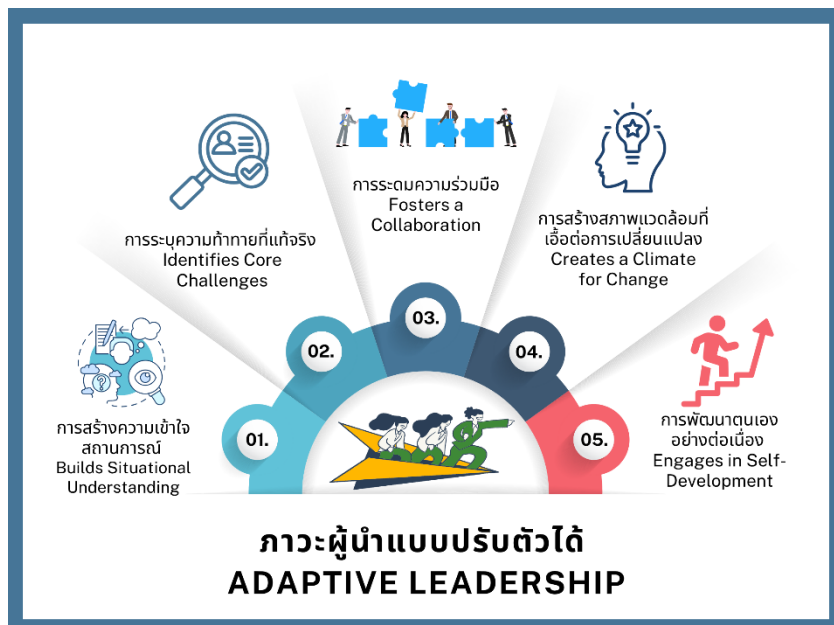
กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการวิเคราะห์และจัดการกับความท้าทายที่ซับซ้อนในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยใช้กระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วม การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และการส่งเสริมนวัตกรรมในองค์กร รวมถึงความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรปรับตัว เรียนรู้ และพัฒนาวิธีการทำงานใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารความเปลี่ยนแปลง โดยต้องอาศัยความเข้าใจในบริบท

และความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้

Heifetz และคณะ (2023) ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสร้างความเข้าใจสถานการณ์ การระบุความท้าทายที่แท้จริง การระดมความร่วมมือ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง 1) **การสร้างความเข้าใจสถานการณ์** เป็นความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์อย่างรอบด้าน เพื่อเข้าใจบริบทและปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กร ทั้งในด้านโอกาสและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2563) 2) **การระบุความท้าทายที่แท้จริง** เป็นการแยกแยะระหว่างปัญหาทางเทคนิคที่มีวิธีแก้ไขชัดเจนกับความท้าทายเชิงปรับตัวที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมและวัฒนธรรมองค์กร (ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2564) 3) **การระดมความร่วมมือ** เป็นความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมและความผูกพันของบุคลากรในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กร โดยเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสร้างแรงจูงใจ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ, 2564) 4) **ส่วนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง** เป็นการพัฒนาบรรยากาศขององค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การทดลอง และการยอมรับความผิดพลาดเพื่อการพัฒนา (รัตนา ดวงแก้ว, 2564) และ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2563) ได้เพิ่มเติมองค์ประกอบด้านที่ 5) **การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง** ของผู้นำ ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและการปรับปรุงทักษะการบริหารให้ทันสมัยอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจสถานการณ์ 2) การระบุความท้าทายที่แท้จริง 3) การระดมความร่วมมือ 4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ประกอบหลักเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบในการสร้างความสามารถให้องค์กรปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง



รูปภาพ 1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้

4. คุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ (Adaptive Leadership) คือความสามารถของผู้นำในการเผชิญกับความซับซ้อน ความไม่แน่นอน และการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในองค์กรและสังคม โดยผู้นำต้องมีทักษะในการปรับตัวอย่างยืดหยุ่น และสามารถนำพาทีมงานหรือองค์กรไปสู่เป้าหมายในบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ (Heifetz, Grashow, & Linsky, 2023) การบริหารแบบปรับตัวได้จึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การแก้ไขปัญหาเชิงเทคนิค แต่ยังรวมถึงการจัดการกับปัญหาเชิงระบบและวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง (Yukl, 2019) ดังนั้นคุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ผู้นำต้องสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการให้สอดคล้องกับบริบทหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว (Northouse, 2021) 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Learning Mindset) การเป็นผู้นำที่ปรับตัวได้ต้องเปิดรับมุมมองใหม่ ๆ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดหรือปัญหาเพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร (Glover, Rainwater, Jones, & Friedman, 2018) 3) การบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) ผู้นำต้องมีทักษะในการจัดการกับความเห็นที่หลากหลายภายในทีม รวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายองค์กร (Uhl-Bien &

Arena, 2018) 4) **การสร้างแรงบันดาลใจ** (Inspiration and Influence) การสร้างความไว้วางใจและแรงบันดาลใจให้กับทีมเป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่สำคัญ เพื่อกระตุ้นให้ทีมงานมีความมุ่งมั่นและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง (DeRue & Ashford, 2018) และ 5) **การมุ่งเน้นในระบบนิเวศ** (Ecosystem Orientation) ผู้นำต้องสามารถมองเห็นภาพรวมของระบบ และสามารถเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายฝ่าย เพื่อสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน (Obolensky, 2018)

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ คุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้สามารถสรุปได้ว่าผู้นำต้องมีทักษะที่หลากหลายทั้งในเชิงความคิดและปฏิบัติ รวมถึงความสามารถในการสร้างความไว้วางใจ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบท โดยสิ่งสำคัญคือการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในโลกที่เปลี่ยนแปลงเร็ว (Horney, Pasmore, & O'Shea, 2018)

5. การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้

การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ (Adaptive Leadership) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้นำในการเผชิญกับความซับซ้อน ความไม่แน่นอน และความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน (Heifetz, Grashow, & Linsky, 2023) ซึ่งลักษณะของโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (VUCA World: Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity) ส่งผลให้ผู้นำต้องมีความสามารถที่หลากหลาย เช่น การปรับตัว การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจน (Yukl, 2019) โดยมีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ ดังนี้ 1) **การฝึกการคิดเชิงระบบ** (Systems Thinking) ผู้นำควรฝึกมองปัญหาในมุมมองที่กว้างและลึก โดยเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของระบบเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน (Northouse, 2021) 2) **การเรียนรู้ตลอดชีวิต** (Lifelong Learning) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ เพื่อเปิดรับมุมมองใหม่ ๆ และเพิ่มทักษะในการจัดการกับความเปลี่ยนแปลง (Obolensky, 2018) 3) **การพัฒนาทักษะการจัดการความขัดแย้ง** (Conflict Management Skills) การพัฒนาภาวะผู้นำ ต้องรวมถึงการเรียนรู้วิธีการจัดการความขัดแย้งในทีม เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในองค์กร (Glover, Rainwater, Jones, & Friedman, 2018) 4) **การสร้างความยืดหยุ่นทางจิตใจ** (Psychological Resilience) ผู้นำควรฝึกสร้างความยืดหยุ่นทางจิตใจเพื่อรับมือกับแรงกดดันและความไม่แน่นอนใน



สถานการณ์ที่ซับซ้อน (Uhl-Bien & Arena, 2018) และ 5) การสร้างความสัมพันธ์และเครือข่าย (Building Relationships and Networks) การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีและการสร้างเครือข่ายช่วยเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกันเพื่อรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อน (Horney, Pasmore, & O'Shea, 2018)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ ต้องเริ่มจากการพัฒนาตนเองผ่านการฝึกคิดเชิงระบบ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการบริหารความสัมพันธ์ นอกจากนี้ผู้นำยังต้องฝึกฝนความยืดหยุ่นทางจิตใจและการจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความพร้อมในการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (DeRue & Ashford, 2018)

6. บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล อิทธิพล ผลกระทบ และนวัตกรรมการบริหาร

ในทศวรรษที่ผ่านมา เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนหลักที่ส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้งต่อโครงสร้างและกระบวนการบริหารองค์กร Schwab และ Samans (2016) ชี้ให้เห็นว่า การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Fourth Industrial Revolution) ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนในทุกมิติขององค์กร

อิทธิพลของเทคโนโลยี เทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างพลวัตใหม่ในการดำเนินงานขององค์กร ผ่านนวัตกรรมหลายประการ อาทิ 1) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) AI กำลังปฏิวัติกระบวนการตัดสินใจและการวิเคราะห์ข้อมูล Brynjolfsson และ McAfee (2017) ระบุว่า องค์กรที่สามารถบูรณาการ AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะได้เปรียบในการแข่งขัน AI ช่วยในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) วิเคราะห์แนวโน้ม และคาดการณ์ผลลัพธ์ได้อย่างแม่นยำ 2) อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) เครือข่ายอุปกรณ์เชื่อมโยงที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ โดย Greengard (2015) อธิบายว่า IoT ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดต้นทุน และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้ใช้บริการ และ 3) เทคโนโลยีคลาวด์ (Cloud Technology) การประมวลผลและจัดเก็บข้อมูลบนระบบคลาวด์ช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว Marston et al. (2011) ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ด้านการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน



ผลกระทบต่อการบริหารองค์กร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อ
 เป็นนัยสำคัญต่อการบริหารองค์กร ประกอบด้วย 1) การปรับโครงสร้างองค์กร องค์กรต้อง
 ปรับตัวสู่โครงสร้างแบบราบและคล่องตัว (Agile Organization) เพื่อตอบสนองการ
 เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว Hamel และ Breen (2007) เน้นถึงความจำเป็นในการสร้าง
 องค์กรที่มีความยืดหยุ่นสูง 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทักษะดิจิทัลกลายเป็นสมรรถนะ
 หลักที่จำเป็นสำหรับบุคลากร World Economic Forum (2020) รายงานว่า มากกว่า 50%
 ของพนักงานต้องได้รับการฝึกอบรมทักษะใหม่เพื่อรองรับเทคโนโลยี และ 3) กระบวนการ
 ตัดสินใจ การใช้ข้อมูลเชิงลึก (Data-Driven Decision Making) กลายเป็นมาตรฐานใหม่ใน
 การบริหาร Davenport และ Harris (2017) ชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล
 มีความแม่นยำและลดความเสี่ยงได้มากขึ้น

นวัตกรรมกับการบริหาร นวัตกรรมดิจิทัลได้สร้างรูปแบบการบริหารใหม่ ๆ อาทิ
 1) การทำงานทางไกล (Remote Working) COVID-19 เร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ
 การทำงาน Bartik et al. (2020) พบว่า การทำงานทางไกลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความ
 พึงพอใจของพนักงาน 2) แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การพัฒนาทักษะผ่านระบบ
 ออนไลน์กลายเป็นช่องทางหลักในการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร Means et al. (2013)
 ระบุถึงประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบออนไลน์

กล่าวโดยสรุป บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นกระบวนการที่ท้าทาย
 การบริหารองค์กรแบบดั้งเดิม ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัว เข้าใจเทคโนโลยี
 และสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางความท้าทายที่ไม่
 หยุดนิ่ง

7. กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล แนวทางเชิงบูรณาการ สำหรับองค์กรสมัยใหม่

การบริหารการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันถือเป็นทักษะวิกฤตที่สำคัญที่สุดของผู้นำ
 องค์กรในศตวรรษที่ 21 Kotter (2021) ระบุชัดเจนว่า องค์กรที่ไม่สามารถปรับตัวอย่าง
 รวดเร็วและมีประสิทธิภาพจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดย
 กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ 4 ประการ

1) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง Senge (2006) อธิบายถึงองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพด้วยคุณลักษณะ 5 ประการ ดังนี้ 1.1) การคิดเป็นระบบ (Systems Thinking) การมองภาพรวมขององค์กรอย่างเชื่อมโยง เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และสามารถคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง Nonaka และ Takeuchi (2019) เน้นว่าการคิดเป็นระบบช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที 1.2) กลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การออกแบบพื้นที่และช่องทางให้บุคลากรสามารถแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง Wenger et al. (2002) เสนอแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดและสร้างองค์ความรู้ภายในองค์กร และ 1.3) กระบวนการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยทางความคิด การยอมรับความผิดพลาดเพื่อการเรียนรู้

2) การพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะดิจิทัลได้กลายเป็นสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในศตวรรษที่ 21 World Economic Forum (2020) รายงานว่า มากกว่าร้อยละ 85 ของงานในอนาคตต้องอาศัยทักษะดิจิทัลขั้นสูง 2.1) แผนพัฒนาทักษะดิจิทัล การออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การสนับสนุนทุนการศึกษาด้านดิจิทัล การจัดทำเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพ และ 2.2) การสร้างแรงจูงใจ Deci และ Ryan (2000) เสนอทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นความสำคัญของการสร้างแรงจูงใจภายในองค์กร ประกอบด้วย ความเป็นอิสระในการเรียนรู้ การได้รับการยอมรับและชื่นชม โอกาสในการพัฒนาตนเอง

3) การบริหารความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงในยุคดิจิทัลมีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้น COSO (2017) เสนอกรอบการบริหารความเสี่ยงแบบองค์รวม (Enterprise Risk Management) โดยมีแนวทางหลัก 3.1) การระบุความเสี่ยง วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกองค์กร ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการคาดการณ์ความเสี่ยง สร้างระบบเตือนภัยล่วงหน้า และ 3.2) กลยุทธ์การลดความเสี่ยง การกระจายความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ การจัดทำแผนสำรองรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การทบทวนและปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ

4) การสร้างระบบนิเวศน์นวัตกรรม ระบบนิเวศน์นวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน Adner (2017) อธิบายว่า การสร้างระบบนิเวศน์นวัตกรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 4.1) องค์ประกอบหลัก การออกแบบพื้นที่ แลกเปลี่ยนความคิด กลไกการสนับสนุนโครงการนวัตกรรม การเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก การสร้างวัฒนธรรมการทดลองและเรียนรู้ และ 4.2) เครื่องมือสนับสนุน แพลตฟอร์มระดมความคิด กองทุนสนับสนุนนวัตกรรม ระบบการยกย่องและให้รางวัล นวัตกรรม

สรุปได้ว่า กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ความยืดหยุ่น และความมุ่งมั่นจากทุกภาคส่วนขององค์กร การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะดิจิทัล บริหารความเสี่ยง และสร้างระบบนิเวศน์นวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรสามารถก้าวข้ามความท้าทายในยุคแห่งความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

8. สรุป

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการวิเคราะห์และรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนในสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนาวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และการส่งเสริมนวัตกรรมในองค์กร เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวและพัฒนาวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจสถานการณ์ 2) การระบุความท้าทายที่แท้จริง 3) การระดมความร่วมมือ 4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง และ 5) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำแบบปรับตัวได้ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ 3) การบริหารความขัดแย้ง 4) การสร้างแรงบันดาลใจ และ 5) การสร้างความสัมพันธ์และเครือข่าย บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นกระบวนการที่ท้าทายการบริหารองค์กรแบบดั้งเดิม ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัว เข้าใจเทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำ



องค์กรไปสู่ความสำเร็จท่ามกลางความท้าทายที่ไม่หยุดนิ่ง กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ความยืดหยุ่น และความมุ่งมั่นจากทุกภาคส่วนขององค์กร การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะดิจิทัล บริหารความเสี่ยง และสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรสามารถก้าวข้ามความท้าทายในยุคแห่งความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

9. เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำแบบปรับตัวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 22(3), 78–92.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบปรับตัวกับประสิทธิภาพองค์กรในยุควิกฤต. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 27(2), 45–60.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2564). ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโควิด-19. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 16(3), 167–182.*
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2563). ภาวะผู้นำแบบปรับตัวในยุคดิจิทัล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 43(2), 1–15.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวในองค์กรยุคใหม่. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 25–38.
- Adner, R. (2017). Ecosystem as structure: An actionable construct in strategy. *Journal of Management*, 43(1), 39–58.
- Bartik, A. W., Cullen, Z. B., Glaeser, E. L., Luca, M., & Stanton, C. T. (2020). *What jobs are being done at home during the COVID-19 crisis?* National Bureau of Economic Research.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, platform, crowd: Harnessing our digital future*. W. W. Norton & Company.
- COSO. (2017). *Enterprise risk management: Integrating with strategy and performance*. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- Davenport, T. H., & Harris, J. (2017). *Competing on analytics: The new science of winning*. Harvard Business Press.



- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- DeRue, D. S., & Ashford, S. J. (2018). Who will lead and who will follow? A social process of leadership identity construction in organizations. *Academy of Management Review*, 35(4), 627–647.
- Glover, J., Rainwater, K., Jones, G., & Friedman, H. (2018). Adaptive leadership in the context of change and uncertainty. *Journal of Leadership Studies*, 12(3), 22–26.
- Greengard, S. (2015). *The Internet of Things*. MIT Press.
- Hamel, G., & Breen, B. (2007). *The future of management*. Harvard Business Press.
- Heifetz, R. A., Grashow, A., & Linsky, M. (2009). *The practice of adaptive leadership: Tools and tactics for changing your organization and the world*. Harvard Business Press.
- Horney, N., Pasmore, B., & O’Shea, T. (2018). Leadership agility: A business imperative for a VUCA world. *People and Strategy*, 41(4), 14–21.
- Kotter, J. P. (2021). Leading change: Why transformation efforts fail. *Harvard Business Review*, 99(1), 86–95.
- Marston, S., Li, Z., Bandyopadhyay, S., Zhang, J., & Ghalsasi, A. (2011). Cloud computing: The business perspective. *Decision Support Systems*, 51(1), 176–189.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., & Macknight, C. (2013). The effectiveness of online and blended learning: A meta-analysis of the empirical literature. *Teachers College Record*, 115(3), 1–47.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (2019). *The wise company: How companies create continuous innovation*. Oxford University Press.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). Sage Publications.



- Obolensky, N. (2018). *Complex adaptive leadership: Embracing paradox and uncertainty*. Routledge.
- Schwab, K., & Samans, R. (2016). *The future of jobs: Employment, skills and workforce strategy for the fourth industrial revolution*. World Economic Forum.
- Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday.
- Uhl-Bien, M., & Arena, M. (2018). Complexity leadership: Enabling people and organizations for adaptability. *Organizational Dynamics*, 47(2), 135–144.
- Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. M. (2002). *Cultivating communities of practice: A guide to managing knowledge*. Harvard Business School Press.
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. Geneva: World Economic Forum.
- Yukl, G. (2019). *Leadership in organizations* (9th ed.). Pearson.



การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษากับการบริหารการเปลี่ยนแปลง ในยุคนวัตกรรมทางการศึกษา

The Development of Educational Leadership and Change Management in the Era of Educational Innovation

วิไลลักษณ์ รุกิจ¹, นิสารัตน์ แสงศรีเรือง², ศิวกร อินภูษา³,
ยิ่งสรรค์ หาพา⁴, พระมหาพิสิฐ วิสิษฐพลโญ⁵

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Wilailuck Rookit¹, Nisaratt Saengsrueang², Siwakorn Inphusa³,
Yingsan Hapa⁴, Phra Maha Phisit Wisitthapanyo⁵

^{1,2,3,4,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: wilailuckrookit@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 23 May 2025; Revised: 11 June 2025; Accepted: 27 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

ผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องมีความสามารถหลายด้าน ทั้งการสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาบุคลากร และการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกัน องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการศึกษาประกอบด้วย วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จริยธรรมและคุณธรรม และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยผู้นำต้องมีคุณลักษณะสำคัญทั้งด้านการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การสื่อสาร และการนำเชิงนวัตกรรม การพัฒนาภาวะผู้นำสามารถทำได้หลายช่องทาง เช่น การฝึกอบรม การเรียนรู้จากที่ปรึกษา ประสบการณ์จริง และการสร้างเครือข่าย โดยผู้นำต้องแสดงบทบาทสำคัญทั้งในฐานะผู้สร้างวิสัยทัศน์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง นักสร้างนวัตกรรม ผู้สร้างความร่วมมือ และต้นแบบทางจริยธรรม เพื่อนำพาองค์กรการศึกษาสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางการศึกษา; การบริหารการเปลี่ยนแปลง; นวัตกรรมทางการศึกษา

Abstract

Educational leaders play a crucial role in driving educational organizations to achieve their goals, especially in today's rapidly changing technology and innovation era. Leaders must have multi-faceted skills, including vision creation, human resource development, and application of innovation to education management, as well as inspiring, fostering a culture of learning, and collaboration. Elements of educational leadership include vision, strategy, and

ability to manage change, use technology and innovation, human resource management, ethics and morality, and building relationships with communities. Leaders must possess key characteristics in terms of strategic decision-making, communication, and innovative leadership. Leadership development can be done through various channels, such as training, learning from mentors, real-world experiences, and networking. Leaders must play important roles as visionaries, change leaders, innovators, collaborators, and ethical role models to lead educational organizations to success in the digital age.

Keywords: Educational Leadership; Change Management; Educational Innovation

1. บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถในการ บริหารการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (Fullan, 2020) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ (Bush, 2021) แนวโน้มของการศึกษามุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย (OECD, 2022) การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังเร่งให้สถานศึกษานำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้มากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยผู้นำที่สามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Harris and Jones, 2022) ในบริบทของประเทศไทย นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) แต่ยังมีปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบและการขาดภาวะผู้นำที่ปรับตัวได้ (PongPech and Chusorn, 2023) ผู้นำทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์สามารถช่วยให้สถานศึกษาปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในยุคของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Big Data (Leithwood, Sun, and Pollock, 2021) และการศึกษาพบว่าขาดแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาภาวะผู้นำที่รองรับการเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรม (Hallinger and Wang, 2022) และยังไม่มีการออกแบบระดับสากลที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาผู้นำในยุคดิจิทัล (Azorin, Harris, and Jones, 2021) ปัญหาสำคัญที่พบได้แก่ 1) ขาดรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล 2) ผู้นำยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการใช้เทคโนโลยีบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ และ 4) การพัฒนาภาวะผู้นำยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (Fullan, 2020; Harris and Jones, 2022) ดังนั้น การบูรณาการภาวะผู้นำทางการศึกษากับการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบและยั่งยืนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล (Bush, 2021) การศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษากับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคนวัตกรรมทางการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายภาวะผู้นำทางการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบการศึกษา โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทมากขึ้น ผู้นำทางการศึกษาจึงต้องไม่เพียงบริหารจัดการได้ดี แต่ยังต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อนำพาสถาบันและบุคลากรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำ ดังนี้

พระครูปลัดรัตน ฐิตคุโณ และคณะ (2567) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางการศึกษาว่า เป็นความสามารถในการนำและประสานการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 โดยผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า เข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถบูรณาการนวัตกรรมเข้ากับการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ, พระมหาปฐมภูมิ ปณฺญาทีโป และจิราภรณ์ ผันสว่าง (2565) ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและความสามารถในการชี้นำ สร้างแรงบันดาลใจ และพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล, พระครูเมตตามงควิศิษฐ์ (2563) ได้เสนอมุมมองว่า ภาวะผู้นำทางการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน 2) ความสามารถในการสร้างและพัฒนาทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และ 3) ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษา, สมบัติ นพรัก (2563) ให้นิยามผู้นำทางการศึกษาว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและนำพาองค์กรการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง, สุวิมล ว่องวานิช (2564) กล่าวว่าผู้นำทางการศึกษาคือผู้ที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษา ผู้นำต้องสามารถปรับตัวและนำพาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้, ปิยะนันท์ พูลศิริ (2565) ให้ความหมายผู้นำทางการศึกษาว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียนและบุคลากร โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นอกจากนี้

Fullan (2018) ให้นิยามผู้นำทางการศึกษาว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง, Hargreaves and Shirley (2020) กล่าวว่าผู้นำทางการศึกษาคือผู้ที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสร้างความสมดุลระหว่างการรักษามาตรฐานการศึกษาดั้งเดิมกับการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา, Leithwood et al. (2019) ให้ความหมายผู้นำทางการศึกษาว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียนและครู โดยเน้นการทำงานร่วมกันและการสร้างความไว้วางใจในองค์กร, Hallinger (2018) กล่าวว่าผู้นำทางการศึกษาคือผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการและนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา โดยเน้นการสร้าง ความร่วมมือและการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา, Robinson (2019) ให้ความหมายผู้นำทางการศึกษาว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครู โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา และ Bush (2020) กล่าวว่าผู้นำทางการศึกษาคือผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ

การเปลี่ยนแปลงและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่าผู้นำทางการศึกษา หมายถึง ผู้นำทางการศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและนำพาคณะกรการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ การพัฒนาบุคลากร และการนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยผู้นำต้องมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญ และผู้นำทางการศึกษาในยุคปัจจุบันยังต้องมีทักษะการเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

3. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถกำหนดทิศทาง ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และบริหารองค์กรให้ทันต่อเทคโนโลยีและนวัตกรรม นักวิชาการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำ (Fullan, 2020; Kotter, 2018; Brown, 2021; Bush and Glover, 2019; Shields, 2020; Leithwood et al., 2021) ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ ผู้นำทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตขององค์กรทางการศึกษา วิสัยทัศน์นี้ควรสะท้อนถึงแนวโน้มและความท้าทายที่เกิดขึ้นในยุคนวัตกรรม พร้อมทั้งสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลจะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมั่นคงและมีทิศทางที่ชัดเจน 2) ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ในยุคของนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้นำต้องมีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการกำหนดแผนงาน การสื่อสารกับบุคลากร และการปรับโครงสร้างขององค์กรให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ การเปลี่ยนแปลงในองค์กรทางการศึกษาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งผู้นำต้องสามารถกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความตื่นตัวและพร้อมรับมือกับความท้าทาย 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในยุคที่เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญของการศึกษา ผู้นำต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารองค์กร นอกจากนี้ ยังต้องสามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา อาทิ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ออนไลน์ (E-learning) เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน 4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาทีมงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการนำพาคณะกรการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำต้องมีความสามารถในการสรรหา คัดเลือก และพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น 5) จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหาร ผู้นำทางการศึกษาต้องมีจริยธรรมและคุณธรรมในการบริหาร เพื่อสร้างความไว้วางใจและความศรัทธาจากบุคลากรและผู้เรียน ความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและได้รับความเคารพจากผู้ร่วมงาน และ 6) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่าย การบริหาร

สถานศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในองค์กร แต่ยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายต่างๆ เช่น ผู้ปกครอง หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง ผู้นำต้องมีทักษะในการสื่อสารและสร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 2) ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาทีมงาน 5) จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหาร และ 6) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่าย

4. คุณลักษณะของภาวะผู้นำทางการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและพัฒนาองค์กรให้ทันกับยุคดิจิทัล ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถบริหารจัดการ พัฒนานวัตกรรม และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว คุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำ (Fullan, 2020; Bush, 2021; Leithwood et al., 2021; Shields, 2020; Brown, 2021; Kotter, 2018; Bush and Glover, 2019) ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ ผู้นำทางการศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตขององค์กรและการศึกษาที่พวกเขา กำลังบริหาร วิสัยทัศน์ที่ดีจะช่วยกำหนดทิศทางขององค์กร และกระตุ้นให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้นำต้องสามารถคาดการณ์แนวโน้มของการศึกษาในอนาคตและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว 2) ความสามารถในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การตัดสินใจเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่สุดของผู้นำทางการศึกษา ผู้นำต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อองค์กร ความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้นำสามารถกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการองค์กร และพัฒนากลยุทธ์ที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ 3) ความสามารถในการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำสามารถส่งต่อแนวคิด วิสัยทัศน์ และนโยบายไปยังบุคลากรในองค์กรได้อย่างชัดเจน ผู้นำต้องสามารถสื่อสารได้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ 4) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่าย ผู้นำทางการศึกษาต้องมีความสามารถในการสร้างและบริหารความสัมพันธ์กับบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายภายนอก เช่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน การมีเครือข่ายที่เข้มแข็งช่วยให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์กรการศึกษาได้ 5) การนำเขื่อนวัตกรรม ในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้นำทางการศึกษาต้องสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการองค์กร การมีแนวคิดสร้างสรรค์และการเปิดรับนวัตกรรมใหม่ ๆ จะช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง 6) ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในยุคที่นวัตกรรมมีบทบาทสำคัญ ผู้นำต้องสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำให้บุคลากรเกิดความพร้อมในการปรับตัว การบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในองค์กรการศึกษา และ 7) การมีจริยธรรมและคุณธรรม ผู้นำทางการศึกษาต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารจัดการองค์กร ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบจะได้รับความ

ไว้วางใจจากบุคลากรและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ การบริหารที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของภาวะผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) ความสามารถในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ 3) ความสามารถในการสื่อสาร 4) การสร้างความสัมพันธ์และเครือข่าย 5) การนำเชิงนวัตกรรม 6) การบริหารการเปลี่ยนแปลง และ 7) จริยธรรมและคุณธรรม

5. การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถปรับตัว นำนวัตกรรมมาใช้ และพัฒนาองค์กรอย่างมีระบบ การพัฒนาภาวะผู้นำต้องอิงหลักฐานเชิงประจักษ์และใช้แนวทางที่เป็นระบบ (Bush, 2021; Leithwood et al., 2021; Fullan, 2020; Shields, 2020; Brown, 2021; Kotter, 2018) ได้แก่ 1) การพัฒนาผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาต่อ การฝึกอบรมและการศึกษาต่อเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุดในการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้นำทางการศึกษาควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยี และแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลง การศึกษาต่อระดับสูง เช่น ปริญญาโท หรือปริญญาเอก ด้านการบริหารการศึกษา สามารถช่วยให้ผู้นำมีความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ 2) การเรียนรู้จากที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง การมีที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์สามารถช่วยพัฒนาทักษะของผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ปรึกษาสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหาร การพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคลากร และวิธีการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร นอกจากนี้ การฝึกอบรมผ่านกระบวนการโค้ชซึ่งยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและปรับปรุงทักษะการเป็นผู้นำของบุคคลได้เป็นอย่างดี 3) การพัฒนาผ่านประสบการณ์การทำงานจริง การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้นำสามารถพัฒนาทักษะของตนเองโดยการบริหารโครงการใหม่ ๆ หรือการรับผิดชอบงานที่ท้าทาย การหมุนเวียนตำแหน่งภายในองค์กร หรือการส่งบุคลากรไปปฏิบัติงานในบริบทที่แตกต่างกัน สามารถช่วยให้ผู้นำได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ 4) การพัฒนาเครือข่ายและการเรียนรู้ร่วมกัน เครือข่ายของผู้นำทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการบริหาร ผู้นำสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นและนำแนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ในองค์กรของตนเอง การเข้าร่วมสมาคมวิชาชีพ การประชุมเชิงวิชาการ หรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับนานาชาติสามารถช่วยให้ผู้นำมีมุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับแนวโน้มการศึกษาในอนาคต 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา ผู้นำสามารถใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น คอร์สเรียนดิจิทัล บทเรียนผ่านวิดีโอ และแหล่งข้อมูลเปิด เพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง นอกจากนี้ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบวิเคราะห์ข้อมูลสามารถช่วยให้ผู้นำสามารถวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษาและวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 6) การส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม ผู้นำทางการศึกษาที่ดีต้องมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาจริยธรรมสามารถทำได้โดยการปลูกฝังคุณธรรมในองค์กรและการมีบทบาทเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรมเกี่ยวกับความเป็นธรรม

ความเท่าเทียม และความหลากหลายในสถานศึกษาจะช่วยให้ผู้นำสามารถบริหารองค์กรได้อย่างมีจริยธรรม และมีความยั่งยืน

สรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษามีแนวทาง ดังนี้ 1) การฝึกอบรมและการศึกษาต่อ 2) การเรียนรู้จากที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) การสร้างเครือข่ายและการเรียนรู้ร่วมกัน 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนา และ 6) การส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม

6. บทบาทผู้นำกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคนวัตกรรมทางการศึกษา

เทคโนโลยีและนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการ กำหนดทิศทางของระบบการศึกษาให้สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Fullan, 2020) ผู้นำต้องพัฒนาแนวทางบริหารที่ ยืดหยุ่น สร้างสรรค์ และรองรับแนวโน้ม การศึกษาสมัยใหม่ เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยบทบาทสำคัญของผู้นำ ได้แก่ 1) ผู้นำในฐานะ ผู้สร้างวิสัยทัศน์และทิศทาง ผู้นำทางการศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตขององค์กรและแนว ทิศทางการพัฒนาการศึกษาในยุคนวัตกรรม วิสัยทัศน์ที่ดีจะช่วยกำหนดทิศทางของการบริหารการเปลี่ยนแปลง และสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กรเกี่ยวกับเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง (Bush, 2021) นอกจากนี้ วิสัยทัศน์ของผู้นำต้องสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างต่อเนื่อง 2) ผู้นำใน ฐานะผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง ผู้นำทางการศึกษาต้องสามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็น ระบบ ซึ่งรวมถึงการประเมินแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการบริหารความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้น (Kotter, 2018) การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงหมายถึงการสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ใหม่ ๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ 3) ผู้นำในฐานะนักสร้างนวัตกรรม การบริหารสถานศึกษาในยุคนวัตกรรมจำเป็นต้องอาศัยผู้นำ ที่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการศึกษา (Brown, 2021) ผู้นำ ต้องส่งเสริมวัฒนธรรมของการคิดสร้างสรรค์และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการบวนการ เรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 4) ผู้นำในฐานะผู้สร้างความร่วมมือและเครือข่าย การสร้างความร่วมมือกับ หน่วยงานต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ผู้นำต้อง สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับบุคลากรภายในองค์กร ผู้ปกครอง นักเรียน และหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรภาครัฐและเอกชน (Leithwood et al., 2021) การสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งช่วยให้สามารถแบ่งปัน ทรัพยากร แลกเปลี่ยนความรู้ และร่วมมือกันพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น 5) ผู้นำในฐานะ ผู้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การพัฒนาภาวะผู้นำต้องมาพร้อมกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ในองค์กร ผู้นำควรมีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะของตนเองผ่านการ อบรม การพัฒนาทางวิชาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Shields, 2020) การบริหารการเปลี่ยนแปลงจะมี ประสิทธิภาพมากขึ้นหากบุคลากรในองค์กรมีความพร้อมและสามารถปรับตัวเข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ และ 6) ผู้นำในฐานะต้นแบบทางจริยธรรมและคุณธรรม ผู้นำทางการศึกษาควรมีบทบาทเป็นต้นแบบด้าน

จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารองค์กร การบริหารการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้นำสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในหลักจริยธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม (Fullan, 2020) การเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมช่วยให้บุคลากรและผู้เรียนเกิดความไว้วางใจในองค์กร และสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดีในระยะยาว

สรุปได้ว่า บทบาทผู้นำทางการศึกษากับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคนวัตกรรมทางการศึกษาสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้ 1) ผู้นำในฐานะผู้สร้างวิสัยทัศน์ 2) ผู้นำในฐานะผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้นำในฐานะนักสร้างนวัตกรรม 4) ผู้นำในฐานะผู้สร้างความร่วมมือ 5) ผู้นำในฐานะผู้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 6) ผู้นำในฐานะต้นแบบทางจริยธรรมและคุณธรรม



รูปภาพที่ 1 บทบาทผู้นำทางการศึกษากับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคนวัตกรรมทางการศึกษา

7. บทสรุป

ผู้นำทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยมุ่งเน้น การสร้างวิสัยทัศน์พัฒนาบุคลากร และนำนวัตกรรมมาใช้ เพื่อให้การศึกษาเท่าทันยุคดิจิทัล ผู้นำต้องสามารถ สร้างแรงบันดาลใจส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำดิจิทัลเพื่อนำองค์กรสู่อนาคต องค์กรประกอบสำคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 2) การบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 5) การบริหารด้วยจริยธรรม และ 6) การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำ คือ 1) วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 2) การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ 3) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 4) การสร้างเครือข่าย 5) การนำเทคโนโลยีมาใช้ 6) การบริหารการเปลี่ยนแปลง และ 7) ความซื่อสัตย์และจริยธรรม

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ได้แก่ 1) การศึกษาและฝึกอบรม 2) การเรียนรู้จากที่ปรึกษา 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) การสร้างเครือข่าย 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมภาวะผู้นำ



และ 6) การพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม บทบาทของผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) การเป็นผู้นำนวัตกรรม 4) การสร้างความร่วมมือ 5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 6) การเป็นต้นแบบด้านจริยธรรมและความโปร่งใส ทั้งหมดนี้ช่วยให้ผู้นำทางการศึกษาสามารถบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายการศึกษาไทยแลนด์ 4.0*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปิยะนันท์ พูลศิริ. (2565). *นวัตกรรมทางการศึกษาและบทบาทผู้นำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระครูเมตตามงคลวิศิษฐ์ (อศุควโร, สวงวนไว้). (2563). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา. *Journal of Graduate Review Nakhon Sawan Buddhist College*, 8(2), 237–244.
- พระครูปลัดรัตน ฐิตคุโณ, บุญเชิด ชำนิศาสตร์, และ สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2567). การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารพุทธพัฒนศาสตร์ศึกษา*, 2(1), 76–92.
- พระมหาปฐมภูมิ ปณญาทีโป (จั่งพล), และ จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2565). ภาวะผู้นำทางการศึกษากับการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 2(1), 43–52.
- สมบัติ นพรัก. (2563). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2564). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Azarin, C., Harris, A., & Jones, M. (2021). Leading educational change in the post-pandemic world: Exploring leadership practices in schools. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(3), 383–400.
<https://doi.org/10.1177/1741143220987851>
- Brown, M. (2021). *Educational technology and leadership: Preparing schools for the future*. Springer.
- Bush, T. (2020). *Educational leadership and management in the digital age*. Sage Publications.
- Bush, T. (2021). *Theories of educational leadership and management* (5th ed.). Sage Publications.
- Bush, T., & Glover, D. (2019). *School leadership and management: Theories, policies, and practices*. Routledge.
- Fullan, M. (2018). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a culture of change* (2nd ed.). John Wiley & Sons.



- Hallinger, P. (2018). Leadership for 21st century schools: From instructional leadership to leadership for learning. *Journal of Educational Administration*, 56(2), 161–182.
- Hallinger, P., & Wang, W. (2022). The evolution of educational leadership and management research. *Educational Administration Quarterly*, 58(1), 5–30.
<https://doi.org/10.1177/0013161X211048803>
- Hargreaves, A., & Shirley, D. (2020). *Leading from the middle: Spreading learning, well-being, and identity across Ontario*. Ontario: Ministry of Education.
- Harris, A., & Jones, M. (2022). COVID-19 and school leadership: Implications for practice and preparation. *Educational Management Administration & Leadership*, 50(1), 3–12.
<https://doi.org/10.1177/1741143220969216>
- Kotter, J. P. (2018). *Leading change*. Harvard Business Review Press.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2019). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 40(1), 5–22.
- Leithwood, K., Sun, J., & Pollock, K. (2021). *How school leaders contribute to student success: The four paths framework*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-57039-0>
- OECD. (2022). *Trends shaping education 2022*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/6d78f27c-en>
- Robinson, V. (2019). *Reduce change to increase improvement*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Shields, C. M. (2020). *Transformative leadership in education: Equitable change in an uncertain world*. Routledge.



The Popular Music Aesthetic Education at Grade 11, Zhengzhou Linghang Experimental School, Henan Province, The People's Republic of China

Wu Yufei¹, Watcharapong Supattarachiyawong²

¹Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Thailand

²Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author: Wu Yufei

✉: 793321169@qq.com

(Corresponding Email)

Received: 27 May 2025; Revised: 16 June 2025; Accepted: 20 June 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

This study examined popular music aesthetic education for Grade 11 students at Zhengzhou Linghang Experimental School, Henan Province, The People's Republic of China, with a focus on applying the Kodály teaching method. The primary aim was to enhance students' ability to distinguish between high-quality and inferior musical works, while also promoting their overall development. The research was conducted from July 2024 to June 2025, employing a mixed-methods approach that integrated literature analysis, surveys, interviews, classroom observations, pilot testing, and other data collection methods. Both qualitative and quantitative methodologies were utilized for in-depth data analysis. The research findings indicate the following: First, students' ability to critically evaluate popular music significantly improved, with a deeper and more diverse understanding of high-quality music. They moved beyond surface-level features to consider various dimensions such as melody, lyrical meaning, social value, and emotional resonance. Second, students actively engaged in class activities, demonstrating high enthusiasm and initiative. Significant progress was observed in their overall music literacy, including rhythm perception, listening skills, and instrumental performance. Third, with the application of the Kodály teaching method, students' music memory, physical coordination, and attention required for piano performance were effectively strengthened, resulting in a deeper and more solid understanding of music knowledge. Fourth, the course introduced music works from diverse regions and cultural backgrounds, enriching students' musical knowledge, broadening their international perspectives, and enhancing their intercultural communication skills. This effectively promoted a comprehensive understanding of music and global cultural diversity. This study provides valuable insights for the reform of high school popular music aesthetic education courses and demonstrates the feasibility and effectiveness of applying the Kodály teaching method in this field.

Key words: Popular music aesthetic education; Kodály teaching method; Music literacy; High school students; Music course design; Zhengzhou Linghang Experimental School



1. Introduction

In modern educational systems worldwide, aesthetic education has gained increasing significance. There is a growing recognition that education should not only focus on academic achievements but also cultivate students' artistic perception, emotional intelligence, and creative thinking. Music education, as a vital component of aesthetic education, plays a crucial role in students' emotional and cognitive development. Among various musical forms, popular music stands out due to its profound cultural relevance, emotional resonance, and wide appeal. Unlike classical music, it reflects contemporary social issues, personal experiences, and cultural trends, making it highly relatable to students. Through exposure to popular music, students can enhance their appreciation of diverse musical styles, broaden their cultural horizons, and strengthen their ability to interpret and express emotions.

However, popular music has often been overlooked in formal educational curricula, particularly in aesthetic education. Many institutions prioritize classical and folk music, viewing them as more "academic" or "sophisticated," while dismissing popular music as merely commercial or entertainment-oriented. This oversight prevents students from fully experiencing the artistic value of contemporary music and limits their ability to engage critically with the musical form dominant in their daily lives. Addressing this gap is essential to ensure that aesthetic education remains relevant and meaningful to today's students.

Zhengzhou Linghang Experimental School is committed to providing a diverse and holistic education, aligning with the broader goals of aesthetic education. The school has made significant efforts to integrate various artistic disciplines into its curriculum, including visual arts, theater, and traditional music education, aiming to enhance students' artistic literacy. However, while classical and traditional music are well-established in the curriculum, the integration of popular music into aesthetic education has not been fully explored. Given the increasing cultural influence of popular music, there is a clear need to evaluate how it can be effectively incorporated into the school's existing framework.

This research aims to bridge this gap by designing and evaluating a curriculum that integrates popular music into aesthetic education at Zhengzhou Linghang Experimental School. It investigates the potential benefits of including popular music in formal music education, examines students' and teachers' perceptions of its role, and proposes a structured approach for its implementation. The study seeks to contribute to a more inclusive and contemporary model of music education that acknowledges the artistic and educational value of popular music while fostering students' creativity, cultural awareness, and emotional development.

2. Literature Review

Aesthetic education, particularly in the context of music, plays a critical role in nurturing students' emotional, intellectual, and cultural development. John Dewey (1934) emphasized that art education should be experiential, engaging students not only cognitively but also emotionally and socially. He argued that the aesthetic experience is not a passive reception of beauty, but an active, integrative process of perception and reflection. This philosophy provides a strong theoretical foundation for integrating popular music—a form of art deeply embedded in students' daily lives—into modern education.

In traditional Chinese and international music education, classical and folk music have long held dominant positions. However, scholars like Green (2008) and Allsup (2016) argue that this neglects the musical realities and interests of students in the 21st century. Green advocates for informal learning approaches that incorporate students' own musical experiences, particularly in popular genres, into formal education. Allsup (2016) expands this argument by calling for an "open philosophy" of music education that values diversity, creativity, and cultural authenticity, aligning with students' lived experiences.



Popular music, often dismissed as commercial or simplistic, contains rich aesthetic and cultural layers. Middleton (1990) argues that popular music is not only a form of entertainment but also a site of ideological, social, and emotional expression. It serves as a mirror of contemporary society, capturing values, anxieties, and generational perspectives. This is especially evident in China, where Mandopop and hip-hop have emerged as major vehicles for youth identity and emotional articulation (Baranovitch, 2003).

From a pedagogical perspective, the Kodály Method provides a structured approach to developing musical literacy. Kodály emphasized that music education should begin with what is most familiar to students—their own language and cultural environment—and progress through singing, rhythm exercises, and solfège. Choksy (1999) supports this approach, noting that the method promotes inner hearing, pitch accuracy, and rhythmic fluency through kinesthetic learning. When adapted to the context of popular music, Kodály's techniques such as hand signs and rhythm syllables can help students deconstruct and internalize melodic and rhythmic elements in contemporary songs.

Further, Elliott (1995) stresses the importance of "musicianship through music-making," suggesting that students learn best by performing, analyzing, and creating music within culturally relevant frameworks. This aligns well with the project-based and reflective learning activities designed in this study—such as rewriting pop lyrics, rhythm reconstruction, and playlist curation—which encourage students to think critically about the music they consume and produce.

In recent years, interdisciplinary approaches to music education have gained traction. Scholars emphasize the need to link music learning with broader domains such as literature, sociology, and media studies (Lamont, 2002; Jaffurs, 2004). This allows students to view music not just as sound, but as a cultural text—one that conveys identity, emotion, and ideology. For example, analyzing the lyrics of songs like *Rose Boy* or *The Lonely Warrior* enables students to engage with issues such as gender norms, resilience, and social justice, enhancing both their musical and moral understanding.

In conclusion, the literature affirms that incorporating popular music into aesthetic education is not only pedagogically sound but also culturally necessary. Grounded in Deweyan experiential learning, supported by Kodály's pedagogical tools, and enriched by critical perspectives on popular culture, this approach prepares students for a more engaged, reflective, and emotionally intelligent relationship with music.

3. Research Methodology

This paper employs a mixed-methods research approach, incorporating both quantitative and qualitative methods to comprehensively evaluate the effectiveness of a popular music aesthetic education curriculum designed for high school students. Quantitative data were gathered through structured questionnaires and comparative assessments, while qualitative data were derived from classroom observations, student reflections, and teacher interviews. This dual approach allows for a more nuanced understanding of student engagement, learning outcomes, and the pedagogical value of applying the Kodály method within a contemporary popular music context.

Sample Characteristics and Data Collection

The study was conducted at Zhengzhou Linghang Experimental School in Henan Province, China. Participants included 90 Grade 11 students, divided into an experimental group (n=46) and a control group (n=44). The selection was based on class groupings within the same academic level to ensure comparable backgrounds. The experimental group participated in a newly designed 16-week popular music aesthetic education course, while the

control group continued with the standard music curriculum. Data were collected between July 2024 and January 2025 using multiple tools: pre- and post-course surveys measuring students' aesthetic preferences and music knowledge, classroom observations using structured rubrics, and semi-structured interviews with teachers and students. Additional data came from student-produced creative projects and reflection journals.

Measurements

To evaluate learning outcomes, a set of assessment instruments was developed focusing on three core dimensions: (1) musical literacy (e.g., rhythm and melody recognition), (2) aesthetic perception (e.g., ability to evaluate lyrics and musical expression), and (3) emotional and cultural awareness. Questionnaires used Likert-scale items to assess students' understanding before and after the course. Classroom observation sheets included criteria such as engagement level, response accuracy, and collaborative behavior. Student reflection forms were analyzed for evidence of critical thinking, emotional resonance, and vocabulary development related to music aesthetics. These multi-source measurements helped triangulate findings and enhance the validity of the results.

Analytical Method

This study applies a **comparative and thematic analysis framework** to evaluate curriculum effectiveness. For quantitative data, descriptive statistics were used to compare pre- and post-course scores between the experimental and control groups, with particular attention to changes in music appreciation and rhythmic skills. In the absence of experimental manipulation typical in regression models, causality was inferred through **difference-in-differences analysis**, comparing shifts in learning outcomes across both groups over time.

For qualitative data, **thematic coding** was used to identify recurring patterns in student reflections and teacher interviews. Themes such as “emotional resonance,” “lyrical interpretation,” and “rhythm confidence” emerged from open-ended responses. Observation notes were quantified using rubric scores and narrative summaries. The integration of quantitative score improvements with qualitative depth allowed for a robust, multi-layered understanding of the impact of the Kodály method and popular music curriculum on students' aesthetic development.

Appendix A: Supplementary Data Tables Supporting Research Methodology

This appendix presents the supporting data tables referenced in Section 3 (Research Methodology), including student interest levels, perceptual changes, rhythm training outcomes, and sample characteristics. These data collectively illustrate the impact and effectiveness of the popular music aesthetic education course implemented at Zhengzhou Linghang Experimental School.

Table 1: Student Interest in Teaching Activities

Activity Type	Like (%)	Neutral (%)	Dislike (%)
Kodály Hand Sign Singing	78	20	2
Rhythm Language and Training Activities	84	14	2
Lyric-Based Cultural Critique Activities	69	28	3

Note: This table shows students' levels of interest in various instructional activities after participating in the course. It reflects how Kodály-based rhythmic and melodic instruction successfully increased classroom engagement.

Table 2: Shift in Student Understanding of “Good Music” Before and After the Course

Stage	High-Frequency Keywords
-------	-------------------------



Before the Course	Pleasant, Popular, Good Beat, Short Video Background
After the Course	Melodic Beauty, Lyrical Imagery, Social Value, Emotional Resonance

Note: The table illustrates a clear transformation in how students define good music. It demonstrates a shift from superficial enjoyment to deeper aesthetic and cultural evaluation.

Table 3: Rhythm Training and Student Performance Results

Song Title	Rhythmic Features	Rhythm Complexity (Out of 5)	Student Imitation Success Rate (%)
<i>The Brightest Star in the Night Sky</i>	4/4 Time with Dotted Rhythms	3	92
<i>Calories</i>	Heavy Syncopation and Fast Tempo	4.5	65
<i>Run</i>	Balanced Rhythm with Stable Drumbeat	2	95

Note: This table summarizes students’ rhythmic perception and imitation success, which directly reflects the effectiveness of the Kodály rhythm training model used in the course.

Table 4: Selected Student Profiles – Musical Background and Preferences

ID	Gender	Taken Music Course	Plays an Instrument	Interest in Pop Music	Listening Scenarios	Favorite Genres
1	Male	Yes	Guitar	Loves it	Leisure, Studying	Chinese Pop, Rock
5	Male	Yes	No	Loves it	Practice	Rock, Western Pop
8	Female	Yes	No	Loves it	Leisure, Social	Chinese Pop, Electronic
13	Male	Yes	Drums	Loves it	Practice, Social	Rock, Electronic
16	Female	Yes	Guitar	Loves it	Leisure, Practice	Chinese Pop, Rock

Note: This selection of student profiles highlights the diversity in musical background and listening habits, which informed the differentiated design of the course.

4. Results

4.1 Background and Preparation for Teaching Practice

(1) Overview of the School and Participants

The teaching practice of this study was conducted at the high school division of Zhengzhou Linghang Experimental School. The participants consisted of two parallel Grade 11 classes, with a total of 90 students—46 in the experimental group and 44 in the control group. This school is a new type of high school that emphasizes a well-rounded education, particularly the integrated development of artistic and humanistic literacy.

According to preliminary survey questionnaires and interview data, the Grade 11 students in this cohort have frequent exposure to popular music. Their primary listening platforms include short video apps and music streaming applications such as NetEase Cloud



Music and QQ Music. However, their musical aesthetic is largely guided by emotional preferences. They generally lack a systematic understanding of musical structure, rhythmic composition, lyrical imagery, and cultural connotations. In class, although some students show an interest in popular music, they struggle to articulate evaluation criteria and make clear aesthetic judgments.

Therefore, selecting this group as the research subject not only provides representativeness but also offers a solid practical foundation for the development of a popular music aesthetic education curriculum.

(2) Teaching Resources and Conditions

Zhengzhou Linghang Experimental School is equipped with relatively comprehensive hardware and software resources for music education. The school provides standardized multimedia classrooms featuring high-definition projectors, high-fidelity sound systems, and mobile large display screens, meeting the needs of synchronized audio-visual playback and intuitive presentation of teaching content.

In terms of teaching tools, the music classroom is furnished with a variety of portable instruments, including ukuleles, acoustic guitars, djembe drums, and cajóns. These support small ensemble performances, rhythm exercises, and improvisational accompaniment in popular music education. Additionally, the school offers specialized software for ear training and sight-singing, along with in-ear monitoring systems, which facilitate individualized instruction in rhythm imitation and pitch accuracy.

More importantly, the teaching team has notable professional strengths. Most music teachers graduated from conservatories or university music education programs, possessing strong musical literacy and classroom management skills. Among them, two teachers have received training in the Kodály Method and have hands-on experience with its techniques such as “rhythm syllables,” “hand signs,” and “melodic imitation.” This provides a solid foundation for incorporating the Kodály Method into the course.

(3) Curriculum Design and Teacher Preparation

To ensure the systematic and effective implementation of the curriculum, the teaching team carried out multiple preparatory steps, including:

Curriculum Design: The teaching team developed a curriculum centered on the core objective of “popular music aesthetic appreciation,” integrating the Kodály teaching philosophy. The curriculum includes modules on rhythmic structure recognition and imitation, sight-singing and melodic memory training, and lyrical analysis with cultural critique. Notably, the rhythm and melody instruction employ “Kodály rhythm syllables” and “pitch hand signs” as teaching strategies to enhance students’ auditory discrimination and expressive abilities.

Teacher Training: Three themed pedagogical workshops were organized, covering the foundational principles of the Kodály Method, classroom implementation strategies, rhythmic gesture training, and adaptation of the method to popular music instruction. These sessions combined hands-on practice with collaborative discussions to deepen teachers’ understanding and practical application of the method.

Development of Teaching Materials: Customized materials were developed for high school students, including popular music sight-singing examples, rhythm practice charts, and task-based learning sheets. Together, they form a triadic learning support system encompassing auditory, kinesthetic, and cognitive dimensions. In addition, “Popular Music Aesthetic Task Cards” were created to guide students in conducting structured aesthetic evaluations of music pieces through five dimensions: melodic contour, rhythmic patterns, lyrical emotion, musical mood, and socio-cultural context. With these preparations, the course



was equipped with clear teaching objectives, a scientifically designed instructional path, and a wealth of educational resources, laying a strong foundation for the effective implementation of aesthetic education in popular music.

4.2 Teaching Implementation and Classroom Practice

The course consisted of a total of 16 class periods and adopted a four-module instructional structure. Each module integrated the Kodály Method’s “Listen–Sing–Read–Perform” four-step process and incorporated additional stages tailored to the context of popular music: “Appreciate–Discuss–Reflect–Create.” This combination aimed to foster students’ active aesthetic engagement and cultural understanding.

Module 1: Understanding Popular Music and Its Cultural Background

1. Teaching Objectives

To understand the basic concepts and historical development of popular music, to build connections between musical culture and personal experiences, to initially apply Kodály sight-singing elements to perceive melodic structure

2. Teaching Activities

Listening and Melodic Analysis: Students listened to tracks such as *Yesterday*, *The Actor* (《演员》), and *Rice Field* (《稻香》). They were guided to record and analyze the rise and fall of the main melody and discuss why these melodies gained widespread popularity. *Hand Sign Singing Practice:* Using Kodály hand signs, students learned melodic intervals. Through physical gestures, they were guided to perceive melodic structure, explore why certain melodies are catchy, and understand their emotional expressiveness.

Group Task – “My Musical Timeline”: Based on their own interests and life experiences, students created personal “musical timeline” charts, marking representative songs from different historical periods and sharing their emotional and cultural reflections on these works.

3. Sample Classroom Dialogue

Teacher: “Let’s try using hand signs to hum the prelude of *The Actor* — Do-Re-Mi... Can you feel the melody rising?”

Student A: “It’s kind of like slowly expressing an emotion.”

Teacher: “Exactly! Can you sense how this melodic structure connects with the lyric ‘emotions can’t be hidden’?”

Module 2: Aesthetic Literacy and Rhythm Structure Training

1. Teaching Objectives

To master basic melodic structures and rhythmic patterns, to enhance detailed listening and appreciation of popular music, to improve musical memory and sense of rhythm through Kodály rhythm instruction

2. Teaching Activities

Rhythm Card Training: Students practiced common rhythmic patterns (such as dotted notes and syncopation) using Kodály rhythm cards to gain a better understanding of rhythmic diversity and engaged in imitation exercises.

Rhythmic Comparison and Analysis: Students compared songs such as *The Brightest Star in the Night Sky* and *Calories*, analyzing rhythm stability and the integration of lyrics with rhythm to explore distinctive rhythmic features. *Rhythm Reconstruction Task:* Students used learned rhythmic patterns to engage in imitation and creative exercises—such as clapping or beatboxing—to test their understanding of rhythmic structures and enhance expressive capabilities. *Group Collaboration – Creation and Performance:* A collaborative element was added to the rhythm reconstruction task, encouraging students to co-create and perform new rhythmic patterns, thereby fostering teamwork and creative expression.

3. Table Example: Rhythm Type Comparison Chart

Song Title	Rhythmic Features	Rhythm	Complexity	Student Imitation
------------	-------------------	--------	------------	-------------------



		Rating (Out of 5)	Success Rate
The Brightest Star in the Night Sky	4/4 Time + Dotted Notes	3	92%
Calories	Heavy Syncopation + Fast Tempo	4.5	65%
Run	Balanced Rhythm + Steady Drumbeat	2	95%

4. Excerpt from Classroom Practice

Student B, tapping the rhythm, said: “For the line ‘*I’m not as brave as you think*’, I clapped it as ‘ta-ta ti-ti ta.’”, Teacher: “Very good. Using Kodály rhythm syllables to express your understanding of rhythm is a high-level perceptual

4.3 Kodály Hand Sign Melody Chart

Sample Song Segment: "Rice Field Fragrance" (《稻香》), Melodic Phrase (Solfege): Do–Mi–So–La–So–Mi–Re, Lyric Excerpt: "还记得你说家是唯一的城堡" ("You still remember you said home is the only castle")

- Melodic Pitch (Number Notation): 5 5 6 5 3 2 1
- Kodály Hand Sign Descriptions:
- So: Palm facing outward at shoulder level
- La: Palm facing outward beside the ear
- Mi: Palm extended flat at chest level
- Re: Fingers slightly below the chest
- Do: Palm facing inward, positioned at the abdomen

Kodály hand signs serve as a powerful visual tool to help students internalize pitch relationships and melodic contour. By associating specific hand positions with solfège syllables, learners develop a more embodied understanding of pitch movement. In this example, students practice the melodic fragment from the song "Rice Field Fragrance", using corresponding hand signs to represent each pitch. This multisensory approach enhances both pitch recognition and memorization, promoting stronger melodic interpretation and performance skills. Through the coordinated use of sight, movement, and sound, students improve their audiation ability and develop greater fluency in melodic perception, ultimately fostering more expressive and accurate musical performance.

(1) Student Rhythm Training Video Clip Description

Clip Title: Rhythmic Re-Creation Task Demonstration

Task Description: Students were instructed to imitate and creatively modify the rhythmic pattern of the verse section of the song "The Lonely Warrior" (《孤勇者》), using clapping and vocal percussion to express the rhythm.

Group: Grade 11, Class 1 – Group 3

Activity Summary: Students transformed the lyric phrase “逆着光行走，任风吹雨打” ("Walking against the light, enduring wind and rain") into the rhythmic pattern “ta-ti-ti ta-ta | ti-ti ta—”. Using clapping and beatboxing, they recreated and performed the rhythm, simulating a drum groove to match the ordinal song’s pulse and emotional tone.

This activity encouraged students to merge abstract lyrical content with concrete rhythmic patterns, thereby deepening their understanding of musical structure and emotional expression. By engaging in clapping and vocal percussion, students not only developed a stronger sense of rhythm but also enhanced their creativity and expressive abilities. The task underscored the importance of rhythmic language as a vehicle for emotional communication, demonstrating an effective application of the Kodály method in rhythm training. Through this hands-on, student-centered exercise, learners experienced the communicative power of rhythm in a tangible and memorable way.



(2) Lyric-Based Cultural Critique Assignment and Selected Outstanding Work
Choose one song from "The Lonely Warrior" (《孤勇者》), "Roses Boy" (《玫瑰少年》), or "The Ordinary Road" (《平凡之路》), and write a short cultural critique (approximately 300 words). Analyze the song's value orientation and its broader social significance.

Student B – Selected Excerpt from Analysis of "Roses Boy":

"The lyrics depict the experience of a bullied youth, expressing resistance against gender stereotypes. The line 'The world doesn't speak in just one tone' highlights the importance of social inclusivity. The melody is gentle yet powerful, making this a truly moving and impactful.

Through this lyric-based critique task, students were guided to look beyond the surface of the music and explore the social and cultural contexts embedded within the lyrics. This activity not only enhanced their ability to interpret lyrical meaning, but also cultivated critical thinking and moral reasoning skills. In the analysis of "Roses Boy", the student demonstrated a deep understanding of the song's message, recognizing its call for gender equality and social empathy. The assignment provided a platform for students to engage with music as a form of social commentary, thereby enriching their appreciation of both lyrical content and emotional expression. This task exemplifies the integration of aesthetic education with sociocultural awareness, aligning with the broader goals of music education in fostering informed, reflective, and empathetic individuals.

These reflections illustrate the students' developmental progress throughout the course. From initial skepticism toward the Kodály hand sign method to a growing appreciation of its effectiveness in melodic memorization, students demonstrated enhanced perceptual, rhythmic, and expressive skills. Their comments reveal a deeper engagement with music—both intellectually and emotionally. Through hands-on experiences and reflective learning, students not only improved their musical literacy and aesthetic sensitivity but also developed creative thinking and cultural awareness. These responses affirm the positive impact of the Kodály method in cultivating musical competence, critical insight, and artistic growth among high school learners.

(3) How to Effectively Apply the Kodály Method in Classroom Teaching

Integration of hand signs and rhythm: The use of Kodály hand signs enables students to internalize pitch and rhythm through visual and kinesthetic learning. By combining hand gestures with rhythmic syllables such as "ta-ti-ti," students develop a more intuitive understanding of musical structure. This multisensory approach significantly enhances musical memory, aural perception, and overall musicianship. Regular rhythm and solfège practice allow students to build a solid internal sense of pitch and tempo, laying a strong foundation for advanced musical development.

Connecting Music with Emotion: A core principle of the Kodály method is the deep integration of music and emotional experience. Activities such as lyric analysis and cultural critique encourage students to engage with music not only as an art form but also as a reflection of social values and emotional narratives. This approach fosters critical thinking and nurtures aesthetic confidence, helping students to appreciate music on both intellectual and emotional levels.

Encouraging Creativity and Expression: Project-based learning and collaborative creative tasks inspire students to apply their aesthetic understanding in the form of original artistic expression. Group composition, rhythm improvisation, and performance exercises cultivate imagination, communication, and expressive ability. By engaging in meaningful creative processes, students transform their knowledge into practice, enhancing both personal artistry and cooperative learning skills.

(4) How a Popular Music Aesthetic Education Course Supports Student Development

Enhancement of Aesthetic Awareness: By engaging in the analysis and critique of popular music, students gain a deeper understanding of the cultural context, social implications, and emotional expression embedded in musical works. This process sharpens their ability to appreciate music beyond surface-level enjoyment, fostering a more refined and insightful aesthetic sensibility.

Development of Critical Thinking: Through lyric analysis and cultural critique activities,



students learn to examine music from diverse perspectives, including sociological, psychological, and artistic angles. These tasks promote independent thinking and the ability to evaluate artistic content thoughtfully and logically, thus strengthening their overall critical thinking skills.

Cultivation of Creativity and Expressive Ability: Creative assignments such as musical composition, rhythm reinterpretation, and performance encourage students to apply theoretical knowledge in practical, imaginative ways. These experiences not only enhance their artistic expression and innovation, but also build a solid foundation for future learning and potential engagement in musical creation.

This chapter has presented the practical implementation and outcomes of a popular music aesthetic education course at the high school level, with a particular focus on the integration of Kodály-based pedagogical elements. Through systematic musical training, the course effectively enhanced students' aesthetic perception and cognitive understanding of music. The results indicate that the curriculum design is well-structured, methodologically sound, and positively received by students—demonstrating significant potential for broader application. Moreover, the adaptation of Kodály's educational philosophy within the context of popular music provides a meaningful model for future reforms in high school aesthetic education.

5. Conclusion

This study successfully designed and implemented a popular music aesthetic education course for Grade 11 students at Zhengzhou Linghang Experimental School, incorporating the Kodály teaching method into a structured, student-centered curriculum. Through 16 lessons organized into four modules—introduction to popular music, rhythm training, lyric and cultural analysis, and creative expression—students demonstrated significant improvements in musical literacy, critical thinking, and cultural awareness.

Data from surveys, interviews, classroom observations, and creative outputs revealed clear advancements in students' ability to evaluate music aesthetically, understand rhythm and melody, and express themselves artistically. The use of rhythmic syllables and hand signs, central to the Kodály method, strengthened auditory perception and musical memory. Furthermore, students' attitudes toward music evolved to reflect a deeper appreciation for emotional, structural, and cultural elements.

This research underscores the feasibility and effectiveness of integrating popular music into high school aesthetic education. By bridging contemporary culture and academic music education, the course offers valuable insights for curriculum reform, demonstrating that popular music, when taught with academic rigor, can enrich students' musical understanding and broader cultural literacy. Future research should explore strategies to address challenges such as limited instructional time and varying proficiency levels, as well as the long-term impacts of such programs on students' musical and cultural development.

6. Discussion

This study provides compelling evidence that integrating the Kodály method into popular music aesthetic education is both effective and adaptable in a high school setting. The use of solfège, hand signs, and rhythmic syllables proved instrumental in translating abstract musical concepts into tangible skills, aligning with Kodály's emphasis on building musical literacy through active engagement (Choksy, 1999). The findings also resonate with Green's (2008) perspective on informal music learning, as students transitioned from passive listeners to active, critical evaluators, demonstrating a deeper understanding of music's emotional, structural, and cultural dimensions.

The modular curriculum design—incorporating rhythm training, cultural analysis, and creative expression—facilitated a balance between theoretical knowledge and practical



application. This structure aligns with Dewey's (1934) philosophy of experiential learning, emphasizing the importance of hands-on activities in fostering critical thinking and emotional sensitivity. Teacher reflections further reinforced the value of task-based learning, as it enhanced student engagement and reinforced the connection between academic rigor and contemporary cultural relevance.

However, the study also highlighted challenges. Limited class hours constrained the depth of instruction, and variations in students' musical proficiency required differentiated teaching strategies to ensure inclusivity. These challenges underscore the importance of well-trained teachers and administrative support, as emphasized by Elliott (1995) in his advocacy for a comprehensive approach to music education. The shifts in students' attitudes toward "good music"—from prioritizing entertainment value to appreciating lyrical meaning, melodic structure, and social impact—reflect the transformative potential of aesthetic education when grounded in both cultural sensitivity and academic rigor. This finding aligns with Lamont's (2002) assertion that music education can shape students' identities and broaden their cultural perspectives.

7. Suggestions

Based on the findings of this study, several suggestions are proposed. First, schools should formally incorporate popular music aesthetic education into the curriculum, not only as extracurricular content but as structured classroom instruction. Second, teachers require professional development opportunities, particularly in methods like Kodály, to effectively teach popular music. Third, curriculum planners should consider balancing traditional music with popular music to reflect students' real-life musical experiences. Fourth, teaching materials and toolkits such as rhythm cards and task sheets should be standardized for easier replication. Fifth, schools can explore using digital tools and apps to enhance rhythm and melody training. Sixth, interdisciplinary collaboration with subjects like language arts and social studies can deepen students' cultural and emotional understanding of lyrics. Seventh, teaching strategies should remain student-centered, promoting creativity and expression. Eighth, support from school administrators and parents is essential to sustain program implementation. Ninth, further studies can expand the model to other grades and schools. Finally, the Kodály method proves to be a flexible and effective pedagogical tool for bridging aesthetic theory with real-world music practice.

References

- Allsup, R. E. (2016). *Remixing the classroom: Toward an open philosophy of music education*. Indiana University Press.
- Baranovitch, N. (2003). *China's new voices: Popular music, ethnicity, gender, and politics, 1978–1997*. University of California Press.
- Choksy, L. (1999). *The Kodály method I: Comprehensive music education*. Prentice Hall.
- Dewey, J. (1934). *Art as experience*. Minton, Balch & Company.
- Elliott, D. J. (1995). *Music matters: A new philosophy of music education*. Oxford University Press.
- Green, L. (2008). *Music, informal learning and the school: A new classroom pedagogy*. Ashgate.
- Jaffurs, S. E. (2004). The impact of informal music learning practices in the classroom, or how I learned how to teach from a garage band. *International Journal of Music Education*, 22(3), 189–200. <https://doi.org/10.1177/0255761404047401>
- Lamont, A. (2002). Musical identities and the school environment. *Music Education Research*, 4(2), 197–208. <https://doi.org/10.1080/1461380022000011937>
- Middleton, R. (1990). *Studying popular music*. Open University Press.



การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รายวิชา
วิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5

**The Development of Learning Achievement and Analytical
Thinking Ability in the Subject of Computer Science through
Cooperative Learning Using the STAD Technique among Grade
5 Students**

ดวงฤทัย ทุมคำ¹, จิราพร วิชระโภชน²

^{1,2}วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Duangruthai Thumkham¹, Jiraporn Wicharapote²

^{1,2}College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: Soravit094@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 28 May 2025; Revised: 20 June 2025; Accepted: 27 June 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจุมพล (วรพรตอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 22 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 20 ข้อ 3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 20 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.053 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์, วิทยาการคำนวณ

Abstract

This study aimed to: (1) compare the academic achievement of Grade 5 students in Computer Science before and after instruction using the STAD cooperative learning technique; (2) compare their analytical thinking ability before and after instruction; and (3) examine students' satisfaction with the STAD cooperative learning model. The sample consisted of 22 Grade 5 students from Watjumpol School (Woraprot Uppatham), under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3, in the first semester of the 2024 academic year. The sample was selected using cluster random sampling, with the school serving as the sampling unit. The research instruments included: (1) ten lesson plans; (2) a 20-item academic achievement test; (3) a 20-item analytical thinking ability test; and (4) a 15-item satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and paired-sample t-test. The findings revealed that: (1) students' post-instruction academic achievement was significantly higher than their pre-instruction scores at the .05 level of significance; (2) their analytical thinking ability also significantly improved at the .05 level; and (3) students reported a very high level of satisfaction with the STAD learning approach ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.053$).

Keywords: Cooperative Learning, STAD Technique, Analytical Thinking Ability, Computer Science

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการช่วยพัฒนาและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของไทย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติในการเสริมสร้างความแข็งแกร่ง เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่จะมีส่วนในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตในประเทศ อาทิเช่น การใช้วิทยาศาสตร์เพื่อการวิจัยและพัฒนาด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมอาหาร การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI เข้ามาประยุกต์ใช้ทางการแพทย์ การผลิตในภาคอุตสาหกรรมตลอดจนการพัฒนาประเทศในด้านอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน (นันทพงศ์ พันทวีศักดิ์, 2562)

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา เทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการใช้ชีวิตของคนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น กระบวนการคิดและการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และตลอดเวลา รวมไปถึงการขยายตัวของเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการบุคลากรที่เป็นรากฐานของการผลิตและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันหรือการเพิ่มมูลค่าในด้านต่างๆ ต้องเริ่มต้นในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพอันเป็นสากล มีหลักแนวคิด หลักจริยธรรม ที่จะเป็พื้นฐานสำคัญของสังคม เพื่อยกระดับของประเทศให้เข้าสู่ระดับสากล ความสามารถในการคิดที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสู่สังคมในยุคศตวรรษที่ 21 คือความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพราะการคิดวิเคราะห์ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะเป็นกระบวนการในการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดแนวทางการคิด การจำแนกแยกแยะ รวมไปถึงกระบวนการในการคิดแก้ปัญหาที่สามารถทำได้อย่างมีหลักเกณฑ์ การพัฒนาผู้เรียน

สู่มาตรฐานสากลในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการวิธีการที่ครูต้องนำมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จรรยาพรณ์ กลางบุรัมย์, 2563)

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการพัฒนาการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากเดิมโดยมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามบริบทของนักเรียนในแต่ละสถานศึกษาและในแต่ละระดับชั้น เน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สร้างสรรค์และท้าทาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการในการแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยังมีปัญหาอยู่อีกหลายประการทั้งในด้านของปัจจัยและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เช่น คุณภาพของครูผู้สอนสภาพแวดล้อมของนักเรียนที่แตกต่างกัน เนื้อหาของหลักสูตรที่มากและยากจนเกินไป เวลาที่ใช้ในการสอนมีไม่เพียงพอ ตัวชี้วัดบางตัวไม่สอดคล้องกับวัยและความสามารถของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ยากและเบื่อหน่ายในการเรียนอีกทั้งบางครั้งครูยังมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอน ทำให้ประสิทธิภาพในการสอนและเวลาในห้องเรียนลดน้อยลง ส่งผลให้การรับรู้ของนักเรียนได้รับความรู้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพครูจึงควรต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการเรียบเรียงเนื้อหาให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนระดับและวัยของนักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และเกิดความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์การคำนวณไม่ได้เป็นการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ในการใช้หรือเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่เป็นการออกแบบการเรียนการสอนที่นักเรียนจะต้อง คิดเพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงาน รู้จักการคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียนหรือในชีวิตประจำวัน เรียนรู้การทำงานเป็นทีม เพื่อวางรากฐานความคิดที่แข็งแกร่ง รู้จักคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์การคำนวณ ครูผู้สอนจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทในการสอนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน ซึ่งครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ สร้างแรงบันดาลใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นหาความรู้และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยการใช้เกมส์ตัวอย่างสถานการณ์ แล้วให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันทำงานเรียนรู้ในห้องเรียนและออกมานำเสนอแนวคิดในการทำงานตามวิธีการที่นักเรียนคิดขึ้น ครูผู้สอนจะประเมินการใช้ทักษะในการวางแผนแก้ไขสถานการณ์ที่ได้รับ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในเรื่องความคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (วิริยะฤชชัย พานิชย์, 2558)

ปีพุทธศักราช 2566 พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET: Ordinary National Educational Test) ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) อยู่ที่ร้อยละ 57.50 ถึงจะมีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนน แต่ยังมีมาตรฐานการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ มาตรฐาน ว 1.3 คะแนนเฉลี่ยประเทศอยู่ที่ 23.32 คะแนนเฉลี่ยโรงเรียนอยู่ที่ 20.00 และ มาตรฐาน ว 3.2 คะแนนเฉลี่ยประเทศอยู่ที่ 32.16 คะแนนเฉลี่ยโรงเรียนอยู่ที่ 30.00 จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self - Assessment Report : SAR) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2566 ผลการประเมินสรุปว่า มาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับดีเลิศ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ

ยอดเยี่ยม มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับดีเลิศ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนปีการศึกษา 2566 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา ประเมินจากการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชา วิทยาการคำนวณก็พบว่านักเรียนยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดอย่างเหมาะสม จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่าการพัฒนานักเรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนักโดยเฉพาะด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์

การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องหาเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักการทำงานกลุ่มเพื่อให้มีโอกาสสนิทสนมกับเพื่อนใหม่ลดความตึงเครียด เกิดความสนุกสนานในการเรียน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการทำงานกลุ่ม ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ คือการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) จะเห็นได้จากงานวิจัยของ ภัทรภร ศุขหงส์ทอง (2563) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาแบบฝึกทักษะ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาบทประยุกต์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 31 คน ผลการศึกษาพบว่า แบบฝึกทักษะทักษะการแก้โจทย์ปัญหาบทประยุกต์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.14/84.09 ตามเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.73) และนักเรียนส่วนใหญ่พอใจกับการสอนรูปแบบนี้ นักเรียนมีการช่วยเหลือกลุ่ม แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นหลังการเรียนแบบร่วมมือโดยเฉลี่ยสูงขึ้น และนักเรียนมีความสัมพันธ์ภายในห้องเรียนเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการเรียนแบบร่วมมือจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทักษะการทำงานกลุ่มได้ดี การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4-5 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายกลุ่ม สมาชิกมีความสัมพันธ์กันในทางบวก มีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกัน รับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและผลงานของกลุ่มที่ขึ้นอยู่กับผลงานสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม และความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของทุกคน (สมบัติ การจนารักษ์ ,2547) ซึ่งนักการศึกษาต่างประเทศหลายท่าน พบว่านอกจากการเรียนแบบร่วมมือจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้ว ยังพบว่านักเรียนแต่ละคนในกลุ่มจะมีความรับผิดชอบงานของตนที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มที่เรียนอ่อนจะได้รับความรู้จากกลุ่มในด้านนั้น แต่ทุกคนต้องช่วยเหลือตนเองเป็นสำคัญ นักเรียนมีทักษะทางสังคมเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเนื่องจากผู้วิจัยต้องการเพิ่มความสนุกสนานในการเรียนของนักเรียนไปพร้อมกัน



ด้วย เพื่อลดความตึงเครียดในระหว่างเรียน การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีชื่อเต็มว่า Student Teams Achievement Divisions เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน นักเรียนที่เรียนปานกลาง 2-3 คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน 1 คน จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มทำให้นักเรียนช่วยเหลือกันในขณะเรียน ซักถามปัญหากันอย่างอิสระคนเก่งสามารถอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ และนักเรียนสามารถอภิปรายถึงข้อดีข้อเสียของการหาคำตอบในปัญหาคณิตศาสตร์ได้ ซึ่งปัญหาคณิตศาสตร์เป็นปัญหาที่ท้าทาย และมีปัญหาที่แปลกใหม่ซึ่งไม่เคยพบเห็นมาก่อน ความพยายามของนักเรียนแต่ละคนในการหาคำตอบจากปัญหาเดียวกัน จะทำให้เกิดความก้าวหน้าที่ละน้อย และประสบการณ์ ที่มีค่าตั้งนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีความหมายมากกว่า แต่การเอานักเรียนมารวมกันทำงานเป็นกลุ่มย่อยเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อกลุ่มและส่วนรวมโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้วิจัยจึงเลือกการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุขสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพทำให้เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักแก้ปัญหาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองพึ่งพาตนเองและสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตและคาดว่าจะส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มีโรงเรียนทั้งหมด 18 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 154 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 22 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 10 แผน รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
- 3) แบบวัดความสามารถการคิดวิเคราะห์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
- 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมและบทบาทของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึก เพื่อให้นักเรียนได้ทราบแนวทางในการปฏิบัติตน

2. วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย มีจำนวน 20 ข้อ

3. ดำเนินการสอนตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เป็นเวลา 10 ชั่วโมง และการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-Test) และวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัย มีจำนวน 20 ข้อ เป็นเวลา 30 นาที โดยชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) แต่มีการสลับข้อคำถาม เพื่อป้องกันการจดจำได้ของนักเรียน

4. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดของตัวแปรแต่ละรายการ

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคะแนนจากนั้นจัดกลุ่มของคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ 10 แผน โดยการคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence) หรือ IOC

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาตรวจสอบความยาก
 หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น

3. แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตรวจสอบความยาก
 หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ
 ร่วมมือเทคนิค STAD โดยการคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence)
 หรือ IOC หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบ Pearson
 (Item–Total Correlation) ของเพียร์สัน (Pearson) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความพึงพอใจ

หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ คะแนน
 พฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิด
 วิเคราะห์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

สถิติทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการคิด
 วิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 เทคนิค STAD โดยใช้ t-test (t-test dependent Samples) กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ
 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	ผลต่างของคะแนน (D)	ผลต่างของคะแนน ยกกำลังสอง (D ²)
1	8	15	7	49
2	8	15	7	49
3	10	18	8	64
4	9	18	9	81
5	8	19	11	121
6	9	17	8	64
7	11	17	6	36
8	12	18	6	36
9	8	14	6	36
10	6	10	4	16
11	6	10	4	16
12	5	10	5	25
13	8	15	7	49
14	8	16	8	64



15	8	16	8	64
16	9	18	9	81
17	10	19	9	81
18	11	17	6	36
19	13	19	6	36
20	13	19	6	36
21	14	19	5	25
22	11	18	7	49
ผลรวม	205	357	-	-
ค่าเฉลี่ย	9.31	16.22	-	-
S.D.	2.37	2.94	-	-

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ข้อมูลและสารสนเทศ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตาราง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนน		t	sig
			เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
			\bar{X}	S.D.		
ก่อนเรียน	22	20	9.31	2.37	31.45*	.000
หลังเรียน	22	20	16.22	2.94		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 กลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.31 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.22 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	ผลต่างของคะแนน (D)	ผลต่างของคะแนนยกกำลังสอง (D ²)
1	10	18	8	64



2	9	18	9	81
3	8	19	11	121
4	8	20	12	144
5	7	20	13	169
6	7	18	11	121
7	7	18	11	121
8	7	18	11	121
9	8	19	11	121
10	9	19	10	100
11	9	19	10	100
12	8	20	12	144
13	7	20	13	169
14	10	20	10	100
15	10	20	10	100
16	8	19	11	121
17	10	20	10	100
18	8	19	11	121
19	9	20	11	121
20	9	18	9	81
21	7	18	11	121
22	7	19	12	144
ผลรวม	182	419	-	-
ค่าเฉลี่ย	8.27	19.04	-	-
S.D.	1.12	0.84	-	-

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ทำการทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ข้อมูลและสารสนเทศ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตาราง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนน	ส่วนเบี่ยงเบน	t	sig
			เฉลี่ย \bar{X}	มาตรฐาน S.D.		
ก่อนเรียน	22	20	8.27	1.12	33.46*	.000
หลังเรียน	22	20	19.04	0.84		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า คะแนนทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 กลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.27



และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.04 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบการ คิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับใด

สรุปความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านบทบาทที่ครูมีต่อการจัดการเรียนรู้	4.53	0.043	มากที่สุด
1. ครูมีความเป็นกันเองกับนักเรียน	4.67	0.48	มากที่สุด
2. ครูใช้สื่อที่น่าสนใจและหลากหลาย	4.42	0.50	มาก
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.58	0.58	มากที่สุด
4. ครูส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.46	0.51	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.54	0.045	มากที่สุด
5. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนรู้	4.33	0.56	มาก
6. นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและมีความมั่นใจในการเรียน	4.58	0.50	มากที่สุด
7. นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	4.54	0.59	มากที่สุด
8. นักเรียนมีโอกาสซักถามเพื่อนและครูเมื่อไม่เข้าใจ	4.71	0.46	มากที่สุด
9. นักเรียนเกิดความรับผิดชอบและทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม	4.42	0.50	มาก
10. นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	4.63	0.49	มากที่สุด
11. นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในบทเรียน	4.63	0.49	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	4.45	0.081	มาก
12. สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้	4.33	0.48	มาก
13. นักเรียนพึงพอใจกับบรรยากาศในชั้นเรียน	4.46	0.51	มาก
14. นักเรียนพอใจในผลงานที่ร่วมกันทำในกลุ่ม	4.54	0.51	มากที่สุด
15. นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน	4.50	0.66	มาก
เฉลี่ยรวม	4.52	0.053	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า ผลการวิเคราะห์พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) โรงเรียนวัดจุมพล(วรพรตอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 สรุปได้ว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.053 อยู่ใน ระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผล

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีบทบาทหน้าที่ร่วมกันในกลุ่ม ช่วยกันแก้ไข

ปัญหา และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และรู้คุณค่าในตนเอง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับที่ ทิศนา แคมมณี (2562) กล่าวว่าไว้ว่า เทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย ที่มีการผสมผสานนักเรียนที่มีความสามารถหลากหลายไว้ในกลุ่มเดียว หรือที่เรียกว่า "กลุ่มบ้านของเรา" ซึ่งเน้นให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ พร้อมทั้งประเมินผลเป็นรายบุคคล เพื่อนำมาสรุปเป็นผลการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรภร ศุขหงส์ทอง (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาบทประยุกต์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/ 1 จำนวน 31 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงผลการวิจัยของ จุฬารัตน์ บุญชู (2566) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 55 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมถึงผลการวิจัยของ รัตน์ภรณ์ พรชานา (2566) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลมาจากการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับเพื่อนภายในชั้นเรียน ผู้เรียนยังได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถด้านความคิดผ่านรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การอธิบาย การอภิปราย และการเล่าประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดการวิเคราะห์ และสามารถจัดระเบียบความรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและบุคคลรอบข้างอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547) ที่ระบุว่าจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม การเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดอย่างหลากหลาย ซึ่งส่งผลดีต่อกระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญรชากล บุญเรืองรอด (2562) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 38 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงการวิจัยของ วราภรณ์ เพ็ชชะ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 23 คน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

มีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.053 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับมากอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น เพลิดเพลิน ในช่วงเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณเมื่อถึงชั่วโมงเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออกทางด้านร่างกาย สติปัญญา และความคิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545) ได้กล่าวถึงข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค (STAD) ไว้ว่าผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง ผู้เรียนมีความตื่นเต้น สนุกสนานกับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เนตรนภา สากแก้ว (2565) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 จำนวน 31 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.80 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบ STAD ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
2. ครูผู้สอนจะต้องศึกษาความรู้และทักษะในการใช้เทคนิค STAD และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคอื่นๆเช่น กับเกม กับสื่อมัลติมีเดีย รวมถึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป



1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น รวมถึงการเลือกโรงเรียนที่มีลักษณะต่างๆ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในกลุ่มนักเรียนที่หลากหลาย เช่น นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางวิชาการแตกต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคต การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

เอกสารอ้างอิง

จรุงภรณ์ กลางบุรีรัมย์. (2563). กลยุทธ์การสอนภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 9(2), 764-776.

ทิตนา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 23). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทพงศ์ พันทวีศักดิ์. (2562). *วิเคราะห์รายงานทางเศรษฐกิจ (ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2562)*. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน).

เนตรนภา સાแก้ว. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องพัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 16(3), 117-130.

บุญรักษากุล บุญเรืองรอด. (2562). *ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องระบบต่อมไร้ท่อ* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].

ภัทรกร สุขหงส์ทอง. (2563). การพัฒนาแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทประยุกต์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 9(2), 57-66.

วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity-Based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 23-37.

วรภรณ์ เพ็ชชะ. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

สมบัติ การจนารักพงษ์. (2547). *29 เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. 21 เซ็นจูรี.

สุวิทย์ มูลคำ, และ อรทัย มูลคำ. (2547). *เรียนรู้คู่ร่วมมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ดวงกลมสมัย.



การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

**Development of Creativity and Academic Achievement in
Computer Subjects Using a Problem-Based Learning
Management Model for Mathayom 1 Students**

อาทิตยา ค้อชากุล¹, สงคราม นากา²

^{1,2}วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Arthitaya Khochakul¹, Songkram Naka²

^{1,2}College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: oumoim093094@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 28 May 2025; Revised: 08 October 2025; Accepted: 08 October 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดละเอียดละออ ในวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์การเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานและ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่ สังกัดเทศบาลนคร ขอนแก่น จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องเรียนรู้การใช้เวิร์ด จำนวน 8 แผน 2) แบบ ประเมินความคิดสร้างสรรค์ เป็นการปฏิบัติ 1 ชิ้นงาน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัว เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ t-test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิด เป็นร้อยละ 86.67 % นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 % และมีความคิด สร้างสรรค์เรียงลำดับคะแนนมากไปหาน้อยคือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และ ความคิดละเอียดละออ ตามลำดับ 2. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบการใช้

ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน โดย ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.33, S.D.=0.69)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความคิดสร้างสรรค์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของนักเรียน, วิชาคอมพิวเตอร์

Abstract

This research aimed to develop creativity in terms of fluency, flexibility, initiative, and refinement in computer studies among Mathayom 1 students by using a problem-based learning management model, to compare their academic achievement before and after learning through the model, and to study their satisfaction with this learning approach. The sample group consisted of 30 Mathayom 1 students from Nong Yai Municipality School, Khon Kaen Municipality, selected through cluster random sampling. The research instruments included eight lesson plans on learning to use Microsoft Word, a creativity assessment form as a performance task, an academic achievement test with 20 multiple-choice questions, and a satisfaction questionnaire with 15 items using a five-point rating scale. The data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and the dependent samples t-test. The research findings revealed that 26 students (86.67%) achieved creativity scores of not less than 70 percent, meeting the set criteria, while 4 students (13.33%) did not. The order of creativity components from highest to lowest was fluency, flexibility, initiative, and refinement. The learning achievement of students who studied through the problem-based learning management model was significantly higher after instruction than before, at the .05 level of significance. The students' overall satisfaction with learning through the model was at a high level (\bar{x} = 4.33, S.D. = 0.69).

Keywords: Problem-Based Learning Management, Creativity, Academic Achievement, Student Satisfaction, Computer Studies

1. บทนำ

การสร้างสรรค์เป็นพลังสำคัญที่เปลี่ยนแปลงโลกให้ก้าวหน้าไปข้างหน้ามากมาย ความคิดสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ตั้งแต่การคิดค้นวิธีการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน จนถึงการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคม การสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการพัฒนาชีวิตของบุคคลและชุมชน เด็กและเยาวชนที่ได้รับการส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์จะมีทักษะในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความก้าวหน้าในการสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ต่อสังคม ความคิดสร้างสรรค์จึง เป็นทักษะที่ควรได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี เพราะเอื้อต่อความสามารถที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยสร้างบุคลิกภาพที่มั่นคงและมั่นใจในเยาวชน เนื่องจากพวกเขามีทักษะและความสามารถในการเผชิญกับทวิศตวรรษของโลกยุคปัจจุบันได้อย่างมั่นใจ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กและเยาวชนคือสิ่งสำคัญที่สุดที่สามารถทำได้ในการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทายในยุคที่เต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาสใหม่ๆ ของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นทุกวันนี้. (ปัญจนานฎ วรวิวัฒน์ชัย,2565)

ความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบสำคัญที่ได้รับอิทธิพลพื้นฐานมาจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ (Guilford) ที่อธิบายไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้หลาย ทิศทาง หรือเรียกว่า"ลักษณะการคิดแบบออกเนกนัย (Divergent Thinking)" โดยมีองค์ประกอบของความคิด สร้างสรรค์ คือ 1) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) เป็นความสามารถในการคิดหาแนวทางที่คล้ายกันในการแก้ปัญหาได้หลายแนวทางในเวลาที่กำหนด 2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) เป็นความสามารถในการหาแนวทางที่ไม่ซ้ำกันได้หลายแนวทางในการแก้ปัญหา 3) ความคิดริเริ่ม (Originality) เป็นความคิดที่ แปลกแตกต่างจากความคิดเดิมซึ่งไม่เหมือนใคร อาจเกิดจากการนำความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและ ประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เป็นความคิดในรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ที่จะนำความคิดนั้นไปสู่การปฏิบัติการสร้าง การกระทำให้เป็นผลสำเร็จ. (ปัทมา อินทร์เข้มช้อย,2562)

การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ที่ได้รับการพัฒนา โดย Barrows และ Tamblyn ในปี 1980 เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพโดยการแก้ปัญหาจริงหรือสร้างสรรค์ภายใต้บทเรียนของตนเอง ดังนั้นแผนการเรียนด้าน 2 คอมพิวเตอร์ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน จะมีลำดับและขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดปัญหา - ครูผู้สอน สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเข้าใจปัญหา - ครูผู้สอนทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเพื่อกำหนดปัญหาที่เหมาะสม 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา - ผู้เรียนทำความเข้าใจกับปัญหาโดยการระดมสมองและค้นหาแนวทางแก้ปัญหา 3) ศึกษาและค้นคว้า - ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าเป็นระบบร่วมกันตามกติกาและเป้าหมายที่กำหนด 4) สังเคราะห์ความรู้- ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้และนำเสนอในกลุ่มเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ 5) สรุปและประเมิน - ผู้เรียนนำ องค์ความรู้มาสรุปและประเมินผลงาน - นำเสนอและประเมินผลงานโดยครูผู้สอน (Barrows H.S. & Tamblyn R.M., 1980) ผ่านขั้นตอนทั้งหมดนี้ นักเรียนจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการ แก้ปัญหาและการสร้างสรรค์ ทั้งนี้จะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาทักษะในการคิด Critically Thinking, การ แก้ปัญหา Problem Solving, และการทำงานเป็นทีม Collaborative Working ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ สำหรับการปรับตัวและการประสานงานในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคตในยุค ดิจิทัล (Davis G.A., 1973) การจัดการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) สามารถช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้หลายวิธีดังนี้ 1) การเผชิญหน้ากับปัญหาจริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเน้นให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาจริงและซับซ้อน ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดหาวิธีแก้ไขและนำความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 2) กระตุ้นความคิดริเริ่ม การ เผชิญกับปัญหาที่ไม่มีวิธีแก้ไขตายตัวทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาวิธีแก้ปัญหาที่ หลากหลายและคิดนอกกรอบ 3) การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ PBL ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ จริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้จากความผิดพลาด ทำให้เกิดการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ 4) การทำงานร่วมกัน PBL มักจะเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งการทำงานร่วมกันนี้ช่วยให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวคิดที่หลากหลาย ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์5) การวิจัยและการค้นคว้า ผู้เรียนต้องทำการวิจัยและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหา ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยง ความรู้ต่างๆ เข้า



ด้วยกัน 6) การประเมินและการปรับปรุง ในกระบวนการ PBL ผู้เรียนจะต้องทำการ ประเมินผลและปรับปรุง วิธีการแก้ปัญหาของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และ การสร้างสรรค์(Barrows H.S. & Tamblyn R.M., 1980)

ปัญหาที่พบเจอในการเรียนการสอน คือ นักเรียนขาดทักษะการมีความคิดสร้างสรรค์ การคิด วิเคราะห์ การสืบค้น การแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยลง โดยการที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญในการต่อยอดองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งช่วยในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ รวมถึงขาดทักษะการ ทำงานเป็นกลุ่มที่ถูกต้อง การสร้างกระบวนการคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างมาก (วีรชัย เพลิน จิตร.,2567) จาก ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการ เรียนรู้แบบการใช้ปัญหา เป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการแสวงหาข้อมูลหรือค้นคว้าจากสื่อต่างๆ ซึ่งจะ ช่วยให้นักเรียนมีความคิด สร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น อันเป็นแนวทางการนำไปสู่การเรียนรู้ 3 ตลอดชีวิต และผู้สอน สามารถนำไปศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ในระดับ อื่นๆอีกต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการ จัดการ เรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ผู้วิจัยใช้แบบแผนการ ทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่ สังกัดเทศบาลนคร ขอนแก่น ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่ สังกัดเทศบาล นครขอนแก่น จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็น หน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย



- 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง เรียนรู้การใช้เวิร์ด จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาสอน 16 ชั่วโมง
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
- 3) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสอบปฏิบัติจากชิ้นงาน 1 ชิ้นงาน
- 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนแก่นักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคอมพิวเตอร์ แก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลัก จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ก่อนเรียน (Pre-Test) มีจำนวน 20 ข้อ

2. ผู้สอนสอนตามแผนการเรียนรู้ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. ผู้สอนประเมินชิ้นงานหลังจากสิ้นสุดการเรียนทั้ง 8 หน่วยการเรียนรู้

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์มีจำนวน 20 ข้อ เป็นเวลา 30 นาที โดยชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) แต่มีการสลับข้อคำถามเพื่อป้องกันการจดจำได้ของนักเรียน

5. นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน

6. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสอบปฏิบัติจากชิ้นงาน มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จาก แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์และแบบสอบถามความพึงพอใจทั้งหมด มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 ครั้ง (ก่อนเรียน-หลังเรียน) โดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าสถิติ t-test (dependend sample)

3. แผลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)

4. สรุปผลโดยใช้ตาราง และการพรรณนา และอภิปราย

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนนของความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30

ลำดับ	ครั้งที่ 1					ครั้งที่ 2				
	รวม 12 คะแนน					รวม 12 คะแนน				
	คิดต้องแล้ว	คิดยืดหยุ่น	คิดริเริ่ม	คิดละเอียดลออ	รวม	คิดต้องแล้ว	คิดยืดหยุ่น	คิดริเริ่ม	คิดละเอียดลออ	รวม
1	2	1	2	2	7	3	3	3	3	12
2	2	2	2	2	8	3	3	2	2	10
3	1	2	2	1	6	1	1	2	2	6
4	3	2	2	2	9	3	3	2	3	11
5	3	2	1	1	7	3	2	3	2	10
6	3	2	3	2	10	3	3	3	3	12
7	2	2	2	1	7	3	3	3	2	11
8	2	2	2	2	8	3	3	2	2	10
9	2	2	2	2	8	3	3	2	3	11
10	2	2	2	2	8	3	3	3	2	11
11	1	2	1	1	5	3	3	2	2	10
12	3	2	3	2	10	3	3	2	2	10
13	3	3	2	2	10	3	3	3	3	12
14	2	3	1	1	7	3	3	3	2	11
15	2	2	1	1	6	3	3	3	2	11
16	2	3	3	2	10	3	3	3	3	12
17	2	2	2	2	8	2	3	3	2	10
18	3	3	2	2	10	3	3	3	2	11
19	1	2	2	3	8	2	2	2	3	9
20	2	2	2	2	8	3	3	2	2	10
21	2	2	2	1	7	2	2	2	3	9
22	2	2	2	2	8	3	2	2	2	9
23	2	2	2	1	7	2	3	3	2	10
24	2	2	2	2	8	3	2	3	2	10



ลำดับ	ครั้งที่ 1					ครั้งที่ 2				
	รวม 12 คะแนน					รวม 12 คะแนน				
	คิดคล่องแคล่ว	คิดยืดหยุ่น	คิดริเริ่ม	คิดละเอียดละออ	รวม	คิดคล่องแคล่ว	คิดยืดหยุ่น	คิดริเริ่ม	คิดละเอียดละออ	รวม
25	2	1	1	2	6	2	3	2	2	9
26	2	2	3	1	8	3	2	3	2	10
27	2	2	2	2	8	3	3	3	2	11
28	2	2	1	2	7	2	3	3	2	10
29	2	2	3	2	9	3	2	2	2	9
30	2	1	2	2	7	3	2	3	3	11
คะแนนรวมของความคิด สร้างสรรค์ในแต่ละด้าน	63	61	59	52	235	82	80	77	69	308

คะแนนของความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า ผลคะแนนของความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นในทางที่ดี เพราะความคิดแต่ละด้านจากครั้งที่ 1 มาครั้งที่ 2 มีคะแนนเพิ่มขึ้น คือ ความคิดคล่องแคล่วครั้งที่ 1 ได้คะแนน 63 ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 82 ความคิดยืดหยุ่น ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 62 ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 80 คะแนน ความคิดริเริ่ม ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 59 คะแนน ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 77 คะแนน และความคิดละเอียดละออ ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 52 คะแนน ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 69 คะแนน ทั้ง 4 ด้านมีคะแนนครั้งที่ 2 เพิ่มขึ้นมากกว่าครั้งที่ 1 และโดยภาพรวมคะแนนที่น้อยที่สุดคือ การคิดละเอียดลออมีคะแนนน้อยกว่า ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

คะแนนและร้อยละของความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30

ลำดับ	คะแนนความคิดสร้างสรรค์		คะแนนรวม 24 คะแนน	คิดเป็นร้อยละ	ผ่านเกณฑ์คะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
	จำนวน 2 ครั้ง	ครั้งละ 12 คะแนน			
1	7	12	19	79.17%	ผ่าน
2	8	10	18	75.00%	ผ่าน
3	6	6	12	50.00%	ไม่ผ่าน
4	9	11	20	83.33%	ผ่าน
5	7	10	17	70.83%	ผ่าน



ลำดับ	คะแนนความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 12 คะแนน		คะแนนรวม 24 คะแนน	คิดเป็นร้อยละ	ผ่านเกณฑ์คะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
6	10	12	22	91.67%	ผ่าน
7	7	11	18	75.00%	ผ่าน
8	8	10	18	75.00%	ผ่าน
9	8	11	19	79.17%	ผ่าน
10	8	11	19	79.17%	ผ่าน
11	8	11	19	79.17%	ผ่าน
12	10	10	20	83.33%	ผ่าน
13	10	12	22	91.67%	ผ่าน
14	7	11	18	75.00%	ผ่าน
15	6	11	13	54.17%	ไม่ผ่าน
16	10	12	22	91.67%	ผ่าน
17	8	10	18	75.00%	ผ่าน
18	10	11	21	87.50%	ผ่าน
19	8	9	17	70.83%	ผ่าน
20	8	10	18	75.00%	ผ่าน
21	7	9	16	66.67%	ไม่ผ่าน
22	8	9	17	70.83%	ผ่าน
23	7	10	17	70.83%	ผ่าน
24	8	10	18	75.00%	ผ่าน
25	6	9	15	62.50%	ไม่ผ่าน
26	8	10	18	75.00%	ผ่าน
27	8	11	18	75.00%	ผ่าน
28	7	10	17	70.83%	ผ่าน
29	9	9	18	75.00%	ผ่าน
30	7	11	18	75.00%	ผ่าน
รวม	238	309	547	70.13%	ผ่าน

คะแนนและร้อยละของความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 พบว่านักเรียนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 13.33

สรุปคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

ด้านของความคิดสร้างสรรค์	คะแนนก่อนเรียน (ครั้งที่ 1)	คะแนนหลังเรียน (ครั้งที่ 2)	ความแตกต่าง (เพิ่มขึ้น)
ความคิดคล่องแคล่ว	63	82	+19
ความคิดยืดหยุ่น	62	80	+18
ความคิดริเริ่ม	59	77	+18
ความคิดละเอียดละออ	52	69	+17

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	\bar{x}	S.D.	t	sig
คะแนนก่อนเรียน	30	7.00	2.43	19.30*	0.00
คะแนนหลังเรียน	30	14.58	2.39		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน

ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน

รายการกิจกรรมที่ประเมิน	ความพึงพอใจ		
	Mean	S.D.	แปลผล
ด้านผู้สอน			
1. ครูอธิบายเนื้อหาที่มีความถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการเรียน	4.06	0.75	มาก
2. ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.22	0.71	มาก
3. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนเรียนรู้อย่างชัดเจน	4.22	0.74	มาก
4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรม	4.77	0.52	มากที่สุด
5. ครูอธิบายเนื้อหาทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและต้องลงมือปฏิบัติ	4.68	0.56	มากที่สุด

รวม	4.39	0.65	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการกระตุ้นและดึงดูดเกิดความสนใจในการเรียนรู้ได้ดี	4.40	0.72	มาก
7. นักเรียนเกิดการกระตุ้นและดึงดูดเกิดความสนใจในการเรียนรู้ได้ดี	4.43	0.72	มาก
8. กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.38	0.74	มาก
9. ได้รับความรู้หรือประโยชน์จากการบวนการเกิดกิจกรรมทุกขั้นตอน	4.36	0.74	มาก
10. การจัดการกระบวนการการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและง่าย	4.43	0.69	มาก
11. บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.31	0.90	มาก
12. บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ	4.61	0.61	มากที่สุด
รวม	4.42	0.74	มาก
ด้านสื่อการเรียนการสอน			
13. อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความหลากหลายใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอนที่เหมาะสม	4.40	0.69	มาก
14. อุปกรณ์การเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอต่อการเรียน	3.77	0.67	มาก
15. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น	4.38	0.57	มาก
รวม	4.18	0.64	มาก
ทั้งสิ้น	4.33	0.69	มาก

ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า ภาพโดยรวมของความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นหลายด้านพบว่า ด้านผู้สอนมีความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ด้านสื่อการเรียนการสอนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านผู้สอน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรม มีความพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาเป็น ครูอธิบายเนื้อหาทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและต้องลงมือปฏิบัติ มีความพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) และรองลงมา มีค่าความพึงพอใจมากที่สุดเท่ากัน 2 ค่า คือ ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.22$) และ มีการแจ้งวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชาก่อนเรียนรู้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.22$)

ด้านการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานได้อย่างอิสระ มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) รองลงมาคือมีความพึงพอใจมาก มีค่าเท่ากับ 2 ค่าคือ นักเรียนเกิดการกระตุ้นและดึงดูดเกิดความสนใจในการเรียนรู้ได้ดี

($\bar{X}=4.43$) และการจัดกระบวนการการเรียนรู้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและง่าย ($\bar{X}=4.43$)

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความหลากหลายใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอนที่เหมาะสม มีความพึงพอใจมาก ($\bar{X}=4.40$) รองลงมาคือ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น มีความพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.38$) และรองลงมาคือ อุปกรณ์การเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอต่อการเรียน มีความพอใจระดับมาก ($\bar{X}=3.77$)

5. อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในวิชาคอมพิวเตอร์ ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 นักเรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 13.33 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้จากการเรียนรู้ รายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยรวมแล้ว การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ ช่วยพัฒนาทักษะสำคัญที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็น ทีม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต ด้วยเหตุนี้ การนำ PBL มาใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่ จำเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวดี รัตนวิจิตร (2555) ที่ได้ศึกษาผลการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ความคิดละเอียดลออ มีพัฒนาการมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนได้คิดอย่างเป็นขั้นตอนของการวางแผน ปฏิบัติแสดงผล ส่วนความคิดยืดหยุ่นนั้นแทรกอยู่ในขั้นที่ 1 การวางแผนซึ่งไม่ได้มีการพัฒนาความคิดหลายกลุ่มหลายทิศทางอย่างชัดเจนทำให้นักเรียนมี พัฒนาการทางด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรีย์ ซาเสน (2562) ที่ได้ศึกษาผลการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดการเรียนรู้แบบ MATH-3C โรงเรียนนาหว้าประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์โดย ภาพรวมก่อนการพัฒนาเท่ากับ 41.29 คิดเป็นร้อยละ 57.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.06 ค่าเฉลี่ย ความคิดสร้างสรรค์โดยภาพรวมหลังการพัฒนาเท่ากับ 61.62 คิดเป็นร้อยละ 85.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.00 และร้อยละของคะแนนพัฒนาการเท่ากับ 66.20 แสดงให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็น ความสามารถของบุคคลในการคิดสิ่งใหม่ ๆ จากการรวมเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยง เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสมบูรณ์อย่างแท้จริง

2. ผลคะแนนของความคิดสร้างสรรค์ในวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นไปในทางที่ดีเพราะความคิดแต่ละด้านจากครั้งที่ 1 มาครั้งที่ 2 มีคะแนนเพิ่มขึ้น คือ ความคิดคล่องแคล่วครั้งที่ 1 ได้คะแนน 63 ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 82 ความคิดยืดหยุ่น ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 62 ครั้งที่ 2 ได้

คะแนน 80 คะแนน ความคิดริเริ่มครั้งที่ 1 ได้คะแนน 59 คะแนน ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 77 คะแนน และความคิดละเอียดลออ ครั้งที่ 1 ได้คะแนน 52 คะแนน ครั้งที่ 2 ได้คะแนน 69 คะแนน ทั้ง 4 ด้านมีคะแนนครั้งที่ 2 เพิ่มขึ้นมากกว่าครั้งที่ 1 และโดยภาพรวมคะแนนที่น้อยที่สุดคือ การคิดละเอียดลออมีคะแนนน้อยกว่า ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 พบว่านักเรียนมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 นักเรียนที่ 84 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 13.33 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรวดี รัตนวิจิตร(2555) ได้ ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชา คอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและ เทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ โครงการเป็นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการเป็นฐานมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 57.50 โดยคะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมริกา ตรรกาวาทการ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และบุญณิตา จิตริเชาว์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในวิชาโครงการคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังการฝึกทักษะนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกทักษะเท่ากับ 47.52 คิดเป็นร้อยละ 79.20 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยครั้งก่อนการฝึก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 34.50 คิดเป็นร้อยละ คะแนนการพัฒนาการเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 50.69

3. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้การใช้ ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะ เห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 7.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.43 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.39 มีค่า $t = 19.30, sig = 0.00$ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าหลัง เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์กร สุทธิศักดิ์ (2558) เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คอมพิวเตอร์เรื่อง การสร้างเว็บเพจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้อยู่ด้วยบทเรียน ช่วยสอน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนรู้อยู่ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 และงานวิจัย ของ วิโรจน์ ฉิ่งเล็ก, อัจฉรวาตี ศรียะศักดิ์, วารุณี เกตุอินทร์ และ สุวรรณิ แสงอาทิตย์ (2555) เรื่อง การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่าย เรื่อง การพยาบาล โรคหัวใจในเด็ก สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียน ด้วยบทเรียนที่สร้างขึ้นสูงกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า ภาพโดยรวม ของความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.33 s.d.=0.67) เมื่อพิจารณาเป็นหลายด้านพบว่า ด้านผู้สอนมีความพึงพอใจระดับมาก (\bar{X} = 4.39) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจระดับมาก (\bar{X} = 4.42) ด้านสื่อการเรียนการสอนมีความพึงพอใจ 85 ระดับมาก (\bar{X} = 4.18) จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความพอใจด้านผู้สอน ได้แก่ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และแสดงความคิดเห็นในแต่ละกิจกรรม และนักเรียนมีความพอใจน้อยที่สุด คือ ครูอธิบายเนื้อหาที่มีความถูกต้องและชัดเจนเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ บรรยากาศของการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานได้อิสระ นักเรียนมีความพอใจต่ำสุด คือ บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ด้านสื่อการสอน ได้แก่ อุปกรณ์การเรียนการสอนมีความหลากหลายใช้สื่อและเทคโนโลยีการสอนที่เหมาะสม นักเรียนมีความพอใจต่ำสุด คือ อุปกรณ์การเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอต่อการเรียน แม้นักเรียนจะมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่จุดที่มีความพึงพอใจต่ำลงสะท้อนข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ต้องอาศัยทั้ง ความเข้าใจของผู้สอนในการออกแบบกิจกรรม และ ความพร้อมของสื่อ/อุปกรณ์อย่างเหมาะสม หากได้รับการพัฒนาในจุดเหล่านี้ จะยกระดับ ความพึงพอใจและประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรารุช มากชิต (2565) ได้ศึกษาการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านแพลตฟอร์มสำหรับวิชาวิทยาการก้าวหน้าทางคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านแพลตฟอร์มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประสิทธิภาพบทเรียน (E1/E2) มี ค่าเท่ากับ 83.91./81.13 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และการประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.74, S.D. = 0.77)และ กิตติพงษ์ ต่อดอก, จักรพงษ์ วารี (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาโดยการใชักระบวนการเชิงวิศวกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม ร่วมกับวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยสื่อเทคโนโลยีความจริง ราวกับวิธีการ สอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ทั้ง 5 ขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนแต่ละรายวิชาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรอธิบายให้ นักเรียนเข้าใจแนวทางการเรียนรู้ดังกล่าวและฝึกฝนการปฏิบัติ เนื่องจากเป็นกระบวนการใหม่ที่นักเรียนยังไม่ เคยใช้มาก่อน

2. ครูต้องตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนทุกครั้งก่อนการใช้งาน เนื่องจากคอมพิวเตอร์อาจชำรุดหรือเสียหาย ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนบางคนไม่สามารถใช้งานได้และจำเป็นต้องแบ่งปันอุปกรณ์กับผู้อื่น

3. ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักเกณฑ์การประเมินอย่างละเอียด และชี้แจงวิธีการประเมินให้กับ นักเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนทุกคนเข้าใจ เนื่องจากบางคนอาจมีข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจเกณฑ์การ ประเมินได้อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน วิชาคอมพิวเตอร์ในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบนำตนเอง ในรายวิชาคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนระดับชั้น ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ต่อดอก, และ จักรพงษ์ วารี. (2566). การพัฒนาการเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาโดยการ ใช้กระบวนการเชิงวิศวกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริม ร่วมกับวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL). *วารสารคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสร้างสรรค์*, 1(3), 17-25.
- ณรงค์กร สุทธิศักดิ์. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เรื่องการสร้างเว็บเพจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับที่ ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].
- บุญณิตา จิตรีเขาว์, บุญเรียง ขจรศิลป์, และ วารุณี ลัภณ์โชคดี. (2559). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ในวิชาโครงการงานคอมพิวเตอร์. *วารสารวิชาการครุศาสตร์ อุดสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 8(1), 144-151.
- ปัญจนานฎ วรวัฒน์ชัย. (2565). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์. *ครุศาสตร์สาร*, 16(1), 14-31.*
- ปัทมา อินทร์เข้มซ้อย. (2562). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์วิชาคอมพิวเตอร์โดยใช้แนวคิดของกาเย่ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].
- พัชรีย์ ชาเสน. (2562). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดการเรียนรู้แบบ MATH-3C โรงเรียนนาหว้าประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร [วิทยานิพนธ์ครุ ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี].
- เมริกา ธรรมกวาทการ. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- เรวดี รัตนวิจิตร. (2555). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].



วิโรจน์ ฉิ่งเล็ก, อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์, วารุณี เกตุอินทร์, และ สุวรรณิ แสงอาทิตย์. (2555). การทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายเรื่อง “การพยาบาลโรคหัวใจในเด็ก” สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 6(2), 21–29.

ศราวุธ มากชิต. (2565). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านแพลตฟอร์มสำหรับวิชาวิทยาการก้าวหน้าทางคอมพิวเตอร์. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 21(1), 44–55.

Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to medical education*. Springer.



การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

วิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E

ร่วมกับเทคนิค POE ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Learning Achievement and Scientific Process Skills in Science Studies by Using Inquiry-Based Learning (5Es) with Predict-Observe-Explain Techniques (POE) for Mathayomsuksa 1 Students

บุศรินทร์ ปลื้มใจ¹, จิราพร วิชระโกชน²

^{1,2}วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Butsarin Pluemjai¹, Jiraporn Wicharapote²

^{1,2}College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: butsarin736@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 31 May 2025; Revised: 03 July 2025; Accepted: 08 October 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 1 รายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 1 รายวิชาวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมแพศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ t-test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E, เทคนิค POE, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the learning achievement of Mathayom Suksa 1 students in science subject before and after learning through the 5E inquiry-based learning model integrated with the POE technique. 2) to compare the science process skills of Grade 7 students before and after learning through the 5E inquiry-based learning model integrated with the Predict-Observe-Explain (POE) technique. The sample group used in this research consisted of 40 Grade 7 students from Chumphae Suksa School, under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen, in the second semester of the 2024 academic year, selected by cluster random sampling. The research instruments included: (1) eight lesson plans based on the 5E learning model integrated with the POE technique, (2) a learning achievement test comprising 20 multiple-choice questions with four answer choices each, and (3) a science process skills test consisting of 6 open-ended questions. The statistical methods used in the data analysis were mean, standard deviation, percentage, and dependent sample t-test. The research findings revealed that 1. The learning achievement of Grade 7 students who studied science through the 5E inquiry-based learning model integrated with the Predict-Observe-Explain (POE) technique was significantly higher after the instruction than before, at the .05 level of statistical significance. 2. The science process skills of Grade 7 students who studied science through the 5E inquiry-based learning model integrated with the Predict-Observe-Explain (POE) technique were significantly higher after the instruction than before, at the .05 level of statistical significance.

Keywords: 5E Inquiry-Based Learning Model, POE Technique, Science Process Skills

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการการศึกษา มาตรา 22 ระบุการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ในมาตรา 23 (2) จึงได้มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาก้าวหน้าและเจริญงอกงาม ทั้งทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ส่งเสริมให้คิดเป็น ทำเป็นแก้ไขปัญหาได้และมีจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนจดจำในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

วิทยาศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างมากในโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนทุกคน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น ล้วนมาจากความคิดทางวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น ซึ่งนำมาผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาทั้งวิถีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นหาคำความรู้ มีความสามารถในการ



การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge - based Society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นสามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ซึ่งวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของการเรียนรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติ โดยมนุษย์ใช้กระบวนการสังเกต สำรวจ ตรวจสอบ และการทดลองเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ธรรมชาติและนำผลมาจัดระบบ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554) ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยง ความรู้กับกระบวนการมีทักษะสำคัญ ในการค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และการ แก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วย การลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นทักษะสำคัญยิ่งและจำเป็นต้องให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้กำหนดการศึกษาวิทยาศาสตร์ว่าจำเป็นต้องใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีทั้งหมด 13 ทักษะ ได้แก่ การสังเกต การหาความสัมพันธ์ระหว่างมิติกับมิติและมิติกับเวลา การคำนวณ การจัดกระทำและสื่อความ ข้อมูล การพยากรณ์ การตั้งสมมติฐานการนิยามเชิงปฏิบัติการ การกำหนดและข้อมูล การลดความเห็นจากข้อมูล การพยากรณ์การตั้งสมมติฐาน การนิยามเชิงปฏิบัติการ การกำหนดและควบคุมตัวแปร การทดลองและการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) เมื่อผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างคล่องแคล่วและชำนาญแล้ว จะช่วยหล่อหลอมเจตคติที่ดีต่อตนเองและต่อวิทยาศาสตร์ตามมา (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2558)

จากการจัดการเรียนรู้และสังเกตการทำกิจกรรมในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนแพศึกษา โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนได้แก่เนื้อหาเรื่องสารบริสุทธิ์และหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการทดลอง พบว่านักเรียนขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการการทำนาย ทักษะการทดลองและการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการทดลอง พบว่านักเรียนไม่สามารถอธิบายสิ่งที่ตนเองสังเกตได้ ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลองมาจัดกระทำและนำเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมได้ ไม่สามารถทำนายผลก่อนการทดลองได้ การขาดทักษะทางวิทยาศาสตร์ส่งผลต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เนื่องจากทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้ผลจากการทดลองให้เกิดประโยชน์ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองไม่ได้ รวมถึงนักเรียนไม่พยายามในการทำกิจกรรม รอครูผู้สอนสรุปองค์ความรู้ให้ ซึ่งขัดกับรูปแบบการสอนที่ใช้ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่เกิดจากการจำในระยะสั้น ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และต่อยอดได้ การขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ใน



เนื้อหาวิชา ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ ทั้งในด้านคะแนนสอบ การทำกิจกรรมในชั้นเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทางการศึกษาในระยะยาว จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปัญหาที่สำคัญที่จะต้องปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

การศึกษางานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เป็นการดำเนินการเรียนการสอนที่ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดคำถาม เกิดความคิดและลงมือแสวงหาความรู้เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเองโดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากความสงสัยหรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักเรียนเอง 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้วก็มีการวางแผนกำหนดแนวทางสำหรับการตรวจสอบตั้งสมมติฐานสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการตรวจสอบอาจทำได้หลายวิธีเช่นทำการทดลอง 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการสำรวจตรวจสอบแล้ว จึงนำข้อมูลข้อมูลที่วิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองหรือรูปภาพ สร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบ ในขั้นนี้อาจเป็นไปได้หลายทาง เช่น สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้โต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ได้กำหนดไว้ แต่ผลที่ได้จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือความคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือข้อสรุปที่ได้ได้ใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท. , 2546) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE เป็นกลวิธีการทำนาย สังเกต อธิบาย (Predict-Observe-Explain) ใช้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ มุ่งมั่นในการทดลองโดยให้นักเรียนทำนายผลที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าก่อนลงมือทำกิจกรรม แล้วให้นักเรียนสังเกตอย่างจดจ่อ มีความละเอียด รอบคอบ และนำผลที่ได้จากการสังเกตมาอธิบายและเปรียบเทียบกับสิ่งที่ทำนายไว้ จะทำให้นักเรียนจะรู้สึกสนุกสนานในช่วงที่ทำกิจกรรม เกิดความท้าทายในการค้นหาความรู้ เพื่อตรวจสอบผลการทำนายของตนเอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2555) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายอย่างเป็นขั้นตอน โดยเน้นให้นักเรียนได้คิด ทำนาย สังเกต และใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการคิดเป็น (พนิดานันท์ วิเศษแก้ว, 2553)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E และข้อดีของการใช้เทคนิค POE มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นตัวช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนที่จะสามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชา



วิทยาศาสตร์ที่มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ ในการจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ผลักดันเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ด้านทักษะการพยากรณ์ การสังเกต และการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ดีขึ้น และนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้การพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์วิชาวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นเขต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 ห้อง รวม 400 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนชุมชนแพศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง นักเรียน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน รวมเวลาสอน 18 ชั่วโมง
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
- 3) แบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและบทบาทของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบแนวทางในการปฏิบัติตน
2. วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย มีจำนวน 20 ข้อ



3. ดำเนินสอนตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE จำนวน 8 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเวลา 18 ชั่วโมง และการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-Test) และวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบอัตนัย มีจำนวน 2 ข้อ เป็นเวลา 60 นาที โดยชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) แต่มีการสลับลำดับข้อคำถาม เพื่อป้องกันการจดจำได้ของนักเรียน

4. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดของตัวแปรแต่ละรายการ

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคะแนนจากนั้นจัดกลุ่มของคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 แผน โดยการคำนวณค่าความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence) หรือ IOC

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาตรวจสอบความยาก หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น

3. แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาตรวจสอบความยาก หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น

หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ คะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

สถิติทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้ t-test (t-test dependent Samples) กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัย

1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

ตารางที่ 1 คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่างของคะแนน	ผลต่างของคะแนน
--------	----------------	----------------	----------------	----------------



	(20 คะแนน)	(20 คะแนน)	(D)	ยกกำลังสอง (D ²)
1	12	18	6	36
2	8	15	7	49
3	11	17	6	36
4	9	15	6	36
5	9	15	6	36
6	10	16	6	36
7	7	15	8	64
8	13	16	3	9
9	9	16	7	49
10	9	16	7	49
11	8	15	7	49
12	9	17	8	64
13	11	18	7	49
14	8	16	8	64
15	7	16	9	81
16	13	19	6	36
17	7	16	9	81
18	13	19	6	36
19	9	16	7	49
20	8	15	7	49
21	11	17	6	36
22	14	18	4	16
23	10	16	6	36
24	11	16	5	25
25	12	18	6	36
26	10	16	6	36
27	13	18	5	25
28	10	16	6	36
29	13	17	4	16
30	12	16	4	16
31	13	18	5	25
32	14	18	4	16
33	13	19	6	36
34	11	16	5	25
35	9	16	7	49



36	11	17	6	36
37	14	19	5	25
38	12	16	4	16
39	8	16	8	64
40	12	18	6	36
ผลรวม	423	667	-	-
ค่าเฉลี่ย	10.58	16.68	-	-
S.D.	2.14	1.25	-	-

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE ทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig
ก่อนเรียน	40	20	10.58	2.14	27.71*	0.00
หลังเรียน	40	20	16.68	1.25		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.68 (S.D. = 1.25) สูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.58 (S.D.= 2.14) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

ตารางที่ 3 คะแนนทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE



เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (18 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (18 คะแนน)	ผลต่างของคะแนน (D)	ผลต่างของคะแนน ยกกำลังสอง (D ²)
1	12	18	6	36
2	8	16	8	64
3	14	18	4	16
4	8	16	8	64
5	8	16	8	64
6	12	18	6	36
7	8	16	8	64
8	14	18	4	16
9	8	16	8	64
10	8	16	8	64
11	8	16	8	64
12	8	16	8	64
13	10	18	8	64
14	8	16	8	64
15	8	16	8	64
16	14	18	4	16
17	8	16	8	64
18	14	18	4	16
19	12	16	4	16
20	8	16	8	64
21	10	18	8	64
22	12	18	6	36
23	10	18	8	64
24	8	18	10	100
25	12	18	6	36
26	10	18	8	64
27	12	18	6	36
28	8	18	10	100
29	12	18	6	36
30	12	18	6	36
31	14	18	4	16
32	14	18	4	16
33	14	18	4	16
34	10	18	8	64



35	10	16	6	36
36	10	18	8	64
37	14	18	4	16
38	14	18	4	16
39	8	16	8	64
40	12	18	6	36
ผลรวม	424	690	-	-
ค่าเฉลี่ย	10.60	17.25	-	-
S.D.	2.41	0.98	-	-

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Eร่วมกับเทคนิค POE ทำการทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

การวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	sig
ก่อนเรียน	40	18	10.60	3.01	22.45*	0.00
หลังเรียน	40	18	17.25	0.98		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางพบว่า ผลการเปรียบเทียบการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.25 (S.D. = 0.98) สูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.60 (S.D.= 3.01) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แต่ละด้าน วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE

ทักษะกระบวนการทาง	ก่อนเรียน	หลังเรียน
-------------------	-----------	-----------

วิทยาศาสตร์	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านทักษะการสังเกต	4.85	1.00	6.00	0.00
ด้านทักษะการทำนาย	2.85	1.00	6.00	0.00
ด้านทักษะการอธิบาย	2.90	1.01	5.25	0.98
เฉลี่ยรวม	10.60	3.01	17.25	0.98

จากตารางที่ 5 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE โดยรวมมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 17.25 (S.D.=0.98) และด้านทักษะการสังเกตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.00 (S.D.=0.00) ด้านทักษะการทำนาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.00 (S.D.= 0.00) ด้านทักษะการอธิบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.25 (S.D.=0.98)

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับเทคนิค POE และ (2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ 5E ร่วมกับเทคนิค POE มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้แบบ 5E ที่ประกอบด้วยขั้น Engage, Explore, Explain, Elaborate และ Evaluate ส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างความสนใจ เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่เทคนิค POE ซึ่งประกอบด้วยขั้น Predict–Observe–Explain ช่วยฝึกให้นักเรียนคาดการณ์ผลจากความรู้เดิม สังเกตอย่างเป็นระบบ และอธิบายด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ จึงส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจเชิงลึกและนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพรรณ จันทร์สว่าง (2560) เรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค POE ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ POE ร่วมกับ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งต่อยอดว่า POE เมื่อใช้ร่วมกับวิธีการสอนที่เหมาะสม จะช่วยพัฒนาทั้งความรู้และทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชดา ปานฤทัย และ ทองก้อน เนียมขุนทด (2567) เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่องสมการเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา

ความรู้ (5E) ร่วมกับ Predict-Observe-Explain (POE) ผลการวิจัยพบว่าหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับ POE นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเคมี (เรื่องสมการเคมี) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ 5E ร่วมกับเทคนิค POE สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการสังเกต การตั้งสมมติฐาน การทดลอง การวัดผล และการอธิบายผลลัพธ์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในกระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในกิจกรรมที่ใช้รูปแบบนี้ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงตามขั้นตอนของการเรียนรู้เชิงกระบวนการ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกับเพื่อน จึงส่งผลให้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไม้ พันงาม และ ศักดิ์ศรี สุภาจร (2560) เรื่องการพัฒนาความเข้าใจโมเมนต์เรื่องสารละลาย ด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิคทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคทำนาย-สังเกต-อธิบาย (POE) ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสารละลายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมลักษณะนี้มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้าใจโมเมนต์ทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้นักเรียนยังมีพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะในด้านการสังเกต การตั้งสมมติฐาน การทดลอง และการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีการสะท้อนคิดผ่านกิจกรรม Predict-Observe-Explain นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐา ภูดวงจิตร (2564) เรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค POE เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการเคลื่อนที่และแรง ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค POE ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5E) ร่วมกับเทคนิค POE ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ในด้านการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ การตั้งสมมติฐาน การสังเกต และการอธิบายผลลัพธ์อย่างมีเหตุผล โดยเน้นให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน

2) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในด้านการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับเทคนิค POE ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์หรือวิชาอื่นที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติ โดยเฉพาะในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต การพยากรณ์ หรือการทดลอง เพื่อพัฒนาทั้งความรู้และทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3) ในขั้นตอน Predict ควรให้คำแนะนำกับนักเรียน เพราะต้องให้นักเรียนได้ใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิมที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้ว และกระตุ้นให้นักเรียน ได้ใช้ความคิดในการตั้งสมมติฐาน จากสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนด ให้ได้มากที่สุด

4) ในขั้นตอน Observe ต้องเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่จะให้นักเรียนสืบค้นข้อมูล ทั้งเอกสาร หรืออินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์ที่จะให้นักเรียนทำการทดลองให้พร้อม เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตหรือทดลอง ตามแผนที่วางไว้

5) ในขั้นตอน Explain ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนสรุปหรืออธิบายร่วมกันภายในกลุ่ม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายผลการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นอื่น เช่น ระดับประถมศึกษาตอนปลายหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับเทคนิค POE ในระดับอายุและบริบทที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ร่วมกับเทคนิค POE โดยเปรียบเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้อื่น เช่น การเรียนรู้แบบ STEM หรือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3. ควรเพิ่มตัวแปรด้านเจตคติทางวิทยาศาสตร์ หรือแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กนิษฐา ภูดวงจิตร, และ ประเสริฐ เรือนนระการ. (2564). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค POE เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ เรื่องการเคลื่อนที่และแรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *Research Article*, 4(10). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กาญจนา วัฒนสิน. (2553). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- บุญธิดา แสงใส. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบ 5E ร่วมกับ POE. *วารสารครุศาสตร์*, 49(4), 103–112.
- บุษดา ปานฤทัย, และ ทองก้อน เนียมขุนทด. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่องสมการเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ Predict–Observe–Explain (POE). *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 14(1).
- เบญจมาภรณ์ ตุ่มอ่วม. (2560). การใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(1), 23–35.
- ประภาพรรณ จันทร์สว่าง. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค POE ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบ STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 10(2), 57–68.
- ไผ่ พันงาม, และ คักดีศรี สุภาจร. (2560). การพัฒนาความเข้าใจโมเมนต์เรื่องสารละลายด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้นร่วมกับเทคนิคทำนาย–สังเกต–อธิบาย (POE) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 44* (หน้า 1128–1143). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สรารัตน์ วิจิตต์โสภณ. (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. *วารสารวิทยาศาสตร์ศึกษา*, 39(3), 55–67.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2546). *การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทางการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning)*. กรุงเทพฯ: สสวท.
- Kurniawati, D., & Widodo, W. (2019). Reducing misconception of force concepts through learning a conceptual change model with POE. *Jurnal Pendidikan Fisika dan Teknologi*, 5(2), 85–90.
- Turan, S., & Köseoglu, F. (2013). The effects of the POE strategy on students' learning outcomes in teaching of force and motion units. *Hacettepe University Journal of Education*, 28(2), 416–428.
- Sadeh, I., & Zion, M. (2009). The development of dynamic inquiry performances within an open inquiry setting: A comparison to guided inquiry setting. *Journal of Research in Science Teaching*, 46(10), 1137–1160.
- Zubaidah, S., Fuad, N. M., Mahanal, S., & Suarsini, E. (2018). Improving students' creative thinking skills through problem-based learning (PBL) with character emphasis. *Journal of Physics: Conference Series*, 947, 012013.



การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษาโดย จัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of Learning Achievement and Analytical Thinking in Social Studies Subject through the CIPPA Model in Conjunction with Game-Based Learning for Mathayomsuksa 3 Students

วรวิชญ์ เสถียรชัย¹, สุรัชชัย วัฒนาวุฒชัย², จิราพร วิชระโกชน³

^{1,2,3}วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Worawit soekphukhiao¹, Surachai Watthanawudomchai², Jiraporn Wicharapote³

^{1,2,3}College of Asian Scholars, Khon Kaen, Thailand

✉: taiitlewicy@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 01 June 2025; Revised: 08 October 2025; Accepted: 08 October 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หลังจากจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปาร่วมกับเกมเป็นฐานการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนแพศึกษา อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ แบบตัวเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 4) แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน แบบมาตราส่วน 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ t-test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3



ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ ชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบ ชิปปา CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา(CIPPA MODEL),การใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning),ทักษะการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research aimed to 1) compare the learning achievement in social studies after organizing the learning using the CIPPA model combined with game-based learning between before and after learning, 2) develop analytical thinking skills in social studies in organizing the learning using the CIPPA model combined with game-based learning between before and after learning, and 3) study students' satisfaction in organizing the learning using the CIPPA model combined with game-based learning between before and after learning. This research was a quasi-experimental research with a single group pre- and post-test. The sample used in this research was 40 Mathayom 3 students at Chum Phae Suksa School, Chum Phae District, Khon Kaen Province in the 2024 academic year by cluster sampling (Cluster Random Sampling). The research instruments included a learning management plan for Mathayom 3 students 1) using the CIPPA model combined with game-based learning 8 lesson plans on the topic, 2) a multiple-choice achievement test (4 choices) 3) a social studies analytical thinking skills test. (4 choices) 4) satisfaction questionnaire with 15 items, using a 5-point Likert scale. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test (Dependent Sample). The results of the study revealed that 1. The result of the comparison of academic achievement in Social Studies of Mathayom 3 students before and after the CIPPA MODEL learning management together with using games as a base for learning (Game Based Learning) after studying was significantly higher than before studying at the .05 statistical level. 2. The result of the development of analytical thinking skills in Social Studies of Mathayom 3 students before and after the CIPPA MODEL learning management together with using games as a base for learning (Game Based Learning) after studying was significantly higher than before studying at the .05 statistical level. 3. The result of the study of Mathayom 3 students' satisfaction with the Social Studies learning management by using the CIPPA MODEL learning management together with using games as a base for learning (Game Based Learning) was at the highest overall level.

Keywords: CIPPA MODEL, Game Based Learning, Analytical thinking

1. บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ ดังนี้ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์และ 5) ภูมิศาสตร์ แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจะให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆให้แก่ผู้เรียนและผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษาได้สังเกตเห็นและตระหนักถึงความสำคัญและพยายามจัดการเรียนการสอนวิชาสังคม

ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ แต่ปรากฏว่าผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผ่านมานักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ จากการสังเกตในการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเนื้อหาในการเรียนที่ค่อนข้างเยาะ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ไม่มีความสุขกับการเรียน ไม่มีความกระตือรือร้น ไม่อยากมีส่วนร่วมในการเรียน ไม่เข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษาและไม่สามารถตอบคำถามของครูผู้สอนได้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นควรศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ที่น่าจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ความพึงพอใจในการเรียน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และสนใจดีขึ้น จึงได้ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอนต่าง ๆ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง คือ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL) เป็นวิธีที่น่าสนใจช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2563) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) นั้นมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนโดยอาศัยการร่วมมือจากกลุ่มช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกระบวนการแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย 5 แนวคิด 1) แนวคิดการสร้างความรู้ 2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้ กระบวนการ และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้ มีขั้นตอนในการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน และขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิด วิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game-Based Learning) โดยประยุกต์รูปแบบของเกมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้กิจกรรมนั้นมีรูปแบบเหมือนเกม ความสนุกสนานหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมนั้นจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยแนวคิดเกมเป็นฐานการเรียนรู้เป็นการประยุกต์นำเอาองค์ประกอบของเกมมาทำให้เกิดขึ้นกับสถานการณ์ที่ไม่ใช่เกม ซึ่งรวมไปถึงกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนานใช้กลไกของเกมเป็นตัวดำเนินการอย่างไม่ซับซ้อนทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ตรวจสอบ ปรับปรุง และหาวิธีแก้ไขปัญหา (รัตนา กลิ่นจ้อย และชวนพบ เอี้ยวสาธุรักษ์, 2564)

ผู้วิจัยจึงเห็นได้ว่าเมื่อนำเอาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game-Based Learning) จะช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ ประกอบกับผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และท้าทายความรู้ ความสามารถจากการลงมือปฏิบัติ



ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียน และช่วยจดจำได้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจในเนื้อหาและบทเรียนมากขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ต่อไปและมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์และทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมแพศึกษา

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หลังจากจัดการเรียนรู้แบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
- 3) เพื่อศึกษาพึงพอใจของนักเรียนในจัดการเรียนรู้แบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 ห้อง รวม 532 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 โรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน รวมเวลาสอน 18 ชั่วโมง
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
- 3) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
- 4) แบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษา 5 ระดับจำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน ที่ได้ดำเนินการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสังคมศึกษา
- 2) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ใช้เวลา 18 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567
- 3) ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์รายวิชาสังคมศึกษา แบบทดสอบทั้ง 2 ชุด เป็นชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน
- 4) เมื่อจบกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน
- 5) นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และแบบประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 1) ตรวจสอบให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดของตัวแปรแต่ละรายการ
- 2) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคะแนนจากนั้นจัดกลุ่มของคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้
 1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา จำนวน 8 แผน โดยการคำนวณค่าความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence) หรือ IOC
 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตรวจสอบความยาก หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น
 3. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตรวจสอบความยาก หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น

หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ คะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจ

สถิติทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) โดยใช้ t-test (t-test dependent Samples) กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05



4. ผลการวิจัย

1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

ตารางที่ 1 คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	ผลต่างของคะแนน (D)	ผลต่างของคะแนน ยกกำลังสอง (D ²)
1	7	18	11	110
2	9	15	6	36
3	9	17	8	64
4	10	15	5	25
5	7	15	6	36
6	9	16	7	49
7	9	15	6	36
8	10	16	6	36
9	9	16	7	49
10	12	16	4	16
11	8	15	7	49
12	13	17	4	16
13	10	18	8	64
14	7	16	9	81
15	12	16	4	16
16	12	19	7	49
17	8	16	8	64
18	8	19	11	119
19	10	16	6	36
20	10	15	5	25
21	9	17	7	49
22	10	18	8	6



23	8	16	8	64
24	10	16	6	36
25	10	18	8	64
26	9	16	7	49
27	10	18	8	64
28	9	16	7	49
29	7	17	10	100
30	8	16	8	64
31	10	18	8	64
32	11	18	7	49
33	9	19	10	100
34	8	16	8	64
35	10	16	6	36
36	11	17	6	36
37	10	19	9	81
38	9	16	7	49
39	10	16	6	36
40	10	18	8	
ผลรวม	373	658	-	-
ค่าเฉลี่ย	9.32	16.46	-	-
S.D.	1.29	2.74	-	-

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig
ก่อนเรียน	40	20	9.32	1.29	19.07*	0.00
หลังเรียน	40	20	16.46	2.74		



*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.46 (S.D. = 2.47) สูงกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.32 (S.D.= 1.29) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ ซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

ตารางที่ 3 คะแนนทดสอบเฉลี่ยทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)	ผลต่างของคะแนน (D)	ผลต่างของคะแนน ยกกำลังสอง (D ²)
1	12	18	6	36
2	8	16	8	64
3	14	18	4	16
4	8	16	8	64
5	8	16	8	64
6	12	18	6	36
7	8	16	8	64
8	14	18	4	16
9	8	16	8	64
10	8	16	8	64
11	8	16	8	64
12	8	16	8	64
13	10	18	8	64
14	8	16	8	64
15	8	16	8	64
16	14	18	4	16
17	8	16	8	64
18	14	18	4	16
19	12	16	4	16
20	8	16	8	64



21	10	18	8	64
22	12	18	6	36
23	10	18	8	64
24	8	18	10	100
25	12	18	6	36
26	10	18	8	64
27	12	18	6	36
28	8	18	10	100
29	12	18	6	36
30	12	18	6	36
31	14	18	4	16
32	14	18	4	16
33	14	18	4	16
34	10	18	8	64
35	10	16	6	36
36	10	18	8	64
37	14	18	4	16
38	14	18	4	16
39	8	16	8	64
40	12	18	6	36
ผลรวม	424	690	-	-
ค่าเฉลี่ย	10.96	17.25	-	-
S.D.	2.41	0.98	-	-

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ทำการทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

การวัดทักษะการคิดวิเคราะห์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	sig
ก่อนเรียน	40	20	10.96	2.41	27.32*	0.00
หลังเรียน	40	20	17.25	0.98		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้ เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.25 (S.D. = 0.98) สูงกว่าก่อน เรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.96 (S.D.= 2.41) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์แต่ละด้าน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐาน การเรียนรู้ (Game Based Learning)

ทักษะการคิดวิเคราะห์	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ด้านความสำคัญ	4.85	1.00	6.00	0.00
ด้านความสัมพันธ์	2.84	1.00	6.00	0.00
ด้านหลักการ	2.90	1.01	5.25	0.98
เฉลี่ยรวม	10.69	3.01	17.25	0.98

จากตารางที่ 5 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดวิเคราะห์รายด้านของนักเรียนหลังเรียนโดยการใช้ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) สูงกว่าก่อนเรียนโดยรวมมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 17.25 (S.D.=0.98) และด้านความสำคัญมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.00 (S.D.= 0.00) ด้านความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.00 (S.D.= 0.00) ด้านหลักการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.25 (S.D.=0.98)

3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดย การใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning)

ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยการใช้ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ดังตารางที่ปรากฏ

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน	ระดับ คุณภาพ	ลำดับ ที่
1. ครูมีการเตรียมการสอน	4.86	0.64	ดีมาก	7
2. การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.83	0.48	ดีมาก	8



3. เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง	4.79	0.64	ดีมาก	10
4. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.74	0.62	ดีมาก	11
5. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน	4.86	0.56	ดีมาก	7
6. ครูส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล	4.76	0.43	ดีมาก	8
7. ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย	4.95	0.21	ดีมาก	2
8. กิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ	4.88	0.39	ดีมาก	6
9. ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา	4.88	0.39	ดีมาก	6
10. ครูใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย	4.90	0.37	ดีมาก	5
11. ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน	4.93	0.26	ดีมาก	4
12. ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน	4.93	0.34	ดีมาก	3
13. ครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ	4.90	0.29	ดีมาก	9
14. ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	4.95	0.21	ดีมาก	2
15. ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม	4.93	0.26	ดีมาก	4
16. ครูเข้าสอนและออกตรงเวลา	4.95	0.21	ดีมาก	2
17. นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า	4.95	0.21	ดีมาก	2
18. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.95	0.21	ดีมาก	2
19. ครูประเมินผลอย่างยุติธรรม	4.93	0.26	ดีมาก	4
20. นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.98	0.15	ดีมาก	1
คะแนนเฉลี่ยรวม	4.89	0.35	ดีมาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชา สังคมศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.89, S.D. = 0.35$) โดยความเห็นที่มากที่สุด คือ 1) นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ค่าเฉลี่ย = 4.89 2) ครูตั้งใจสอน ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย = 4.95 3) ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอนค่าเฉลี่ย = 4.93

5. อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หลังจากจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัย



ได้จัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นักเรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นส่งเสริมให้นักเรียนมีการคิด วิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้จนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้เองได้ ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2558) ได้กล่าวไว้ว่า โมเดลซิปปามุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือ จากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกระบวนการแสวงหาความรู้ ซึ่งนอกจาก โมเดลซิปปาแล้ว การนำเกมมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด ความจำ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ได้รับความสนใจของนักเรียน เกิดทักษะและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นเกมแล้วเชื่อมโยงกับบทเรียนเพื่อให้เข้าใจบทเรียนได้มากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของโมเดลซิปปาทั้ง 7 ขั้นดังกล่าว ล้วนมีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆ รวมไปถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่มร่วมกับเกม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเกมที่มีความหลากหลาย น่าสนใจ เหมาะกับเนื้อหา วิชาของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยทุกเกมจะมีรูปแบบการเล่นเป็นกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนได้ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ มีของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลิน อยากเรียนรู้เนื้อหาโดยไม่เบื่อหน่าย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาหลังจากจัดการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ นิชนันท์ จุด้วง (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทองโดยจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.22 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม ผลการทดสอบค่า t-test เท่ากับ 12.38 คิดเป็นร้อยละ 85.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ผลคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL ร่วมกับเกม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.= 0.19 อยู่ในระดับมาก

2. ทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยยะทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับการใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ (Game Based Learning) ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์

ระหว่างกันรู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2558) กล่าวว่า ผลที่นักเรียน จะได้รับจากการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปา คือ นักเรียนจะเกิด ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี นอกจากนี้ยังได้พัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงาน เป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิดความใฝ่รู้ด้วย ซึ่งนอกจากโมเดล ชิปปาแล้วการนำเกมใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้เด็กมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น เนื่องจาก เกมช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้เกิดความตื่นตัวใน การเรียน เข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่ายนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้เล่นและฝึกการเขียนสะกดคำไปพร้อม ๆ กันส่งผลให้การเรียนรู้มีคุณค่ามีความคงทน ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ ธรรมกิริติ บวรมณี (2565) ได้ ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ รูปแบบการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน(Gamification) สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย หลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) อยู่ในระดับมากที่สุด

3. นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปาร่วมกับเกมเป็นฐานการเรียนรู้อยู่ใน ระดับ มาก ขึ้นไป ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย ของนักเรียนกิจกรรมที่จัดขึ้นช่วยส่งเสริมกระบวนการคิด ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียนมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันมีความสุขในการเรียนช่วยให้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติ จริจจนสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้เองได้ สามารถพัฒนานักเรียนได้ครบทุกด้าน มีการวัดผลประเมินผลที่ เหมาะสม สามารถสะท้อนความสามารถของนักเรียนได้เป็นอย่างดีสื่อและแหล่งเรียนรู้มีเพียงพอกับจำนวน นักเรียน ผู้วิจัยได้คัดเลือกเกมที่มี ความหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา วัยของนักเรียน ความปลอดภัย และความพร้อมด้านสถานที่ เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีให้ แก่ นักเรียนช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา การ สังเกตและการจดจำช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาเป้าหมายการเรียนหันมาสนใจการเรียน เพราะเกมทำให้เกิด ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเล่น สร้างความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ช่วยใ้ นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง รวมทั้งการให้ผลหรือข้อมูลจากการแข่งขันย้อนกลับทันทีส่งผลให้นักเรียน ได้เล่นเกมอย่างมีความสุขและอยากเล่นซ้ำอีก สะท้อนให้เห็นว่านอกจากเกมจะสามารถพัฒนาความสามารถ ในทักษะด้านการคิดวิเคราะห์รวมถึงทักษะด้านต่างๆ ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวได้สอดคล้องกับ ประสบลาภ นุ่มนวล และ ทรงภพ ขุนมธูรส (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนศึกสายเลือดโดยการจัดการเรียนรู้แบบ ชิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ร่วมกับเกมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการเรียนการสอน เรื่องรามเกียรติ์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ



ชิปป้าโมเดลร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.70$, $S.D. 0.19$) 2) ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้แผนการเรียนการสอน เรื่องรามเกียรติ์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบชิปป้าโมเดล ร่วมกับเกม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 3) นักเรียนมีความพึงพอใจของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

- 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปป้าร่วมกับเกมให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอน ต้องศึกษารูปแบบการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำมาใช้จริงอย่างละเอียด
- 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปป้าร่วมกับเกม มีทั้งหมด 7 ชั้น จึงควรจัดเวลาเรียน เป็น 2 คาบเรียนติดกัน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องครบทุกชั้น
- 3) ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ครูควรชี้แนะให้นักเรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกลุ่มด้วยความจริงใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปป้าร่วมกับเกมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ได้กว้างขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปป้าร่วมกับเกมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยครูผู้สอนสามารถบูรณาการทักษะอื่นๆเข้ามาร่วมด้วยเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้โมเดลชิปป้าร่วมกับเกมกับเทคนิคอื่น ๆ เพื่อศึกษานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- อาปีตะส์ คงสิเหร่. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปป้าร่วมกับเกมที่มีต่อความสามารถในการอ่าน และเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา].
- อุษาพร เสวกวิ, และ แน่งน้อย ทรงกำพล. (2562). แนวคิดในการสร้างแบบเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลชิปป้า.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- ณิชนันท์ จุติวง. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องนิราศภูเขาทองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA Model ร่วมกับเกมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ธรรมเกียรติ บวบมี. (2565). พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการสร้างคำในภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนแบบซิปปา (CIPPA Model) ร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ประสพลาภ นุ่มนวล, และ ทรงภพ ขุนมธูรส. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกสายเลือด โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA Model) ร่วมกับเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
- เปรมฤดี ม่อมพะเนาว์. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา โดยใช้รูปแบบการสอนซิปปา (CIPPA Model) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].



Surveying on Folk Song Singing Course Teaching Method at Sichuan Conservatory of Music, Chengdu City, Sichuan Province

Shi Lijing¹, Nayos Sartjinpong²

^{1,2}Faculty of Music, Bangkok Thonburi University, Thailand

✉: 465175270@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 23 July 2025; Revised: 04 August 2025; Accepted: 06 August 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

This study aims to survey on Folk Song Course Teaching Method at Sichuan Conservatory of Music, Chengdu City, Sichuan Province. Employing a qualitative research approach, in-depth interviews were conducted with three vocal instructors who served as key informants. The study focused on both general aspects—such as environment, teaching content, teaching methods, teaching Equipment, activities, student participation, and evaluation. Observation forms and interview protocols were utilized as research tools, and expert validation was conducted to ensure reliability. The research results reveal a comprehensive and systematic model of folk song course teaching method at Sichuan Conservatory of Music, Chengdu City, Sichuan Province., categorized into seven key areas. First, the environment, was well-equipped with soundproof vocal rooms, pianos, mirrors, and teaching aids that supported focused learning. Second, teaching content, the sophomore curriculum emphasized technical development, pronunciation accuracy, and singing method of folk singing another region. Third, teaching method, the instruction methods combined theory and practice through personalized teaching, including vocal demonstrations and expressive training. Fourth, activities, the folk song major of Sichuan Conservatory of Music organizes a variety of activities on campus, including performances, teaching, practice and communication. Fifth, teaching equipment, the teacher used modern technologies such as multimedia courseware, vocal analysis software, and recording systems were effectively integrated. In addition, diverse instructional tools, including pianos, sound systems, and student-prepared media devices, enhanced practice and performance. Sixth, student participation, Teachers closely target the singing development of students, focusing on integrating the content learned in the classroom and developing singing and stage performance skills. After school, there will be at least 2 hours of practice every day. Seventh, evaluation, Emphasis on overall academic performance and professional abilities, assessed through vocal techniques, expression and song interpretation skills, and a singing examination of 2 songs. Overall, the program integrates traditional folk artistry with modern pedagogical approaches to foster students' vocal, musical, and artistic growth.

Keywords: folk song singing course, teaching method, Sichuan Conservatory of music



1. Introduction

Folk songs are an integral part of cultural heritage, serving as a vital link to regional identity and historical narratives. In China, folk music encompasses a rich tapestry of sounds and styles, with Sichuan folk songs standing out for their unique characteristics and expressive qualities. These songs not only reflect the diverse cultural landscape of Sichuan's multi-ethnic population but also play a significant role in the preservation of local customs and traditions (Chen, 2016).

The Sichuan Conservatory of Music (SCM) in Chengdu is a leading institution dedicated to the education and promotion of traditional Chinese music. Recognizing the cultural significance of Sichuan folk songs, SCM offers specialized courses aimed at training students in both vocal techniques and the cultural context of this regional repertoire. However, despite the importance of these courses, there has been a lack of comprehensive research exploring their structure, effectiveness, and pedagogical methodologies (Li, & Yu, 2024).

2. Literature Review

Ancient Origins, Chinese folk vocal music dates back to ancient times and reflects early human interaction with nature and daily life. It combined song, dance, and music, with themes like labor, love, and rituals. Although primitive in form, it displayed fixed patterns of scale, pitch, and rhythm. Western Zhou Dynasty, During the 11th century BC, the "Grand Master Music" institution was established, formalizing music education, administration, and performance. This included teaching music theory, singing, and dance, marking the early structure of vocal music in China. Han Dynasty, Folk vocal music reached a peak during the Han Dynasty, with institutions dedicated to collecting and composing folk songs and creating musical instruments. Large-scale singing and dancing performances became a hallmark of this era (Xi, 2023).

Tang and Song Dynasties, these dynasties were a golden age of culture and art. Tang poetry, Song Ci (lyric poetry), and a blend of music, performance, and dance flourished. The Song Dynasty saw innovations in poetry, Qu art, palace tunes, and drama. Yuan Dynasty, Yuan opera became the cultural highlight, featuring diverse forms like Sanqu and Zaju. This era marked a new artistic peak in folk vocal music. Ming and Qing Dynasties, Traditional opera evolved into "legends," with complex performances and characters. These operas blended with folk music, becoming the foundation for modern folk vocal music. Modern Formation, In the early 20th century, school songs signaled the start of modern folk vocal music. The 1930s Revolutionary Music Movement, led by the Communist Party, integrated traditional Chinese and Western vocal techniques. Notable vocalists like Zhou Shuan and Zhou Xiaoyan elevated traditional singing to new heights (Zhao, 2006).

The types of Chinese folk vocal music

Traditional Folk Song Performance, this type is rooted in local folk styles, retaining distinct regional cultural characteristics and singing methods. For instance, folk songs from northern Shaanxi, like "Driving the Livestock", are high-pitched and straightforward, featuring leaps in intervals that reflect the personality and dialect of the region. In contrast, Jiangnan songs, like "Jasmine Flower", are soft and delicate, emphasizing "intonation" with careful control of breath, pronunciation, and melodic ups and downs to achieve smoothness and natural beauty. Folk Narrative Singing, combining speech and singing, this style emphasizes storytelling, with melodies closely integrated with the rhythm of the language. Examples include Jingyun Dagu, performed in the Beijing dialect with a melodious tone, and Suzhou Pingtan, which uses the soft and gentle Wu dialect (Zhou, 2022).

Opera Singing, this style involves strict role divisions, unique vocal techniques, and comprehensive performances that combine singing, recitation, acting, and martial arts. For example, Peking Opera ("Drunk Concubine") uses precise pronunciation and intonation to express emotions, while Henan Opera ("Flower Woodland") features mixed real and false voice techniques to create distinct character portrayals. Singers like Chang Xiangyu innovated by blending traditional methods with contemporary vocal techniques, influencing modern folk vocal music. And Folk Opera Performance, Combining Western opera techniques with Chinese folk

elements, this style focuses on character portrayal and plot expression. A notable example is "The White-Haired Girl", where the character Xier's singing integrates folk techniques and dramatic performance, vividly conveying emotions and personality (Li, 2017).

Sichuan Folk Vocal Music

Chinese folk vocal music can mainly be classified into the following categories:

Traditional folk song performance

- Characteristics: Based on the styles of local folk songs, it retains the original local flavor and singing methods, with a strong regional cultural color.

- Examples: The singing style of folk songs from northern Shaanxi is high-pitched and clear, such as "Driving the Livestock"; while the folk songs from the Jiangnan region are gentle and delicate, like "Jasmine Flower".

Li (2019) analyzed the melody of "Driving the Livestock" is overall high-pitched, straightforward, and simple. The main forms of musical phrases are quarter notes and eighth notes, with long-duration notes at the end of each phrase for extension. Under the 2/4 time signature's strong and weak beats, the author appropriately uses quarter notes and eighth notes to represent the footsteps of the mules and horses during the journey. The long-duration extensions vividly depict the shouts of the drivers urging the livestock, and also reflect the unique pronunciation of the northern Shaanxi dialect due to the geographical environment. The use of some small syncopations perfectly integrates the northern Shaanxi dialect with the melody. "Driving the Livestock" is in the Lydian mode, with most of the intervals being leaps. This piece frequently features fourths, fifths, sevenths, and octaves. The a phrase has a seventh leap, giving a distinct, broad, and comfortable feeling. Such leaps also showcase the straightforward and unrestrained personality of the people in northern Shaanxi.

Zhang (2024) studied this "Jasmine Flower" requires a soft and gentle voice, light and elegant, with the sound placed forward. The most challenging part is the "intonation". In the performance of folk songs or folk operas, the most difficult aspect is the "intonation". One character with multiple notes, rising and falling, forms the so-called "intonation"; the sequence of high and low notes forms the so-called "melody". The "intonation" of Jiangnan folk songs mainly lies in one character with multiple notes. For instance, in the ending phrase of this song, the characters "fa" and "ya" are the key points of the performance. The reason is that these two characters have multiple notes, with ups and downs. When performing, two points need to be grasped: first, the breath should be well-prepared; second, the pronunciation should be placed forward, and the control of the vowel sounds should be accurate: "fa" - "ah", "ya" - "ah". The endings of these two characters should be emphasized, and the transitions should be smooth and natural, whether ascending or descending.

Sichuan Folk Songs

Sichuan folk songs are a vital part of the region's cultural heritage, reflecting the diverse ethnic groups and traditional lifestyles of its people (Chen, 2016). These songs are distinguished by unique vocal techniques and expressive qualities that help preserve local customs and traditions (Li & Yu, 2024). Studies highlight the importance of soft, delicate singing styles and precise breath control characteristic of Sichuan folk music (Zhang, 2024). Institutions such as the Sichuan Conservatory of Music play a significant role in teaching and promoting these folk songs, ensuring their continuation through specialized training programs (Li, 2019). Research also emphasizes the integration of vocal techniques with local dialects and cultural expressions, underscoring the inseparable link between music and regional identity (Zhou, 2022). Overall, Sichuan folk songs represent a treasured cultural asset requiring ongoing preservation and development through education and performance.

Sichuan Conservatory of Music

Sichuan Conservatory of Music, formerly known as "Sichuan Provincial Experimental School of Dramatic Music", was founded in 1939. In 1959, it became one of the six professional music colleges with undergraduate education level in China at that time. At present, the university has 29 undergraduate majors in four major categories: Music, Dance, Fine Arts and calligraphy,

and design. The school has won 1 second prize of National Science and Technology Progress Award and Folk Invention Award. In the past five years (2019-2024), the faculty and students of the University have won nearly 500 awards in international and domestic art competitions and awards of great influence, and more than 10 prizes in philosophy and social science at or above the folk and provincial levels; More than 100 works of various kinds have been published; Has published nearly 2,000 academic papers, including more than 500 in core journals; Nearly 20 national research projects and nearly 50 provincial and ministerial research projects have been approved. More than 30 patents have been authorized.

Related Research

Wang (2018), emphasized that correct singing posture is essential for producing a beautiful and accurate sound, as posture directly impacts breathing and vocal coordination. A proper posture involves standing upright with a relaxed and positive demeanor, looking slightly above the horizontal plane, with the chest naturally rising and the lower abdomen slightly retracted. The arms should hang naturally, feet shoulder-width apart, or with one foot slightly forward, ensuring balanced weight distribution. The mouth and jaw should remain relaxed, and the chin slightly retracted to regulate breath control. When sitting, the waist should be straight, and the singer should sit on about one-third of the bench. Mastering these techniques is crucial for singers to achieve optimal vocal performance and produce wonderful sounds.

Yang (2023), highlighted the close connection between vocal music and language art, both relying on the human vocal cords for expression. Language art focuses on the rise and fall of tones, as well as the combination of syllables in varying lengths, which aligns with the aesthetic principles of music. To fully convey the emotional meaning of language, singers must use rhythm, vocal strength, and tonal variations. The integration of music and language has given rise to diverse musical genres, and vocal performers must have foundational knowledge of related arts to meet the aesthetic demands of joy and emotional expression.

Liu (2021), emphasized that the basic knowledge of music—encompassing pitch, rhythm, speed, tone, volume, beat, and style—is essential for singing. Among these, pitch is the foundation of singing, ensuring accurate melody lines and emotional expression. Accurate pitch not only enhances the singer's enjoyment and emotional delivery but also resonates with the audience, reproducing the original essence of the work and touching hearts. Rhythm and beat are equally critical, with rhythm acting as the "skeleton" and beat providing the driving force for singing. Together, they shape the flow, distinguish sections, and elevate the emotional depth of the performance, enabling the smooth progression and thematic development of the song.

In summary, the research underscores the multifaceted nature of vocal performance, highlighting the importance of physical posture, the interplay between music and language, and foundational musical knowledge. emphasizes that proper singing posture is vital for optimal sound production, enabling effective breath control and vocal coordination) points out the intrinsic link between vocal music and language art, where rhythm and tonal variations are essential for conveying emotional depth. reinforces that fundamental music elements—such as pitch, rhythm, and style—are crucial for accurate singing and emotional expression.

Together, these insights illustrate that successful vocal performance requires a harmonious blend of technical skill, physical awareness, and artistic sensitivity. Singers must cultivate these aspects to not only enhance their own enjoyment but also to resonate deeply with their audience, ultimately enriching the art of vocal music.

3. Research Methodology

This study used qualitative research. The researcher used a method of collecting data from 7 classroom observations and interviews with 3 teachers. The observation form and structured interview form were used for data recording. The survey topics were divided into 7 topics: environment, teaching content, teaching methods, teaching Equipment, activities, student participation, and evaluation.

3.1 Key informants

Three teachers were selected as key informants based on the following criteria:

1) Have more than 10 years of teaching experience in Chinese national folk singing music

2) Must have a master degree in singing music major.

3) Have academic position

The following three teachers were selected as key informants;

1) Associate Professor Ren Juan, the associate professor at the Vocal and Opera College of Sichuan Conservatory of Music, member of the Chengdu Musicians Association

2) Professor Shi Qian, deputy director of the Vocal Teaching and Research Section in the National Vocal Department of the Opera Academy.

3) Professor Zhang Yu, Professor of Vocal Music at Sichuan Conservatory of Music.

3.2 Experts

The experts were selected based on the following criteria:

1) Have more than 10 years of teaching experience in music education.

2) Must be a master's degree.

3) Have academic position

The following three teachers were selected as key informants;

1) Professor Dong Hua, works at the China Conservatory of Music, a soprano singer, she is a member of the China Musicians Association.

2) Professor Zhao Jing, works at the China Conservatory of Music, doctoral supervisor, she is a member of the China Musicians Association.

3) Professor Zhang Yanchuan, opera choral department of sichuan conservatory of music

3.3 Research tools

- Interview Form, for collect the data from key informants.

- Observation form, for collect the data from observe in classroom.

- IOC form, used to assess the quality of research data collection tools by experts.

3.4 Data Analysis

From the study and data collection from key informants, the researcher analyzed the data by dividing the survey issues into 7 topics: environment, teaching content, teaching methods, teaching equipment, activities, student participation, and evaluation.

4. Results

Sichuan Conservatory of Music has become one of the six professional conservatories with undergraduate education in China. At present, at the undergraduate level, the arts are taught in music, dance, fine arts and calligraphy. As for the music performance department, it focuses on the courses of composition and theory, music composition technology, recording arts, musicology, dance, drama, film and television. The college has a strong teaching staff. There are 50 full-time faculty members, including 13 professors and 14 associate professors.

In this study, the researcher studied seven survey topics: environment, teaching content, teaching methods, teaching equipment, activities, student participation, and evaluation. As summarized below:

4.1 Environment

The folk song class is conducted in a professionally designed vocal training room with a square layout and an area of approximately 50 square meters. The room features thick, sound-insulated walls and specialized soundproofing materials that create a quiet and distraction-free learning environment. A piano is centrally positioned for instructional accompaniment and demonstrations. Adjacent to the piano, a large floor mirror allows students to observe their posture, facial expressions, and mouth movements during vocal practice. A floor-standing music stand is placed near the wall to support the use of song scores, helping students follow lyrics and

reduce performance anxiety. Additionally, a small chair next to the piano is provided for assistant instructors who support the main teacher during accompaniment sessions.

The Sichuan Conservatory of Music offers comprehensive and modern instructional facilities that support the teaching of ethnic vocal music at both undergraduate and graduate levels. These include multi-functional concert halls and performance venues used for teaching demonstrations, student recitals, and professional assessments. Dedicated vocal training rooms and rehearsal spaces are available for both individual and group classes, ensuring sufficient space and acoustic support for focused practice.

Teaching spaces are equipped with a variety of acoustic pianos—including upright and grand models—used for accompaniment and foundational music theory instruction. Specialized classrooms are also available for visual singing and aural training, equipped with tools for rhythm, pitch, and listening exercises.

To enhance instructional effectiveness through modern technology, the conservatory has established multimedia and recording classrooms equipped with professional-grade recording devices and audio analysis systems. These facilities enable students to record, review, and improve their singing performance. Teachers frequently incorporate digital tools such as audio playback systems, multimedia courseware, and vocal analysis software to promote scientifically informed vocal training. In ethnic vocal lessons, computers and audio devices are widely used to play accompaniment tracks, and students are encouraged to bring their own USB drives with self-produced accompaniments for live performance simulations.

In this conservatory of Music, maintains interoperability of teaching resources, ensuring consistent and integrated instruction throughout the program. Overall, the institution's configuration of teaching equipment reflects a well-balanced combination of traditional ethnic vocal training needs and contemporary educational technology, creating an effective and professional learning environment.



Figure 1: The grand piano in folk song classroom

Source: Shi Lijing

4.2. Teaching content

The second-year curriculum of the National Vocal Music Department at the Sichuan Conservatory of Music primarily focuses on deepening the development of singing techniques, stylistic interpretation, and artistic expression. Building upon the foundational training established during the first year, the program aims to gradually form a comprehensive and systematic approach to national vocal performance.

The instructional content emphasizes several key areas:

During the sophomore year, particular attention is given to the refinement of vocal technique and the cultivation of a personalized vocal timbre. Through structured vocal training, students further develop their skills in breath control, tone consistency, vocal range expansion,

and smooth transitions between chest and head voice. In addition, students begin singing works in a variety of ethnic styles, requiring them to understand and accurately express the stylistic characteristics of Han and minority folk songs, such as those of the Tibetan, Mongolian, Hui, and Zhuang peoples. Comparative singing exercises are used to enhance students' adaptability in tone and pronunciation imitation.

In the area of language and diction, continued emphasis is placed on standard Mandarin pronunciation, while students are also introduced to the phonetic features of regional dialects and minority languages. The repertoire progresses from simple to more complex works, incorporating intermediate-level ethnic vocal pieces, such as newly composed artistic folk songs and adapted traditional folk songs. Instruction also stresses emotional interpretation and stage expression. To strengthen performance skills, various stage-based assessments are conducted throughout the semester, including class presentations, small recitals, and final solo performances, aimed at developing students' stage presence and artistic appeal.

The theoretical component of the course continues with the study of *An Introduction to Chinese National Music*, which explores the cultural and musical characteristics of various ethnic traditions. This is supported by foundational training in music analysis and sight-singing to enhance overall musical literacy. Furthermore, students begin introductory courses in national vocal pedagogy, including teaching methodology and song analysis, laying the groundwork for future specialization in teaching or advanced study.

In summary, the second-year national vocal music course spans 16 weeks per semester, with two 45-minute sessions each week. A total of six songs were studied during the semester, including two Sichuan folk songs such as "When the Flowers of the Locust Tree Bloom" and "Kangding Love Songs" and four folk songs from other regions, such as Tibetan, Northern Shaanxi, Guangxi, and Peking Opera styles as follows; "orchid" from Shaanxi folk songs, "Mountain Songs Like Spring River Water" from Guangxi Folk Songs, "Zhuoma" from Tibetan Folk Songs, and "Ode to Pear Blossoms" in Peking Opera Style.

From analyzing the differences in singing styles using Tibetan folk songs, Shaanxi folk songs, Guangxi folk songs, and Peking opera as examples:

1. Tibetan folk singing features a high-pitched and melodious style, with long and sustained breath control. The voice is bright and often includes vibrato, mainly using head resonance.
2. Shaanxi folk singing is rough and bold, with a hoarse quality to the voice and strong explosive breath power, primarily utilizing chest resonance.
3. Guangxi folk singing has a bright and soft tone, with flexible breath control and lively melodies, combining head and oral cavity resonance.
4. Peking opera vocal style is precise and delicate, emphasizing the transition between chest and falsetto registers. Breath control is accurate, focusing on head and oral cavity resonance.

Most of them are folk singing contents that are featured in the folk singing course at Sichuan Conservatory of Music.

3. Teaching Method

The teaching methods employed for second-year student in the National Vocal Music Department of the Sichuan Conservatory of Music emphasize a balanced integration of foundational training and practical application, as well as the combination of theoretical knowledge and expressive performance. Instruction is student-centered, with personalized teaching plans developed according to individual vocal characteristics and learning progress.

Teachers—most of whom possess extensive stage experience and strong pedagogical backgrounds—guide students through a critical phase of technical enhancement and artistic development. Core instructional areas include language and diction training (in both Mandarin and selected foreign or ethnic pronunciations), artistic song and aria interpretation, stage presence, choral practice, and operatic scene rehearsals. Techniques such as classroom demonstration, guided imitation, corrective feedback, emotional coaching, and performance-based activities are used to develop expressive skills and vocal control.

Teaching is supported by institutional practices such as teacher recitals, master classes,

competitions, and internal performance opportunities. These activities provide students with real-world exposure and enhance stage adaptability. Additionally, instructors incorporate contemporary vocal science—covering topics such as vocal health, breathing mechanisms, and resonance—into the curriculum to promote safe and effective vocal development.

Interviews with educators reveal that the methodology of national vocal instruction is rooted in cultural respect and scientific rigor. The pedagogical approach stresses the importance of aligning national identity with modern vocal techniques. Fundamental training centers on three core elements: breathing (with emphasis on abdominal and thoracic support), vocalization (fostering natural tone production and smooth register transitions), and resonance (enhancing timbral clarity and cultural specificity through head and nasal resonance).

Language and stylistic accuracy are also key components, especially due to the close connection between folk vocal styles and regional dialects. Teachers provide targeted instruction on ethnic ornamentation techniques, such as glides, appoggiaturas, and tremolos, to reinforce authentic stylistic expression. Emotional and cultural understanding is deepened through storytelling and contextual exploration of the repertoire.

Repertoire progression follows a scaffolded approach—from short folk song excerpts to full-length compositions—with song selection tailored to each student’s vocal ability and stylistic aptitude. Evaluation is continuous and multifaceted, incorporating audio-visual feedback, periodic assessments, and vocal health monitoring to ensure long-term, sustainable learning.

In summary, the teaching methods of the second-year national vocal program emphasize the integration of tradition and modernity, artistry and science, while adapting to the unique needs of each student. The ultimate aim is to cultivate singers who are not only technically proficient but also culturally grounded and artistically expressive.



Figure 2: One-on-one student teaching
Source: Shi Lijing



Figure 3: Teaching students in groups
Source: Shi Lijing

4.Activities

The folk song major of Sichuan Conservatory of Music organizes a variety of activities on campus, including performances, teaching, practice and communication. First of all, there are special concerts and exhibitions on campus, such as the "How Much Folk Songs Know - Sichuan Folk Songs Special" tour. This type of activity is planned and participated by teachers and students of folk songs, showing ethnic folk songs including Sichuan, Shanxi, Hunan and other places. The activities are diverse, including both on-campus performances and external tours to improve students' stage practice ability. The second is the teaching activities such as "Music Culture Week" and "Teaching Seminar on the Comprehensive Folk Music in Colleges and Universities", focusing on joint rehearsals and comments by teachers and students, and strengthening professional understanding and ensemble skills of national vocal music. In addition, folk song students also actively participate in the summer "Three Going to the Countryside" social practice activities, and go to western and ethnic minority areas to carry out music teaching, folk song field collection and public welfare performances, such as interacting with rural schools in Gansu, Guizhou and other places to carry out art poverty alleviation and cultural dissemination. Folk song students often participate in competitions and results display such as "College Student Art Exhibition Festival" and "Campus Vocal Competition", and demonstrate their singing skills and stage performance skills on these platforms. Overall, the on-campus activities of Sichuan Conservatory of Music's folk song major not only provide students with practical opportunities, but also strengthen the implementation and transformation of teaching results and the cultivation of cultural communication capabilities.



Figure 4: A part of activities of singing Student
Source: Shi Lijing

5. Teaching Equipment

The configuration of ethnic vocal teaching equipment at Sichuan Conservatory of Music is the findings indicate that the instructional equipment used in ethnic vocal music teaching effectively integrates both traditional tools and modern technology to support student learning and artistic development. Fundamental musical instruments such as vertical and grand pianos are central to the teaching process, serving as the primary tools for vocal accompaniment and basic music theory instruction. In addition, music stands are used regularly in both practice and performance settings to assist students in reading vocal scores and reducing performance anxiety.

Modern technological tools further enhance the effectiveness of instruction. Computers equipped with vocal analysis software help evaluate vocal tone, frequency control, and register transitions. Audio playback systems are used extensively during practice sessions, while professional recording equipment and audio analysis systems allow students to review their performances and receive targeted technical feedback. Visual aids such as projectors, monitors, and multimedia courseware contribute to a more interactive and engaging learning experience.

To support student participation and self-directed practice, portable devices such as USB flash drives are encouraged for use in bringing personalized accompaniment tracks, enabling students to simulate live performances. High-quality headphones are also employed to strengthen ear training and pitch accuracy. Overall, the integration of these instructional tools provides a well-rounded and professional learning environment, ensuring that students develop not only technical proficiency but also musical expressiveness and performance readiness.

6. Student Participation

The after-class exercise plan for sophomore students in the Department of Ethnic Vocal Music of Sichuan Conservatory of Music should closely combine the teaching requirements of this major and personal development goals, and formulate scientific, systematic and continuous training plans with the consolidation of the content learned in the classroom and improving singing skills and stage performance abilities as the core. There are no less than 2 hours of professional practice after class every day, which is divided into three parts: vocal training, work practice and comprehensive literacy improvement. Voice training mainly includes basic breath control, resonance position exercises, pitch rhythm training and sound extension exercises. Each time, it focuses on the balanced development of sound quality, strength and control. The work practice is mainly based on classroom teaching repertoire, combined with various ethnic vocal works, conduct in-depth analysis and repeated singing, improve the work's processing ability and emotional expression, and arrange about 1 hour of practice time. The comprehensive literacy improvement part includes piano basics, visual singing and ear training, language expression and stage performance training. It is carried out alternately every week according to the course schedule, focusing on improving overall musical literacy and comprehensive performance ability. At the same time, students are encouraged to participate in performances and competitions inside and outside the school, test and apply the content they have mastered in practice, and enhance self-confidence and artistic appeal. The entire after-class exercise planning emphasizes scientific and continuity, and requires regular guidance and feedback from professional teachers to help students discover problems, correct deviations, and make continuous progress, laying a solid foundation for future professional development and postgraduate entrance examination further study.

7. Evaluation

The evaluation of sophomore students in the Department of Vocal Music at the Sichuan Conservatory of Music is conducted through a comprehensive approach that emphasizes overall performance and professional competence, rather than segmented assessments by academic period. The assessment system comprises four main components:

First, professional course performance serves as the core element of evaluation, accounting for approximately 50%–60% of the total grade. This includes mid-term and final singing examinations, with a focus on repertoire mastery, vocal technique, expressiveness, and interpretive skills. These assessments are conducted through live performances, in-class

evaluations, and teacher scoring.

Second, classroom participation and performance represent an important aspect of continuous assessment. This includes student attendance, discipline, participation, practice habits, and task completion. Teachers observe and record these elements throughout the semester. This component typically contributes about 10%–15% to the overall score.

Third, students are also assessed through theoretical and supplementary courses, such as vocal theory, visual singing and ear training, music theory, and piano fundamentals. Evaluation in these subjects is based on daily assignments, classroom participation, and final examinations, contributing approximately 15%–20% to the total performance.

The final component involves phase performance evaluations, which include participation in concerts, progress reports, teaching demonstrations, and competitions. Students are assessed on their level of engagement, artistic quality, and stage presence. This portion accounts for roughly 10%–15% of the total score.

As part of the semester's final practical examination, students are required to perform two songs: one Sichuan folk song and one from another regional style, enabling evaluation of both vocal technique and stylistic adaptability. For example, students may choose to perform "Kangding Love Song" (a Sichuan folk song) and "Ode to Pear Blossoms" (in the Peking Opera style). This selection process is designed to test their overall singing proficiency developed over the semester.

Based on feedback from instructors, it is suggested that continued refinement of the evaluation process could further enhance the alignment between teaching objectives and student outcomes, ensuring a more holistic development of both technical and artistic competencies.



Figure 5: The scene of the assessment of second-year students majoring in folk songs at Sichuan Conservatory of Music
Source: Shi Lijing

5. Conclusion

The research reveals that the folk song class is conducted in a professionally designed vocal training room, carefully equipped to create an optimal learning environment. The room features effective sound insulation, a centrally placed piano for accompaniment, and a large mirror that allows students to observe their posture and facial expressions during practice. This thoughtful setup supports focused and immersive vocal training.

The teaching content for sophomore students builds progressively on foundational skills acquired in the first year, emphasizing the refinement of vocal techniques, understanding of diverse ethnic singing styles, and strengthening of language pronunciation and emotional expression. The curriculum introduces increasingly complex repertoire while providing ample opportunities for stage performance, which helps students develop both technical proficiency and artistic sensitivity. Teaching methods are characterized by a balance of theory and practice, with instructors tailoring personalized plans to meet individual student needs. Emphasis is placed on breath control, vocal resonance, stylistic interpretation, and stage presence. Classroom demonstrations, imitation exercises, emotional guidance, and performance practice all contribute to nurturing students' comprehensive vocal abilities. The conservatory is well-equipped with a

variety of traditional and modern teaching tools. Alongside numerous pianos and rehearsal spaces, advanced multimedia classrooms and professional recording equipment facilitate detailed vocal analysis and self-assessment. These resources help integrate traditional ethnic vocal techniques with contemporary pedagogical approaches. Teachers employ a range of instructional tools and methods that combine scientific vocal training with ethnic vocal traditions. Digital sound sources, audio playback systems, and multimedia materials are used extensively, while teachers' interdisciplinary knowledge in anatomy, vocal acoustics, and psychology further supports students' holistic development in both technique and artistry. Student assessment is conducted through a multifaceted approach that includes professional singing exams, classroom participation, theoretical coursework, and performance showcases. This comprehensive evaluation system emphasizes not only technical skills but also artistic expression and consistent engagement throughout the semester. Finally, practical singing tests require students to perform selected pieces from both Sichuan folk music and other regional styles. This method allows instructors to assess students' adaptability and mastery of diverse vocal traditions. Representative works such as "Kangding Love Song" and "Ode to Pear Blossoms" exemplify the emphasis on stylistic variety and sustained progress over the semester.

Overall, the research highlights a well-rounded, systematic approach to ethnic vocal training at the Sichuan Conservatory of Music, where traditional culture and modern techniques harmoniously coexist to cultivate skilled, expressive vocal artists.

6. Discussion

The findings of this study align with prior research emphasizing the importance of a well-equipped learning environment for effective vocal training. As shown by Sundberg (1987), optimal acoustic settings and visual feedback tools, such as mirrors, significantly enhance vocal technique development, supporting our observation of the professionally designed vocal training room at Sichuan Conservatory of Music. Moreover, the progressive curriculum and teaching methods integrating both technical skills and artistic expression reflect principles highlighted in Miller's (2004) work on vocal pedagogy, which stresses the balance between scientific vocal training and artistic interpretation. This integration is essential for developing versatile singers capable of performing diverse ethnic styles, consistent with the findings of Himonides and Welch (2006), who emphasize culturally informed vocal training that respects traditional styles while incorporating modern pedagogical advances. The use of modern technology such as multimedia classrooms, recording equipment, and vocal analysis software in this program resonates with studies by Pabon and Milbrath (2018), who demonstrate how technological tools can enhance student self-assessment and promote more objective feedback, leading to improved vocal outcomes. Finally, the comprehensive evaluation methods, combining performance assessments with theoretical knowledge and classroom participation, reflect a holistic approach to vocal education that is widely recommended in contemporary vocal pedagogy literature (Colton, Casper, & Leonard, 2011). This multi-dimensional assessment ensures that students are not only developing technical competence but also artistic and expressive skills, which are crucial for professional vocalists. In summary, this study contributes to the growing body of research supporting an integrative approach to ethnic vocal training—one that respects cultural heritage while embracing scientific rigor and modern educational technology.

7. Suggestions

Future studies should explore the long-term effects of combining traditional ethnic vocal techniques with modern vocal science on students' vocal health and career outcomes. Research on students' personal experiences and challenges in learning ethnic vocal music would provide valuable insights into motivation and cultural identity. Additionally, more investigation into the effectiveness of digital tools and technology in vocal training is needed. Comparative studies across different institutions could also help identify best practices in ethnic vocal education.

References

Chen, Y. (2016). Chinese folk music in higher education: Preservation, transformation, and



- challenges. *Journal of Music Research*, 34(2), 45–58.
- Colton, R., Casper, J., & Leonard, R. (2011). *Understanding voice problems: A physiological perspective for diagnosis and treatment* (4th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.
- Himonides, E., & Welch, G. (2006). Research in music education and vocal pedagogy: A review. *Music Education Research*, 8(2), 195–215.
<https://doi.org/10.1080/14613800600786656>
- Li, B. (2017). Creative design of the historical development of Chinese national vocal music. *Music Art Research*, 1, 120–121.
- Li, J., & Yu, M. (2024). A study on the influence of Sichuan opera singing on the vocal skills of music students. *Journal of Education and Practice*, 8(6), 162–168.
<https://www.researchgate.net/publication/381976611>
- Liu, F. (2021). Modern Chinese and European vocalist training methods. *European Journal of Education*, 56(4), 567–580. <https://doi.org/10.1111/ejed.12847>
- Miller, R. (2004). *The structure of singing: System and art in vocal technique* (2nd ed.). Schirmer.
- Pabon, D., & Milbrath, C. (2018). The impact of technology on vocal pedagogy: Enhancing student learning through feedback and analysis. *Journal of Singing*, 74(2), 155–161.
- Sundberg, J. (1987). *The science of the singing voice*. Northern Illinois University Press.
- Wang, Y. (2018). Effective application of innovative teaching models in college singing teaching. *Application*, 2018(01), 199–201.
- Xi, Y. (2023). The development history of Chinese national vocal music. *Music Art Research*, 7.
- Yang, X. (2023). Effective strategies for university vocal music performance teaching in the new era. *Drama House*, 2022(14), 169–171.
- Zhao, M. (2006). On the origin and historical development of Chinese national vocal music. *Journal of Lanzhou College of Commerce*, 1(12), 121–122.
- Zhou, Q. (2022). Integrating traditional Chinese folk music into college music curriculum: A case study of Southwest China. *Music Education Journal of China*, 11(1), 78–86.



A Survey of the Chinese Folk Song Teaching Method for First-Year Students at Xinyu University

Tang Huilin¹, Zhang Yuxin²

^{1,2}Faculty of Music, Bangkok Thonburi University, Thailand

✉:1678514764@qq.com

(Corresponding Email)

Received: 13 July 2025; Revised: 23 July 2025; Accepted: 31 July 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

The objective of this study was to investigate the teaching methods of Chinese folk songs for first-year students at Xinyu University. The research methodology was qualitative research, using survey forms and interview guidelines as research instruments. The key informants were three music teachers, and the collected data were analyzed through content analysis. The findings indicate that the university offers a variety of Chinese folk song teaching methods, which are rooted in simplicity and cultural authenticity. Chinese folk music primarily relies on the pentatonic scale (five notes: do, re, mi, sol, la), which is relatively easy for beginners as it avoids the complexity of a full seven-note scale. A common teaching technique is the call-and-response method, where teachers sing or play a short phrase that students repeat. To reinforce rhythm and melody, movement-based activities such as hand tapping, foot tapping, or swaying to the rhythm are incorporated into lessons. Furthermore, the teaching approach emphasizes an emotional connection to the music by using folk songs with clear and familiar melodies, encouraging learning through listening, singing, and movement. Teachers also highlight the cultural and historical context of the songs, sharing their stories and meanings to deepen students' understanding of the emotional content and cultural significance embedded in Chinese folk music.

Keywords: Surveying, Chinese folk song, teaching method, first year students, Xinyu University

1. Introduction

Chinese folk music has a long history, having its origins in the social and agricultural life of ancient China. The common people—farmers, fishermen, and craftspeople—wrote these songs to convey their everyday experiences joys, and hardships as well as the natural environment. Originally transmitted orally, early Chinese folk songs were frequently sung at festivals, at work, or at social events.

Scholars have carried out a great deal of research and proposed numerous significant concepts and solutions in the process of Chinese folk music's inheritance and development. explores the legacy of traditional Chinese vocal music in the context of multiculturalism and globalization, highlighting the difficulties it faces, including the loss of traditional techniques and dwindling acceptance among young groups, despite the fact that folk vocal music has a special charm in cross-cultural communication. Ethnic vocal music may preserve its traits in the face of globalization and adjust to contemporary aesthetics and consumer demands through new media communication, educational reform, and enhanced international music exchanges. however, examined the preservation and transmission of ethnic folk music from the standpoint of intangible cultural heritage, highlighted the use of contemporary scientific and technological



tools to digitally preserve folk music, urged widespread public involvement in the preservation effort, and stated that the government should improve policy support and collaboration with cultural research institutions to support the preservation of traditional music (Xie, 2022).

This combination of tradition and innovation is similar to the study of innovation and diversity in global popular singing genres and teaching methods, their research provides a framework for understanding the unique development of popular singing in China and explores the use of technology in teaching and learning, such as the use of digital tools to enhance student engagement and facilitate interactive learning. These studies reveal the vibrancy of popular singing innovation, genres, and teaching in China, while also demonstrating how the fusion of traditional Chinese musical elements with popular singing creates unique genres with cultural resonance (He, 2018).

Chinese folk songs are not just pieces of music; they are windows into the soul of the nation, offering insight into the lives and emotions of its people through centuries. They continue to inspire both traditional performers and modern musicians, creating a dynamic and living tradition, scholars have explored the inheritance and development of Chinese folk music, emphasizing the need for adaptation in the face of globalization and modern challenges. highlights the decline in young people's interest in folk vocal music and the loss of traditional techniques. She proposes solutions such as digital tools, reforming education, and enhancing international exchanges to help ethnic vocal music retain its unique qualities while appealing to modern aesthetics. emphasizes the role of intangible cultural heritage in preserving folk music, advocating for the use of technology to digitally archive music and urging societal participation and government support to ensure its survival.

Xinyu University is located in Xinyu City, Jiangxi Province, the school is the Ministry of Education's new engineering, new liberal arts project construction and implementation of units, the Ministry of Education, the first batch of pilot colleges and universities of the integration of education and innovation base, the Ministry of Education, the Ministry of Education, industry-academia cooperation, professional comprehensive reform project implementation of colleges and universities, the National College Students' Innovative Entrepreneurship Training Program Joint Fund project implementation of colleges and universities, the Ministry of Education, the Excellence in Innovation Alliance of the first batch of members, State-level language standardization demonstration schools, member units of the China University of Applied Technology Alliance, the first ten civilized campuses in Jiangxi Province

The primary aim of this research was to explore how Chinese folk song teaching methods are applied in first-year music education and to identify the pedagogical techniques that help students connect with the cultural and historical essence of the songs. Specifically, the study sought to examine the role of the pentatonic scale, call-and-response techniques, and movement-based activities in fostering students' musical understanding and emotional engagement.

Review

2.1 Historical evolution of Chinese folk vocal music

The thesis reviews the origin and evolution of Chinese folk vocal music and its development characteristics in different historical periods. The thesis firstly reviews the origin of Chinese folk vocal music, and believes that it can be traced back to the primitive society period, when music mainly existed in the form of labor trumpets, witchcraft ritual songs and folk ballads, which were not only an important means of human emotion expression, but also laid down the foundation of the art of Chinese folk vocal music. During the pre-Qin period, the social function of music was strengthened, and "music", one of the "six arts" of Confucianism,

became an important part of education and etiquette, which promoted the formation of court music and dance, while folk songs still occupied an important position in people's lives. Into the Han and Tang dynasties, the art of national vocal music was further developed. In the Han Dynasty, the prosperity of “Qing Shang Le” and Lefu folk songs made the national vocal music more diversified in terms of subject matter, song style and singing style (Li, 2017).

In the Tang Dynasty, under the influence of cultural exchanges between China and foreign countries, music forms became richer and richer, and foreign music, such as Yan music and Hu music, gradually fused with local music, thus promoting the innovation of vocal music. During the Song and Yuan Dynasties, with the rise of the civic class, words, songs, operas and other art forms flourished, and the southern and northern songs gradually matured, and the national vocal art moved from the court to the folk, and the singing style became more life-like and delicate. During the Ming and Qing Dynasties, the art of opera reached its peak, and Kunqu and Peking Opera became important carriers of national vocal music, with singing techniques becoming more and more refined, forming a unique vocal system of opera. Since modern times, the introduction of western vocal theory and singing techniques has had a profound impact on the development of Chinese folk vocal music. On the one hand, the traditional singing system of national vocal music has been constantly innovated, and the gradual fusion of national vocal music with American and popular singing styles has given rise to new singing styles; on the other hand, the theoretical research and teaching system of national vocal music has been further improved, and many music scholars have devoted themselves to exploring the scientific training methods of national vocal music, so as to make it more artistically expressive and scientific while retaining its national characteristics. Li Hua emphasizes in his thesis that the development of Chinese folk vocal music is a process of continuous integration and innovation, which not only carries the cultural spirit of the Chinese nation, but also reflects the social changes and musical aesthetics of different times. Studying the origin and development of Chinese folk vocal music not only helps to better understand the traditional vein of China's vocal art, but also provides theoretical support and practical reference for the innovative development of contemporary folk vocal music. In article “The Origin and Development of Chinese Folk Vocal Music,” these ideas are systematically explored on of distinct vocal styles in various regions (Li, 2015).

2.2 Regional characteristics

China is a vast country with diverse cultures, and this diversity is fully reflected in the singing techniques of folk vocal music. Northern folk songs are known for their loud and clear, bold and rugged style, which is closely related to the vast geography of the north and the straightforward character of the people. When singing, northern folk songs usually emphasize the resonance of the chest cavity and the explosive power of breath, and the voice is bright and penetrating, which can fully express the passion and boldness of the people in the north. For example, the northern Shaanxi folk song “Shandandandan Blossoms in Red” is a typical representative of northern folk songs, whose singing technique emphasizes the strength of the voice and the direct expression of emotions. In contrast, southern folk songs are characterized by delicacy, softness and fluency. This singing style is in line with the gentle environment of the southern water towns and the subtle character of the people. Southern folk songs pay more attention to the resonance of the head cavity and the softness of the tone, the voice is delicate and layered, able to express the emotions in a delicate way. For example, “Jasmine Flower” is a typical representative of southern folk songs, and its singing technique emphasizes the softness of tone and the delicate expression of emotion. This difference between the north and the south is not only reflected in the treatment of voice, but also in many aspects such as rhythm, ornamentation and emotional expression. The Mongolian “Khoumai” is a unique throat singing technique, in which the singer is able to produce multiple voices at the same time through

special throat control, forming a unique harmonic effect. This technique not only shows the Mongolian people's reverence for nature and love for grassland culture, but also adds unique colors to the world of vocal art. The Tibetan “Zhengu” singing method is famous for its high and long tone and unique trill technique, which can fully express the vastness and mystery of the plateau culture. These vocal techniques of ethnic minorities have not only enriched the expression of Chinese folk vocal music, but also provided valuable resources for vocal music teaching and research (Wang, 2018).

2.3 Pedagogical value

The Special Characteristics of Language Phonetics and the Artistic Charm of Ethnic Vocal Music “The specificity of the phonetics of ethnic languages provides a rich expression space for the artistic charm of ethnic vocal music. Scholars have pointed out that the languages of different ethnic groups have unique charm in pronunciation and rhythm, and this charm can be shown through the singing of vocal music, which makes each ethnic song have a unique artistic style. Through delicate voice performance, ethnic vocal music is fully presented on the level of music aesthetics (Chen, 2020).

The phonetic art of ethnic vocal music is not only the skillful expression of the voice, but also the embodiment of ethnic cultural connotation. Scholars point out that the languages and pronunciation styles of different ethnic groups reflect their respective cultural traditions and historical backgrounds, so the phonetic aesthetics in ethnic vocal music is not only an expression of the artistic level, but also contains a profound cultural significance (He, 2021).

The cultural identity function of ethnic vocal music, Ethnic vocal music is not only an expression of music it also serves as a bridge of cultural identity in cross-cultural communication. With the gradual entry of ethnic vocal music into the international stage, many ethnic groups express their cultural confidence through vocal music. In this process, ethnic vocal music not only helps spread traditional music, but also inspires national pride. Studies have shown that the spread of ethnic vocal music in the context of globalization has an irreplaceable role in maintaining ethnic cultural diversity (Wang, 2017).

2.4 Related studies in music education

The reviewed studies collectively highlight the significant role of ethnic vocal music in fostering cultural transmission, cross-cultural understanding, and national identity. Zhang (2020) emphasizes its ability to transcend language barriers and create emotional resonance among diverse audiences, thereby promoting global cultural diversity. Li (2018) further demonstrates that ethnic vocal music education not only develops students’ musical skills but also deepens their appreciation of cultural values and nurtures a global perspective. Wang (2017) underscores its function in strengthening cultural identity and national pride, especially as ethnic music gains international recognition. Together, these studies affirm that ethnic vocal music serves as both an artistic and educational medium for preserving cultural heritage while enhancing mutual respect and intercultural communication in the era of globalization.

3. Research Methodology

The purpose of the study was to survey on the Chinese folk song teaching method for first year students at Xinyu University in Jiangxi Province. The research methodology was qualitative research. The researcher collected data through interviews with three key informants and classroom observations.

1. Key informants and Data Collection

1.1 Requirements for key informants:

- 1) Bachelor degree or above in Chinese folk vocal singing.



2) More than five years of experience teaching Chinese folk vocal music to students at the university level.

3) Professor or associate professor of ethnic vocal singing

1.2 Names of Key Informants:

1) Ms. Yan Xinlei, associate professor and vocal teacher, school of arts, Xinyu College. She mainly undertakes the teaching work of courses such as the foundation of ethnic vocal music, folk song singing skills, and vocal performance practice.

2) Mr. Xu Jiarui, teacher of ethnic vocal music in the art College of Xinyu College, master's degree, engaged in ethnic vocal music vocal teaching for 10 years.

3) Ms. Ye Yiru, Teacher of ethnic vocal music in the art College of Xinyu College, engaged in ethnic vocal music vocal teaching for 11 years.

1.3 Data Collection

1) This information was obtained through in-depth interviews with three experts.

2) Researcher did not end the study immediately after the interview but continued with observations.

3) Once all the interviews and observations were collected, we began the analysis. First, we compiled the interview transcripts and summarized the experts' responses into several themes.

2. Research Tools

2.1 Interview questions

1) Which parts of the current classroom's physical space, interpersonal atmosphere, and cultural arrangement can best support students' learning?

2) What are the main criteria for selecting and designing teaching content? How to ensure that the content not only aligns with the course objectives but also sparks students' interest?

3) What teaching methods are commonly used in teaching?

4) How to design teaching activities to promote students' knowledge internalization and ability development?

5) What are the teaching media that are frequently used in daily teaching? What positive or negative effects has the application of teaching media had on classroom teaching?

6) What are the typical behaviours of students in the classroom? What strategies are generally used to guide behaviours such as lack of concentration?

7) What are the main evaluation methods used to test teaching effectiveness? How to balance the consideration of students' knowledge mastery and ability development in the evaluation process?

8) What aspects of the physical space, interpersonal atmosphere, and cultural arrangement in the current classroom need improvement?

9) Can you provide examples of how innovative teaching methods have significantly improved teaching effectiveness?

10) What is the biggest difficulty encountered during the implementation of the activity?

2.2 Observation form

The observation table consists of four aspects, which are:

1) Classroom environment

2) Content of courses

3) Teaching method

4) Teaching activities

5) Teaching Media

- 6) Student behaviour in the classroom
- 7) Evaluation method

3. Analytical Method

This study thought qualitative data analysis focuses on understanding and interpreting verbal or textual data and strongly supports the conclusions drawn from the research. Descriptive analysis is used to interpret the information of three key informants. Interview and observation data will be content analyzed to identify common themes and patterns.

4. Results

The objective of this study was to survey on the Chinese folk song teaching method for first year students at Xinyu University. According to the purpose of this study, the survey results are as follows:

1. Specific teaching strategies, cultural components, and vocal techniques

The Chinese folk song teaching method for first-year students is rooted in simplicity, Chinese folk music is primarily based on the pentatonic scale (five notes: do, re, mi, sol, la). This scale is relatively easy for beginners because it avoids the complexity of a full seven-note scale. repetition, A common technique used in Chinese folk song teaching is the call-and-response method. The teacher sings or plays a short phrase, and the students repeat it. To reinforce rhythm and melody, teachers often incorporate movement into the lessons. For example, students might tap their hands, feet, or sway their bodies to the rhythm of the song. and emotional connection to the music. It emphasizes using folk songs with clear and familiar melodies, teaching through listening, singing, and movement, and encouraging students to engage with the cultural and historical context of the songs, In Chinese music education, there's a strong emphasis on understanding the cultural significance of the songs. Teachers often share the stories or historical background of the songs, explaining their meanings and the emotional content behind them.

1.1 Teaching Methods of Chinese Folk Songs

The teaching of Chinese folk songs is deeply rooted in regional cultural traditions, emphasizing the integration of language, music, and emotion. A core pedagogical approach involves immersing students in the dialectal context of each folk song, as dialect tones and pronunciation habits directly influence melody and rhythm. For instance, in teaching the Shaanbei folk song "Xin Tian You", mastering the throat and retroflex sounds of the local dialect is essential to conveying the region's vast landscape and emotional tone. Similarly, "Jasmine Flower" from the Jiangnan region requires attention to the soft, flowing pronunciation of the Wu dialect, capturing the gentle aesthetic of water-town culture. Vocal technique training is grounded in the principle of "breath as foundation, emotion as core," with different song genres requiring distinct methods. Labor songs such as "Boatman's Song" employ short, forceful breaths to simulate physical labor, while Mongolian long tunes rely on deep abdominal breathing and mixed resonance to evoke expansive imagery. In the teaching of ethnic minority polyphonic songs like those of the Dong people, harmony training focuses on balancing head and chest resonance to create rich, layered soundscapes reflective of natural environments.

Melodic ornamentation is another crucial element, serving as a stylistic marker and emotional amplifier. For example, the use of glissando and trembling tone in expresses sorrow and resilience, while the playful vibrato in the Hunan Flower Drum Opera piece enhances its comedic flair. Unique regional techniques further enrich the teaching content—such as the rhythmic throat tremble in Uyghur, or the breath-controlled method in Dai folk music, which mimics the grace of a peacock.

Improvisation is also central to folk song pedagogy. Students are encouraged to adapt

lyrics and melody to local scenery and personal emotion, as seen in the free lyrical adaptation of Shanxi "Mountain Songs" or the nature-inspired vocalizations in the Yi group's "Haicai Opera". These improvisational elements allow folk songs to transcend fixed forms, transforming each performance into a dynamic interaction between tradition and personal expression. This teaching method sustains the folk song's cultural vitality, embodying the ethos of "a thousand people, a thousand voices."

1.2 The singing techniques of Chinese folk songs

China's vast territory and ethnic diversity have led to a rich variety of regional folk song styles, with vocal techniques deeply intertwined with local language, culture, and lifestyle. In folk singing, mastering dialectal pronunciation is essential—not only for linguistic accuracy but also for musical authenticity. The integration of tone, pronunciation, and regional vocal style allows singers to fully express the song's emotional depth and cultural identity. For example, the Shaanbei folk song *Xintianyou* relies on the robust qualities of the local dialect, with powerful initial consonants and broad vowel sounds enhancing its bold and unrestrained style. In contrast, the Jiangnan tune *Jasmine Flower* demands soft and rounded enunciation in the Wu dialect, preserving the delicate and graceful charm of southern folk melodies.

Vocal technique in folk songs centers on the principle of "expressing emotion through sound," requiring control of breath and resonance. The widely used "chest-abdominal breathing method" supports sustained phrases and high tones. Mongolian long tunes, for instance, require deep, steady exhalation and the use of mixed resonance (nasal, chest, and throat cavities) to create a vast, flowing soundscape. In contrast, labor chants such as Sichuan's *Boatman's Chant* involve short, forceful breathing aligned with the rhythm of work, producing vigorous vocal bursts reflective of physical exertion. Distinctive regional styles also incorporate specialized vocal methods. The Miao "flying song," for example, uses falsetto and alternating vocal registers to achieve a bright, penetrating sound that carries across mountainous terrain. These techniques are not merely musical tools but expressions of environment, labor, and daily life.

A defining characteristic of Chinese folk singing is Runqiang—ornamentation that enriches musical expression through techniques such as glissando, vibrato, and embellishment. In Northwest songs like *Orchid Blossom*, downward glides and "crying tones" evoke grief and nostalgia, while in Jiangnan melodies, upward glides and subtle pitch bends add a playful, flowing quality. Ethnic minority styles offer even greater vocal variety, such as the "Nagra drum tremble" in Uyghur *Muqam*, which features rhythmic throat tremors synchronized with hand drums to evoke spirited emotion. Similarly, the Dong people's "cicada-like vibrato" simulates natural sounds through choral harmonic resonance, reflecting an aesthetic harmony between humanity and nature.

Improvisation plays a vital role in folk song performance. Singers often adapt lyrics, rhythm, and melody in response to the setting, audience, or personal feeling. In Shaanbei's *Dui Ge* (antiphonal singing), performers spontaneously incorporate elements of the surrounding landscape or daily life, engaging in poetic and musical dialogue. Likewise, in the Yi ethnic group's *Haicai Opera*, the untested "cavity" section allows singers to explore free-form vocalizations, from naturalistic sound imitation to complex melodic variation. These improvisational practices make each performance a unique creative act, ensuring the dynamic evolution of tradition. The vocal techniques of Chinese folk songs are not isolated skills, but holistic cultural expressions. Whether in the resonant calls of the Northwest or the gentle tunes of Jiangnan, these techniques embody the emotional memories, aesthetic ideals, and collective identity of their communities. This is the essence of the Chinese folk song tradition— "a thousand people, a thousand voices, one song, three sighs."

1.3 Training and Problems in Ethnic Vocal Singing Skills

The training of ethnic vocal singing in China is a comprehensive system integrating breath control, vocal production, language pronunciation, and emotional expression. At its core, the objective is to unify technical precision with artistic depth through scientific, culturally grounded methods. However, in practice, significant challenges arise due to individual physiological differences and uneven training approaches. Breath control, as the foundation of vocalization, demands mastery of the chest–abdominal breathing technique, with breathing rhythm adjusted to match the expressive needs of each song. Lyrical folk songs require slow, sustained breathing to support long melodic lines, while dramatic or rhythmic passages necessitate rapid, energetic inhalation and exhalation to convey heightened emotion. Common problems—such as shallow chest breathing—often result in breath instability and tension. These issues can be addressed through targeted exercises like “blowing candles” or “counted exhalations”, which develop core support and breath endurance.

In vocal resonance training, the principles of “opening the throat and stabilizing the larynx” are emphasized. Regional styles demand different resonating techniques: northern folk songs often rely on chest resonance to produce a bold and resonant tone, whereas Jiangnan tunes favor head and nasal resonance to achieve delicacy and smoothness. Many ethnic minority traditions use mixed resonance to imitate natural soundscapes, creating an immersive sonic experience. However, improper imitation or tension in the throat often leads to rigid, strained tones. Effective practices such as humming exercises and vowel modification drills can help singers discover balanced cavity coordination and tonal flexibility. Pronunciation training is equally essential, as it carries the cultural identity and linguistic specificity of each folk tradition. Singers must learn the phonological rules of various dialects, mastering elements like the forceful onset of consonants (e.g., the “spout” technique) and the rounded, accurate enunciation of finals. Shaanbei folk songs require precise control of throat and retroflex sounds, while Wu dialect tunes demand soft, sticky articulations. A lack of linguistic awareness often results in unclear diction or dialect distortion. This can be mitigated by phonetic analysis, listening to native recordings, and imitative practice, allowing for accurate reproduction of authentic regional sound.

Emotional expression and stylistic control are where technique must ultimately serve artistic intention. Whether it is the “crying tone” and descending glissando of Northwest folk songs, the dynamic physicality of ethnic minority performance traditions, or the fusion of bel canto elements in contemporary interpretations, successful expression depends on a deep understanding of cultural context. A common pitfall in training is overemphasis on technique at the expense of emotional connection. Learners must analyze each song’s cultural background, narrative imagery, and emotional logic, using this understanding to infuse technical passages with expressive intent. Only by internalizing the emotional landscape of the song can the singer elevate performance from mechanical execution to meaningful artistry. The recurring issues in ethnic vocal training—such as unstable breath, rigid tone, and unclear diction—often reflect imbalances across technical domains or a disconnection from cultural roots. Addressing these problems requires an approach that not only reinforces technical standardization, but also integrates cultural sensitivity into every aspect of training. When breath, tone, pronunciation, and emotion are harmonized with a deep awareness of regional identity, the performance can truly achieve the artistic ideal of “emotion in sound, and rhyme in emotion.”

1.4 The Future Development of Ethnic Singing Teaching

The future development of ethnic singing pedagogy must remain rooted in cultural heritage while embracing the innovations and aesthetic shifts of a globalized era. This evolution requires a dual strategy: preserving the unique vocal traditions of China’s diverse regions while



integrating contemporary methodologies and cross-cultural insights to foster relevance, accessibility, and artistic renewal. At its core, ethnic vocal instruction must continue to prioritize cultural authenticity. Key traditional styles—such as the “crying tone” in Shaanbei Xintianyou or the fluid “Shuimo tune” in Jiangnan Kunqu—should be retained as foundational components of the curriculum. Oral transmission remains essential, with master-apprentice models ensuring that stylistic nuances, dialectal inflections, and regional aesthetics are faithfully conveyed. At the same time, modern reinterpretation of traditional repertoire is becoming increasingly vital. Incorporating elements such as electronic textures, jazz harmonies, or popular music arrangements allows classic works like *Jasmine Flower* or *Shan Dan Dan Hua Hua Hong Yan Yan* to resonate with contemporary audiences. Such innovation not only revitalizes traditional melodies but also encourages students to explore personalized artistic expression.

The cross-cultural dialogue deepens; ethnic singing pedagogy must evolve into a flexible and inclusive system. Technical frameworks from other traditions—such as Italian *bel canto*’s humming resonance or the physical training methods of musical theatre—can be selectively adopted to enhance vocal agility and stage presence. Likewise, exposure to global rhythmic concepts, such as those found in African drumming, may enrich students’ sense of phrasing and timing. Technological advancement is poised to significantly reshape the delivery and methodology of ethnic singing instruction. Online platforms eliminate geographical barriers, enabling students in remote areas to access high-quality instruction, masterclasses, and performance analysis in real time. Intelligent vocal analysis software can provide instant visual feedback on pitch, breath control, and resonance balance, while VR and AR technologies offer immersive learning environments that simulate performance contexts—such as grassland settings for Mongolian songs or visual cues for pitch glides and ornamentation. These tools enhance learning engagement and transform abstract vocal techniques into intuitive, multisensory experiences.

In terms of talent development, the future of ethnic singing education must move beyond a uniform training model. Students should be seen as both cultural inheritors and creative innovators. Curriculum reform will place greater emphasis on ethnomusicological study, including ancient music theory, regional epic traditions, and opera systems. Field research will become integral, encouraging students to document endangered vocal practices, engage in community-based learning, and develop a grounded understanding of folk songs as living, evolving cultural expressions. Moreover, individualized instruction will be prioritized to support diverse vocal profiles. Students with light, clear voices may focus on the refined aesthetics of Jiangnan tunes, while those with broader ranges may be guided toward improvisational forms from the Northwest. Cross-genre experimentation will also be encouraged, allowing students to integrate ethnic techniques with electronic music, rap, or contemporary stage performance, thereby cultivating adaptable, versatile artists capable of performing both *The Yellow River Cantata* and *New Dragon Boat Tune* across diverse platforms. The future of ethnic singing education lies at the intersection of tradition and innovation, technology and artistry, individuality and collective memory. It must uphold core aesthetic values—such as the union of sound and emotion—while daring to transcend boundaries. In doing so, ethnic vocal art can evolve into a vibrant cultural force that bridges historical memory and modern sensibility, amplifying the distinctive voice of Chinese civilization on the global stage.

2 Pedagogical challenges and proposed solutions

2.1 The teaching content of the first-year ethnic vocal course at Xinyu College

The first-year ethnic vocal course at Xinyu College adopts a comprehensive and



structured curriculum that balances theoretical understanding, technical training, artistic practice, and cultural appreciation. The goal is to equip students with a solid foundation in ethnic vocal music while cultivating their interpretative and creative capacities. Theoretical instruction forms the basis of vocal training. Students are introduced to the anatomy and physiology of the vocal organs, the principles of breathing and resonance, and the scientific mechanisms of sound production. This foundational knowledge supports the development of healthy vocal habits and accurate technique. In addition, the course outlines the historical development of Chinese ethnic vocal music from ancient traditions to contemporary innovations, highlighting representative styles, genres, and influential artists. Coursework also includes analysis of vocal works, training students to interpret lyrics, melodic features, musical structures, and emotional content to enhance expressive depth.

Technical training is the core of the program. Instruction begins with breath control, emphasizing abdominal and thoracoabdominal breathing techniques to support vocal stability. Students are guided in mastering the resonance coordination among the head, chest, and oral cavities, enabling them to produce timbres characteristic of regional and ethnic styles. Pronunciation and diction are addressed through Chinese phonetics, with a focus on tonal accuracy, clarity, and lyric articulation. Additionally, stage performance skills including facial expression, gesture, and physical presence are incorporated to develop students' emotional expressiveness and stage confidence. Repertoire practice is diversified to expose students to a wide range of ethnic traditions. Selected materials include regional folk songs such as Shaanbei ballads, Jiangnan minor tunes, and Mongolian long songs, as well as excerpts from ethnic operas like *The White-Haired Girl* and *Little Black's Marriage*. These selections allow students to explore style-specific vocal techniques, character embodiment, and ensemble collaboration. The curriculum also introduces modern adaptations and fusion works, encouraging stylistic flexibility and contemporary relevance.

2.2 Teaching Methods for Ethnic Vocal Music Courses

The teaching of ethnic vocal music combines traditional vocal aesthetics with modern pedagogical principles, providing students with systematic training in vocal technique, stylistic interpretation, and expressive performance. Foundational training emphasizes the integration of emotion and sound, guiding students to internalize breath control and resonance as expressive tools. Breathing techniques, such as chest–abdominal coordination, are introduced through imagery-based exercises (e.g., “smelling flowers”), while resonance training helps students distinguish and coordinate head, oral, and chest cavities using humming and vowel transformation. Traditional vocal methods, including the “shouting voice” of Chinese opera, are incorporated to preserve cultural authenticity and avoid over-Westernization. Language training focuses on the phonological structure of Chinese, emphasizing initial consonant clarity and vowel rounding, often referred to as the “Four Hùs.” Dialect features are integrated according to the stylistic demands of each work to strengthen regional expression and cultural relevance.

The curriculum places strong emphasis on musical interpretation and cultural context. Students explore stylistic categories such as folk songs (labor chants, mountain songs, lyrical ballads), creative ethnic compositions, and traditional opera excerpts and learn to connect musical structure with historical and regional meaning. Traditional opera training includes mastery of vocal tonality (“Hu Guang Yin Zhong Zhou Yun”) and physical expressivity (“hand-eye-body movements”), linking vocal and theatrical performance. Personalized instruction is embedded throughout the program. Voice assessments help tailor repertoire and technique, encouraging students to develop their strengths while respecting their vocal limitations. Learning pathways are adapted based on individual interests ranging from regional folk heritage to cross-genre experimentation involving popular or digital media elements. The

teaching model adopts a “demonstration imitation correction” cycle, with teachers offering detailed modeling followed by segmented practice and constructive feedback. Stage experience is built through recitals, competitions, and collaborative rehearsals, which enhance both technical confidence and performance adaptability. Continuous feedback from students informs adaptive teaching strategies, ensuring that instruction remains responsive, student-centered, and culturally grounded.

2.3 Teaching Activity of Ethnic Vocal Course for First Year Students at Xinyu College

The early stage of the ethnic vocal music course emphasizes foundational training in vocal technique and language articulation. Instruction begins with chest–abdominal breathing methods, using sensory metaphors such as “smelling flowers” and “blowing candles” to help students understand breath control and support. Resonance training follows, guiding students to coordinate the head, oral, and chest cavities through humming and vowel modulation exercises, facilitating the development of a stable, resonant tone suitable for ethnic singing. Language instruction centers on the principles of correct pronunciation and tonal rounding, introducing students to the “Four Hù” system of Chinese phonetics. Attention is given to the articulation of initial consonants and final vowels, ensuring clarity and expressiveness. Regional phonetic features, particularly elements of the Gan dialect relevant to the Xinyu context, are selectively integrated to enhance students’ understanding of dialectal color in ethnic vocal performance and to reinforce local cultural identity.

Repertoire learning focuses on classic and accessible folk songs with strong melodic and cultural appeal, such as Jasmine Flower and Nanniwan. Each work is taught with analysis of its historical background, emotional content, and stylistic characteristics, enabling students to interpret songs with contextual awareness. For instance, Jasmine Flower is taught through imagery of Jiangnan’s serene water towns, encouraging a soft and lyrical tone; Nanniwan is presented as a narrative of resilience, fostering strength and firmness in vocal delivery. Basic performance elements—including posture, gesture, and eye contact—are introduced to cultivate students’ stage presence.

Given the developmental stage of first-year students, the course prioritizes interactive and experiential learning. A “demonstration–imitation–feedback” model is employed: instructors present full demonstrations, break down complex sections, and provide individualized guidance. Collaborative group work, such as ensemble rehearsals and in-class showcases, fosters peer learning and teamwork. Engaging vocal games (e.g., lyric continuation, melody challenges) reinforce key concepts in a relaxed environment and enhance student motivation. To bridge classroom instruction with real-world practice, students are encouraged to participate in on-campus performances, cultural festivals, and community events. Educational visits to local folk music performances and traditional opera activities provide immersive exposure to living vocal traditions. Guest lectures and masterclasses by industry professionals further enrich the learning experience. Regular performance assessments and progress presentations allow students to reflect on their development, identify areas for improvement, and build performance confidence. Through diverse, practice-oriented, and culturally grounded activities, the first-year ethnic vocal curriculum at Xinyu College aims to foster a solid technical foundation, cultivate artistic sensitivity, and ignite students’ long-term engagement with ethnic vocal traditions.

3. Technological integration in teaching media

The teaching media for first-year ethnic vocal courses at Xinyu College should be carefully selected to align with teaching goals, student needs, and institutional conditions, creating a diversified and interactive learning environment. Audio and video media play a

central role, offering students examples of professional vocal performances for comparison and analysis. Video demonstrations of techniques like breath control and resonance, along with animated guides for phonetic pronunciation, further enhance learning. To deepen students' understanding of works, multimedia resources, including music software and stage performance videos, help with rhythm, emotional expression, and cultural interpretation. Virtual reality (VR) technology enriches students' immersive experience of the cultural contexts of songs. Online platforms like Xuetong and Rain Classroom support self-directed learning by providing easy access to resources, practice tracks, and interactive tools, such as pronunciation games. Social media platforms like WeChat and TikTok promote learning through sharing knowledge, student performances, and cultural content.

Recording equipment and live streaming are essential for both classroom and stage practice, allowing students to review their performances and receive audience feedback. Additionally, intelligent accompaniment software adapts to student needs, simulating real-world performance conditions. Together, these media forms create a multi-dimensional support system, improving both the quality of teaching and the effectiveness of student learning in ethnic vocal music.

3.1 Physical and emotional aspects of performance training

The teaching environment for first-year ethnic vocal students at Xinyu College is designed to foster both artistic expression and student engagement. The classroom features a circular seating arrangement with a central performance area, encouraging both interaction and observation of vocal and physical expressions. This layout supports individualized attention and fosters a dynamic, inclusive atmosphere. Decorations further immerse students in the cultural heritage of ethnic vocal music. A timeline of the evolution of Chinese ethnic vocal music links traditional and contemporary styles, while high-definition images of ethnic instruments, such as the Mongolian horsehead fiddle and Uyghur hand drum, deepen students' understanding of folk traditions. The classroom is equipped with a triangular piano for pitch training, as well as a surround sound system that faithfully reproduces the distinct textures of folk songs, from the rugged tones of Shaanbei to the melodic elegance of Jiangnan. These resources aid in developing both technical and emotional understanding of ethnic vocal music. During lessons, teachers engage students through interactive and immersive teaching methods. Instruction begins with demonstrations that emphasize both technical and emotional components of singing. For example, vocal exercises like chest-abdominal joint breathing are explained through relatable metaphors, such as "slowly inflating a balloon," making abstract techniques accessible. Teachers actively use visual aids like mirrors to guide students on correct mouth positions, and provide physical feedback, such as assisting with breath flow.

In the learning of works, the atmosphere becomes highly collaborative. Teachers integrate multimedia resources, playing stage performance videos to introduce the essence of each piece. For example, when studying the "Banjiu Tune" from Jiangxi, a video of traditional singing and dancing in an ancient village is played, immersing students in the cultural context of the song. This is followed by group discussions where students analyze the lyrics, suggest creative additions (like rhythmic clapping or simple body movements), and perform collaboratively. The peer feedback aspect encourages a supportive, creative environment. Cutting-edge technologies are used to enhance immersion. Virtual reality (VR) transports students to different folk song environments, such as Shaanxi cave dwellings or Yunnan bamboo houses, creating an authentic cultural atmosphere. Additionally, intelligent music score software allows real-time annotations of emotional symbols and singing techniques, displayed on a large screen for all students to access simultaneously.

The classroom also hosts live performances from local folk singers and opera performers, offering students hands-on experience with traditional vocal techniques and body



movements. Occasionally, the space transforms into a mini recording studio, where students can record their singing using professional equipment, gaining insight into the artistic creation process from start to finish. The teaching environment at Xinyu College goes beyond traditional learning methods, blending cultural immersion, interactive collaboration, and advanced technology to create a vibrant, dynamic space for ethnic vocal music education.

5. Conclusion

The Chinese folk song teaching method for first-year students is rooted in simplicity. Chinese folk music is primarily based on the pentatonic scale (five notes: do, re, mi, sol, la). This scale is relatively easy for beginners because it avoids the complexity of a full seven-note scale. A common technique used in Chinese folk song teaching is the call-and-response method. The teacher sings or plays a short phrase, and the students repeat it. To reinforce rhythm and melody, teachers often incorporate movement into the lessons. For example, students might tap their hands, feet, or sway their bodies to the rhythm of the song, creating an emotional connection to the music. It emphasizes using folk songs with clear and familiar melodies, teaching through listening, singing, and movement, and encouraging students to engage with the cultural and historical context of the songs. In Chinese music education, there's a strong emphasis on understanding the cultural significance of the songs. Teachers often share the stories or historical background of the songs, explaining their meanings and the emotional content behind them. The teaching method at Xinyu College offers a balanced and innovative approach that prioritizes both cultural heritage and modern pedagogical techniques. By cultivating students' vocal skills alongside their emotional and cultural engagement, the program not only ensures the preservation of traditional ethnic music but also encourages creative exploration and innovation in the genre. This dynamic teaching model sets a strong foundation for students to become well-rounded musicians capable of preserving and evolving China's rich folk music tradition.

6. Discussion

The Chinese folk song teaching method at Xinyu College offers a profound exploration of the musical simplicity, cultural significance, and phonetic beauty embedded in ethnic vocal music. Through methods like call-and-response, movement integration, and emotional connection, students not only develop their vocal skills but also their ability to interpret and express the cultural stories behind the music. Furthermore, by emphasizing the phonetic aesthetics of ethnic languages, the method ensures that students engage with the rich cultural traditions of the music they are learning. In Chinese folk song teaching, it is not enough to simply focus on the technicalities of the vocal performance. The cultural significance embedded in the language and its pronunciation styles plays a central role in understanding the aesthetic value of ethnic music. As scholars like Chen (2020) and He (2021) have pointed out, the phonetic characteristics of ethnic languages contribute significantly to the artistic expression of the songs. The pronunciation styles of ethnic languages are inextricably linked to cultural traditions, providing a canvas for vocalists to embody the essence of the language through song.

By focusing on the phonetic richness of ethnic songs, the teaching method encourages vocal flexibility and cultural appreciation. Students learn not only to sing the notes but to infuse their performance with the cultural heritage of the language itself, turning the act of singing into a cultural expression that communicates the deep-rooted traditions of ethnic groups.

7. Suggestions

Future research can be deepened from two dimensions: longitudinal tracking and horizontal expansion. At the longitudinal level, the research subjects can be extended from first

grade students to second and third grade students. Through a tracking survey lasting 2-3 years, a phased teaching method evolution model of "basic skills training style differentiation learning innovative practice application" can be constructed. For example, observe whether the teacher adjusts the teaching ratio of "oral transmission" and "graph analysis" when second grade students are exposed to performance routines such as "Short Step" and "Fan Flower" in Jiangxi tea picking opera; Tracking the personalized application of "moistening tune" techniques and the reconstruction of regional cultural symbols by third grade students in creating new ethnic songs, thus forming an optimized teaching method path that covers the entire undergraduate stage.

References

- Chen, S. (2020). The special characteristics of language phonetics and the artistic charm of ethnic vocal music. *Linguistics and Music Quarterly*, 30(4), 145–160.
- He, Y. (2018). Challenges of social changes to the protection of ethnic vocal music. *Cultural Heritage Protection Journal*, 10(3), 89–104.
- He, Z. (2021). The phonetic art of ethnic vocal music and its cultural connotation. *Ethnic Arts and Culture Journal*, 25(1), 177–192.
- Li, J. (2015). Role of ethnic vocal music education in cross-cultural communication. *Music Education and Culture Review*, 14(3), 67–82.
- Li, J. (2018). Role of ethnic vocal music education in cross-cultural communication. *Music Education and Culture Review*, 14(3), 67–82.
- Li, M. (2017). The influence of technology and modernization on the inheritance of ethnic vocal music. *Music and Technology Journal*, 17(1), 33–48.
- Wang, F. (2018). Spatial distribution characteristics and formation mechanisms of cultural landscape genes of Chinese folk songs. *Cultural Geography Review*, 8(3), 95–110.
- Wang, X. (2017). The cultural identity function of ethnic vocal music. *Cultural Identity Studies*, 10(1), 1–16.
- Xie, Y. (2022). A review of contemporary music pedagogy research in China. *Music Pedagogy Journal*, 15(2), 133–148.
- Yang, H. (2020). The connection between speech aesthetics and emotional expression. *Speech and Music Journal*, 21(1), 77–92.
- Yang, H. (2021). Interactive communication between Chinese folk vocal music and modern media. *Media and Music Journal*, 14(2), 103–118.
- Zhang, H. (2020). Ethnic vocal music as a bridge for cultural transmission. *Chinese Folk Music Education Review*, 9(3), 18–29.



A Compilation of Bel Canto Vocal Exercises for Middle School Students

Zhang Jiahui¹, Watcharapong Supattarachaiwong²

^{1,2}Faculty of Music, Bangkok Thonburi University, Thailand

✉:1287639631@qq.com

(Corresponding Email)

Received: 13 July 2025; Revised: 23 July 2025; Accepted: 31 July 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

This paper presents a Bel Canto vocal exercise designed specifically for middle school students. Aimed at supporting vocal development and musical appreciation, based on principles of Bel Canto singing with age-appropriate pedagogical strategies. It features a range of technique targeting breath control, tone quality, legato singing, and vocal agility, supported by relevant theoretical concepts. The inclusion of varied assessment tools and structured feedback promotes student growth and reflective learning. Additionally, the resource highlights the importance of emotional expression and performance skills in shaping a well-rounded musical education. This paper provides music educators with practical exercise tools to cultivate both the technical proficiency and enduring musical interest of young vocalists.

Keywords: Bel Canto, Vocal, Exercise, Middle school students

1. Introduction

Bel Canto, an Italian term meaning "beautiful singing," refers to a vocal style that emphasizes smooth, lyrical, and technically precise singing. It originated in Italy during the 17th and 18th centuries and is characterized by its focus on breath control, even tone production, and agility in vocal delivery. Bel Canto requires singers to master techniques such as legato, *mezza voce*, and *coloratura*, which allow for expressive and emotionally resonant performances. This style is often associated with operatic works by composers like Rossini, Donizetti, and Bellini, who wrote music that showcased the virtuosity of the human voice. The essence of Bel Canto lies in its ability to convey emotion through vocal purity and clarity. Singers are trained to produce a seamless sound that flows effortlessly across registers, avoiding any harshness or strain. This style prioritizes the natural beauty of the voice, emphasizing a balanced tone and precise intonation. Bel Canto also places great importance on diction, ensuring that the text is delivered with clarity and meaning. The technique is often described as a marriage of art and science, requiring both innate talent and rigorous training to achieve mastery (Lin, 2023, 10 - 20).

The technical foundation of Bel Canto includes a strong emphasis on breath support, which allows singers to sustain long phrases without strain. Proper breath control is achieved through diaphragmatic breathing, ensuring that the voice remains steady and powerful. Additionally, Bel Canto singers must develop a keen sense of pitch and rhythm, as well as the ability to execute rapid passages with precision. These technical skills are essential for performing the demanding repertoire associated with this style, which often includes intricate runs, trills, and high notes. Bel Canto is often contrasted with other vocal styles, such as *verismo*

or Wagnerian singing, which prioritize dramatic intensity over vocal purity. While these styles may require a more forceful approach, Bel Canto remains focused on the beauty and elegance of the voice. This distinction has made Bel Canto a timeless and revered tradition in the world of classical music, influencing generations of singers and composers. Its principles continue to be taught in vocal studios around the world, ensuring that the art of beautiful singing endures (Su, 2021, 3 - 12).

Given its technical rigor and expressive depth, bel Canto serves as an ideal framework for developing young singers. Introducing middle school students to bel Canto techniques not only fosters proper vocal development but also cultivates musical sensitivity and artistic awareness from an early stage. This paper presents the development of a bel Canto vocal exercise tailored specifically to the needs of middle school learners, aiming to bridge vocal training with age-appropriate pedagogical strategies.

The exercise introduces middle school students to the principles of bel Canto singing, incorporating both practical exercises and theoretical concepts. The aim is to develop healthy vocal techniques while understanding the underlying musical theory. With essential theoretical concepts, helping middle school students understand the "why" behind their singing. Through this integration, students will develop both their vocal skills and their appreciation for music theory. The researcher needs to study the key words extracted from the study and read the related literature. This chapter includes a literature review on the following aspects:

2. Bel Canto's historical and technical foundation

2.1 Bel Canto's history

The origins of Bel Canto can be traced back to the Italian Renaissance, where the human voice was celebrated as the ultimate instrument of artistic expression. During the 16th and 17th centuries, Italian composers and singers began to develop techniques that emphasized vocal beauty and agility. This period saw the rise of the castrati, male singers who were castrated before puberty to preserve their high vocal range. These singers became the superstars of their time, captivating audiences with their extraordinary vocal abilities and contributing to the development of Bel Canto as a distinct style (Shen, 2024, 7 - 18).

The golden age of Bel Canto occurred in the 18th and early 19th centuries, coinciding with the rise of Italian opera. Composers such as Gioachino Rossini, Gaetano Donizetti, and Vincenzo Bellini wrote operas that showcased the virtuosity of Bel Canto singers. These works featured elaborate arias with intricate ornamentation, demanding both technical precision and emotional depth from performers. The popularity of Bel Canto during this period led to the establishment of vocal schools and pedagogical methods that focused on developing the skills necessary for this style.

The decline of Bel Canto began in the mid-19th century, as operatic tastes shifted toward more dramatic and realistic styles. Composers like Giuseppe Verdi and Richard Wagner sought to create music that emphasized storytelling and emotional intensity, often requiring a heavier and more powerful vocal approach. This shift led to a decline in the popularity of the traditional Bel Canto repertoire, as singers and audiences gravitated toward the new operatic trends. However, the principles of Bel Canto continued to influence vocal pedagogy, ensuring its survival as a foundational technique (Chen, 2020:4 - 14).

Bel Canto in the late 19th century, Marietta Alboni and the Decline of Bel Canto, Marietta Alboni (1823–1894) was one of the most renowned contraltos of the 19th century, celebrated for her rich vocal tone, impeccable technique, and artistry in the Bel Canto tradition. Trained under Gioachino Rossini, Alboni was deeply rooted in the classical vocal style that emphasized purity of tone, seamless legato, breath control, and expressive phrasing—hallmarks of Bel Canto singing.

In later years, Alboni reportedly kept handwritten notes or reflections expressing her concern and disappointment with the decline of Bel Canto technique and aesthetics during the second half of the 19th century. These notes provide valuable insight into the changing landscape of opera and vocal training during her lifetime (See Figure1). What Did Her Notes Reveal?

Loss of Vocal Refinement, Alboni lamented that younger singers were focusing more on dramatic power and volume rather than the technical finesse and vocal beauty that defined Bel Canto. Shift Toward Verismo, By the late 1800s, the operatic world was transitioning toward Verismo opera (e.g., works by Mascagni, Leoncavallo, and later Puccini), which emphasized realism, intense emotion, and dramatic expression—often at the expense of delicate vocal technique. Alboni also observed that audiences were beginning to favor spectacle and emotional extremes over vocal elegance and musical subtleties, pushing composers and performers in a new direction (Harold, & John, 1986, p.6) .

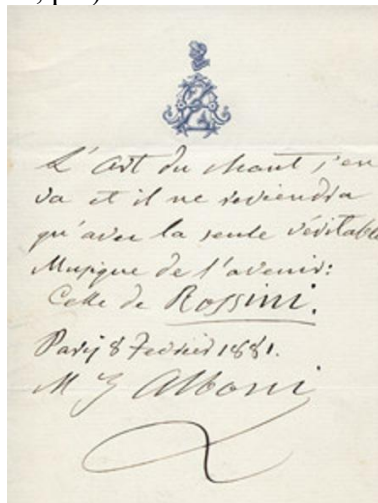


Figure1: Hand-written note by contralto Marietta Alboni about the decay of bel Canto in the late 19th century. The French text reads: "The art of singing is going, and it will only revert with the sole real music of the future: that of Rossini. Paris, 8 February 1881

The 20th century saw a revival of interest in Bel Canto, thanks in part to the efforts of singers like Maria Callas and Joan Sutherland. These artists brought renewed attention to the works of Rossini, Donizetti, and Bellini, demonstrating the enduring appeal of the Bel Canto style. Their performances highlighted the technical and artistic challenges of this repertoire, inspiring a new generation of singers to explore its possibilities. This revival also led to a renewed focus on historical performance practices, as musicians sought to recreate the sound and style of the Bel Canto era. Today, Bel Canto remains a vital part of the classical vocal tradition, with its principles continuing to shape the training of singers worldwide. While the style has evolved over the centuries, its core emphasis on vocal beauty, technical precision, and emotional expression remains unchanged. Modern singers who specialize in Bel Canto are celebrated for their ability to bring this timeless art form to life, ensuring that its legacy endures for future generations (Ye ,2021, 20-30).

3. Current trends in Bel Canto instruction

In many middle schools, Bel Canto is introduced as part of the music exercise, providing students with an opportunity to explore classical vocal techniques. However, the teaching of Bel Canto in this context often faces challenges due to limited resources and time constraints. Many schools lack specialized vocal instructors, and music programs may prioritize ensemble singing over individual vocal training. As a result, students may receive only a basic introduction to Bel Canto principles, with limited opportunities for in-depth study (Jiang, 2022,

p.7), in Despite these challenges, some middle schools have successfully integrated Bel Canto into their music programs, often through partnerships with local arts organizations or professional vocal coaches. These programs aim to expose students to the technical and artistic aspects of Bel Canto, fostering an appreciation for classical music and vocal performance. Students who participate in these programs often report increased confidence in their singing abilities and a deeper understanding of vocal technique (Xu, 2023, 9-21).

The teaching of Bel Canto in middle schools is also influenced by the broader trends in music education. With the increasing emphasis on standardized testing and core academic subjects, arts education has often been marginalized. This has led to a reduction in the time and resources allocated to music programs, making it difficult for schools to provide comprehensive vocal training. However, advocates for arts education continue to highlight the benefits of programs like Bel Canto, which can enhance students' cognitive, emotional, and social development. Technology has played a growing role in Bel Canto instruction, particularly in schools with limited access to specialized teachers. Online resources, video tutorials, and virtual masterclasses have made it possible for students to learn Bel Canto techniques from experienced professionals, even in remote or underserved areas. These digital tools can supplement traditional instruction, providing students with additional opportunities to practice and refine their skills. However, the effectiveness of these methods depends on the availability of technology and the support of educators (Tang, 2020, p. 8).

Looking to the future, there is a need for greater investment in music education to ensure that Bel Canto and other vocal traditions can thrive in middle schools. This includes providing schools with the resources to hire qualified vocal instructors, as well as creating opportunities for students to perform and engage with classical music. By fostering a love for Bel Canto at a young age, schools can help cultivate the next generation of singers and music enthusiasts, ensuring that this timeless art form continues to inspire and enrich lives (Gu, 2022, 89-90).

4. Pedagogical value and structure of an exercise

3.1 Meaning of Exercise

An exercise is a tool used by students to practice and reinforce their learning in a structured manner. It typically contains a series of exercises or tasks designed to help students apply the concepts they have learned in class. Exercises are commonly used in subjects such as mathematics, language arts, and science, where practice is essential for mastery. By completing exercises in these books, students can develop their skills, identify areas for improvement, and build confidence in their abilities (Zhang, 2023, 113-119). The meaning of an exercise extends beyond its physical form; it represents a space for exploration and growth. For students, it is a personal record of their progress, showcasing their efforts and achievements over time. Teachers also use exercises to assess students' understanding and provide feedback, making them an integral part of the learning process. In this way, exercises serve as a bridge between instruction and independent practice, helping students consolidate their knowledge and develop critical thinking skills (Liu, 2023, 60-67).

Exercises are particularly valuable in promoting active learning, as they require students to engage with the material rather than passively absorb information. By working through exercises, students can test their understanding, experiment with different approaches, and learn from their mistakes. This process of trial and error is essential for deep learning, as it encourages students to think critically and develop problem-solving skills. Exercises thus play a key role in fostering a growth mindset and a love for learning (Wang, 2023, 6-16).

Songs suitable for practicing singing for middle school students include: "Red Bean Song", "Where is Happiness", "Plum Lady Song", "Love of the Republic", "May You Have a Crystal Heart", "Don't Blame My Mother", and "Homesickness Song" are very suitable for singing practice. Don't sing "Red Bean Song" at the beginning. You can sing "My Dear" and

"Nina" first, because Italian songs are more suitable for our voices and allow the throat to sing in a more relaxed state.

For Example, "Red Bean Song" 红豆词 (See figure2)

红豆词
(女声或童声三部合唱)

[清]曹雪芹作词
刘雪庵作曲
黄友棣改编

中速 (♩ = 84)

滴不尽 相思血泪抛红豆， 开不完 春柳春花满画楼。
睡不稳 纱窗风雨黄昏后， 忘不了 新愁与旧愁。

The musical score is presented in three systems. Each system includes a piano accompaniment on the left and a vocal line on the right. The first system shows the beginning of the piece with a tempo marking of '中速 (♩ = 84)'. The second system contains the first line of lyrics: '滴不尽 相思血泪抛红豆， 开不完 春柳春花满画楼。'. The third system contains the second line of lyrics: '睡不稳 纱窗风雨黄昏后， 忘不了 新愁与旧愁。'. The piano part features a consistent rhythmic pattern of eighth notes, while the vocal line is more melodic and expressive.

Figure 2: "Red Bean Song" 红豆词

The song uses "red beans" song as a metaphor for lovesickness, and uses parallel sentences to depict the lover's state of being sick with lovesickness and unable to sleep. At the end, it uses green mountains and clear waters to represent the lingering love. The song adopts a multi-sentence musical structure, with a counted rhythm running through the beginning and the end, and uses rests to create a blank artistic conception. The song needs to maintain the lyrical nature of the melody when singing. The musical style incorporates the graceful characteristics of the art songs of the Republic of China period.

The speed of a song affects the atmosphere of the entire song. However, this problem is often overlooked by ordinary singers. "Red Bean Song" is an example. Its speed is originally *andante*, but many people sing it as *adagio* or *lento*, which makes it lifeless and "dragging" and "pulling" to make people feel bored. Therefore, mastering the speed of "Red Bean Song" is the first condition for successful performance.

Rests have the function of promoting vivid performance in songs, especially lyrical songs. This problem is also often misunderstood. It is generally believed that it is a rest. In fact, that is only one of the reasons. There are more important ones: breathing, plot transition, shallow climax foreshadowing, unfinished meaning of the song (the idea that silence is better than sound at this time). For example, the seventh bar of this song "I can't sleep well", the ninth bar "I can't forget", and the fifteenth bar "I can't open my brows, and I can't stand the unknown night", the rests after them all have the meaning of unfinished feelings. To express its effect, the best way is to shorten and weaken the music before the rest, so as to show the implicitness

of the phrase.

Slur is a common sign for lyrical songs, which indicates that the singer's voice should be expressed in a smooth and soft tone. The singing arc should not be dragged and connected randomly. The starting sound of the arc should be slightly strengthened, and the rest of the sound in the line should be gradually sung weaker, which is similar to the singing method of "weakening". For example, the word "new" in the ninth bar of "new sorrow", "with" and "old" in the tenth bar, and "end", "mirror", "in" in the thirteenth bar, etc., should all be performed by grasping the key points of slur singing.

It is common for students to have slogan-like pauses when singing "can't open their eyebrows, endure the unknown leak", especially in the second time "brow" and "leak", which are more likely to have pauses. This slogan-like pause seriously destroys the lyrical and beautiful melody line of the song.

The design and content of exercises can vary widely depending on the subject and grade level. Some exercises are structured to follow a specific exercise, with exercises that align closely with classroom instruction. Others may offer more open-ended tasks, allowing students to explore topics in greater depth or at their own pace. Regardless of their format, exercises are most effective when they are tailored to the needs and abilities of the students, providing an appropriate level of challenge and support. In addition to their academic benefits, exercises can also help students develop important life skills, such as time management, organization, and self-discipline. By regularly completing exercises and reviewing their work, students learn to set goals, manage their time effectively, and take responsibility for their own learning. These skills are not only valuable in school but also in later life, making exercises an important tool for personal and academic development (Chen, 2023, 80-88).

3.2 Concept of Exercise

The concept of an exercise is rooted in the idea of active learning, where students engage with the material through practice and application. Unlike textbooks, which primarily provide information, exercises are designed to encourage students to interact with the content, solve problems, and complete tasks. This hands-on approach helps students internalize the material and develop a deeper understanding of the subject matter. Exercises are thus an essential component of a well-rounded education, complementing classroom instruction and independent study (Zhao, 2023, 56-79). Exercises are often structured to follow a logical progression, starting with basic concepts and gradually increasing in complexity. This scaffolding approach ensures that students build a strong foundation before moving on to more advanced topics. By providing a clear and organized framework, exercises help students stay focused and motivated, making it easier for them to track their progress and achieve their learning goals. This structured approach is particularly important in subjects like mathematics, where concepts build upon one another in a sequential manner (Zhou, 2023, 66-82).

The concept of an exercise also emphasizes the importance of repetition and reinforcement in learning. By repeatedly practicing a skill or concept, students can strengthen their understanding and improve their performance. Exercises provide a space for this repetitive practice, allowing students to work through problems multiple times until they achieve mastery. This process of reinforcement is crucial for long-term retention and application of knowledge, making exercises a valuable tool for learning (Wu, 2023,70-75). Another key aspect of the exercise concept is its adaptability to different learning styles and needs. Exercises can be customized to suit the abilities and interests of individual students, providing a personalized learning experience. For example, some students may benefit from additional practice in specific areas, while others may need more challenging tasks to stay engaged. By tailoring the content and difficulty level of exercises, teachers can ensure that all students have the opportunity to succeed and reach their full potential (Zheng, 2023, 2-12). The concept of an



exercise also extends to its role in fostering independent learning. By working through exercises on their own, students learn to take initiative, solve problems, and seek help when needed. This independence is an important skill for lifelong learning, as it prepares students to take charge of their own education and pursue their interests beyond the classroom. Exercises thus serve as a tool for empowering students and encouraging them to become active, self-directed learners (Sun, 2023, 1-11).

3.3 Process of Exercise

The process of creating an exercise begins with identifying the learning objectives and outcomes for a particular subject or topic. Educators must determine what students need to know and be able to do, and then design exercises that align with these goals. This process involves careful planning and consideration of the exercise, as well as the needs and abilities of the students. The exercises should be challenging yet achievable, providing students with opportunities to practice and apply their knowledge in meaningful ways (Xu, 2023, 44-51).

Once the learning objectives are established, the next step in the process is to develop the content for the exercise. This includes writing questions, problems, and tasks that cover the key concepts and skills. The content should be organized in a logical sequence, starting with basic exercises and gradually increasing in difficulty. Visual aids, such as diagrams, charts, and illustrations, may also be included to enhance understanding and engagement. The goal is to create a comprehensive and user-friendly resource that supports student learning.

After the content is developed, the exercise undergoes a review and revision process to ensure its quality and effectiveness. Educators, subject matter experts, and sometimes even students may be involved in this process, providing feedback on the clarity, accuracy, and relevance of the exercises. Revisions are made based on this feedback, with the aim of creating a polished and effective learning tool. This iterative process helps to refine the exercise and ensure that it meets the needs of its intended audience. The next step in the process is the production and distribution of the exercise. This may involve printing physical copies or creating digital versions that can be accessed online. In some cases, exercises are integrated into learning management systems or educational apps, allowing students to complete exercises electronically. The format and delivery method should be chosen based on the needs and preferences of the students and teachers, as well as the available resources and technology (Ma, 2023, 70-83).

The process of using the exercise in the classroom or for independent study begins. Teachers guide students through the exercises, providing instruction, feedback, and support as needed. Students work through the exercises at their own pace, applying what they have learned and practicing their skills. The exercise serves as a record of their progress, allowing both students and teachers to track achievements and identify areas for improvement. This ongoing process of practice, feedback, and reflection is essential for effective learning and skill development (Zhu, 2023, 84-93).

3.4 Evaluation of Teaching Methods

The evaluation of teaching methods is a critical component of educational practice, as it helps educators assess the effectiveness of their instructional strategies and make informed decisions about how to improve student learning. This process involves gathering data on student performance, engagement, and satisfaction, as well as analyzing the impact of different teaching approaches. By evaluating teaching methods, educators can identify what works well and what needs to be adjusted, ensuring that their instruction is aligned with the needs and goals of their students. One common approach to evaluating teaching methods is through formative assessment, which involves ongoing feedback and reflection throughout the learning process. Formative assessments can take many forms, such as quizzes, class discussions, and peer

reviews, and are designed to provide immediate feedback to both students and teachers. This feedback allows educators to make real-time adjustments to their teaching methods, addressing any gaps in understanding or areas of difficulty. Formative assessment is particularly valuable for promoting active learning and fostering a growth mindset among students. Another important aspect of evaluating teaching methods is the use of summative assessments, which measure student learning at the end of a unit or course. Summative assessments, such as exams, projects, and portfolios, provide a comprehensive overview of what students have learned and how well they have mastered the material. By analyzing the results of these assessments, educators can determine the overall effectiveness of their teaching methods and identify areas for improvement. Summative assessments also help to ensure that students are meeting the learning objectives and standards set by the exercise (Hu, 2023, 93-111).

In addition to formal assessments, educators can also evaluate teaching methods through informal observations and feedback from students. Classroom observations allow teachers to see how students are engaging with the material and interacting with each other, providing valuable insights into the effectiveness of their instructional strategies. Student feedback, whether through surveys, interviews, or informal conversations, can also offer important perspectives on what is working well and what could be improved. This qualitative data complements the quantitative data from assessments, providing a more holistic view of teaching effectiveness (Guo, 2023, 15-25).

3.5 Tools for Assessment

Assessment tools are essential for measuring student learning and evaluating the effectiveness of teaching methods. These tools can take many forms, including tests, quizzes, rubrics, and portfolios, and are designed to provide objective and reliable data on student performance. By using a variety of assessment tools, educators can gain a comprehensive understanding of what students know and are able to do, as well as identify areas for improvement. The choice of assessment tools should be guided by the learning objectives and the needs of the students, ensuring that the assessment is aligned with the goals of instruction (He, 2023). One commonly used assessment tool is the rubric, which provides a clear and consistent framework for evaluating student work. Rubrics outline the criteria for success and describe different levels of performance, making it easier for educators to assess student work objectively and provide constructive feedback. Rubrics are particularly useful for assessing complex tasks, such as essays, projects, and presentations, as they allow for a more nuanced evaluation of student performance. They also help students understand the expectations for their work and how they can improve. Another important assessment tool is the portfolio, which collects and showcases a student's work over time. Portfolios provide a comprehensive view of student learning, allowing educators to assess growth and progress across multiple assignments and projects. They also encourage students to reflect on their learning and take ownership of their work, fostering a sense of pride and accomplishment. Portfolios can be particularly effective in subjects like art, writing, and science, where students can demonstrate their skills and creativity through a variety of work samples (Gao, 2023, 15-25).

Technology has also expanded the range of assessment tools available to educators, with digital platforms and software offering new ways to measure student learning. Online quizzes, interactive simulations, and automated grading systems can provide immediate feedback to students and teachers, making it easier to track progress and identify areas for improvement. These digital tools can also support personalized learning, allowing educators to tailor assessments to the needs and abilities of individual students. However, it is important to ensure that technology-based assessments are used in conjunction with other tools to provide a balanced and comprehensive evaluation of student learning (Liang, 2023, 30-40). The effectiveness of assessment tools depends on their alignment with the learning objectives and



the context in which they are used. Educators must carefully select and design assessment tools that are appropriate for the subject matter, the students, and the goals of instruction. They must also ensure that assessments are fair, valid, and reliable, providing accurate and meaningful data on student performance. By using a variety of assessment tools and continuously refining their approach, educators can create a robust and effective assessment system that supports student learning and growth (Song, 2023, 9-29).

5. Conclusion

Bel Canto, rooted in the vocal traditions of 18th- and early 19th-century Italy, is characterized by its emphasis on tonal beauty, seamless legato, breath control, and expressive clarity. This historical and technical foundation continues to influence classical vocal training, though contemporary instruction faces challenges in preserving its purity amid evolving musical styles and performance demands.

Modern trends in Bel Canto instruction reveal a renewed interest in historically informed practice, often blending traditional techniques with contemporary pedagogical methods. Teachers are increasingly tailoring instruction to individual vocal development, incorporating physiological understanding and diverse repertoire to keep the style relevant and accessible. The pedagogical value of structured Bel Canto exercises lies in their ability to cultivate technical mastery while nurturing expressive artistry. Well-designed exercises—focused on breath management, vowel clarity, agility, and tone consistency—provide a systematic approach that builds foundational skills and supports the long-term vocal growth of students across various musical genres. Songs suitable for practicing singing for middle school students include: "Red Bean Song", "Where is Happiness", "Plum Lady Song", "Love of the Republic", "May You Have a Crystal Heart", "Don't Blame My Mother", and "Homesickness Song" are very suitable for singing practice. Don't sing "Red Bean Song" at the beginning. You can sing "My Dear" and "Nina" first, because Italian songs are more suitable for our voices and allow the throat to sing in a more relaxed state.

The speed of a song affects the atmosphere of the entire song. However, this problem is often overlooked by ordinary singers. "Red Bean Song" is an example. Its speed is originally *andante*, but many people sing it as *adagio* or *lento*, which makes it lifeless and "dragging" and "pulling" to make people feel bored. Therefore, mastering the speed of "Red Bean Song" is the first condition for successful performance.

References

- Chen, J. (2020). *The impact of music teacher training on teaching quality in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Qufu Normal University.
- Chen, L. (2023). *Research on the integration of music and physical education in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Qufu Normal University.
- Gao, L. (2023). Research on integrating music into history teaching in Jining University Affiliated Middle School.
- Gu, Y. (2022). *A study on improving students' singing skills in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Shandong Normal University.
- Guo, Y. (2023). Building an online music resource library for Jining University Affiliated Middle School. *Educational Resources in Music Journal*, 8(4), 15–25.
- Harold, R., & John, W. (1986). *The concise Oxford dictionary of opera*. Oxford University Press.
- Hu, B. (2023). *Innovative music teaching methods for middle schools*. Beijing Normal University Press.

- Jiang, Y. (2022). *The basics of music for young learners*. China Education Press.
- Li, Y. (2023). The role of music clubs in fostering creativity in Jining University Affiliated Middle School. *Popular Music Education Review*, 15(3), 8–18.
- Liang, Q. (2023). *Exploring new forms of music extracurricular events in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Qufu Normal University.
- Lin, Y. (2023). *The art of bel canto: Technique and expression in vocal pedagogy*. Harmony Press.
- Liu, M. (2023). *Music education and the growing mind*. People's Education Press.
- Ma, J. (2023). *The impact of music education on students' stress management in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Qufu Normal University.
- Shen, N. (2024). *Research on the role of extracurricular music activities in student development in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Shandong Normal University.
- Song, T. (2023). Designing an effective music elective course in Jining University Affiliated Middle School. *Journal of Middle School Exercise Design*, 11(1), 19–29.
- Song, T. (2023). Designing an effective music elective course in Jining University Affiliated Middle School. *Journal of Middle School Curriculum Design*, 11(1), 19–29.
- Su, Y. (2021). Strategies for enhancing music appreciation among students in Jining University Affiliated Middle School. *Music Education Forum*, 29(3), 3–12.
- Sun, L. (2023). Implementing multicultural music workshops in Jining University Affiliated Middle School. *Multicultural Education in Music Journal*, 11(1), 1–11.
- Tang, Y. (2020). *The use of technology in music composition teaching in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Shandong University of Arts.
- Wang, H. (2023). Evaluating the effectiveness of music competitions in Jining University Affiliated Middle School. *Educational Evaluation Research*, 23(2), 6–16.
- Wu, G. (2023). *Practical approaches to middle school music instruction*. Higher Education Press.
- Xu, D. (2023). *The art and science of middle school music teaching*. Beijing Publishing House.
- Xu, J. (2023). How choir programs build leadership skills in Jining University Affiliated Middle School students. *Journal of School Music Activities*, 19(1), 9–21.
- Xu, X. (2021). Incorporating world music into the exercise of Jining University Affiliated Middle School. *Traditional Music Education Journal*, 12(2), 5–13.
- Ye, Z. (2021). *Fun with music: A middle schooler's guide*. China Music Publishing House.
- Zhang, L. (2024). Utilizing local folk music in Jining University Affiliated Middle School's music classes. *Journal of Local Music Education*, 9(2), 5–15.
- Zhang, W. (2023). *Mastering music teaching in middle schools*. Educational Science Publishing House.
- Zhao, L. (2023). *The influence of school-wide music culture on student well-being in Jining University Affiliated Middle School* (Unpublished master's thesis). Shandong Normal University.
- Zheng, J. (2023). The connection between music learning and language development in Jining University Affiliated Middle School. *Journal of Music Competitions in Education*, 10(2), 2–12.
- Zhou, H. (2023). *Designing engaging music textbooks for middle schools*. China Textbook Publishing House.
- Zhu, M. (2023). *Advanced vocal techniques for middle school singers*. China Music Education Press.



Surveying the Current Teaching Situation of the Minnan Yueqin at Minnan Normal University, Zhangzhou City, Fujian Province

Li Shuyu¹, Watcharapong Supattarachaiwong²

^{1,2}Faculty of Music, Bangkok Thonburi University, Thailand
✉:510871494@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 09 July 2025; Revised: 25 July 2025; Accepted: 31 July 2024
© The Author(s) 2025

Abstract

The objective of this study was to Surveying the Current Teaching Situation of the Minnan Yueqin at Minnan Normal University, Zhangzhou City, Fujian Province. A qualitative research methodology was employed, utilizing both observation and interviews for data collection and descriptive analysis. The researcher conducted semi-structured interviews and engaged in ethnographic fieldwork. Observational data were systematically recorded using an observation form. The research findings revealed that teaching methods for the Minnan Yueqin integrate traditional oral instruction with modern multimedia tools. Traditional oral instruction enables students to experience and acquire Yueqin playing techniques and its artistic expression through direct interaction. However, this method has limitations in conveying theoretical knowledge systematically.

Keywords: Surveying, Current teaching situation, Minnan Yueqin, Minnan normal university

1. Introduction

The Minnan Yueqin is deeply embedded in the folk customs of the Minnan region and serves as a vivid expression of local culture. According to the study *The Integration of Minnan Folk Customs and Folk Music*, the sound of the Yueqin can frequently be heard in traditional festivals, temple fairs, weddings, funerals, and other communal events. For instance, during the Lantern Festival Street parades, folk bands often feature the Yueqin to enhance the celebratory atmosphere. In contrast, its music in traditional sacrificial ceremonies adds solemnity and reverence to the occasion. Thus, the Yueqin functions not only as a musical instrument but also as a cultural symbol carrying the emotions, beliefs, and identity of the Minnan people (Zhang,2015).

Beyond its musical and historical value, interdisciplinary approaches—particularly from sociology and folklore—have enriched the study of the Minnan Yueqin. Scholar Zhang (2015), for example, explored the Yueqin's role and cultural significance in Minnan folk activities. She emphasized that its presence in festivals, weddings, funerals, and temple fairs reinforces its status as a symbol of local values and social cohesion. Zhang's research highlights the close relationship between the Yueqin and the daily life and traditions of the Minnan people, deepening our understanding of its historical origins and cultural function.

Despite its deep-rooted cultural value, the Minnan Yueqin faces serious challenges in



contemporary society. Globalization, multicultural influences, and shifts in the music market have contributed to a decline in its popularity—particularly among younger generations. This has led to reduced participation, limited interest, and gaps in inheritance. Additionally, the lack of original compositions that align with modern aesthetics further hampers its development and transmission.

As a key institution for cultural education in Fujian Province, Minnan Normal University plays an important role in preserving and promoting local heritage. Its integration of Minnan Yueqin instruction into the curriculum is a significant step toward fulfilling this mission. Studying the current teaching practices not only helps assess the effectiveness of such programs but also reveals areas for improvement. This research can inform efforts to optimize educational strategies and guide other institutions seeking to implement similar local cultural initiatives.

2. Literature Review

Researchers conducted a literature review on survey the current teaching situation of Minnan Yueqin, In Minnan normal university, At Zhangzhou City, Fujian province. This article is divided into the following four section.

1. The History and Culture of Minnan Yueqin

Early Speculations on the Origin Many scholars believe that the origin of the Minnan Yueqin is closely related to musical instruments in the ancient Central Plains region. Research on "Minnan Folk Musical Instruments" that the prototype of the Yueqin can be traced back to the stringed Tao in the Qin and Han Dynasties. With the southward migration of Central Plains culture, it gradually took root in the Minnan region and evolved in the unique local cultural environment. This view has been recognized by many scholars. The origin of the Minnan Yueqin might be closely related to the stringed musical instruments in the ancient Central Plains region. He believed that the prototype of the Yueqin could be traced back to the stringed Tao in the Qin and Han Dynasties. With the southward migration of Central Plains culture, the stringed Tao gradually evolved in the unique musical environment of the Minnan region, incorporated local musical elements, and finally formed the Minnan - characteristic Yueqin. This view provided an important idea for subsequent research, and many scholars carried out further exploration based on this (Lin,1985).

The Historical Background of Fujian's Traditional Musical Instruments, point that from the evolution of the instrument's shape and playing techniques, the Minnan Yueqin absorbed the essence of Central Plains instruments during its development and incorporated local Minnan music elements, forming a unique style. During the same period, some scholars began to pay attention to the association between the Minnan Yueqin and musical instruments in surrounding areas. The instrument's shape, playing techniques, and musical style, the Minnan Yueqin was influenced by musical instruments in adjacent areas during its development, such as the Qinqin in Guangdong and the Yueqin in Taiwan. These instruments might have exchanged and learned from each other in history, jointly promoting the development of Yueqin - like instruments in the southern region. However, due to the limitations of research materials and methods at that time, these views mostly remained at the theoretical hypothesis level and lacked sufficient empirical research (Chen,1990).

From a musical perspective, the Minnan Yueqin contains rich musical and cultural connotations. In "Research on the Musical Features and Inheritance of the Minnan Yueqin" that the playing techniques of the Minnan Yueqin are unique, including plucking, picking, rolling, sweeping, etc. The application of these techniques has formed its unique musical style. At the same time, the repertoire of the Yueqin is rich and diverse, including traditional ancient tunes such as "Plum Blossom Melody" and "Eight Galloping Horses". These tunes have



incorporated Minnan - region musical elements during the inheritance process and have a strong local flavor. There are also some new repertoires created according to modern music styles, demonstrating the innovation and development of the Yueqin in the contemporary era. These repertoires are not only musical expressions but also vivid portrayals of the historical culture and social life of the Minnan region (Zhao, 2018).

2. Teaching Content and Teaching Method of Minnan Yueqin

In the performance of the Southern Fujian School Yueqin, unique fingering and plectrum application methods are one of its characteristics. For example, when performing some Minnan folk tunes, special glide and trill techniques are used to enhance the expressiveness and local characteristics of the music. The teaching of these characteristic techniques requires teachers to deeply understand the style characteristics of Minnan folk music, and through demonstration, explanation, and targeted practice, let students experience the charm and emotional expression. When teaching the glide technique, teachers can combine specific Minnan music repertoires to explain the starting note, glide direction, and termination note processing of the glide, allowing students to feel the role of the glide in expressing the gentle and delicate emotions of Minnan music (Chen, 2018).

Performance techniques are the core content of Southern Fujian Yueqin teaching. Many scholars have conducted research on this. In "On the Basic Training in Yueqin Performance Teaching". The right - hand techniques such as plucking, flicking, pinching, and wheeling are regarded as "basic skills". For example, the index finger and thumb of the right hand firmly hold the plectrum, the wrist and the lower arm form a 45 - degree angle, and the strength of the wrist is used to pluck the strings in front of the upper part of the hand. The plucking force should be uniform. The left - hand techniques include pushing, pulling, kneading, and shifting fingers. When the left hand presses the strings, the thumb holds the neck, and the other four fingers press on the frets with the front part of the fingertips. The height of the fingers when lifting should be appropriate to avoid affecting the speed.

In the teaching of Southern Fujian Yueqin, teachers should follow the principle of step - by - step progress, starting from basic technique training. For example, first let students practice single - note plucking of the right hand, and after proficiency, proceed to combined technique practice; for the left - hand fingering, start with simple note - pressing and gradually transition to techniques such as vibrato and glissando. Through continuous practice, students can master various performance techniques proficiently. In terms of performance postures, correct sitting postures and holding methods are emphasized. For example, the sitting posture should be upright, the body should maintain an appropriate angle with the instrument body, and the instrument should be held stably and comfortably to ensure the fluency and stability of performance. In terms of basic skills of the left and right hands, there are strict norms for right - hand picking, wheeling, and left - hand fingering, vibrato, etc. The control of the strength and speed of the fingers when picking, the evenness and continuity of wheeling, the intonation of fingering, and the charm of vibrato are all key contents of basic training. In teaching, teachers should help students master these basic skills through methods such as decomposing movements and slow practice, laying a solid foundation for subsequent performance learning (Huang, 2015).

3.Related research of Minnan Yueqin

Many scholars have emphasized the importance of incorporating Minnan Yueqin into the school education system. "Research on the Inheritance Model of Minnan Yueqin Based on School Education" "point that appropriate teaching content of Minnan Yueqin should be added to the music courses of primary and secondary schools, and special teaching materials and syllabuses should be compiled to cultivate students' interest in local music culture. Through

classroom teaching, club activities and other forms, more students can understand and get in touch with Minnan Yueqin, and cultivate reserve talents for inheritance. At the same time, music majors in colleges and universities can also offer relevant courses to cultivate high - level professionals, providing theoretical support and innovation impetus for the inheritance and development of Minnan Yueqin (Liu, 2018).

Restoring and revitalizing traditional folk activities is an important measure to protect the cultural ecology of Minnan Yueqin. "Research on the Interactive Relationship between Folk Activities and the Inheritance of Minnan Yueqin" that the government and social organizations should actively support and organize various folk activities, such as temple fairs and folk music festivals, to provide a platform for the performance of Minnan Yueqin. Through these activities, not only can Minnan Yueqin be reintegrated into people's lives, but also people's sense of identity and pride in local culture can be enhanced, creating a good cultural inheritance atmosphere (Sun, 2020). On the basis of retaining traditional characteristics, musical innovation is an inevitable requirement for Minnan Yueqin to adapt to the development of modern society. "Research on the Musical Innovation and Development Path of Minnan Yueqin" that musicians should be encouraged to cooperate with Minnan Yueqin artists to combine Minnan Yueqin with modern music elements and create new repertoires. Elements of pop music, jazz, etc. can be integrated to expand the musical expressiveness of Minnan Yueqin and attract more young audiences. At the same time, innovation can also be carried out in the performance form, such as using ensemble with other instruments, combination with dance and other forms to enrich the performance content (Zhang, 2022). Using new media platforms for promotion can effectively expand the influence of Minnan Yueqin. "Research on the Communication Strategies of Minnan Yueqin in the New Media Era" point that by means of new media platforms such as Douyin, Weibo, and Bilibili, performance videos, teaching courses, cultural introductions, etc. of Minnan Yueqin can be released to attract user attention. Through live broadcasts, short - videos and other forms, more people can understand the charm of Minnan Yueqin. In addition, online competitions, concerts and other activities can also be held through the network platform to improve the popularity and participation of Minnan Yueqin (Wu, 2023).

3. Research Methodology

This research methodology is qualitative research methods that included interview forms and observation forms. In the interview, researcher uses semi-structured on the questions and observe in ethnic fieldwork to collect data and records it in an observation form.

1. Key informants

Criteria of the key informant, the key informant must criteria:

- 1.1 Previously represented China in international exchanges with ethnic bands.
- 1.2 Having over ten years of teaching experience in playing the YueQin.
- 1.3 Has won national or international awards for solo performance of the YueQin

Key Information

- 1) Professor Wang Su Hua, professional, working place: Innan Normal University.
- 2) Professor Zhan JinNiang, professional working place: Innan Normal University.
- 3) Cai HeBang, YueQin Performer, working place: Zhangpu Country Zhuma Opera Xiang Opera Inheritance and Protection Center.

2. Data collection

2.1 Literature Research: Through libraries, academic databases, and the Internet, books, journal articles, dissertations, music textbooks, and folk music research materials related to the Minnan Yueqin were extensively collected. These literatures were sorted and analyzed to understand the historical development, structural characteristics, playing techniques, musical styles, and existing research results of the Minnan Yueqin, providing a theoretical basis for subsequent field research and analysis.

2.2 Field Research: Visits were made to the Minnan region, including Xiamen, Quanzhou, Zhangzhou, and other places. In - depth field observations and records were carried out in local folk music societies, cultural venues, music academies, and Yueqin production workshops. Observe the actual application of the Minnan Yueqin in folk music performances and teaching activities, take photos and videos of the performance scenes, and record first - hand information such as the playing process of the performers and the details of instrument use.

2.3 Interview Method: Face - to - face interviews were conducted with Minnan Yueqin performers, craftsmen, music scholars, and folk music enthusiasts. The interview content covered aspects such as the inheritance status of the Minnan Yueqin, the inheritance and innovation of playing techniques, the characteristics of the production process, the development difficulties faced, and expectations for future development. A total of 3 relevant people were interviewed, including 1 performer, 2 music scholars. The interview process was recorded and detailed notes were taken for subsequent collation and analysis.

3. Analytical Method

This study employs Key information provider data is an important component of data collection in this article, including setting questions to understand key information, obtaining interview forms from three key information providers, and correcting and summarizing them. Analyze and practice the data from the interview to study about the current situation of the Minnan Yueqin. Interviews with three key individuals and observation of the teaching situation of Yueqin are beneficial for obtaining data. By summarizing and analyzing the interview and observation forms, more effective support can be provided for this article.

4. Results

1. Surveying the Current Teaching Situation of Minnan Yueqin, In Minnan Normal University, At Zhangzhou City, Fujian Province from interview

In order to understand the current situation of teaching Minnan Yueqin in ordinary universities in Zhangzhou, mainly Minnan Normal University in Zhangzhou City, Fujian Province, researchers interviewed three teachers from this school, and each teacher was asked 10 questions, and the specific results of the study are as follows:



Figure1: Traditional Minnan Yueqin (Source: Metropolitan Museum of Art).

Yueqin is one of the traditional plucked instruments in China, widely used in the Minnan region of Fujian Province. The Yueqin originated in the Han Dynasty of China. It usually has two or four strings and produces sound by plucking the strings. Its speaker is fully circular, with a short neck resembling a full moon, hence it is named Yueqin. The neck and speaker frame are commonly made of rosewood or rosewood, while the panel and backboard are made of paulownia wood. In southern Fujian, the Yueqin is commonly used as accompaniment to art forms such as Nanyin, Gezaixi, and Zhuma opera. Its soft and crisp tone adds a unique charm to performances. In addition, the Yueqin has also undergone changes during its dissemination, such as the longer neck and different speaker shapes of Taiwanese Yueqin. However, it plays an important role in folk music and opera in southern Fujian and Taiwan. Minnan Yueqin has a profound historical and cultural heritage and is an important symbol of Minnan culture. Through scientific curriculum design and innovative teaching models, Minnan Normal University has organically integrated it into the teaching system, cultivating students' professional skills while promoting the inheritance and development of Minnan culture.

Minnan Normal University ensures the effectiveness of Minnan Yueqin teaching through diverse teaching methods and a scientific evaluation system. The teaching method that combines tradition and modernity not only inherits the playing skills of the Yueqin but also adapts to the needs of modern education, promoting the all - round development of students. The modern educational context brings both opportunities and challenges to Minnan Yueqin teaching. How to utilize modern educational resources and policy advantages to overcome the conflicts between tradition and modernity, the shortage of teachers, and other issues is the key to the development of Minnan Yueqin teaching. Students' learning attitudes and interests are directly related to the effectiveness of Minnan Yueqin teaching. The school has effectively enhanced students' learning enthusiasm and improved teaching quality through measures such as optimizing the curriculum, enriching teaching forms, and strengthening cultural education. Students face difficulties in techniques, culture, and time when learning Minnan Yueqin. Teachers help students overcome these difficulties and improve learning effectiveness through scientific teaching methods, rich teaching means, and personalized tutoring.

Through cooperation and exchanges with local cultural institutions and folk artists, Minnan Normal University has enriched teaching resources, improved teaching quality, promoted the inheritance and development of Minnan Yueqin culture, and formed a good school - local cooperation education model. Minnan Normal University integrates a structured teaching system with innovative practices to balance "heritage preservation" and "creative evolution" of Minnan Yueqin culture. The inheritance framework includes cultural cognition courses, standardized technique training, and master-apprentice workshops with folk artists to

maintain traditional craftsmanship. For innovation, the university fosters modern adaptations through interdisciplinary courses, cross-artform projects (e.g., music with animation), innovation competitions, and academic research, ensuring the tradition evolves while retaining its cultural essence. Minnan Normal University's Minnan Yueqin majors face diversified employment prospects, spanning cultural education (e.g., ICH teaching in schools, academic research), cultural communication (e.g., art troupes, self-media promotion), and cultural tourism (e.g., scenic performances). The university supports career development via interdisciplinary curricula, practical internships, industry partnerships, and alumni networks, enabling students to bridge traditional heritage with modern career demands. Minnan Yueqin teaching reinforces local cultural identity by deepening students' understanding of Minnan culture through performance and community engagement, while serving as a bridge for cross-cultural communication via international exchanges, student programs, and academic collaborations. It fosters both emotional attachment to local heritage and global cultural dialogue.

Minnan Normal University's future plans for Minnan Yueqin teaching focus on three pillars: modernizing the teaching system with digital resources and integrated talent pathways, integrating industry resources to foster cultural innovation and preservation, and promoting internationalization through overseas teaching points and global events. The goal is to establish the university as a global hub for preserving and advancing Minnan Yueqin culture.

2. Surveying the Current Teaching Situation of Minnan Yueqin, In Minnan Normal University, At Zhangzhou City, Fujian Province from observation

The observation form focuses on the classroom teaching practice of Minnan Yueqin at Minnan Normal University in Zhangzhou City, Fujian Province. Through systematic and structured observation indicators, it records and analyzes the current teaching situation from multiple dimensions. The form primarily centers on core elements such as teaching content design, application of teaching methods, teacher-student interaction patterns, and practices of cultural inheritance and innovation and so on. Its aim is to objectively evaluate the teaching quality of Minnan Yueqin courses, identify the strengths and weaknesses in the teaching process, and provide empirical evidence for optimizing the teaching system and deepening the inheritance and innovation of traditional Minnan culture. The observation covers key dimensions, including the integrity of classroom teaching procedures, the standardization of intangible cultural heritage skill transmission, student engagement, and the effectiveness of cultivating innovative capabilities, striving to comprehensively reflect the authentic state and development trends of Minnan Yueqin classroom teaching.

2.1 Teaching method

Through the observation of three distinct Minnan Yueqin courses at Minnan Normal University, it is evident that the university employs diverse and innovative teaching methods, effectively balancing the inheritance of traditional skills with modern educational needs. The first course focuses on basic technique training and adopts the traditional "demonstration-imitation-correction" teaching model. The instructor systematically demonstrates standard playing postures and fundamental fingering techniques, supplemented by slow-motion breakdowns to ensure students master the 要领 precisely. The inclusion of "one-on-one correction" sessions allows personalized guidance for each student's technical flaws, embodying the essence of the traditional master-apprentice teaching approach. This method strengthens students' foundational skills and ensures the standardization of traditional skill transmission.

The second course centers on piece performance and cultural interpretation, utilizing a "contextual teaching + interactive discussion" model. The instructor begins with video clips of



Yueqin performances at traditional Minnan festivals, immersing students in cultural contexts and facilitating their understanding of the folk connotations behind the music. During piece learning, a group collaboration approach is adopted, where students discuss emotional expressions and playing techniques in groups. The instructor acts as a facilitator, supplementing discussions with historical and cultural knowledge. This method breaks away from one-way knowledge transfer, deepening students' comprehension and appreciation of Yueqin art through cultural immersion and interactive exploration.

The third course emphasizes innovative practical applications, implementing a "project-based + interdisciplinary integration" model. The instructor assigns a creative task themed "Integrating Traditional Yueqin with Modern Music Styles," requiring students to blend Yueqin with electronic music elements to compose original pieces. The course promotes interdisciplinary teamwork, inviting students from music production and digital media fields to collaborate on full-process practices, including arrangement, sound design, and video production. This approach stimulates students' innovative thinking, drives artistic breakthroughs in Yueqin performance, and cultivates teamwork and interdisciplinary practical abilities. Collectively, these three courses exemplify Minnan Normal University's educational philosophy of "upholding tradition as the foundation and pursuing innovation as the driving force" in Yueqin teaching. The basic technique course solidifies traditional foundations, the cultural interpretation course enriches artistic connotations, and the innovation practice course propels inheritance and development. The flexible application of diverse teaching methods forms a structured, interconnected system, providing an effective pathway for the inheritance and innovation of Minnan Yueqin culture.

2.2 Teaching materials

The observation of distinct Minnan Yueqin courses at Minnan Normal University, it is evident that the design and application of teaching materials closely adhere to the goals of "inheritance and innovation," forming a hierarchical and complementary material system that effectively supports the implementation of teaching content and the transmission of cultural connotations. The first course, centered on basic technique training, primarily combines standardized printed textbooks with dynamic demonstration materials. The printed textbook systematically outlines the structure of the Yueqin, playing postures, and fundamental fingering techniques, accompanied by clear action diagrams and step-by-step practice guides, ensuring the standardization and operability of teaching content. Meanwhile, the instructor utilizes high-definition video demonstrations to provide slow-motion breakdowns and multi-angle views of key fingerings, compensating for the limitations of static illustrations. Additionally, self-compiled fingering exercise sheet music is distributed during class, featuring a reasonable difficulty gradient that helps students gradually reinforce their basic skills, reflecting the rigor and systematic nature of traditional skill teaching.

The second course, focusing on piece performance and cultural interpretation, presents teaching materials in a diversified form of "text + audio + video." The instructor uses a meticulously compiled piece analysis manual as the foundation, providing detailed introductions to the historical background, musical structure, and cultural implications of the pieces. Complementary materials include original Nanyin performance audio and classic stage performance videos, allowing students to experience the artistic charm of the music from auditory and visual perspectives. Furthermore, a digital cultural archive is introduced in the classroom, enabling students to instantly access relevant historical documents, folk pictures, and scholarly research findings via tablets, enhancing the depth and breadth of cultural learning. This three-dimensional combination of materials effectively promotes students' understanding and appreciation of the cultural connotations of Yueqin art.

The third course, centered around innovative practical applications, features teaching



materials that emphasize openness and practicality. The instructor provides open-ended creative guidelines, including analyses of modern music styles, interdisciplinary creative cases, and technical tool usage instructions, offering directional guidance for students' innovative practices. Additionally, a digital creation platform is established, integrating professional music production software, sound effect libraries, and video editing tools to support students in completing the entire creative process, from composition and mixing to multimedia presentation. The classroom also incorporates a collection of cutting-edge industry cases, featuring successful examples of innovative applications of traditional instruments at home and abroad, inspiring students' creative ideas. This practice-oriented material design provides ample room for students' innovation and effectively promotes the modern development of Minnan Yueqin art.

Overall, the teaching materials of the three courses have distinct focuses while maintaining interconnections. The basic technique course emphasizes standardization and systematic Ness, the piece interpretation course focuses on cultural richness and diversity, and the innovation practice course highlights openness and practicality. This differentiated material design not only meets the requirements of different teaching objectives but also forms a complete chain from traditional inheritance to modern innovation, providing strong support for the high-quality development of Minnan Yueqin teaching.

2.3 Teaching contents

It is evident that the teaching content design has established a three-dimensional system of "basic inheritance—cultural immersion—innovative practice." This system not only upholds the core values of traditional skills but also integrates modern educational concepts, achieving systematic, hierarchical, and contemporary teaching objectives. Basic Technique Course: Laying the Foundation of Traditional Skills, the first basic technique course centers on "standardized inheritance," focusing on the fundamental skills of Yueqin performance. The course begins with an introduction to the instrument's historical origins and structural principles, helping students develop an overall understanding. It then systematically teaches basic fingerings, including playing postures, right-hand plucking, and left-hand pressing, complemented by decomposed exercises and rhythm training to enhance physical coordination. Notably, the course emphasizes the standardization of traditional techniques. For instance, when teaching the "round-fingering" skill, it not only demonstrates the correct movements but also contrasts them with common mistakes to guide students. Additionally, basic music theory is integrated, correlating Yueqin fingerings with musical notations, enabling students to understand the musical logic behind technical actions. This design of "technical training + theoretical support" ensures students master traditional playing skills solidly, laying a strong foundation for advanced learning.

Piece Interpretation Course: Deepening Cultural and Artistic Connotations, the second piece interpretation course is guided by the principle of "cultural immersion," deeply integrating Yueqin performance with Minnan culture. The course selects representative Nanyin pieces, such as Plum Blossom Melody and Eight Steeds, and analyzes them from three dimensions: historical background, musical patterns, and artistic features. The teaching content encompasses not only playing techniques but also delves into the cultural significance behind the pieces. For example, by examining the application of these pieces in Minnan wedding and funeral customs, it reveals the symbiotic relationship between Yueqin and folk culture. Combining with Minnan dialect lyrics, it interprets the linguistic aesthetics of Nanyin art. Cross-art comparison teaching is also introduced, relating Yueqin pieces to the music of Liyuan Opera and Gaojia Opera, broadening students' artistic horizons. The course includes a "cultural field trip" practice, organizing students to investigate local Nanyin communities and experience the traditional music's cultural roots firsthand. This design of "artistic skills and cultural

origins" enables students to perceive the essence of Minnan culture through performance, strengthening their cultural identity.

Innovative Practice Course: Promoting the Transformation of Traditional Art, The third innovative practice course aims at "cross-disciplinary integration," guiding students to explore the modern expressions of Minnan Yueqin. The course, themed "Innovative Applications of Traditional Music," consists of three modules: first, theoretical introduction covering modern music styles, digital music production techniques, and interdisciplinary creative concepts; second, practical creation, requiring students to combine Yueqin with electronic music, film scoring, game sound effects, etc., to complete original works; third, presentation and evaluation, inviting industry experts, teachers, and students to discuss the creativity and cultural value of the works through workshops. The teaching content breaks traditional boundaries. For example, in the "Yueqin add Electronic Music" creation, students learn to use Digital Audio Workstations (DAWs)—software platforms used for recording, editing, mixing, and producing audio—to support their composition and arrangement skills in a modern music education setting. Digital Audio Workstations (DAWs) are computer-based software applications that enable users to record, edit, process, and produce audio files. Commonly used in music production, they provide a versatile platform for composing, arranging, and mixing music using both digital and recorded sound sources (See Figure 2).



Figure2: Digital Audio Workstations (DAWs)—software (Source: www.pcmag.com).

blending traditional pentatonic scales with electronic synthesizer timbres. Real-world projects, such as scoring for local cultural tourism promotional videos, are incorporated, enabling students to understand the contemporary value of traditional art. This design of "traditional essence and modern technology" stimulates students' innovative thinking, transforming Minnan Yueqin from a traditional form into diverse artistic expressions.

The teaching content of the three courses forms a progressive and interconnected system: the basic technique course establishes traditional skills, the piece interpretation course deepens cultural understanding, and the innovative practice course activates traditional art in modern contexts. This hierarchical design aligns with students' cognitive development and the requirements of intangible cultural heritage inheritance, constructing a scientific and comprehensive content framework for Minnan Yueqin teaching. It effectively promotes the creative transformation and innovative development of traditional culture within modern education.

2.4 Teaching technique

Through a systematic observation of three distinct Minnan Yueqin courses at Minnan



Normal University, the application of teaching techniques demonstrates a remarkable integration of "tradition and modernity, theory and practice, inheritance and innovation." Tailored to diverse teaching objectives, these courses employ a variety of methods, constructing a hierarchical and complementary instructional strategy system that effectively enhances teaching quality and cultural inheritance efficiency. Basic Technique Course: Integration of Traditional Demonstration and Hierarchical Instruction. In the course focused on basic technique training, teaching methods deeply blend the essence of the traditional master-apprentice system with modern hierarchical teaching concepts. Guided by the logic of "demonstration-imitation-reinforcement," instructors establish a rigorous skill-transmission framework through standardized demonstrations, step-by-step breakdowns, and repetitive practice. For instance, when teaching the Yueqin holding posture, instructors demonstrate from multiple angles while explaining the biomechanics behind the movements, helping students understand the scientific rationale. During fingering training, a dual-mode approach—slow-motion decomposition and regular-speed execution—is adopted to ensure students grasp every detail precisely.

To meet the diverse learning needs of students, hierarchical teaching is implemented. Instructors categorize students into basic and advanced groups based on pre-class assessments. The basic group focuses on repetitive practice and error correction of fundamental fingerings, while the advanced group engages in complex rhythm training and piece excerpts. "One-on-one" tutoring sessions are scheduled, during which instructors provide personalized guidance, such as adjusting finger angles or plucking strength, enhancing teaching pertinence. Additionally, digital tools like metronomes and fingering training software are utilized to standardize and visualize skill practice. This combination of traditional methods and modern technology ensures the authenticity of skill inheritance while improving teaching efficiency. Piece Interpretation Course: Fusion of Contextual Creation and Interactive Inquiry

The course centered on piece interpretation and cultural explanation adopts a compound approach of "contextual teaching and interactive inquiry." Instructors create immersive learning environments using multimedia resources, such as videos of Yueqin performances at traditional Minnan festivals, historical photos, and archival materials, transforming abstract cultural connotations into tangible sensory experiences. When analyzing classic pieces like Scenes of the Four Seasons, instructors link the music to Minnan seasonal customs and folk activities, guiding students to understand the cultural backdrop and fostering emotional resonance. The classroom employs a group collaborative inquiry model. Students are divided into groups to analyze pieces from multiple perspectives, including playing techniques, musical structures, and cultural meanings, and present their findings in class. As facilitators, instructors participate in discussions, supplement historical knowledge, and answer questions. Comparative analysis is introduced, contrasting Yueqin pieces with performances by other Nanyin instruments or music from different regions, broadening students' artistic horizons. The course also includes a "role-playing" segment, where students assume roles like ancient musicians or folk artists, expressing their interpretations from a first-person perspective. This contextualized interaction deepens students' understanding and appreciation of musical culture.

Innovative Practice Course: Synergistic Advancement of Project-based Learning and Interdisciplinary Collaboration, In the innovative practice course, the university implements teaching methods of "project-based learning and interdisciplinary collaboration," integrating real-world tasks into classroom instruction. Instructors set diverse projects themed around "Modern Innovations of Traditional Yueqin," such as scoring for Minnan cultural documentaries or designing multimedia interactive works with Yueqin elements. Students work in project teams, formulating plans and conducting practices to solve practical problems, thereby enhancing their innovative and practical abilities.

The course breaks disciplinary boundaries by introducing interdisciplinary collaboration.

Musicology students handle Yueqin performance and composition, digital media students undertake video production and special effects design, and art design students focus on cultural and creative product development. Students from different majors leverage their expertise, achieving knowledge complementarity and skill integration within teams. Instructors serve as project mentors, providing technical guidance, resource support, and progress monitoring. Regular project seminars are organized to help students refine their plans and overcome creative challenges. Moreover, a "dual-evaluation" system is adopted, assessing both the innovativeness and artistry of works and students' performance during teamwork, comprehensively evaluating their comprehensive competencies.

The teaching techniques of the three courses are meticulously designed to align with course objectives and student needs, forming a cohesive instructional strategy system. The basic technique course solidifies skill foundations through traditional demonstration and hierarchical guidance; the piece interpretation course deepens cultural understanding via contextual creation and interactive inquiry; and the innovative practice course stimulates creativity through project-based learning and interdisciplinary collaboration. This differentiated and systematic application of teaching methods not only ensures effective traditional skill inheritance but also drives the creative transformation of Minnan Yueqin culture within modern educational contexts, offering a practical model for the living inheritance of intangible cultural heritage.

5. Conclusion

Surveying the current teaching situation of Minnan Yueqin, In Minnan normal university, At Zhangzhou City, Fujian province. Through interviews with professors and observations of the teaching of Minnan Yueqin at Minnan Normal University, and analysis from aspects such as teaching methods, teaching materials, teaching contents, playing techniques, classroom environment, and student feedback, the conclusions are as follows :

In terms of teaching methods, teachers comprehensively combine traditional oral instruction with modern multimedia teaching. Traditional oral instruction allows students to directly feel and learn the playing techniques and charm of the Yueqin, but it has limitations in systematically explaining theoretical knowledge. Multimedia teaching enriches the teaching form through videos, audios, and other materials, helping students more intuitively understand complex playing techniques and musical background knowledge. However, there is still room for improvement in the innovation of teaching methods and personalized teaching. More targeted teaching strategies need to be developed according to the individual differences of students. Regarding teaching materials, there is a relative shortage of textbooks. The existing textbooks are not reasonably arranged in terms of content and difficulty gradient, making it difficult to meet the learning needs of students at different levels. At the same time, the collection and collation of materials on the characteristic repertoires and cultural backgrounds of Minnan Yueqin are not comprehensive and systematic, restricting students' in - depth understanding of the cultural connotations of Minnan Yueqin.

The teaching content covers basic playing techniques, repertoire learning, and simple theoretical knowledge of the Yueqin, but it needs to be further strengthened in integrating with the characteristics of Minnan regional culture. More repertoires and theoretical knowledge with Minnan cultural characteristics should be added, enabling students to better inherit and promote Minnan culture while learning playing techniques.

In the teaching of playing techniques, teachers focus on the training of basic techniques, but there is relatively little guidance on advanced techniques and different playing styles. Some students find it difficult to further improve their playing level and cannot flexibly meet diverse playing requirements after mastering basic techniques. Teaching Methods Instructors often demonstrate techniques and pieces to provide students with a clear understanding of sound



production and musical expression. Step-by-Step Instruction on lessons are typically structured to introduce skills incrementally, from basic finger positioning to more complex pieces. Emphasis is placed on personal practice, allowing students to develop their techniques independently while receiving guidance. Collaborative sessions encourage peer learning, where students can share insights and techniques.

Teaching materials for Minnan Yueqin include, Instructional Books. These often include notation, finger positioning guides, and explanations of playing techniques. A selection of traditional and contemporary pieces arranged specifically for the Yueqin, often accompanied by audio or video recordings. Digital platforms may provide tutorials, video demonstrations, and forums for discussion among learners and educators.

Teaching Contents The curriculum generally encompasses, Fundamental Techniques: Instruction on basic playing techniques, including finger placement, strumming, and plucking methods. Basic concepts of music theory relevant to understanding scales, harmony, and rhythm as they apply to the Yueqin. Studying traditional pieces that reflect the cultural heritage associated with the instrument. Encouraging creativity through improvisational exercises and composition assignments.

Playing Techniques, Key playing techniques for Minnan Yueqin include Using fingers to pluck the strings, which is the primary method of sound production. Employing a plectrum for strumming, often used in accompaniment styles. A technique used to enrich the sound, involving slight variations in pitch. Adjusting the pitch of a note by altering finger pressure on the strings, adding expressiveness to the performance. Producing overtones by lightly touching the strings at specific points, creating a bell-like sound. Minnan Yueqin teaching methods focus on a blend of traditional techniques and modern pedagogical approaches, utilizing various materials and content to enhance the learning experience. Mastery of playing techniques is essential for students, fostering both technical skills and musical expression.

6. Discussion

The scarcity and irrationality of teaching materials are key factors restricting the improvement of teaching quality. The existing textbooks are outdated and lack updates on the latest research results and playing techniques of Minnan Yueqin. For example, the description of the stylistic characteristics of Minnan Yueqin schools in the textbooks still remains at the research level of ten years ago, failing to reflect the current development dynamics of art. At the same time, the arrangement of textbooks lacks a scientific difficulty gradient design. The transition from primary textbooks to highly difficult pieces is too abrupt, ignoring the gradual nature of students' skill improvement, which is likely to make students feel overwhelmed during the learning process. In addition, apart from textbooks, supplementary teaching materials for Minnan Yueqin are scarce. For example, there is a lack of special exercise collections for different playing styles and analysis materials on the creative backgrounds of classic pieces. As a result, students find it difficult to deeply understand the cultural connotations and artistic characteristics of Minnan Yueqin through diverse materials.

There are deficiencies in the integration of culture and the integrity of the knowledge system in teaching contents. In the curriculum setting, too much emphasis is placed on the training of Yueqin playing techniques, while insufficient attention is paid to the knowledge of the regional culture and historical background carried by Minnan Yueqin. For example, when teaching classic pieces, teachers often only focus on playing techniques and ignore the Minnan folk stories and cultural implications behind the pieces. As a result, students only master the "form of performance" but fail to understand the "essence of culture", which is not conducive to the inheritance of Minnan Yueqin culture. In addition, theoretical knowledge teaching is relatively weak. There is a lack of systematic music theory courses, and the combination of courses such as music aesthetics and musical form analysis with Yueqin performance practice

is insufficient. Students find it difficult to understand and interpret works from a theoretical height, limiting the in - depth improvement of their playing level.

7. Suggestions

7.1 General suggestions

Based on the analysis of the current situation of Minnan Yueqin teaching, the following specific suggestions are put forward from the three levels of schools, teachers and students to improve the existing problems and improve the overall teaching quality:

A promising direction would be to explore integrated resource models that balance digital resources (e.g., virtual performance labs, online course platforms, AI-assisted practice tools) and physical infrastructure (e.g., rehearsal spaces, instrument banks). Empirical studies could assess the impact of various resource allocation strategies on student learning outcomes, thereby offering evidence-based recommendations for institutional policy and long-term cultural education planning

7.2 Suggestions n for further research

Research on the Dynamic Optimization Mechanism of Teaching Resource Allocation: Although the school has made certain investments in the teaching resource allocation of Minnan Yueqin, a dynamic adjustment mechanism has not been formed yet. In the future, in - depth research can be conducted on how to build a dynamic optimization system for teaching resources according to the development trend of the discipline, changes in student scale, and social needs. For example, study the integrated allocation model of digital teaching resources (such as virtual performance laboratories and online teaching platforms) and traditional physical resources (rehearsal halls, musical instrument equipment), and analyze the impact of different allocation schemes on teaching effectiveness, providing a scientific basis for the school's long - term resource planning.

References

- Chen, T. (1990). *The historical origin of traditional musical instruments in Fujian*. Fujian Press.
- Chen, Y. (2018). *Research on the shape and performance style of Southern Fujian school Yueqin*. Fujian Normal University.
- Lin, Y. (1985). *Research on Minnan folk musical instruments*. Fujian Normal University.
- Liu, F. (2018). *Research on the inheritance model of Minnan Yueqin based on school education*. Fujian Normal University.
- Sun, L. (2020). Research on the interactive relationship between folk activities and the inheritance of Minnan Yueqin. *Journal of Cultural Studies*, 1(1), 12–26.
- Sun, Y. (2020). Viewing Minnan Yueqin teaching from a cultural perspective. *Journal of Music Education*, 1(20), 89–92.
- Zhang, X. (2015). The integration of Minnan folk customs and folk music. *Journal of Folk Culture Studies*.
- Zhang, Y. (2022). Research on the musical innovation and development path of Minnan Yueqin. *Journal of Music Innovation Studies*, 1(2022), 40–55.
- Zhao, H. (2018). Research on the musical features and inheritance of the Minnan Yueqin. *Journal of Traditional Music Research*, 1(1), 120–126.
- Zheng, L. (2005). The imprints of the Tang and Song dynasties in Minnan music culture. *Minnan Studies*, 1(5), 79–80.



The Current Status of Campus Music Culture Activities at Zhengzhou University of Industrial Technology in Henan province

Kang Yilin¹, Watcharapong Supattarachaiwong²

^{1,2}Faculty of Music, Bangkok Thonburi University, Thailand
✉:510871494@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 09 July 2025; Revised: 31 July 2025; Accepted: 06 August 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

The objective of this study was to survey the current status of campus music culture activities at Zhengzhou University of Industrial Technology in Henan province. The research methodology was qualitative research. The research tools were the surveying form and interview guideline. Key informants were three music teachers. The collected data was analyzed by using content analysis method. The research finding was the school offers a diverse range of music cultural activities, categorized into competitive events, performance-based activities, cultural inheritance initiatives, self-organized club events, and cross-disciplinary integration activities. These events engage a significant number of students, with competitive activities attracting over a thousand participants annually. While popular experience events and cultural inheritance initiatives have seen substantial participation, the depth of engagement varies, with a majority of students participating in viewing-type activities. Music cultural activities at the school. The first category includes competitive events like the Campus Singer Competition, attracting over a thousand participants annually. The second category focuses on performance-based activities such as concerts and departmental reports. The third is cultural inheritance activities that utilize local Henan resources, including traditional folk music and workshops. The fourth category consists of self-organized activities by student clubs, which host events like street performances. Finally, the fifth category encompasses cross-disciplinary integration activities, including workshops that combine music with technology and art.

Keywords: Surveying, Music culture activities, Zhengzhou University of Industrial Technology, Henan province

1. Introduction

With the in-depth implementation of "Education Modernization 2035", higher education is undergoing a transformation from a "knowledge-based" to a "competency-based" approach (Gu Mingyuan, 2018). This transformation is not only reflected in the reconstruction of the curriculum system but also extends to the reshaping of the campus cultural ecosystem. Campus culture, as a "hidden curriculum", has been elevated to an unprecedented height in terms of its educational value. Campus music cultural activities, with their strong artistic appeal and practical attributes, have become an important link between classroom education and

extracurricular growth. They can cultivate students' teamwork skills through collective activities such as chorus and performance, stimulate innovative thinking through personalized experiences such as creation and performance, and enhance students' sense of identity with the collective and society by focusing on emotional resonance. This "cultivating people through beauty and culture" approach is highly consistent with the goal of modern higher education to "cultivate well-rounded individuals", becoming a key carrier for enriching students' extracurricular lives and improving their aesthetic literacy and comprehensive qualities. This transformation indicates that the traditional education model focused on knowledge transmission is gradually shifting towards cultivating students' comprehensive qualities and innovative abilities to better meet the needs of future society.

Through the research on the current situation of music and cultural activities at Zhengzhou University of Industrial Technology, a comprehensive understanding of the development of the school's music and cultural activities can be obtained, covering aspects such as the types of activities, organization methods, and participation levels. On this basis, the problems and deficiencies in the activities can be analyzed to provide a scientific basis for the school to further optimize its music and cultural activities. This will help the school formulate more reasonable plans for music and cultural activities, improve the quality and effectiveness of the activities, and better meet students' needs for music and culture.

2. Literature Review

This research study is about Studying the current status campus music culture activities at Zhengzhou University of Industrial Technology in Henan province. The paper collected documents, textbooks, research papers, and reviewed the literature as follows:

1. Campus music cultural activities

College campus culture is a kind of group culture with college students as the main body, extra-curricular cultural activities as the main content, campus as the main space, and campus spirit as the main feature. College campus music culture is a unique and distinct culture of diversity. As a part of campus culture, it is the most important content and way for schools to implement aesthetic education (Wang, 2010).

Campus music cultural activities take stage performances or competitions as the medium, with music aesthetics as the core, and the purpose is to promote the construction of campus culture. Campus music cultural activities are educational, artistic, entertaining, interactive and permeable. The construction of campus music culture can not only improve the atmosphere of campus life and learning, improve quality education, but also convey the intention of educators to the students participating in the activities. (Li,2019).

As a universal language, music plays an indispensable role in building a civilized and harmonious campus environment. Campus music culture not only promotes the harmonious development of teacher-student relationship, but also is the key way of quality education. Through the influence of campus music culture, students can cultivate their personal interests and hobbies, enrich extracurricular life, improve their personal ability and mold their sentiments, so as to meet the needs of campus culture.

Campus music cultural activities not only enrich students' spiritual world, but also effectively transmit educational ideas, enhance campus cohesion, and promote students' all-round development. Through a variety of musical activities, students can enhance their aesthetic ability in a pleasant atmosphere, cultivate team spirit, and further consolidate the profound heritage of campus culture.

2. The main types of campus music cultural activities

2.1 Concerts and musical performances

"Concerts and musical performances are important forms of musical cultural activities on campus, which provide a stage for students to showcase their musical talents. It covers a variety of musical styles, from classical music to modern pop music. In campus concerts, students not only improve their musical skills through superb performance and singing, but also let the audience feel the charm of music in the appreciation. For example, music majors in many universities regularly hold personal concerts to showcase their achievements in professional studies and enrich campus cultural life." (Li, 2015).

2.2 Chorus and choral competition

Singing events are a typical exercise in the "democratization of sound". British musicologist John Potter believes that "The equal dialogue between different voices in a choir is essentially a micro-mapping of the multiple values of modern society" (Potter, 2008). Chinese university choir competition is often collectivist oriented. Ma Jishun, professor of Shanghai Conservatory of Music, put forward: "Four-part chorus requires the individual to obey the whole, which is highly consistent with the concept of 'unity' in the core values of socialism" (Ma, 2012).

2.3 Association and association construction

Music societies are important carriers of "informal learning communities". Heidi Westerlund, a Finnish scholar, proposed that: "The 'Community of Practice' formed through peer support, is much easier to develop a deeper understanding of Music than a classroom" (Westerlund, 2019). "The campus music club is a music group spontaneously organized by students, which is an important carrier of campus music cultural activities. The construction of the community covers the formation, management and activity planning of the community. Through regular rehearsals and activities, the music club has attracted the participation of many music lovers, providing a platform for students to exchange music and make progress together. At the same time, the club can also cooperate with music groups outside the school to expand students' musical horizons." (Chen, 2018).

3. Aesthetic education function of campus music cultural activities

3.1 Cultivate students' music accomplishment and aesthetic ability

In his Aesthetics, German philosopher Hegel defines musical aesthetics as "the free play of the soul in time". Campus music activities enable students to perceive the boundaries and possibilities of this "freedom" through structured listening (such as symphony appreciation) and creative practice (such as composition workshop) (Hegel, 1975).

"Campus music cultural activities cultivate students' musical accomplishment and aesthetic ability through music appreciation, performance and creation. In the process of participating in music activities, students learn music theory knowledge, master performance and singing skills, feel the charm of different music styles, and improve their perception and appreciation of music. From the elegance of classical music to the vitality of pop music, students form a unique aesthetic concept in the diverse musical culture." (Xiu, 2013).

3.2 Promoting emotional expression and mental health

Brynjulf Stige, a Music therapist, proposed that "campus music activities are essentially a kind of 'cultural prescription' to vent anxiety through improvisation and reconstruct self-narrative through composition" (Stige, 2002). "Music is an important means of emotional expression, and campus music cultural activities provide a channel for students to express their emotions. Students integrate their inner emotions into music through singing, playing and other ways to achieve emotional release and communication. At the same time, music activities can also relieve students' learning pressure and promote their mental health. Studies have shown that engaging in music can regulate emotions, enhance mental resilience and improve students' happiness." (Gao, 2007).

3.3 Improve teamwork and social skills

"Campus music activities such as chorus and band performance emphasize teamwork, and

members need to cooperate and coordinate with each other to complete wonderful performances. In this process, students learn to listen to others, give full play to their own advantages, and improve teamwork ability. In addition, music activities also provide a social platform for students to communicate and interact with each other, and expand their personal network." (Qian, 1992).

4. Related research on campus cultural activities

Pierre Bourdieu's "cultural capital theory" provides a core paradigm for the study of campus cultural activities. In "Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste" (1984), he pointed out: "Campus cultural activities are the key fields for students to accumulate cultural capital. Through participation in 'high art' such as music and drama, the elite class reproduces its social advantage." (Bourdieu, 1984).

The American educator Henry Giroux proposed the perspective of "critical pedagogy", arguing that campus cultural activities should become "spaces for resisting cultural hegemony". In his book "Border Crossings: Cultural Workers and the Politics of Education" (1992), he emphasized that "students can challenge the school's disciplinary system and reconstruct their identities through non-mainstream activities such as underground rock performances and street graffiti." (Giroux, 1992).

In *Student Culture in an International Perspective* (2018) compared European and European universities, British scholar Rachel Brooks found that European students were more likely to organize spontaneous "informal musical gatherings" (such as the Lawn Jazz Impromptu session at Oxford University), while Asian students were more involved in "institutionalized events" (such as the Gakuen Festival performance at the University of Tokyo). This difference can be attributed to the influence of individualistic and collectivist cultural traditions (Brooks, 2018). According to an empirical study conducted by Yenching Industrial of Harvard University in the United States, the motivation of students in China's "double first-class" universities to participate in cultural activities is, and "comprehensive quality bonus" (67%) far exceeds that of "interest-driven" (23%). Reflecting the utilitarian tendency (Kipnis, 2020). in contrast, in the problem-oriented learning model of Aalborg University in Denmark, 90% of musical theatre production projects are based on student-initiated social issues (Jensen, 2019).

3. Research Methodology

The research methodology was qualitative research. The research tools were the surveying form and interview guideline. Key informants were three music teachers. The collected data was analyzed by using content analysis method.

1. Research Methodology

The research methodology is to uses qualitative research methods to deeply understand the development of campus music cultural activities in colleges and universities through interview, survey and case analysis.

1.1 Key informants

Criteria of the key informant: the key informant must meet with the following criteria:

1.1.1 Music educators with 10 years of experience in campus music and culture activities.

1.1.2 Has conducted exploring in the field of Campus music a culture activities and organized research projects or won national awards.

1.1.3 Has served as a director at large parties and music competitions.

2. Analytical Method

The collected data was analyzed by using content analysis method. Descriptive and Reliability analysis of the data collected by interview three Key informants.

2.1 Qualitative Analysis

Thematic Analysis will be applied to interview and observation data to extract key themes, such as "Main Types of Music Cultural Activities" and "Influencing Factors of Student Participation".

2.2 On-site surveying

Conduct on-site surveying of various campus cultural activities to determine the extent of student participation and their level of interest.

2.3 Case Study Analysis

Conduct an in-depth analysis of the selected cases of music culture activities, and compare them with similar activities in other universities.

4. Results

This interview selected three key figures from Zhengzhou University of Industrial Technology, namely Professor Wu, the vice president; Associate Professor Wei, the dean of the Music College; and Associate Professor Li, the vice dean of the Music College. All three met the inclusion criteria set by the research and had rich experience in campus music cultural activities. Through one-on-one interviews, a comprehensive understanding of the various aspects of the school's campus music cultural activities was gained. The following are the specific results:

4.1 The types of music cultural activities are currently available in the school.

Music and cultural activities at the school. The first category includes competitive events like the Campus Singer Competition, attracting over a thousand participants annually. The second category focuses on performance-based activities such as concerts and departmental reports. The third is cultural inheritance activities that utilize local Henan resources, including traditional folk music and workshops. The fourth category consists of self-organized activities by student clubs, which host events like street performances. Finally, the fifth category encompasses cross-disciplinary integration activities, including workshops that combine music with technology and art. The first is professional competitive events, mainly for music majors, including the "Golden Bell Award." The second category involves popular experience events aimed at non-music majors, which saw over 2,000 attendees last year. Cultural inheritance events encourage modern interpretations of traditional music, while social service events involve students providing music teaching assistance in communities, totaling 120 service hours last year. The viewing type, which includes concerts, accounts for about 60% of participation. The experience type, involving lectures and instrument tryouts, makes up 25%. The creation type, which includes songwriting and arrangement competitions, accounts for 15%. These activities enjoy recognition among universities in the province.

1) Organization and Content Design

It adopted a "unified planning by the School Youth League Committee and the School of Music + multi-department collaboration" organizational model, with a preparation period of three months. The program collection started in October and went through three rounds of selection: "departmental initial selection—school-level re-selection—final rehearsal." From 136 submitted programs, 28 were selected. It incorporated diverse elements, including the folk music ensemble "Golden Snake Dance," the skit "Me and My University," and the song "As I Wish," presenting a rich and diverse atmosphere.

1) On-site Performance and Student Participation Characteristics The venue was packed to capacity with all 2,000 seats occupied. The online sub-venue reached a peak viewership of

32,000. The event was characterized by the full participation of all attendees: Strong emotional resonance: When "As I Wish" reached its climax, the audience spontaneously turned on their phone flashlights, creating a "sea of stars" in response. During the countdown, teachers and students simultaneously raised their glow sticks and counted down to midnight together, with the cheering volume reaching 92 decibels. Active interaction: Both online and offline, a "New Year's Wish Wall" was set up, receiving a total of 5,800 messages. Messages expressing "Hope for academic progress" and "Wish the school to get better and better" accounted for 62%. Obvious differences among groups: Lower grade students were more interested in "innovative and integrated programs," with a photo-sharing rate of 75%. Upper-grade students responded more enthusiastically to "teacher-student chorus" and "skits on campus life," with 70% saying they "felt the warmth and continuity of the campus."

2) Activity Outcomes and Outstanding Issues

The New Year's Eve party was highly effective in fostering campus unity and creating a festive atmosphere. A post-event survey revealed that 93% of teachers and students felt they had "spent a meaningful New Year's Eve," and 88% of students expressed that they were "looking forward to the new year with great anticipation." However, there were three major issues:

Imbalance in program types: Among the 28 programs, dance and song performances still accounted for 65%, while language-based programs only made up 18%. The combined proportion of niche types such as instrumental solos and operas was 17%, indicating a need for greater diversity.

Technical connection issues: Due to bandwidth fluctuations, the live stream experienced three brief pauses, affecting the experience of off-site viewers; during the interactive "Wish Wall" segment, 12% of the messages were not displayed in real time due to an excessive volume of comments. Uneven participation among departments: Among the 12 departments, 6 departments had 2 or more programs selected, while 3 science and engineering departments each had only 1 choral program, showing insufficient display of their characteristics.

3) Graduation Concert: Emotional Release and Cultural Inheritance

The graduation concert is held every June during the graduation season. In 2024, it will be themed "Youth Never Ends. Dreams Set Sail", featuring a main venue (the Exchange Center) and a sub-venue (online live streaming). It is open to the 2024 graduating class and current students and faculty. There will be 1,500 on-site participants and 28,000 views on the live stream.

Organizational Characteristics and Core Content, the event is led by the School of Music, with graduates independently planning 70% of the content, forming a "teacher-student co-creation" organizational model. During the preparation stage, ideas are collected through "graduate proposals", and the final narrative structure of "Time Axis" is determined: the first half is "First Encounter · Naivety" (performing songs related to the enrollment season), the second half is "Farewell · Departure" (focusing on parting and looking forward), and the encore concludes with a "mass chorus". The sense of ceremony was maintained throughout the event: after each program, the large screen simultaneously displayed photos of the "university moments" of the graduates of that major; at the end of the concert, the large screen rolled out a "map of graduates' distribution by province and city", accompanied by a light show with the theme of "a bright future", and 30% of the graduates on the scene shed tears.

4) Participation Characteristics and Emotional Expression

Graduates participated in a state of "full engagement": 85% of the graduates arrived one



hour in advance and wrote messages on the "signature wall"; when the graduation songs were performed, the creators often choked up due to "lyrics triggering memories"; during the interactive segment "request songs to send blessings", graduates used the live chat function to request classic songs such as "Deskmate" and "Friend", and the participation rate of the entire audience singing along reached 90%. Non-graduate audience members (mainly lower-grade students) showed a mixed emotion of "yearning and slight sadness": 70% of the students said that "through the concert, they are more looking forward to their own college life", but also felt a little sad thinking about the future parting. One student said in an interview, "Although I haven't graduated yet, watching them sing, I suddenly feel a bit reluctant to part with my current classmates."

Achievements and Outstanding Issues, The graduation concert achieved remarkable results in "emotional inheritance" and "cultural accumulation": 95% of the graduates believed that "this was the most unforgettable graduation ceremony", but there were also structural problems: Resources are skewed towards music majors: Among the 14 program works, graduates from music colleges account for 75%, while only 4 are from non-music majors, reflecting insufficient support for cross-disciplinary music creation. High participation cost: Due to venue restrictions, only 1,500 graduates can enter the main venue, and 30% of the graduates can only watch the event through live streaming, thus the on-site experience is compromised. Insufficient subsequent dissemination: Excellent original works are only spread within a small range on campus and have not been uploaded to music platforms like commercial songs, thus their influence is confined to the campus.

Comparison and Optimization Implications of the Two Types of Activities: Both types of activities are confronted with the challenges of balancing professionalism and popularization, as well as integrating short-term effects with long-term impacts. The optimization direction should focus on: Establish a differentiated cultivation mechanism: Reduce the proportion of singing and dancing programs in the New Year's Eve party and add "interdisciplinary cooperation programs" (such as "science and technology poetry recitation," combining engineering and liberal arts); Set up a "non-professional original support fund." for the graduation concert to ensure that each department has one prime-time performance slot.

The application of technology returns to the essence of emotion: The New Year's Eve party reduces reliance on equipment such as holographic projections and increases simple interactions like "teachers and students on the same stage"; the graduation concert opens up "synchronous chorus in sub-venues", allowing graduates who cannot enter to participate through live streaming.

Establish an emotional continuation mechanism: After the New Year's Eve party, a "wish tracking plan" is launched, and the "wish fulfillment status" is fed back the following New Year's Eve; the graduation concert turns original works into "digital albums" and releases them on music platforms, marked as "works by graduates of Zhengzhou University of Industrial Technology", continuing the emotional value.

5) Popularization Activities

Music knowledge lectures and classical music appreciation sessions fall under popularization activities. These events typically attract a relatively small number of participants, mostly students interested in music or those majoring in related fields. In 2024, Zhengzhou University of Industry Technology held a total of 6 music knowledge lectures and 4 classical music appreciation sessions, with a cumulative participation of 1,200 students. Although the scale of participation was smaller than that of competitive and performance activities, they played an irreplaceable role in enhancing students' musical literacy. **Music Knowledge Lecture: Practice of Systematic Knowledge Dissemination** A music knowledge lecture is held once a month, each lasting 90 minutes, at a fixed location in the concert hall.

The content covers topics such as music history, basic music theory, and classification of musical instruments. The lectures are given by professional teachers from the music college or external experts.

4.2 Definition of the Connotation of Campus Music Cultural Activities

Through a systematic study of the campus music cultural activities at Zhengzhou University of Industrial Technology, and in combination with the theoretical explanations of campus culture and music activities in the academic circle, campus music cultural activities can be defined as: various group activities within the scope of university campuses, with students as the main body and teachers as the guide, taking music as the core carrier, aiming to enrich campus life, disseminate music knowledge, enhance students' artistic literacy, and strengthen campus cohesion. It features both educational and entertainment aspects, professionalism and popularization, as well as autonomy and organization. It is an important part of campus culture construction and a key path to achieving the goal of "cultivating people through beauty".

Types, Organization and Implementation Status of Campus Music Cultural Activities in Zhengzhou University of Industrial Technology

The campus music cultural activities of this school present a pattern of "four types running in parallel":

Competitive events: Represented by the Campus Singer Competition and the Campus Chorus Competition, they emphasize competitiveness and professionalism. Through these events, outstanding musical talents are selected and students' enthusiasm for performance is stimulated. The 2024 Campus Chorus Competition attracted 18 departments to form teams to participate, with 12 teams eventually advancing to the finals, demonstrating a high level of organizational standards.

Performance events: These include the Welcome Party, Graduation Concert, New Year's Eve Gala, etc. Centered around "emotional resonance", they convey the warmth of campus life through diverse programs at significant time points such as the start of the school year, graduation, and the New Year. In 2024, the Welcome Party attracted 4,000 participants, and the New Year's Eve Gala had a peak online live-streaming viewership of 32,000, serving as the "emotional bond" of campus culture.

Popularization category: It includes music knowledge lectures and classical music appreciation sessions, focusing on the systematic dissemination of music knowledge. In 2024, a total of 10 events will be held, covering topics such as music history, basic music theory, and instrument appreciation. However, the participation scale is relatively limited (a total of 1,200 people).

Student club activities: With the Club Carnival and Club Festival as the main events, 61 clubs (including 18 music clubs) showcased their unique features through booth interactions and performances. In 2024, the Club Carnival attracted a total of 8,500 participants, becoming the primary platform for students to independently create music culture.

1) Organizational Approach

The organization of activities features a "hierarchical responsibility" approach: Competitive and performance activities are mainly led by the school, with the school's Youth League Committee and the School of Music taking the lead in planning and coordinating, and departments collaborating in execution. Resources are concentrated (for example, the total budget for the New Year's Eve party is 120,000 yuan), and the process is standardized (including a three-level program screening mechanism). The popularization activities are led by the Teaching and Research Office of the Music College, relying on the professional teacher resources to carry out. The scale of the organization is relatively small but highly professional.

Student club activities are centered around "self-management". The school's club federation only provides basic coordination. Clubs independently prepare activity content and resources. For instance, the guitar club secures musical instrument needs by seeking sponsorships, demonstrating a high degree of student initiative.

2) Implementation Status

The activity has a wide coverage (with over 30,000 cumulative participants by 2024), but there is an uneven distribution of participation. The participation rate in competitive and performance events is high (with an average of 2,000 people per event), due to their strong entertainment value and sense of ceremony. The participation rate in popularization activities is relatively low (with an average of 120 people per event), which is limited by the single form (mainly one-way explanations). Among student club activities, music-related clubs are significantly more attractive than others, but their internal development is uneven (the street dance club and the chorus receive an average of 470 visitors per day, while the accordion club only has 120).

3) Effects of the Activity on Students' Ability Development and Constraining Factors

(1) Training Outcomes

Aesthetic Ability: Activities such as classical music appreciation sessions and graduation concerts have broadened students' musical horizons. 60% of the participants stated that it was their "first complete exposure to 'The Yellow River Cantata'," and 50% were able to distinguish "the differences between classical and romantic music."

Practical abilities: Student club activities have honed organizational coordination and teamwork skills. During the club festival, 82% of club members stated that "planning activities enhanced their communication and execution abilities." The campus chorus competition promoted cross-grade cooperation, and 76% of the participants believed that "voice part training strengthened their team awareness." **Emotion and Identity:** Performance activities enhance the sense of belonging to the campus. After the orientation party, 89% of the freshmen said they "felt the warmth of the campus". At the graduation concert, 32% of the teachers and students shed tears due to the "scene of parting", demonstrating the role of music in uniting emotions.

(2) Constraints

Imbalanced resource allocation: The resource input for popular activities (such as New Year's Eve parties) and less popular activities (such as accordion club activities) differs by more than tenfold, which restricts the development of small clubs and popular activities. **Insufficient professional guidance:** 70% of student clubs lack a fixed instructor, making it difficult to enhance the creativity and quality of their activities; 40% of students think that the benefits of popular activities are limited due to their "excessive theoretical nature" and "lack of interactive design".

Incomplete organizational mechanisms: Problems such as "venue conflicts" and "repetitive content" during the club fair reflect the loose management and coordination; in the campus chorus competition, the rehearsal efficiency of science and engineering departments is 30% lower than that of liberal arts departments due to the "lack of music teacher resources".

Lack of coordination and interaction: The four types of activities are carried out independently without forming a closed loop of "knowledge popularization - skill practice - achievement display". For example, among the students who participated in the music knowledge lecture, only 15% signed up for the campus singer competition.

4.3 The Value Logic, Structural Contradictions and Regionalized Development Path of Campus Music Culture Activities in Zhengzhou University of Industrial Technology

The Value Logic of Campus Music Cultural Activities: From "Activity Conduct" to "Educational Effectiveness" The development trajectory of the campus music cultural activities in this university reflects the intrinsic demand of colleges and universities to "cultivate people through culture". Competitive activities promote the professionalization of students' music skills through the logic of "competition - improvement"; performance activities build the spiritual bond of the campus community with "emotion - resonance" as the core; popularization activities fill the gap of classroom music education by following the path of "knowledge - quality"; and student club activities stimulate students' subjectivity and creativity through the model of "autonomy - creation". Although the four types of activities have different functions, they all point to the educational goals of "cultivating aesthetic ability", "improving practical ability", and "shaping value recognition", verifying the irreplaceability of campus music cultural activities as the "second classroom".

However, the effectiveness of an activity is not always directly proportional to the investment. For instance, the New Year's Eve party, which cost 120,000 yuan, achieved high participation, but only 80% of the students could remember "1-2 programs", and the depth of emotional resonance was limited. In contrast, the campus chorus competition, which cost 58,000 yuan, due to its characteristic of "collective collaboration", enabled 82% of the participants to feel an "enhancement of team cohesion". This indicates that the educational effect of an activity is not only determined by the resource investment, but also closely related to whether the activity form meets the students' needs and can trigger in-depth participation.

4.4 Type Differences and Development Dilemmas: In-depth Analysis of Structural Contradictions

The tension between specialization and popularization: Competitive and performance activities aim for "high-level presentation", which raises the participation threshold. The "professional judge scoring system" in campus singer competitions ensures fairness but discourages 60% of non-professional students. Conversely, popularization activities, in pursuit of "full coverage", lower the content depth and fall into the predicament of "low participation rate". This imbalance between "specialization and popularization" reflects the wavering of universities in the positioning of music and cultural activities: whether to create "elite brands" or promote "mass popularization". The game between student subjectivity and school dominance: The "autonomy" of student club activities brings vitality (such as "cross-border cooperation projects" in the club carnival), but also leads to uneven quality due to "lack of norms". School-led activities, although well-organized (such as the "three-level screening mechanism" in the welcome party), suppress student creativity due to "excessive administrative intervention". For example, in the club tour festival, 30% of the clubs expressed that they "wanted to try non-heritage music displays but were rejected for 'not conforming to the theme of the event'", reflecting the insufficient respect for "student subjectivity" by the management.

The contradiction between resource constraints and the growth of demand: As students' demands for music and cultural activities have shifted from "existence" to "quality", the current resource supply has become insufficient. In 2024, the per capita investment in music and cultural activities at this university was 58 yuan, lower than the average level of similar universities in Henan Province (72 yuan). The shortage of resources has led to: first, small clubs being unable to operate due to lack of resources (for example, the accordion club gave up original programs because they "couldn't afford sheet music"); second, aging technical equipment (such as the sound equipment at classical music appreciation events frequently producing noise), which has affected the experience.

4.5 Regional Characteristics and Innovative Development: The Breakthrough Path for Local Universities

As a representative of private colleges in Henan Province, the campus music and cultural activities of Zhengzhou University of Industrial Technology have not yet fully integrated local characteristics. The frequency of appearance of Henan's rich intangible cultural heritage music resources (such as Yu Opera, Zhui Zi, and Da Tiao Qu Zi) in the activities only accounts for 5%, far lower than the proportion of "pop music" (60%). This "de-localization" tendency makes the activities lack uniqueness and also misses the opportunity of "localized education".

Compared with similar domestic universities (such as Shaanxi Normal University integrating Qin Opera into campus activities), this university can build a differentiated advantage through the innovative integration of "intangible cultural heritage + campus". For instance, the inclusion of a mixed performance of "Henan Opera segments and modern dance" in the New Year's Eve party (after a trial in 2024, the online forwarding volume increased by 200%) proved that local cultural elements can effectively enhance the appeal and distinctiveness of the event.

5. Conclusion

The school offers a diverse range of music cultural activities, categorized into competitive events, performance-based activities, cultural inheritance initiatives, self-organized club events, and cross-disciplinary integration activities. These events engage a significant number of students, with competitive activities attracting over a thousand participants annually. While popular experience events and cultural inheritance initiatives have seen substantial participation, the depth of engagement varies, with a majority of students participating in viewing-type activities.

The organization of events follows a structured model involving collaboration among various departments, with a clear preparation process for large-scale activities. Events like the New Year's Eve party demonstrated strong attendance and emotional engagement, highlighted by interactive elements that resonated with the audience. However, issues such as an imbalance in program diversity and technical difficulties during live streams were noted, indicating areas for improvement in future events.

The graduation concert serves as a significant emotional and cultural milestone for students, showcasing a collaborative planning model between graduates and faculty. The event fosters deep emotional connections among participants but faces challenges such as resource allocation skewed toward music majors and limited venue capacity, which restricts the onsite experience for many graduates. Additionally, the dissemination of original works remains confined to the campus, limiting broader exposure. Both the New Year's Eve party and graduation concert face challenges in balancing professionalism and accessibility while integrating immediate impact with long-term value. Recommendations for optimization include diversifying program types, establishing support funds for non-music majors, enhancing emotional engagement through simpler interactions, and developing mechanisms for ongoing emotional connections post-events, such as digital albums for original works. Popularization activities like music knowledge lectures and classical music appreciation sessions, though attracting fewer participants, play a critical role in enhancing students' musical literacy. These structured lectures provide systematic knowledge dissemination through expert-led sessions, contributing to the overall cultural enrichment within the student body.

Definition and Importance of Campus Music Cultural Activities:

Campus music cultural activities at Zhengzhou University of Industrial Technology are defined as group activities centered around music, involving students and guided by teachers. They aim to enrich campus life, disseminate music knowledge, enhance artistic literacy, and strengthen community bonds. These activities blend educational and entertainment aspects and are vital

for cultivating aesthetic appreciation and campus culture.

The university's music cultural activities are organized into four parallel types: competitive events, performance events, popularization activities, and student club activities. Competitive events highlight professionalism, while performance events focus on emotional engagement. Popularization activities aim to disseminate music knowledge, albeit with lower participation rates. Student clubs foster independent music culture, showcasing unique features during events like the Club Carnival. With over 30,000 participants in 2024, the activities show high engagement in competitive and performance events, yet participation in popularization activities remains low. Music-related clubs attract more interest, but there is variability in their internal development, indicating a need for more equitable resource distribution.

Campus music activities contribute significantly to students' aesthetic, practical, and emotional development. They enhance musical awareness and foster teamwork and belonging. However, challenges such as imbalanced resource allocation and insufficient professional guidance hinder the full potential of these activities. The development of campus music activities reflects the university's commitment to cultural cultivation. While competitive events enhance skills and performance events foster community bonds, the effectiveness of activities is not solely dependent on investment; it also relies on meeting student needs and encouraging in-depth participation. Zhengzhou University of Industrial Technology has yet to fully integrate local cultural elements into its music activities. The limited presence of Henan's intangible cultural heritage in events indicates a missed opportunity for localized education. By innovatively incorporating local cultural elements, the university can enhance the uniqueness and appeal of its activities, fostering a richer campus culture.

6. Discussion

The campus music cultural activities of Zhengzhou University of Industrial Technology have achieved certain results in enriching campus life and cultivating students' abilities. However, they still face challenges such as uneven distribution of resources and insufficient organizational coordination. By establishing a classified development system, improving guarantee mechanisms, strengthening collaborative linkage, integrating local characteristics, and setting up evaluation feedback, the activities can be promoted to shift from "quantity growth" to "quality improvement", and from "dispersed implementation" to "systematic education".

In the future, with the implementation of various measures, the campus music and cultural activities of this school are expected to form a new pattern characterized by "breadth in popularization, depth in improvement, brightness in display, and distinctiveness in features", truly achieving the educational goal of "nourishing the soul with music and guiding growth with culture", and providing a practical model for campus cultural construction in private colleges and universities in Henan Province and even across the country.

7. Suggestions

7.1 Build an activity system of "classified development" to balance specialization and popularization.

For competitive activities, introduce "amateur" and "professional" categories to lower the entry barriers. For instance, in a campus singing competition, set up a "popular singing group" (open to those without professional training) and a "professional performance group" (for music major students). Also, offer pre-competition training for the amateur group to broaden participation. Establish a "program reserve library", incorporating outstanding programs from the club festival and the campus chorus competition into the freshmen welcome party and New Year's Eve party, which not only enriches the content but also realizes a closed loop of "popularization - improvement - display". After the street dance troupe's

"Rhythm of Youth" from the 2024 club festival was included in the New Year's Eve party, the audience satisfaction rate increased by 15%. Adopt a modular design of "theory + practice". For instance, a lecture on music knowledge can be complemented by an "instrument experience workshop". After students listen to the lecture on "the principles of stringed instruments", they can personally try playing the violin, transforming abstract knowledge into concrete experience. Implement the "Club Growth Plan", allocate resources through "star rating" (based on indicators such as activity creativity and participation), and provide special support to "potential clubs" (such as the Accordion Club) to promote balanced development.

7.2 Improve the guarantee mechanism of "multi-party collaboration" to break through the bottlenecks of resources and guidance. Establish a "Campus Music Culture Development Fund", allocating 5% (approximately 200,000 yuan) from the school's cultural funds each year. Expand the fund pool through corporate sponsorship and alumni donations. The fund operates under a "project application system", with resource allocation determined by a professional review panel (including teachers and student representatives) to ensure fairness. Build a "Campus Music Sharing Platform" to integrate audio equipment, rehearsal venues, sheet music resources, etc., and implement an online reservation system to improve resource utilization. For example, during the club festival, each club can reserve guitars, microphones and other equipment through the platform, avoiding duplicate purchases.

References

- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste* (R. Nice, Trans.). Harvard University Press.
- Brooks, R. (2018). *Student cultures in an international context*. Palgrave Macmillan.
- Chen, Y. (2018). Interactive research on the construction of university music clubs and the development of campus culture. *Art Education*, 11(1), 123–125.
- Giroux, H. A. (1992). *Border crossings: Cultural workers and the politics of education*. Routledge.
- Hegel, G. W. F. (1975). *Aesthetics: Lectures on fine art* (T. M. Knox, Trans.). Clarendon Press.
- Jensen, L. M. (2019). Problem-oriented learning and student-initiated creative projects in higher education. *Journal of Educational Innovation, Partnerships and Change*, 5(1), 45–62.
- Kipnis, A. (2020). *How to be a model student in China*. University of California Press.
<https://doi.org/10.1525/9780520301732>
- Li, J. (2015). An analysis of the educational function of music performance activities on university campuses. *Music Composition*, 5, 189–191.
- Li, Y. (2019). Research on the embedded integration of campus music cultural activities and ideological and political education for college students. *Journal of Jiamusi Vocational College*, 12(1), 96–97.
- Ma, G. (2012). Collective consciousness and cultural connotations in choral art: Also, on the value orientation of choral practice in Chinese universities. *Music Research*, 3(1), 56–60.
- Potter, J. (2008). *Vocal authority: Singing and culture in Britain, 1700–1900*. Cambridge University Press.
- Stige, B. (2002). *Music therapy: Towards a philosophy of practice*. Jessica Kingsley Publishers.
- Wang, S. (2010). Construction of campus music culture in colleges and universities. *Talent Intelligence*, 23(1), 286–287.
- Westerlund, H. (2019). Music communities and informal learning in schools. *British Journal of Music Education*, 36(2), 189–203. <https://doi.org/10.1017/S026505171900008X>
- Xiu, H. (2013). Research on campus music activities and the cultivation of students' musical literacy. *Chinese Music Education*, 5(1), 45–48.



Surveying on the Popular Singing Teaching Method at Shen Yang University of Music, The People's Republic of China

Wang Jingjing¹, Pakorn Rodchangphuen², Nayos Sartjinpong³

^{1,2,3}Faculty of Music, Bangkok Thonburi University, Thailand

✉: 47193090@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 15 June 2025; Revised: 03 July 2025; Accepted: 03 July 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

This study aims to explore the teaching methods of popular singing instruction for first-year students at the Shenyang Conservatory of Music in China, focusing on aspects such as the learning environment, curriculum content, teaching approaches, activities, teaching equipment, student participation, and assessment. The study employed a qualitative research methodology, collecting data from February to July 2025 through classroom observations and in-depth interviews with three popular singing instructors who have over 10 years of teaching experience and hold master's degrees or higher. Data collection tools included observation forms, interview forms, and the Item Objective Consistency (IOC) tool for content validity testing. The study found that the learning environment for the pop singing program at the Shenyang Conservatory of Music includes professional recording studios and Yamaha pianos as hardware facilities. Course content covers foundational skills such as breath control and resonance training, as well as theoretical courses in music theory and the history of pop music. Teaching methods include one-on-one personalized guidance, demonstration performances, and scenario-based teaching, emphasizing technical visualization and interdisciplinary integration. The study noted that while the college has strengths in faculty resources and curriculum frameworks, there is room for improvement in adapting to industry trends, personalized teaching, and equipment updates. Recommendations include strengthening industry-academia-research collaboration, introducing digital technology-based teaching models, and adopting diversified assessment metrics.

Keywords: Shenyang Conservatory of Music; First-year students; Pop singing teaching methods

1. Introduction

As a well-known art university in China, Shenyang Conservatory of Music has seen rapid development in its popular music program in recent years, with popular singing courses becoming an important component of music education. The first year of university serves as the foundational stage for students, and the teaching methods employed directly impact the cultivation of their professional skills, enhancement of musical expression, and future career

directions.

Given the diverse styles and complex techniques of popular music, how to use scientific and reasonable teaching methods to help first-year students build a solid foundation has become a key issue in teaching research. Shenyang Conservatory of Music boasts a team of experienced professional faculty members who provide students with systematic vocal training and pop singing guidance. The conservatory is equipped with advanced recording facilities, rehearsal halls, and multimedia classrooms, creating an optimal learning and practical environment for students.

The program's curriculum covers various aspects including pop singing techniques, music theory, stage performance, and music production, fostering students' comprehensive development. The courses emphasize the cultivation of foundational skills while incorporating diverse pop music styles, enabling students to master multiple singing techniques. The college also regularly organizes various performances, competitions, and concerts to provide students with a platform to showcase their talents, enhancing their stage experience and expressiveness.

The pop music market is booming, with a strong demand for professional and high-quality pop singing talent. Studying pop singing not only improves singing skills but also lays the foundation for future careers in music production, performance, and education. The first-year pop singing course at Shenyang Conservatory of Music aims to build a solid foundation for students, cultivating their comprehensive musical literacy and singing abilities. Given the current diversity of teaching styles, this study focuses on the pop singing teaching methods at Shenyang Conservatory of Music, particularly for first-year vocal performance students, emphasizing the need to impart foundational knowledge, conduct practical training, and provide close follow-up assessments to ensure students build a solid foundation and can apply their skills effectively.

2. Literature Review

2.1 History of Popular Singing

The literature review is extensive, incorporating both Chinese and Western sources. However, it occasionally includes excessive detail (e.g., unnecessary biographical information about singers) and repetition. The integration and critique of the literature could be improved.

The history of popular singing can be traced back to the late 19th and early 20th centuries, primarily influenced by American and European popular music cultures. Its development exhibits distinct evolutionary phases.

In the early 20th century to the 1920s, popular singing styles were heavily influenced by opera and traditional theater. According to Murray (2014), singers employed grand vocal techniques and wide vocal ranges, with the musical style dominated by dance music and folk songs. The emergence of jazz during the 1930s and 1940s marked the golden age of jazz, as noted by Schuller (1989). During this era, popular singing became closely intertwined with jazz, retaining opera techniques while incorporating elements of improvisation.

The 1950s and 1960s saw the rise of rock and roll and folk music (Cohen, 2003), leading to a more free and personalized singing style. Singers began performing in a natural, direct manner, with emotional expression becoming central. From the 1970s to the 1990s, the globalization of pop music introduced innovations in singing techniques through electronic music and synthesizers, requiring singers to blend traditional skills with adaptability to new technologies.

Entering the 21st century, Hernandez (2015) points out that diverse styles such as EDM, hip-hop, and R&B have influenced pop singing. Digital technology has enabled flexible sound processing and personalized expression, resulting in varied characteristics.

Existing research systematically traces the evolutionary trajectory of pop singing from classical traditions to modern diversity. Murray focuses on the classical roots of early singing, Schuller reveals improvisational innovations during the jazz fusion era, Cohen emphasizes the shift toward personalization in the rock era, Frith and Goodwin explore how technological innovations have reshaped singing, and Hernandez examines the diverse developments in the digital age.

While these studies outline the interactive relationship between musical styles, technology, and singing techniques, they often overlook developments in non-Western regions. There is also insufficient exploration of the mechanisms of digital technology application (such as the influence of Auto-Tune) and the singing characteristics of emerging genres (such as K-pop), leaving certain research gaps.

2.2 Singing Teaching method

The pop singing technique training system encompasses core modules such as breathing and vocalization, vocal resonance, vocal range expansion, emotional expression, style imitation, and modern teaching methods. Research in each field combines theory and practice to form a systematic training framework. In breathing and vocalization exercises (Li, 2015), emphasizes chest-abdominal combined breathing as the foundation, using methods such as deep breathing control, slow exhalation, consonant airflow regulation, and candle-blowing training to achieve vocal control and singing stability. Gao (2020), proposes that breathing training should be combined with emotional expression to adjust frequency, using everyday simulations like yawning and blowing up balloons to enhance training effectiveness and break away from the mechanical nature of traditional teaching.

Yu (2013), In terms of cavity resonance training highlights the critical role of head, oral, and chest cavity resonance in achieving fullness and penetration of tone, optimizing tonal layers through humming, vowel exercises, and chest cavity resonance training in the low register. Peng Y (2019) analyzes the vocal mechanisms of three types of resonance from a physical principles perspective: analyzing the vocal mechanisms of the three types of resonance: head resonance relies on the oral cavity as a foundation, transmitting sound waves through the elevation of the soft palate; oral resonance depends on the relaxation of facial muscles and the jaw; and chest resonance requires diaphragmatic breathing to maintain cavity elasticity, providing theoretical support for technical training.

Vocal range expansion and vocal training integrate traditional vocal exercises with pop singing characteristics. Wang (2014), advocates using breath to drive sound, expanding the vocal range through exercises such as fifth/octave scales and low chest voice imitating a train whistle, and recommends that beginners use narrow-range works like “Guess” and “Small Town Story” to build a solid foundation Xuan (2014), systematically distinguishes between true voice, false voice, and mixed voice—true voice requires maintaining an open airway to avoid throat compression, false voice is used in the high register to compensate for physiological limitations (e.g., the true-false voice transition in Eason Chan's “Fuka”), and mixed voice blends true and false voice resonance in the vocal break to enhance tonal smoothness (e.g., Li Jiawei's 16th-octave range performance in “Torment”). Regarding vibrato training, Ding (2023), challenges the view of overseas blogger Keegan that “vibrato is an unconscious product,” proposing that vibrato can be acquired through diaphragmatic and laryngeal control, serving as a conscious means of emotional expression and vocal ornamentation.

Qiu (2019), In terms of emotional expression and song interpretation, emphasizes relaxing the throat through “speaking-style singing,” enhancing emotional impact through lyric analysis, dynamic timbre adjustments (such as variations in volume), and facial and bodily coordination, while avoiding common issues like neck extension in high registers or throat compression in

low registers. He advocates a mixed vocal technique prioritizing chest voice with falsetto as an auxiliary to ensure vocal stability. In terms of style imitation and personalized development proposes, based on the distinctive characteristics of genres like rock, blues, and country, using techniques such as rhythmic processing, timbre changes, and glissando pauses to imitate styles, thereby exploring personal vocal traits. The pitch shifts and improvisational freedom in blues require training in specific vocal habits (Li, 2020).

The modern SLS (Speaking Level Singing) teaching method was introduced by (Li, 2021), with the core principle of making singing as relaxed as speaking. Through training techniques such as lip trills, staccato, and falsetto glides, it balances timbre across all vocal ranges, avoids excessive tension in the muscles around the larynx, and addresses vocal break points for men (e and a notes) and women (high octave a and e) through head voice and mixed voice development to expand the vocal range, addressing the limitations and vocal damage caused by untrained singers relying solely on chest voice.

From a literature review perspective, existing research has established a comprehensive training system spanning from physiological vocal mechanisms to artistic expression: Li and Gao have refined the integration of scientific and practical approaches to breathing training, while Yu and Peng have deepened resonance theory from physical and anatomical perspectives. Xun systematically outlined the logic of vocal register transitions in pop singing, while Qiu and Li seamlessly integrated technical training with artistic interpretation. The SLS teaching method further drives the transformation of pop singing toward a “natural vocalization” aesthetic. However, research still has potential gaps: first, there is insufficient exploration of the impact of digital technology (such as Auto-Tune) on vocal training, failing to address the balance between virtual pitch correction and authentic vocal techniques; second, there is limited research on the specificity of cross-cultural style training (e.g., K-pop, African R&B), lacking comparative analysis of vocal methods within diverse musical systems; third, training strategies for emerging singing formats (e.g., short video songs, immersive stage performances) have not yet been systematized into theoretical frameworks, necessitating further expansion of research dimensions in conjunction with contemporary music dissemination contexts.

2.3 Singing Basic Skill and techniques

Popular music, as an art form that conveys emotion, relies heavily on singers' mastery of fundamental skills. Through systematic training, singers must strengthen core abilities such as breathing, vocal technique, and articulation to achieve a harmonious blend of emotion and technical proficiency. In terms of breathing training, Qiu (2019) points out that singing breathing differs from physiological breathing. Singers must keep their chests open and breathe deeply into their abdomens, using the opposition between diaphragm expansion and abdominal contraction to achieve control over their singing. This abstract process requires teachers to use specific songs such as “Balloon” as demonstrations to correct students' bad habits, such as raising their shoulders, while also using targeted training exercises such as blowing paper games to improve breathing support. In vocal training, Gao (2020) emphasizes the use of lyric reading and syllable exercises like “i” and ‘ei’ to reveal the true voice and address issues with falsetto usage. Qiu (2019) categorizes pop vocal techniques into types like breathy voice and mixed voice, advocating the selection of vocal techniques based on song emotion. Through “Da Du Lu” exercises combined with scale training, breathing drives sound production to form correct muscle memory. In terms of pronunciation and articulation training, Cao (2015) based on Chinese pronunciation standards, cited Ma Xian's view from “Forty Years of Choral Training” that “clear pronunciation enhances sound quality,” emphasizing that accurate pronunciation of lyrics is the foundation of emotional expression; Gao (2020) proposed that while pop music has lower standardized requirements for pronunciation and articulation



compared to bel canto, it still avoids tense pronunciation, achieving natural articulation through language intonation analysis, to develop a unique singing style.

From a literature review perspective, existing research has established a foundational training framework spanning physiological mechanisms to artistic expression: Qiu 's research on breathing and vocalization transforms abstract techniques into practical teaching examples, Gao 's vocal and pronunciation training addresses practical issues with targeted solutions, and Cao reinforces the importance of pronunciation and articulation from a linguistic theoretical perspective. However, the research still has potential limitations: first, there is insufficient exploration of the impact of digital technology (such as Auto-Tune) on foundational training, failing to address the balance between virtual pitch correction and authentic vocal techniques; second, there is a lack of systematic research on special vocal techniques in diverse musical styles (such as rap and electronic pop), such as the differences between the use of breathy voice in Trap music and traditional training; third, there is no established theoretical framework for foundational skill adaptation training tailored to emerging performance scenarios (such as live streaming performances and immersive interactive performances), necessitating further research that integrates contemporary music dissemination models to expand the scope of inquiry.

2.4 Effectiveness of Digital Platforms:

A study evaluating digital platforms and mobile applications in vocal training revealed that while these tools offer flexibility and access to repertoire, fundamental elements like vocal resonance and breath control are better taught through in-person feedback the study suggests integrating AI and advanced sound technologies to enhance digital platforms While many applications and platforms exist for vocal training, there is a lack of empirical studies assessing their effectiveness compared to traditional methods. Research on how digital tools influence user engagement and motivation in vocal practice is sparse. Understanding user interaction with technology could improve training outcomes. There is a lack of longitudinal studies assessing the long-term effects of digital technology on vocal development and skill retention. Few studies explore how digital technology can be tailored to individual learning styles, especially in vocal training (Sakalar., & Gurel, 2024).

2.5 Shenyang University of music

Shenyang Conservatory of Music traces its origins back to the Lu Xun Academy of Arts, established in Yan'an in 1938 by Mao Zedong, Zhou Enlai, and others. It was the first higher professional art institution founded by the Communist Party of China, with its motto, "Tension, Seriousness, Hard Work, and Progress," inscribed by Mao Zedong. After undergoing three developmental stages—the Yan'an Lu Xun Academy of Arts, the Northeast Lu Xun Academy of Arts, and the Northeast Conservatory of Music—it was officially renamed Shenyang Conservatory of Music in 1958. Over the past eight decades, the college has remained closely connected with the Party and the people, making significant contributions to the development of China's cultural and educational. It has nurtured renowned musicians such as Xian Xinghai, Ma Ke, and Zhang Qiany, and created musical works with profound social influence, including "The Yellow River Cantata" and "Nanmibu."

In terms of discipline development and talent cultivation, the college has three campuses—Sanzha, Changqing, and Taoyuan—and two secondary specialized schools, with 16 teaching units, forming an integrated undergraduate and graduate education system. The college has first-level discipline authorization in arts and professional degree programs in music and dance, and is one of the first institutions to grant Master of Fine Arts (MFA) degrees. It offers four national-level first-class undergraduate programs, including Composition Theory and Composition Techniques, as well as multiple provincial-level characteristic and advantageous programs. The faculty is highly accomplished, including over 40 high-level talents such as cultural celebrities recognized by the Central Propaganda Department and

experts receiving State Council allowances, forming an educational model that integrates teaching, research, creation, and artistic practice. In recent years, the college has achieved significant accomplishments in research and artistic practice, with 31 projects receiving national-level funding support. Works such as the opera “Spark” and the song “Flag” have won numerous national and provincial-level awards, and students have consistently achieved outstanding results in international and domestic professional competitions.

The college emphasizes the development of distinctive brands, creating unique initiatives such as “Citizen Political Classroom on Stage,” “Red Work Lectures,” and “Red Arts Cavalry.” It actively participates in major national and local events, leveraging its professional advantages to serve society. In terms of internationalization, the college has established collaborations with over 30 internationally renowned music institutions, including the Moscow State Tchaikovsky Conservatory, initiated the establishment of the Northeast Asia International Arts Education Alliance, and organized cross-border arts exchange activities to continuously enhance its internationalization level. In the future, the college will be guided by Xi Jinping Thought on Socialism with Chinese Characteristics for a New Era, adhere to the philosophy of “rooted in the nation, integrated into the times, highlighting characteristics, and serving society,” deepen reforms, and strive to cultivate talented artists with both moral integrity and professional competence, create more outstanding artistic works, and assume new responsibilities in the construction of a cultural powerhouse.

Existing materials systematically summarize the historical development, educational achievements, and development plans of the Shenyang Conservatory of Music, highlighting its red gene and artistic education characteristics. Research has primarily focused on the college's historical contributions, disciplinary development achievements, and brand practices, showcasing its outstanding performance in artistic talent cultivation, artistic creation, and social services. However, related research has insufficiently explored innovative mechanisms in the college's contemporary art education reforms, particularly in terms of the transformation of teaching models and creative concepts in the digital age; analyses of the deep-seated interactions between cultural exchange and localization practices in international cooperation remain superficial, with a lack of systematic evaluations of cooperative outcomes; additionally, research on the specific pathways and social impacts of the college's contributions to national cultural strategies (such as rural revitalization and cultural heritage preservation) requires further expansion.

3. Research Methodology

This study is a qualitative study, and the researchers used a combination of observation forms, interview forms, and the Index of Item Objective Congruence form.

3.1 Sample Characteristics and Data Collection

1) Sample Characteristics

This study selected first-year students majoring in pop singing at the Shenyang Conservatory of Music as the sample for observation. As the first stage of university education, first-year students exhibit strong adaptability, high receptivity to new knowledge and methods, and are in the foundational stage of professional training. Their singing habits and theoretical foundations have not yet solidified, enabling the initial effects of teaching methods to be clearly observed. Given their high adaptability, it is also easier to observe the short-term and long-term effects of teaching methods on vocal techniques, stage presence, and musical perception, facilitating observation, summary, and the development of research papers. Additionally, first-year courses have a strong systematic structure, allowing research to focus on the adaptability of core teaching methods while avoiding interference from observation



results caused by senior students' diverse course experiences and subjective factors. Furthermore, first-year students help validate the continuity and scientific rigor of the pop singing teaching system, providing empirical evidence to optimize the training model for pop singing talent cultivation.

2) Data Collection

Starting from the literature review, by consulting relevant literature and summarizing and inducing, the teaching methods of first-year popular singing in Shenyang University of Music are studied. Design an interview questionnaire, interview three key interviewees, and summarize their opinions and experiences. The questions in the interview should include teaching objectives, teaching plans, course arrangements, student feedback, teaching methods, etc. Ensure that the questions are well designed, the content is clear, and the feedback is effective.

2. Analytical Method

This study employs qualitative methods to investigate and analyze the teaching methods of popular singing at the Shenyang Conservatory of Music. Researchers collected data through classroom observations and teacher interviews, adhering to ethical principles. This approach enables the analysis of pop singing instruction at the Shenyang Conservatory of Music as a case study, focusing on seven key areas: teaching environment, pop singing curriculum content, teaching methods, instructional activities, teaching facilities, student engagement surveys, and instructional evaluation. Data collection tools included observation forms, interview questionnaires.

4. Results

4.1 Learning Environment and Course Content

Summary of the Teaching Environment at the Contemporary Music Department of Shenyang Conservatory of Music.

The Contemporary Music Department at Shenyang Conservatory of Music has built a comprehensive arts education ecosystem with outstanding hardware facilities, a strong teaching staff, a systematic curriculum, and a lively artistic atmosphere. In terms of facilities, the South Campus is equipped with 535 practice rooms, a digital recording studio, a musical theater rehearsal hall, and a professional concert hall, the latter featuring a nine-foot Steinway piano and professional lighting and sound systems to meet performance and practical training needs. Among the 790 practice rooms across the entire campus, some are exclusively allocated to the department, all equipped with Yamaha pianos and air conditioning. The library's collection includes diverse resources such as popular music and electronic music, providing strong support for learning.

The faculty team consists of 94 teachers, including 7 professors, 14 associate professors, and 14 master's degree advisors, combining professional theory with stage performance experience to form an outstanding undergraduate teaching team. The curriculum is practice-oriented, covering modules such as pop music performance, jazz ensemble, and electronic organ improvisation, emphasizing the cultivation of innovative abilities and interdisciplinary literacy. In terms of campus culture, the college regularly hosts concerts, masterclasses, and art exhibitions, inviting domestic and international artists for exchanges. Student art groups (such as the jazz big band) provide practical platforms, fostering a positive cycle of "learning-practice-creation." Overall, the department integrates traditional musical techniques with modern technology, using an immersive artistic environment to promote students' comprehensive development, and is committed to cultivating versatile musical talents with both

professional expertise and innovative thinking.

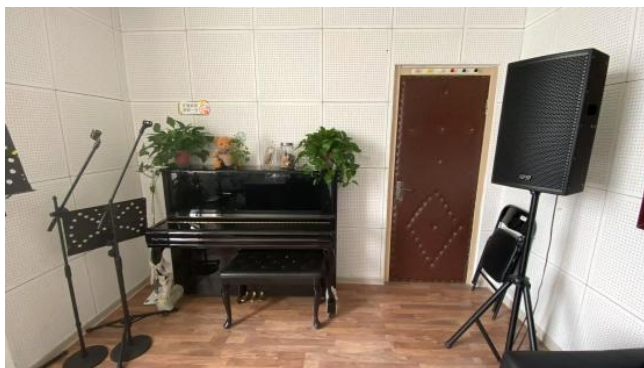


Figure1: Pop Singing Classroom
Source: Wang JingJing

Course Content: The pop singing course at Shenyang Conservatory of Music centers on professional skill training, integrating scientific vocal techniques with specialized singing methods. Through practice with diverse stylistic works, students enhance their singing abilities. In the course, scientific vocal technique instruction follows the principle of “theory as the foundation, practice for deepening.” In terms of breath control, instructors first clarify the differences between diaphragmatic breathing and chest breathing, emphasizing the crucial role of abdominal strength. They demonstrate how the abdomen expands like a balloon during inhalation and how abdominal muscles contract to control airflow during exhalation. Exercises such as “blowing out a candle” and “counting” are used to enhance breath endurance. Slow ballads and fast-paced songs are used to train long breath support and short breath transitions, respectively. Vocal placement guidance distinguishes between chest resonance, head resonance, and mixed resonance. Through scale exercises singing vowels, students feel the changes in vibration location. Humming the “m” sound maintains nasal cavity vibration. Folk songs and high-pitched pop songs are used to reinforce the natural feel of chest resonance and the application of mixed resonance, respectively. Specialized vocal technique instruction emphasizes individuality and detail. In terms of timbre control, the course explains vocal techniques, resonance cavity adjustments, and the impact of breathing intensity on timbre. For example, a “sweet voice” requires gentle breathing and head voice, while a “hoarse voice” relies on slight vocal cord friction and reduced breathing volume. Students are encouraged to imitate the timbre characteristics of singers like Deng Ziqi and Adele and attempt timbre transitions within the same song. Vibrato instruction emphasizes “breath vibrato,” regulating breathing fluctuations through rhythmic contraction of the abdominal muscles, starting with slow-paced practice before integrating into songs. Head voice training uses “humming + high-pitched scales” to guide students in reducing vocal fold closure in the high register and utilizing head cavity resonance for vocalization. Teachers provide sentence-by-sentence guidance on breathing pauses, vocal placement transitions, and other issues, while incorporating stage performance elements to ensure that techniques serve emotional expression. The course emphasizes safe vocalization principles, reminding students to control the duration of exercises involving hoarse voices, and regularly perform vocal cord relaxation exercises such as bubble sounds. Students are encouraged to develop the habit of combining 10 minutes of daily breathing exercises with 15 minutes of scale exercises to form muscle memory and achieve natural application of techniques.

4.2 Teaching Methods and Practical Activities



The one-on-one teaching method for pop singing at Shenyang Conservatory of Music centers on demonstration and imitation techniques, relying on a personalized teaching framework to impart skills and cultivate artistic talent. In the first lesson, teachers conduct a vocal range test, breathing stability assessment, and observation of vocal habits, and combine this with the student's preferences for styles such as R&B, folk, and rock to develop a phased training plan from basic vocal techniques to stage performance. In the teaching process, the focus is first on establishing a solid foundation in scientific vocal techniques such as breath control and resonance adjustment, then progressing to more complex techniques like vibrato and mixed vocal registers, and finally extending to the cultivation of emotional expression. If issues such as throat tension are identified during the process, the training intensity is adjusted in real-time.

Demonstration-based teaching is the core method, with instructors using concrete demonstrations to transform abstract techniques into sensory experiences. When teaching “head voice,” the instructor demonstrates the clear tone of the high register and explains the oral cavity state and breathing support. When teaching new songs like “What I Miss,” the instructor breaks down the subtle handling of breathy vocals in the verses and the emotional outburst in the chorus, using body language to reinforce understanding, when explaining diaphragmatic breathing, the instructor uses exaggerated abdominal expansion and contraction movements and slow-motion breathing demonstrations to help students intuitively grasp the muscle activation pathways.

Imitation-based instruction facilitates the practical application of theory, as students immediately replicate techniques after the teacher's demonstration, forming muscle memory through repeated practice. During vibrato exercises, the teacher provides real-time corrections on frequency and breathing control details; during style analysis, students are guided to dissect the characteristics of original performances, such as the handling of improvisational ornamentation and syncopated rhythms in jazz, first imitating and then innovating to gradually develop their personal style. This “demonstration-imitation-correction” closed-loop teaching method ensures the accuracy of technical transmission while also accommodating the personalized development of artistic expression.

Practical Activities: The Popular Music Performance program at Shenyang Conservatory of Music adheres to the educational philosophy of “integrating theory with practice and blending tradition with innovation,” having established a scientifically sound and structurally sound curriculum system. The program's course offerings encompass core modules such as vocal techniques, stage performance, and music production, aimed at cultivating students' comprehensive and well-rounded abilities. In vocal technique courses, students, under the one-on-one guidance of instructors, transform theoretical knowledge (such as breath control and resonance adjustment) into practical singing skills. They practice long phrases through diaphragmatic breathing exercises, experiment with different head voice and breath voice techniques, and refine their mastery of subtle differences in vocal register transitions through challenging pieces like “Song of Solitude.” Instructors hold music stands, lean in to listen closely, demonstrate techniques personally, and promptly correct issues such as improper vocal placement.

In stage performance training, the classroom transforms into a tense mini-theater. Students no longer limit themselves to mere singing but fully showcase the dramatic elements of songs like “Flammable and Explosive” through carefully designed movements, gestures, and expressions. They repeatedly adjust their body language in front of full-length mirrors, from eye contact to step rhythms, from interacting with virtual audiences to utilizing stage space, ensuring that every movement aligns perfectly with the emotional tone of the music under the teacher's guidance. They even experiment with incorporating traditional opera movements and rhythms into modern pop performances, exploring innovative forms of stage expression.

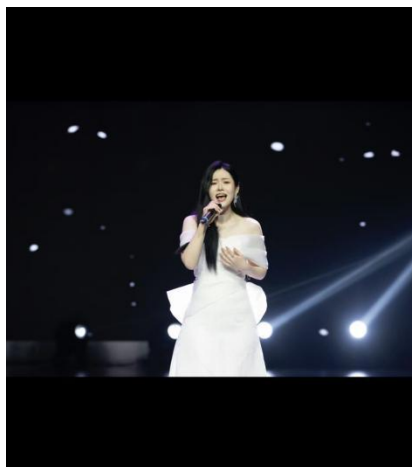


Figure2: Stage Practice
Source: Wang JingJing

In the music production classroom, a tech-driven creative atmosphere fills the space. Students gather around professional audio workstations, applying theoretical knowledge of harmony and song structure to practical creation. They hum original melodies while inputting notes into software, using different instrument samples to build layered accompaniments; during the mixing phase, they adjust the balance between vocals and instruments and spatial effects based on acoustic principles.



Figure3: Stage Practice
Source: Wang JingJing

4.3 Teaching Facilities, Student Participation, and Evaluation System

Teaching Facilities: The college is equipped with advanced hardware facilities, including Yamaha audio systems and Shure microphones for teachers, as well as pianos and professional sound systems in classrooms. The curriculum uses the textbook “Practical Textbook for Popular Music Performance,” which is divided into Chinese and foreign sections, systematically supporting students' professional studies.

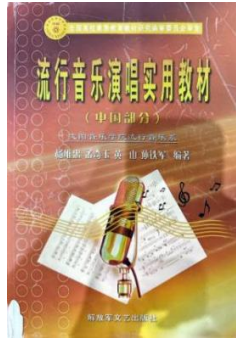


Figure4: Practical Textbook of Popular Music Singing (Chinese section)
Source: Wang JingJing



Figure5: Practical Textbook of Popular Music Singing (popular music)
Source: Wang JingJing



Figure6: Yamaha Speakers
Source: Wang JingJing



Figure7: McShur 58
Source: Wang JingJing

Student Participation: The pop singing courses at Shenyang Conservatory of Music emphasize scientific and reasonable time management. Each 45-minute class is systematically divided into sections such as song practice, technical training, song interpretation, and stage performance. Professional instructors tailor the curriculum to students' skill levels and needs, ensuring both intensity and specificity in learning. The 10-minute break between classes not only allows students to relax but also provides an opportunity to review the previous lesson's



content or engage in brief feedback with instructors. This balanced schedule ensures learning efficiency while prioritizing students' physical and mental well-being, enabling them to maintain focus throughout the class.

In terms of student engagement, both inside and outside the classroom, there is a high level of enthusiasm and initiative. During knowledge explanation sessions, students actively ask questions about topics such as popular singing techniques and stylistic differences. beginners delve into the vocal differences between popular singing and classical or ethnic singing, and actively participate in selecting songs and planning course content. During practical singing sessions, students take turns performing classic or original works on stage. Peers listen and take notes, discussing topics such as tone control and emotional expression, while teachers provide comprehensive guidance from breathing control to stage presence. Additionally, students analyze Chinese pop songs from different eras and styles in groups, deepening their understanding of singing techniques through research and simulated performances. Outside of class, they extend their learning to real-world stages through on-campus performances and interactions with external musicians, forming an integrated “learning-practice-performance” model that effectively enhances professional singing skills.



Figure8: Ms.Shang Yanxia instructs students to sing

Source: Wang Jingjing

Evaluation System: Exams are divided into mid-term and final assessments, including written tests and performance evaluations. Written tests assess music theory, while performance evaluations require students to sing songs, with scoring based on dimensions such as vocal techniques and emotional expression. Teachers provide feedback through classroom demonstrations, personalized guidance, and encouraging student interaction, using multi-dimensional evaluations to help students improve.



Figure9: Students taking exams

Source: Wang Jingjing



5. Conclusion

This study explores the teaching methods of popular singing at the Shenyang Conservatory of Music, analyzing the curriculum structure of the first-year program in the Popular Singing major. The study focuses on seven key areas: teaching environment, content of popular singing instruction, teaching methods, teaching activities, teaching equipment, student engagement in the Popular Singing major, and assessment of popular singing instruction. The findings reveal that the Popular Singing program at the Shenyang Conservatory of Music boasts a solid teaching foundation and a systematic curriculum framework, supported by a strong faculty. The program has a solid foundation in teaching infrastructure and talent cultivation, laying a strong foundation for students' professional studies. The curriculum covers multiple aspects such as pop singing techniques, music theory, and stage performance, emphasizing the cultivation of foundational skills while incorporating diverse pop music styles, enabling students to master various singing techniques. Additionally, through organizing various performances, competitions, and concerts, the program provides students with a platform to showcase and enhance their stage experience and expressive abilities.

6. Discussion

From the perspective of the teaching environment, the limited number of rehearsal halls and poor soundproofing have a negative impact on students' daily practice and group collaboration, thereby affecting teaching quality; in terms of course content, the disconnect between theory and practice, as well as insufficient coverage of the diverse forms of contemporary popular music, hinder students' comprehensive development; teaching methods rely on traditional models and lack innovation, making it difficult to fully stimulate students' enthusiasm and creativity; the scope of practical activities is limited, preventing students from accumulating rich industry experience; outdated teaching equipment hinders students' practical experience of modern music production processes; low student engagement affects learning outcomes; and an incomplete assessment system fails to comprehensively and scientifically evaluate students' learning progress. However, experts' suggestions regarding optimizing the layout of the teaching environment, accelerating equipment upgrades, and establishing a practical platform connected to the pop music industry are targeted and feasible. If implemented, these measures could effectively address current teaching issues. Additionally, further deepening industry-education integration, utilizing digital technology to build hybrid teaching models, and establishing student creation incubation mechanisms are of great significance for cultivating composite popular music talent with solid professional foundations and market adaptability.

7. Suggestions

In terms of optimizing the teaching environment, teaching spaces should be reasonably planned, the number of rehearsal halls increased, and proper soundproofing implemented to provide students with a good environment for practice and collaboration. In terms of updating course content, it is important to closely align with industry trends, strengthen the integration of theory and practice, and promptly introduce knowledge from emerging fields such as new media music and film scoring to broaden students' horizons. When innovating teaching methods, project-based learning and workshop-style teaching should be promoted to encourage students to actively participate in creation and practice, enhancing interactivity and innovation. In expanding practical platforms, long-term collaborations should be established with music companies and streaming platforms to introduce real-project-driven teaching. Additionally, digital technology should be utilized to create blended online and offline teaching models, enriching students' learning resources. In improving the assessment system, diversification



should be achieved by incorporating industry practice outcomes and group collaboration performance into comprehensive evaluation indicators to comprehensively and scientifically assess students. In terms of equipment updates and technological integration, we will accelerate the upgrading of recording studios and other equipment to enable students to access and utilize advanced music production technologies. In supporting students' personalized development, we will focus on individual differences, provide targeted guidance, encourage students to explore unique singing styles, and cultivate their innovative capabilities.

References

- Cao, X. (2015). A brief analysis of how to pronounce words in pop music. *Art Technology*, 161.
- Cohen, L. (2003). *Rock culture in America*. Blackwell Publishing.
- Ding, X. (2023). *Research on the classification and application of vibrato in popular singing* (Master's thesis). Nanjing University of the Arts.
- Frith, S., & Goodwin, A. (1990). *On record: Rock, pop, and the written word*. Routledge.
- Gao, Y. (2020). Ways to improve singing skills in pop music singing. *Analysis of Vocal Art*, 20(19–20).
- Hernandez, L. (2015). *Digital music and the transformation of the pop music industry*. Palgrave Macmillan.
- Li, H. (2020). The formation of personalized singing style of popular music. *Global Charity*, 009(171).
- Li, S. (2021). A brief discussion on the singing skills of the latest pop music singing style of “SLS”. *The House of Drama*, 01(66–67).
- Li, X. (2015). *Popular singer quick secrets: Popular singing vocal technique training*.
- Murray, A. (2014). *The Oxford handbook of music and the Black diaspora*. Oxford University Press.
- Qiu, J. (2019). An analysis of the teaching methods and strategies of popular singing in colleges and universities. *Art Sea*, 08(128–129).
- Schuller, G. (1989). *Early jazz: Its roots and musical development*. Oxford University Press.
- Sakalar, A., & Gurel, S. (2024). Academic perspectives on the use of digital platforms and mobile applications in vocal training. *Online Journal of Music Sciences*, 9(2), 389–404. <https://doi.org/10.31811/ojomus.1564925>
- Wang, H. (2014). A brief discussion on the singing techniques of popular songs. *Music World*, 53–55.
- Xuan, Y. (2014). A brief discussion on the importance of vocal training to popular music. *The Voice of the Yellow River*, 02(101–103).



การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

The Development of the Buddhist Agricultural Learning Center Based on the Sufficiency Economy of MCU Khon Kaen Campus

จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์¹, พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต², วิทยา ทองดี³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Chakkapan Wongpornavan¹, Phra Rajphatthanawatcharabundit², Vitthaya Thongdee³

^{1,2,3} Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

✉: chakkapan.wong@mcu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 01 June 2025; Revised: 08 October 2025; Accepted: 08 October 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร 2) เพื่อศึกษาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรเป็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้จริงในภาคเกษตรกรรม โดยบูรณาการเข้ากับหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น ความไม่ประมาท ความสันโดษ และการใช้ชีวิตอย่างสมถะ เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านการผลิต การดำรงชีวิต และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรในรูปแบบของ โคกหนองนา โมเดล เพื่อเป็นต้นแบบในการนำเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพึ่งพาตนเอง ทั้งยังเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยฯ กับหน่วยงานราชการและชุมชนเพื่อขยายผลองค์ความรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนอย่างยั่งยืน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรฯ ได้ส่งผลลัพธ์ที่สำคัญ คือเป็นแหล่งการเรียนรู้โดยการเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ นิสิต และประชาชนได้เข้ามาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องการเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ เป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย โดยใช้พื้นที่ให้เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย เพื่อป้อนโรงครัวของมหาวิทยาลัยฯ สำหรับเลี้ยงพระสงฆ์ นิสิต และบุคลากร เป็นแหล่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยฯ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่างๆ และเป็นอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการทำเกษตรอินทรีย์และการจัดการพื้นที่ฟื้นฟูสภาพดินและน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์

คำสำคัญ: การพัฒนา, ศูนย์การเรียนรู้, พุทธอารยเกษตร

Abstract

This research, titled The Development of the Buddhist Agricultural Learning Center of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, had three objectives: (1) to explore the concepts of the Sufficiency Economy Philosophy in relation to the Buddhist Agro-Cultural Learning Center; (2) to study the Buddhist Agricultural Learning Center of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, based on the Sufficiency Economy Philosophy; and (3) to examine the results of developing the Buddhist Agricultural Learning Center according to the principles of the Sufficiency Economy. The findings revealed that the conceptual foundation of the Buddhist Agricultural Learning Center integrates the Sufficiency Economy Philosophy into practical agricultural applications by incorporating Buddhist teachings such as mindfulness, contentment, and simplicity. This integration fosters balance in production, daily living, and self-reliance, which form the essential basis for sustainable living guided by the Sufficiency Economy. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, established the Buddhist Agricultural Learning Center using the *Khok-Nong-Na Model* to serve as a prototype for applying the Sufficiency Economy Philosophy to improve quality of life and promote self-sufficiency. The center also functions as a collaborative platform between the university, government agencies, and the community to disseminate knowledge, expand practical outcomes, and build networks that support sustainable development. The development of the Buddhist Agricultural Learning Center has yielded significant outcomes: it has become (1) a practical learning center where monks, students, and community members can gain hands-on experience in new-theory agriculture; (2) a safe food production source for providing chemical-free ingredients to the university kitchen serving monks, students, and staff; (3) a collaborative network hub linking the university with partner organizations; and (4) a model for environmental conservation through organic farming, soil restoration, and water resource rehabilitation.

Keywords: Development, Learning Center, Buddhist Agriculture

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมามีความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมเพื่อสร้างความมั่นคงและรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นหลัก และใช้การเจริญเติบโตของรายได้ต่อหัวเป็นเครื่องมือวัดผลสำเร็จการพัฒนาโดยหวังว่าการเพิ่มปริมาณสินค้าและบริการ การเพิ่มการจ้างงานและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะกระจายไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและทำให้ปัญหาความยากจนหมดสิ้นไปในที่สุด ซึ่งแนวคิดและวิธีการวัดดังกล่าวทำให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งวัดด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ได้ให้ความสมมากกว่าความสมดุล เสถียรภาพและความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549:1) ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว GDP แสดงให้เห็นเพียงการคำนวณการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับจำกัดเท่านั้น และเป็นการเจริญเติบโตเชิงปริมาณเป็นหลัก ไม่สะท้อนถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการพัฒนาที่แท้จริง และที่สำคัญ GDP ไม่สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายลง รวมถึงไม่สะท้อนถึงต้นทุนทางสังคมอื่นๆ ที่สูญเสียไปจากการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 10 นี้ ได้ยึดตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ขณะเดียวกันได้ให้ความสำคัญกับการ



พัฒนาที่สมดุลทั้งในด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีกันดี มีสุขของคนไทย (ณรัชชอร์ ศรีทอง,2565:2) โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง การมีภูมิคุ้มกัน และการสร้างความสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติควบคู่กันไปกับการนำทุนที่มีอยู่แล้วสังคมไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม รวมทั้งระดับประเทศเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนต่อไป

การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนและการสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ทว่าเกษตรกรรมสมัยใหม่ที่เน้นการผลิตเพื่อการค้าและกำไรสูงสุด อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้สารเคมีเกินขนาด การเสื่อมโทรมของดิน และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การพัฒนาแนวทางเกษตรกรรมที่ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางออกสำคัญที่จะช่วยฟื้นฟูทรัพยากรและสร้างความสมดุลในวิถีการผลิต โดยเฉพาะเศรษฐกิจชนบทถือว่าเป็นปัญหาพื้นฐานของเศรษฐกิจ จึงต้องการความรู้ความเข้าใจในข้อมูลความเป็นจริง อีกทั้งนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการดูแล (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์,2549:17)

ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านการเกษตรตามแนวทางที่สอดคล้องกับหลักธรรมของพุทธศาสนา และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้จริงได้ในชุมชนและสังคม นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้และทักษะที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับครอบครัวและชุมชน การนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนนั้น จึงถือว่ามีสำคัญในการสร้างต้นแบบของศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นๆ ได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีคุณธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น” เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเจริญงอกงามภายใต้พลวัตที่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น แต่เป็นการใช้ปัญญาปรับตัวให้เข้ากับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างพอเพียง พอเหมาะ พอประมาณ ตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร
- 2) เพื่อศึกษาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียงของมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น พระไตรปิฎก ตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย รวมไปถึงเอกสารต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมา แนวคิด หลักการ บริบทของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

2) กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) และการสังเกต โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายคือประชากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงกลุ่มเครือข่ายเกษตรแบบพอเพียงต่างๆ รวมประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูป/คน

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยเพศ การศึกษา และตำแหน่งงาน ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียง ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีลักษณะเป็นเชิงพรรณนาวิเคราะห์

4) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยเลือกจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ การเลือกแบบเจาะจง โดยการเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยจำนวน 20 รูป/คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เลือกแบบเจาะจง เป็นกลุ่มของพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง จำนวน 10 รูป/คน และกลุ่มที่ 2 เลือกแบบสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นที่งานวิจัยจำนวน 10 รูป/คน

5) การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ (2) ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 นำมาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ และ 3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษางานวิจัยก่อนนำไปเก็บข้อมูล

6) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขออนุญาตการใช้พื้นที่ศึกษาข้อมูลงานวิจัย และสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล (2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้างวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (3) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการ สัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ โดยใช้วิธีบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนา

7) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การตีความ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ตามหลักอุปนัยวิธี (Inductive method) โดยการนำเอา ข้อมูลที่ได้ทั้งเอกสาร และภาคสนามมาสรุปวิเคราะห์ เรียบเรียงเป็นเนื้อหางานวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อหลักนั้น แล้วนำมาเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

8) ชั้นเรียบเรียงข้อมูล ผู้วิจัยได้เรียบเรียงข้อมูล ดังนี้ (1) เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ (2) จัดระเบียบข้อมูลตามขั้นตอนก่อนหลังที่ได้มา และ (3) สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

ผลของการวิจัย สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อดังนี้

1) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร

การทำเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธอารยเกษตรยังเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและพัฒนาที่ตั้งอยู่บนหลักของ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขของ ความรู้ และคุณธรรม ครบ พุดง่ายๆ คือ การใช้ชีวิตอย่าง ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักประมาณตน มีเหตุผลในการตัดสินใจ และเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหา ที่อาจเกิดขึ้น โดยอาศัยความรู้และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน หลักการสำคัญของการทำเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข กล่าวคือ 3 ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ คือ การดำเนินชีวิตที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริโภค การผลิต การลงทุน หรือการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสมกับกำลังของตนเองและสภาพแวดล้อม ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจและกระทำการใดๆ อย่างมีเหตุผล พิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ อย่างรอบคอบ มองถึงผลที่จะตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การมีเงินออม การมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย การมีเครือข่ายความช่วยเหลือ ส่วน ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ รวมถึงการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และ คุณธรรม คือ การมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียรพยายาม มีสติปัญญา และมีความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบพุทธอารยเกษตรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะต้องมี การดำเนินการเหล่านี้คือ ด้านการเงิน จะต้องมีการใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น เก็บออมเงินไว้สำหรับอนาคต ไม่ก่อหนี้สินเกินตัว ด้านการผลิต จะต้องมีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง ลดการพึ่งพาทภายนอก ด้านการบริโภค จะต้องมีการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพและจำเป็น ไม่ตามกระแส บริโภคอย่าง



พอประมาณ ด้านสังคม จะต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจพัฒนาชุมชน และ ด้านจิตใจ จะต้องมีการ ฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็ง มีสติ ไม่โลภ ไม่หลง ส่วนผลลัพธ์ของการทำเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบพุทธอารยเกษตรนั้นจะต้องมีความมั่นคงในชีวิตและครอบครัวมากขึ้น ลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงภายนอก ฟังพาตนเองได้มากขึ้น มีความสุขและความพอใจในชีวิต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงตามแบบพุทธอารยเกษตรจึงไม่ใช่เรื่องของการหยุดนิ่งหรือการไม่พัฒนา แต่เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลและความยั่งยืน

2) ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีพื้นที่ 15 ไร่โดยประมาณ ซึ่งก็ถือว่าเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก ใช้รูปแบบการจัดการตามรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” คือ การจัดการพื้นที่เกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ “โคก” (พื้นที่สูง) สำหรับปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง (ปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้ และไม้เศรษฐกิจ และเป็นพื้นที่อยู่อาศัย) “หนอง” (พื้นที่น้ำ) สำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในกิจกรรมต่างๆ และ “นา” (พื้นที่ราบลุ่ม) สำหรับทำนาปลูกข้าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน และชุมชน การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดลนี้ ถือว่าเป็นแนวทางการจัดพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืน โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร การพึ่งพาตนเอง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักที่สำคัญ 5 อย่าง ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ และคน ซึ่งตัวแปรที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ทำให้การออกแบบพื้นที่การเกษตรที่มีความแตกต่างกัน ดินที่มีความแตกต่างกันมีผลต่อการออกแบบพื้นที่ เพราะการขุดหนองน้ำต้องมีการวางแผน และสิ่งที่สำคัญคือการปรับปรุงดินให้เหมาะสม โดยใช้การฟื้นฟูรักษาความสมบูรณ์ของหน้าดินด้วยการนำฟาง ใบไม้ หรือหญ้าคลุมหน้าดิน เติมปุ๋ยอินทรีย์แบบน้ำและแห้งจะช่วยแก้ปัญหาของดินได้ ในส่วนของน้ำ ทิศทางการไหลของน้ำเข้าและออกพื้นที่ที่เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการวางตำแหน่งของน้ำในทิศทางที่ให้ลมร้อพัดผ่านซึ่งช่วยในการประหยัดพลังงาน และทำให้อุณหภูมิบริเวณบ้านเย็นลง การขุดหนองน้ำที่มีความคดเคี้ยวเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการปลูกพืชบริเวณริมหนองน้ำ ทำตะพักหรือการลดล้นระดับความสูงของหนองน้ำ โดยชั้นแรกควรมีความลึกที่แสงแดดส่องถึง

ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล เพื่อพัฒนาพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรให้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบและเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้นำทางศาสนา นิสิต และประชาชนทั่วไป และเพื่อสร้างแหล่งอาหารป้อนโรงครัวเลี้ยงพระสงฆ์ นิสิต และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และยังได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาศูนย์แห่งนี้เกิดจากความร่วมมือของบุคลากร เจ้าหน้าที่ นิสิต และบุคคลทั่วไปวิทยาเขตขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แบบครบวงจร คือเปิดโอกาสให้

นิสิต หน่วยงาน และประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในด้านต่างๆ เช่น การทำปุ๋ยหมักออร์แกนิก การเพาะชำพันธุ์พืช การตอนกิ่ง และการผลิตปุ๋ยอัดเม็ด ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองได้ เพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอดศาสตร์พระราชทาน คือการน้อมนำแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่และวิถีชีวิตชาวอีสาน โดยผสมผสานกับแนวคิด พุทธอารยเกษตร เพื่อสร้างความยั่งยืน เพื่อสร้างความสมดุลให้ระบบนิเวศ คือการเน้นการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อพอกอากาศและกักเก็บคาร์บอน การเก็บรักษาและฟื้นฟูหน้าดิน และการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพของทั้งพืชและสัตว์ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์ในรูปแบบของโคก หนอง นา พุทธอารยเกษตร ซึ่งมีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาพื้นที่พุทธอารยเกษตรนี้ ได้นำแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่และ เศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการแบ่งพื้นที่อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด และเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจ โดยมีการจัดสรรที่ดินในสัดส่วนที่เหมาะสม คือ สระน้ำ (หนองน้ำ) พื้นที่นาปลูกข้าว (นา) พื้นที่ปลูกพืชและผัก ผลไม้ (โคก) และพื้นที่อยู่อาศัย การจัดสรรพื้นที่แบบนี้ทำให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านการเกษตรและระบบนิเวศ โดยคำนึงถึงการพึ่งพาตนเองและการสร้างความมั่นคงทางอาหารได้อย่างยั่งยืน

3) ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผลจากการพัฒนาศูนย์พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีดังนี้

(1) แหล่งการเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งผสมผสานหลักธรรมทางพุทธศาสนากับการเกษตรแบบยั่งยืน ทั้งนี้ไม่เพียงสาธิตวิธีการปลูกพืช ปลูกผัก และการทำนาเท่านั้น แต่ยังเน้นการสร้างสมดุลระหว่างธรรมชาติกับวิถีชีวิตผู้คน ผู้ที่มาศึกษาเรียนรู้จะได้สัมผัสกับความสงบทางจิตใจผ่านการปฏิบัติธรรม ควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติจริงในแปลงเกษตร ทั้งการทำนา ทำปุ๋ยหมัก การปลูกผักปลอดสารพิษ และการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการนี้จะให้ความรู้เรื่องการพึ่งพาตนเอง การไม่เบียดเบียนผู้อื่นและธรรมชาติ และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงนับเป็นสถานที่ที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนหันมาใช้ชีวิตที่ใกล้ชิดธรรมชาติและพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี

(2) แหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย

ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของบุคลากรมหาวิทยาลัย ตลอดจนถึงชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นทั้งแหล่งเพาะปลูกผัก ปลอดสารพิษ เลี้ยงสัตว์ และผลิตสมุนไพร เพื่อให้คนที่เป็นบุคลากร และชุมชนในท้องถิ่นมีอาหารที่ปลอดภัย และเพียงพอต่อการบริโภค การดำเนินงานของศูนย์ฯ เน้นการพึ่งพาตนเอง โดยมีการสาธิตให้ชาวบ้านมีความรู้ และทักษะด้านการเกษตรอินทรีย์ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การผลิตสมุนไพรไล่แมลง และการแปรรูปผลผลิต

เพื่อให้ทุกคนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในครัวเรือนของตนเองได้ นอกจากนี้ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือนยังสามารถนำไปขายเพื่อสร้างรายได้เสริมมหาวิทยาลัยอีกด้วย การทำเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทางของศูนย์ฯ ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความมั่นคงทางอาหาร แต่ยังช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง และที่สำคัญคือศูนย์ฯ แห่งนี้ยังเป็นศูนย์รวมของบุคลากรและชาวบ้านที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรจึงเป็นมากกว่าแหล่งอาหาร แต่เป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลากรและชุมชนอย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือการทำเกษตรแบบพอเพียงของศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตร มจร วิทยาเขตขอนแก่นนั้น ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชน โดยมีเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เครือข่ายนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการตลาดให้กับสมาชิก ทำให้สามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตและจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม การรวมกลุ่มยังช่วยสร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับท้องถิ่น และสร้างความสามัคคีในชุมชน การทำงานร่วมกันภายใต้เครือข่ายนี้ไม่เพียงแต่พัฒนาด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความพอเพียง ความรับผิดชอบ และการแบ่งปัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

(4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการจัดการทรัพยากรน้ำและดิน คือมีการออกแบบพื้นที่ตามรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ซึ่งเน้นการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ มีการขุดหนองน้ำและคลองไส้ไก่เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดปี และฟื้นฟูหน้าดินด้วยการเก็บตะกอนดิน ทำให้เกิดความสมดุลในระบบ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยได้ดำเนินการเพิ่มพื้นที่ป่าและปลูกต้นไม้ตามหลัก ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งช่วยในการฟอกอากาศให้บริสุทธิ์ ลดปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กได้พอสมควร การเกษตรแบบอินทรีย์ มีการส่งเสริมการทำเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี โดยมีการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพและบริหารจัดการแมลงด้วยระบบนิเวศที่สมดุล เพื่อให้ได้อาหารที่ปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการปลูกพืช และผักต่างๆ ที่หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน ทำให้เกิดระบบนิเวศที่สมบูรณ์และเพิ่มความหลากหลายให้กับสิ่งมีชีวิตนอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ยังทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับพระสงฆ์ นิสิต นักศึกษา และชุมชนโดยรอบ ทำให้เกิดการขยายผลการอนุรักษ์ไปสู่สังคมกว้างอย่างยั่งยืน

5. อภิปรายผล

การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนและการสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่



สอดคล้องกับการแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ทว่าเกษตรกรรมสมัยใหม่ที่เน้นการผลิตเพื่อการค้าและกำไรสูงสุด อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้สารเคมีเกินขนาด การเสื่อมโทรมของดิน และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การพัฒนาแนวทางเกษตรกรรมที่ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางออกสำคัญที่จะช่วยฟื้นฟูทรัพยากรและสร้างความสมดุลในวิถีการผลิต การนำแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง จะให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นั่นคือความพอเพียง อันหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหามิตร ฐิตปัญโญ (วันยาว) ในงานวิจัยเรื่อง ความรู้จักพอประมาณในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริพบว่า ความรู้จักพอประมาณมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของคนให้มีความสำนึก (โยนิโสมนสิการ) ก่อนแล้วจึงอุปโภคบริโภค คือการยกระดับชีวิตที่สามารถแก้ปัญหาความทุกข์บุคคลได้ อย่างไรก็ตาม ความรู้จักพอประมาณจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ต้องอาศัยธรรม เช่น สัจจะธรรม ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดีมีเหตุผล อดทนอดกลั้นปฏิบัติ ธรรมที่เป็นแก่นสารที่แท้จริง เป็นต้น เป็นเครื่องเกื้อหนุน ผู้ปฏิบัติได้ยอมนำความสุขให้แก่ตนและความสันติสุขแก่สังคม ส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เริ่มจากการจัดการระบบโครงสร้างการผลิตที่สนองตอบการบริโภค เน้นคุณภาพที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการผลิตและการบริโภคมีใช้ตลอดปี ด้วยการเกษตรกรรมบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง โดยการผลิตไว้บริโภคในครัวเรือนอย่างพอเพียงที่เหลือก็แบ่งปันและขาย และเน้นการพึ่งตนเอง การเอื้ออาทรกัน ความเป็นอิสระจากปัจจัยภายนอก มุ่งพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้ว่าการทำเกษตรแบบพอเพียงนั้นเป็นระบบที่มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาศิริวัฒน์ อริยเมธี (จันทะ) ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา พบว่า แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กันในแง่ต่างๆ คือปรัชญา โครงสร้างและกระบวนการ กล่าวคือพระพุทธศาสนาในส่วนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดที่เรียกว่า แนวคิดพุทธและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างมีปรัชญาอันประกอบด้วยกระบวนการและอุดมการณ์ที่เป็นไปด้วยกันอย่างกลมกลืนประสานเชื่อมโยงกัน คือเป็นระบบความที่มีความเป็นธรรมสูง คำนึงถึงประโยชน์ตนและประโยชน์ของส่วนรวมอย่างเป็นธรรม เป็นระบบความที่เป็นองค์รวมไม่มองความแบ่งแยกเป็นส่วนๆ ดำเนินกิจกรรมตามมัชฌิมาปฏิปทา โดยเริ่มจากสัมมาทิฐิ มีความเห็นถูกต้อง สัมมาวาจา วชิสุจริต สัมมากรรม มั่นตะ กายสุจริต สัมมาอาชีวะะ เลี้ยงชีพชอบ ไม่ประมาท ยึดความสมดุล 3 ประการ คือความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับวัตถุกับจิตใจ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี และการที่จะเข้าถึงความพอเพียงนี้ได้จะต้องอาศัยการประมาณอย่างมีเหตุผล และอยากเป็น



วิทยาศาสตร์เพื่อให้เกิดความพอดีพอเหมาะในการประพฤติปฏิบัติต่างๆ เช่นกับงานวิจัยของ ศิริกุล ดำรงมณี เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีชีวิตแบบพุทธ พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ไม่ใช่ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่มุ่งเฉพาะกำไรสูงสุดหรือประโยชน์สูงสุด แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงอาจไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจที่ดีที่สุดที่จะสามารถนำพาให้คนในสังคมนั้นๆ ประสบ กับการอยู่ดีกินดีมีความสุขได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด แต่เศรษฐกิจพอเพียงสามารถอุ้มชูให้เศรษฐกิจพื้นตัวได้นำไปสู่การ แก้ปัญหาและป้องกันปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนที่จะเกิดด้วยการให้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ ถูกต้อง เช่น ภาคการเกษตรใช้วิถีชีวิตแบบไทยที่มีเป้าหมายเน้นความพออยู่พอกิน ความพอประมาณ ความ สมดุลและทางสายกลาง สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต ภาคอุตสาหกรรมมีการผนวกแนวคิด การคืนประโยชน์ให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม ภาคการค้าระหว่างประเทศประกอบด้วย ความพอประมาณและมี เหตุผล ภาคการบริหารควรมีผู้ดำเนินการที่มีคุณภาพ ชยัน ซื่อสัตย์ อดทน สอดคล้องกับ พระครูนิมิตวราธรรม (พรม ธมฺมวโร – หมั่นนิก) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงของนายผาย สร้อยสระกลางกับ เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักสายกลาง พบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการเป็นผู้จักประมาณ รู้จักความ พอเหมาะพอดี ไม่มาก หรือน้อยเกินไปในทุกเรื่อง เช่น ในการแสวงหา การรับและการจ่าย รู้จักประมาณกำลัง ของตัว ไม่หักโหมทั้งกายและทรัพย์ให้เกินกำลัง รู้คุณค่าของสิ่งที่หามาได้ ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เป็นอยู่อย่างสุข สบายในการดำเนินชีวิต เรื่องการรู้จักประมาณการใช้จ่ายนี้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับการ “พอเพียง” เป็นเรื่องของ จิตใจและการยับยั้งใจมิให้ตกเป็นทาสของวัตถุและสิ่งยั่วเข้าความกระหายและความต้องการต่างๆโดยเน้นการ ใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเสริมส่วนที่เป็นข้อด้อย ของเศรษฐกิจระบบทุนนิยม ทั้งด้านการกระจายรายได้ ความมั่นคงในอาหาร ปัญหาการผูกขาดและผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าหากสามารถสร้างเหตุได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง สอดคล้องกับ อานนตรี ประสมสุข ใน วิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินดำเนินชีวิต ดังนี้ (1) รอบรู้วิชาการอดทน (2) รอบคอบที่จะนำความรู้มาเชื่อมโยงกัน (3) ระมัดระวังในการวางแผนและปฏิบัติตามขั้นตอน โดยมีวิธีการ สร้างคือ (1) การสร้างความรู้รอบตัวด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีและบุคลากร (2) สร้างความรู้รอบรู้ด้วยการฝึก สมาธิฝึกจิตให้มีสติ (3) สร้างความระมัดระวังเอาใจใส่มุ่งมั่นด้วยกิจกรรม 5 ส ผลที่จะเกิดตามมาก็คือการมี ความแข็งแรง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัว และคำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติ และแนวคิดนี้ยังสามารถผสมเข้า กับหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย การลดละจากกิเลส และการสร้าง สมดุลทางจิตใจ ศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรของมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต ขอนแก่น เป็นพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านการเกษตรตามแนวทางที่สอดคล้องกับหลักธรรมของ พุทธศาสนาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้และทักษะที่ สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างความมั่นคงทางอาหารใน ระดับครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้อง สุวิน ทองปั้น ในงานวิจัยเรื่อง การสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ ตามแนวพระพุทธศาสนา โดยมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่นและ อุดรธานี พบว่า มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น มีการสร้างพื้นที่ให้มีการเรียนรู้

ทางเกษตร เพื่อการสืบทอดเจตนารมณ์และอุดมการณ์การทำงานในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม ซึ่งมีความพร้อมอยู่แล้วในเบื้องต้นในการสนับสนุนการขับเคลื่อน บทบาทการทำงาน การพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรยั่งยืน จะส่งผลให้เกิดการขยายแนวทางการทำงานและสร้างนิสิต และพื้นที่ของการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาสังคมให้ยั่งยืนผ่าน บทบาทขององค์กรทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการอภิปรายผลนี้ ทำให้เห็นผลการดำเนินงานของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ว่าเป็นพื้นที่ทำเกษตรพอเพียงโดยใช้รูปแบบของโคก หนอง นา โมเดล กลายเป็นแหล่งสาธิตการเรียนรู้ แหล่งผลิตอาหารปลอดภัยจากสารเคมี การสร้างเครือข่าย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น” พบประเด็นที่ควรเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรออกแบบหลักสูตรที่ผสมผสานหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเข้ากับภูมิปัญญาเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น หลักสูตรการทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการน้ำตามหลักอริยสัจ ๔ เป็นต้น

2) ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆ ด้านเกษตรพุทธ เช่น การพัฒนาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่น หรือการศึกษาผลกระทบของการปฏิบัติธรรมต่อผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และเผยแพร่สู่สาธารณะ

3) ควรผลิตสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือ วีดิทัศน์ สื่อออนไลน์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้สะดวก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาภูมิปัญญาเกษตรแบบพอเพียงของศูนย์เรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

2) การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของศูนย์เรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

3) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้พุทธอารยเกษตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

ณรัชชอร์ ศรีทอง. (2565). *แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.



วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2549). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย*. สำนักพิมพ์
แสงดาว.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *บริษัทไทยว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน*.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Starkey, P. (1997). *Networking for development*. IFRTD (The International Forum for Rural
Transport and Development).

Wheatley, M. J. (1999). *Leadership and the new science: Discovering order in a chaotic world*
(2nd ed.). Berrett-Koehler Publishers.



การยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาโดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้ ในจังหวัดกาฬสินธุ์

Upgrading the Wisdom of Praewa Silk Weaving Using the Temple as a Learning Base in Kalasin Province

พระมหานัฐพันธ์ สุทศสนวิภาณี¹, พระมหาเศรษฐา เสฏฐมโน²,

พระครูศรีพุทธวิมลจิต³, พระมหากิตติ กิตติเมธี⁴

^{1,2,3,4} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Phramaha Natthabhan Sudassanavibhani¹, Phramaha Setta Settmano², Phra Krusribuddhibandit³
Phramaha Kitti Kittimatee⁴

^{1,2,3,4}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

✉: mahakitti2017@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 02 June 2025; Revised: 11 October 2025; Accepted: 25 November 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาในจังหวัดกาฬสินธุ์ ๒) เพื่อวิเคราะห์การสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาโดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวา โดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวากำลังเผชิญกับปัญหาการลดลงของผู้สืบทอดและขาดช่องทางการตลาดที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าวัดมีศักยภาพสูงในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญา เนื่องจากเป็นพื้นที่สาธารณะที่เข้าถึงง่ายและได้รับการยอมรับจากชุมชน การวิจัยได้เสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรม เช่น การสร้างหลักสูตรปฏิบัติ, การใช้พื้นที่วัดเพื่อจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า, การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ, และการใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น สังคหวัตถุ 4, ฆราวาสธรรม 4, และสัปปุริสธรรม 7 เป็นรากฐานในการเสริมสร้างความสามัคคีและคุณค่าทางจริยธรรมของชุมชน. ผลการวิจัยนี้มีนัยสำคัญเชิงปฏิบัติในการเป็นแนวทางแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาในอนาคต

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาการทอผ้าไหม, ผ้าไหมแพรวา, วัด, การอนุรักษ์วัฒนธรรม

Abstract

This research project had three objectives: (1) to study the indigenous wisdom of Phrae Wa silk weaving in Kalasin Province; (2) to analyze the transmission of Phrae Wa silk weaving wisdom by employing temples as community-based learning centers; and (3) to

examine approaches for upgrading and sustaining Phrae Wa silk weaving through temple-based learning in Kalasin Province. The research employed a mixed-methods approach, integrating quantitative and qualitative methods, including survey research and in-depth interviews with key informants. The findings revealed that Phrae Wa silk weaving is currently facing major challenges, particularly the decline in successors and the lack of appropriate marketing channels. However, most participants agreed that temples possess strong potential to function as learning hubs and centers for knowledge transmission, as they are public spaces that are easily accessible and widely trusted by the community. The study proposes several practical strategies, such as developing hands-on training curricula, utilizing temple spaces for exhibitions and sales, establishing collaborative networks, and applying storytelling techniques to enhance product value. These strategies are grounded in Buddhist principles—Saṅgahavattu 4 (Four Bases of Social Harmony), Gharavāsadhama 4 (Four Virtues for Household Life), and Sappurisa-dhamma 7 (Seven Qualities of a Virtuous Person)—which help foster unity and strengthen ethical foundations within the community. The results of this research carry significant practical implications for relevant organizations and policymakers in promoting, preserving, and ensuring the long-term sustainability of Phrae Wa silk weaving wisdom.

Keywords: Indigenous weaving wisdom, Phrae Wa silk, temples, cultural preservation

1. บทนำ

ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีลักษณะการทอที่เป็นเอกลักษณ์และลวดลายที่ประณีตงดงาม จนได้รับการขนานนามว่าเป็น "ราชินีแห่งไหม" (พรปวีณ์ นามวัน, 2565; วรรณ วรงค์จันทร์, 2564; อนงค์ ไตรมาตร, 2562; อมร มาณีรัตน์, 2561; สุมาลี ปานสุข, 2560). อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญานี้กำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การลดลงของจำนวนช่างทอในกลุ่มคนรุ่นใหม่ การแข่งขันจากอุตสาหกรรมสิ่งทอสมัยใหม่ และการขาดแคลนช่องทางการตลาดที่เหมาะสม ทำให้คุณค่าของผ้าไหมแพรวาในเชิงเศรษฐกิจลดลง (นพรัตน์ แสงเจริญ, 2564; วิจิตรา สมเพาะ, 2563; อารยา สุทธิพันธ์, 2561; จารุวรรณ ชัยรอด, 2560; บุชบา วงษ์วรรณ, 2559). การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญานี้จึงไม่ใช่เพียงการรักษาศิลปะการทอผ้า แต่ยังรวมถึงการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนด้วย.

ในบริบทของสังคมไทย วัดไม่ได้มีเพียงบทบาททางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ (ไพรัช ศรีชัย, 2565; สมบูรณ์ กุลสมบัติ, 2563; สุรศักดิ์ สีตะวัน, 2562; นิคม ชื่นบาน, 2561; ปัญญา พรหมวัน, 2560). วัดเป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวของชุมชน เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ และเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น บทบาทของวัดในการเป็น "ฐานการเรียนรู้" จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการฟื้นฟูและยกระดับภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การทอผ้าไหมแพรวา (กฤตธี แก้ววิจิต, 2564; สุภาพร โชติพันธ์, 2563; วิชชุดา สารรัตน์, 2562; ศักดิ์ชาย ชัยวิจิต, 2561; ฤทธิชัย จันทร์สุข, 2560). การผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาเชิงหัตถกรรมกับสถาบันทางศาสนาและวัฒนธรรมจึงเป็นแนวทางใหม่ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืน. นอกจากนี้ วัดยังเป็นสถานที่ที่สามารถปลูกฝัง

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานทางจิตใจที่สำคัญในการสร้างความเพียร ความสามัคคี และความเสียสละในหมู่ช่างทอผ้าและคนในชุมชน.

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาของภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาในปัจจุบัน, บทบาทและศักยภาพของวัดในการสืบทอดภูมิปัญญานี้, และแนวทางที่เป็นไปได้ในการยกระดับภูมิปัญญาดังกล่าว (รุ่งนภา พัฒนสิงห์, 2564; ดร.ณิ พลมัตย์, 2563; สุวิทย์ พรหมคำ, 2562; กานดา หอมวิเชียร, 2561; ทิพย์วัลย์ ภูสี, 2560). ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบการในชุมชน ในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวาให้มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและสามารถสร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาในจังหวัดกาฬสินธุ์
- 2) เพื่อวิเคราะห์การสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาโดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้ในจังหวัดกาฬสินธุ์
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวา โดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้ในจังหวัดกาฬสินธุ์

3. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์

ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีคุณค่าทั้งในเชิงศิลปะและประวัติศาสตร์ (สุมาลี ปานสุข, 2560; อนงค์ ไตรมาตร, 2562). การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่เพียงการรักษารูปแบบดั้งเดิม แต่ต้องพิจารณาถึงการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (อมรา มณีรัตน์, 2561). อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาเหล่านี้กำลังเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การลดลงของผู้สืบทอดและการขาดทักษะด้านการตลาดที่ทันสมัย (นพรัตน์ แสงเจริญ, 2564; บุชบา วงษ์วรรณ, 2559). การทำความเข้าใจองค์ประกอบของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างกลไกการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันไม่ให้ภูมิปัญญาเหล่านี้สูญหายไป

2. บทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม

วัดมีบทบาทสำคัญในฐานะสถาบันทางสังคมที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในมิติทางศาสนา แต่ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชน (ไพรัช ศรีชัย, 2565; สมบูรณ์ กุลสมบัติ, 2563). วัดจึงเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่เป็นทางการ (สุรศักดิ์ สีตะวัน, 2562). งานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของวัดในการเป็น "ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต" ของชุมชน (ปัญญา พรหมวัน, 2560; กฤตธี แก้ววิจิต, 2564). บทบาทนี้สามารถขยายไปสู่การส่งเสริมและถ่ายทอดทักษะทางหัตถกรรม เช่น การทอผ้าไหมแพรวา เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและการตลาด

การพัฒนาและยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสมัยใหม่ จำเป็นต้องมีการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี (ฤทธิชัย จันทรสุข, 2560). การสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยการเล่าเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (รุ่งนภา พัฒนสิงห์, 2564). นอกจากนี้ การตลาดที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคใหม่ๆ (ดรุณี พลมาตย์, 2563). การใช้ช่องทางออนไลน์และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือสามารถสร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืนและมีโอกาสเติบโตในอนาคต (สุวิทย์ พรหมคำ, 2562; กานดา หอมวิเชียร, 2561).

4. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเชิงหัตถกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของวัดที่เป็นฐานการเรียนรู้ หลักธรรมที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยนี้คือ อธิธัมม 4 หรือหนทางแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย

1) ฉันทะ (Chanda) ความพอใจในงานที่ทำ ความรักในสิ่งที่สร้าง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ช่างทอผ้ายังคงสืบสานภูมิปัญญา แม้จะต้องเผชิญกับความยากลำบาก

2) วิริยะ (Viriya) ความพากเพียรในการทำงาน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการทอผ้าที่ต้องใช้ความอดทนและเวลา

3) จิตตะ (Citta) ความตั้งใจ มุ่งมั่น และเอาใจใส่ในรายละเอียดของงาน เพื่อให้ผ้าทอออกมา มีลวดลายที่ประณีตงดงาม

4) วิมังสา (Vimamsa) การใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของผ้าทอและนวัตกรรมการใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้

นอกจากนี้ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ก็เป็นอีกแนวคิดที่สอดคล้องกัน โดยการฝึกสมาธิและการมีปัญญาในการเรียนรู้ จะช่วยให้การถ่ายทอดและการรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในวัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น และหลักศีลธรรมยังเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในระยะยาว และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานร่วมกันและการพัฒนาชุมชนในบริบทของงานวิจัยนี้ได้แก่

1) สังคหัตถ 4 (Sangahavattu 4): หลักธรรมที่ใช้ยึดเหนี่ยวน้ำใจคนในชุมชน ประกอบด้วย ทาน (Dana) คือการให้ การแบ่งปันองค์ความรู้และทักษะการทอผ้าแก่ผู้อื่น ปิยวาจา (Piyavaca) คือการพูดจาไพเราะ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อกัน อตถจริยา (Attacariya) คือการประพฤติให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสมานัตตา (Samanattata) คือการวางตัวเสมอต้นเสมอปลายไม่ถือตัว

2) ขรรวาสธรรม 4 (Gharavasa Dhamma 4): หลักธรรมสำหรับการครองเรือนและสร้างความมั่นคงในชุมชน ประกอบด้วย สัจจะ (Sacca) ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ทมะ (Dama) การข่มใจ ฝึกฝนตนเองให้มีระเบียบวินัย ขันติ (Khanti) ความอดทนต่ออุปสรรคในการทำงาน และ จาคะ (Caga) ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3) สัปปริสธรรม 7 (Sattaparisdhamma 7): คุณธรรมของคนดีและบัณฑิตผู้รู้ธรรม ประกอบด้วย ฉัมมัญญดา (Dhammannuta) รู้จักเหตุ อตถัญญดา (Atthannuta) รู้จักผล อตตัญญดา (Attannuta) รู้จักตนเอง ปริสัญญดา (Parisannuta) รู้จักชุมชน กาลัญญดา (Kalannuta) รู้จักกาลเวลา มัตตัญญดา (Mattannuta) รู้จักประมาณ และ ปุคคัลลัญญดา (Puggallannuta) รู้จักบุคคล ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติสำคัญสำหรับผู้นำชุมชนหรือผู้ที่ต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยเป็นการบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้ากัน (Creswell & Creswell, 2018). ทั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณจะใช้เพื่อสำรวจข้อมูลในวงกว้างเพื่ออธิบายสถานการณ์ปัจจุบันของภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวา ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้เพื่อเจาะลึกข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการสืบทอดและยกระดับภูมิปัญญา (สุวิทย์ พรหมคำ, 2562). การใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานจะช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample) ประชากร: ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการทอผ้าไหมแพรวา ช่างทอ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ผ้าไหมแพรวาในจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ: ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นช่างทอผ้าไหมในแต่ละอำเภอของจังหวัดกาฬสินธุ์ตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 100 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ: ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย ช่างทออาวุโส พระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการศึกษา ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instruments) การวิจัยเชิงปริมาณ: ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อวัดระดับภูมิปัญญาและการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของวัด โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม, ระดับภูมิปัญญาการทอผ้า และระดับการรับรู้ต่อบทบาทของวัด. การตรวจสอบความถูกต้อง: ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และนำไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อคำนวณหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient). การวิจัยเชิงคุณภาพ: ใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Form) ซึ่งเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) เพื่อให้สามารถเจาะลึกและขยายประเด็นต่างๆ ได้อย่างยืดหยุ่นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการอ่านและทำความเข้าใจข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมดจัดหมวดหมู่และสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากข้อมูล เพื่อนำไปสร้างข้อสรุปและแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวา

5. ผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวามีลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีการสืบ

ทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านการสังเกตและลงมือปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันพบว่ามีจำนวนช่างทอในกลุ่มคนรุ่นใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และช่างทอส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ โดยให้เหตุผลว่าการทอผ้าต้องใช้เวลาและความอดทนสูง ขณะที่รายได้ที่ได้รับไม่คุ้มค่างับแรงงานที่ลงไป นอกจากนี้ยังขาดช่องทางการตลาดที่เข้าถึงผู้บริโภคในวงกว้าง ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง

2. การสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาโดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้ในจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างช่างทอผ้าไหมจำนวน 100 คน ร้อยละ 85 เห็นด้วยว่าวัดสามารถเป็นศูนย์กลางในการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมได้ โดยให้คะแนนในระดับสูงสำหรับประเด็นที่ว่า วัดเป็นสถานที่ที่เข้าถึงได้ง่ายและมีพื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.50 จาก 5.00) และ วัดเป็นสถานที่ที่ได้รับการยอมรับและเคารพนับถือจากคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.65 จาก 5.00) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันว่า วัดมีศักยภาพในการเป็นฐานการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นพื้นที่สาธารณะที่ไม่แบ่งแยก เป็นแหล่งรวมตัวของชุมชน และมีพระสงฆ์ที่สามารถเป็นผู้นำในการประสานงานและส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าการนำองค์ความรู้ทางธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความอดทนและความมุ่งมั่นในการทอผ้า ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการมากขึ้น

3. แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาโดยใช้วัดเป็นฐานการเรียนรู้

จากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ สามารถสรุปแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวาได้ดังนี้ 1) การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เน้นการสอนตั้งแต่การเตรียมเส้นไหม การย้อมสีธรรมชาติ และการทอตลอดที่เป็นเอกลักษณ์ 2) การใช้ช่องทางของวัดในการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า จัดพื้นที่ภายในวัดสำหรับเป็นร้านค้าชุมชนหรือตลาดนัดเฉพาะกิจในช่วงเทศกาลสำคัญเพื่อเพิ่มช่องทางการขาย 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประสานงานระหว่างวัด ช่างทอ หน่วยงานรัฐ และสถาบันการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและการตลาด 4) การสร้างเรื่องราว (Storytelling) เน้นการเล่าเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์และความผูกพันระหว่างผ้าทอกับวัด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางจิตใจให้กับผลิตภัณฑ์

6. อภิปรายผล

1. การเชื่อมโยงผลการวิจัยกับวัตถุประสงค์และวรรณกรรม

ผลการวิจัยที่พบว่าภูมิปัญญาการทอผ้าไหมแพรวากำลังเผชิญกับปัญหาการลดลงของผู้สืบทอดนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ แสงเจริญ (2564) และ บุชบา วงษ์วรรณ (2559) ที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่อภูมิปัญญาพื้นเมืองและปัญหาการตลาด ซึ่งการวิจัยนี้ได้ยืนยันปัญหาดังกล่าวในบริบทของผ้าไหมแพรวา ในส่วนของบทบาทวัดในการเป็นฐานการเรียนรู้ ผลที่ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพรัช ศรีชัย (2565) และ ปัญญา พรหมวัน (2560) ที่ระบุว่าวัดเป็นศูนย์กลางทางสังคมและวัฒนธรรม การวิจัยนี้ได้ขยายแนวคิดดังกล่าวโดยชี้ให้เห็นว่าบทบาทของวัดสามารถเป็นมากกว่าแค่ศูนย์รวมทางศาสนา แต่ยังสามารถเป็นสถาบันที่ช่วยปลูกฝังคุณธรรมทางพุทธศาสนา เช่น หลักอริยบท 4 ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเพียร ความมุ่งมั่น และความรักในงานทอผ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่พบในผลการวิจัย ยังสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลัก สังคหวัตถุ 4 และ ฆราวาสธรรม 4 ในเชิงปฏิบัติได้อย่างชัดเจน



โดยช่างทอและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนมีการแบ่งปันองค์ความรู้ (ทาน), การพูดคุยที่สร้างสรรค์ (ปิยวาจา), การทำงานเพื่อประโยชน์ร่วมกัน (อัตถจริยา) และการวางตัวที่เสมอภาค (สมานัตตา). นอกจากนี้ ความอดทนและความมุ่งมั่นของช่างทออาวุโสในการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างแสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในหลัก ชั้นดี และ จาคะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของฆราวาสธรรม. คุณสมบัติเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้

2. นัยสำคัญของผลการวิจัย ผลการวิจัยนี้มีนัยสำคัญทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ในเชิงทฤษฎีได้ยืนยันและขยายแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนาในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดใหม่ในการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเชิงวัตถุ (ผลิตภัณฑ์) จะมีความยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อมีรากฐานทางจิตใจและจริยธรรมที่แข็งแกร่ง. ในเชิงปฏิบัติผลการวิจัยได้นำเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ ในการใช้ศักยภาพของวัดเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าไหมแพรวาได้อย่างยั่งยืน.

3. ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต การวิจัยนี้มีข้อจำกัดด้านขนาดของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่มีจำนวนจำกัด ทำให้ผลที่ได้อาจไม่สามารถเป็นตัวแทนของช่างทอผ้าไหมแพรวาทั้งหมดในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังไม่ได้มีการทดลองนำแนวทางที่ได้ไปปฏิบัติจริงเพื่อประเมินผลอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตดังนี้ 1) การนำเสนอแนวทางไปสู่การปฏิบัติควรมีการจัดทำโครงการนำร่องเพื่อนำแนวทางที่ได้ไปทดลองใช้จริงในชุมชน และประเมินผลลัพธ์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม 2) การขยายขอบเขตการวิจัย ควรศึกษาบทบาทของวัดในบริบทของภูมิปัญญาหัตถกรรมอื่นๆ เพื่อให้ได้แนวทางที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่



เอกสารอ้างอิง

- กานดา หอมวิเชียร. (2561). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งผ้าทออีสาน. *วารสารศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 20(1), 125–140.
- กฤตธี แก้ววิจิต. (2564). บทบาทของวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 5(2), 55–68.
- จารุวรรณ ชัยรอด. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร*, 15(2), 99–112.
- ดรุณี พลมาตย์. (2563). กลยุทธ์การตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมชุมชน. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 18(3), 45–58.
- ทิพย์วัลย์ ภูสี. (2560). การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศิลปศาสตร์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(1), 1–15.
- นพรัตน์ แสงเจริญ. (2564). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่อภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมือง. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชน*, 19(2), 22–35.
- บุษบา วงษ์วรรณ. (2559). ปัญหาและอุปสรรคในการตลาดผ้าไหมไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการสมัยใหม่*, 14(4), 78–90.
- ปัญญา พรหมวัน. (2560). วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน: กรณีศึกษาภาคอีสาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา*, 17(3), 33–47.
- พรปวีณ์ นามวัน. (2565). การประเมินคุณค่าทางศิลปะของผ้าไหมแพรวา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 24(1), 1–10.
- ไพรัช ศรีชัย. (2565). วัดและบทบาททางสังคมในการส่งเสริมอาชีพชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 21(4), 112–125.
- รุ่งนภา พัฒนสิงห์. (2564). การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเพื่อการแข่งขัน. *วารสารการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(1), 89–102.
- ฤทธิชัย จันทร์สุข. (2560). การบูรณาการภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์. *วารสารนวัตกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 15(4), 65–78.
- วิจิตรา สมเพาะ. (2563). ช่องทางการตลาดออนไลน์สำหรับสินค้าหัตถกรรม. *วารสารบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 18(1), 20–33.
- วิชชุดา สารรัตน์. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่น. *วารสารการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 16(2), 40–52.
- ศักดิ์ชาย ชัยวิจิต. (2561). วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน. *วารสารธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 15(3), 10–25.
- สมบุญรณ์ กุลสมบัติ. (2563). วัดในฐานะศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน. *วารสารปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 18(1), 15–28.



- สุมาลี ปานสุข. (2560). ประวัติและวิวัฒนาการของผ้าไหมแพรวาในประเทศไทย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(3), 45–58.
- สุภาพร โชติพันธ์. (2563). การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าสู่คนรุ่นใหม่ผ่านชุมชน. *วารสารวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 30(2), 70–85.
- สุรศักดิ์ สีตะวัน. (2562). บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 10(4), 5–18.
- สุวิทย์ พรหมคำ. (2562). การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 17(3), 11–24.
- อนงค์ ไตรมาตร. (2562). ความโดดเด่นของลวดลายผ้าไหมแพรวาและความหมายเชิงสัญลักษณ์. *วารสาร ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 14(2), 30–45.
- อมรา มณีรัตน์. (2561). ผ้าไหมแพรวา: จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ผลิตภัณฑ์ระดับโลก. *วารสารธุรกิจการ ท่องเที่ยวและการโรงแรม*, 16(1), 5–18.
- อารยา สุทธิพันธ์. (2561). การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจผ้าไหม. *วารสารบริหารธุรกิจและ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 15(3), 100–115.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications.